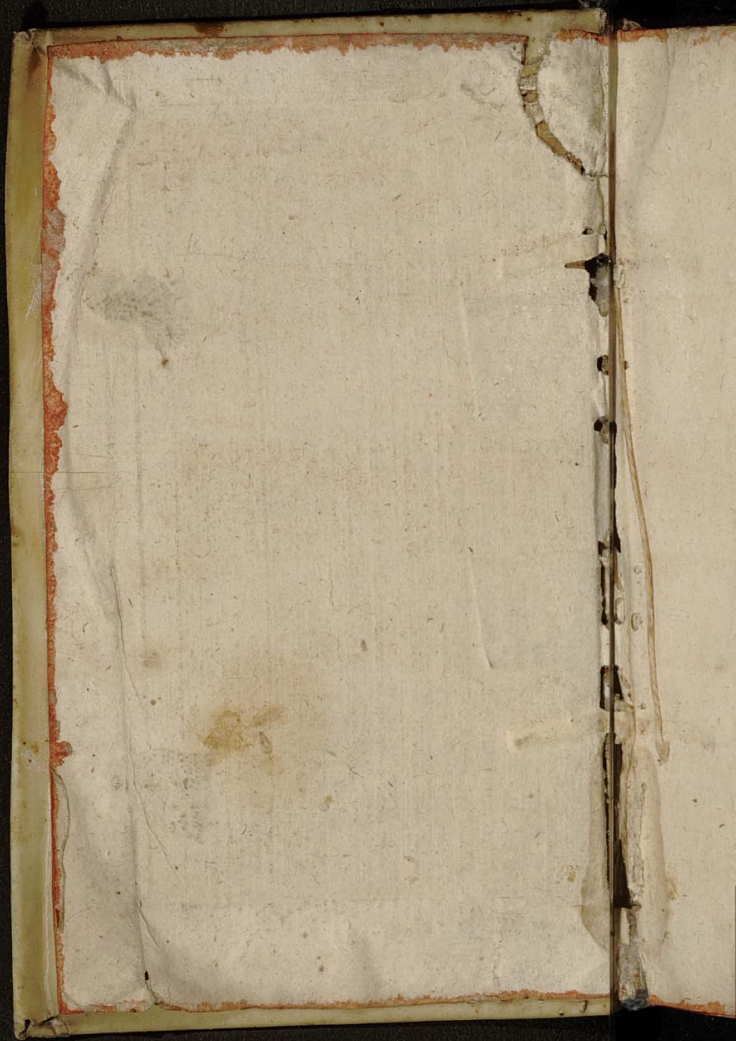
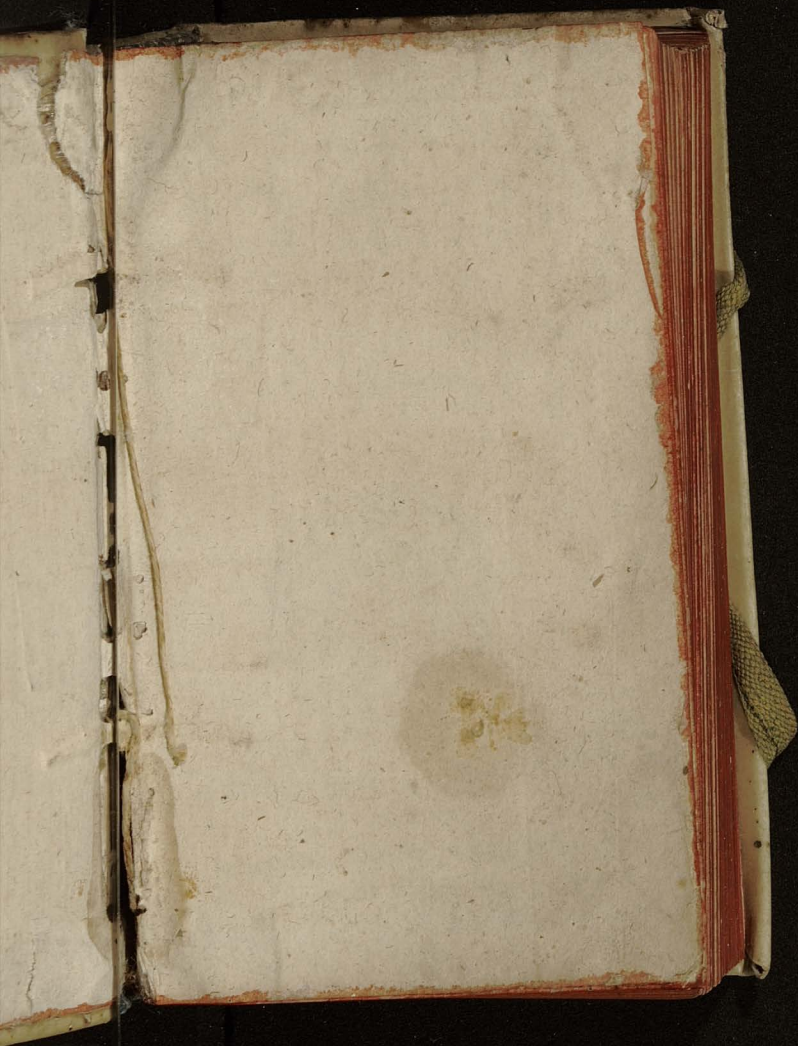

ORATIONES.

SELECTAE

OR

EX

HIST

PHI

RV

ELOQV

ri

rem

Sumpt

Exle

ORATIONVM
EX LATINIS
HISTORIOGRA-
PHIS SELECTA-
RVM SYNTAGMA.

ELOQVENTIAE AMATO-
ribus utilissimum.

Eremitarii Cam. el. Alberti Reg.

COLONIAE,

Sumptibus Bernardi Gualtherij.

ANNO M. DCV.

*Ex legat. S. D. Nicolaj Budm
1648*

Cf. Biem A. IV. 7

NO

RISSIM

SIMOQV

SIMONIC

I. V. L. Co

Archiepisc

Electoris

Iuliz,

EXim

Vn C

bis sentēt

polita orat

feris, que

mere, neq

nibus qu

cōcessit, a

seculo in o

bus public

sui admir

NOBILI CLA-
RISSIMO CONSVLTIS-

SIMOQVE VIRO D. PETRO

SIMONIO RITZ IN NIDEREMB,

I. V. L. Comiti Palatino, Reuerendiss.

Archiepiscopi Treuerensis, & Principis

Electoris, nec non Illustriss. Ducis

Iulix, Cluiux ac Montium, &c.

Consiliario inti-

mo &c.

*Eximiam semper dignitatem,
Vir Clarissime, habuit sapienti-
bus sententijs & verbis grauibus ex-
polita oratio: qui q̃ hoc vno, nō modò
feris, quæ sensa animi dicēdo expri-
mere, nequeunt, sed ipsis etiā homi-
nibus quibus loquendi vim natura
cōcessit, antecelluerunt facile, omni
seculo in omnibus bene cōstitutis re-
bus publicis atq; regnis, incredibilem
sui admirationem excitarunt, atq;*

EPISTOLA

complures eorum, quos elegantior
 beavit indoles, ad sui imitationem,
 maximo humane societatis commo-
 do prouocarunt. Inde illa, & pris-
 cis temporibus, & hac etate nostra,
 tot nobilissimorum Adolescentum
 in Academys examina, quorum ocu-
 lis cum eloquentissimorum homi-
 num dignitas subicitur, ad eandem
 & ipsi paribus inflammantur stu-
 dijs, & indefessis emituntur labori-
 bus. Quorum ut laudatissimos
 conatus typographica nostra iuua-
 ret & promoueret industria, sa-
 pientiorum usus consilio, ex opti-
 mis apud latinos historiarum scri-
 ptoribus, Lilio uidelicet, Sallustio,
 Caesar. Curtio, Tacito, Marcelli-
 no in unum volumen eas collegi
 orationes, quas aut amplissimi
 Senatores, aut Principum Legati,
 aut fortissimi imperatores, domi
 militiaeque, sapienter, breuiter, gra-
 uiter-

DEI

uiterque pr
 Nomini tuo
 scribendas
 tuam latea
 rum subsid
 cuius & te
 pridem fel
 & prouen
 nata; ut
 aut testua
 non hunc
 canere doc
 quodipsis
 vulgi, pro
 sterior de
 hac & elo
 quem sua
 dit Imper
 sacra reu
 cum prae
 fiducia fr
 tui splen
 ritatis ro

DEDICATORIA.

uiterque pronunciarunt : easque
 Nomini tuo , Vir consultissime , in-
 scribendas existimaui : non quod ea-
 tuam lateant sapientiam , aut ea-
 rum subsidio tua egeat prudentia ,
 cuius & tenerior hisce studijs iam
 pridem feliciter est exercita etas ,
 & proeclatior absolutissime exor-
 nata ; ut enim qui tubam Tritoni ,
 aut testudinem Amphioni dicauit ,
 non hunc testudine , illum tuba
 canere docuit , sed id donauit cuiq ;
 quod ipsis aut vite usus , aut opinio
 vulgi , proprium fecit : ita , quae po-
 sterior dedit etas prior , sapientia
 hac & eloquentia monumenta tibi ,
 quem sua Romano spectatum red-
 dit Imperio facunda prudentia , ut
 sacrarentur , consentaneum duxi ;
 cum praesertim magna me teneret
 fiducia futurum ut hac ipsa nominis
 tui splendore illustrata , atq ; aucto-
 ritatis roborata praesidio , & lucem
 auden-

EPIST. DEDIC.

audentius aspicerent, & eorum animos facilius conciliarent, quibus hoc studiorum genus præ ceteris cordi est. Quare Tuam Præstatiâ impensè oro, literarium hoc munus æspernari ut ne velit: quod affectus si ero, beneficij huius semper meminero. Vale.

Vestr. Nobil.

obsequentissimus
cliens

Bernardus Gual-
therij.

INDEX

INDEX

EX QVI
sen c

Ex Salustio e
ciones,

Ex Lluio,

Ex Corn. Tac

Ex Q. Curti

Ex Iulio Ca

Ex Aelio La

Ex Aelij La

Ex Iulij Ca

592

Ex Iulij Ca

Ex Iulij Ca

595

Ex Trebell

lio,

Ex Trebell

Ex Amm. N

Ex C. Iulij

Gallico

Ex Herod

INDEX SCRIPTORVM,

EX QVIBVS ORATIONES

seu conciones excerptæ sunt.

Ex Salustio excerptæ orationes seu conciones,	pag. 388
Ex Liuiio,	1
Ex Corn. Tacito,	526
Ex Q. Curtio,	453
Ex Iulio Capitolino,	585
Ex Aelio Lampridio,	585
Ex Aelij Lampridij Alex. Seuero,	587
Ex Iulij Capitolini Maximini duobus,	592
Ex Iulij Capitolini Gordianis tribus,	593
Ex Iulij Capitolini Maximo & Balbino,	595
Ex Trebellij Poll. Valeriano patre & filio,	597
Ex Trebellij Poll. triginta tyrannis,	598
Ex Amm. Marcellino,	600
Ex C. Iulij Cæsaris Comment. de bello Gallico,	516
Ex Herodiano,	619

INDEX

† 4

INDEX

INDEX CAPITVM, AD quæ causarum genera reuocantur.

Genus causæ,	Delibe- rationū, quò re- feruntur	Suasio, Dissuasio.
		Exhortatio, Dehortatio.
Genus causæ,	Iudici- ale, cui subijci- untur,	Monitio.
		Petitio.
		Precatio.
		Conciliatio.
		Denuntiatio.
		Consolatio.
		Commendatio.
		Accusatio, Defensio.
		Excusatio.
		Conciliatio, Mitigatio.
		Expostulatio, siue Querimo- (nia
		Inuestiua.
		Exprobratio.
		Obiurgatio.
Genus causæ,	Demō- stratiuū seu exor- natiuū, adquod perti- nent.	Purgatio.
		Comminatio.
		Deprecatio.
		Laudatio, Vituperatio.
		Gratiarum actio.
		Expositio historica.
		Gratulatio.
		Lamentatio.
		Commemoratio beneficio- rum.
		Commendatio.

In sua autem genera digestas orationes hoc
libello comprehensas, sequens index indica-
bit.

OR A-

ORATIO
SALVS

Tacito,
viti

Ad D-

A Dho
ora
Adl-

dam, in or

Adhortatio

in or. Marc

Adhortatio

Aul. Virg.

Adhortatio

Clement. C

Adhortatio

Cotta. Cor

peranda

Remp. stu

Sal.

Adhortatio

Maximin

p. 593. ad

2im. ex L.

Adhortatio

Tully ex

persequen

p. 632. ad

Linio 23.

pro Salut

p. 12

V M, AD
HOCANTUR.
tio,
Dehortatio.

ORATIONES EX LIVIO.

SALVSTIO, CVRTIO, COR.

Tacito, Iul. Casare, Herodiano, &
viris Caesarum in sua genera
digesta.

Ad Deliberantium pertinentes.

A.

Adhortatio ad belli continuationem, in
orat. Pomp. ex Herodiano p. 623.
Adhortatio ad libertatem recuperan-
dam, in or. Cat. ex Sal. p. 389. & Lepidi, p. 420.
Adhortatio ad retinendam populi libertatem,
in or. Marci ex Sal. p. 412. & 430.
Adhortatio ad libertatis defensionem, in orat.
Aul. Virg. ex Livio, p. 12.
Adhortatio ad libertatem vindicandam, in or.
Clement. Cent. ex C. Tacito, p. 384.
Adhortatio ad vindicandam Remp in orat. C.
Cotta Consulis, ex Sal. p. 428. ad Remp. recu-
perandam, in or. L. Marij ex Livio p. 191. ad
Remp. strenuè defendendam, in or. Marij ex
Sal. p. 412.
Adhortatio ad imperium recuperandum, in or.
Maximini, ex Iulij Capit. Maximini duobus
p. 593. ad Imperium retinendum, in or. Ma-
xim. ex I. Capit. Hord. tribus p. 594.
Adhortatio ad bellum suscipiendum, in or. Att.
Tullij ex Liv. p. 9. & Camilli exulis p. 48. ad
persequendas iniurias, in or. Severi, ex Herod.
p. 632. ad arma capienda, in or. T. Q. Cap. ex
Livio 23. & M. Capit. p. 61. ad arma capienda
pro salute patriæ, in or. P. Val. Publ. ex Livio.
p. 12 Adhor-

Adhortatio ad strenuè & fortiter pugnandum
in or. Alex. Mammæ ex Herod. p. 636 & Ca-
tilinæ ex Salust. p. 389. Item Valerij ex Lin. p.
22. & Hor. p. 22. & Vestij Messij p. 33. & A.
Cor. Cossi p. 57. & M. Pompili p. 74. et M. Va-
lerij Coruini p. 79. & Pub. Scipionis p. 124 &
204. & Annibalæ p. 128. & 160. & M. Porcij
Cat. p. 272. Item in or. L. Sempronij p. 132. &
Flamminij p. 133. Item Agricola ex Cor. Ta-
cito p. 582. & Darij ex Q. Curtio p. 500
Adhortatio aduersus rerum desperationem, in
or. Darij ex Q. Curt. p. 466. ad confirmandos
militum animos in or. M. Furij Camilli ex
Lin. p. 56. & P. Scip. p. 200. & Attilij p. 287. et
Cn. Manlij p. 303. in or. Han. p. 123
Adhortatio ad præuertendum periculum, in
or. L. Pinarij ex Lin. p. 163
Adhortatio in præsentī periculō, in or. P. Decij
ex Lin. p. 80
Adhortatio ad pacem in or. Syllæ ex Sal. p. 417.
& M. Valerij Coruini ex Lin. p. 84
Adhortatio ad creandum Imperatorem in or.
Seueri ex Herodiano p. 628
Adhortatio ad vindictam, & hostem persequē-
dum in or. Maxim. ex Herod. p. 638
Adhortatio ad pœnas sceleris persequendas, in
or. Germanici ex Cor. Tac. p. 533
Adhortatio & Denunciatio, in or. Hannib. ex
Linio p. 122
Adhortatio ad leges perferendas, in or. C. Ca-
muleij ex Lin. p. 27
Adhortatio ad gratiam reconciliandam, in or.
Q. Cæcilij Metelli p. 342
Adhor-

Adhortatio ad
 C. Memmij ex
 Adhortatio ad
 gis ex Sal. p. 4
 ex Linio p. 19.
 & or Maxim
 Rempub. in or
 Adhortatio ad
 berij ex Cor. T
 Adhortatio ad
 Alex. ex Q. C
 or. Fabij ex L
 Adhortatio ad
 lex. ex Q. C
 Adhortatio pa
 Marcel.
 Adhortatio ad
 tatis promissi
 Commendatio
 Commendatio
 Cor. Tac.
 Commendatio
 ex Amm. M
 Commendatio
 suffragation
 Herod.
 Commendatio
 Herod.
 Communicatio
 or. Perolla
 Cohortatio a
 sperata, in or

pugnardus
 636 & Ca
 rij ex Liu. p.
 p. 33. & A.
 4. et M. Va-
 nis p. 124 &
 M. Porcij
 nij p. 132. &
 ex Cor. Ta-
 p. 508
 erationem, in
 onfirmandos
 nij Camilli ex
 stiliij p. 287. et
 p. 123
 periculum, in
 p. 165
 in or. P. Decij
 p. 80
 ex Sal. p. 417.
 p. 84
 ratorem in or.
 p. 628
 item persequē-
 p. 638
 rsequendas, in
 p. 533
 or. Hannib. ex
 p. 122
 in or. C. Ca-
 p. 27
 andam, in or.
 p. 342
 Adhortatio ad æquitatem seruandam, in or.
 C. Memmij ex Sal. p. 403
 Adhortatio ad concordiam, in or. Micipsa Ra-
 gis ex Sal. p. 402. Item legat. Valerij & Hor.
 ex Liuio p. 19. & Legatorum ad plebem p. 27.
 & or. Maxim. ex Herod. p. 640. ad pacandam
 Rempub. in or. seniorum Patrum ex Liu. p. 19
 Adhortatio ad syncerè accusandum, in or. Ti-
 berij ex Cor. Tac. p. 534
 Adhortatio ad militiæ perseuerantiam, in or.
 Alex. ex Q. Curt. p. 469. ad eruptionem, in
 or. Fabij ex Liu. p. 107
 Adhortatio ad audacissimum facinus, in or. A-
 lex. ex Q. Curt. p. 492
 Adhortatio paterna, in or. Valentin. ex Amm.
 Marcel. p. 618
 Adhortatio ad eloquendum liberè cum liber-
 tatis promissione, in or. Scip. ex Cas. p. 522
 C.
 Commendatio, in or. Tiberij ex Cor. Tac. p. 537
 Commendatio & Monitio, in or. Othonis ex
 Cor. Tac. p. 560
 Commendatio & petitio honoris, in or. Valēt.
 ex Amm. Marc. p. 617
 Commendatio Imperatoris ad promerendam
 suffragationem mixta suasionē, in or. Lati ex
 Herod. p. 624
 Commendatio imperij, in or. M. Antonini ex
 Herod. p. 620
 Communicatio consilij in audaci facinore, in
 or. Perolla p. 153
 Cohortatio ad strenuè dimicandum in re de-
 sperata, in or. Sex. Temp. p. 35
 † 6 Cou-

Concessio rei flagitatae, in or. Appij ex Liu. p. 20
Conciliatio amici, in or. Scip. ex Liu. p. 205
Conciliatio auersorum animorum, in or. Valentiniani ex Amm. Marc. p. 614
Conciliatio beneuolentiae mixta cohortatione in or. Commodi ex Herod. p. 621
Conciliatio & commendatio salutis, in or. Pisonis ex Cor. Tac. p. 558
Conciliatio & consultatio capeffendi imperij, in or. Nigri ex Herod. p. 621
Conciliatio multitudinis, in or. Macrini ex Aelii Lamp. Diadumeno p. 586
Conciliatio seditionum, in or. Meleagri ex Q. Curtio p. 515
Concitiatio populi aduersus Patres, in or. Manlii p. 61
Consilium de poena ignauiae, in or. T. Gracchi ex Liu. p. 164
Consilium in re desperata, in or. P. Decij ex Liu. p. 80
Consolatio, in or. Iuliani ex Am. Marc. p. 608
Consultatio de bello suscipiendo, in or. Alexandri ex Q. Curt. p. 488. in or. Claudij Pontij ex Liu. p. 97
Consultatio de belli apparatu, in or. Charid. ex Q. Curt. p. 453. de ratione belli gerendi, in or. T. Quintij ex Liu. p. 293. & 280
Consultatio de propulsanda tyrannide, & de defectione, in or. Mauricij Afri ex Iul. Capito. p. 594
Consultatio de poena & venia, in or. Furij Camilli ex Liu. p. 91
Consultatio de ratione adipiscenda gloriae, in or.

or. Alex. ex
Consultatio
Annij Setini
Consultatio
in or. Prole
Consultatio
or. Reg.
Consultatio
dicca ex G.
Iulij Capiti
ga, in or. C.
Consultatio
ani ex Ar.
Consultatio
Cor. Tac.
Dehortatio
236. à par
rod. pag. 6
Demonstratio
dos anim
p. 617
Denegatio
cito
Denunciatio
ponenda
Deprecatio
Deprecatio
p. 235
Dissuasio b
ex Q. Cui
Suffectij ex
p. 468. &

or. Alex. ex Q. Curt. p. 508
 Consultatio de dignitate amplificanda, *in or.*
Annij Setini ex Livi p. 88
 Consultatio de ratione administrandi imperij,
in or. Ptolemai ex Q. Curt. p. 514
 Consultatio de statuendo iure de Campanis, *in*
or. Reg. p. 199
 Consultatio de Successore imperij, *in or. Per-*
dicca ex Q. Curt. p. 513. & *Clodij Albini ex*
Iulij Capit. Albino p. 585. de asciscendo colle-
 ga, *in or. Constant. ex Am. Marc.* p. 602
 Consultatio in imminente periculo, *in or. Iuli-*
ani ex Amm. Marc. p. 610
 Consultatio de vitanda inuidia, *in or. Seneca ex*
Cor. Tac. p. 548

D.

Dehortatio à libidine, *in or. P. Scip. ex Livi* p.
 236. à parato facinore, *in or. Pertinac. ex He-*
rod. pag. 626. & *Pacuij Calanij ex Livi* p. 152
 Demonstratio æquissimæ causæ ad confirmā-
 dos animos, *in or. Constant. ex Am. Marcell.*
 p. 617

Denegatio beneficij, *in or. Tib. Cas. ex Cor. Ta-*
cito. p. 532

Denunciatio pacis certis conditionibus com-
 ponendæ, *in orat. Scip. ex Livi.* p. 241. & 293

Deprecatio, *in or. Segeſtis ex Cor. Tac.* p. 530

Deprecatio dedecoris, *in or. Sophronisba ex Livi.*
 p. 235

Dissuasio belli suscipiendi, *in or. Scythæ Legati*
ex Q. Curt. p. 489. belli gerendi *in orat. Metij*
Suffetij ex Livi. p. 1. & *Nabarzanis ex Q. Cur.*
 p. 468. & belli gerendi pro Dominatu, *in orat.*

Othonis, ex Cor. Tac. p. 565
 Dissuasio deditiois, in orat. *Vib. Vir. ex Liu. p.*
195. & in or. Crit. ex Casare p. 516
 Dissuasio pacis, in or. *Eumenis, ex Liu.* p. 292
 Dissuasio redemptionis, in or. *T. Manlij Tor. ex*
Liu. p. 145
 Dissuasio urbis tyranno committendæ, in orat.
Arist. ex Liu. p. 273. Urbis mutandæ, in orat.
M. Furij Cam. ex eodem p. 49
 Dissuasio decernendi triumphis, in orat. *L. Furij*
Purp. p. 306
 Dissuasio decernendæ provinciæ, in or. *Q. Fab.*
Max. p. 216
 Dissuasio creandi Magistratus, in or. *Fab. Max.*
p. 161
 Dissuasio legis, in or. *Q. Fabij ex Liu. p. 11. & L.*
Q. Cincin. p. 15. & Appij Claudij p. 67. & L.
Valerij p. 266
 Dissuasio matrimonij inæqualis, in or. *Tib. ex*
Cor. Tac. p. 541
 Dissuasio obsidionis & expugnationis, in orat.
Curionis ex Cas. p. 518
 Dissuasio poenæ, in or. *Cesaris ex Sal.* p. 391
 E.
 Expositio consilij, in or. *Legatorū Faliscos Ro-*
manis deditum, ex Liuio p. 47
 Expositio consilij de deditioe, in or. *leg. Cæp.*
ex Liu. p. 79
 Expositio consilij de pace impetranda, in orat.
Camilli, ex Liuio p. 63
 Expositio consilij de insolenti dominatu non
 ferendo, in or. *Mart. Coriolani ex Liu.* p. 7
 Expositio consilij de ratione belli gerendi, in o-
 rat.

rat. Appij Cl.
 cinnati p. 6
 Ep. Pomp. ex
 Expositio legi
 Liuio

Inuocatio diu
 conserturi, i
 Manlij p. 60
 334
 Moderatio m
 Cor. Tac.
 Monitio, in o
 Monitio & c
 ex Cor. Ta
 Monitio pac

Obiurgatio
 Hirc. p. 52
 Obiurgatio
 Cas. ex Co
 Obiurgatio
 Obiurgatio
 ced. ex Li.
 Obiurgatio
 Liu. p. 134
 Obiurgatio
 Q. Curt. p.
 pridij Ale.
 Obiurgatio
 ex Liu.
 Obiurgatio
 p. 563. Sil

rat. Appij Claudij, ex Linio, p. 37. & Q. Cin-
cinnati p. 65. & Lucij Emiliij p. 366. Item in
Ep. Pomp. ex Iul. Cesare p. 525
Expositio legationis, in or. Auli Cor. Aruinae ex
Linio p. 105

I.

Inuocatio diuini numinis manus cum hoste
conferturi, in or. Camilli dict. ex Linio p. 43. et
Manlij p. 60. & P. Decij p. 91. & Scipionis pag.
234

M.

Moderatio mandatorum, in or. Agrippinen. ex
Cor. Tac. p. 574
Monitio, in or. L. Emiliij Pauli, ex Lin. p. 363
Monitio & castigatio verborum, in or. Cerialia
ex Cor. Tac. p. 571
Monitio paterna, in or. Galba ex C. Tac. p. 553

O.

Obiurgatio & cohortatio, in or. Marci Cat. ex
Hirc. p. 521. & ex C. Tac. p. 570
Obiurgatio & seditionis sedatio, in orat. Germ.
Ces. ex Cor. Tac. p. 572
Obiurgatio consternatorum, in or. Hannib. p. 160
Obiurgatio fraterni dissidij, in or. Philippi Ma-
ced. ex Li. p. 328. & in or. Iulia ex Herod. p. 633
Obiurgatio ignauiae, in orat. M. Minut. Rufi, ex
Lin. p. 134. & M. Marcelli p. 207
Obiurgatio militaris licentiae, in orat. Alex. ex
Q. Curt. p. 510. & Alex. Seueri ex Aelij Lam-
pridij Alex. Seueri p. 390
Obiurgatio mixta consolatione, in or. L. Emil.
ex Lin. p. 370
Obiurgatio seditionis, in or. Othonis ex C. Tac.
p. 563. Silētij in deliberatione de summa rerum
in or.

in or. Aristheni ex Liu. p. 252
 Obiurgatio subiti metus, *in or. Mam. Emulij ex Liu.* p. 34
 Oratio fortis & strenui Ducis, *in or. Alex. ex Q. Curtij* p. 45
 Oratio se Dijs pro salute patriæ deuouentis, *in orat. P. Decij ex Liuio* p. 91
 P.
 Petitio auxilij *in or. Leg. Camp. ex Liu. p. 75 & Varronis p. 149 & Samnitium leg. p. 152. Item in or. ad Herb. ex Sal. p. 403. Contilij in or. leg. Get. ex Cæf.* p. 522
 Petitio pacis *in or. Annib. ex Liu. p. 237. & Zenis p. 294. Item leg. Darij ex Q. Curt.* p. 458
 Petitio pacis per deditionem, *in or. Syracus. ex Liuio* p. 190
 Petitio pacis & veniæ per deditionem sui, *in or. Cartaraci ex Cor. Tac.* p. 546
 Petitio beneficij *in or. relegatorum Militum ex Liu. p. 187. & Sp. Ligust. p. 353. & M. Hortali ex Cor. Tac. p. 331. cui addita responsio Tiberij,* p. 532
 Petitio honoris, *in or. P. Licinij Calui ex Liuio* p. 44. & *Annij* p. 88
 Petitio præmiorum, *in or. Eumenis ex Liuio* p. 296. & *Rhodiorum* p. 301
 Petitio præmij victoriæ, id est, Suasio triumphi decernendi, *in or. Cnæi Manlij ex Liuio* p. 308
 Petitio veniæ *in or. leg. Tullij ad Casarem ex I. Cæf.* p. 524
 Postulatio prælij edendi, *in or. Seruij Tullij ex Liuio* p. 72
 Postulatio redemptionis, *in or. Captiuorum ex Liuio*

Liuio
 Promissio auxilij
 Prolocutio ad
 323

Recusandi ho
 or. Tib. ex C.
 Recusatio hor
 & Valerian
 or. Romanor
 Recusatio oec
 Treb. Pell.
 Recusatio pe
 norum ex L
 p. 551
 Recusatio im
 ly ex Liu.
 Repudiatio
 Q. Curtio
 Reprehensio
 ex Liu.

Suasio belli
 p. 244
 Suasio belli
 ratio, *in or*
 Suasio belli
 lippij ex Sa
 Suasio belli
 p. 579
 Suasio ad f.
 or. Iuliani
 Suasio de fo

Linio

p. 142

Promissio auxilij, in or. *Camilli ex Linio* p. 67

Prouocatio ad pugnam, in or. *Cent. ex Casp. pag.*

323

R.

Recusandi honoris oblato ratio exponitur, in or. *Tib. ex C. T.* p. 339

Recusatio honoris, in or. *Virginij ex Linio* p. 18.

Valeriani ex Trebel. Poll. p. 398. Auxilij, in or. *Romanorum ex Liu.* p. 78

Recusatio occupandi imperij, in orat. *Mac. ex Treb. Poll.* p. 599

Recusatio petitionis, seu rei petita, in or. *Volcanorum ex Linio* p. 121. in or. *Neronis ex Cor. T.* p. 551

Recusatio impudentis petitionis, in or. *T. Manlij ex Liu.* p. 89

Repudiatio conditionum pacis, in or. *Alex. ex Q. Curtio* p. 460

Reprehensio contrarij consilij, in or. *T. Semp. ex Liu.* p. 341

S.

Suasio belli inferendi, in or. *P. Sulpitij ex Linio* p. 244

Suasio belli, & de eius gerendi ratione consultatio, in or. *Fabij Max. ex Liu.* p. 138

Suasio belli ad conseruandam Rem. in or. *Philippi ex Sal.* 424

Suasio belli necessarij, in or. *Calgaci ex C. Tac.* p. 579

Suasio ad facultatem committendi praelij, in or. *Iuliani ex Amm. Marc.* p. 604

Suasio de soluenda obsidione, in orat. *T. Quinrij*

tij, ex Lini p. 290
 Suasio concordia, p. 83. Pacis, in or. *Constantij*,
ex Amm. Marcel. p. 600. Pacis & deditiois,
 in or. *Scip. ex Lini*, p. 293. Deditiois, in or. *L.*
Lentuli ex Lini, p. 99. & *T. Quintij*, ex eodem
 p. 291. & *Cobaris ex Q. Curt.* p. 487
 Suasio & conditio deditiois, in or. *Alerci Hi-*
spani, ex Lini p. 118
 Suasio societatis ineunda, in or. *Arist. ex Lini*
 p. 253. & *leg. Tentherorum, ex Q. Curt.* p. 572
 Suasio foederis ineundi, in or. *Fratri Xenarchi*
ex Lini, p. 348. Rumpendi foederis indigni, in
 or. *Sp. Posthumi ex Lini*, p. 101. Defectionis, in
 or. *Procopij ex Amm. Marcel.* p. 616
 Suasio de Repub. constituenda, in or. *ad C. Ca-*
sarem, ex Sal. p. 434. & 441. de Rep. ordinan-
 da, in or. *Pacu ex Lini*, p. 148
 Suasio capiendi Imperij, in or. *Balista ex Treb.*
Poll. p. 599. occupandi imperij, in or. *Mutiani,*
ex Cor. Tac. p. 567
 Suasio obtemperandi alterius imperio, in orat.
Minutij, ex Lini, p. 137
 Suasio de praesentis periculi depulsione, in ora.
Senat. cuiusdam, ex Iul. Capit. p. 595
 Suasio seuerè animaduertendi in authores cõ-
 iurationis, in or. *M. Portij Cat. ex Lini*, p. 316
 Suasio de seueritate animaduersionis retinen-
 da, in or. *C. Cassij, ex Cor. Tac.* p. 548
 Suasio supplicij seuerioris, in or. *M. Porcij Ca-*
tonis in Sal. p. 396
 Suasio de authoribus turpis foederis hostibus
 dedendis, in or. *Sp. Posthumij, ex Lini*, p. 102
 Suasio de poena mitiganda, in or. *M. Lepidi, ex*
Cor.

On Tac.
 Suasio supplicij
Sal.
 Suasio commu-
 regrinis, in or.
 p. 544
 Suasio vt victo-
 tur, in or. *M.*
 Suasio de tuen-
 Q. Curt.
 Suasio decerne-
 ex Lini
 Suasio de crea-
 Muris, ex L.
 Suasio de poss-
 Alij, ex Lini
 Suasio legis, in
 Suasio de don-
 nai, ex Q. C.
 Suasio poenae
 Suasio coniu-
 nis, ex Her-
 Suasio temer-
 Lini
 Suasio ad fid-
 Macedonu
 Adiudi
 Absolutio re-
 ex Lini

Cor. Tac. p. 338
 Suasio supplicij leniendi, in orat. C. Caesaris, ex
Sal. p. 391
 Suasio communicandorum honorum cum pe-
 regrinis, in or. Neronis Caesaris, ex Corn. Tac.
 p. 544
 Suasio ut victori Imperatori præmia decernā-
 tur, in or. M. Seruij ex Liuius p. 380
 Suasio de tuenda Ducis salute, in or. Crateri, ex
 Q. Curt. p. 506
 Suasio decernendæ prouinciæ, in or. P. Cornelij
 ex Liuius p. 223
 Suasio de creandis magistratibus, in or. P. Decij
 Muris, ex Liuius p. 114
 Suasio de possessione remittenda, in or. T. Quin-
 tij, ex Liuius p. 289
 Suasio legis, in or. M. Cat. ex Liuius p. 258
 Suasio de domicilio eligendo, in ora. Euct. Cy-
 nai, ex Q. Curt. p. 463
 Suasio pœnæ, in or. Cat. ex Sal. p. 396
 Suasio coniurationis & homicidij, in or. Luue-
 nis, ex Herod. p. 638
 Suasio temeraria belli, in orat. C. Flamminij, ex
 Liuius p. 133
 Suasio ad fidem partesque tuendas, in or. legati
 Macedonum, ex Liuius p. 248

Ad iudiciale genus pertinentes orationes.

A.

Absolutio rei precibus condonati, in or. Papyri
 ex Liuius p. 96
 Accu-

Accusatio bellum molientis, in or. *Eumenis* ex
Lin. p. 351

Accusatio contempti imperij, in or. *Papyrij*, ex
Lin. p. 94

Accusatio crepti patrimonij, in or. *Adherbalis*,
ex *Sal.* p. 403

Accusatio eius qui maiestatem minuerat Cæ-
saris, in or. *Capitonis Cossutiani*, ex *Cor. Tac.*
p. 554. & in or. *Alexandri*, ex *Q. Curt.* p. 474

Accusatio ministri tyrānidis, in or. *Curtij Mō-*
tani, ex *Cor. Tac.* p. 569

Accusatio productionis, in or. *Tulli Rom. regis*,
ex *Lin.* p. 4

Accusatio superbi magistratus, in or. *A. Virgi-*
nij, ex *Linio*, p. 21. & *L. Decij*, p. 36. & in orat.
Cæs. ex *Cæs.* p. 523

Accusatio violati iuris in magistratu diutius
obtinendo, in or. *P. Sempronij*, ex *Lin.* p. 110

Actio maiestatis, in or. *Crateri*, ex *Q. Curtio*, p.
473

Actio patricidij, in or. *Persei*, ex *Linio*, p. 329

Actio repetundarum, in or. *Locrensum*, ex *Li-*
nio p. 229

C.

Conquestio iniquæ militiæ, in or. *Vibuleni*, ex
Cor. Tac. p. 526

Contentio de æquitate imperij, in ora. *Sulpitij*.
ex *Linio* p. 282

Criminatio contempti imperij, in or. *T. Manlij*
ex *Linio* p. 90

Criminatio in malè sentientem de Rep. in ora.
Himilconis Barchina, ex *Linio*, p. 154

Defen-

Defensio belli
gimien sis, ex

Defensio con

Capit. ex L

Defensio cri

or. M. Manl

Defensio crim

Pratoris, ex

Defensio cri

Philippi, ex

Defensio ho

Q. Curtio

Defensio def

p. 577

Defensio ho

la, ex Linio

Defensio iul

Q. Curtio

Defensio iu

la, ex Hero

Defensio in

Iuntas, in

Defensio p

nem, in or

Defensio po

trij, ex Lin

Defensio re

nonis, ex L

Defensio re

Curt. p. 4

Defensio l

Cor, Tac.

D.

- Defensio belli legitimi, in or. cuiusdam Cartha-
ginienſis, ex *Liui*o, p. 120
- Defensio coniecti criminis, in or. *M. Marcelli*
*Capit. ex Liui*o, p. 59
- Defensio criminis de vexatione deditorum, in
or. *M. Manlij*, ex *Liui*o p. 197
- Defensio criminum de iniurijs, in ora. *Lycortæ*
Pratoris, ex *Liui*o p. 322
- Defensio criminum de socijs violatis, in orat.
Philippi, ex *Liui*o, p. 259
- Defensio criminationum, in or. *Alexandri*, ex
Q. Curtio p. 497
- Defensio defectionis, in or. *Ciuis*is, ex *Cor. Tac.*
p. 577
- Defensio honesti facinoris, in or. *Murij Scauro-*
la, ex *Liui*o p. 6
- Defensio lusepti facinoris, in or. *Hermolai*, ex
Q. Curtio p. 495
- Defensio iustæ cædis, in or. *Antonini Caracal-*
la, ex *Herod.* p. 34
- Defensio innocentiae, & accipiendi iudicij vo-
luntas, in or. *C. Menenij*, ex *Liui*o p. 109
- Defensio per superioris potestatis appellatio-
nem, in or. *M. Fabij Maximi*, ex *Liui*o p. 95
- Defensio postulati de parricidio, in or. *Deme-*
trij, ex *Liui*o p. 332
- Defensio rectæ in Remp. voluntatis, in or. *Han-*
nonis, ex *Liui*o p. 193
- Defensio rei maiestatis, in orat. *Philota*, ex *Q.*
Curt. p. 477. & *Amynta*, ex eodem, p. 480
- Defensio scripti liberioris, in orat. *Creantij*, ex
Cor. Tac. p. 537
- Depre-

Deprecatio supplicij, *in or. P. Horatij, ex Li. p. 3*
 Deprecatio belli illati, *in or. leg. Tusculanorum*
ex Linio p. 64
 Detrectatio iudicij subeundi, *in or. P. Scipionis*
Africani, ex Linio p. 314
 Disceptatio de pœna, *in orat. Pati Thrasea, ex*
Cor. Tacito p. 552

E.

Excusatio turpis amicitiae, *in or. M. Terentij, ex*
Cor. Tac. p. 542
 Expostulatio cum deprecatione, *in or. Veturia*
ex Linio p. 10
 Expostulatio illata iniuriæ, *in or. Q. Martij, p.*
386. & Philippi Macedonis, ex eodem p. 32
 Expostulatio ob fœdus violatum, *in or. Cl. Põ-*
tij, ex Liu. p. 105

I.

Increpatio facinorum nobilitatis Romanæ, *in*
or. C. Memmij ex Sal. p. 408
 Increpatio turpis facinoris, *in orat. Camelli, ex*
Liu. p. 45
 Interrogationes de statu belli, *in or. C. Iunij, ex*
Liuio p. 34
 Inuectiua in autorem belli, *in or. Hannonis, ex*
Liuio p. 116
 Inuectiua in factiosum, *in or. Cornelij Cossi, ex*
Liuio p. 58. cum responsione p. 59
 Inuectiua in licentiam potentiorum, *in or. Vir-*
ginij Patris, ex Linio p. 18
 Inuectiua in percussores imperatoris, *in or. Se-*
neri, ex Herod. p. 630
 Inuectiua in popularem, *in or. L. Quintij Cin-*
cinnati ex Liu. p. 13
 Inue-

Inuectiua in su
ex Linio, p. 16
 Purgatio affe
Publicola, ex
 Purgatio crim
ue obiectoru
Herod. p. 17.
Rhodorum,
 Purgatio & re
ex Curt. p. 45
 Purgatio susp
Annibalis, e
 Purgatio ad re
stij Tullij, ex
 Reprehensio i
nionis, ex Lin
 Reprehensio p
Scipionis, ex
 Reprehensio
Liuio, cum
 Ad demonf
 Collaudatio i
ex Linio
 Commendatio
p. 402. in or.
 Deploratio co
p. 546
 Expositio reru
li, ex Lin.
 Expositio reru
Alexandri,

ij. ex Li. p. 3
sculanorum
p. 64
P. Scipionis
p. 314
Thrasea, ex
p. 552
Terentij, ex
p. 542
or. Veturia
p. 10
Martij, p.
eodem p. 32
in or. Cl. Pö-
p. 105
Romanae, in
p. 408
Camilli, ex
p. 45
C. Iunij, ex
p. 34
Mannonis, ex
p. 116
elij Cossi, ex
nitione p. 59
in, in or. Vir-
p. 18
is, in or. Se-
p. 630
Quintij Cin-
p. 13
Inue-

Inuestiua in superbum dominatum, in or. Icily
ex Liurio, p. 16 P.

Purgatio affectatę tyrannidis, in orat. P. Valerij
Publicola, ex Liurio p. 5

Purgatio criminationis, seu criminationum, si-
ue obiectorum criminum, in orat. Histizi, ex
Herod. p. 17. Item in or. Nabidis, & Persei, &
Rhodiorum, ex Liurio p. 775. 358. & 366

Purgatio & remotio suspitionis, in or. Medici,
ex Curt. p. 453. cū respōsione Alexandri, p. 16

Purgatio suspitionis seu suspicionum, in orat.
Annibalis, ex Liurio p. 283

Purgatio ad remotionem suspitionis, in or. A-
etij Tullij, ex eodem, p. 8

Reprehensio iniquę dominationis, in or. Mi-
nionis, ex Liurio p. 281

Reprehensio perfidię & defectionis, in orat. P.
Scipionis, ex Liurio p. 209

Reprehensio tyrannidis, in orat. T. Quintij, ex
Liurio, cum respōsione p. 277

Ad demonstratiuum genus pertinentes
orationes.

Collaudatio in dando beneficio, in or. Philippi,
ex Liurio p. 345

Commendatio à virtute, in or. Micipsa ex Sal.
p. 402. in or. Syfigamb. ex Curt. p. 456

Deploratio conditionis, in orat. Agrip. ex Tac.
p. 546 E

Expositio rerum gestarū, in or. L. Æmilij Pau-
li, ex Liu. p. 386

Expositio rerum gestarum, & gratulatio, in or.
Alexandri, ex Ælij Lampr. Al. Sennero, p. 592

Gra-

ORATIONES

T. LIVII PA-

TAVINI, SEPARATIM

CVM ARGVMENTIS

editæ, in studiosæ iuuentu-
tis vsum.

EX PRIMO AB VRBE

condita libro.

ARGVMENTVM

ORATIONIS METII SVFFETII
ad Tullum Hostilium.

Cum C. Cluilius Albæ, Tullus Hostilius Ro-
mæ administraret imperium, agrestes Romani ex
Albano agro, Albani ex Romano prædas inuicem
agebant. Vtrinque legati ad res repetendas missi.
Priores Romani suas repetiuerunt, qui neganti
Cluilio, bellum, vt Tullus præceperat, in tiigesim-
um diem indixerunt. Interim Cluilius in ca-
stris, dum vtrinque bella pararentur, moritur
Albani Dictatorem Metium Suffetium creât, qu-
priusquam cum hoste manus confereret, hanc o-
rationem habuit ad Tullum Hostilium, de com-
ponenda inter Romanos, & Albanos pace.

INiurias, & non redditas res ex fœdere, qua
repetita sint, & ego regem nostrum Clui-
lium causam huiusce esse belli audisse vi-
deor:

A

lio, in ora.

lio, p. 597

ex Livio, p. 362

p. 603

ex Eli Lã-

adri Semeri, ex

p. 588

or. Sagunti-

p. 214

e consilij in o-

f. p. 419

beneficij, in o-

p. 517

Marcelli, p. 157

Annibalis, ex

p. 242

lla, ex Livio, p.

Callisthenis, ex

p. 493

ORA-

deor: nec te dubito, Tulle, eadem pra te ferre. Sed si vera potius, quam dictu speciosa dicenda sunt: cupido imperij duos cognatos vicinosque populos ad arma stimulat. Neque rectè, an perperam, interpretor: fuerit ista eius deliberatio, qui bellum suscepit: me Albani gerendo bello ducem creauere. Illud te, Tulle, monitum velim: Ethrusca res quanta circa nos, teque, maximè sit, quo propior Volscis, hoc magis scis. Multum illi terra, plurimum mari pollent. Memor esto iam quum signum pugnae dabis, has duas acies spectaculo fore, vt fessos, confectosque simul victorem victumque aggrediantur. Itaque si nos Dij amant, qui non contenti libertate certa, in dubiam imperij seruitutisque aleam imus: ineamus aliquam viam, qua, vtri vtris impere sine magna clade, sine multo sanguine vtriusque populi decerni possit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. HORATII.

Horatius, is, qui solus ex tergeminis fratribus superfuit, quum ter gemina spolia victor gerens, obuiam sororem, cognita forte veste Curiatij sponsi, passis crinibus flebiliter sponsum nomine appellare videret, motus comploratione intempestiua, eam ferro transfigit. Hoc nomine in ius ad regem Tullum quum raptus esset, à Tullo Duumviri capitales, sicuti lex iubebat, fiunt, qui Horatio per-

duellionem i
duellionem
queum inici
voco, inquit
lum certatu
magis admi
causit. Ac i
ter homines
vius est.

H Vect
uan
stis
tum, inter
potesis? q
forme specta
liga manus
rum populo
be liberato
uspensio: v
do in cer pila
rium, mo
Quo enim
non sua de
venientes?

Metius S
manorum p
nates Atq; V

pra te ferre,
 peciosa dicen-
 cognatos vi-
 ulat. Negre-
 : fuerit ista
 : cepit me Al-
 uere. Illud te,
 sca res quan-
 , quo propior
 isto iam quum
 acies specta-
 simul victorem
 nos Dij amant,
 ta, in dubiam
 : ineamus ali-
 impere sine
 ne utriusq; po-

M

HO-

tergeminis fra-
 na spolia victor
 nita forte ve-
 debiliter spon-
 motus com-
 ferro transfi-
 gem Tullum
 muiri capita-
 ui Horatio per-
 duel-

EX I. AD VRBE COND.

3

duellionem iudicarent. Iam Duumvir ei per-
 duellionem iudicarat, iam lictor iussus la-
 queum iniiciebat, quum auctore Tullo, Pro-
 uoco, inquit. Ita deiprouocatione ad popu-
 lum certatum est: quo iudicio absolutus est,
 magis admiratione virtutis, quam iure
 causæ. Ac in eo quidem iudicio maxime pa-
 ter homines mouit, qui præter alia, hac oratione
 usus est.

H Vccine, quem modo decoratum, o-
 uantemq; victoria incedentem vidi-
 stis, Quirites, eum sub furca vin-
 ctum, inter verbera, & cruciatus videre
 potestis? quod vix Albanorum oculi tam de-
 forme spectaculum ferre possent: Ilictor, col-
 liga manus, quæ paulo ante armate impe-
 rium populo Romano pepererunt. I, caput obnu-
 be liberatoris huius urbis: arbori infelici
 suspendo: verbera vel intra pomerium, mo-
 do inter pila & spolia hostium: vel extra pomæ-
 rium, modo intra sepulchra Curatorum.
 Quo enim ducere hunc iuuenem potestis, ubi
 non sua decora eum à tanta fœditate supplicij
 vendicent?

ARGVMENTVM

ORATIONIS TVLLI

Romanorum

Regis.

Metius Suffetius Albanorum dux, in fide Ro-
 manorum per simulationis speciem, hæres Fide-
 nates Atq; Veientes aduerfus Romanos incitauit.

A 2

Ipsæ

E. LIVII ORATIONES

⁴ Ipse à Tullio in auxilium accersitus, aciem in collem subdixit, ut fortunam belli experiretur, ac sequeretur. Romanus praelio victor aduocata concione hanc de proditione Metij orationem habuit.

Romani, si unquam ante alias vllò in bello fuit, quod Dijs immortalibus gratias ageretur, deinde vestra ipsorum virtuti: hesternum id praelium fuit. Dimicatum est enim non magis cum hostibus, quam (qua dimicatio maior ac periculosior est) cum proditione ac perfidia sociorum. Nam, ne vos falsa opinio teneat, iniussu meo Albani subiere ad montes: nec imperium illud meum, sed consilium, & imperij simulatio fuit, ut nec vobis ignorantibus deferri vos, auerteretur à certamine animus, & hostibus circumueniri se ab tergo ratis terror & fuga inijceretur. Nec ea culpa, quam arguo, omnium albanorum est: ducem secuti sunt: ut & vos, si quid inde agmen declinare voluissem, fecissetis. Metius ille est ductor itineris huius. Metius idem huius machinator belli: Metius fœderis Romani Albaniq; ruptor. Audeat deinde talia alius, nisi hunc insigne iam documentum mortalibus dederò. Quod igitur bonum faustum, felixq; sit populo Romano, ac mihi, vobisq;, Albani, populum omnem Albanum Romam traducere in animo est: civitatem dare plebi: primores in patres legere: unam urbem, unam remp. facere: ut ex uno quondam in duos populos diuisa Albana res est, sic nunc in unum redeat. At tu Meti Suffetti, si ipse discere posses fidem ac fœdera seruare,

VIIIO

EX II.

vino tibi ea des
quoniam tuum
supplicio doce
re, qua à te vio
nimus inter
cipitem gessisti,
dum dabis.

EX SECV

di

AE

ORATIO

Mortuo Bruti collegae
Bruti collegae
demortui loci
Velia adifican
mum populo
bi habita pri
ditus, susp
stulit.

N Vnq
ctat
neq
gum hostem,
biturum time
habitarem, n
meis? T. m le
pendet? Adde
sim, quam qu
P. Valerij ade
rit vobis Vela

EX II. AB VRBE COND.

vino tibi ea disciplina à me adhibita esset. Nunc, quoniam tuum insanabile ingenium est, tu tuo supplicio doce humanum genus ea sancta credere, quae à te violata sunt. Ut igitur paulo antea animum inter Fidenatem remque Romanam accipitem gessisti, ita iam corpus passim distrahendum dabis.

EX SECVNDO AB VRBE CONDITA hae sumptae sunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. VALERII PV-
blicola ad populum.

Mortuo Bruto, regnum affectare P. Valerium Bruti collegam fama tenebat, quod collegam in demortui locum non substitueret, & in summa Velia aedificaret. Is ea re cognita, submissis primum populo fascibus in concionem ascendit. Ibi habita primo funebri oratione de Bruti laudibus, suspicionem in hanc sententiam sustulit.

Nunquam ne ergo vlla adeo vobis spectata virtus erit, ut suspitione violari nequeat? Ego me illum acerrimum regum hostem, ipsum cupiditatis regni crimen subiturum timerem? Ego si in ipsa arce, capitolioque habitarem, metui me credere possem à civibus meis? Tamen leui momento mea apud vos fama penderet? Adeone est fundata leuiter fides, ut ubi sim, quam qui sim, magis referat? Non obstabit P. Valerij ades libertati vestra, Quirites: tuta erit vobis Velia: deferam non in planum modo ades,

sed colli etiam subijciam, ut vos supra suspectum me ciuem habitetis. In velia adificent, quibus melius, quam P. Valerio creditur libertas.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MUTII SCÆVO-

ls ad Porſenam.

Mutrus Scævola indignum ratus ab Etruscis obsideri populum Romanum liberum, qui seruus sub Regibus à nullis hostibus obsessus fuisset; impetrata venia à Senatu, in hostium castra consilio Regis Porſenæ interficiendi transijt. Ibi ad regium tribunal consistens, quum inter duos, vter Porſena esset, distinguere non posset: scribam regis pro Porſena obtruncat. Comprehensus per satellites, Regi consilium voluntatemque suam exponit.

Romanus sum ciuis: C. Mutium vocant. hostis hostem occidere volui. Nec ad mortem minus animi est, quàm ad eandem fuit. Et facere, & pati fortia, Romanum est. Nec vnus ego in te hos animos gessi: longus post me ordo est idem petentium decus. Proinde in hoc discrimen, si inuat, accingere, ut in singulas horas capite dimices tuo: ferrum, hostemque vestibulo habens regia: hoc tibi iuuetus Romana indicimus bellum. Nullam aciem, nullum prælium timueris: vni tibi, & cum singulis res erit.

ARGV.

Secellione pl
erat, vi incatus
ritate labor: e
pi q; frumentu
pax, quum qu
tuam nomine
maxime concu
pus videretur
patrius extor
quum in sena
frumenti dare
git.

SI amor
reddant
stratus
subiugum m
preus? Egon
quam necess
tulerim, Sici
plebem: pater
colles: rapiat
admodum te
na, quam fur
malo domito
re, quam ut

A
ORATION

Martius Co
cia caussa, in

ARGVMENTVM
ORATIONIS MARTII CORIO-
LANI ad Patres contra plebem,
ac Tribunos.

Secessione plebis in sacrum montem factum
erat, ut incultis agris, magna eo anno annonæ ca-
ritate laboraretur, id quod patrum animos, co-
piæque frumenti recens, ducebat adversus plebem,
præterquam quod iam ei infensa esset magnitudo
nomine, qui patricijs non patebant, etiam
maximè concitavit, ut iam multis venisse tem-
pus videretur recuperandi iura secessione, ac vi
patricijs extorta. In his Cn. Martius Coriolanus,
quam in senatu deliberaretur, quantum plebi
frumenti daretur, his verbis sententiam pete-
git.

SI annonam veterem volunt, ius pristinum
reddant Patribus. Cur ego plebeios magi-
stratus, cur Sicinium pollentem videbo
sub iugum missus, tanquam à latronibus rede-
ptus? Ego ne has indignitates diutius patiar,
quam necesse est? Tarquinium regem qui non
tulerim, Sicinium feram? Secedat nunc, invocat
plebem: patet via in Sacrum montem, aliosque
colles: rapiant frumenta ex agris nostris, quem-
admodum tertio anno rapuere: ut antur anno-
na, quam furore suo fecere. Audeo dicere, hoc
malo domitos ipsos potius cultores agrorum fo-
re, quam ut armati coli prohibeantur.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ACTII AD CONSULES.

Martius Coriolanus dānatus absēs velut indi-
cta causa, in Volscos exulatum abierat. Ibi Actij
Tullij

T. LIVII ORATIONES

Tullij Volscorum longe principis utebatur hospitio. Iam consuetudo ipsa socios eos, amicosq; fecerat, quum de bello Romano conferunt consilia: resque iam tum eo deducta erat, ut Actius occasionem modò suos aduersus Romanos concitandi quæreretur. Tum forte ludi magni Romæ instaurabantur, ad quos Actius Volscique conueniunt. Is Actius antè nactus opportunitatem, quam ludi committerentur, Consules, remotis arbitris, de suorum ingenio & natura alloquitur in hanc sententiam.

Inuitus, quos sequi iussi (de meis ciuibus loquor) non tamen admissum quicquam ab ijs criminatum venio, sed cautum, ne admittant. Nimio plus quam velim, nostrorum ingenia sunt mobilia: multis id cladibus sensimus: quippe qui non nostro merito, sed vestra patientia incolumes sumus. Magna hic Volscorū multitudo est: ludi sunt: spectacula intenta ciuitas erit. Memini quid per eandem occasionem ab Sabinorum iuuentute in hac urbe commissum sit. Horret animus ne quid inconsulto, ac temere fiat. Hac nostra, vestraq; causa primum dicenda vobis Consulibus ratus sum. Quod ad me attinet, ex templo hinc domum adire in animo est, ne cuius facti, dictiq; contagione praesens violer.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ACTII TVLLII
ad suos.

Coniunctum est insequentis, cum superioris argumento. Consules, quæ sine arbitris ab Actio acceperant, quum detulissent: senatusconsulto facto,

EX II.

sto, Volsci omnem excederentis extra vibernitate rei perflamavit orat

Veteres gentis mini animo fertis, quod dos commissen hodie de vobis grinis, tot finis fuisse vestras pro ora hominem praconis tes: quid eos re obuij, ex profecto nefas meritari: ideo que abigi? Quere nos, qui nfectio, & non hostium ductis, moriendū indictum est n si viri estis.

ORATIO.

Ad bellum su ac voluntate

rebat ho-
eos, amicosq;
conferunt con-
t, vt Actius oc-
manos conti-
gni Romz in-
leique conue-
ortunitatem,
ules, remotis
ata alloquitur

is ciuibz lo-
uicquam ab ijs
um, ne admit-
trorum inge-
us sensimus:
estra patien-
olscorū mul-
tentia ciuitas
ccasionem ab
be commissum
ulto, ac teme-
primum di-
Quod ad me
dire in animo
epresens vio-

M

TVLLII

m superiori
tris ab Actio
constituto fa-
cto,

EX II. AB VRBE COND.

9

cto, Volsci omnes ante noctem ex vrbe per Pra-
conem excedere iubentur. Quam aliquantum iti-
neris extra urbem progressi essent, Actius indi-
gnitate rei per se satis concitatos, hac quoque in-
flamauit oratione.

V Eteres populi Romani iniurias cladesq;
gentis Volcorum, vt omnia obliuiscamini alia hodiernam hanc quo tandem
animo fertis, qua per nostram ignominiam lu-
dos commiseris? An non sensistis triumphatum
hodie de vobis esse? Vos omnibus ciuibz, pere-
grinis, tot finitimis populis spectaculo abeuntes
fuisse? Vestras coniuges, vestros liberos traductos
pro ora hominum? Quid eos, qui audiuere vo-
cem praconis? quid, qui vos videre abeun-
tes? quid eos, qui huic ignominioso agmini fue-
re obuij, existimasse putaris? nisi aliquod
profecto nefas esse? Quod si intersimus
spectaculo, violaturi simus ludos, piaculumque
merituri: ideo nos ab sede piorum, coetu, concilio-
que abigi? Quid deinde? illud non succurrit, vi-
uere nos, qui maturauimus proficisci? si hac pro-
fectio, & non fuga est, & hanc urbem vos non
hostium ducitis, ubi si unum diem morati esse-
tis, moriendum omnibus fuit? Et bellum vobis
indictum est magno illorum malo, qui indixere,
si viri estis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS VETVRÆ AD FI-
lium Coriolanum.

Ad bellum incitari, Volsci, communi consen-
su ac voluntate imperium ad Coriolanum atque
Actium

Actum deferunt. Ii cum copijs Romam contendunt, toto itinere oppida in deditionem & potestatem accipientes. Romani posteaquam id nuntiatum fuit, de pace oratores mittunt, qui, quum re infecta redirent, iamq; propè esset, vt agris vastatis Romam obsiderent: matrona seu priuato, seu publico consilio peruincunt, & Veturia mater Coriolani. Volumniaq; vxor cum duobus paruis liberis in castra hostium irent. Quod vbi Coriolano fuit nuntiatum, principio negligebat: proerè dei n de vt amens quum matri complexu ferret, Veturia his verbis eius animos fregit.

Sine prius, quàm complexum accipio, sciam. ad hostem, an ad filium venerim: captiua matris in castris tuis sim. In hoc me longa vita, infelix senectà traxit, vt exulè te, deinde hostem viderem? Potuisti populari hanc terram, qua te genuit & aluit? Non tibi, quamuis infesto animo & minaci perueneras, ingredienti fines ira cecidit? Non, quum in conspectu Roma fuit, succurrit: intra mœnia illa domus ac penates mei sunt: mater, coniunx, liberi? Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur: nisi filiū haberem, libera in libera patria mortua essem? Sed ego nihil iam pati, nec tibi turpius quàm mihi miserius, possum: nec vt sim miserrima, diu futura sum. De his videris: quos si pergis, aut immatura mors, aut longa seruitus manet.

EX TERTIO AB VRBE CONDITA.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q FABII.

C. Teretillus Arsa Tribunus ple. absentibus Cōsulibus longa oratione plebi consulare imperiū ianui-

inuidiosum adeo mulgaturum proque utri legibus vehementer assensu viris Q Fabio vobis, latoremque verbis ceteros T

Vos, ceteros omnium singulorum vniuersorumque vos creatos, non inuidiosum vobis ius vesterum, sed ius collegæ, ut rem dissiderat. Ne æquum sumptis priore alique nobis bello

Legem tulit: quod populus in tur: quam patres tribuni delectur orta demum sed tribus, alia à tribu citata forent, Cæ agmine tribuni lus Virginius tr permotus, ei le sententia super

NES

nam conten-
tionem & pote-
statem id nun-
ciat, qui, quum
et, ut agris va-
se seu priuato,
Veturia ma-
eum duobus
at. Quod vbi
io negligebat:
auti complexū
nos fregit.

accipio, sciam,
erim: captiua
in hoc me lōga
ule te, deinde
hanc terram,
namus in se-
ingrediendi si-
spectu Roma
omnis ac pena-
i: Ergo ego ni-
etur: nisi filii
portius essent
prius quā mi-
serrima, diu
spargis, aut
us manet.

CONDITA.

BII.

sentibus Cō-
lare imperiū
iani.

EX III. AB VRBE COND.

11

inuidiosum adeo effecerat, ut ipsi legem se pro-
mulgarum profitenti, qua crearentur. Quin-
que tri legibus de imperio consulari scribendis,
vehementer assentiretur. Senatus inde à Præfesto
urbis Q. Fabio vocatus, vbi atrociter in rogatio-
nem, laroremque inuectus primam, deinde his
verbis ceteros Tribunos de re ipsa conuenit.

VOS, caterique tribuni, oramus, ut primū
omnium cogitetis, potestatem istam ad
singulorum auxilium, non ad perniciem
vniuersorum comparatam esse: Tribunos plebis
vos creatos, non hostes Patribus. Nobis miserū,
inuidiosum vobis est, desertam Remp. inuadi. Nō
ius vestrum, sed inuidiam minueritis. Agite cū
collega, ut rem integram in aduētum Consulum
differat. Ne Æqui quidem ac Volsci, morbo ab-
sumptis priore anno Consulibus, superbo crude-
lique nobis bello insitire.

ARGVMENTVM

ORATIONIS AVLI VIRGINII
Tribuni pleb. ad plebem de Cæsonis
arrogantia.

Legem tulerat Tereñtillus tribunus pleb. ut
quod populus in se ius dedisset, eo consul vtere-
tur: quam patres impediabant. Quæ causâ fuit, ut
tribuni delectum ad bellū haberi prohiberēt. Co-
orta demum seditio est, ac rixa: quumque alia pa-
tribus, alia à tribunis ad eam rem pertinentia ia-
ctata forent, Cæso iuuenis ferox in medio patrum
agmine tribunitios vnus furores sustinebat. Au-
lu. Virginius tribunus pleb. iuuenis insolentia
permotus, ei legi obstanti capitis die dicta, hac
sententia superbiam plebi reddebat inuidiosam.

A 6

Ecquid

E Cquid sentitis iam vos, Quirites, Casonē simulciuem, & legem quam cupitis, habere non posse? Quanquam quid ego legē loquor? libertati obstat: omnes Tarquinius superbia exuperat. Expectate dum consul aut dictator fiat, quem priuatum viribus & audacia regnantem videtis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. VALERII PV-
blicole Consulis.

Exsules, seruitijque arcem Romanam nocte ad magnum numerum duce Ap. Herdonio occupauerant. Quod vbi compertum fuit, reliquum noctis in armis Romani egerunt, ignari qui homines, quātusq; numerus hostium esset. Postero die quum Gerdonius consilium, voluntatemq; suam declarasset, tum quoq; Tribuni pleb. non bellum illud, sed imaginem modo, contendebant ad auertendos à legis cura plebis animos. Populum itaq; ab armis discedere iubent. Quod quum Patribus nunciatum esset, P. Valerius ex curia in templum ad Tribunos veniens, de periculo cum ijs primum, deinde cum plebe sic egisse fertur.

Quid hoc rei est? Tribuni. Appij Herdonij ductu & auspicio Remp. euersuri estis? Tam felix vobis corrumpendis fuit, quā seruitia non commouit autor? Quum hostes supra caput sint: discedi ab armis, legesq; corrumpi placet? (Inde ad multitudinem oratione conuersa) Si vos urbis, Quirites, si vestri nulla cura tangit: at vos veremini Deos vestros ab hostibus captos. Iuppiter optimus maximus, Iuno regina

regina, & Minerva
castra seruiorum
Hac vobis fortis
Hostium non
praeforū, cui
suorū, senatus in
rat: senator sen
fragium meum
est. Consules, T
armatos open
berare ac pac
Iouis optimi
mentem tuam
dem Sabinis
tua. Iube hanc
zuius ingressus
sul, quantum
vestigia sequi

Caso, cui
eos exulatum
tibus, abierat.
tus insequent
mor, filiū Aul
lium relegatu
ne inuidiosu

Avlus
fuit,
ninus
qui verè rem

Quirites, Caſonē
capitis, ha-
quid ego legē
arquimios ſu-
conſul aut di-
& audacia

anam nocte ad
donio occupa-
re, reliquum po-
ari qui homi-
et. Poſtero die
ntatemq; ſuam
b. non bellum
debant ad a-
os. Populum i-
od quum Patri-
curia in tem-
iculo cum ijs
te feſtuit.

Appij Herdonij
euerſi eſt
endis fuit, qui
um hoſtes ſu-
geſq; corrup-
oratione con-
ſtri nulla cu-
eſtros ab ho-
ximus, Iuno
regina

EX III. AB VRBE COND.

19

regina, & Minerva, alij Dij, Deaq; obſidentur:
caſtra ſervorum publicos noſtros penates tenent.
Hac vobis forma ſana ciuitatis videtur? Tantiū
Hoſtium non ſolum intra muros, ſed in arcē, ſu-
pra forum, curiamq; comitia interim in foro
ſunt, ſenatus in curia eſt, velut cum otium ſupe-
rat: ſenator ſententiam dicit, alij Quirites ſuf-
fragium ineunt. Non quicquid patrum, plebisq;
eſt, Conſules, Tribunos, Deos, hominesq; omnes
armatos opem ferre, in Capitolium currere, li-
berare ac pacare anguſtiſſimam illam domum
Iouis optimi maximi decuit? Romule pater, tu
mentem tuam, qua quondam arcem ab his iſſe-
dem Sabinis auro captam recepiſti, da ſtirpi
tua. Iube hanc ingredi viam, quam tu dux, quā
tuus ingreſſus exercitus eſt. Primus en ego Con-
ſul, quantum mortalis Deum poſſum, te ac tuā
veſtigia ſequar.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. QVINTI

Cincinnati.

Caſo, cui dictus capitis dies fuerat, in Thuſ-
eos exulatum, nec quicquam amicis interceden-
tibus, abierat. Eius pater L. Quintius Cincinna-
tus inſequenti anno Conſul creatus, non imme-
mor, filiū Auli Virginij maximē inuidia in exi-
lium relegatum eſſe, Quiritibus cum hac oratio-
ne inuidioſum faciebat.

Avlus ille Virginius, quia in Capitolio nō
fuit, minus ſupplicij, quā Ap. Herdo-
nius meruit? Plus hercule aliquanto,
qui verē rem & ſtimare velit: Herdonius, ſi nihil

aliud, hostem se fatendo, propè denunciat, ut
arma caperetur: hic negando bella esse, arma vo-
bis ademitis, nudosq; servis & exulibus obiecit:
& vos (cum C. Claudij pace, & P. Valerij lo-
quar) prius in clium Capitolinum signa intu-
listis, quàm hos hostes de foro tolleretur. Pudet
Deorum hominumq;, quum hostes in arce, in
capitolio essent, exulum & servorum dux pro-
fanatis omnibus, in cella Iovis optimi maximi
habitaret. Tusculi ante, quàm Roma sum-
pta sunt arma: in dubio fuit, utrum L. Ma-
nilius Tusculanus dux, an P. Valerius & C.
Claudius Consules Romanam arcem libera-
rent: & qui ante, Latinos ne pro se qui-
dem ipsis, quum in finibus bellum haberent,
attingere arma passi sumus, Latini nunc ni-
si sua sponte arma sumpsissent, capti & dele-
ti eramus. Hoc est, Tribuni, auxilium plebi fer-
re: inermem eam hosti trucidandam obicere?
Scilicet, si quis vobis humillimus homo de ve-
stra plebe, quam partem veluti abruptam à
cetero populo vestram patriam peculiaremque
Remp. fecistis: si quis ex his domum suam obses-
sam à familia armata nunciaret, ferendū au-
xilium putaretis. Iupiter optimus maximus ex-
ulum atq; servorum septus armis, nulla huma-
na ope dignus erat: & hi postulant, ut sacrosan-
cti habeantur, quibus ipsi dy neq; sacri, neq; san-
cti sunt. Et enim divinis, humanisq; obruti sceleribus,
legem vos hoc anno perlaturus dictitatis.
Tum hercule illo die, quo ego cōsul sum creatus,
male gesta Resp. est: peius multo, quàm quum P.

Vale-

Valerius consilium
omnium. Qui
que collega legi
quo fato magis
habemus deos,
ut si capitolium
suspiciat, quàm

AR

ORATION

ti eius

Contention

erant de magist
finato continui
haberi deberent
rent illa ante re
dire quo minus
Senatus ea de r
ni cum plebe p
Tribunorum p
tulconis consulta
ferrent, Constitu
Magistratus co
cant contra res
Senatus, Tribu
ne plebi cedere
Consulem refu
tione inuictus

M
Irrer, si vo
tas est?
plebs senatus co
fratibus soluit
temeritatem mul
plus posse in civ

Valerius consul perijt, si tuleritis. Iam primum omnium, Quirites, in Volscos & Equos mihi atque collega legiones ducere in animo est. Nescio quo fato magis bellantes, quàm pacati propitios habemus deos. Quantum periculum ab illis fuerit si capitolium ab exulibus obsessum scissent: suspicari, quàm re ipsa experiri est melius.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. Q. CINCINNATI
eiusdem aduersus patrum
licentiam.

Contentiones inter patres ac populum ortæ erant de magistratibus, an exacto tempore ijs destinato continuari, an comitia ijsdem creandis haberi deberent. Ac quum Tribuni de lege Terentilla antè referre vellent, conabantur impedire quo minus comitia haberentur à cōsulibus. Senatus ea de re in capitolio habitus: quò Tribuni cum plebe perterrita conueniunt. De plebis & Tribunorum postulatis, relatione cōsulum Senatus consulta facta, vt eo anno Tribuni legem non ferrent, Consules ab vrbe copias non educerent Magistratus continuari, & Tribunos refici, iudicant contra rempub. esse. Contra sententiam eam Senatus, Tribuni primum refecti: deinde patres, ne plebi cedere viderentur, L. Q. Cincinnatum Consulem reficiebant, quum in patres hac oratione inuectus est.

Mirer, si vana vestra, P. C. ad plebē auctoritas est? Vos eleuatis eam: quippe quia plebs senatusconsultum in continuandis magistratibus soluit, ipsi quoque solutum vultis, ne temeritati multitudinis cedatis: tanquam id sit plus posse in ciuitate, plus leuitatis, ac licentia habere.

habere. Leuius enim, vaniusq; est profectò, sua decreta & consulta tollere, quàm aliorum. Imitamini, P. C. turbam inconsultam: & qui alijs exemplo esse debetis, aliorum exemplo peccatis potius, quàm alij vestro rectè faciant: dum ego, ne imiter Tribunos, nec me contra senatusconsultum Consulem renuntiare patiar. Te vero, C. Claudi, adhortor, ut ipse populum Rom. hac licentia arceas: & de me hoc tibi persuadeas, me ita accepturum, ut non honorem meum à te impeditum, sed gloriam spreti honoris auttam, inuidiamq;, qua ex continuato eo impenderet, lenatam putem.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ICILII, ADVERSUS Appij decretum.

Virginus exempli recti vir, in Algido vitâ duceus, Icilio cuidam filiam insigni forma desponderat. Eius stuprandæ libidine captus Appius Claudius Decemuir, ubi nec precibus, nec muneribus pudorem virginis vinci posse intellexit, M. Claudio clienti dat negocium, ut virginem in seruitutem assereret, nec cederet secundum libertatem vindicias dari postulantibus: serua enim sua eam natam diceret. Comprehensa ea, quum tandem ad tribunal Appij adducta, in patris aduentum (nam ab vrbe aberat) extra patriæ domum abduci iuberetur: forte Icilius sponsus interueniens, decreto Appij in hanc sententiam resistebat.

F Erro hinc tibi submouendus sum Appi, ut tacitum feras, quod celeri vis. Virginem ego

ego hanc sum ducturus. Proinde conuoca: expedit manebit extra a si tributum a bi Romani, duas stis: ideo in libros tum vestra libio & in ceruices no sit. Huic si vis a tum pro sponsa filia, omnes D fidem: neq; tu i de nostra refere. consideres, quo p de filia, ubi ven sciat, si ipse hui filia quærenda sam in libertate fides.

ORATIO

tr
Huius principet. Vindicatio lata. Virginium re acciti iubent dicijs secundum Claudio filiam tatus manus in incessit.

ego hanc sum ducturus, nuptam pudicam habiturus. Proinde omnes collegarum quoque, lictores conuoca: expediri virgas & secures iube: non manebit extra domum patris sponsa Icilij. Non, si tribunitium auxilium, & prouocationem plebi Romanae, duas arces tuenda libertatis, ademisti: ideo in libros quoque, nostros, coniugesque, regnum vestrae libidini datum est. Sinite in tergum, & in ceruices nostras: pudicitia saltem in tuto sit. Huic si vis afferetur: ego praesentium Quiritium pro sponsa, Virginii militum pro unica filia, omnes Deum hominumque, implorabimus fidem: neque tu istud unquam decretum sine eade nostra referes. Postulo, Appi, etiam atque etiam consideres, quo progrediare. Virginii videris de filia, ubi venerit, quid agat. Hoc tantum sciat, si ipse huius vindictis cesserit, conditionem filia quarendam esse. Me vindicantem sponsam in libertatem, vita citius deseret, quam fides.

ARGUMENTVM
ORATIONIS VIRGINII PATRIS
aduersus Appium.

Huius principium ad finem superioris pertinet. Vindicatio Virginiae in posterum diem dilata. Virginium patrem interim Parentes prope re acciri iubent ex castris: qui quum decretis vindictis secundum seruitutem, ab assertore M. Claudio filiam comprehendi videret, ira concitatus manus in Appium intentans, his verbis eum inceffit.

Icilio

I Cilio, Appi, non tibi filia despoli, & adnuptias, nō ad stuprū educaui. Plerumque pecudum ferarumq; rē promiscue in cōcubitus rueret? Passuri ne hoc scī sint, nescio: non spero esse passuros illōs, qui arma habent.

ARGVMENTVM

ORATIONIS VIRGINII AD MILITES, qua honorem sibi delatum recusauit.

Quā Roma libidinis Appij rōdo exitū omnia perturbata essent, Virginii in calce, quæ tum in mōte Vero illo erant, rerū cūctū permotus venit. Ibi militib; ordine, vt quidq; genū erat, re exposita, ostentās ferrū quo Virginiā filiā transfixisset, omnia motu cōpleuit. Rei atrocitate milites cōmoti, in Auentinū proficiscuntur: vbi Virginii, quū decē creari debere cēseret, qui summa rerum præessent, cōsilio sententiāq; approbata oēs ad eū primū potestātē deferebāt: q̄ ita recessisse fertur.

M Elioribus meis, vestrisq; rebus reseruate ista de me iudicia. Nec mihi filia in vita honorum vllum incundum esse patitur, nec in perturbata re eos vtile est præesse vobis, qui proximi inuidia sint. Si quis vsus mihi est, nihilo minor ex priuato capietur.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SENIORVM PATRUM, ad Patres & Decemuiros.

Ex Auentino in Sacrū montē trāsiit plebs tota, autore M. Duillio, qui Trib. pl. fuerat: ob idq; maximē, quōd diutius passuri nō essent tribunatū abrogatum. Quod vbi Romā nunciatum fuit, exemplo in Senatū Patres conueniunt, vbi de re ipsa consultarent. Eorum multi, in quibus Horatius & Valerius, in hunc modum vociferabātur.

Quid

Quid expecta
perinacia
omnia passuri es
Decemui, quod a
tibus iura dictū
storum maiore pr
toga torū, laborum
niat, facturi estis
secessione moueat
ne vrbis vultu se
nō est habēda, a
tius caruerimus
illi plebejs. Nos
ripiere patribus
capiti ferat de sic
teperemus impe

A R

ORATION

lenij & Hor

Decemuiros
primū, deinde
nito imperij tē
seditionibus tē
potestate futur
Valerius in Sa
quibus videret
tribunitiā pote
velle diceret, tē
potulatis lega

A Deo aqua
fuerint. I
licetia ad imp
ignoscendū, q̄

Quid expectabitis? P. C. Si Decemviri sine
pertinacia non faciunt, ruere, & deſignare
omnia paſſuri eſtis? Quod aut iſtud imperiū eſt,
Decemviri, quod amplexi teneris? Tectis ac parie-
tibus iura dicturi eſtis? Non pudet, Altorum ve-
ſtrorum maiore propè numerū in foro coſpici, quā
togatorū, aliorumq;? Quid ſi hoſtes ad Vrbe ve-
niāt, facturi eſtis? Quid ſi plebs mox vbi parum
ſeceſſione moueamur, armata veniat? Occaſū-
ne vrbiſ vul. is finire imperiū? Atqui aut plebs
nō eſt habēda, aut habendi ſunt Trib. pl. Nos ci-
tius caruerimus patricijs magiſtratibus, quā
illi plebeijs. Nonne in expertamq; eā poteſtatē e-
ripuere patribus noſtris; ne nūc dulcedine ſemel
capti ferāt deſiderium, quum præſertim nec nos
teperemus imperijs, quo minus illi auxilij egeāt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM VA-
lerij & Horatij ad poſtulata plebis in Sa-
cro monte.

Decemviroꝝ maximè culpa plebs in Auentinū
primū, deinde in Sacꝛū montē ſeceſſerat, quod fi-
nito imperij tēpore abire magiſtratu nollent. Ii
ſeditionibus tumultibuſq; coacti, quū ſe in patrū
poteſtate futuros prædicarent, miſſi Horatius &
Valerius in Sacꝛū montē ad plebē conditionibus
quibus videretur reuocandā. Multitudo ipſa quā
tribunitiā poteſtatē, & prouocationē ſe repetere
velle diceret, tum demum in hanc ſententiam de
poſtulis legati locuti ſunt.

A Deo aqua poſtulaſtis, vt vltꝛò deferenda
fuerint. Libertati. n. ea præſidia petitis, nō
licētis ad impugnandum alios. Ira veſtra magis
ignoscendū, quā indulgendum eſt: quippe qui
cru-

crudelitatis odio in crudelitatem ruitis: & prius penè, quàm liberi sitis, dominari iam in aduersarios vultis. Nunquam ne quiescit ciuitas nostra à supplicijs aut Patrum in plebem Romanam, aut plebis in Patres? Scuto magis vobis quam gladio opus est. Satis superq; humilis est, qui iure aquo in ciuitate viuit, nec inferendo iniuriam, nec patiendi etiam. Si quando metuendos vos prabituri estis, quum recuperatis magistratibus, legibusq; vestris, iudicia penes vos erunt: de capite nostro, fortunisque, tunc, ut quaq; causa erit, statuetis. Nunc libertatem repeti satis est.

ARGVMENTVM

ORATIONIS APPII, DVM MAGISTRATU SE ABDICARE VELLE.

Legati mandata plebis quum patribus exposuissent, decemviri omnes prater Appium non abnuebant quin magistratum deponerent. Vnus itaque Appius perstabat, qui tandem pudore coactus, in hæc verba, se velle abire decemviratu, professus est.

HAudignaro imminet fortuna. Video, donec arma aduersarijs tradantur, differri aduersus nos certamen. Dandus est inuidia sanguis. Nihil ne ego quidem moror quominus decemviratu abeam.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM AD plebem, ut in urbem rediret.

Quum ingenti omnium lætitia magistratu abiissent.

issent Decemviri, minia quæ gesta monerent, ut ad gentem egerunt.

Quod bonum reig. pub. nates, con. qua hic modestia vsu verum necessarius, eam modestum ite, unde prima iuria incunus plebis creaximus, qui comit

ORATIONI
uer

Creati Tribunione, singulos a quod adhuc impium A. Virgini Appium, qui De sic aduersus reu

ORatio re que ego pus tera ipsi armis vindicta impudentiar. Omnium igitur pie, nefariisq; per sus, gratiam facie

in ruitis: & prius
iam in aduer-
esit ciuitas no-
plebem Roma-
no magis vobis
ergo, humilis est,
nec inferendo
Si quando me-
um recuperatis
ris, iudicia penes
cuiusq; tunc, ut
ec libertatem re-

VM

DVM MA-
vellet.

n patribus expo-
ter Appium non
eponerent. Vnus
dem pudore coa-
ire decemuitatu,

fortuna. Video,
is tradantur, dis-
amen. Danus
o quidem moror

VM

ORVM AD
ediret.

a magistratu abi-
issent.

EX III. AB VRBE COND.

27

issent Decemviri, missi sunt Legati, qui plebi omnia quæ gesta erant exponerent, interque alia monerent, ut ad patriam redirent. Ii ad hanc sententiam egerunt.

Quod bonum, felix, faustumq; sit vobis, rei^{q;} publicæ: redite in patriam ad penates, coniuges, liberosq; vestros. Sed qua hic modestia fuistis, ubi nullus ager in tot usu rerum necessario tanta multitudini est violentus, eam modestiam ferte in urbem. In Auentinum ite, unde profecti estis. Ibi felici loco, ubi prima initia inchoastis libertatis vestrae, Tribunos plebis creabitis. Presto erit Pontifex maximus, qui comitia habet.

ARGVMENTVM

ORATIONIS A. VIRGINII AD-
uersus Appium reum.

Creati Tribuni pl. confirmata lege de prouocatione, singulos aggrediuntur, qui facinus aliquod adhuc impune ausi fuerant. Deligunt primum A. Virginium Tribunum pl. accusatorem: Appium, qui Decemviri fuerat, reum. Accusator sic aduersus reum egit.

O Ratio rebus dubijs inuenta est. Itaq; neque ego accusando apud vos eum, tempus teram, à cuius crudelitate vosmet ipsi armis vindicabitis: nec istum ad cetera scelerata impudentiam in defendendo se adijcere patiar. Omnium igitur tibi, Appi Claudii, qua impie, nefarieq; per biennium alia super alia es ausus, gratiam facio. Vnius tantum criminis nisi

te vin-

te vindices, ab libertate in seruitutem contra
leges vindicias non dedisse: in vincula te duci
iubeo.

ARGVMENTVM
ADHORTATIONIS VALERII

Consulis ad equites, ut fortiter
pugnent.

Valerius Consul aduersus coniunctos iam in
Algido exercitus Aequorum & Volscorum bel-
lum sustinebat. Castris iam tantisper copias cō-
tinuerat, dum pars hostium in Hernicos, pars in
Latinos iam propè de victoria certi ad prædam
agendā contendissent: quum signa inferri iuber.
Quo bello pedites multo sermone adhortatus ad
egregiè pugnandum, equites his verbis incitauit.

AGite, iuuenes, præstate virtute peditem.
ut honore atq; ordine præstatis. Primo
concursum pedes mouebit hostem: pulsū
vos immixtis equis exigite è campo. Non sustine-
bunt impetum: & nunc cunctantur magis,
quàm resistunt.

ARGVMENTVM
EXHORTATIONIS HORATII

Consulis ad suos.

De victoria Valerij contra Volscos atq; Aequos
factos ceteri Horatius collega Valerij, in hanc
sententiam milites ad strenuè pugnandum ad-
uersus Sabinos adhortatur.

Quemadmodū in Algido res gesta sit, ar-
bitror vos, milites, audisse. Qualem libe-
ri populi exercitū decuit esse, talis fuit.
Consilio collega, virtute militum victoria parta
est. Quod ad me attinet, id consilij, animiq; ha-
biturus

biturus sum, quo
Et trahi bellum
potest. Si trahen-
tusq; vestra cres-
plina efficiam. Si
cetera agite dum, cl-
turi estis, tollite h-
suisq; vestra.

ARGVMENTVM
ORATIONIS
piolini, qu-

Discordis ciui-
poterāt, fiebat, ut
ri impediretur. C-
que compertū fui-
āgros circa omnes
nos id etiā negli-
populabundi aec-
cione populi vo-
nitudinem, teic-

ET si mihi nu-
sum, tamē ci-
vestram process-
moria traditū in-
nicis modo pares.
monia vrbis Ro-
Hac ego ignomin-
tur, is status veri-
mus) si huic po-
vel exilio, vel m-
ser vitasse. Ergo

biturus sum, quod vos milites mihi effeceritis. Et trahi bellum salubriter, & maturè perficere potest. Si trahendum est: ego, ut in dies spes virtutisq; vestra crescat, eadem, qua institui, disciplina efficiam. Si satis animi est, decerniq; placet: agite dum, clamorem, qualem in acie sublaturi estis, tollite hinc, indicem voluntatis virtutisq; vestra.

ARGVMENTVM

ORATIONIS T. QVINTII CAPITOLINI, quartum Consulis ad populum Romanum.

Discordijs ciuium, quæ iam non vltra reprimi poterat, fiebat, ut cõciones etiã de qualibet re fieri impediretur. Quod posteaquã Aequis Volscisq; hoc competiũ fuit, cõiunctis exercitibus, primũ agros circa omnes vastabant deinde, quũ Romanos id etiã negligere vidissent, ad mœnia vrbs populabundi accessere. Tum Q. Capitolinus cõcione populi vocata, hæc oratione periculi magnitudinem, rei quæ indignitatem exposuit.

ET si mihi nullius noxæ conscius, Quirites, sum, tamẽ cum pudore summo in cõcionem vestram processi, hoc vos scire, hoc posteris memoria traditũ iri: Aequos & Volscos vix Herenicis modo pares, T. Quintio quartũ consule ad mœnia vrbs Roma impune armatos venisse. Hæc ego ignominiã (quãquã iam diu ita viuatur, is status rerũ est, ut nihil boni diuinet animus) si huic potissimũ imminere anno scisset: vel exilio, vel morte (si alia fuga honoris nõ esset vitassent). Ergo si illa arma viros habuissent.

quæ

qua in portis fuere nostris: capi Roma me Consule potuit? Satis honorum, satis superq; vita erat: mori tertium Consulem oportuit. Quem tandem ignauissimi nostrum contempserunt? nos Consules? an vos Quirites? Si culpa in nobis est, auferte imperium indignis: & si id parum est, insuper poenas expetite. Si in vobis: nemo Deorum, nec hominum sit, qui vestra puniat peccata, Quirites: vosmet tantum eorum poeniteat. Non illi vestram ignauiam contempserunt, nec sua virtuti confisi sunt: quippe toties fusi, fugatiq; castris exuti, agro mulctati, sub iugum missi, & se & vos nouere. Discordia ordinum, est venenum urbis huius: Patrum & plebis certamina, dum nec nobis imperij, nec vobis libertatis est modus, dum tædet vos patriciorum, nos plebeiorum, magistratum sustulere illi animos. Proh Deum fidem: quid vobis vultis? Tribunos pleb. concupistis: concordia causa concessimus. Decemuiros desiderastis: creati passi sumus. Decemuirosum vos perta sum est: coegimus abire magistratu. Manente in eosdem priuatos ira vestra, mori, atque exulare nobilissimos viros, atque honoratissimos passi sumus. Tribunos plebiterum creare voluistis: creastis. Consules facere vestrarum partium, etsi Patribus videbamus iniquum: patricium quoque magistratum plebi donum fieri, vidimus. Auxilium tribunatium, prouocationem ad populum, scita plebis iniuncta Patribus, sub titulo aquandarum legum: nostra iura oppressa tulimus, & ferimus. Qui finis erit discordiarum? ecquando vnā urbem

urbem habere, equitiam esse licebit? esimus, quam vos metuendos efficitur, aduersus Equilias quidem densam in aggerem: in nos viris, ubi hic curis feceritis, & ueritis: isdem isti extra portam Esaudetis: ex muris quo vastatos, passim tecta. At eo est peiore: ager gloria penes hostes res vestra, quo in agris sua damna dem domi, unde missa reddent ac quantum voveris capies, & legum alium. Sed ex illis quisquam refert? Ecquis retulit aliter odia, offensa? a quibus innocentiis, sed Hercules, quum Tribunis Ducibus elebatur: & in act

Roma me Con-
superq; vita e-
ritur. Quem
temperare? nos
pa in nobis est,
id parum est,
is: nemo Deo-
punit pecca-
rum peniteat.
mplere, nec sua
fusti, fugatiq;
iugum missi. &
um, est vene-
bis certamina.
is libertatis est
m, nos plebeio-
animos. Proh
Tribunos pleb.
cessimus. De-
sumus. Decem-
mus abire ma-
rinatos: ira ve-
mos viros, at-
Tribunos pleb.
Consules face-
ribus videba-
magistratum
ilium tribuni-
scita plebis
uandarum le-
& ferimus.
quando unam
urbem

urbem habere, ecquando communem hanc pa-
triam esse licebit? Victi nos equiore animo qui-
escimus, quam vos victores. Satis ne est, nobis
vos metuentes esse? Aduersus nos Auentinum
capitur, aduersus nos Sacer occupatur mons.
Esquilias quidem ab hoste prope captas, & sca-
dentem in aggerem Volsicum hostem nemo sub-
mouit: in nos viri, in nos armati estis. Agite
dum, ubi hic curiam circumfuderitis: & inse-
stum feceritis, & carcerem principibus imple-
ueritis: iisdem istis ferocibus animis egredimini
extra portam Esquilinam: aut, si ne hoc quide
audetis, ex muris visite agros vestros ferro igni-
que vastatos, pradam abigi, fumare incensa
passim tecta. At enim communis res per hac lo-
co est peiore: ager vritur: urbs obsidetur: belli
gloria penes hostes est. Quid tandem priuata
res vestra, quo in statu sunt? Iam unicuiq; ex
agris sua damna nunciabuntur. Quid est tan-
dem domi, unde ea expleatis? Tribuni vobis a-
missa reddent ac restituent? Vocis verborumq;
quantum voletis, ingerent, & criminu in prin-
cipes, & legum aliarum super alias, & concio-
num. Sed ex illis concionibus nunquam vestrum
quisquam re fortunaq; domum auctior redijt.
Ecquis retulit aliquid ad coniugem & liberos
prater odia, offensiones, simulas publicas pri-
uatasq;? à quibus semper non vestra virtute,
innocentiaq; sed auxilio alieno uti sitis. At
Hercules, quum stipendia nobis Consulibus, non
Tribunis Ducibus: & in castris, non in foro sa-
ciebatis: & in acie vestrum clamorem hostes, nō

in concione Patres Romani horrebant: prædæ
 parta, agro ex hoste capto, pleni fortunarum,
 gloriæq; simul publica, simul priuata, triumphan-
 tes domum ad penates redebatis: nunc onerati
 vestris fortunis hostem abire finitis. Hærete af-
 fixi concionibus, & in foro viuite: sequitur vos
 necessitas militandi, quam fugitis. Graue erat
 in Aequos & Volscos proficisci: ante portas est
 bellum. Si inde non pellitur, iam intra moenia
 erit, & arcem & capitolium scandet, & in do-
 mos vestras vos persequetur. Biennio ante Se-
 natus delectum haberi, & educi exercitum in
 Algidum iussit: sedemus domi desides, mulierum
 ritu altercantes inter nos, præsentē pace lati,
 nec cernentes, ex otio illo breui, multiplex bellū
 rediturum. His ego gratiora dictū alia esse scio:
 sed me vera pro gratis loqui & si meum ingenium
 non moneret, necessitas cogit. Velle m equidem
 vobis placere, Quirites: sed multo malo vos sal-
 uos esse qualicunq; erga me animo futuri estis.
 Natura hoc ita comparatum est, ut qui apud
 multitudinem sua causa loquitur, gratior eo sit,
 cuius mens nihil præter publicum commodum
 videt: nisi forte assentatores publicos, plebicolas
 istos, qui vos nec armis, nec in otio esse sinūt, ve-
 stra vos causa iocitare & stimulare putatis.
 Concitati, aut honori aut quæstui illi estis: &
 quia in concordia ordinū nullos se usquā esse vi-
 dent, mala rei se, quā nullius, turbarum ac se-
 ditionum duces esse volunt. Quarum rerum si
 vos tadium tandem capere potest, & Patrum
 vestrosq; antiquos mores vultis pro his novis
 sumere.

sumere, nulla sup-
 bos populatores
 torq; castris, ex-
 busq; ad illorum
 vos nunc attont

ORATION
 buniplebis, a

C. Cannleius
 ni principio rog-
 nubio Patrum
 plebe fieret. Ac-
 tres approbaret
 à primoribus a-
 contaminari sa-
 gentium reeren-
 genti, forte Veien-
 rant aduersus Ro-
 lectum haberi
 aduersus omne
 passum pron-
 que essent, qua-
 gata. Qua de re
 uerius Tribuna-
 cionem habuer-
 hac concione,

Q Vantoper
 Patres, qu-

erebant: præda
ni fortunarum,
nata triumphā-
is: nunc onerati
nitii. Hærete af-
fite: sequitur vos
eis. Graue erat
ante portas est
intra moenia
andet, & in do-
niennio ante Se-
nici exercitum in
sefides, mulierum
fente pace lati,
multiplex bellū
in alia esse scio:
simeum ingenitū
ellem equidem
leo malo vos sal-
mo futuri estis.
st, ut qui apud
tur, grator eo sit,
um commodum
blicos, plebicos
rio esse snit, ve-
mulare putati.
stui illis estis: &
seguā esse vi-
narbarum ac se-
uarum rerum si
est, & Patrum
pro his noui
sume.

EX IIII. AB VRBE COND.

sumere; nulla supplicia recuso, nisi paucis diebus
bos populatores agrorum nostrorum fufos, fuga-
tosq; castris, exuero, & à portis nostris moeni-
busq; ad illorum vrbes hunc belli terrorem, quo
vos nunc attoniti estis, transfutlero.

EX QVARTO AB VRBE
condita.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. CANVLEII TRI-
bunipiebis, ad plebem, pro rogationibus pro-
mulgandis.

C. Canuleius Tribunus pleb. caterique octo an-
ni principio rogationes promulgauerunt de con-
nubio Patrum & plebis, vt alter Consulum ex
plebe fieret. Actantum aberat, vt vtrumlibet pa-
tres approbarent; vt etiam si hoc fieret, transferri
à primoribus ad plebem summam imperij: illo,
contaminari sanguinem suum, confundi que iura
gentium rerentur. Quum ita sententijs variare-
tur, forte Veientes, alijque populi arma, sumpse-
rant aduersus Romanos: contra quos quum de-
lectum haberi Patribus placeret; Canuleius vnus
aduersus omnes delectum haberi se nunquā prius
passurum pronunciabat, quam rata confirmata-
que essent, quæ à se, collegis que fuissent promul-
gata. Qua de re Consules ad Patres in Senatu ad-
uersus Tribunus pleb. maximè Canuleium, con-
cionem habuerunt: quo tempore & Canuleius
hac concione, plebem aduersus Patres concitabat

QVantopere vos, Quirites, contemnerent
Patres, quam indignos duceret, qui vnā se-

cum urbe, intra eadem moenia videretis: saepe
equidem & ante videor animaduertisse, nunc
tamen maxime, quod adeo atroces in has roga-
tiones nostras coorti sunt. Quibus quid aliud,
quàm admonemus ciues nos eorum esse? &, si
non easdem opes habere, eandem tamen patriam
incolere? Alterò connubium petimus, quod fini-
timis, externisq; dari solet: nos quidem ciuita-
tem, quæ plus quàm connubium est, hostibus et-
iam victis dedimus. Altera nihil noui ferimus,
sed id quod populi est, repetimus, atq; Usurpa-
mus: ut quibus velit, populus Rom. honores
mandet. Quid tandem est, cur calum ac terras
miscantur in me impetus modo penè in sena-
tu sit factus? Negent se manibus temperaturos,
violaturosq; denuncient sacrosanctam potesta-
tem, si populo Ro. liberum suffragium datur, ut
quibus velit, consulatum mandet: & non præ-
ceditur spes plebeio quoq; si dignus summo ho-
nore erit, adipiscendi summi honoris: stare urbs
hac non poterit: de imperio actum est. Et perin-
de hoc valet, plebeius ne Consul fiat, tanquam
seruum aut libertinum aliquis Consulem futu-
rum dicat. Ecquid sentitis, in quanto contemptu
uiuatis? Lucis huius vobis partem, si liceat, adi-
mant: quod spiratis, quod vocem mittitis, quod
formas hominum habetis, indignantur. Quin-
etiam (si Dijs placet) nefas aiunt esse, Consulem
plebeium fieri. Obsecro vos, si non ad fastos, non
ad commentarios Pontificum admittimur: ne ea
quidem scimus, quæ omnes peregrini etiam sciunt.
Consules in locum regum successisse, nec aut iuris

aut maiestatis quibus ante fuerit
nullum est, Nunc
patricium, sed ne
Sabino agro fuisse
bus aut oribus Ro-
quiniū non mo-
dem gentis, Dem-
à Tarquinis, vi-
Seruium Tullio-
na natum, patri-
uitute regnum
tio Sabino dican-
Vrbis in societate
nullum fastidit
creuit imperium
plebey Consul
Reges non fasti-
ctis clausa urbem
diam gentem,
nis non in ciuitate
in patriciorum
triciū, deinde
ex plebe, præci-
dem non credimur
strenuus, pace
Lucio Tarquinio
sit quidem, ad
eum patiemur
mortaliū, quæ
quæ optimis Ro-
siles sumus ha-

aut maiestatis quicquam habere, quod non Regibus ante fuerit? En unquam creditis fandum auditum esse, Numam Pompilium non modo non patricium, sed ne ciuem quidem Romanum, ex Sabino agro fuisse accitum populi iussu. Patribus autoribus Roma regnasse? L. deinde Tarquinium non modo Romanum, sed ne Italicam quidem gentis, Demarathi Corinthij filium, incolam, à Tarquinij, viuis liberis Anci, Regem factum? Seruium Tullum post hunc, captiuam Corniculana natum, patre nullo, matre serua, ingenio & virtute regnum tenuisse? Quid enim de T. Tatio Sabino dicam? quem ipse Romulus parens Urbis in societatem regni accepit? Ergo dum nullum fastiditur genus, in quo eniteret virtus: creuit imperium Romanum. poeniteat vos nunc plebei Consulis, quum maiores nostri aduenus Reges non fastidierint, & ne regibus quidem exactis clausa urbs fuerit peregrina virtuti. Claudiam gentem, certè post exactos Reges, ex Sabinis non in ciuitatem modo accepimus, sed etiam in patriciorum numerum. Ex peregrino ne patricius, deinde Consul fiat? ciuis Romanus si sit ex plebe, praecisa consulatus spes erit? Vtrum tandem non credimus fieri posse, ut vir fortis, & strenuus, pace belloq; bonus, ex plebe, Numa sit, Lucio Tarquinio, Seruio Tullo similis? An ne si sit quidem, ad gubernacula Reipublicae accedere eum patiemur, potiusq; decemuiris teterrimis mortalium, qui tum omnes ex Patribus erant, quam optimis Regum nouis hominibus similes Consules sumus habituri? At enim nemo post Reges

exactos

exactos de plebe Consul fuit. Quid postea? nullane res nova institui debet? & quod nondum est factum (multa enim nondum sunt facta in nouo populo) ea ne sit utilia quidem sint, fieri oportet? Pontifices, Augures Romulo regnante nulli erant: ab Numa Pompilio creati sunt. Census in ciuitate, & descriptio centuriarum classumque non erat: ab Seruio Tullo est facta. Consules nunquam fuerant: Regibus exactio creati sunt. Dictatoris nec imperium nec nomen fuerat: apud Patres esse coepit. Tribunus plebis, Aediles, Quaestores nulli erant: institutum est, ut fierent. Decemuiros legibus scribendis intra decem hos annos & creauimus, & è Republica sustulimus. Quis enim dubitat, quin in aeternum urbe condita, & in immensum crescente, noua imperia, sacerdotia, iura gentium hominumque instituantur? Hoc ipsum, ne connubium Patribus cum plebe esset, non Decemuiro tulerunt paucis his annis, pessimo exemplo, cum summa eniuria plebis? An esse ulla maior, aut insignior contumelia potest, quam partem ciuitatis velut contaminatam, indignam connubio haberi? Quid est aliud, quam exilium intra eadem moenia, quam relegationem pati? Ne affinitatibus, ne propinquitatibus immisceamur, cauent, ne societur sanguis. Quid? hoc si poluit nobilitatem istam vestram, quam plerique ex Albanis oriundi & Sabinis, non genere, nec sanguine, sed per cooptationem in Patres habetis, aut ab Regibus laeti, aut post Reges exactos iussu populi, syn-

synceram seruare
tis, nec ducend
sororesque, etiam
mo plebeius vim
tricitum ista lib
nem nuptialem
Verumenimvero
bium tolli Patri
contumeliosum p
fertis, ne sit
peribus? Qu
bique semper
femina conue
qua pactus est
num duceret
ma vincula co
tem ciuilem, &
Cur non sanc
beius? ne ead
uium inear? n
nim in re est a
rit, si patricia
tatur? Nempe
nos ex connub
praterquam
mus: nec vos
que nostram
quicquid est. I
an vestri sunt
dis, virum
libertas parte
velit, iubere

synceram seruare priuatis consilijs non potera-
 tis, nec ducendo ex plebe, neque vestras filias
 sororesq; etiam nubere sinendo è Patribus? Ne-
 mo plebeius vim patricia Virgini asferret: pa-
 tricium ista libido est: nemo initium pactio-
 nem nuptialem quenquam facere coegisset.
 Verumenimvero lege id prohiberi, & connu-
 bium tolli Patrum ac plebis, id demum
 contumeliosum plebi est. Cur enim non con-
 fertis, ne sit connubium diuitibus ac pau-
 peribus? Quod priuatorum consiliorum v-
 biq; semper fuit, ut in quam cuiq;e
 femina conuenisset domum, nuberet: ex
 qua pactus esset vir domo, in matrimo-
 nium duceret: id vos sub legis superbissi-
 ma vincula conycitis, qua dirimatis socie-
 tem civilem, duasq; ex una ciuitate faciatis.
 Cur non sancitis, ne vicinus patricio sit ple-
 beius? ne eodem itinere eat? ne idem conui-
 uium ineat? ne in foro eodem consistat? Quid e-
 nim in re est aliud, si plebeiam patricius duxo-
 rit, si patriciam plebeius? quid turis tandè mu-
 tatur? Nempe Patrè sequuntur liberi: nec quod
 nos ex connubio vestro petamus, quicquam est,
 praterquam ut hominum, ut ciuium numero si-
 mus: nec vos (nisi in contumeliam, ignominiam-
 que nostram certare iuuat) quod contendatis,
 quicquid est. Deniq; utrum tandem populi Rom.
 an vestrū summum imperium est? Regibus exa-
 ctis, utrum vobis dominatio, an omnibus aqua
 libertas parta est? Oportet licere populo Rom. si
 velit, iubere legem: an, ut quaque rogatio pro-
 mut-

T. LIVII ORATIONES

mulgata erit, vos delectum pro pœna decern-
nis? & simul ego Tribunus vocare tribus in suf-
fragium coepero, tu statim Consul sacramento
iuniores adiges, & in castra educes? & minaberis
plebi? minaberis Tribuno? Quid si non quan-
tum ista mina aduersus plebis consensum vale-
rent, bis iam experti essetis? Scilicet quia nobis
consultum volebatis, certamine abstinuistis? an
ideo non est dimicatum, quod quæ pars firmior,
eadem modestior fuit? Nec nunc erit certamen.
Quirites: animos vestros illi tentabunt semper,
vires non experientur. Itaq; ad bella ista, seu
vera, seu falsa sunt, Consules parata vobis plebs
est, si connubijs redditis, unam hanc ciuitatem
tandem facitis, si coalescere, si iungi miscerique
vobis priuatis necessitudinibus possunt, si spes, si
aditus ad honores viris strenuis & fortibus da-
tur: si in consortio, si in societate Reip. esse, si
quod æqua libertatis est, inuicem annuis magi-
stratibus parere, atque imperitare licet. Si hæc
impediet aliquis: ferte sermonibus, & multipli-
cate fama bella: nemo nomen est daturus, nemo
capturus, nemo dimicaturus pro superbis domi-
nis, cum quibus nec in republica honorum, nec
in priuata connubij societas esse.

ARGUMENTVM

EXHORTATIONIS VECTII MES-
sij Volscorum Regis ad suos.

IN Algidum conuenerant Aequi Volsci que, vbi
partitis copijs, Romanos, si venirent, observa-
bant.

IIII.

bant. Romani ver-
caltris loca diu-
tia capiunt. No-
leuia certamina
castra: quibus a R-
prudencia obfati-
Romanos res ipsa
Veclius Mallius R-
ad resistendum in-

Hic peritu-
sensim
tist aut

otio tumultuosi-
bus spei est. An-
rapturumq; hinc
hac, quæ me prog-
suri domos, pare-
mecum. Non mi-
matis obstant V-
timam ac max-
A R

ORATION
multj Dico
cere

Fidenatibus Re-
tibus belli socijs
citum suum Fid-
dem captas ducu-
qui iam primo
runt, quum repe-
noua erumpens
ta collucebat, no-
Quod Mamercus
tem, suos his v-
integrandum.

paena decerne-
e tribus in suf-
ful sacramento
ces? & minabe-
id si non quan-
mensum vale-
cet quia nobis
obstinuistis an-
e pars firmior,
eris certamen,
tabunt semper,
d bella ista, seu
ata vobis plebi
anc civitatem
egi miserique
sunt, si spei, si
fortibus da-
Reip. esse, si
annus magi-
re licet. Si hoc
i, & multipli-
laturus, nemo
uperbis domi-
monotus, nec

YM

CTII MES-
nos.

olicique, vbi
ent, observa-
bant.

bant. Romani venientes hostium exemplo binis castris loca diuersa breui spacio inter se distantia capiunt. Nocte tandem post multa variaque leuia certamina hostes Romanorum adoriuntur castra: quibus à Romanis magna celeritate, atque prudentia obstatum est. Ac quum iam aperte ad Romanos res ipsa inclinare videretur, tum demum Vectius Mellius Rex Volscorum ad suos transit, ad resistendum in hac verba adhortaturus.

Hic perituri vos telis hostium estis indefensi, multi? Quid igitur arma habetis? aut quid vltro bellum intulistis? in otio tumultuosi, in bello segnes? Quid hic stantibus spei est? An Deum aliquem protecturum vos, rapturumque, hinc putatis? Ferro via facièda est hac, quæ me progressum videritis. Agite, qui visuri domos, parentes, coniuges, liberos estis, ite mecum. Non murus, nec vallum, sed armati armatis obstant Virtute pares: necessitate, quæ vltimum ac maximum telum est, superiores estis.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS MAMERCII ÆMULIJ Dictatoris ad suos, inusitato certamine exterritos.

Fidenatibus Romanis rebellare accitis Veientibus belli socijs placebat. Itaque Veientes exercitum suum Fidenas communi consilio belli sedem captas ducunt. Eo contendunt & Romani: qui iam primo statim congressu hostes contuderunt, quum repente patefactis Fidenarum portis noua erumpens acies, quæ facibus ardentibus tota collucebat, noua specie ipsis terrorem intulit. Quod Mamercus Æmilij Dictator animadnertens, suos his verbis accendebat ad prælium reintegrandum.

F Vmône victi, velut examen apum, loco vestro exacti, inermi cedetis hosti? non ferro extinguitis ignes? non faces has ipsas pro se quisque, si igni, non telis pugnandum est, ereptas vltro inferetis? Agite nominis Romani & virtutis Patrum vestraque memores, vertite incendium hoc in hostium urbem, & suis flammis delete Fidenas, quas vestris beneficiis placare non potuistis: Legatorum hoc vos vestrorum, colonorumque sanguis, vastatiq; fines monent.

A R G V M E N T V M

INTERROGATIONIS C. IUNII

Tribuniplexis de Sempronio Consule,
cum Tempanio tractata.

Bellum illud, quod aduersus Volscos Sexti Tempanij adhortatione instauratum fuit, adeo pernix mansit, vt pugnantes nox sola incertos dirimeret. Is S ex Tempanius, quum postero die ab Saucijs hostibus didicisset, castra Volscorum deserta esse, latus cum suis ad castra Romana penetrar. Ea quoque cum deserta inuenisset, ignarus quo Sempronius Consul cum reliquo exercita se recepisset: recte Romam proximis itineribus contendit. Bellum illud male ac infelicitur Romanis cessisse, iam tum fama Romam perlata, odiū Sempronij Consulis omnibus ingenerarat. Ita C. Iunius Tribunus ple. hoc ipsum Consuli non impune ferendum ratus. his interrogationibus ex Tempanio rem cognoscere tentabat.

S Exte Tempani, quaro de te, arbitreris ne. C. Sempronium Consulem aut in tempore pugnam inisse, aut firmisse subsidij aciem? aut it.

aut illo boni Cons
ipso victis legioni
tem ad pedes de
excluso deinde a
bus num aut Co
presidium? Post
quam habueris.
virtute proruper
ecquē exercitum
relictos saucios
deq; qua una h
sunt hodie. Den
serueris Consule
mus, an vicerim

A R
ORATION

Decurionis

ta

Sextus Tempan
res Romana, bel
nij consulis eo r
parte militibus
fuge mandare, v
ex equis desilire
nium turmarum
sul edixisset, mo

N Is hac
hostium
mini p
dite Romanis V
los equites, neq;

aut illo boni Consulis functum officio? Et tu ne ipse victis legionibus Romanis, tuo consilio equitem ad pedes deduxeris, restituerisq; pugnam: excluso deinde ab acie nostra tibi, atque equitibus num aut Consul ipse subuenerit, aut miserit presidium? Postero deniq; die ecquid presidij vquam habueris? an tu, cohorsq; in castra vestra virtute proruperitis? Ecquē in castris Consulē, ecquē exercitum inueneritis? an deserta castra, relictos saucios milites? Hac pro virtute tua, fideq; qua una hoc bello Respublica stetit, dicenda tibi sunt hodie. Deniq; ubi C. Sempronius sis, an deserueris Consulem, exercitumq; victi deniq; simus, an vicerimus.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SEXTI TEMPANII

Decurionis qua milites in re complorata adhortatur.

Sextus Tempanius decurio erat militū: is quires Romana, bello Volscorū, temeritate Sempronij consulis eo recidisset, ut iam cæsis magna ex parte militibus, qui superent, iam parerent sese fugā mandare, voce magna exclamans ut equites ex equis desilirent qui saluam remp. vellent: omnium turmarum equites non secus quam si consul edixisset, motos hac voce monebat.

Nisi hac armata cohors sistat impetum hostium, actum de imperio est. Sequimini pro vexillo cuspidem meam: ostēdite Romanis Volscisq; neq; equitibus vobis vltos equites, neque peditibus esse pedites pares.

ORATIONIS L. DECII, AD POPULUM ADVERSUS M. POSTHUMIUM TRIBUNUM MILITUM.

M. Posthumio Regillensi Tribuno militū bellum adversus Aequos permīssum erat. Is fractis hostium animis, quum in hostium oppidum irrupisset, bellum in ciues conuertens, pradam militis fore edicit. Capto oppido, fidem mutat. Postea in urbem à collegis accersitus, quum M. Festus Tribunus ple. laturum se legem diceret, ut Volas coloni mitterentur, malum militibus meis (inquit) nisi quieuerint. Qua voce quum populum, Patresque offendisset: L. Decius Tribunus ple. in maius eum odium & inuidiam populi arrepta occasione ex voce illa, vocat.

A Vditis, Quirites, sicut servis, malū minantem militibus? tamen hac bellua dignior vobis tanto honore videbitur, quàm qui vos urbe agrisque, donatos in colonias mittunt: qui sedem senectuti vestrae prospiciunt: qui pro vestris commodis adversus tam crudeles superbosque, adversarios depugnant. Incipite deinde mirari, cur pauci iam vestram suscipiant causam. Quid ut à vobis sperent? an honores? quos adversarii vestris potius, quàm populi Romani propugnatoribus datis? Ingenuistis modo voce huius audita, quid id refert? Iam si suffragium detur: hunc, qui malum vobis minatur, ijs qui agros sedesque, ac fortunas stabilire volunt, praferetis.

EX

Hybernacula
nuandum etiam
quum Impera
oppugnando spe
Perlata ea res R
qui primo quoq
ceretur exponu
iactando. Illud
quibus vires on
de commodis i
plebis animos
pius Claudius
cata pro bello
litibus in hybe
hanc concionem

S I unquam
Tribuni
tionum
anno de fuisse du
latores tandem l
este, tum quod
bus hic error e
vos Reip. gratia
ret nullis iniur
fuerunt, unquam
in plebem, qu

EX QVINTO AB VRBE SVM-
pta sequentes.

ARGVMENTVM

ORATIONIS APPII CLAVDII
ad populum contra Tribunos plebis,
pro bello continuando.

Hybernacula militibus tum primo ad continuandum etiam hyeme bellum fieri capta erant, quum Imperatores Romani se obsidendo, quam oppugnando sperarent Reip. melius consulturos. Perlata ea res Romam Tribunos ple. permouerat, qui primo quoque tempore plebi quid ea re efficeretur exponunt: ita plebis libertatem vendi iactando. Illudque constitutum, ut quum ij in quibus vires omnes plebis erant, adfuissent, agi de commodis ipsius non posset. His, alijsque iam plebis animos Tribuni sollicitarant, quam Appius Claudius Tribunus militum plebe conuocata pro bello continuando, continendisque militibus in hybernaculis, contra Tribunos pleb. hanc concionem habuit.

SI vnquam dubitatum est, Quirites, vtrū Tribuni pleb. vestra, an sua causa seditionum semper autores fuerint: id ego hoc anno desisse dubitari certum habeo. Et quum lator tandem longi erroris vobis finem facturus este, tum quod secundis potissimum vestris rebus hic error est sublatus: & vobis & propter vos Reip. gratulor. An est quisquam, qui dubitet nullis iniurijs vestris, si qua forte aliquando fuerunt, vnquam aequē, quam munere Patrum in plebem, quum ara militantibus constituta

T. LIVII ORATIONES

sunt, Trib. pl. offensos ac concitatos esse? Quid
 illos aliud aut tum timuisse creditis, aut hodie
 turbare velle, nisi concordiam ordinum? quam
 dissoluenda maximè Tribunitia potestatis ren-
 tur esse? Hoc hercule tãquàm artifices improbi
 opus quarunt, qui & semper agri aliquid esse in
 rep. volunt, ut sit ad cuius curationem à vobis
 adhibeantur. Vtrum enim defenditis, an impu-
 gnatis plebem? Vtrum militantium aduersarij
 estis, an causam agitis? nisi fortè hoc dicitis,
 quicquid Patres faciunt, displicet: siue illud pro
 plebe, seu contra plebem est. Et quemadmodum
 servis suis vetant domini quicquam rei cum a-
 lienis hominibus esse, pariterq; in ijs beneficio ac
 maleficio abstineriaquum censeant: sic vos in-
 terdictis Patribus commertio plebis, ne nos comi-
 tate, ac munificentia nostra prouocemus ple-
 bem, nec nobis plebs dicto audiens atq; obediens
 sit. Quanto tandem, si quicquam in vobis, non
 dicimus civilis, sed humani esset, fauere vos ma-
 gis, & quantum in vobis esset, indulgere potius
 comitati Patrum, atq; obsequio plebis oportuit?
 Quæ si perpetua concordia sit, quis non sponderi
 ausus maximum hoc imperium inter finitimos
 breui futurum esse? At qui ego quàm hoc consi-
 lium collegarum meorum, quo abducere infecta
 re à Veijs exercitum noluerint, non utile solum,
 sed etiam necessarium fuerit, postea edisseram.
 Nunc de ipsa conditione dicere militantium li-
 bet. Quam orationem non apud vos solum, sed
 etiam in castris si habeatur ipso exercitu
 disceptante, aquam arbitror videri posse:

EX V. AB

in qua si mihi is-
 tem venire posset
 nibus contentus
 danda militibus
 sent: quo nam
 quibus aliquid
 eis laboris etiam
 Nusquam nec op-
 lumentum fere-
 bor, voluptas
 cietate quadam
 eta. Molestè
 ptu operam Re-
 partem anni se-
 unde domi me
 Gaudet nunc
 & latus stipe
 animo patiatu-
 ri, cui grauis
 abesse. An si
 cet, non meri-
 tuam operam
 militia semest-
 accipere? Inui-
 rites, moror.
 cenario milite
 cum ciuibus a-
 cum patria nob-
 suspici bellum o-
 puli Romani: &
 ficietur autem
 re Abscedimus

in qua si mihi ipsi nihil quod dicerem, in mentem venire posset, aduersariorum certe orationibus contentus essem. Negabant nuper aradanda militibus, quia nunquam data essent: quo nam modo igitur indignari possunt, quibus aliquid noui adiectum commodi sit, eis laboris etiam nouum proportionem iniungit. Nusquam nec opera sine emolumento, nec emolumentum ferme sine impensa opera. Labor, voluptasque, dissimilima natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta. Molestum ante ferebat miles se suo sumptu operam Reip. praebere: gaudebat idem partem anni se agrum suum colere, quarere unde domi militiaeque se ac suos tueri posset. Gaudet nunc fructui sibi Rempublicam esse, & latus stipendium accipit. Aequo igitur animo patiatum se ab domo, ab re familiaris, cui grauis impensa non est, paulo diutius abesse. An si ad calculos eum Respublica vocet, non merito dicat: annua ara habes, annuam operam ede. An tu aequum censes, militia semestri solidum te stipendium annuum accipere? Inuitus in hac parte orationis, Quiritibus, moror. Sic enim agere debent qui mercenario milite utuntur; At nos tanquam cum ciuibus agere volumus: agique tanquam cum patria nobiscum, aequum censemus. Aut non suspici bellum oportuit, aut geri pro dignitate populi Romani: & perfici quamprimum oportet. Perficietur autem, si urgemus obsessos, si non ante abscedimus, quam spei nostrae finem,

capit.

captis Veijs, imposuerimus. Si hercule nulla alia causa, ipsa indignitas perseverantiam imponere debuit. Decem quondā annos urbs oppugnata est ob unā muliere ab universa Gracia: quam procul ab domo? quot terras, quot Maria distās. Nos intrā vicesimū lapidem in cōspectu propē urbis nostrā oppugnationem annuam perferre piget: scilicet quia levis belli causa est, nec satis quicquam iusti doloris est, quod nos ad perseverandum stimulet. Septies rebellavimus, in pace nunquam fidi fuerunt: agros nostros millies depopulati sunt. Fidenates à nobis deficere coegerunt: colonos nostros ibi interfecerunt: antores fuerunt contra ius sedis impie legatorum nostrorum: ac Hetruriam omnem adversus nos concitare voluerunt, hodieq; id moliantur: res repetentes legatos nostros haud procul absuit quin violarent. Cum his molliter, & per dilationes bellum geri oportet? si nos tam iustum odium nihil mouet, ne illa quidem, oro, vos mouent, ne illa quidem, oro, vos mouent? Operibus ingentibus septa urbs est, quibus intra muros coercetur hostis: agrum non coluit, & culta euastata sunt bella. Si reducimus exercitum: quis est qui dubitet illos non cupiditate solum ulciscendi, sed etiam necessitate imposita ex alieno prandandi, cum sua amiserint, agrum nostrum inuasuros? Non differimus igitur bellum isto consilio, sed, intra fines nostros accipimus. Quid? illud, quod propriè ad milites pertinet, quibus boni Trib. pl. cum stipendium extorquere voluerint, nunc consilium repente volunt: quale est?

Val-

Vallum, fossamq; per tantum spatium pauca, postea exerunt: munitiones struunt etiam spem veniant, opposuerunt. Testu. litesq; apparatum liquantur. si, ad finem tum relinquenda rursum novus deitur labor: quanto instare, & perseverare profecto res est. ibi per intermissione spem nostram facit temporis iactura. do bello adimus. bra Hetruria consilijs patiuntur? Viderunt, negant mori. pere Veios licet. Quid differatur bellum? laxamentum deatione sit: quum scos, Rex creatus: to possit: vel consensu Hetruria animos: ob stare regnum suum te quot res quam consilij. Iactura opus vasto imminuer.

Vallum, fossamq; ingentis utramq; rem operis
 per tantum spatium dixerunt: Castella primò
 pauca, postea exercitus aucto creberrima fecerunt:
 munitiones non in urbem modo, sed in Hetruriam
 etiam spectantes, siqua inde auxilia veniant,
 opposuere. Quid turres? quid vineas, restu-
 linesq; & talium oppugnandarum urbium
 apparatus loquar? cum tantum laboris exhaustum
 sit, & ad finem iam operis tandem peruen-
 tum? relinquendane hac censetis, ut ad eandem
 rursum novus de integro his instituendis exsuda-
 tur labor: quanto est minus opera tueri facta, &
 instare, & perseverare defungiq; cura? Brevis e-
 nim profecto res est, si uno tenore peragitur: nec
 ipsi per intermissiones has intervallaq; lentiores
 spem nostram facimus. Loquor de opere, & de
 temporis iactura. Quid? periculi, quod differen-
 do bello adimus, num obliuisci nos hac tam cre-
 bra Hetruria consilia de mittendis Veios auxi-
 liis patiuntur? Vt nunc res se habet, irati sunt, o-
 derunt, negant missuros: quantum in illis est, ca-
 pere Veios licet. Quis est qui spondeat, eundem se
 differatur bellum, animum postea fore? cum, si
 laxamentum dederis, maior, frequentiorq; lega-
 tio itura sit: quum id quod nunc offendit Hetrus-
 cos, Rex creatus Veijs, spatio mutari interposito
 possit: vel consensu ciuitatis, ut eo reconciliens
 Hetruria animos: vel ipsius voluntate Regis, qui
 obstare regnum suum saluti ciuium nolit. Vide-
 te quot res quam inutiles sequantur illam viam
 consilij. Iactura operum tanto labore factorum
 vastatio imminens finiu nostrorum, Hetruscū
 bellum

bellum pro Veiente concitatum. Hæc sunt, Tribuni, consilia vestra: non hercule dissimilia, ac si quis agro, qui curari se fortiter passus, ex templo conualescere possit: cibi gratia presentis, aut potionis longinquum, & forsitan insanabilem morbum efficiat. Si mediusfidius ad hoc bellum nihil pertineret: ad disciplinam certe militie plurimū intererat, insuescere militem nostrum non solum parva victoria frui, sed, si res etiam lentior sit, pati tadium: & quamvis sera spei exitum expectare: & si non sit æstate perfectum bellum, hyemem operiri: nec sicut æstivas aues, statim autumno tecta ac recessum circumspicere. Obsecro vos, Venandi studium, ac voluptas homines per nives ac pruinas in montes sylvasq; rapit: belli necessitatibus eā patientiam non adhibebimus, quam vel lusus, ac voluptas elicere solet? Adeone effeminata corpora militum nostrorum esse putamus, adeo molles animos, ut hyemem vnam durare in castris, abesse ab domo non possint? Ut tanquam navale bellum, tempestatibus captandis, & observando tempore anni gerant, non æstus, non frigora pati possint? Erubescant profecto, si quis eis hæc obijciat: contendantq; & animis & corporibus suis virilem patientiam inesse, & se iuxta hyemem atq; æstate bella gerere posse: nec se patrociniū mollicie, inertiaq; mandasse Tribunis: & meminisse hanc ipsam potestatem non in umbra, nec in tectis maiores suos creasse. Hæc virtute militum vilitum vestrorum, hæc Romane

nomi-

romine sunt digna, bellum intueri, ad alia bella, & a rum quarere. A nionis securum tandem finitimi rent: cuius signi fini temporis sustineat? an hic exercitum Romæ qua oppugnatione circumcissa semel lum alium belli nec impetu propin rati? quæ in om maxime tamen i ria est: quarum naturali situ in tempus ipsum Veios expugnati nipleb. fuerint, & ientes: quæ nequæ Anest quicquæ aque continger primum vos Ro gione, castra in hostes tanta n dionis tadio, ne apud eos novat lia ab Hetruscis enim extēplo, quæ eniquam dicere

Hac sunt, Tri-
dis similia, ac si
assu, exemplo
praesentis, aut
in insanabilem
ius ad hoc bel-
nam certè mī-
re militem no-
frui, sed, si res
quamuis se-
sit astate per-
nec sicut affi-
ac recessum cir-
di studium, ac
ruinas in mon-
tibus eā patien-
vel lusus, ac vo-
eminata corpo-
mus, adeo mol-
tare in castris,
anquam naua-
dis, & observa-
tus, non frigora
ost, quibus ha-
is & corporibus
& se iuxta hye-
nee se patroc-
se Tribunis: &
non in im-
easse. Hac vir-
m, hac Romani
nomin-

nomine sunt digna, non Veios tantum, nec hoc
bellum intueri, quod instat: sed famam &
ad alia bella, & ad ceteros populos in poste-
rum quarere. An mediocri discrimen opi-
nionis secuturum ex hac reputatis? utrum
tandem finitimi populum Romanum esse pu-
tent: cuius si qua vrbs primum illum breuis-
simo temporis sustinuerit impetum, nihil deinde
timeat? an hic sit terror nominis nostris? ut
exercitum Romanum non tadium longin-
qua oppugnationis, non vis hyemis ab vrbe
circumcessa semel amouere possit? nec finem ul-
lum alium belli, quam victoria nouerit?
nec impetu propius bella, quam perseverantia ge-
rat? qua in omni quidem genere militia,
maximè tamen in obsidendis urbibus necessa-
ria est: quarum plerasque munitionibus, ad
naturali situ inexpugnabiles, fame sitique
tempus ipsum vincit atque expugnat, sicut
Veios expugnabit, nisi auxilio hostibus Tribu-
nipleb. fuerint, & Roma inuenerint praesidia Ve-
ientes: quae ne quicquam in Etruria quarunt.
An est quicquam, quod Veientibus optatum
aque contingere possit, quam ut seditionibus
primum vrbs Romana, deinde velut ex conta-
gione, castra impleantur? At hercule apud
hostes tanta modestia est, ut non obsi-
dionis tadio, non denique regni, quicquam
apud eos nouatum sit, non negata auxi-
lia ab Etruscis irritauerint animos. Morietur
enim extemplo, quicumque erit seditionis auctor, nec
cuiquam dicere ea licebit, quae apud nos impune
dicuntur.

dicuntur. Fustuarium meretur, qui signa relinquit, aut presidio deccedit: auctores signa relinquendi, & deserendi castra, non uni aut alteri militi, sed uniuerſis exercitibus, palam in concio, ne adiuntur. adeo quicquid Tribunnus pl. loquitur, & si prodēda patria, dissoluendaq; Reip. est, sese citis audire: & dulcedine potestatis eius capti, qualibet sub ea scelera latere finitis. Reliquum est, ut qua hic vociferantur, eadem in castris, & apud milites agant. & exercitus corrumpant, ducibusq; parere non patiantur: quoniam ea demum Roma libertas est, non senatū, non magistratus, non leges, non mores maiorū, non instituta patrum, non disciplinam vereri militia.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. LICINII CALVE

ad populum, ut filio, sibi delatum honorem mandaret.

Tribunos militum consulari potestate, in quibus P. Licinius Calus erat primus ex plebe, vitio creatos, oraculo Delphico constabat. Itaque omnes se magistratu abdicant, Re ad interregnum, sicuti responsum erat, redacta, creatur omnium centuriarum consensu ac voluntate iterum idem P. Licinius. Is quum iam exacta aetatis Tribunitiae potestati se imparem videret, ita Quirites rogabat, ut honorem sibi delatum filio mandarent.

O Men concordia, Quirites, rei maximē in hoc tempus utilis, memoria nostri magistrat-

gistratus vos his
annum video: f
iam vſu meliores
ſed umbram, non
tis: vires corporis
aurum hebetes,
obtuſus. En vobis
effigiem, atq; ima
Tribunum milit
Hunc ego inſtitu
pro me Reip. do
latum mihi vſu
quo pro eo adieci

M. Furius C.
Faliscos Capena
fudiſſet, ſed caſſi
urbem Veios de
haud procul abe
litibus arma cap

T Vo dultu
inſintra
Veios: tibi
da vno. Te ſim
ios colis, precor,
que mox futura

qui signa relin-
res signa relin-
um aut alteri
palam in con-
Tribunuspl. lo-
soluendaq. Reip.
e potestatis eius
re finis. Reli-
ur, eadem in ca-
exercitus cor-
patiantur: quo-
est, non senatū,
mores maioriū,
plinam vereri

gistratus vos his comitijs petere in insequentem
annum video: si & collegas eosdem reficitis, et-
iam usu meliores factos. Me iam non eundem,
sed umbram, nomenq. P. Licinij relictum vide-
tis: vires corporis effata, sensus oculorum, atque
aurium hebetes, memoria labat, vigor animi
obtusus. En vobis (inquit iuuenem filium tenēs)
effigiem, atq. imaginem eius, quem vos antea
Tribunum militum ex plebe primum fecistis.
Hunc ego institutum disciplina mea, vicarium
pro me Reip. do, dicoq. vosq. quaeso, Quirites, de-
latum mihi ultro honorem, huic petenti, meis-
quo pro eo adiectis precibus mandetis.

ARGVMENTVM

VM

NII CALVI

i dela-

in-

potestate, in qui-
us ex plebe, vitio
bat. Itaque om-
de interregnum,
creatur omnium
ate iterum idem
tatis Tribunitia
ita Quirites ro-
am filio man-

ORATIONIS CAMILLI DICTA-
toris ad Apollinem & Iu-
nonem in opugnatione
Veiorum.

M Furius Camillus Dictator dictus, quum
Faliscos Capenatesque hostes non pralio solum
fudisset, sed castris quoque exuisset, exercitum ad
urbem Veios delendam duxit. Ibi quum iam
haud procul abesset, quin urbs ipsa caperetur, mi-
litibus arma capere iussis, Deos ita alloquebatur.

TVo ductu, Pythice Apollo, tuoq. numine
instinctus pergo ad delendam urbem
Veios: tibiq. hinc decimam partem pre-
da vneuo. Te simul, Iuno regina, qua nunc Ve-
ios colis, precor, ut nos victores in nostram tua-
que mox futuram urbem sequare, ubi te dig-

rei maxime in
ria nostri ma-
gistra-

gnum amplitudine tua templum accipiat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI AD PÆ-
dagogum Faliscorum in castris depra-
hensum cum pueris.

M. Furio Camillo mandatū erat bellum aduer-
sus Faliscos: quo bello fusi fugatique Falisci, a-
missis castris in oppidū se receperūt. In obsidione
oppidi ludimagister Faliscorum pueros lusus ex-
ercendiq̃ causa ingenij ante urbem producens,
longius forte variatis sermonibus progressus, in
prætorium ad Camillam perduxit. Ibi quum Fa-
liscos diceret à se iam in manus Romanorum
traditos, quod pueros eos dederet, quorum pa-
rentes primores essent Faliscorum: in hanc sen-
tentiam respondit Camillus.

Non ad similem tui nec populum, nec im-
peratorem scelestus ipse cum scelesto
munere venisti. Nobis cum Faliscis qua
pactō sit humano, societas non est: quam ingene-
rauit natura, utrisq̃ est, eritq̃. Sunt & belli sic-
ut pacis iura: iusteq̃ ea non minus quam forti-
ter didicimus gerere. Arma habemus, non ad-
uersus eam avaritiam cui etiam captis urbibus
parcitur: sed aduersus armatos, & ipsos qui nec
lesi, nec laceffiti à nobis, castra Romana ad Ve-
ios oppugnauerunt. Eos tu, quantum in te fuit,
bono scelere vicisti. Ego Romanis arti-
bus, virtute, opere, armis
sicut Veios vin-

CAM.

AL.

ORATIONES

liscos Roma

Huius argum-
ne superioris. Lu-
mis crimine vehe-
corpore à pueris
reduci, omnium
spectaculum con-
nare Faliscorum
silijs, legati ad C-
missi, qui Falisc-

Patres cōj-
homo qu-

& Imper-

bis, rati (quo mi-
nos sub imperio
cturos. Euentū
pla prodita hui-
bello, quam pra-
fide pronocati,
ditione vestra
fides, qui urbem
vos fidei nostra,

EXHORT

exulis ad A-

Camillus Ar-
Galli urbē Rom-
quā Galli Ardea
publica fortuna
cedēs, hac oratio-
neris Gallos ad

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM FALISCOS Romanis dedentium in Senatu.

Huius argumentum coniunctum est cum fine superioris. Ludimagister à Camillo proditiōis crimine vehementer accusatus, iussus nudato corpore à pueris virgis cadentibus in oppidum reduci, omnium in se oculos tanquam ad nouum spectaculum conuerterat. Ea re diligenter à Senatu Faliscorum perpenſa, mutatis animis & cōsilijs, legati ad Camillum primum, deinde Romā missi, qui Faliscos hac oratione dederent.

Patres cōscripti: victoria cui nec Deus, nec homo quisquam inuideat, victi à vobis, & Imperatore vestro, dedimus nos vobis, rati (quo nihil victori pulchrius est) melius nos sub imperio vestro, quàm legibus nostris victuros. Euentu huius belli duo salutaria exempla prodita humano generi sunt. Vos fidem in bello, quam presentem victoriam, maluistis: nos fide prouocati, victoriam ultro: detulimus sub ditione vestra sumus. Mittite, qui arma, qui obfides, qui urbem patentibus portis accipiant, nec vos fidei nostra, nec nos imperij vestri poenitebit.

ARGVMENTVM

EXHORTATIONIS CAMILLI exulis ad Ardeates, ut arma caperent aduersus Gallos.

Camillus Ardeā forte exulatū abierat, quum Galli vibrē Romā prater Capitoliū ceperunt. Is quū Galli Ardeā frumentandi gratia vagarentur, publica fortuna quā sua moestior, in cōciōne precedēs, hac oratione Ardeates ad sumēda arma aduersus Gallos adhortabatur.

Ardeates, veteres amici, noui etiam ciues mei, quando & vestrum beneficium ita tulit, & fortuna hoc egit mea: nemo vestrum conditionis mea oblitum me huc processisse putet: sed res, ac periculum commune cogit quod quisque possit in re trepida presidij in mediū conferre. Et quando ego vobis pro tantis vestris in me meritis gratiam referam, si nunc cessauero? aut ubi usus erit mei vobis, si in bello, nō fuerit? Hac arte in patria steti: & inuictus bello in pace ab ingratis ciuibz pulsus sum. Vobis autē, Ardeates, fortuna oblata est, & pro tantis pristinis populi Romani beneficijs, quanta ipsi meministis (nec enim exprobranda apud memores sunt) gratie referenda, & huic urbi decus ingens belli ex hoste communi pariendi. Quae effuso agmine adueniat, gens est, cui natura corpora animosq; magis quam firmā dedit: eo in certamen omne plus terroris quam virium ferunt. Argumento sit clades Romana: patientem cepere urbe: ex arce, Capitolioq;, quod his exigua resistitur manu, iam obsidionis radio victi abscedunt, vagiq; per agros palantur, cibo vinoq; raptim hausto repleti. ubi nox appetit, prope riuos aquarum sine minimento, sine stationibus ac custodijs passim ferarum ritu sternuntur nunc ab secundis rebus magis etiam soluto incauti. Si vobis in animo est tueri moenia vestra, nec pati haec omnia Galliam fieri: prima vigilia capite arma, frequentes me sequimini ad cauem, non ad pugnam. Nisi victos somno velut pecudes irucidandos tr. d. uero, n. n. rec. so. cun-

dem Ardearum
ma habui.

ORATIONI
ad populum

Galli capta Roma
Deorum prater pau
solumque aquauerat
pleb. fugatisque
quum Romam Pa
bem de transmigr
vbi Camillus inte
concione non esse
debat.

Ad mibi
tiones cu
mi exilij

Ardea vixi, qua
nibus eram: & o
consulto populū
unquam fuerim:
voluntas mutata
quippe ut in sua
tur, non ut ego v
quiescerem ac tac
pro patria dimica
suppetat, alijs tur
Quid enim repeti
manibus eripui
mos? Et qui vict

sem Ardea rerum mearum exitum, quem Roma habui.

ARGVMENTVM

ORATIONIS FVRRI CAMILLI

ad populum de non transmigrando Veios.

Galli capta Roma domos omnes, templaque Deorum præter pauca & Capitolium diruerant, soloque æquauerant. Quæ fuit causa, ut Tribuni pleb. fugatisque casisque Gallis Camillo duce, quum Romam Patres plebsque rediissent, ad plebem de transmigratione Veios referrent. Quod ubi Camillus intellexit, conuocato populo, hac concione non esse transmigrandum Veios suadebat.

A Deò mihi acerbæ sunt, Quirites contentiones cum Tribunis ple. ut nec tristissimæ exilij solatium aliud habuerim quod Ardea vixi, quàm quod procul ab his certaminibus eram: & ob eadem hæc, nò si me senatusconsulto populiq. iussu reuocaretis, rediturus unquam fuerim: nec nunc me, ut redirem, mea voluntas mutata, sed vestra fortuna perpulit: quippe ut in sua sede maneret patria, id agebatur, non ut ego utiq. in patria essem. Et nunc quiescerem ac tacerem libenter, nisi hæc quoque pro patria dimicatio esset: cui deesse, quoad vita suppetat, alijs turpe. Camillo etiam nefas est. Quid enim repetimus, quid obsessam ex hostiū manibus eripimus, si recuperatā ipsi deseruimus? Et quū victoribus Gallis, capta tota vrbe,

Capitolium tamen atq; arcem Dijs, & homines Romani tenuerint, habitauerint: Victoribus Romanis, recuperata urbe, arx quoq; & Capitolium deseretur? & plus vastitatis huic urbi secunda nostra fortuna faciet, quam aduersa fecerit? Equidem si nobis cum urbe simul posita, traditaq; per manus religiones nulla essent: tamen tam euident nomen hac tempestate rebus affuit Romanis, ut omnem negligentiam diuini cultus exemptam hominibus putem. Inueni enim horum deinceps annorum vel secundas res, vel aduersas: inuenietis omnia prosperè euenisse sequentibus Deos, aduersa spernentibus. Iam omnium primum Veiens bellum per quot annos, quanto labore gestum? non antè cepit finem. quam monitu Deorum aqua ex lacu Albano emissa est. Quid hac tandem urbis nostra clades nouat? num ante exorta est, quam spreta vox cæli emissa de aduentu Gallorum: quã gentiũ ius ab legatis nostris violatũ, quã, a nobis cũ vindicari deberet eadem negligentia Deorum, prætermisum? Igitur victi, captique, ac redempti, tantum pœnarum Dijs hominibusquẽ dedimus, ut terrarum orbi documento essemus. Aduersa deinde res admonuerunt religionum: confugimus in Capitolium ad Deos, ad sedem Iouis optimi maximi: sacra in ruina rerum nostrarum alia terra celauimus, alia aucta in finitimas urbes amouimus ab hostium oculis: Deorum cultum, deserti ab Dijs hominibusq; tamen non intermisimus. Reddidere igitur patriam & victoriam, & antiquum belli

decus

decus amissum: cō
pondere auri fort
terunt terrorem, s
neglectiq; numini
humani cernente
quantum vix dur
clausisq; emergent
spicato; inangun
nullus locus in ea
est plenus: sacri
gis stat, quã lo
omnes Deos publi
deserturi essis? &
quod in oblatione
C. Fabio non m
quam vestra c
Gallica vela dig
gētis in colle Qu
ne in bello quide
Romanos Deos e
Pontifices Flam
religionum esse, q
fuerit? Forsitan
facturos, aut his
stros, qui faciant
caeremonijs pote
era, omnesq; pe
lo num alibi qua
cipi potest? Quid
que quod imperi
netur, loquar? qu

in Djs, & homi-
nerint: Victoriis
quoq; & Capi-
tatis huic vrbi
quam aduersa
vrbe simul posi-
tiones nulla essent:
et tempestate re-
tem negligentiam
mibus putem. In-
annorum vel sa-
pientis omnia pro-
pos, aduersa sper-
m Veiens bellum
gestum? non ante
rum aqua ex la-
ac tandem vrbi
exorta est, quam
uentu Gallorum:
is viclatu, quod
adem negligentia
victi, capique
Djs hominibus
hi documento esse
conuerunt religio-
um ad Deos, au-
stra in ruina re-
uimus, alia au-
us ab hostium o-
i ab Djs homini-
Reddidero belli
antiquum belli
decu

decus amissum: & in hostes, qui caci auaritia in-
pondere auri factus ac fidem sefellerunt, ver-
terunt terrorem, fugamq; & cadem. Hac culti,
neglectiq; numinis, tanta monumenta in rebus
humanis cernentes, ecquid sentitis, Quirites,
quantum vix dum ex naufragijs prioris culpa
cladisq; emergentes, paremus nefas: Urbem au-
spicato, inauguratoque conditam habemus:
nullus locus in ea non religionum. Deorumque
est plenus: sacrificijs solemnibus non dies ma-
gis stati, quam loca sunt, in quibus fiant. Hos
omnes Deos publicos, priuatosque, Quirites,
deserturi estis? Quam par vestrum factum est,
quod in obsidione nuper in egregio adolescente
C. Fabio non minore hostium admiratione,
quam vestra conspectum est, quum inter
Gallica tela digressus ex arce, solenne Fabia
getis in colle Quirinali obijt? An gentilitia sacra
ne in bello quidem intermitteri, publica sacra, &
Romanos Deos etiam in pace deserui placet? &
Pontifices Flaminesq; negligentiores publicaru
religionum esse, quam priuatus in solenni gentis
fuerit? Forsitan aliquis dicit, aut Veijs ea nos
facturos, aut huc inde missuros sacerdotes no-
stros, qui faciant: quorum neutrum fieri saluis
caeremonijs potest. Et ne omnia generatim sa-
cra, omnesque percenseam Deos: in Iouis epu-
lo num alibi quam in Capitolio, puluinar sus-
cipi potest? Quid de aternis Vesta ignibus, signo-
que quod imperij pignus custodia eius templi te-
netur, loquar? quid de Ancilibus vestris? Mars

Gradine, tuq, Quirine Pater, hac omnia in profano deferri placet sacra aequalia urbi: quadam vetustiora origine urbis? Videte quid inter nos & maiores inter sit. Illi sacra quadam in monte Albano, Launioq, nobis facienda tradiderunt. An ex hostium urbibus Romam ad nos transferri sacra, religiosum fuit: hinc sine piaculo in hostium urbem Veios transferemus? Recordamini agitedum quoties sacra instaurentur, quia aliquid ex patrio ritu negligentia casusve praetermissum est. Modo quae res post prodigium Albani lacus, nisi instauratio sacrorum, auspicio- rumque renouatio, affecta Veienti bello Reip. remedio fuit? At etiam tanquam veterum religionum memores, & peregrinos Deos transtulimus Romam, & instituimus novos. Iuno Regina transuecta à Veijs, nuper in Auentino quam insigni ob excellens matronarum studium, celebriq, dedicata est die? Aio Locuto templum propter caelestem vocem exauditam in noua via iussimus fieri: Capitolinos ludos solemnibus alijs addidimus, collegiumq, ad id nouum autore Senatu condidimus. Quid horum opus fuit suscipi, si una cum Gallis urbem Romanam relicturi fuimus? si non voluntate mansimus in Capitolio per tot menses obsidionis? si ab hostibus metu retenti sumus? De sacris loquimur, & de templis: quid tandem de sacerdotibus? Nonne in mentem venit, quanta piacula committantur? Vestalibus nempe in una illa sedes est, ex qua eas nihil unquam prae- quam vrbs capta mouit. Flamini Diali noctem

vnam

nam manere exte-
rientes pro Roma
Vestales tuat de
gre habitando, in
reiq, publica piaci
auspicato agimus
cui obliuioni, aut c
tia Curia, quae re
mitia Centuriata
militares creatis
lent, fieri possunt?
comitorum caus
desertam hanc ab
uenient? Sed res
ruinisq, relinquer
Veios migrare, na
Vexare. Hanc
quam veram esse
vobis, Quirites,
lorum aduentum
que, stante inter-
tam esse, ut Veio
quantum inter m
inter sit, Tribuni
fuerit, nunc vniq,
(nec id mirati su
dieritis) etiam si
mitota urbe, nun
conferem. Qui
captam migrandi
ac posteris nestris
era ac turpis, G

Unam manere extra urbem nefas est: hos Ve-
ientes pro Romanis facturi estis sacerdotes? &
Vestales tuas te deserent Vesta? & flamen pere-
gre habitando, in singulas noctes quantum sibi
reiq; publica piaculi contrahet? Quid alia, qua
auspicato agimus omnia ferè intra pomerium,
cui obliuioni, aut cui negligentia damus. Comi-
tia Curiata, qua rem militarem continent: co-
mitia Centuriata, quibus Consules Tribunosq;
militares creatis: ubi auspicato, nisi ubi asso-
lent, fieri possunt? Veios ne hac transferemus? an
comitiorum causa populus tanto incommodo in
desertam hanc ab Dijs hominibusq; urbem con-
uenient? Sed res ipsa cogit vastatam incendijs
ruinisq; relinquere urbem, & ad integra omnia
Veios migrare, nec hic edificatio inopem plebem
vexare. Hanc autem iactari magis causam,
quam veram esse, ut ego non dicam, apparere
vobis, Quirites, puto, qui meministis ante Gal-
lorum aduentum saluis tectis publicis priuatisq;
stante incolumi urbe, hanc eandem rem a-
ctam esse, ut Veios transmigraremus. Et videte
quantum inter meam sententiam, vestramq;
inter sit, Tribuni. Vos etiã si tunc faciendum nõ
fuerit, nunc utiq; faciendum putatis: ego cõtrã,
(nec id mirati sitis, prius quam quale sit au-
dieritis) etiam si tunc migrandum fuisset incolu-
mi tota urbe, nunc has ruinas relinquendas non
censerem. Quippe tum causa nobis in urbem
captam migrandi victoria esset, gloriosa nobis,
ac posteris nestris: nunc hac migratio nobis mi-
era ac turpis, Gallis gloriosa est: non enim

reliquisse victores, sed amisisse victi patriam videbimur. Hoc ad Alliam fuga, hoc capta urbs, hoc circumfessum Capitolium necessitatis imposuisse, ut deseremus penates nostros, exiliumque ac fugam nobis ex eo loco conscisceremus, quem tueri non possemus? & Calli enerte re potuerunt Romam, quam Romani restituere non videbuntur potuisse? Quid restat, nisi ut si iam novis copijs veniant (constat enim vix credibilem multitudinem esse) & habitare in capta ad se, deserta à vobis hac urbe velint, sinaritis? Quid si non Galli hoc, sed veteres hostes vestri, Aequi Volscine faciant, ut commigrent Romam? Velitisne illos Romanos, vos Venientes esse? Non malitis hanc solitudinem vestram, quàm urbem hostium esse? Non equidem video quid magis nefas sit. Hæc scelera, quia piget adificare, hac dedecora pati parati estis? Si tota urbe nullum melius ampliusque reatum fieri possit, quàm casa illa conditoris est nostri: non in casis ritu pastorum, agrestiumque habitare est satius inter sacra penatesque vestros, quàm exulatum publicè ire? Maiores nostri conveniunt, pastoresque, quum in his locis nihil præter sylvas, plaudesque esset, novam urbem brevi adificarunt: nos Capitolio, arce intolumi, stantibus templis Deorum, adificare incensam piget? & quod singuli facturi fuimus si ades nostra deflagrassent, hoc in publico incendio univarsi recusamus facere? Quid tandem si fraude, si casu Veijs incendium ortū sit, ventoque, ut fieri potest, diffusa flamma magnam partem

urbis

urbis absumat? F
amve quam ur
migramus? Adeo
hac terra, quam
perficere, signisq
quidem fabor v
stra, quam mea c
quum abessem, qu
veniret, hac omni
que, & Tyberis,
ealum, sub quo v
vos, Quirites,
sua, ut maneatis
quæ reliqueritis
causa Dy homin
elegimus, salub
tinum, quo ex n
bantur, quo mar
mare vicinum
nimia propinqu
ternarum regio
mentum urbis n
est ipsa magnitu
gitur. Inter tot
la geritis, quæ
urbes non cerni
tam valida op
tia tantum ter
inter duo mari
lia, bellè vobis pa
(malum) ratio

e dicti patriam
 ga, hoc capta
 tum necessitati
 es nostros, exi-
 loco confiscere-
 & Calli enerte-
 mani restituere
 refiat, nisi visi
 ut enim vix cre-
 habitare in ca-
 rbe velint, suad-
 veteres hostes
 ut, ut commi-
 manos, vos Pe-
 solitudinem ve-
 Non equidem
 e scelera, quia
 nati parati estis?
 opliusque rectum
 itoris est nostri:
 est: namque habi-
 tate: que vestros,
 Maiores nostri
 in his locis nihil
 nouam urbem
 isolio, arce in-
 rum, adificare
 facturi fuimus
 in publico incen-
 Quid tandem si
 ortu sit, ventosq;
 magnam partem
 urbis

urbis absimat? Fidenas inde, aut Gabios, ali-
 amve quam urbem quesituri sumus, quo tras-
 migremus? Adeo nihil tenet solum patria? nec
 hac terra, quam matrem appellamus? sed in su-
 perficie, tignisque, charitas nobis patria pendet? Et
 quidem fatebor vobis, (et si minus iniuria ve-
 stra, quam mea calamitatis meminisse iuuat)
 quum abessem, quotiescumque patria in mentem
 veniret, hac omnia occurrebant: colles, campi-
 que, & Tyberis, & assueta oculis regio, & hoc
 calum, sub quo natus, educatusque essim. Qua
 vos, Quirites, nunc moueant potius charitate
 sua, ut maneatis in sede vestra, quam postea,
 qui reliqueritis ea, macerent desiderio. Non sine
 causa Di hominesque hunc urbi conderenda locum
 elegerunt, saluberrimos colles, flumen oppor-
 tunum, quo ex mediterraneis locis fruges deue-
 bantur, quo maritimi conmeatus accipiantur:
 mare vicinum ad commoditates, nec expositum
 nimia propinquitate ad pericula classium ex-
 ternarum: regionum, Italia medium, ad incre-
 mentum urbis natum vix locum, argumenta
 est ipsa magnitudo tam noua urbis, Quirites, a-
 gitur. Inter tot veterrimos populos tam diu bel-
 la geritis, quum interea (ne singulas loquar
 urbes) non coniuncti cum Aequis Volsci, rot-
 tam valida oppida, non vniuersa Hetru-
 ria tantum terra marique pollens, atque
 inter duo maria latitudinem obtinens Ita-
 lia, belle vobis par est. Quod quum ita sit, qua
 (malum) ratio est expertis alia experiri? quum

iam ut virtus vestra transire aliò possit, fortuna certè loci huius transferri non possit? Hic Capitolium est, ubi quondam capite humano innèto, responsum est, eo loco caput rerum, summamq; imperij fore: hic quum augurato liberaretur Capitolium, Iuventas, Terminusq; maximo gaudio patrum nostrorum moveri se nò passis: hic Vesta ignes: hic Ancilia coelo demissa: hic omnes propitij manentibus vobis Dij.

EX SEXTO AB VRBE CONDITA SUMPTA.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS M. FVRII

Camilli Dictatoris ad suos, hostium numero perturbatos.

Ad Satricum Antiates cum Volscorum, Latimorū, Hernicorumque ingenti multitudine sumptierant arma contra Romanos. Quod bellum Camillo dictatori mandatum fuit. Ibi quum visus inspectoq; hostium ingenti numero, milites commuti, perturbatique, singulis cum centenis congregiendum esse conclamarent: Camillus in equo inter aciem obequitans, eos ad strenuè atq; fortiter pugnandum ita adhortabatur.

Qua tristitia, milites, hac? qua insolita cunctatio est? Hostem, an me, an vos ignoratis? Hostis quid aliud est, quàm perpetua materia virtutis gloriaq; vestra? Vos contra, me duce (ut Faliscos, Veiosq; captos, & in capta patria Gallorum legiones casar taceam) modo trigemina victoria triplicem triumphū exhibis ipsis Volsci & Aequi & ex Hetruria egistis.

gisti. An me, quoniam
bunus signum de
ego maxima imp
me nihil prater m
nim dictatura m
ne exilium quiden
sumus: & quum
adferamus, quæ
eventum belli ex
quod quisq; didic
ceris, illi fugient.

A. Cornelius
pitolinum magni
sus Volscorum in
bella intestina ro
to in agrum pro
quum postredie q
a Dijs perijisset di
ditus esset, in hanc

Nostra v
Vatesq;
que ut d
imparibus man
fite, gladijs tant
procurri quidem
stabili gradu imp
illi vana inieceri
vobis se intulerin
mat in mentem

alio possit, fortuna
non possit? Hic
a capite humano
put rerum, sum-
maugurato libera-
minuſq; maxi-
moneri: se nō pas-
sulo demissa: hic
Dij.

BE CON-

VM

M. FVRII

hostium nu-

s.

Volsorum, Lati-

multitudine sum-

Quod bellum

uit. Ibi quum vi-

numero, milites

is cum centenis

ent: Camillus in-

os ad strenue atq;

batur.

hac? quā insolita

an me, an vos i-

uud est, quā per-

vestra? Vos cō-

s, captos, & in

casu taceam)

m triumphū ex-

Etruria egi-

stia.

EX VI. AB VRBE COND.

57

gistis. An me, quod non dictator vobis, sed Tri-
bunus signum dedi, non agnoscitis ducem? Neq;
ego maxima imperia in vos desidero, & vos in
me nihil prater me ipsum intueri decet: Neq; e-
nim dictatura mihi vnquam animos fecit, vt
ne exilium quidem ademit. Iidem igitur omnes
sumus: & quum eadem omnia in hoc bellum
adferamus, quā in priora attulimus: eundem
eventum belli expectemus. Simul concurreritis:
quod quisq; didicit ac consuevit, faciet: vos vin-
cetis, illi fugient.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS A. CORNELII

Cossi Dictatoris ad suos.

A. Cornelius Cossus dictator T. Quintiū Ca-
pitolinum magistrum equitum dixerat. Ii aduer-
sus Volsorum ingentem multitudinem: etiam si
bella intestina remorari poterant, delectu habi-
to in agrum Promptinum milites ducunt. Ibi
quum postridie quā venissent cessa hostia pacem
a Dijs periisset dictator, latus tanquam a Dijs au-
ditus esset, in hac verba milites adhortabatur.

Nostra victoria est, milites, si quid Dijs,
Vatesq; eorum in futurum vident. Ita-
que vt decet certa spei plenos, & cum
imparibus manus cōferturos; pilis ante pedes po-
sit is, gladijs tantum dexteris armemus. Nec
procurri quidem ab acie velim, sed obnoxios vos
stabili gradu impetum hostium excipere. Vbi
illi vana iniecerint missilia, & effusi stantibus
vobis se intulerint: tum micent gladij, & ve-
niat in mentem Vnicuiq; Deos esse, qui Roma-

C. s.

num

num adiuvant: Deos, qui secundis auribus in
prælium miserint. Tu, *Quinti*, aequitem inten-
tus ad primum initium moti certaminis teneas:
ubi herere iam aciem collato pede videris, tum
terrere equestrem occupatis alio laore infer-
re inuectusque ordines pugnantium dissepas.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS CORNELII COSSE
quam in M. Manlium instituit.

M. Maalius Capitolinus erat, qui Capitolium
ab Gallis clangore anse cum exercitus servarat.
Is largitionibus populari cura captato, populum
domum suam vocat, ubi in patres inuectus, inter
alia, ab ijs thesauros eos qui ad redimendam à
Gallis urbem ex arario exprompti, siue à matro-
nis collati fuerant, occultare iussit. Rogatus
vbinam tantæ rei furtum occultaretur. tempore
ipso se iudicaturum respondit, Dictator Cossus
ob eam rem ab exercitu & castris in urbem acci-
tus, postero die senatu habito, quum voluntates
hominum satis explorasset, retinet senatum, Man-
liumque per præconem vocari iubet. Manlius
multitudine plebis stipatus in Senatum venit: in
quem dictator hæc verba coniecit.

Vtinam mihi, Patribus Romanis ita de
ceteris rebus cum plebe conveniat, quæ-
admodum, quod ad te attinet, eamque
rem quam te sum questurus, conuenturum sa-
tis confido. Spem factam à te civitati video, fide
incolumi ex Gallicis thesauris, quos primores
Patrum occultent creditum solui posse: cui ego
rei tantum abest ut impedimento sim, ut con-
tra te M. Manli, adhorcer, liberes scœnore ple-
bem

tem Remanem.
publicis ex præda
si facis, siue quo
quia vanum in
bebo, nec diutius
laci spe concitar

RESPONS

Capitolini

Coniunctum
be, quam donis
Senatum Manli
nato in hæc sen

O Esendi
cum su
deduci

intercedendo:
prohibendo in
affluit opibus
aliorum. Sea
pendas: is hortor
deducite quod
nihil me a tur
At enim quid i
Nihil magis q
si quas, qu
servarim: &
tuli. & nunc sin
sauros Gallicos
lem, difficilem
ritis quod scitis

audis auribus in-
equitem inten-
taminis teneas:
ede videris, tum
illo lauro infer:
dissipa.

V M

ELI COSSI-
instituit.

qui Capitolium
exercitus seruat.
captus, populum
es inuictus, inter
redimendam à
pti, siue à matro-
factabat. Rogatus
taretur. tempore
Dictator Cossus
is in urbem acci-
quum voluntates
inet senatū, Man-
iuber. Manlius
Senatum venitiā
cit.

s Romanis ita de
e conueniat, quē
attinet, eamque
conuentum sa-
nitati video, si de
quos primores
lui posse: cui ego
cto sim, ut con-
beres fœnore ple-
bem

EX V. AB VRBE COND.

54

hem Romanam, & istos incubantes thesauris
publicis ex prada clandestina euoluas. Quod ni-
si facis, siue quod & ipso in parte prada, siue
quia vanum indicium est: in vincula te duci in-
bebo, nec diutius patiar a te multitudinem ul-
laci spe concitari.

ARGVMENTVM

RESPONSIONIS M. MANLI

Capitolini, ad Dictatorem & Patres.

Coniunctum est hoc cum superiore. Cum ple-
be, quam donis largitionibusque pellexerat, in
Senatum Manlius venerat. Ibi dictatori concio-
nato in hanc sententiam respondit.

O Efendit te, A. Corneli, vosq; P. C. cir-
cumfusa turba lateri meo. Quin eam
deducitis à me singuli vestris beneficijs?
intercedendo: eximendo de neruo ciues vestros,
prohibendo indicatos addictosq; duci: ex eo quod
affluit opibus vestris, sustinendo necessitates
aliorum. Sed quid ego vos, de vestro im-
pendat is hortor? Sortem aliam ferte: de capite
deducite quod vsuris pernumeratum est, iam
nihil mea turba, quam vilius, conspectior erit.
At enim quid ita solus ego ciuium curam ago?
Nihil magis quod respondeam, habeo, quam
si quaras, quid ita solus Capitolium arcemq;
seruarim: & tum vniuersis quam potui opem
tuli, & nunc singulis feram. Nam quod ad the-
sauros Gallicos attinet, rem suapte natura faci-
lem, difficilem interrogato facit. Cur enim qua-
rit is quod scitis? cur quod in sinu vestro est, ex-

cuti iubetis potius, quàm ponatis? Nisi aliqua
fraus subest, quò magis argui prastigias iubetis
vestras, eò plus vereor ne abstuleritis obseruan-
tibus etiam oculos. Itaq, non ego vobis, vt in-
dicem pradas vestras, sed vos id cogendi estis, vt
in medium proferatis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MANLI AD
Deos, cum in vincula duceretur.

Ad proximum & hoc pertinet. Manlius quum
habita concione, ambagibus missis, aut peragere
verum indicium iuberetur, aut fateri facinus in-
simulati falso crimine Senatus: se non locuturum
inimicorum arbitrio, & voluntate professus, iam
à viatore comprehendebatur in vincula ducen-
dus, quum ita Deorum fidem atque auxilium im-
plorare coepit.

Iupiter optime maxime, Iunoq, regina, ac
Minerva, cateriq, Dii, Deaq, qui Capitolium,
arcemq, incolitis: siccine vestrum militem
ac presidem finitis vexari ab inimicis? Hac
dextera, qua Gallos fudi à delubris vestris, iam
in vinculis es, cavenis erit?

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MANLI CA-
pitolini, post vincula ad plebem, aduer-
sus patres concitan-
dam.

Concitata plebs erat Manlij fortuna, miseraq;
conditione, adeo vt magna pars vestem mutaret,
moesta turba vestibulo carceris obuerfaretur.

Et mul-

Et multitudi-
pleri que ex prob-
defensores suos
vt sp. Melium
ditum inimicis
dere noluisse, et
alijque ad eand-
mulata, atq; irri-
minabatur, quum
liberatur. Educi
nem intendens
in hanc senten-
differuit.

Quas ne-
voluit?
quot aduersari
aggressuri esset
libertate, quàm
Quot enim cli-
nos, tot nunc a-
dite modo bello
paratos ad vin-
est aliquid vini-
da. Quoniam, m-
nulli vestrum
te. Ipse vindex
nullus repente
vniuersum, q-
puleram. Quid
inimici? An exi-
ne facitis, quod
hac: sed nunqu-
Vobis det ment-

is? Nisi aliqua
praestigias inberis
leritis obseruan-
go vobis, ut in-
d cogendi estis, ut

V M

ANLII A D
ueretur.

et. Manlius quum
ssis, aut peragere
fateri facinus in-
se non locuturū
te professus, iam
a vincula ducen-
que auxilium im-

unoq, regina, ac
q, qui Capitolū,
vestrum militem
inimicis? Hac
bris vestris, iam

V M

NLII C A-
hem, aduer-

rtuna, miseratq;
vestem mutaret,
t obuerfaretur.
Et mul-

EX VI. AB VRBE COND.

61

Et multitudini, simul ac Cossus dictatura abiit,
plerique exprobrabāt inter alia etiā illud, quod
defensores suos favore in praeceptis ruere sinebat,
ut Sp. Melium & Cassium: ita M. Manlius Pro-
ditum inimicis, quod ad nutum dictatoris respō-
dere nolisset, coniectum fuisse in carcerem. His,
aliisque ad eandem rem pertinentibus plebs sti-
mulata, atq; irritata, iam se carcerem effecturam
minabatur, quum ex Senatus Consulto Manlius
liberatur. Eductus ex carcere animū ad seditionem
intendens, plebem domum conuocat, vbi
in hanc sententiam de tollendis magistratibus
dissertit.

Quamq, tādē ignorabitis vires vestras,
quas naturae belluas quidem ignorare
voluit? Numerate saltem quot ipsi sitis,
quot aduersarios habeatis. Si singuli singulos
aggressuri essetis, tamen acrius crederem vos pro
libertate, quā illos pro dominatione certaturos.
Quot enim clientes circa singulos fuistis patro-
nos, tot nunc aduersus vnum hostes eritis. Ostē-
dite modo bellum, pacem habebitis: videant vos
paratos ad vim ius ipsi remittent. Audendum
est aliquid vniuersis, aut omnia singulis patien-
da. Quousq, me circumspicietis? Ego quidem
nulli vestrum deero: ne fortuna mea desit, vide-
te. Ipse vindex vestres, vbi visum inimicis est,
nullus repente fui: & vidistis in vincula duci
vniuersum, qui à singulis vobis vincula de-
puleram. Quid sperem si plus in me audeant i-
nimici? An exitum Cassij Melijq, expectem? Be-
ne facitis, quod abominamini. Dī prohibebunt
hac: sed nunquam propter me de caelo descendūt.
Vobis det mentem oportet, ut prohibeatis: sicut

C 7

michi

mibi dederunt armato togatoq; ut vos à barbaris hostibus, à superbis defenderem civibus. Tam parvus animus tanti populi est, ut semper vobis auxilium aduersus inimicos satis sit: nec ullum, nisi quatenus imperari sinatis, certamen aduersus Patres noritis? Nec hoc natura vobis insitum est, sed usu possidemini: Cur enim aduersus externos tantum animorum geritis, Ut imperare illis equum censeatis? quia consuectis cum eis pro imperio certare: aduersus hos tentare magis, quam tueri libertatem, Tamen qualescunq; duces habuistis, qualescunq; ipsi fuistis: omnia adhuc quantacunq; petistis, obtinuistis, seu vi, seu fortuna vestra, tempus est etiam maiora conari. Experimini modo & vestram felicitatem, & me (ut spero) feliciter expertum: minore negotio qui imperet Patribus imponetis, quam qui resisterent imperantibus, imposuistis, Solo a quando sunt Dictatura Cōsulatusque, ut caput attollere Romana plebs possit. Proinde adeste, prohibete ius de pecunijs dici: ego me patronum profiteor plebis. Quod mihi cura mea, & fides nomen induit, vos si quo insigni magis imperij honorisve nomine vestrum appellabitis ducem: eo utemini potentiore ad obtinenda ea qua vultis.

AR-

Camillas in r
forte Tulliano
eōsilio cum Ve
blico faterent
Ibi Gaius illu
Placet patiens
geratur, cui Ca
ues potentibus
urbem promou
meatus exercit
gressus vero ur
pace opifites su
ret, rei ratione
cato, ita verba

Soli adhuc
vires, quibus
mini, inueni
mabunt patre
venia, meriti
blii beneficij.
bueritis, precit
uidebitur dabi

gatorum

Tulliani c
Romam ad pet
vocati caulam

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI AD SEN-
natores Tusculanorum de mittendis Ro-
mam de pace le-
gatis.

ut res à bar-
tenderem ciuibz
nli est, ut sem-
imicos satis sit:
ari finatis, cer-
Nec hoc natura
mini: Cur enim
morum geritis,
is? quia con-
tare: aduersus
libertatem, Ta-
is, quale cumq;
tatumq; perisus,
vestra, tempus
nisi modo &
spero) feliciter
peret Patribus
& imperantibus,
Dignatur Cōsu-
Romana plebs
ius de pecunijs
plebis. Quod
induit, vos si quo
nomine vestri
ini potentiorē
qua

Camillos in recensendis captiuis Volscorum
fortē Tusculanos duos agnosceit, qui rogati quo
e consilio cum Volscis se coniunxissent, quam pu-
blico faterentur ducti sunt Romam ad senatum,
Ibi Camillus perfidiam Tusculanorum accusas.
Placet patribus vt bellum aduersus Tusculanos
geratur, cui Camillum praeficiunt. Tusculani ci-
ues patentibus vrbs portis obuiam Camillo in
urbem promouenti frequentes praecedunt: com-
meatus exercitui ex vrbe & agris deuehitur. In-
gressus verò urbem, quam nō secus quàm in certa
pace opifices suo quenque operi intentos cerne-
ret, rei rationem admiratus, senatu eorum vo-
cato, ita verba fecit.

Soli adhuc Tusculani vera arma verasque
vires, quibus ab ira Romanorum vestra tuere-
mini, inuenistis. Ite Romam ad senatum: asti-
mabunt patres utrum plus ante poena, an nunc
venia meriti sitis. Non praeipiam gratiam pu-
blici beneficii. Deprecandi potestatem à me ha-
bueritis, precibus euentum vestris senatus quē
videbitur dabit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PYRGATORIAE LE-
gatorum Tusculanorum in Senatu.

Tusculani oratores, sicuti suaserat Camillus,
Romam ad petendam pacem missi, hospitaliter
vocati causam suam ita egerant.

Qu-

Quibus bellum indixistis, intulistisq; P. C. sicut nunc videtis nos stantes in vestibulo curia vestra, ita armati paratiq; obuiam Imperatoribus legionibusq; vestris processimus. Hic nosser, hic plebis nostra habitus fuit, eritq; semper, nisi quando à vobis, pro quibus vobis arma acceperimus. Gratias agimus & ducibus vestris, & exercitibus, quod oculis magis quam auribus crediderunt: & ubi nihil hostile erat, neq; ipsi quidem fecerunt. Pacem quā nos praestitimus eam à vobis petimus: bellum eo scilicet est, auertatis precamur. In nos quid arma polleant vestra, si patiēdo experiendum est inermes experiemur. Hac mens nostra est: Dij immortales faciant, tam sit felix, quam pia. Quod ad crimina attinet, quibus morti bellum indixistis: et si reuicta rebus, verbis confutare nihil attinet, tamen etiam si vera sint, velfateri nobis, ea quum tam euidenter poenituerit, tutum censemus. peccetur in vos dum digni sitis quibus ita satisfiat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q. CINCINNATI

Dictatoris ad A. Sempronium magistrum equitum de belli ratione

Iam Praenestini, quum omnia Romae seditionibus plena, erlatum esset vastatis agris portam Collinam peruenerant spe vrbis capiendae: quum Romani dictatorem, vt assolebant, in re trepida, T. Quintium Cincinnatum creant, à quo A. Sempronius

pronius magister creatorem creatur flumen, ubi castrator Quintus ductu spectu instructos ratione eum mag

Videsne in illos fretos diu immo cia, maioris sue fretus armis aciem mediam aciem trepidanteq; in faderis, & expulsiat, nobisq;

AR
ORATION

toris ad G
Appy i
buros

Plebs arrepta fo
ex magna vi ziti
si suis in summo
pl. duos C. Licin
viam prastrueret
promulgant lege
& pro commodis
deducto eo de cap
esset: triennio tr
ueretur. Alteram
plus quingenta
ne tribuorum m

EX VI. AB VRBE COND.

pronius magister equitum dictus. Hostes quū dictatorem creatum audirent, à moenibus ad Allium flumen, vbi castra locarent, se receperant. Dictator Quintius ductu exercitu, quum hostes in conspectu instructos paratosque videret, ita de bellinatione cum magistro equitum agebat.

VIdesne tu Aule Semproni loci fortuna illos fretos ad Alliam constituisse? nec illic dii immortales certioris quicquā fiducia, maiorisve quod sit auxilij dederint? At tu fretus armis animisque, concitatis equis invade mediam aciem. Ego cum legionibus in turbatos trepidantesque inferam signa. Adeste dii testes foederis, & expetite poenas debitas, simul vobis violatis, nobisque per numen vestrum deceptis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI DICTA-

toris ad Quirites de intercessione:

Appij item Claudij, contra Tribunos plebis: legum latores,

& leges ipsas.

Plebs arrepta forte occasione rerum nouandarū ex magna vi zris alieni, quo leuari nō posset, nisi suis in summo imperio collocatis: Tribunosque pl. duos: C. Licinium & L. Sextium creat, qui sibi viam praestruerent ad ceteros honores. Ii creati promulgant leges tres aduersus opes patriciorū, & pro commodis plebis: Vnam de zre alieno, vt deducto eo de capite, quod vsuris pernumeratum esset: triennio tribus aquis portionibus persolueretur. Alteram de modo agrorum, ne quis amplius quingenta iugera agri possideret: tertiam, ne tribunorum militum comitia fierent, Cōsulque

que alter ex plebe crearetur. Conterriti Patres tam seueris contra se legibus, collegas Tribunis duobus adiungant, qui leges per intercessionem promulgari non sinerent. Ii à duobus collegis legumlatoribus concilio ad promulgandas leges saepe vocato, ne recitari quidem eas passi sunt. Conditione deinde rerum coacti iidem legumlatores, Tribunos militum creari permittunt. Ita promulgatio in reditum exercitus dilata. Interim saepe resecti iidem Tribuni, miseriam plebeiotorum primoribus Patrum exponunt, in licentiamque maximam patriciorum inachebantur, quod attineret ad id, quod leges promulgandæ continebant. Iam decies resecti, quum legionibus in urbem reductis, non impedirentur collegarum intercessione: Patres dictatorem creant Camillū: qui stipatus magno patriciorū numero, quū collegarū intercessione etiā renouata nihil profici videret, proxima oratione de intercessione ad populū verba fecit. Ea concione habita, quū indictis Tribunorum pl. comitijs legumlatores iā decies, vt ante dixi, resecti se abire velle magistratu per simulationem faterentur: magis accedebant plebis animos ad id quod petebant. Nam etsi in leges suas pugnatum esse commemorabāt intercessione collegarum, bello Veliterno, & dictatoris creatione: iam tamen illa obflare posse negabant quo minus leges promulgarentur, quū magister equitum ex plebe dictus gradum fecisse ad ceteros quoque magistratus videretur. His alijque plebis animos inflammant, cum stupentibus ceteris vnus A. Cladius aduersus Trib. plelegumlatores, legesque ipsas posteriorem orationem habuit.

ORA.

Q Vandoquibunitia lintercessione partam vobis, end peristis, non seip. m causa distator inter vestrum auxilium C. Licinius, & L. rum cedunt, nihil seram concilio plebe tanquam capti & c. quum Tribunitiam

N Eg, nouum Quirites semper o nis, id nunc ego q. inde ab initio nris maiestate fuisse, s. fatis esse. Quorū que inficias eo, mul in ciuitatem disse, vt per nos au maiestas earum q. se voluistis, die pro me, maior sim, Quirites (sunt, ea plebi tan aduersa quis pute

ORATIO CAMILLI.

QVandoquidem, Quirites, iam vos Tribunitia libido, non potestas regit: & intercessionem secessione quondam plebis partam vobis, eadem vifacitis irritam, qua peperistis, non Reip. magis uniuersa, quam vestra causa distator intercessionem adero, euersumque vestrum auxilium imperio tutabor. Itaque si C. Licinius, & L. Sextius intercessionem collegarum cedunt, nihil patricium magistratum inferam concilio plebis. Si aduersus intercessionem tanquam capta ciuitati leges imponere tendent, vim Tribunitiam dissolui non patiar.

ORATIO APPII CLAUDII.

Neq. nouum, neq. inopinatum mihi sit, Quirites, si quod vnum familia nostra semper obiectum est ab sediticis Tribunitis, id nunc ego quoq. audia: Claudia genti iam inde ab initio nihil antiquius in republica, Patrum maiestate fuisse, semper plebis commodis aduersatos esse. Quorum alterum uoque nego, neque insicias eo, nos, ex quo asciti sumus simul in ciuitatem & Patres, enixe operam dedisse, ut per nos aucta potius, quam imminuta maiestas earum gentium, inter quas nos esse voluistis, dici verè posset. Illud alterum pro me, maioribusque meis contendere amsim, Quirites (nisi qua pro uniuersa reprobant, ea plebi tanquam aliam incolenti urbem aduersa quis putet) nihil nos neq. priuatos, neq.

in ma-

in magistratibus quod incommodum plebi esset, sciente fecisse, ne ullum factum dictumue nostrum, contra utilitatem vestram, et si quadam contra voluntatem fuerint, verè referi posse. An hoc, si Claudia familia non sim, nec ex patricio sanguine ortus, sed unus Quirittium quilibet, qui modo me duobus ingenuis ortum, & vivere in libera civitate sciam, reticere possim? L. illum Sextium, & C. Licinium, perpetuos, (si Dijs placet) Tribunos, tantum licentia novem annis, quibus regnant, sumpsisse, ut vobis negent potestatem liberam suffragij? non in comitijs, non in legibus iubendis se permissuros esse? Sub condicione (inquit) nos rescieris decimum Tribunos. Quid est aliud dicere? quod petunt alij, nos adeo fastidimus, ut sine mercede magna non accipiamus? Sed qua tandem ista merces est, qua vos semper Tribunos plebis habeamus? Ut rogationes, inquit, nostras seu placeant, seu displiceant, seu utiles, seu inutiles sunt, omnes coniunctim accipiat. Obsecro vos, Tarquinij Tribuni plebis, putate me ex media concione unum ciuem succlamare: bona venia vestra liceat ex his rogationibus legere, quas salubres nobis censem esse: antiquare alias. Non, inquit, licebit. Tu de fœnore, atq; agris, quod ad vos omnes pertinet, iubeas, & hoc portentum non fiat in urbe Romana, uti L. Sextium, atq; hunc C. Licinium Consules, quod indignaris, quod abominaris, videas: aut omnia accipe, aut nihil ferro: ut si quis ei quem urgeat fames, venenum ponat cum cibo, & aut abstinere eo quod vitale sit iu-

sit iubeat, aut m
Ergo si esset liber
tes succlamassent?
ac rogationibus tu
commodum est popu
rat illud? Si quis pe
lunt invidiosus esse
nia accipite, aut ni
rites fervet? Nunq
autores spectabit
gistratus ille dice
strum aliquo dice
hercule sermo est n
qualis est, quam
tur sermone Quir
quit) rogo, ne vobi
An aliter rogat, q
Consulem iubet, n
statem vobis per
le Hertriusum su
insedit, quale Gal
pitulum atq; arce
& Consulatum ci
alio ex patribus L
ferre Sextium ha
Camillum de repu
commune honores
Consules liceat, di
terum ex plebe cre
patribus praterire
cieas, quanam
omnes patres tua

odium plebi esset.
dictumne no-
am, et si quadam
erè referi poss-
sim, nec ex pa-
Quiritium qui-
nus ortum, &
reticere possim?
perpetuos, (si
licentia nouem
se, ut vobis ne-
agij? non in co-
permissuros ef-
ficietis? decide-
re? quod pe-
t sine mercede
tandem ista
vobis pleb. ha-
monstras seu pla-
inutiles sunt,
sepro vos, Tar-
media concio-
venia vestra
e, quas salubres
as. Non, inquit,
is, quod ad vos
arrenti non fiat
atq; hunc C.
ris, quod abo-
aut nihil fe-
es, venenum
eo quod vitale
sit in-

fit iubeat, aut mortiferum vitali admisceat.
Ergo si esset libera hac ciuitas, non tibi frequen-
tes succlassissent? abi hinc cum Tribunatibus,
ac rogationibus tuis. Quid si tu non tuleris quod
commodū est populo accipere, nemo erat qui fe-
rat illud? Si quis patricius, si quis (quod illi vo-
lunt inuidiosus esse) Claudius diceret, aut om-
nia accipite, aut nihil fero: quis vestrum, Qui-
rites, ferret? Nunquāne vos res potius, quam
auctores spectabitis? sed omnia semper, qua ma-
gistratus ille dicet, secundis auribus: qua ab no-
strum aliquo dicentur, aduersis accipietis? At
hercule sermo est minimè civilis. Quid? rogatio
qualis est, quā à nobis antiquatam indignā-
tur? sermone Quirites, simillima. Consules (in-
quit) rogo, ne vobis quod velitis facere, liceat.
An aliter rogat, qui utiq; alterum ex plebe fieri
Consulem iubet, nec duos patricios creandi pote-
statem vobis permittit? Si hodie bella sint, qua-
le Hetruscum fuit, quum Porfena Ianiculum
insegit, quale Gallicum modo, quum prater Ca-
pitoliū atq; arcem omnia hac hostium erant,
& Consulatum cum hoc M. Furio, & quolibet
alio ex patribus L. ille Sextius peteret: possetis ne
ferre Sextium haud pro dubio Consulem esse,
Camillum de repulsa dimicare? Hocine est in
commune honores vocare? ut duos plebeios fieri
Consules liceat, duos patricios non liceat? & al-
terum ex plebe creari necesse sit, utrumque ex
patribus praterire liceat? Quanam ista so-
cietas, quanam consortio est? parum est, si
suius pars tua adhuc nulla fuit, in partem

eius venis nisi partem petendo totum traxeris? Timeo (inquit) ne si duos licebit creari patricios , neminem creetis plebeium . Quid est aliud dicere : quia indignos vestra voluntate creaturi non estis , necessitatem vobis creandi quos non vultis , imponam ? Quid sequitur , nisi ut ne beneficium quidem debeat populo , si cum duobus patricijs unus petierit plebeius , & lege se , non suffragio creatum dicat ? Quomodo extorqueant , non quomodo petant honores , quarunt , & ita maxima sunt accepturi , ut nihil ne pro minimis quidem debeant : & occasionibus potius quam virtute petere honores malunt . Est aliquis , qui se inspici , qui aestimari fastidiat ? qui certos sibi uni honores inter dimicantes competitores aequum censeat esse ? qui se arbitrio vestro eximat ? qui vestra necessaria suffragia pro voluntarijs , & serva pro liberis faciat ? Omito Licinium , Sextiumque , quorum annos in perpetua potestate tanquam regum in Capitolio numeratis . Quis est hodie in ciuitate tam humilis , cui non via ad Consulatum facilior per istius legis occasione , quam nobis ac liberis fiat ? Si quidem nos ne quum volueritis quidem , creare interdum poteritis : istos , etiam si nolueritis , necesse sit . De indignitate satis dictum est (etenim dignitas ad homines pertinet) quid de religionibus , atque
auspi-

ficijs , qua p
um contemptu
quar ? Auspic
esse , auspicijs
litiæque omnia
Penes quos igitur ? Nempe p
quidem magistra
tur : nobis asse
non solum quos
gistratus , non
sed nos quoque
spicato Interreg
auspicia habean
stratibus quiden
quam tollit ex
beios Consules
soli ea habere
nunc licet religio
li non pascentur
runt ? si occid
sed parua istis
stri maximam
nos tanquam
pus sit , omnes
go ergo Pontifi
Reges creentur
dummodo homo
mus Ancilia
que curam
auspicato feran
tur , nec centuria

do totum tra-
e si duos licebit
creetis plebe-
ere : quia in-
creaturi non e-
candi quos non
sequitur , nisi
eat populo , si
petierit plebe-
fragio creatum
unt , non quo-
ant , & ita
nihil ne pro
& occasibus
e honores ma-
impici , qui a-
tos sibi uni ho-
petitores aequum
rio vestro exi-
ia suffragia pro
liberis faciati
aque , quorum
te tanquam re-
is . Quis est ho-
is , cui non via
er istius legis oc-
liberis fiat ? Si
lueritis quidem
istos , etiam si
e indignitate sa-
mitas ad homi-
nibus , atqui
auspi-

spicijs , qua propria Deorum immortalium contemptio atque iniuria est , loquar ? Auspicijs hanc Urbem conditam esse , auspicijsque bello & pace , domi militiaque omnia geri quis est qui ignoret ? Penes quos igitur sunt auspicia more maiorum ? Nempe penes Patres : nam plebeius quidem magistratus nullus auspiciato creatur : nobis adeo propria sunt auspicia , ut non solum quos populus creat patricios magistratus , non aliter quam auspiciato creet : sed nos quoque ipsi sine suffragio populi auspiciato Interregem prodamus , & priuatim auspicia habeamus , qua isti ne in magistratibus quidem habent . Quid igitur aliud , quam tollit ex ciuitate auspicia , qui plebeios Consules creando , a Patribus , qui soli ea habere possunt , aufert ? Eludant nunc licet religiones . Quid enim est si puli non pascuntur ? si ex cauea tardius exierint ? si occiderit autis ? Parus sunt hac , sed parua ista non contemnendo maiores nostri maximam hanc rem fecerunt : nunc nos tanquam iam nihil pace Deorum opus sit , omnes ceremonias polluimus . Vulgo ergo Pontifices , Augures , sacrificuli , Reges creentur . cuilibet apicem Dialem , dummodo homo sit , imponamus , tradamus Ancilia , penetralia , Deos Deorumque curam , quibus nefas est : non leges auspiciato ferantur , non magistratus creentur , nec centuriatis , nec curiatis comitis Patres

autores fiant: Sextius & Licinius tanquam Romulus ac Tati in Vrbe Romana regnēt, quia pecunias alienas, quia agros dono dant. Tanta dulcedo est ex alienis fortunis prædandi. Nec in mentem venit, altera lege solitudines vastas in agris fieri, pellendo finibus dominos: altera fidem abrogari, cum qua omnis humana societas tollitur. Omnium rerum causa vobis antiquandas censeo istas rogationes: quod faxitis, Deos velim fortunare.

EX SEPTIMO AB VRBE CON-
dita sumptæ sequentes.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SERVII TULLII,
ad Dictatorem, ut militibus pugnan-
di faceret potesta-
tem.

C. Sulpitius Dictator, & M. Valerius magister equitum, aduersus Gallos, qui iam ad Padum cōfederant, exercitus duos duxerant. Dictator non ausus primo aduentu se belli fortuna, committere, tardebat bellum, vetando, ne quis iniussu suo extra ordinem in hostem pugnaret. Milites ægrè illud passi, multa iactabant in Dictatorem, criminabanturque Patres, quod per Dictatorem, non per Consules rem geri placuisset. Tandem Seruio Tullio septimo primipilo dant negociū, ut ab Imperatore pugnandi copiam impetraret. Is apud Dictatorem hac oratione rem peragit.

Scilicet, Dictator, condemnatum se uniuersus exercitus à te ignauia ratus, & prope igno-

ignominia causa d
me, ut suam
quidem scibi loc
signa fœde amissa
hoc à te impetrar
tute culpam nostr
gitij memoriam ne
Alliam fusa legion
rem amiserant pa
virtute recuperat
te, felicitate tua
integra: quanqu
sinos & hostes h
ditos, intra vall
dunt: & tu Imper
mur, exercitum t
ne manibus iudic
tus nos esses, de n
ne debiliū duc
aliud esse causa
fortissimus bello
bus sedens? Vt cu
stra virtute dub
verius est. Sin a
tum est consiliu
non Gallicum be
nostris ablegatos
à militibus imp
Patribus, qua, si
lia, sic se sua hab
succenserat milit
bellum, non aux

ius tanquam Ro-
mana regnēt, quia
no dant. Tanta
pradandi. Nec in
tudines vastas in-
minos: altera fidem
ana societas tolli-
bis antiquandas
xitit, Deos velim

VRBE CON-
entes.

IVM
II TVLLII
bus pugnan-
sta-

Valerius magister
iam ad Padum cō-
rant. Dictator non
fortuna, commit-
do, ne quis iniussu
pugnaret. Milites
nt in Dictatorem,
od per Dictatorem,
acuisset. Tandem
pilo dant negociū,
copiam impetraret,
ne rem peragit.

matum se uniuers-
iatus, & propi-
ignat

ignominia causa destitutum sine armis, orant
ne, ut suam causam apud te agerem. E-
quidem sicubi loco cessum, si terga data hosti, si
signa fœde amissa obijci nobis possent: tamen
hoc à te impetrari æquum censerem, ut nos vir-
tute culpam nostram corrigere, & abolere fla-
gitij memoriam noua gloria patereris. Etiam ad
Aliam fusa legiones, eandem, quam per pau-
rem amiserant patriam profecta postea ab Veijs
virtute recuperauere. Nobis Deum benignita-
te, felicitate tua, populiq; Rom. & res gloria est
integra: quanquam de gloria, vix dicere ausim,
si nos & hostes haud secus quàm fœminas ab-
ditos, intra vallum omnibus contumelijs elu-
dunt: & tu Imperator noster, quod agrius pati-
mur, exercitum tuum sine armis, sine animis, si-
ne manibus iudicas esse: & prius quam exper-
tus nos esses, de nobis desperasti, ut te mancorum
ac debiliū ducem iudicares esse. Quod enim
aliud esse causa credamus, cur veterrimus dux,
fortissimus bello, compressis, quod aiunt, mani-
bus sedens? Vt cunq; enim res se habet, te de no-
stra virtute dubitasse videri, quam nos de tua,
verius est. Sin autem non tuum istuc, sed publi-
cum est consilium, & consensus aliquis Patrum,
non Gallicum bellum nos ab vrbe, à penatibus
nostris ablegatos tenet: quæso, ut qua dicunt, nō
à militibus imperatori dicta censeas, sed à plebe
Patribus, qua, sicut vos vestra habeatis confi-
lia, sic se sua habituram dicat. Quis tandem
succenseat milites nos esse, non seruos vestros? ad
bellum, non auxiliū missos? si quis det signum,

*in aciem educat, ut viris, ac Romanis dignum sit, pugnatu-
ros, si nihil armis opus sit, otii Ro-
mæ potius, quàm in castris acturos. Hac dicta
sunt Patribus. Te, imperator, milites tui oramus,
ut nobis pugnandi copiam facias, cum vincere
cupimus, tum duce te vincere tibi lauream in-
signem deferre, tecum triumphantes urbem
inire, tuum sequentes currum. Iouis optimi ma-
ximi templum gratantes ouantesq; adire.*

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS M. POPILII

Consulis ad suos.

Scipione Consule morbo implicito, M. Popi-
lio collega ex plebe bellum permissum erat ad-
uersus Gallos, qui iam in agro Latino castra fixe-
rant. Victoriæ belli eius iam ad Romanos incli-
nata erat, quum Consulis leuus humerus machæ-
ra propè traijeitur. Eo vulnere permoti, langu-
diq; milites facti, iam propemodum certam
victoriam amiserunt, quum Consul alligato
vulnere ad prima signa progressus, in hæc verba
militem adhortabatur.

Quid scas, miles? Non cum Latino Sabi-
noq; hosteres est, quem victum armis
socium ex hoste facias. In bellum strin-
ximus ferrum. Hauriedus, aut dandus est san-
guis. Propulisti à castris supina valle præcipites
egisti, stratis corporibus hostium superstatis.
Complete eadem strage campos, qua montes re-
plesti. Nolite expectare dum stantes vos fugi-
ant: inferenda sunt signa, & vadendum in ho-
stem.

ARGV-

Samnites societa-
tis iuncti Sidicinis
quibus quum Sidic-
panos socios belli
luxu, quum viribu-
Sidicinum pellun-
animaduertent,
norum oppida, vno
set, bellum conuer-
tudo magna iuuent-
nia viris Capua
quæstum iniurias
modum causam C

Populus nos-
C. mis, am-
præfens à vo-
dis nostri is rebus pe-
ita infirmiore vin-
nim, ut qui ex ac-
memini, semus, am-
subiecti atq; obnox-
miser cordia vestro-
bis rebus defensi,
mus oportet, ne ing-
manaq; indigni v-
Samniti priores at

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM

*Campanorum in Senatu, qua auxilium
aduersus Samnites pe-
tunt.*

Romanis dignum
opus sit, otium Ro-
manos. Hac dicta
siles tui oramus,
cuius, cum vincere
tibi lauream in-
imphantes urbem
dous optimi ma-
ntesq; adire.

TVM

M. POPILII
os.

aplicito, M. Popi-
lissimum erat ad-
Latino castra fixe-
d Romanos ineli-
shumerus macha-
permoti, languis-
pemodum certam
n Consul alligato
stus, in hac verba

um Latino Sabi-
em viditum armis
. In bellum strin-
dandus est san-
a valle praecipites
strum superstitis.
s, qua montes re-
stantes vos fugi-
vadendum in ho-

ARGV.

Samnites societate atque amicitia cum Roma-
is iuncti Sidicinis iniustum bellum inferebant:
quibus quum Sidicini se impares viderent, Cam-
panos socios belli asciverant Campani fluentes
luxu, quum viribus non dimicarent, in agrum
Sidicinum pelluntur. Quam rem cum Samnites
animaduertent, omisiss Sidicinis, in Campa-
norum oppida, vnde plus praeda atque gloria es-
set, bellum conuertunt. Iamque caesa erat multi-
tudo magna iuuenū: qui superfuert, intra moe-
nia urbis Capuae pulsī: quum Romam oratores
quaestum iniurias mittere coguntur, qui hunc in
modum causam Campanorum egerunt.

POpulus nos Campanus legatos ad vos P.
C. misit, amicitiam in perpetuum, auxilium
praesens à vobis petiturum, quam si secun-
dis nostris rebus petissemus, sicut coepta celerius,
ita infirmiore vinculo contracta esset. Tunc e-
nim, ut qui ex aequo nos venisse in amicitiam
meminissemus, amici forsitā pariter, ac nunc
subiecti atq; obnoxij vobis minus essemus. Nūc
misericordia vestra cōciliati, auxilioque in du-
bijs rebus defensi, beneficiū quoq; acceptū cola-
mus oportet, ne ingrati, atq; omni ope diuina hu-
manaq; indigni videamur. Neq; Hercule quod
Samniti priores amici socijque vobis facti sunt,

D 2

ad

ad id valere arbitror, ne nos in amicitiam suscipiamur, sed ut vetustate, & gradu honoris non praesent. Neque enim fœdore Samnitium, ne quæ nova iungeretis fœdera, cautum est. Fuit quidem apud vos semper satis iusta causa amicitiae, velle eum vobis amicum esse, qui vos appeteret Campani, et si fortuna praesens magnifice loqui prohibet, non urbis amplitudine, non agri uberitate ulli populo praeterquam vobis, cedentes haud parua, ut arbitror, accessio bonis rebus vestris in amicitiam venimus vestram. Aequi Volscisque aeternis hostibus huius urbis quando cumque se mouerint, ab tergo erimus, & quod vos pro salute nostra priores feceritis, id nos pro imperio vestro & gloria semper faciemus. Subactis ijs gentibus, quæ inter nos vosque sunt (quo propediem futurum spondet & virtus & fortuna vestra) continens imperium usque ad nos habebitis. Acerbum & miserum est, quod fateari nos fortuna nostra cogit. Eo ventum est, P. C. ut aut amicorum, aut inimicorum Campani sumus. Si defenditis, vestri: si deseritis, Samnitium erimus. Capuam ergo & Campaniam omnes vestris, an Samnitium viribus accedere malitis, deliberate. Numinibus quidem, Romani, vestram misericordiam, vestrumque auxilium, quum est patere, ijs tamē maxime, qui eam implorantibus alijs auxilium, dum supra vias suas praestant, omnes ipsi in hanc necessitate venerunt. Quanquam pugnavimus verbo pro Sidicinis, re pro nobis, quum videremus finitimum populum nefario latrocinio Samnitium

puti, & ubi confla-
re eorum illud
quia dolent iniri-
quia gaudent sibi
naturum nos venia-
occasio cupidita-
quod semel in Sida-
nia ipsa legiones n-
tam in festiva, &
gus exilire non
nem agrorum, p-
actas, incendia-
ro ignis, vastat-
tuit, sed cupidita-
dam Capuam ra-
rimam, aut ipsi p-
Romani beneficia
illos habere per
apud reculante
si ostenderit a-
bitrer vobis op-
Samnitium pere-
umbra vestri a-
quicquid deinde
rimus, vestri id
bitur ager Camp-
quentabitur, cor-
immortalium na-
vestra erit, qua-
peret. Annuite
inultum Camp-
men Capuam fu-
pen

in amicitiam suscep-
 tius gradu honoris in
 amicitium, ne qua
 um est. Fuit qui-
 sta causa amicitia.
 qui vos appeteret.
 is magnifice loqui-
 ne, non agri viber-
 vobis, cedentes,
 accessio bonis rebus
 vestram. Aequi-
 ius urbis quando-
 imus, & quod vos
 itis, id nos pro im-
 Suba-
 vosque sunt (quo-
 & virtus & for-
 erium usque ad nos
 erum est, quod fate-
 Ed ventum est, P. C.
 icorum Campani si-
 deseritis, Samnitium
 Campaniam omnem
 bus accedere mali-
 quidem, Romani, ve-
 trumque auxilium &
 maxime, qui eam in-
 dum supra vire-
 hanc necessitatem
 nauimus verbo pro-
 m videremus finiti-
 trocinto Samnitium
 peti

peti, & ubi conflagraissent Sidicini, ad nos tra-
 recturum illud incendium esse. Nec enim hanc,
 quia dolent iniuriam acceptam Samnites, sed
 quia gaudent sibi oblatam esse causam, oppug-
 natum nos veniant. An si ultio ira hac, & non
 occasio cupiditatis explenda esset, parum fuit,
 quod semel in Sidicino agro, iterum in Campa-
 nia ipsa legiones nostras cecidere? Quae est ista
 tam infesta ira, quam per duas acies fusus san-
 guis explere non potuerit? Adde huc populatio-
 nem agrorum, pradas hominum atque pecudum
 actas, incendia villarum ac ruinas, omnia ferro
 ignique vastata. Hiscine ira expleri non po-
 tuit? sed cupiditas explenda est: ea ad oppugna-
 dam Capuam rapit. Aut delere urbem pulcher-
 rimam, aut ipsi possidere volunt. Sed vos potius
 Romani beneficio vestro occupate eam, quam
 illos habere per maleficiū sinatis. Non loquor
 apud recusantem iusta bella populum, sed tamē
 si ostenderitis auxilia vestra, ne bello quidē ar-
 bitrer vobis opus fore. Usque ad nos contemptus
 Samnitium peruenit, supra non ascendit. Itaque
 umbra vestri auxilij, Romani, regi possumus,
 quicquid deinde habuerimus, quicquid ipsi fue-
 rimus, vestri id omne existimaturi, vobis ara-
 bitur ager Campanus, vobis Capua urbs fi-
 quentabitur, conditorum, parentum, Deorum
 immortalium numero nobis eritis, nulla colonia
 vestra erit, qua nos obsequio erga vos fideque su-
 peret. Annuite P. C. nutum numenque vestrum
 inuictum Campanis, & iubete sperare incolu-
 men Capuam futuram. Qua frequentia omniū

generum multitudinis prosequente creditis nos illinc profectos? quæm omnia votorum, & Lachrymarum plena reliquisset in qua nunc expectationes Senatum populumq; Campanum, coniuges, liberosq; nostros esse? Stare omnem multitudinem ad portas viam hinc ferentem prospectantes, certum habeo. Quid illis nos, P.C. sollicitis, ac pendentibus animis renunciare iubetis: alterum responsum, salutem, victoriam, lucem, ac libertatem: alterum nominari horreo que ferat. Proinde ut aut de vestris futuris sociis atque amicis, aut nusquam ullis futuris nobis consulite.

ROMANORVM AD CAMPANOS nos responsum.

Auxilio vos Campani, dignos censet Senatus: sed ita vobiscum amicitiam institui par est, ne qua vetustior amicitia ac societas violetur. Samnites nobiscum foedere iuncti sunt. Itaque arma Deos priusquam homines violatura, aduersus Samnites vobis negamus. Legatos, sicut fas, iusq; est, ad socios atq; amicos precatum mittemus, ne qua vobis vis fiat.

LEGATORVM CAMPANORVM ad ea responsum.

Quandoquidem nostra tueri aduersus vim atq; iniuriam iusta vi non vultis, vestra certe defendetis. Itaque populum Campanum, urbemq; Capuam, agros, delubra, Deum humanaq; omnia in vestram, P.C. populique Romani

ditio-

ationem dedimus:
adititij vestri p[er]p[et]

ARG

ADHORT

le

Ad Samnites Ca
legati mihi, quum
a Samnitibus resp
ros: atque quum a
ratum esse ut prae
Senatus his concil
simul indicendum
lerius & Corneliu
rent. Valerius con
modum milites o

Facta mea
lo: n[on] n[on] n[on]
etiam a m
do, nec per concio
dextera mihi tre
dem peperit. Fuit,
cius enim erat,
tus, & eodem
tum, quo urbs
iam nobis Patri
miscuus Consula
te, sed virtutis ej
quodque spectate
bi nouum hoc Cor
homines dedistis,

ditionem dedimus: quicquid deinde patiemur, dedititij vestri passuri.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS M. VALERIJ AD SUOS.

Ad Samnites Campanorum nomine Romani legati missi, quum te infecta redirent, resulerunt à samnitibus responsum, id se bellum perfecturos: atque quum adhuc illic essent, multis imperatum esse vt pradas ex agro Campano agerent. Senatus his concitatus, Focciali adies repetēdas, simul indicendum bellum misso, decreuit vt Valerius & Cornelius Consules eò exercitus ducerent. Valerius contra Samnites profectus, in hūc modum milites ad pugnandum adhortabatur.

FActa mea, nō dicta, vos milites sequi volo: non disciplinam modo, sed exemplum etiam à me potere. Non factionibus modo, nec per conciones vsitatas nobilibus, sed hac dextera mihi tres consulatus, summamq; laudem pepererunt. Fuit, quum hoc dici poterat: Patrius enim erat, & à liberatoribus patria ortus, & eodem anno familia ista Consulatum, quo Vrbs hac Consulem habuit. Nunc iam nobis Patribus, vobisque plebeis promiscuus Consulatus patet: nec generis, vt antè, sed virtutis est primum. Proinde summum quodque spectate, milites decus. Non si mihi nouum hoc Coruini cognomen Dijs autoribus homines dedistis, Publicolarum vetustum fa-

militia nostra cognomen memoria excessit. Semper ego plebem Romanam militia domig, prius natus, in magistratibus paruis magnisque, æque Tribunus ac Consule eodem tenore per omnes deinceps Consulatus colo, atq; colui. Nunc quo instat, Dijs bene iuvantibus, novum atq; integrum de Samnitibus triumphum mecum petite

ARGUMENTVM

ADHORTATIONIS P. DECII

Tribuni militum, ad Cornelium Consulem, ubi spes elabendi non effulgebat.

A. Cornelius Consul exercitum in Samnium duxerat. Ibi eo ipso tempore quo Valerius Corvinus collega Samnites vicit, milites incautè in saltum quendam caua valle peruium, circa quod ab hoste insectum induxerat, unde non prius hostem imminuentem vidit, quàm iam tunc recipere signa non possent. Eum necessitate illa territum P. Cecilius Tribuni militum, quæ esset erumpendum ita docuit.

Vides ne tu A. Corneli, cacumen illud super praehostem? Arx illa est spei salutis quæ nostra: si eam, quam caci reliquere Samnites impigre capimus, nec tu mihi plus, quàm unius legionis principes hastatos dederis, cum quibus ubi enasero in summum, perge hinc omni liber metu, teque ceterum exercitum serua. Neque enim moueri hostis subiectus nobis ad omnes ictus sine sua pernicie poterit. Nos deinde aui fortuna populi Romani, aut nostra virtus expedit.

ARGV.

P. Decius tribuni
suli quo euaderet
cem peruenierat. E
gedi consili, h
modo collem cit
faciebant. Decius
Centuriones ad
tiam exponit, c
adhortatur.

Quam
aut quò n
panisq; v
que illuc signa n
ferri, modo educ
nemo, quam iam
esse. Tum verd
tius hic morem
dum, sic mecum,
quibus locis pra
exitus, ex loce
amictus, centur
bitum militum de
fies notarent, per
fuis, ceteris omni
secunde vigilia b
mari cum silentio
edictum erat, tad
militres, (inquis)

EX VII. AB VRBE COND.

ARGVMENTVM

EXHORTATIONIS AD SVOS

eiusdem P. Decii ad erumpendum ex
colle occupato.

P. Decius tribunus militum iudicato loco Cæsuli quo euaderet, cum praesidio ad collis verticem peruenerat. Eo Samnites diu multumq; progredi conati, huc atque illuc signa vertebant, modo collem circumdabant, modo viam patefaciebant. Decius spe pugnandi destitutus primū Centuriones ad se vocat, quibus hostium inertiā exponit, deinde milites ad erumpendum adhortatur.

Quam illa inscitia belli, ac pigritia est? aut quò nam modo isti ex Sidicinis, Campanisq; victoriam pepererunt? Huc atque illuc signa moueri, ac modo in vnum conferri, modo educi videtis. Opus quidem incipit nemo, quam iam circumdati vallo potuerimus esse. Tum verò nos similes istorum sumus, si diutius hic moremur quàm commodum sit. Agite dum, ite mecum, ut dum lucis aliquid superest, quibus locis praesidia penant, quā pateant, hinc exitus, exploremus. Hac omnia sagulo gregali amictus, centurionibus item manipularium habitu militum deditis, ne ducem circumire hostes notarent, perlustrauit. Vigilijs deinde dispositis, ceteris omnibus tesseram dari iubet, ubi secunda vigilia buccina datum signum esset, armari cum silentio ad se ventrent. Quò ubi sicut edictum erat, taciti conuenerunt. Hoc silentiū, milites, (inquis) omisso militari assensu, in me

D 3

audien-

ARGV.

audiendo seruandum est. Vbi sententiam meam vobis peregero, tum quibus eadem placebunt, in dexteram partem taciti transibitis, qua pars maior erit, eo stabitur consilio. Nunc qua mentem agitem, audite. Non fuga delatos, nec inertia relictos hic vos circumuenit hostis? Virtute cepistis locum, virtute hinc oportet euadatis. Veniendo huc, exercitum egregium populi Rom. seruastis, erumpendo hinc, vosmetipsos seruate. Digni estis qui pauci pluribus opem tuleritis, ipsi nullius auxilio egueritis. Cum eo hostes res est, qui hesternio die delendi omnis exercitus fortuna per seccordiam usus non sit, hunc tam opportunum collem imminentem capiti suo non antè viderit, quam captum à nobis: vos tam paucos tot ipse millibus hominum nec ascensu arcuerit, nec tenentes locum, quum diei tantum superesset, vallo circumdederit. Quem vidērem ac vigilantem sic eliseritis, sopitum oportet fallatis, imò necesse est. In eo enim loci res sunt nostræ, ut ego vobis magis necessitatis vestra index, quam consilij autor sim, neque enim maneatis an abeatis hinc, deliberari potest, quum præter arma, & animos armorum memores nihil vobis fortuna reliqui fecerit: fame & siti moriendum sit, si plus quam viros ac Romanos decet, ferrum timeamus. Ergo una est salus, erumpere hinc, atque abire. Id aut interdum, aut nocte faciamus oportet. Ecce hoc aliud minus dubium: quippe si lux expectetur qua spes est, non vallo perpetuo fossaq; nos septurum hostem? qui nunc corporibus suis sub-

iactis

reitis undiq; cinctis
sinos opportuno
fecto noctis apertiss
gilia conueniatis
altrissimo premit
silentio incautos
more subito pavor
mini, quem secuti
huc, sequar fortu
detur, agut edū in

A R

ORATIONE

um Dictator
triam T. ier

Delinitti mili
busq; quæ abund
bant coluina ad
Martius Rutilio
spargit per oppi
ad praedia dispe
lites cum eduxit
di milites confidit
lega remorabatur
qui dimittat ant
nasse sua consilia
litum in salu co
sul mittet: Nō
iam valia, quum
esset præter duce
quem colere agi
deliquat, reuente
duce iam ad octat
inferèd: Romani
nū Dictatorē con

iectis undiq; cinxerit, ut videtis, collem? Atque si nox opportuna est eruptioni, sicut est: hac profecto noctis aptissima hora est. Signo secunda vigilia conuenistis, quod tempus mortales somno altissimo premit. Per corpora sopita vadetis, vel silentio incautos fallentes, vel sentientibus clamore subito panorem iniecturi. Me modo sequimini, quem secuti estis: ego eandem, qua duxit huc, sequar fortunā. Quibus hac salutaria videtur, agite dū in dexterā partē pedibus trāsita.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. VALERII COR-
nini Dictatoris, ad coniuratos contra pa-
triam T. item Quintij ad facinorosos.

Deliniti milites Romani delicijs voluptati-
busq; quos abunde Cāpania subministrabat, in-
bant cōsilia adimenda Cāpanis. Capuā Claudius
Martius Rutilius Consul ea re cognita, rumore
spargit per oppida ea Campanā, per quā milites
ad praedia dispersi erant. Idem suos in aestiua mil-
lites cum eduxisset, alijs, alijsque causis dimitte-
di milites cōstitis, Romā mittebat, quos ibi col-
lega remorabatur. Iā ceteri quum neminem ex ijs
qui dimittabantur redire ad castra viderent, ema-
nasse sua cōsilia rebātur: quum cohors vna mil-
litum in saltu confedit, qui eos omnes quos Cō-
sul mittebat sibi adiungebant. Cui multitudinē
iam validā, quum nihil ad formam exercitus de-
esset prater ducem T. Quintiū quendā Romanū,
quem colere agnum audiuierant, sibi Imperatorē
deligunt, reitentemq; imperare cogunt. Hoc
duce iam ad octauū lapidem viz progressi erāt, ad
inferēda Romanis arma, quū M. Valeriū Corneliū
Dictatorē contra se venientem conspicientes,

expectandum esse censent. Ad colloquium deinde ventum est, ac prior Valerius in hæc verba contra pugna dehortatus est: T. Quintius deinde dux eorum.

DEos immortales, milites, vestros publicos meosque, ab urbe proficiscens ita adoravi, veniamque supplicem poposci, ut mihi de vobis cōcordia paria gloriā non victoriā darent. Satis fuit, eritque, unde belli decus pariat: hinc pax petenda est. Quod Deos immortales internuncupanda vota expoposci, eius me compotem voti vos facere potestis, si meminisse vultis, non vos in Samnio, nec in Volsis, sed in Romano solo castra habere: si illos colles, quos ærnitis, patria vestra esse: si hunc exercitum, civium vestrorum, si me Consulem vestrum, cuius dictis auspicioque priore anno bis legiones Samnitium fudit, bis castra ut cepistis. Ego sum M. Valerius Corvinus, milites: cuius vos nobilitatem beneficis erga vos, non iniurijs sensistis: Nullius superbia in vos legis, nullius crudelis senatusconsulti autor, in omnibus meis imperijs in me seuerior, quam in vos. Ac si cui gens, si cui sua virtus, si cui honores subdere spiritus potuerunt, ijs erunt natus: id specimen mei dederam: ea ætate Consulatum adeptus eram, ut potuerim treis, & viginti annos, Consul Patribus quaque ferocem esse, non solum plebi. Quod meum factum dictumve Consulatus grauis, quam Tribuni audistis? Eodem tenore duos insequentes consulatus gessi, eodem hæc imperiosa Dictatura geretur, ut neq; in hos meos

& pa-

& patria mea mihi dicere) hostes. Et ferrum, quam istinc clamor primicandum est. Induxerant patrum sacrum montem Aventinum in singulis, ut olim criminibus passis ob eorum legiones, cem, quicquid desideritis impie sit loco, seu volentium erit, tunc fugerit etiam horum quam pugnauerit, ciscandum bene bis, & colloquij. Postulate aqua, quis standum poterimus manere.

ME quoque meliorem ducem. aus Samnis, sed R consul, vester imperio vobis experti periri. Qui pugnare licet auctores, senatus

Et patria mea milites mitior, quā in vos (horres dicere) hostes. Ergo vos prius in me strinxeritis ferrum, quā in vos ego: istinc signa canent, istinc clamor prius incipiet, atq; impetus, si dimicandum est. Inducite in animum, quod non induxerant patres, atq; vestri, non illi qui in sacrum montem secesserunt, non hi qui postea Auentinum insederunt. Exspectate dum vobis singulis, ut olim Coriolano, matres coniugesque criminibus passis obuia ab vrbe veniant. Tū Volscorum legiones, quia Romanum habebant duces, quienerunt: vos Romanus exercitus non destiterit impio bello? T. Quinti, quocunque istic loco, seu volens, seu inuitus constitisti: si dimicandum erit, tum tu in nouissimos te recipito: fugeris etiam honestius, tergumq; ciui dederis, quā pugnaueris contra patriam. Nunc ad pacificandum bene atq; honeste inter primos stabis, & colloquij huius salutaris interpres fueris. Postulate aqua, & ferte, quanquam, vel iniquis standum potius, quā impiis inter nos cōferamus manus.

ORATIO T. QUINTII.

ME quoque milites, si quis usus mei est, meliorem pacis, quā belli habetis duces. Non enim illa modo Volsus, aut Samnis, sed Romanus verba fecit, vester consul, vester imperator, milites: cuius auspicio, pro vobis experti, nolite aduersus vos velle experiri. Qui pugnarent vobiscum infestis, & alios duces, senatus habuit: qui maximè suis mi-

licibus placeret, cui plurimū vos imperatori vestro crederetis, eū elegit. Pacem, etia qui vincere possunt, volunt. Quid nos velle oportet? quin omīssis ira, & spe fallacibus autoribus, nos ipsos nostraq; omnia cognita permittimus fidei?

EX OCTAVO AB VRBE CON-
dita desumptæ Orationes.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNII SETINI

Pratoris Latinorum ad
suos.

Latini coniuncti cum Campanis, alijsq; populis Samnitibus bellum inferebant. Samnites quum Latini etiam superiores ex Samnio forte excessissent, tempus idoneum illud esse legationibus faciendis ad petendum auxilium rati, oratores Romanis mittunt, qui sociorum iniurias exponerent Latinos tum Romani timebant, ne arguendo abalienarent. Itaque primò arguere non auli, deinde ubi de defectione certius cognouerunt, decem principes mandant, quibus imperarent quæ vellent. Prator tunc Latinorum erat L. Annius Setinus, qui delectus ad legationem prius quàm cum reliquis nouem proficisceretur, ad Senatum refert, quid Romanis responderi placeret, quod attineret ad ea quæ velle eos diceret. Aliud alijs sentientibus, sententia sua peracta, ita rursus locutus est.

Quamquam ipse ego retuli quid responderi placeret, tamen magis ad summam
rerum

verum nostrarum
dum nobis quar-
rit explicatis co-
ba. Nam finem
qui seruitutem
quum proditis Si-
sed Samnitium
de amulq; Roma
ros arua? Sin
rium remor det
quatio iuris ef-
rum esse, quod
cet, si socialis v-
cto duplicent ru-
les ab se bellis p-
lunt, cur non om-
Latinis Consul-
& imperij pars
se haud nimis
Romam caput
ri posset, autem
squando unq;
panda libertati
pus adest, & v-
nitate vobis
gando militem
cum plus ducent-
mus? Pertule-
lum nostro nom-
ne nostrorum q-
rumus antea
Sicilianos in sul-

imperatorum
ita qui vince-
oportet? quin
ribus, nos ipso-
rum fidei?

BE CON-
nes.

M

SETINI
ad

s, aliisque po-
nat. Samnites
Samnio forte
esse legatio-
nium rati, ora-
torum iniurias
timebant, ne
primo arguere
certis cog-
nit, quibus im-
Latinorum e-
tus ad legatio-
nem profici-
omanis respō-
quæ velle eos
sententia sua

ad responde-
ad summam
rerum

EX VIII. AB VRBE COND.

29

rerum nostrarum pertinere arbitror, quid agen-
dum nobis quam quid loquendum sit. Facile e-
rit explicatis consilijs accommodare rebus ver-
ba. Nam si nunc etiam sub umbra fœderis a-
qui seruitutem pati possumus, quid abest,
quin proditis Sidicinis, non Romanorum solum,
sed Samnitium quoque dicto pareamus, respon-
deamusq; Romanis nos ubi inuenerint, positu-
ros arma? Sin autem tandem libertatis de fœde-
rium remordet animos, si fœdus est, si societas æ-
quatio iuris est, si consanguineos nos Romano-
rum esse, quod olim pudebat, nunc gloriari li-
cet, si socialis ullus exercitus ijs est, quo adiu-
cto duplicent vires suas, quem secernere Conso-
les ab se bellis proprijs sumendis ponendisque no-
lunt, cur non omnia æquantur? cur non alter ab
Latinis Consul datur? Vbi pars virium, ibi
& imperij pars est. Est quidem nobis hoc per
se haud nimis amplum, quippe concedentibus
Romam caput Latio esse: sed ut amplum vide-
ri posset, diuturna patientia fecimus. Atqui
si quando unquam consociandi imperij, usur-
panda libertatis tempus optastis: en hoc tem-
pus adest, & virtute vestra, & Deum benig-
nitate vobis datum. Tentastis patientiam, ne-
gando militem. Quis dubitat exarsisse eos,
cum plus ducentorum annorum morem solueri-
mus? Pertulerunt tamen hunc dolorem. Bel-
lum nostro nomine cum Pelignis gessimus: qui
ne nostrorum quidem finium per nos tuendo-
rum ius antea dabant: nihil intercesserunt.
Sidicinos in fidem receptos, Campanos ad nos
ab se

T. LIVII ORATIONES

ab se descisse, exercitus nos parare aduersus Sannites foederatos suos audierunt, nec mouerunt se ab urbe. Vnde hac illis tanta modestia, nisi conscientia virium, & nostrarum, & suarum. Idoneos autores habeo, querentibus de nobis Sannitibus, ita responsum ab Senatu Romano esse, ut facile apparet ne ipsos quidem iam postulare ut Latium sub Romano imperio sit. Vsurpate modo postulando eo, quod illi vobis taciti concedunt. Si quem hoc metus dicere prohibet, ego ipse, audiente non populo Rom. modo, Senatūq; sed lone ipso, qui Capitolium incolit, profiteor me dicturum, ut si nos in foedere ac societate esse velint, Consulem alterum à nobis, Senatusq; partem accipiant.

ARGVMENTVM
ORATIONIS EIVSDEM AN
nij ad P. C.

Latini Anno promiserant, ut ageret ac diceret quae Rep. Latinorum, fideque sua viderentur. Is in Senatum cum ceteris leg. tis admissus, quum T. Manium Consulem audiret ita de ea re agentem, ut ne Sannitibus foederatis Romanorum bellum à Latinis inferretur: confectum rem ipsam narrare in hanc formam ingressus est.

Tempus erat, Tite Manli, vosque P. C. tandem iam vos nobiscum nihil pro imperio agere, quum florentissimum Deum benignitate nunc Latium armis virisq; Sannitibus bello victis, Sidicinis Campanisq; socijs, nunc etiam Volscis adiunctis, videretis, colonias

quo-

EX VIII.

quoq; vestras Latini. Sed quoniam ponatis, non in armis possumus eos cōsanguinitati tines pacis feramus. Quos, equarij dilem alterum Romanum portet: Senatum parte esse: vnum ut imperij eadem ment, quoniam esse est quod ut patria prior, &

ARC

VERBORVM
fulis,

Proxima Annus motus, irarumque sum illud quod palam in Senatu interfectorum Ceionis, ita rei atrocibat.

A Vbi Lupus quae, peregre Senatum pro, caput atq; ipsi ne foedera Tullius Patribus vestris, bissem postea fo-

quoque vestras Latinū Romano proutiſſe imperiū. Sed quoniā vos regno impotenti finē ut imponatis, non inducitis in animum, nos quanquā armis posſumus aſſerere Latium in libertatem, cōſanguinitati tamen hoc dabimus, ut cōditiones pacis feramus aquas utriſque, quoniam vires quoque aquarū dijs immortalibus placuit. Conſulem alterum Roma, alterum ex Latio creari oportet: Senatus partem aquam ex utraque parte eſſe: unum populum, unam Rempublicam fieri. Et ut imperij eadem ſedes ſit, idemque omnibus nomen, quoniam ab alterutra parte concedi necesse eſt, quod utriſque bene vertat: ſit hac ſane patria potior, & Romani omnes vocemur.

ARGVMENTVM

VERBORVM T. MANLII CONſulis, ad legatos Latinorum.

Proxima Annij oratione T. Manlius ad cōpermotus, irarumque plenus fuit, ut diceret, ſi idipſum illud quod petierat, approbarent Patres, ſe palam in ſenatu quencunque Latinum vidiffet, interfecturum. Conuerſus deinde ad ſimulacrum Iouis, ita rei atrocitatem, & indignitatem referebat.

A Vdi Iupiter: hac ſcelera audite, ius, faſque, peregrinos Conſules, & peregrinum Senatum in tuo Iupiter augurato templo, captus atque oppreſſus, viſurus es? Haccine fœdera Tullus Romanus rex cum Albanis Patribus veſtris, Latini? hac L. Tarquinius vobiscum poſtea fœdera fecit? Non venit in men-

tem pugna apud Regillum lacum? adeo & cladium vestrarum veterum, & beneficiorum nostrorum erga vos obliti estis.

ARGVMENTVM

OBIVRGATORIÆ ORATIONIS

T. Manlij in T. Manlium filium.

Bello Latino, quod factum fuit quum Latini non auditi de altero Consule ex Latio creando, in Campaniam exercitum duxerunt: Consules docti hostes lingua eadem, institutis moribus vii, quibus Romani: milites item militibus, centuriones centurionibus congruere: edixerant ne quis in hostem extra ordinem pugnaret. T. Manlius erat T. Manlij Consulis filius, qui laceffitus à Geminio quodam Tusculano per contumeliam, cōgressus equitem à ingulo ita vt per costas ferarum emineret, terra affixit. Manlius Consul ea re cognita filium patet his verbis obiurgatum, secum perculsit.

Quandoquidem tu, Tite Manli, neque imperium consulare, neque maiestatem patriam veritus, aduersus edictum nostrum extra ordinem in hostem pugnasti, & quantum in te fuit, disciplinam militarem, qua stetit ad hanc diem Romana res, soluisti, neque in eam necessitatem adduxisti, vt aut Reip. mihi, aut mei, meorumque obliuiscendum sit, nos potius nostro delicto plectemur, quam respub. tanto suo damno nostra peccata luat. Triste exemplum, sed in posterum salubre iuuentuti erimus. Me quidem quum ingeni-
cha-

charitas liberum,
deceptum vanum.
Sed quum aut m-
lum imperia, aut
roganda: nec te q-
nostri est, recusar
militarem culpa t
Victor, deliga ad

DEVOTIO
gionibus

P. Decius Con-
torque preerat. Ma-
corum hastati Rom-
imperium atque in-
dines principum
tum, terroremq;
ta trepidatione p-
verba se deuouit.

Deorum op-
Pontifex
quibus m-
Pontifex eam rig-
& velato capite:
exerta, super telu-
sic dicere: Iane, Iup-
Bellona, Lares, Di-
dini, quorum est p-
que Diiq; Manes:
peto, seroque, vt

adeo & cla-
essiciorum no-

M
T IONIS
lium.

quum Latini
atio creando,
unt: Consules
tutis moribus
ilicibus, cen-
edixerant no-
aret. T. Man-
qui laeessus à
contumeliam,
per costas, fer-
s Consul ea re
iurgatum, co-

anli, neq; im-
e maiestatem
e editum no-
uignasti, &
m militarem,
res, soluis-
uixisti, ut aut
obliuiscendum
emur, quam
peccata luat.
m salubre iu-
uum ingenua
cha-

charitas liberum, tum specimen istud virtutis
deceptum vana imagine decoris, in te mouet.
Sed quum aut morte tua scienda sint Consu-
lum imperia, aut impunitate in perpetuum ab-
roganda: nec te quidem, si quid in te sanguinis
nostri est, recusare censeam, quin disciplinam
militarem culpa tua pro lapsam poena restituas:
Ilictor, deliga ad palum.

ARGVMENTVM

DEVOTIONIS, QVA PRO LE-
gionibus Romanis se P. Decius
Consul deuouit.

P. Decius Consul eodem bello Latino izuo
cornu præerat. Manlius collega dextro. Ab izuo
cornu hastati Romani non sustinentes Latinorū
impetum atque impressionem, quum se intra or-
dines principum per interualla reciperent, me-
tum, terroremq; Decio iniecerant. Is vero in tan-
ta trepidatione pro legionibus Romanis sub hæc
verba se deuouit.

DEorum ope, Valeri, opus est: Agedum
Pontifex publicus populi Ro. præi, verba
quibus me pro legionibus deuoueam.
Pontifex eam togam prætextam sumere iussit,
& velato capite: manus subter togā ad mentem
exerta, super telum subiectum pedibus stantem
sic dicere: Iane, Iupiter, Mars pater, Quirine,
Bellona, Lares, Diui Nouensiles, Diij Indigetes,
Diui, quorum est potestas nostrorum, hostium-
quē Diij, Manes: vos precor, veneror, veniam
peto, feroque, uti populo Roma. Quiritium
vini.

vim, victoriamq; prosperetis, hostesq; populi Ro. Quiritium terrore, formidine morteq; afficiatis. Sicut verbis nuncupavi, ita pro republica, Quiritium exercitu, legiones, auxilijs populi Roma. Quiritium legiones, auxiliaq; hostium mecum Dijs manibus, Tellurique deuoveo.

ARGUMENTVM

ORATIONIS FVRRI CAMILLI

Consules ad Patres de Latinis.

L. Furius Camillus, & C. Menius Consules ad Pedum Latinorum oppidum expugnandum profecti, ita rem peregerant, vt Menius ad flumen Asturum Aticinos, aliosque qui auxilio Pedenis venerant, præter spem aggressus, fuderit: Camillus oppidanis intra mœnis compulsis, oppidum scalis cepit. his etiam insignibus victorijs non contenti, longius progressi, non prius quieuerunt quàm aut expugnando, aut in deditionem accipiēdo ciuitates, totum Latium subegere, Camillus deinde Romam regressus, in Senatu de Latinis ita retulit.

Patres C. quod bello, armisq; in Latio agendum fuit, id iam Deum benignitate, ac virtute militum ad finem venit. Caste ad Pedum Asturamq; sunt exercitus hostium, oppida Latina omnia, & Antium ex Volscis, aut vi capta, aut recepta in deditionem præsidijs tenentur vestris. Reliqua consultatio est, quoniā rebellando sapius nos sollicitant, quoniam modo perpetua pace quietos obtineamus. Diij immortales ita vos potentes huius consilij fecerunt, vt, sit Latium, deinde an non sit, in manu vestra posuo-

posuerint. Itaq; p
artinet, parare
ignoscendo potest
in deditis victorij
vastatq; inde sol
regio exercitu pe
si estis. Vultis exer
manam, victos in
teria crescenti p
tat. Certe id si
quo obedientes g
quicquid statuer
metumq; suspens
itaq; de eis curan
lorum animos, de
paria, seu benefice
strum enim fuit
bis ad consulens
est decernere, qu
ca sit.

Bellum geri a
cebat, cui Camill
morbo redire Ro
L. Papyrium Car
magistrum equit
certis auspicijs
moneretur, vt

esq; popu. Ro.
rtq; afficia-
ro republica.
auxilijs populi
linq; hostium
munes.

M

AMILLI
timis.

is Consules ad
gandum pro-
ius ad flumen
xilio Pedenis
derit: Camil-
lis, oppidum
torijs non
ius quieuerunt
itionem acci-
egere, Camil-
enatu de Lati-

q; in Latio a-
m benignitate,
venit. Cafi-
citus hostium,
um ex Volscis,
ionem praesidijs
atio est: quoniā
quoniam modo
s. Dij immor-
fecerunt, ut,
manu vestra
posse-

EX VIII. AB VRBE COND.

28

posuerint. Itaq; pacem vobis, quod ad Latinos
attinet, parare in perpetuum vel sciendo, vel
ignoscendo potestis. Vultis crudeliter consulere
in deditos victosq;? licet delere omnium Latīū,
vastasq; inde solitudines facere, unde socialie-
gregio exercitu per multa bella magnaq; saepe v-
si estis. Vultis exemplo maiorum augere rem Ro-
manam, victos in Civitatem accipiendo? Ma-
teria crescendi per summam gloriam suppedit-
rat. Certe id firmissimum longe imperium est
quo obediētes gaudent. Sed maturato opus est,
quicquid statuere placet. Tot populos inter spem
metumq; suspensos animi habetis. Et vestram
itaq; de eis curam quā primum absolui, & il-
lorum animos, dum expectatione stupent, seu
pœna, seu beneficio praoccupari oportet. No-
strum enim fuit efficere, ut omnium rerum vobis
ad consulendum potestas esset: vestrum
est decernere, quid optimum vobis, reiū publi-
cae sit.

ARGVMENTVM

INTERROGATIONIS L. PAPY-
ri Dictatoris contra Fabium Maximum,
quod aduersus edictum pu-
gnasset.

Bellum geri aduersus Samnites Romanis pla-
cebat, cui Gamillus Consul praeficitur. Is gravi
morbo redire Romam coactus, Dictatorem dicit
L. Papyrium Cursorem, hic Q. Fabium Maximū
magistrum equitum. At quum in Samnium in-
certis auspicijs Dictator profectus, à pullario
moneretur, ut Romam ad repetenda auspicia
regre-

regrederetur, edixerat ne interim magister equitum pugnam occiperet. Is tamen nactus forte occasionem bene gerendæ rei, acie cum hostibus configit. Dictator non ita multo post victoriam rediens, his interrogationibus magistrum equitum increpabat, atque accusabat.

QVaro de te, Q. Fabi, quum summum imperium Dictatoris sit, pareantq; ei Consules regia potestas, Prætoresq; iisdem auspicijs, quibus Consules, creati: æquum censeas, necne, magistrum equitum dicto audientia esse? Itemq; illud interrogo, quum me incertis auspicijs profectum ab domo scirem, utrum mihi turbatis religionibus Resp. in discrimen committenda fuerit? an auspicia repetenda, ne quid Dijs dubijs agerem? Simul illud, quæ Dictatori religio impedimento ad rem gerendam fuerit: num ea magister equitum solutus ac liber potuerit esse? Sed quid hac ego interrogo? quum si ego tacitus abijissem, tamen tibi ad voluntatis interpretationem mea dirigenda tua sententia fuerit? Quin tu respondeas, vetuerim ne te quicquam rei me absente gerere? vetuerim ne signa cum hostibus conferre? Quomodo tu imperio meo spreto, incertis auspicijs, turbatis religionibus, adversus morem militarem, disciplinâ maiorum, & numen Deorum, ausus es cum hoste configere? Ad hæc quæ interrogatus es, responde extra ea caue vocem emittas, Accede lictor accede.

ARGV.

Hoc ad superius
tor spoliari Q. Fa
purgantem, virga
rat, quum implora
recipitur, qui in
tum miscebant
parceret, alij incl
die Fabi adesse in
infestis dictatore
Romam profugit.
Romam cum lictor
Fabium comprehen
tram, quibus iam Pa
poluerat, pro eo de
fecit dictator in
pater ita pro filio
xit.

QVaro quum
senatus, nec
ras, nec vir
quitum a te ipso no
qua sæpè hostem m
placant: tribunos pl
populum, eumq; ti
genti senatus iudic
mus plus quàm dic
Videto, cessurus in
Romanu

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. FABII MAXIMI
pro Filio ad populum prouocantis à
dictatore.

Hoc ad Superius pertinet. Iam Papyrius dicta-
tor spoliari Q. Fabium magistrum equitum se
purgantem, virgasque & secures expediri iussit.
rat, quum implorata militum fide ad triarios
recipitur, qui in omnem concionem tumultu
miscabant. Alij dictatorem orabant vt
parceret, alij inclementem increpebant. Postero
die Fabijs adesse iussus, quum ab alijs didicisset
infestius dictatorem sanitum: clam ex castris
Romam profugit. Quod vbi Papyrius cognouit,
Romam cum lictoribus & ipse veniens, quum
Fabium comprehendi iuberet, primores pe-
trant, quibus iam Fabij pater atrocitatem rei ex-
posuerat, pro eo deprecabantur. At quum nihilo
fecius dictator in incepto perstaret, M. Fabius
pater ita pro filio ab populum se prouocare di-
xit.

Quandoquidem apud te nec auctoritas
senatus, nec aitas mea, qui orbitatem pa-
ras, nec virtus nobilitasque magistri e-
quitum à te ipso nominati valet, nec preces,
qua sepe hostem mitigauere, qua deorum iras
placant: tribunos pleb. appeto, & prouoco ad
populum, eumque tibi fugienti exercitus tui, fu-
gienti senatus iudicium, iudicem fero: qui certè
vnius plus quam dictatura tua potest polletque.
Videto, cessurusne prouocationi sis cui rex
Romanus Tullus Hostilius
cessit.

ARGV-

ORATIONIS PAPYRII DICTATORIS
ad populum de absolutione Q.
Fabij Magistri equitum.

Papyrius Dictator post longam orationem, qua pater rei atrocitatem exaggerat, etiam cum per statutum se incepto dicebat: quum populus Rom. orare cepit, ut sibi poena magistri equitum remitteretur. Tribuni item plebis, ut veniam Q. Fabij adolescentiz daret pater prouolutus ad genua iram deprecatus est. His atque alijs tandem motus, damnatum iam Q. Fasium his verbis populo Romano, & Tribunitiz potestati se donare profiteretur.

BEne habet, Quirites: vicit disciplina militaris: vicit imperij maiestas: quam discrimine fuerunt, an vlla post hanc diem essent. Nona nox eximitur Q. Fabius, qui contra dictum imperatoris pugnavit, sed noxa damnatus, donatur populo Romano, donatur Tribunitia potestati, peccantium, non iustum auxilium ferenti. Vixit Q. Fabij, felicitior hoc consensu civitatis ad tuendum te, quam quapaulo exultabas victoria. Fuit id facinus ausus, cuius tibi ne patens locum, si eodem loco fuisset, quo fuit L. Papyrius, veniam dedisset. Mecum ut voles, reverteris in gratiam: populo Romano, cui vitam debes, nihil maius praestiteris, quam si hic tibi dies satis documenti dederit, ut bello ac pace patri legitima imperia possis.

ARGV.

Visti Samnites quos agerent, annuas quas autore Brutulumpunt. Eo prillio sunt tres multa, quid cum captivis tuum. Induciarum nis spe peris facies redeunt, quod ubi imperator cognovitemque Romanorum

NE nihil ad expiandum irarum in quibuscumque. Dicitatem dedendi res ta fuerant, si non Romanis federis enim ultra fieri ad nos, homines potius Res hostium in praefra videbantur, re viros non potuimus. bona eorum, remaneret penes nos ultra tibi, Romanobris sue deris debetum, quem meorum

orationem, qua
etiam tum per
populus Rom.
equitum re-
ut veniam Q.
prouoluit ad
que alijs tandē
his verbis pos-
sati se donare

disciplina mi-
estas: quam di-
post hanc diem
bius, qui contra
sed noxa dam-
donatur Tri-
iustum auxi-
ior hoc consensu
quapaulo exul-
sus, cuius tibi
isset, quo fuit L.
ut videretur,
quo, cui vitam
quam si hic tibi
bello ac pace pa-

EX NONO AB VRBE CONDITA.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CLAVDII PONTII

Samnitium imperatoris.

Victi Samnites quum de pace Romæ per lega-
tos agerent, annuas modo inducias impetrarant,
quas autore Brutulo Papyrio ante anni finem
rumpunt. Eo prælio capti multi Romani, captæ
sunt tres multa, quas non ita multo post rursus
victi cum captiuis remittunt, Papyriumq; mor-
tuum, induciarum videlicet ruptorem, cum bo-
nis spe pacis faciendæ dedunt. Legati re infecta
redeunt, quod ubi Claudius Pontius, Samnitium
imperator cognouisset, superbiam, inhumanita-
temque Romanorum ita infectatus est.

NE nihil actum hac legatione censeatis,
expiatum est quicquid ex fœdere rupto
irarum in nos cœlestiū fuit. Satis scio,
quibuscumq; Dijs cordi fuit, subigi nos ad necessi-
tatem dedendi res quæ à nobis ex fœdere repeti-
ta fuerant, ijs non fuisse cordi tam superbi à
Romanis fœderis expiationem speratam. Quid
enim ultra fieri ad placandos Deos, mitigan-
dosq; homines potuit, quàm quod nos fecimus?
Res hostium in præda captas, quæ belli iure no-
stra videbantur, remisimus, autores belli, quia
vivos non potuimus, perfunctos iam fato dedi-
mus: bona eorum, nequid ex contagione noxa
remaneret penes nos, Romam portauimus. Quid
ultra tibi, Romane, quid fœderi, quid Dijs ar-
bitris fœderis debeo? Quem tibi tuarum ira-
rum, quem meorum suppliciorum iudicem fe-

nam? neminem neq; priuatum, neq; publicum fugio. Quod si nihil cum potentiore iuris humani relinquitur inopi: at ego ad Deos vindices intoleranda superbie confugiam, & precabor, ut iras suas vertant in eos, quibus non sua redditæ res, non aliena accumulata satis sint: quorum sanitiam non mors noxiorum, non deditio exanimatorum corporum, non bona sequentia domini deditioem exatiant: placari nequeant, nisi hauriedum sanguinem, laniandaq; viscera nostra prabuerimus. Iustum est bellum, Samnites, quibus necessarium: & pia arma, quibus nulla nisi in armis relinquitur spes. Proinde quum rerum humanarum maximum momentū sit, quàm propitijs rem, quàm aduersis agent Dijs, pro certo habete priora bella aduersus Deos magis, quàm homines gessisse: hoc quod instat, auctibus ipsis Dijs gesturos.

ARGUMENTVM

ORATIONIS L. LENTVLI PRINCIPIS Legatorum Rom. ad exercitum ac Consules.

Inter duos saltus clauus erat Romanus exercitus, vnde fraude hostium liberè erumpere ac euadere non potuisset. Timor torporque insolitus omnes sæpe inde elabi frustra conatos tenebat, iamque omnium rerum inopia laborabatur, quum victi necessitate legatos ad samnites de pace mittunt. Legati conditiones tristes à samnitibus latis referunt, pro quibus, vel contra quas velut indignas nomine Romano, quum Consules loqui non auderent, tum L. Lentulus princi-

pes legatorum, qui lententiam expolu-

Patrem meum morantem autorem sen-
lia ciuitatis, quana-
uissimo ad opera ac-
sent, & erumpere se-
men sine certa per-
decurrere ex Cap-
cui, quo sæpe mori-
runt, ita nobis ag-
tantummodo cum
terni animi indole.
quidem mortem pi-
teor, & me vel des-
nibuq; vel in me-
tus sum. Sed hic p-
Romanorū legion-
mortem rueret vo-
te sua seruent? Ti-
mentia, & cam-
tur. Imo hercule
deleto hoc exerci-
nim eam tuebitur
mis multitudo tar-
impetu defendit. A-
lumq; ducem impl-
pelque sunt, quas se-
dedendo ad necem
dimus. At fœda at-
Sed ea charitas p-

pes legatorum, quid censcat faciendum, in hanc sententiam exposuit.

Patrem meum, Consules, saepe audiui memorantem se in Capitolio unū nō fuisse autorem senatui redimenda auro à Gal-
lis ciuitatis, quando nec fossa valloq; ab igna-
uissimo ad opera ac munendum hoste clausi es-
sent, & erumpere si non sine periculo magno, ta-
men sine certa perniciē possent. Quod si, illis v-
decurrere ex Capitolio armatis in hostem li-
cuit, quo saepe modo obsessi in obsidentes erupe-
runt, ita nobis aquo aut iniquo loco dimicandū
tantummodo cum hoste copia esset: non mihi pa-
terni animi indoles in consilio dando deesset. E-
quidem mortem pro patria praclaram esse fa-
teor, & me vel deuouere pro populo Rom. legio-
nibusq; vel in medios me mittere hostes para-
tus sum. Sed hic patriam video, hic quicquid
Romanorū legionum est: qua nisi pro se ipsis ad
mortem ruere volunt, quid habent quod mor-
te sua seruent? Tecta urbis (dicat aliquis) &
mœnia, & eam turbam, à qua urbs incolit-
tur. Imò hercule produntur ea magis omnia:
deleto hoc exercitu non seruantur. Quis e-
nim eam tuebitur? imbellis videlicet atq; iner-
mis multitudo? tam hercule, quàm à Gallorum
impetu defendit. An à Veijs exercitum, Cami-
lumq; ducem implorabunt? Hic omnis spes, o-
pesque sunt, quas seruando patriam seruamus:
dedendo ad necem, patriam deseruimus ac pro-
dimus. At fœda atque ignominiosa deditio est.
Sed ea charitas patriæ est, ut tam ignominia

eam, quam morte nostra, si opus sit, seruemus. Subeat ergo ista, quantacumque est, indignitas. Et pareatur necessitati, quam ne Di quidem superant. Ite, Consules, redimite armis civitatē, quam auro maiores nostri redemerunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SP. POSTHVMII

Consulis in Senatu, de pace ad Caudium facta.

Pace ad Caudium cum Samnitibus facta per sponsonem Consulum, Praefectorum, Quæstorū, Tribunorum militum, quam tempus constitutū adveniret traditi obsides in custodiam abducti sunt. Consules deinde lictoribus per hostes cum fascibus abire iussis, detractisque paludamentis, prope seminudi subiugum missi, quos sequebatur, ut quisque gradu proximus erat, singulæ simul legiones. Circumstabant armati hostes exprobrantes, eludentesque per contumeliā. ipsum illud tam sœdum spectaculum in eo ipso saltu exhibitum fuit. unde erumpere non potuerant, ex quo abire iussi, quam ante noctem Capuā pervenire possent, incerti tamen de fide sociorum. pudoreque prohibiti, humi haud procul Capua prosteruntur. Quod ubi Capuam allatum est, tū demum miseratione victi Campani, magistratibus insignia, singulis arma, equos, vestimenta, comæatus ex publico comiter impendunt: venientibus tota civitas obuiam egressa. Postero die Romam concendere placuit. Nocte ingressi habitu vultuque captorum, in sua se quisque tecta taciti abdunt, unde pudore suffusi, nec postero, nec insequentibus aliquot diebus in publicū prodierunt. Omnia interim luctuosa moestaque in urbe erant. Ita interiectis aliquot diebus, tandem

dem quum de pace
cur, tum à P. Phil
ter Consulum eor
dicere iussus, ita re

H Aud sum
non honor
tum, iussi

natorem, sed tanqu
quam ignominiosu
que de noxa nost
missa defensione,
haud ignaros for
sitatumque: sem
pauci peragam: q
ne, an legionibus
sen turpi, seu nece
tamen, quando m
nerat populus Ro
præter quam cor
bus. Dedamur pe
uamus religione
ne quid divini au
pium, insursumq
torem, Consules, ex
ducere placet: ne
quam omnia iust
fecta erunt. Vos, I
que, si vobis non f
tum Veturium C
spere bellum geren
se nos sub iugum
obligatos, videre

dem quum de pace ad Caudium facta refecti placuit, tum à P. Philone Consule Sp. Posthumius alter Consulum eorum qui subiugum missi fuerat, dicere iussus, ita rem exposuit.

Haud sum ignarus, Consules, ignominia non honoris causa me primum excitatum, iussumque dicere, non tanquam Senatorem, sed tanquam reum tam infelicitis belli, quam ignominiosa pacis. Ego tamen, quando neque de noxa nostra, neque de poena retulistis: ommissa defensione, qua non difficillima esset apud haud ignaros fortunarium humanarum, necessitatumque: sententiam de eo de quo retulistis, paucis peragam: qua sententia testis erit, mihi ne, an legionibus vestris pepercerim, quum me seu turpi, seu necessaria sponione obstrinxit: qua tamen, quando iniussu populi facta est, non teneretur populus Romanus, nec quicquam ex ea prater quam corpora nostra debentur Samnitibus. Dedamur per faciales nudi vindictique, exoluamus religione populum, si qua obligauimus, ne quid diuini aut humani obstet, quo minus prius, iussumque de integro ineatur bellum. Interea, Consules, exercitum scribere, armare, adducere placet: nec prius ingredi hostium fines, quam omnia iusta, in deditiorem nostram perfecta erunt. Vos, Di immortales, precor, quosque, si vobis non fuit cordi Sp. Posthumium, Titum Veturium Consules cum Samnitibus prospere bellum gerere: at vos satis habeatis vidisse nos sub iugum missos, vidisse sponione infamatos obligatos, videre nudos vindictosque hostibus deda-

ros, omnem iram hostium nostris capitibus excipientes: novos Consules, legionesq; Romanas. ita cum Samnite gerere bellum velitis, ut omnia antenos Consules bella gesta sunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS EIVSDEM SP.

Posthumij contra Tribuni pleb. qui deditiones impediebant.

Cum priore oratione coniunctum est Sp. Posthumius placere dixerat ut autores sponsonis pacisque Caudina nudi vinctique dederentur. L. Livius, & Q. Metellus Tribuni pleb. erant, ad quos pars eius deditionis pertinebat: li itaq; intercedendo contendebant, sua deditione populum Rom. religione exolui nō posse, nisi omnia Samnitibus, qualia apud Caudium fuissent, redderentur: se item, quum sacrosancti sint, deditionibus, violariq; nec posse, nec debere. Quam quum ab illis iactari Sp. Posthumius audiret, ita rationes eorum confutabat.

INterea dedite profanos nos, quos salva religione potestis: dedetis deinde, & istos sacrosanctos, quum primum magistratu abierint: sed si me audiat, prius quam dedantur, hic in comitio virgis casos, hanc iam ut intercalata poena usuram habeāt. Nā quod deditione nostra negant exolui religione populi: id istos magis ne dedātur, quam quia ita se res habeat, dicere, qui a deo iuris facialium expers est.

est, qui ignoret? Ne sponsones, quā homines, apud quos humana colit quicquam sanciri. An si eadem super expresserunt nobis gitima verba deditum populum Romanis? hanc urbem quā Samnitium niam de sponsonem pondissimus urbe Romanum si ince- natum, si leges nō turum. De melior- tai rerū sponsonis quod obligari pop- & ne illud quidem meat, refert, Consp- ponderit: & hoc quibus non fuit sagatos. Quas flores coegerunt. Nec a- rit, quid ita spon- ius esset: nec illis f- erat arbitrij, nec p- ratis, possem. N- manis consilij ges- vestris & hostium meruit: nec nos in le partem victori

est, qui ignoret? Neque ego inficias eo, P. C. tam
 sponsiones, quam fœdera sancta esse apud eos
 homines, apud quos iuxta diuinas religiones si-
 des humana colitur: sed iniussu populi nego
 quicquam sanciri posse, quod populum teneat.
 An si eadem superbia, quam sponsionem istam
 expresserunt nobis Samnites, coegissent nos le-
 gitima verba dedentium vrbes nuncupare? de-
 ditum populum Romanum vos Tribuni dice-
 retis? & hanc urbem, templa, delubra, fines, a-
 quas Samnitium esse? Omitto deditionem, quo-
 niam de sponsione agitur. Quid tandem si spo-
 ponderissemus urbem hanc relicturum populum
 Romanum? si incensurum? si magistratus, si Se-
 natum, si leges nō habiturum? si sub regibus fu-
 turum? Dū meliora, inquis. Atqui non indigni-
 tas rerū sponsionis vinculum leuat. Si quid est in
 quod obligari populus possit, in omnibus potest:
 & ne illud quidem, quod quosdam forsitan mo-
 ueat, refert, Consul, an Dictator, an Prator spo-
 ponderit: & hoc ipsi etiā Samnites indicauerūt,
 quibus non fuit satis Consules spondere, sed le-
 gatos, Quæstores, Tribunos militum spondere
 coegerunt. Nec à me nunc quisquam quesue-
 rit, quid ita spoponderim, quum id nec Consulit-
 ius esset: nec illis spondere pacem, qua me in ore
 erat arbitrii, nec pro vobis: qui nihil mandau-
 ratis, possem. Nihil ad Caudium, P. C. hu-
 manis consilijs gestum est: Dī immortales &
 vestris & hostium imperatoribus mentem ade-
 merūt: nec nos in bello satis cauimus: & illi ma-
 le partem victoriam male perdidērunt, dū vi-
 ce

locis quibus vicerant, credunt, dum quacunque
 cōditione arma viris in arma natis auferre fe-
 sināt. An si sana mens fuisset, difficile illis fuit,
 dum senes à domo ad consultandum accersunt,
 mittere Romam legatos? cum Senatu, cum po-
 pulo de pace ac fœdere agere? Tridui iter expe-
 dit is erat. Interea in inducijs res fuisset, donec
 à Roma legati aut victoriam illis certam, aut
 pacem afferrent. Ea demum Sponsio esset, quam
 populi iussu spondidissimus. Sed neq; vos tulisse-
 tis, nec nos spondidissimus: nec fas fuit alium
 rerum exitum esse, quàm vrilli velut somnio
 latiore quàm quod mentes eorum capere possent,
 nequicquam eluderentur: & nostrum exercitū
 eadem qua impedierat fortunā ex pediret: va-
 nam victoriam Vanior irritam faceret: & pax
 sponsio interponeretur, qua neminem prater spō-
 sore obligaret. Quid enim vobiscum, P. C? quid
 cum populo Rom. actum est? quis vos appellare
 potest? quis se à vobis dicere deceptum? hostis?
 an cuius? hosti nihil spondidistis, ciuem neminem
 spondere pro vobis iussistis. Nihil ergo vobis nec
 nobiscum est, quibus nihil mandastis, nec cum
 Samnitibus, cum quibus nihil egistis. Samniti-
 bus sponsores nos sumus, rei satis locupletes in id
 quod nostrum est: in id quod prestare possumus,
 corpora nostra & animos. In hac sciant, in hac
 ferrum in hac iras acuant. Quod ad Tribunos
 pleb. attinet: consulite utrum præsens eorum de-
 ditio fieri possit, an in diem differatur. Nos inte-
 rim, T. Veturi, vosq; ceteri, vilia hac capita luē-
 da sponsonis feramus, & nostro supplicio libe-
 remus Romana arma.

AR-

EX IX. A

ARG

ORATIONIS

uma Facialis

Sp

Consilio ac sent
 ducti, per faciales
 iam ventum erat in
 bunal C. Pontij, qui
 post tergum vincti
 lis, sponsores pac
 ma dedere cepit.

Q Vandoqu
 populi Rom.
 spondider
 cnerunt: ob eam r
 re impio sit solutu

A R C

ORATIONI

nitium

Sp. Posthumius in
 cialis scemur quent
 dicenti se samniten
 legatus Romanus v
 gelituros. Pontius v
 aduerisset, deditio
 vit.

N Ec ego ista
 Samnites
 Sp. Posthu
 minia irrita facias,
 lo omnes quos in pos
 pax debetur. Sed qu

ARGVMENTVM

ORATIONIS A. CORNELII AR-
ruina Facialis ad Samnites in deditione
sponsorum pacis.

Consilio ac sententiâ Sp. Posthumij patres ad-
ducti, per faciales dedi hostibus sponsores iubet-
tam ventum erat in cœtum Samnitium, & ad tri-
bunal C. Pontij, quum veste detracta manibusque
post tergum vinctis, A. Cornelius Aruina facia-
lis, sponsores pacis hostibus hac verborum for-
ma dedere cœpit.

Quandoquidem hîc homines iniussu po-
puli Rom. Quiritium fœdus ictum iri
sponponderunt, atq; ob eî rem noxa no-
tuerunt: ob eam rem, quo populus Rom. scele-
re impio sit solutus, hosce homines vobis dedo.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CL. PONTII SAM-
nitium Regis ad facialem.

Sp. Posthumius inter verba deditionis genu fœ-
cialis fœmur quanta maxima vi potuit perculit,
dicens se Samnitum ciuem, a se quum prater ius
legatus Romanus violatus sit, eo iustus bellum
gesturos. Pontius vero quum hoc factum anim-
aduertisset, deditionem se accepturum ita nega-
uit.

NEc ego istam deditionem accipiam, nec
Samnites ratam habebunt. Quin tu.
Sp. Posthumis, si Deos esse censes, aut om-
nia irrita facias, aut pacto stas? Samniti popu-
lo omnes quos in potestate habuit, aut pro his
pax debetur. Sed quid ego te appello, qui te cap-
tum,

tum victorū cum qua potes fide restituis? Popu-
lum Romanum appello, quem si sponsionis ad
Furculas Caudinas facta poenitet, restituat le-
giones intra saltum quo septa fuerunt: nemo
quenquam deceperit: omnia pro infecto sint:
recipiant arma, quae per pactiōem tradide-
runt, redeant in castra sua. Quicquid pridie
habuerunt, quam in colloquium est ventum,
habeant: tum bellum, & fortia consilia pla-
ceant: tunc sponsio, & pax repudietur. Ea vero
fortuna, his locis, quae ante pacis mentionem ha-
buimus, geramus bellum: nec populus Rom.
Consulū sponsionem, nec nos fidem populi Rom.
accusemus. Nunquāne causa deficiet cur vi-
cti pacto nō stetis? Obsides Porsena dedistis: fur-
to eos subduxistis. Auro ciuitatem à Gallis re-
dimistis: inter accipiendum aurum cāsi sunt.
Pacem nobiscum pepigistis, ut legiones vo-
bis captas restitueremus: eam pacem irritam
facitis: & semper aliquam fraudi speciem iur-
is imponitis. Non probat populus Roman. igno-
miniosa pace legiones seruatas? Pacem sibi ha-
beant, legiones captas victori restituat. Hoc fide,
hoc fœderibus, hoc fœcialibus caeremonijs dig-
num erat, ut quidem tu quod petisti, per
pactiōem habeas, tot ciues incolumes, ego pa-
cem, quā hosti tibi remittendo pactus sum,
non habeam? Hoc tu, A. Corneli, hoc vos fœ-
ciales iuris gentibus dicitis? Ego verō istos, quos
dedi simulatis, nec accipio, nec dedi arbitror: nec
moror, quo minus in ciuitatem obligatam spon-
sione commissa, irat is omnibus Dīs, quorum e-

ludatur nomen, red-
do Sp. Posthumius
nu perculit. Ita
nem Posthumum
& à Samnite Ro-
co vobis iustum in-
ludibria religionum
fere? & vix puer
Consulares fallere
deme vincula Rom.
aninus vbi visum

ARG

ADHORT
ruptionem

Cerebatur bel-
aduersus samnite-
in Apulia gesta, so-
oppido colonos Ro-
vbi est perlatum in-
ni ad vilescedam c-
que coloniam con-
cipiti praelio pugna-
victi, an victores et
post pugnam cum lu-
dies obfessi megis q-
nauisset, ad eruptionem

L Oci augustinis,
victoria patefe-
mus. Statina nētra
sed inopia eandē infe-

titus? Popu-
sponsiois ad
restituatur le-
uerunt: nemo
infecto sint:
nem tradide-
nicquid pridit
est ventum,
consilia pla-
tetur. Ea vero
pentionem ha-
populus Rom.
m populi Rom.
eficiet cur vi-
dedistis: fur-
a Gallis re-
rum casi sunt.
legiones vo-
ocacem irritam
di speciem in-
Roman. igno-
acem sibi ha-
cnuat. Hoc fide,
aremonis dig-
d peristi, per
lumes, ego pa-
do patius sum.
hoc vos fac-
erdi istos, quos
li arbitror: nec
ligatam Spon-
ys, quorum e-
ludi-

luditur numen, redeant: geratur bellum, quan-
do Sp. Posthumius modo legatum faecialem ge-
nu perculit. Ita Dij credent, Samnitum ci-
uem Posthumum, non ciuem Romanum esse.
Et à Samnite Romanum legatum violatum:
ed vobis iustum in nos factum esse bellum. Hæc
ludibria religionum non pudere in lucem pro-
ferre? Et vix pueris dignas ambages, senes ac
Consulares fallenda fidei exquirere? I licitor,
deme vincula Romanis: moratus sit nemo, quo
aninus ubi visum fuerit abeant.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS AD E- ruptionem Q. Fabij Dictatoris ad suos.

Gerebatur bellum Q. Fabio Dictatore duce
aduersus samnites, ad quos post aliquod bella
in Apulia gesta, dora oppidum defecerat: porro
oppido colonos Romanorum interficiunt. Quod
ubi est perlatum in castra, tum demum Roma-
ni ad vlciscendam ciuium necem, recuperandum-
que coloniam contendunt. Ad Lantulas diu an-
cipiti prælio pugnatum est, donec incertos vtri
victi, an victores essent, nox diremit Dictator
post pugnam cum suis intra vallum iam aliquot
dies obfessi magis quam obsidentis modo conti-
nisset, ad eruptionem sic adhortabatur.

Locis augustis, milites, deprehensi, nisi quæ
victoria patefecerimus, viam nullam habem-
us. Statim nostra munimenta salis tuta sunt,
sed inopia eadem infesta. Nam et circa omnia de-
fec-

fecerunt, unde subuehi commeatus poterant: & si omnes inuare velint: iniqua loca sunt. Itaque non frustrabor ego vos castra hic relinquendo, in qua infecta victoria, sicut pristino die, vos recipiatis. Armis munimenta, non munimentis arma tuta esse debent. Castra habeant, repetantque, quibus opera est trahere bellum: nos omnium rerum respectum praterquam victoria nobis abscindamus. Ferte signa in hostem: ubi extra vallum excesserit agmen, castra, quibus imperatum, incendant. Damna nostra, milites, omnium circa, qui defecerunt, populorum prada sarcientur.

ARGUMENTVM

ORATIONIS C. MENENII Dictatoris, quando in eum ambitus crimen indictum est à nobilibus.

Coniurationes principum Caput factæ, autoribus & capitibus mortuis Romam tandem versa sunt. Questionibus exercendis C. Menenius Dictator dictus erat: à quo quum postularentur ad dicendam causam nobiles viri, primum Tribunos pl. appellabant: deinde, quum ea via nihil proficerent, quin nomina darent; tum demum id crimen vociferantur non nobilium, sed nouorum esse, nominibus indicatis Dictatore, atque Magistro equitum: quod competium iri assicabant, ubi magistratum abissent. Tum Menenius Dictator hac oratione nihil se morari dixit, quo minus eo ipso die abdicato magistratu causam inter eos diceret.

Erf

Esomnes
beo. Qu
ad me, esse
enim, quod sape a
bant Resp. qui b
maxime procula
set, Dictator del
fuit. Sed quoniam
de causa, vos ex
stratu quicquid
est) primum ipsi
pe amissi sunt: a
tes erant: ne cau
sariorum appella
lium patricij con
(ad eo omnia tri
suam purgarent
uatis Dictator
fuit: Ut omnes
qua non possint,
stant, me obuiat
micis reum: Di
Consules, si vo
fuerit: in me pri
siones exerce
tia nostr
nari

Etsi omnes antea acta vita vos conscios habeo, Quirites: & hic ipse bonus delatus ad me, testis est innocentia mea. Neque enim, quod saepe alius, quia ita tempora postulabant Reip. qui bello clarissimus esset, sed quae maxime procul ab his concionibus vitam egisset, Dictator deligendus exercendis questionibus fuit. Sed quoniam quidam nobiles homines (quae de causa, vos existimare, quam me pro magistratu quicquam incompertum dicere melius est) primum ipsas expugnare quaestiones omni ope annisi sunt: deinde, postquam ad id parum potentes erant: ne causam dicerent, in praesidia aduersariorum appellationem & Tribunitium auxilium patricij confugerunt: Postremo repulsi inde (ad id omnia tutiora, quam ut innocentiam suam purgarent, visa) in nos irruerunt: & priuatis Dictatorem poscere reum, verecundia non fuit: Ut omnes Dij, hominesque sciant, illis, etiam, quae non possint, tentati, ne rationem vitae reddant, me obuiam ire crimini, & offerre me inimicis reum: Dictatura me abduco. Vos quae Consules, si vobis datum à senatu negotium fuerit: in me primum, & hunc M. Fostium quaestiones exerceatis, ut appareat innocentia nostra nos, non maiestate honoris tuos à criminibus istis esse.

ORATIONIS P. SEMPRONII

*Tripunibl. contra Ap. Claudium, qui se
intra legitimum tempus Cen-
sura abdicare vole-
bat.*

Appius Claudius Censor erat, qui, quum lege Aemilia circumactis decē & octo menſibus abire, magiſtratu deberet; nec lege, nec exemplo collegæ, nec vi vlla cogi poterat, vt ſe abdicaret. Cauillabatur autem, neminem ea lege tenorī, qui poſt eam latam creatus fuiſſet. Eius magiſtratus finiendi ſp. ſempronius Tribunus actionem ſuſceperat, qui ſuperbiam, inſolentiamq̃ue Appij apud populum ita criminatus.

EN, Quirites, illius Appij progenies, qui Decemuir in annum creatus, altero anno ſe ipſe creauit: tertio nec ab ullo creatus, priuatus faſces & imperium obtinuit: nec antè continuando abſtitit magiſtratu, quàm obruerent eum male parta, male geſta, male retenta imperia. Hac eſt eadem familia, Quirites, cuius vi atque iniurijs compulſi, extorres patria, Sacrum montem cepiſtis: hac, aduerſus quam tribunitium auxilium vobis comparaſtis: hac, propter quam duo exercitus Auentinum inſediſtis: hac, qua ſanebres leges, hac qua agrarias ſemper impugnavit: hoc connubia Patrum & plebis interrumpit, hac plebi ad currules magiſtratus iter obſepſit: hoc eſt nomen multo quàm Tarquiniorum infeſtius veſtre libertati. Ita ne tandem

dem, Appi Clau-
dius ſit ab Ma-
Cenſores fuerint
ri: nemo eorum
moldius eſſe, qu-
ſciuit? Imo verò
lia potius legi par-
qua primum Cen-
poſtremum iuſſer-
contraria dua
abrogat noua.
Aemilia lege pop-
ulum extra leg-
violentes illos Ce-
nium: quicquid
facere poſſet, indi-
ſtatis Mamercu-
ſua, belli domig-
inceps omnes C-
ſpatium: tener C-
dem auſpicij, eor-
non ut qui opti-
pulus creauit?
præcipuum ac ſu-
ſacrificiorum cre-
qui optimo iure
ſe dicet? quon-
interregno quin-
tes quem clauſu-
ctatorem auſula-
ſocordes videri c-
diem ingentibus

dem, Appi Claudii, quum centesimus iam annus sit ab Mamercio Amilio Dictatore, tot Censores fuerint nobilissimi fortissimique viri: nemo eorum duodecim tabulas legit? nemo idius esse, quod postremo populus iussisset, sciuit? Imò verò omnes sciuerunt: ideo Emilia potius legi paruerunt, quàm illi antiqua, qua primum Censores creati erant, quia hanc postremum iusserat populus, & quia, ubi contrarie duæ leges sunt, semper antiqua abrogat noua. An hoc dicis, Appi, non teneri Emilia lege populum? an populum teneri, te unum extra legem esse? Tenuit Emilia lex violentos illos Censores C. Furium & M. Geganiū: quicquid iste magistratus in Rep. malefacere posset, indicarunt, quum ira finita potestatis Mamercum Amilium principem atatis suæ, belli domique ararium fecerunt. Tenuit deinceps omnes Censores intra centum annorum spatium: tenet C. Plautium collegam tuum iisdem auspicijs, eodem iure creatum. An hunc, non ut qui optimo iure Censor creatus esset, populus creauit? tu unus excimius es, in quo hoc præcipuum ac singulare valeat? Quem tu Regis sacrificiorum crees? amplexus regni nomen? Vbi qui optimo iure Rex Romæ creatus sit, creatum se dicet? quem semestri Dictatura, quem interregno quinque dierum contentum fore putes? quem clauis figendi, aut ludorum causa Dictatorem audacter crees? Quam isti stolidos ac socordes videri creditis eos, qui intra vicesimam diem ingentibus rebus gestis Dictatura se abdicant.

dicauerunt: aut qui vitio creati, abierunt **magistratus**? Quid ego antiqua repetam? nuper intra decem annos C. Menenius Dictator quia, cum quaestiones seuerius quam quibusdam potentibus tutum erat, exerceret, contagio eius quod quarebat, ipsi criminis obiectata ab inimicis est: ut priuatus obuiam iret crimini, Dictatura se abdicauit. Nolo ego istam in te modestiam: ne degeneraueris à familia imperiosissima & superbissima: non die, non hora citius quam necesse est, magistratu abieris, modo ne excedas finitum tempus. Satis est aut diem, aut mensem Censura adiacere. Triennium, inquit, & sex menses ultra quam licet Aemilia lege censuram geram, & solus geram: hoc quidem iam regno simile est: an collegam subrogabis? quæ ne inde mortui quidem locum subrogari fas est? Panitet enim, quod antiquissimum solenne, & solum ab ipso, cui sit, institutum Deo, à nobilissimis antistitibus eius sacri ad feruorū ministeriū religiosus Censor deduxisti: quod gens antiquior originibus urbis huius, auspicio Deorū immortalium sancta, propter te actam censuram intra annum à stirpe extincta est: nisi uniuersam Rempu. eo nefario obstrinxerit, quod ominari etiam reformidat animus. Urbs eo lustrata est, quo, de mortuo collega C. Iulio Censore L. Papyrius Cursor, ne abiret magistratu, M. Cornelium Maluginensem collegam subrogauit: & quanto modestior illius cupiditas fuit, quæ tua, Appi? nec solus nec ultra finitū lege tempus L. Papyrius censuram gessit, tamen nomine inuenit, qui

qui se postea autores
ceps Censores postea
abdicauerunt: te, nec
quod collega magi
dor coerces. Virtute
contemptu Deorum
Ap. Claudi pro istius
verecundia, quem
latum, sed ne verbo
appellatum vellent
peruicacia tua &
nisi Emilia legi
bebore, quum
sit, ut comitis cen
tima suffragia, non
differantur, ego te
possi, solum censu

Iam ad omnes
quoque excepit
Tribuni pl. rogati
ad id tempus quat
irem Pontifices fu
res, & quatuor Po
legerantur. Rogi

qui se postea autorem sequeretur? omnes deinceps Censores post mortem collega se magistratu abdicarunt: te, nec quod dies exijt Censura, nec quod collega magistratu abiit, nec lex, nec pudor coerces. Virtutem in superbia, audaciam in contemptu Deorum hominumq; ponis. Ego te, Ap. Claudii, pro istius magistratus maiestate ac verecundia, quem gessisti, non modo manu violatum, sed ne verbo quidem inclementiori à me appellatum vellem. Sed & hac qua adhuc egipernicacia tua & superbia coegit me loqui: & nisi Emilia legi parueris, in vincula duci iubebo: neq; (quum ita comparatum à maioribus sit, ut comitijs censorijs, nisi duo confecerint legitima suffragia, non renunciato altero, comitia differantur) ego te, qui solus Censor creari non possit, solum censuram gerere patiar.

EX DECIMO LIB. AB VRBE
condita.

ARGVMENTVM
ORATIONIS P. DECII MVRI
Consulis ad populum, ut ex plebe
Augures & Pontifices
fierent.

Iam ad omnes magistratus & honores plebeijs quoque exceptis sacerdotijs, aditus patebat; quum Tribuni pl. rogationem promulgant, ut, quum ad id tempus quatuor tantum Augures, quatuor item Pontifices fuissent, quinque deinceps Augures, & quatuor Pontifices, & ex plebe omnes allegerentur. Rogationem eam agre passi Patres,

qua-

quatenus ex plebe allegrentur, iactabant ea sacra violari & pollui. De suadenda, dissuadendaque rogatione diu inter App. Claudium & P. Decium Murem certatum est. Decius multis ante de parente suo Decio Consule, qui se pro legionibus deuouerat, commemoratis, quæ ad rem pertinebāt; hoc pacto rogationem suavit.

Quod quum ita se habeat, cui Deorum hominumque indignum videri potest, eis viris, quos vos sellis currulibus, toga prætexta, tunica palmata, & toga picta, & corona triumphali, laureaque honoratis, quorum domos spolijs hostium affixis insignes inter alias feceritis: pontificalia, atque auguralia insignia adijcere? Qui Iouis optimi maximi ornatus decoratus, curru aurato per urbem vectus in Capitolium ascenderit, si conspiciatur cum capide ac lituo, capite velato victimam cadat, auguriumque ex arce capiet: cuius imaginis titulo Consulatus, Censuraque & triumphus æquo animo legetur, si auguratum aut pontificatū adieceritis, non sustinebunt legentium oculi? Equidem (pace dixerim Deū) eos nos iam populi Rom. beneficio esse spero, qui sacerdotijs non minus reddamus dignatione nostra honores, quam acceperimus: & Deorum magis quam nostra causa expetamus, ut quos priuatim colimus, publicè colamus. Quid autem ego sic adhuc egi, tanquam integra sit causa patriciorum de sacerdotijs, & non nos iam in possessione vnius amplissimi finis sacerdotij? Decemuiros facris faciundis, carminum Sibylla, ac fatorum populi huius interpretes, antistites eosdem

Apoll-

Apollinarius sacri,
plebeios videmus
urina facta est, quæ
dis adiectus est pro
nunc Tribunus
Augurum loca, quæ
quæ plebeij nemini
suo loco pellant,
plebeij diuinis quæ
in ceteris humanarum
Noli erubescere
habere, quem in
collegam habere
Magister equitum
tum Dictator esset
principem nobilitatis
sum, seu Appium
qui patricij in suis
fastidieris nos non
re. Multa nobiscum
eamdem, quæ vos
primus de plebe
cimus Stolo primus
tius Rutilius prius
Q. Publius Philo
audita sunt eadem
vos solos gentem
peritum, & auspici
adhuc prosperum
porro gerit. An
primo esse factos
patrem clere ad

habant ea sacra
ad illudendaque
in & P. Decium
ante de patre
legionibus de-
nem pertinebat;

cui Deorum
videri potest,
vultibus, toga
capita, & co-
oratis, quorum
nes inter alias
guralia infig-
urami ornatu
em vultus in
tatur cum ca-
nem cadat, au-
maginis titulo
phus aquo a-
ontificatu ad-
m oculis Equi-
nos iam populi
dotijs non mi-
honores, quam
is quam nostra
atim colimus,
sic adhuc egi-
tiorum de sa-
fessione vniu-
ecemuiros sa-
lla, ac feto-
stites eosdem
Apol-

Apollinaris sacri, caeremoniarumque aliarum,
plebeios videmus: nec ut tum patricijs ulla in-
iuria facta est, quum Duumuiris sacris faciun-
dis adiectus est propter plebeios numerus: &
nunc Tribunus vir fortis ac strenuus quinque
Augurum loca, quatuor Pontificum adiecit, in
que plebei nominentur, non ut vos pro Appij ve-
stro loco pellant, sed ut adiuuent nos homines
plebei diuinis quoque rebus procurandis, sicut
in ceteris humanis pro parte virili adiuuant.
Noli erubescere, Appi, collegam in sacerdotio
habere, quem in censura, quem in Consulatu
collegam habere potuisti: cuius tam Dictatoris
Magister equitum, quam Magistri equi-
tum Dictator esse potes. Sabinum aduenam
principem nobilitatis vestra, seu Attium Clau-
sum, seu Appium Claudium manuisti: Illi anti-
qui patricij in suum numerum acceperunt: no-
fastidieris nos in sacerdotum numerum accipe-
re. Multa nobiscum decora afferimus, imo omnia
eadem, que vos superbos fecerunt. L. Sextius
primus de plebe Consul est factus, Caius Li-
cinius Stolo primus Magister equitum, C. Mar-
tius Rutilus primus & Dictator & Censor.
Q. Publius Philo primus Prator: Semper ista
audita sunt eadem, penes vos auspicia esse.
vos solos gentem habere, vos solos iustum im-
perium, & auspicium domi militiaque: equi
adhuc prosperum plebeium, ac patricium fuit.
porroq; erit. An unquam fando audistis, patricios
primo esse factos, non de caelo demissos? sed qui
patrem ciere numque possent? id est, nihil
ultra

ultra quam ingenuos? Consulem iam patre-
ciere possum, auumq; iam poterit filius meu.
Nihil est aliud in re, Quirites, nisi ut omnia ne-
gata adipiscamur. Certamen tantum patrici-
petunt, neq; curant quem euentum certaminis
habeant. Ego hanc legem (quod bonum, fan-
stum, felixque sit vobis ac Reip.) vti rogastis
iubentium censeo.

T. LIVII PATAVINI

ORATIONES E DECEM SE-
cundi belli Punici Libris de
sumpta.

ARGVMENTVM

ORATIONIS HANNONIS, AD
Carthaginenses.

Ad Annibalem, quod ictum primo bello Pu-
nico foedus oppugnatione Saguntina rupisset
Romani Legatos miserunt, qui ab illo inclemē-
tius accepti, Carthaginensem adierunt Senatum
Vbi, cum ad res propositas sententia rogarentur
Hanno rupti foederis causam agit, & Annibalem
Romanis dedendum hanc oratione suavit.

PEr Deos foederum arbitros, ac testes mo-
nui, ac pradixi, ne Amiclaris progeniem
ad exercitum mitteretis. Non manes, non
stirpem eius conquiscescere viri: nec unquam, do-
nec sanguinis nominisq; Barchini quisquam su-
per sit, quietura Romana foedera. Iuuenem fla-
grantem cupidine regni, viamq; vnā ad in-

cer-

arnentem, si ex b
armis legionibus
præbentes, ad exen
hoc incendium, q
vestri circumfide
foedere: mox C
Romana legiones e
priori bello rupta
stem, an vos, an fo
ratis? Legatos
bonus Imperator
Ius gentium susti
quidem Legati a
vis ex foedere repe
torem culpa, & r
lenius agunt, seg
runt, vereor ne pe
insulas, Eryceme
terra marisq; per
sit: nec puer h
car, Mars alter,
in Italia non ab
nunc Sagunto no
Dij hominesq;
tur, uter populus
velut equus inde
dedit. Carthagini
almouit. Carth
Sagunti ruina (f
captiuis inciden
bellum, habentis
ergo Annibalem

IONES

em iam patrem
rit filius meus
si ut omnia ne-
tantum patrici
tum certaminē
d bonum, sau-
) utroq; agitis

AVINI

CEM SE-

rū de

VM

ONIS, AD

primo bello Pu-
antina rupisset,
illo inclemē-
erant Senatū,
tia rogarentur,
& Annibalem
ne suavit.

us, ac testes mo-
laris progeniem
Non manes, non
e unquam, do-
i quisquam su-
Iuvenem fla-
q; unam ad id
cer-

cernentem, si ex bellis bella serendo succinctus
armis legionibusq; vinat, velut materiam igni
præbentes, ad exercitus misistis: aluistis ergo
hoc incendium, quo nunc ardetis. Saguntum
vestri circumsidet exercitus, unde arcentur
fœdere: mox Carthaginem circumsedebunt,
Romana legiones ducibus ipsdem dijs, per quos
priori bello rupta fœdera sunt vlti. Vtrum ho-
stem, an vos, an fortunam utriusq; populi igno-
ratis? Legatos à socijs & pro socijs venientes
bonus Imperator vester in castra non admisit:
Ius gentium suscipit. Hi tamen unde ne hostium
quidem Legati arcentur, pulsati, ad vos veniunt:
res ex fœdere repetunt: publica fraus absit: au-
torem culpa, & reum criminis deposcant: quo
lenius agunt, segnius incipiunt: eò, quum cœpe-
rint, vereor ne perseverantius seuiant. Aegates
insulas, Erycemq; ante oculos proponite, qua
terra mariq; per quatuor & viginti annos passi
sitis: nec puer hic dux erat, sed pater ipse Amil-
car, Mars alter, ut isti volunt. Sed Tarento tū
in Italia non abstinneramus ex fœdere: sicut
nunc Sagunto non abstinemus: vicerunt ergo
Dij hominesq;, & id, de quo verbis ambigeba-
tur, uter populus fœdus rupisset: euentus belli,
velut æquus index, unde ius stabat, ei victoriā
dedit. Carthagini nūc Annibal vineas, turresq;
admouit. Carthaginis mœnia quatit ariete,
Sagunti ruina (falsus utinam vates sim) nostris
capitibus incident: susceptumq; cum Saguntinis
bellum, habendum cum Romanus est. Dedemus
ergo Annibalem? dices aliquis, scio meam lenem
esse

esse in eo auctoritatem propter paternas inimicitias: sed & Amilcarem eò perisse latatus sum: quòd si ille viveret, bellum iam cum Romanis haberemus: & hunc inuenem tanquam furiam faciemq; huius belli, odi, ac deiestor. Nec defendendum solum ad piaculum rupti fœderis: sed si nemo deposcat, deiebandum in ultimas maris terrarumq; oras, ablegandum eò, unde nec ad nos nomen famaq; eius accedere, nec sollicitare quietæ ciuitatis statum possit. Ego autem ita censeo: Legatos ex templo Romam mittendos, qui Senatui satisficiant: alios, qui Annibali nuncient, ut exercitum ab Sagunto abducatur: ipsumq; Annibalem ex fœdere Romanis dedant. Tertiâ legationem ad res Saguntinis reddendas decerno.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALORCI AD SAGUNTINOS.

Cum ferè Saguntos vi capta & expugnata esset, Alorcus Hispanus pacis interpretem professus se Saguntum contulit, hac oratione Saguntinis persuadere connixus, ut Annibali se dederet.

SI Cuius vester Alcon, sicuti ad pacem petendam ad Annibalem venit, ita pacis conditiones ab Annibale ad vos retulisset: superuacaneum hoc mihi fuisset iter, quòd nec orator Annibalis, nec transfuga ad vos venissem. Quum verò ille, aut vestra, aut sua culpa manserit apud hostem (si metum simulauit, sua: vestra, si periculù est apud vos vera referetibus) Ego ne ignoraretis esse aliquas, & salutas & pacis vos

et vobis conditiones
mihi vobiscum est
me, nec vultis ultre
vos, velle a fides si
bus restitistis, neq;
ra, si, pacis unquam
Postquam nec ab
nec vestra iam aut
defendunt: pacem
sariam quam equi
seam, quemadmodum
sic vos ut victi a
tur, in damno, cum
quid relinquatur, p
tem vobis, quam e
captam fere totam
quid, locum assign
adificetis: Asurum
priuatumq; ad se
straq; corpora, a
inuolata, si inerm
litis a Sagunto ex
Hac, quamquam se
tuna vestra vobis
spero, quum omni
si, aliquid ex his
tienda censeo pot
vestra, capi tr
inget, a

ergas inimicis
latatus sum:
cum Romanis
numquam furiam
for. Nec de-
sti fcederis: sed
ultimas ma-
ced, unde nes
ere, nec solici-
t. Ego autem
nam mittendos,
qui Annibali
to abducat: i-
manis dedant.
tinis reddent-

M

I AD SA-

expugnata ef-
pretem profel-
tione sagunti-
bali se dederit.
i ad pacem pe-
it, ita pacis cō-
retulisset: su-
er, quō nec ora-
vos venissem.
na culpa man-
ulavit, sua: ve-
ra referētibz
salutis & pa-
ci vob

est vobis conditiones, pro vetusto hospitio, quod
michi vobiscū est, ad vos veni. Vestra autē causā
me, nec ullius ulterius loqui, quā loquor apud
vos, vel ea fides sit, quod neq; dum vestris viri-
bus restitistis, neq; dum auxilia à Romanis spe-
raastis, pacis unquam apud vos mentionem feci.
Postquam nec ab Romanis vobis ulla spes est;
nec vestra iam aut arma vos, aut mœnia satis
defendunt: pacem adfero ad vos magis neces-
sariam quā aquam: cuius ita aliqua spes est,
si eam, quemadmodum & victor fert Annibal,
sic vos ut victi audiat: si, non id, quod amitti-
tur, in damno, cum omnia victoris sint: sed quic-
quid relinquitur, pro munere habicuri estis. Vr-
bem vobis, quā ex magna iam parte dirutā,
captam fere totam habet, adimit: agros relin-
quit, locum assignaturus, in quo novum oppidū
edificetis: Aurum argentumq; omne, publicum
priuatumq; ad se iubet deferri: Coniugum ve-
straq; corpora, ac liberorum vestrorum servat
inviolata, si inermes cum binis vestimentis ve-
litis à Sagunto exire. Hac victor hostis imperat.
Hac, quanquam sint gravia atq; acerba, For-
tuna vestra vobis suadet. Equidem haud de-
spero, quum omnium potestas ei à vobis facta
sit, aliquid ex his vobis remissurum: sed hac pa-
tienda censeo potius, quā trucidari corpora
vestra, rapi trahiq; ante ora vestra con-
iuges, ac liberos, belli iure
sinatis.

ARGV-

ARGVMENTVM

ORATIONIS VNIVS CARTHAGINENSIVM principis ad Legatos Romanos.

Cum Qu. Fabius Senatam Carthaginensem percunctatus fuisset, publicò ne consilio saguntum Annibal oppugnasset; vnus principum nomine omnium respondit: non quarendum id, quo consilio, sed iure ne fuerit an iniuria factum.

Vana Romani & prior legatio fuit: cum Annibalem taquam suo consilio Saguntum oppugnantem deposcebatis. Ceterum hac legatio verbis adhuc lenior est, re asperior. Tunc enim Annibal & insimulabatur, & deposcebatur, nunc à nobis & confessio culpa exprimitur, & ut à confessis res exemplo repetuntur. Ego autem non privato, publicòne consilio Saguntum oppugnatum sit, quarendum censeo: sed utrum iure an iniuria: nostra enim hac questio atq; animaduersio in eius nostrum est, nostro an suo fecerit arbitrio. Vobiscum vna disceptatio est, licuerit ne per fœdus fieri. Ita q; quoniam discerni placet, quid publico Consilio, quid sua sponte Imperatores faciant: Nobis vobiscum fœdus est à Luctatio COS. ictum in quo cauetur vtrorumq; socijs: nihil de Saguntinis (necdum enim erant socij vestri) cautum est. At enim eo fœdere, quod cum Asdrubale ictum est, Saguntini excipiuntur: aduersus quod ego nihil dicturus sum, nisi quòd à vobis didici. Vos enim quod G. Luctatius COS. primo nobiscum

scum fœdus ictum, quod nec populi iussu ictum, itaq; aliud de integritate aut iussu Asdrubalis fœdus, quod potuit. Proinde omittit facere: & videret, aliquando per

ARG

ORATIONIS
ianorum Se

Legati Romani imperatum erat, in Hispanis in societas à Carthaginensibus cum venissent per exprobrationem itagata est, oratione natu sunt audire eo

Qua veretur clare, uti verponamus a Saguntini, crudeliter, vos socij prodidero, ubi Saguntina populi, sicut lugub Saguntini ruina e

seum fœdus icit, quia neq; autoritate Patrum
nec populi iussu icitū erat, negastis vos eò teneri.
itaq; aliud de integro fœdus publico consilio icitū
est. Si vos non tenent vestra fœdera, nisi ex au-
toritate aut iussu vestro icita, ne nos quidem Af-
drubalis fœdus, quod nobis inscijs icit, obligare
potuit. Proinde omittite Sagunti atq; Iberi men-
tionem facere: Et quod diu parturit animus
vester, aliquando pariat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CVIVSDAM VOL-
tianorum Senatoris ad Legatos Ro-
manorum.

Legati Romani à Carthagine, sicut his Roma
imperatum erat, in Hispaniam traiecerunt, vt
Hispanus in societatem Romanorum pelliceret,
aut à Carthaginensibus auerterent. Qui ad Vol-
tianos cum venissent, inclementer accepti, insu-
per exprobratione plenam, cui tota Hispania suf-
fragata est, orationem à Voltianorum maximo
nata sunt audire coacti.

Qua verecundia est, vos, Romani, postu-
lare, uti vestram Carthaginensium pra-
ponamus amicitia? quum qui id fecerūt
Saguntini, crudelius quam Pœnus hostis perdi-
dit, vos socij prodideritis? Ibi quaratis socios cen-
seo, ubi Saguntina clades ignota est. Hispanis
populis, sicut lugubre, ita insigne documentum
Sagunti ruina erunt, ne quis fidei Roma-
na, aut societati con-
fidat.

E

ARGV.

Segundo capto, Carthaginem nouam in hyber-
na concessit Annibal. Vbi non solum ipse dux
sed etiam causa belli, partis diuenditiſque præ-
darum reliquijs, bellum nihil vltra differendū
ratus, Hispanis militibus, vt ad bella futura re-
suas omnes componerent, edixit.

CRedo ego vos socij, & ipsos cernere, paci-
tis omnibus Hispania populis, aut finire
dam vobis militiam, exercitusq; dimi-
tendos esse, aut in alias terras transferendum
bellum. ita enim hæc gentes non pacis solum, sed
etiam victoria bonis florebut, si ex alijs genti-
bus pradam & gloriam quæremus. Itaq; quon-
longinqua à domo instet militia, incertumq; sit
quando domos vestras, & quæ cuiq; ibi chara
sunt, visuri sitis: si quis vestrū suos visere vult,
conneatū do: primò verè edico ad si sitis, ut
dijs bene iuvantibus, bellum ingentis gloriæ pra-
dæq; futurum incipiamus.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ANNIBALIS AD
milites.

Postquam Annibal, impressionem in Italian
facturus, copias suas Rhodanum, maximo tum la
bore traiecit, præterea, primo statim (quod in
ter Annibalis, & P. Scipionis equites fuit, editū)
prælio, Romani victores euasissent; multitudo
Punica trepidare, hostem timere, & in primis op
positas Alpes, inexpertis horrendissimas, metue
re cepit. Aduocata igitur concione, variè mili
um animos versauit, castigauit, & adhortatus est An
nibal.

Miror.

Mlor, qui
impau-
dit annu-
neg, ante Hispani-
tes terra. & ha, qu-
Eunior, Carthagi-
inde, quod quicun-
obnoxam sibi ded-
traiecitis ad deleri-
dumq, orbe terrar-
sum in longum, qu-
intenderis iter.
rem partem itere-
salum inter feroc-
danum tantum an-
prohibentibus,
vi, traiecitum: in co-
rum alteri latius
fatigati subsistit
tis, quam monti-
Pyrenesi iugis: an-
tingere. & in ex-
er, datis? Caterum
gignunt atque alia
tremini perennis pa-
Ipsi quos cernitis
lati. Alpes trans-
eorum indigenas
has ipsas, Alpes
cum liberis ac cois-
do transiisse, m-
prater instrumen-

ouam in hyber-
tolum ipse dux,
endit iſque præ-
tā differendum
bella futura rei

cernere, paci-
tibus, aut finie-
re iſque dimit-
transferendum
acis ſolum, ſe-
ex alijs genti-
us. Itaq; quon-
incertumq; ſit
incertumq; ſit
utique ibi char-
uos viſere vult
o ad ſiſtis, vi-
entis gloria præ

nem in Italian
maximo cum
tatim (quod ie-
ites fuit, edit
ſent, multitudine
& in primis o-
ſſimas, in etu-
ne, variè milia
hortatus eſt At

MIror, quinam pectora veſtra ſemper
impauida recens terror inuaſerit. Per
tot annos victores ſtipendia feciſtis,
neq; antè Hispania exceſſiſtis, quam omnes ge-
tes terra, & hæc, quas duo diuerſa maria ample-
ctuntur, Carthaginenſium eſſent: indignati de-
inde, quòd quicumq; Saguntum obſediſſent velut
ob noxam ſibi dedi poſtularet Po. Rom. Iberum
traieciſtis ad delendū nomē Romanorū, liberā-
dumq; orbe terrarum: tum nemini veſtrum vi-
ſum id longum, quum ab occaſu ſolis ad exortus
intenderetis iter. Nunc, poſteaquā multo maio-
rem partem itineris emenſam cernatis: Pyreneū
ſaltum inter ferociffimas gentes ſuperatū, Rho-
danum tantum annem, tot millibus Gallorum
prohibentibus, domita etiam ipſius fluminis
vi, traiectum: in cōſpectu Alpes habeatis, qua-
rum alterū latus Italia eſt, in ipſis hoſtiū portis
fatigati ſubiſtitis. Quid aliud Alpes eſſe credi-
tis, quā montium altitudines? fingite altiores
Pyreneis iugis: an terras aliquas cælum con-
tingere. & inexuperabiles humano generi eſſe
ex datis? Caterum Alpes habitantur, coluntur,
gignunt atque alunt animantes. An arbi-
trimini peruias paucis eſſe? exercitibus inuias?
Ipſi quos cernitis legati, non pennis ſublime e-
lati. Alpes transgreſſi ſunt: nec maiores quidem
eorum indigenas, ſed aduenas Italia cultores
has ipſas. Alpes ingentibus ſape agminibus,
cum liberis ac cōiugibus migrantium modo tu-
to tranſmiſiſſe, militi quidem armato nihil ſecū
præter instrumenta belli portanti, quid nimum

aut inexuperabile poterit esse: Saguntum ut caperetur, quid per octo menses periculi, quid laboris à vobis exhaustum est? Romanæ orbis terrarum caput petentibus, quicquam adeo asperum atq; arduum videatur, quod inceptum remorari possit? Quondam ea Galli cœperunt, qua adiri posse Pœnus desperat. Proinde aut cedite animo atq; virtute genti, per hos dies toties à vobis victa, aut itineris finem sperate, campum interiacentem Tyberi, ac moenibus Romanis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS
ad milites.

P. Scipioni decreta erat Hispania, cui Prouincia Cn. Scipionem fratrem præficiens, ipse cū exercitu, à L. Manlio. & C. Attilio accepto, obuiam Annibali, ab Alpibus prouenienti progressus, ut cum illo manus confereret. Motis igitur ad Ticinum castris priusquàm educeret in aciem, adhortandorum militum causa, talem orationem exorsus est.

SI eum exercitum Milites educerem in aciem, quem in Gallia mecum habui, super sedissem loqui apud vos quid enim hortari referret, aut eos equites, qui equitatum hostium ad Rhodanum flumen egregie vicissent: aut eas legiones, cum quibus fugientem hunc ipsum hostem secutus, confessionem cedentis ac detrectantis certamen pro victoria habui. Nunc, quia ille exercitus Hispania prouincia scriptus, ubi cum fratre Cn. Scipione meis auspicijs remiserit, ubi cum gerere Senatus Populusq; Roma-

nus voluit: ut Con-
nibalem ac Pœni-
luntario certamin-
pud nonos milites
ne genus belli, n-
est vobis, milites, p-
que priore bello vic-
per viginti annos ex-
premia, Siciliam a-
tur in hoc certamin-
victoribus & victi-
audent, sed quia n-
creditis, qui exerce-
stare, eos duabus
que in transitu Al-
perierint, quàm sup-
At enim pauci qui
corporibusq; quorū
nere vis illa possit
fame, frigore illius
debilitati inter sax-
tus, niue rigentes n-
quassata fractaq; a-
Cum hoc equite, cu-
reliquis extremas
tis. Ac nihil magis
vos cum hisse pug-
nibalem videantur
federum ruptore a-
ulla humana ope c-
lum: nos autem, qui
mus, commissum a-

nus voluit: ut Consulem ducem aduersus Annibalem ac Pœnos haberetis, ipse me huic voluntario certamini obtuli. nouo Imperatori apud nouos milites pauca verba facienda sunt. ne genus belli, neue hostem ignoretis: cum ijs est vobis, milites, pugnandum, quos terra marique priore bello vicistis: à quibus stipendium per viginti annos exegistis: à quibus capta belli prœmia, Siciliam ac Sardinia habetis. Erit igitur in hoc certamine is vobis illisq; animus, qui victoribus & victis esse solet. Nec nunc illi, quia audent, sed quia necesse est, pugnaturi sunt: nisi creditis, qui exercitus incolumi pugnam detrahere, eos duabus partibus peditum equitumque in transitu Alpium amissis, qui plures penè perierint, quàm supersint, plus spei nactos esse. At enim pauci quidem sunt, sed vigentes animis corporibusq;: quorum robor ac vires vix sustinere vis ulla possit. Effigies, imò umbra hominū, fame, frigore, illuue, squalore enecti, contusi ac debilitati inter saxa rupesq; ad hac perusti artus, niue rigentes nerui, membra torrida gelu, quassata fractaq; arma: claudi ac debiles equi. Cum hoc equite, cum hoc peditu pugnaturi estis: reliquias extremas hostium, non hostes habebitis. Ac nihil magis vereor, quàm ne antequàm vos cum hoste pugnaueritis. Alpes vicisse. Annibalem videantur. Sed ita forsitan decuit, cum fœderum ruptore duce, ac populo Deos ipsos sine ulla humana ope committere ac profligare bellum: nos autem, qui secundum Deos violati sumus, commissum ac profligatum conficere. Non

vereor, ne quis me hoc vestri adhortandi causse
magnifice loqui existimet: ipsum aliter animo
affectum esse. Licuit in Hispaniam provinciam
meam ire, quo iam profectus eram cum exercitu
meo, ubi & fratrem consilij participem, ac periculi
socium haberem: & Asdrubalem potius quam Anni-
balem hostem, & minorem haud dubie molem
belli, tamen, cum praterueherer navibus Gallie
eram, ad famam huius hostis in terram egres-
sus, pratermisso equitatu, ad Rhodanum movi
castra, equestri pralio, qua parte copiarum con-
ferendi manum fortuna data est, hostem fudi.
Peditum agmen, quod in modum fugientium raptim
agebatur, quia assequi terra non poteram, neque e-
gressus ad naues erat: quanta maxima celeri-
tate potui, tanto maris terrarumque circuitu, in
radicibus Alpium obuius fui. Huic timendo ho-
sti utrum, cum declinarem certamen, improvi-
sus videor incidisse? an occurrere in vestigijs e-
ius? laceessere ac trahere ac decernendum? Expe-
riri iuvat, utrum alios certe repente Carthagi-
nenses per viginti annos terra ediderit: an
idem sint, qui ad Aegates pugnare Insulas:
& quos ab Eryce duodeuicenis denarijs esti-
matis emisistis: Et utrum Annibal hic sit a-
mulus itinerum Hercules, ut ipse fert: an vecti-
galis stipendiariusque, & servus Populi Romani à
patre relictus, quem nisi Saguntinum scelus agi-
raret, respiceret profecto, si non patriam victa:
domum certe, pacemque & foedera Amiclaris scripta
manu: qui iussus à Consule nostro, praesidium dedux-
it ab Eryce: qui graves impositus victis Gar-
thagi-

thaginensibus leges
qui decedere Sicilia
pactus est. Itaque vos
nemo, quo aduersus
velim: sed cum in d
velut si servus via
contra vos ferente
Erycem clausos ruli
fame interficere: li
ficam trajicere, si
certamine Carthagi
mus precantibus:
cum victis fecim
mus, cum Africo b
partitis furiosum
tam patriam nostri
decora nobis hoc t
certamen. Non de
de quibus quond
nobis est pugnand
ercitus, qui, nisi ne
Alpes alia sunt, q
nona possint praesi
velut si ante Rom
quisque se non corpe
ros paruos armis p
solum agitet curas
putet, nostras nunc
pulumque Rom. qua
ntalem inde sorte
imperij fore.

tandi caussa
aliter animo
provinciam
cū exercitu
ē, ac periculi
quā Annib
dubie molem
uibus Gallie
egres
danum rioni
opiarum con
hostem fudi
ientiu raptim
eram, neg
xima celeri
circuitu, in
timendo ho
pen, improvi
in vestigijs e
endum? Expe
te Carthagi
diderit: an
auere Insulas:
denarijs aspi
nibal hic sit a
fert: an vesti
nuli Romani à
um scelus agi
atriam victi:
iclaris scrip
rafidu deduc
victis Gar
thagi

thaginenſibus leges fremens moerensque accepit:
qui decedere Sicilia, qui stipendium Po. Ro. dare
pactus est. Itaque vos ego, Milites, non eo solum a-
nimo, quo aduersus alios hostes soletis, pugnare
velim: sed cum indignatione quadam atque ira:
velut si seruos videatis vestras arma repente
contra vos ferentes. Licuit, si voluissemus, ad
Erycem claſſos ultimo supplicio humanorum,
fame interficere: licuit claſſem victricem in A-
fricam trajcere, atque intra paucos dies sine ullo
certamine Carthaginem delere. Veniam dedi-
mus precantibus: emisimus ex obsidione: pacem
cum victis fecimus: tutela nostra deinde duxi-
mus, cum Africo bello urgerentur. Pro his im-
partitis furiosum iuuenem sequentes, oppugna-
tam patriam nostram veniunt. atque utinam pro
decore nobis hoc tantum, & non pro salute esset
certamen. Non de possessione Sicilia ac Sardinie,
de quibus quondam agebatur: sed pro Italia
nobis est pugnandum, nec est alius ab tergo ex-
ercitus, qui, nisi nos vincimus, hosti obſiſtat: nec
Alpes alie sunt, quas dum superat, comparari
noua possint praesidia. hic est obſtadum, Milites,
velut si ante Romana moenia pugnemus: unus-
quisque se non corpus suum, sed coniugem ac libe-
ros paruos armis protegere putet: nec domesticas
solum agitet curas, sed identidem hoc animo re-
putet, nostras nunc intueri manus Senatum Po-
pulumque Rom. qualis nostra vis virtusque fuerit.
valem deinde fortunam illius urbis, ac Romani
imperij fore.

ORATIONIS ANNIBALIS AD

milites suos.

Quum Annibal cū P. Scipione manus consere-
re decreuisset; rebus prius quàm verbis, milites
suos adhortatus est. Captiuos enim montano
vinctos, in medio constituit, armisque Gallicis
ante pedes eorum proiectis interrogauit: Quis, &
vinculis leuaretur, armaque & equum victor ac-
ciperet, decertare ferro vellet? Cum ad vnum om-
nes ferrum pugnamque poscerent; & deiecta es-
set in id fors; se quisque cum optabat, quem for-
tuna in id certamen eligeret. Vt cuiusque fors
exiderat, alacer inter gratulantes gaudio, quum
sui moris tripudijs arma ratim capiebat. Vbi
vero dimicarent is habitus animorum non inter
eiusdem modo conditionis homines erat; sed et-
iam inter spectantes vulgo: vt non vincentium
magis, quàm bene morientium fortuna lauda-
retur. Dum sic aliquot spectatis paribus affectos di-
misisset; concione deinde aduocata, hanc oratio-
nem est exorsus.

SI, quem animum in aliena sortis exemplo
paulo ante habuistis, eundem mox in asti-
manda fortuna vestra habueritis: victi-
mus, milites: neque enim spectaculum modo il-
lud, sed quadam veluti imago vestra conditio-
nis erat? ac nescio, an maiora vincula, maiore s-
que necessitates vobis quàm captiuus vestris
fortuna circumdederit: dextra lauaq; duo ma-
ria claudunt, nullam ne ad effugium quidem,
nauem habentibus: circà, Padus annis maior
ac violentior Rhodano: à tergo Alpes urgent,
vix integris vobis, ac vigentibus transita. Hic
vobis

vobis vincendum
vbi primum hosti
qua necessitatem
vobis ea victori-
homines ne à dijs
solent, si Siciliam
tibus nostris crepi-
ri essemus: satis ta-
quid Romani tot
possident: id omni-
rium est. In ha-
te cum Djs bene-
nabuc in vasis
bus pecora conse-
tot laborum perie-
Tempus est iam o-
facere, & magna
timoris per tot m-
tas gentes emens
fortuna dabit: h-
stipendijs dabit. I-
lum est: tam diffi-
fore. Sape & cor-
tamen edidit: &
momento victi su-
gore nominis Rom-
comparandi sint?
vestram cum illa
ceam: ab Herculi-
nisiq; ultimis terr-
pania & Gallia
nisi. Pugnatitis

manus confere-
erbis, milites
nim montanos
nisque Gallicis
ogavit: Quis, li-
um victor ac-
ad vnum omi-
& deiecit: es-
bat, quem for-
it cuiusque for-
gudio, quam
capiebat. Vbi
tum non inter-
es erat; sed et-
on vincientium
ortuna laudate-
bus affectos di-
ta, hanc oratio-

fortis exemplo
m max in asti-
meritis: victi-
culum modo il-
estra conditio-
acula, maiore
ptinis vestris
uag, duo ma-
ium quidem,
us annis maior
Alpes urgent,
transita. Hic
vobis

vobis vincendum aut moriendum milites est.
Vbi primum hosti occurristis: & eade fortuna,
qua necessitatem pugnandi imposuit: premia
vobis ea victoribus proponit, quibus ampliora
homines ne à dijs quidem immortalibus optare
solent. Si Siciliam tantum ac Sardiniam paren-
tibus nostris ereptas, nostra virtute recuperatu-
ri essemus: satis tamè ampla premia essent. Quic-
quid Romani tot triumphis partum congestum
possident: id omne nostrum cum ipsis domenis fu-
turum est. In hanc tam optimam mercedem agi-
te cum Dijs bene iuvantibus, arma capite. Satis
adhuc in vastis Lusitania Celtiberiaq; monti-
bus pecora consectando nullum emolumentum
tot laborum periculorumq; vestrorum vidistis.
Tempus est iam opulenta vos ac ditia stipendia
facere, & magna opera premia mereri, tantum
itineris per tot montes fluminaq;, & tot arma-
tas gentes emensos. Hic vobis terminum laborū
fortuna dabit: hic dignam mercedem emeritis
stipendijs dabit. Nec quàm magni nominis bel-
lum est: tam difficilem existimaveritis victoria
fore. Sæpe & contemptus hostis cruentum cer-
tamen edidit: & inclyti populi Regesque perleui
momento victi sunt. Nam dempto hoc uno ful-
gore nominis Romani: quid est, quod illi vobis
comparandi sint? ut viginti annorum militiam
vestram cum illa virtute, cum illa fortuna ta-
ceam: ab Herculis columnis, ab Oceano, termi-
nisq; ultimis terrarum, per tot ferocissimos Hi-
spania & Gallia populos vincentes huc perue-
nistis. Pugnabitis cum exercitu tyrone, h ac ipsa

estate caeso, victo, circumfesso à Gallis, ignoto adhuc duci suo, ignorantibus ducem. An me in pratorio patris clarissimi Imperatoris propè natum, cerèdè educatū, domitorem Hispania, Galliaque, victorem eundem, non Alpinarum modo gentium, sed ipsarum, quod multo maius est, Alpium, cum semestri hoc conferam duce, deserto re exercitus sui? cui si quis, demptis signis, Pœnos Romanosque hodie ostendat, ignoraturum certum habeo, utrius exercitus sit Consul. Non ego illud parui aestimo, Milites, quod nemo vestrum est, cuius non ante oculos ipse sepe militare aliquod ediderim facinus: cuius non idem ego virtutis spectator ac testis, notata temporibus locisque, referre sua possim decora, collaudastis me, Milites, donastis: alumnus prius omnium vestrum, quàm Imperator, procedam acie adversus ignotos inter se, ignorantesque. Quocumque, circumtuli oculos, plena omnia video animorum ac roboris: veteranum peditem, generosissimarum gentium equites frenatos & infrenatos, vos socios fidelissimos fortissimosque, vos Carthaginienses, tum ob patriam, tum ob iram iustissimam pugnatueros. Inferimus bellum, infestisque signis descendimus in Italiam, tanto audacius fortiusque pugnaturi, quanto maior spes maiorque animus inferentis est vim, quam arcantis. Accendit præterea animos & stimulat, dolor, iniuria: indignitas. Ad supplicium depoposcere me ducem primum: deinde vos omnes, qui Saguntum oppugnassetis, deditos ultimis cruciatibus affecturi fuere. Crudelissima ac superbissima

bissima gens, sua omnibus bellum, cuiusmodi imponere eludique nos ter quos ne excedam nos, observat. Ne tibi sit cum Saguntum, usquam te quod veterimas Sardiniam adveniam, & si inde Transcendet anni, unum in 2 misere, nihil usque quod armis vincta navis licet esse, quager, sua terra gentes accipien esse, & omnibus de desperatione tuna dubitabit, mortem oppetere finatumque, in an nullum tacitam Dy immortalib

P. Scipio & L. Pite in Sicilia illiussi, se coniu

illis ignoto ad-
An me in
ria propina-
spania, Gal-
marum modo
maius est, Al-
duce, deserto
signis, Per-
iguoraturum
Consul. Non
uod nemo ve-
ipso saepe mili-
tibus non idem
ata tempore
collauda sibi
us omnium ve-
acie aduer-
Quocumq; cir-
deo animorum
generosissima-
insensatos,
vos Cartha-
iram iussis-
illum, insensis-
anto audacius
or spes maior
arcentis. Ac-
ulat, dolor,
um depoposce-
nos omnes, qui
s ultimis cru-
stima ac super-
bi sumus.

bissima gens, sua omnia, suisq; arbitrij facit: cum
quibus bellum, cum quibus pacem habeamus, se-
modum imponere, equum censet: circūscribit in-
cluditq; nos terminis montium fluminumq;
quos ne excedamus, neq; eos, quos statuit, terri-
nos, obseruat. Ne transferis Iberum, ne quid rei
tibi sit cum Saguntinis. Ad Iberum est Sagun-
tum, nusquam te vestigio moueris. Parum est
quod veterrimas prouincias nostras Siciliam ac
Sardiniam ademit, nisi adimat etiam Hispani-
am, & si inde cessero, in Africam transcedet.
Transcendet autem dico? duos Consules huius
anni, unum in Africam, alterum in Hispaniam
miseri, nihil usquam nobis relictum est, nisi
quod armis vindicauerimus. Illis timidis & ig-
navis licet esse, qui receptum habent: quos suus
ager, sua terra per tuta ac pacata itinera fu-
gientas accipiet: vobis necesse est fortibus viris
esse, & omnibus inter victoriam mortemue cer-
te desperatione abruptis, aut vincere: aut si for-
tuna dubitabit, in pralio potius, quam in fuga
mortem oppetere. Si hoc beneficiū omnibus, de-
stinatumq; in animo est: iterum dicam, vicistis,
nullum incitamentum ad vincendum homini à
Dijs immortalibus acrius datum est.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. SEMPRONII

Consul ad milites.

P. Scipio & L. Sempronius Consules fuerūt.
Hic in sicilia, ille in Italia. Qui Senatus consulto
iussi, sese coniunxerunt, & Annibali ad Trebiam

opposuerunt. Verum Scipio equestri prælio uno, & vrinere apud Ticinum accepro minutus, rem trahi, malebat. Recentis animi Sempronius, eoq; ferocior nullam dilationem patiebatur. Vnde, collega cunctante, suum equitatum trans Trebiā aduersus hostes misit. Quæ res, quum feliciter euenisset, hanc orationem habuisse dicitur.

GAudio, Milites, efferor, quòd ea copiarū par e, qua collega victus erat, vicerim, simul ac vestros animos restituerim atque rescierim. Sed neminem arbitror esse, præter collegam, qui iustam dimicationem dilatā velit. Is animo magis ager, quàm corpore, recentis memoria vulneris, horrens tela, certamen detrectat. Ego non esse cum agro senescendum, iudico. Quid ultra differimus, ac terimus incassum tempus? Quem tertium Consulem quem alium expectamus exercitum? Castra Carthaginensium in Italia ac propè in conspectu urbis sunt. Nobis non Sicilia, non Sardinia victis adiungitur, non cis Iberum Hispania petitur: sed solo patrio terraq; in qua geniti sumus, expellimur, Romani. Quantum ingemiscunt Patres nostri circa mœnia Carthaginis bellare soliti, si viderint nos, progeniem suam, duos Consules Consularesq; exercitus, in media Italia patientes intra castra: Pœnum, quod inter Alpes Apenninumq; agri sit, sua ditionis fuisse.

Annibal perex
habes Romanum
esse, castra non pro
stium hostis copi
consilia diligenti
Flaminium Con
temerarium, v
nec homines cor
prapropere soler
tate atque irrita
potuit vallitate
prelucioi procul
dedecus suum pa
salutaria magis q
oratione rescier
ama profuit, se
Rom. malo.

L Arga quiden
Tunc cum
curia v
Replenda est i
Iudico tentanc
Querendi nob
ros.
Quinimo colleg
his scilicet exerc
geramus. Arretij
nim patria & pe
manibus populoru

EX LIBRO SECVNDO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. FLAMINII

ad Consiliarios.

Annibal per exploratores pramissos, certum habes Romanum exercitum circa Arretij moenia esse; castra non praecni locauit. Deinde regionis situm, hostis copias, & in primis animum atque consilia diligenter inquisiuit. Quum autem C. Flaminium Consulem animaduertisset, virum temerarium, vt qui rebus in agendis nec Deos, nec homines consulere, sed ferociter omnia ac prapropere soleret agere; parauit hominem agitare atque irritare. Quantam itaque maximam potuit vastitatem cadibus ac incendijs Consuli praeferoeci procul ostendit. Irritatus Imperator, dedecus suum pati talia ratus, ceteros omnes, salutaria magis quam plausibilia suadentes, hac oratione reijciendo atque increpando, statim in arma profiliuit, sed cum suo magno & totius Po. Rom. malo.

L Arga quidem semper vobis est copia fandis: Tunc cum bella manus poseunt, non curia verbis

Replenda est, igitur possit quid viuida virtus
Iudico tentandum, nec longè seilicet hostes
Quaerendi nobis, circumstant vndique mu-
ros.

Quinimo collegam expectemus, vt coniun-
ctis scilicet exercitibus, & communi consilio re-
geramus: Arretij ante moenia sedeamus, hic e-
nim patria & penates sunt: Annibalemissus è
manibus populetur Italiam, vastandoque &

urendo omnia, ad Romana mœnia perveniat, nec nos ante hinc moverimus, quàm (sicut olim Camillum è Vejs) C. Flaminium ab Arretio Patres acciverint. Quin ocys signa convellit? Ipse licet in equum, aubus non bonis, insiliens corruerim: tamen id fortissimum Cōsulem nihil moverit. Sed quid tu? num literas à Senatu assers quæ me rem gerere vetent? abi, nuncia signum effodiant, si ad convellendum manus præmetu obtorpuerint. Nos inuitis omnibus in hostes sumus impressionem factururi.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q. MINVTII RVFFI
ad milites.

Post miserabilem lacus Thrasymeni cladem Q. Fabius Maximus creatus est. Dictator. Qui non temere praliari, nec vsquàm, nisi necessitate compellus, sese fortuna (vt C. Flaminius) committere solebat, vnde prudentiam eius extimescens Annibal, omnem movit lapidem, vt Dictatoris constantiam frangere, & ad animum ad pugnandum sollicitare posset. Cum igitur sapius pugnandi fuisset obtrusa facultas, & Fabius nō temere milites in aciem educere vellet, pro cunctatore, segnis, pro cauto timidus ab equitum Magistro Q. Ruffo Minutius vocatus, & hac propalam oratione notatus est.

Spectatum ne huc ad rem fruendam oculis, sociorum cades, & incendia venimus? nec, si nullius alterius nos, ne civium quidē horum pudet? quos in Sinuessam colonos patres nostri miserunt: vt ab Samnite hoste tuta hac ora esset: quàm nunc non vicinus Samnis urit: sed

Pœnus

Pœnus advena, ab
minis nostra ciuitate
progressus. Tantum
parentibus nostris
Punicas vagari cl
duxerint: eam nos
hustium, ac Mauro
modo Saguntum op
mines tantum, se
tendentem ad ince
lem lentu spectam
rum, agrorumq; in
aures clamoribus
nos, quàm Deorum
pecorum more per
exercitum ducimus
Si hoc modo pera
Furius recipere à
hic novus Camil
rebus afflictu quæ
recupervare parati
vereor ne, sic cum
Pœnis toties serva
re verè Romanus
auctoritate Patrum
Veius allatus est n
lanicalum, ubi se
scendit in equum:
urbe, quæ nunc bi
die citra Gabios, c
post multos annos,

ia perveniat,
 (sicut olim
 in ab Arretio
 gna consue-
 bonis, insu-
 um Cōsulem
 eras à Sena-
 abi, nuncia
 n manus pra
 nibus in ho-

M

II RVF-

neni eladem
 ator. Qui non
 cessitate com-
 e) committere
 imicens An-
 dictatoris con-
 pugandum
 i pugandi
 o temere mi-
 nistatore, seg-
 Magistro Q.
 aliam oratio-

ndam oculis.
 venimus? nec
 ma quidē ho-
 os patres no-
 uta hac ora
 is vrit: sed
 Pœnus-

Pœnus advena, ab extremis orbis terrarum ter-
 minis nostra cunctatione & socordia iam huc
 progressus. Tantum (pro dolor) degeneramus à
 parentibus nostris: ut, præter quàm oram illi
 Punicas vagari classes dedecus esse imperij sui
 duxerint: eam nos nunc plenam Numidarum
 hostium, ac Maurorum factam videamus? Qui
 modo Seguntum oppugnari indignando, nō ho-
 mines tantum, sed fœdera & Deos, ciebamus:
 tendentem ad incenia Romana colonia Anniba-
 lem lenti spectamus. Fumus ex incendijs villa-
 rum, agrorumq; in oculos atq; ora venit: strepit
 aures clamoribus plorantium sociorum, sapius
 nos, quàm Deorum inuocantium opem. Nos hic
 pecorum more per aestivos saltus, densiq; colles
 exercitum ducimus, conditi nubibus sylvisq;.
 Si hoc modo peragrandæ cacumina saltusq;.
 Furius recipere à Gallis urbem voluisset, quo
 hic novus Camillus nobis Dictator unicus in
 rebus afflictis quaesitus, Italiam ab Annibale
 recuperare parat: Gallorum Roma esset: quàm
 vereor ne, sic cunctantibus nobis: Annibali ac
 Pœnis toties servauerint maiores nostri. Sed vir
 ge verè Romanus quo die Dictatorem eum ex
 autoritate Patrum, insuq; Populi dictum,
 Veios allatus est nuntius: cum esset satis altum
 Ianiculum, ubi sedens prospectaret hostem: de-
 scendit in equum: atque illd ipse die media in
 urbe, qua nunc busta Gallica sunt, & postero
 die citra Gabios, cecidit Gabiorū legiones. Quid
 post multos annos, cum ad furcas Caudinas ab-

Sam-

Samnite hoste sub iugum missi sumus? virum tandem L. Papyrius Cursor iuga Samnij perlustrando, an Luceriam premenando obsidendoq; & laceffendo victorem hostem, depulsum ab Romanis cervicibus iugum superbo Samniti imposuit? Modo Consul Lucratius qua alia res, quam celeritas victoriam de diti quodam postero die, quam hoste vidit, classem gravem comestibus, impedita suo ipsam instrumento atq; apparatu, oppressit. Stultitia est sedendo, aut votis debellari credere posse, armari copias oportet, deducendas in aqua: ut vir cum viro congregariis. Audiendo agendoq; res Romana crescit, non his sensibus consilij sue, quæ timidi cantu vocant.

A R G V M E N T U M

ORATIONIS Q. RVFFI MINVTIJ ad suos milites, ex faucibus hostilibus, per Fabium Maximum ereptos.

Q. Ruffus Minutius à M. Metello & C. Terentio Varrone adiutus, crebris concionibus effecit, ut cum Fabio Dictatore diuisum Imperium atq; exercitum, quod antea nunquam factum, Magister equitum haberet. Quo accepto dux stolidissimus, optimam statim pugnandi occasionem arripens, animis ferocibus atque minis flagrantem exercitum in aciem duxit: sed ab hoste circumuentus, cum omnibus occisus fuisset, nisi Q. Fabij prudentia liberatus, ac virtute seruatus esset. Ex faucibus igitur hostium ereptus, suam stultitiam confessus, & gratias agendo, Dictatoris prudentiam exosulatus est.

Spergo Minutius, quod secundum, quicquid ipse consulerit, extremi ingenij, mi ingenij, negari teneamus: & prudenti in animo Fabio iungamus. Tulerimus, ubi quod beneficio ei dignum est. Vos, arma dexteraq; &, similibus aliud, tam gloriam dies tur vasa, ut agmina aioru Tribuna Patronum circum neq; animus ad quam superesset, ostendisti nobis, & sti Parentibus nominis, quo sandum deo: tibi, eorum. Itaq; Plebem quam honoratus quæ: & quod tibi tuq; conservato imperium auspicio hac legiones, rest Magistru equit tameri iubens.

Sæpe ego Milites, audisi, cum primum esse virum, qui ipse consultat quid in rem sit: secundum, eum qui bene momenti obediat: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, cum extremi ingenij esse. Nobis quoniam prima animi ingenijq; negata sors est: secundam ac mediâ teneamus: & dum imperare discimus, parere prudenti in animum inducamus, castra cum Fabio iungamus. Ad pratorium eius signa cum tulerimus, ubi ego eum parentem appellauero, quod beneficio eius erga nos, ac maiestate eius dignum est. Vos, Milites, eos, quorum vos modo arma dexterâq; texerunt, patronos salutabitis & si nihil aliud, gratorum certè nobis animorum gloriam dies hac dederit. Colligantur igitur vasa, ut agmine profecti, incedamus ad Dictatoris Tribunal. Te, Fabi, parentem ego, te Patronum circumfusi milites consalutât. Tu, cū neq; animus ad pugnam, neq; spes ad fugâ cuiquam superesset, velut è calo demissus, auxilium ostendisti nobis, & victoriam hostibus extorsisti. Parentibus meis, Dictator, quibus te modo nomine, quò fando possum, aquaui: vitam tantum debeo: tibi, cum meam salutem, tum omnium horum. Itaq; Plebiscitum, quo oneratus magis quam honoratus sum, primus antiquo abrogoque: & quod tibi mihiq;, quod meo exercitui tuoq; conseruato, conseruatoriq; sit felix: sub imperium auspiciūq; tuum redeo, & signa hac legionesq; restituo, Tu queso placatus me Magistrum equitum, hos ordinibus suis quemq; teneri iubeas.

ARGV

ORATIONIS Q. FABII MAXI-
mi ad Æmiliũ Paulũ.

L. Æmilius Paulus & C. Terentius Varro Cō-
sules fuerunt, aduersus Annibalem creati, colle-
gæ diuersorum animorum. Hic ferocior se, quo
die hostem vidisset profligaturum asseuerauit.
Grauior ille non præpropere signis collatis cum
hoste dimicandum censuit. In quo proposito, vt
constantius perseveraret, hac eum Oratione Fa-
bius allocutus fertur. De his duobus Consulibus.
vide siluium Italicum lib. 8. Pua. bel.

SI aut collegam (id quod mallet) tui simi-
lem L. Æmiliũ haberes, aut tu collega tui
similis esses: superuacanea esset oratio mea,
nam & duo boni Consules etiam me tacente om-
nia è Republica fide vestra faceretis: & mali
nec mea verba auribus vestris, nec consilia ani-
mis reciperetis, nũc & collegam tuũ, & te talem
virum intuenti mihi, tecum omnis oratio est:
quem video nequicquam & virũ bonum, & ci-
uem fore, si altera parte claudicet Respublica:
malis consilijs idem ac bonis iuris & potestas
erit. Erras enim L. Pauli, si tibi minus certami-
nis cum C. Terentio, quam cum Annibale fu-
turum censes. Nescio an infestior hic aduersa-
rius, quam ille hostis maneat: & cum illo in
acie tantum, cum hoc omnibus locis ac tempo-
ribus certaturus es: & aduersus Annibalem,
legionesq; eius tuis equitibus ac peditibus pug-
nandum tibi est: Varro dux tuis militibus te est
oppugnaturus. Omnis etiam tibi causa adsit C.

Fla-

Flamini memoriam:
in provincia, & a
prius quã peteret Co-
nsulatu: nũc quo-
videt aut hostem
nunc procellas, præ-
togatos ciet: quid i-
censes facturum: &
sequitur. Atque si
ciat, extemplo pug-
rem, belli hoc genu-
bilibus alius Thra-
erit. Nec gloriantur
& ego contemner
gloriam, modum
bet. Vna ratio
nibalem est, qua
do hoc docet, stult-
eadem ratio qua si
manebunt, immut-
mus, in sede ac solo
cium ac sociorum
commeatibus inua-
dei documentum i-
derunt: meliores
res non tempus dies
aliena, in hostili est
infestaque, procul
que illi terra neque
accipiunt, nulla mor-
in diem rapto vniu-
citius eius habet, qu-

Flaminij memoria: tamen ille Consul demū, & in provincia, & ad exercitum cœpit furere: his priusquā peteret Consulatum e deinde in petendo Consulatu: nūc quoq; Consul priusquam castra videat aut hostem, insanit: & qui tantas iam nunc procellas, pralia atq; acies iactando inter togatos ciet: quid inter armatam iuventutem censes facturum: & ubi extemplo verbera res sequitur? Atque si hic, quod facturum se denunciat, extemplo pugnaverit: aut ego rem militarem, belli hoc genus, hostem hunc ignoro: aut nobilior alius Thrasymeno locus nostris, cladibus erit. Nec gloriandi tempus aduersus unum est: & ego contemnendo potius quā appetendo gloriam, modum excefferim: sed ita res habet. Vna ratio belli gerendi aduersus Annibalem est, qua ego gessi: nec euentus modo hoc docet, stultorum iste magister est: sed eadem ratio qua fuit, futuraq; donec res eadem manebunt, immutabilis est. In Italia bellū gerimus, in sede ac solo nostro. Omnia circā plene ciuium ac sociorum sunt: armis, viris, equis. com meatibus iuuant iuuabuntq;: id iam fidei documentum in aduersis rebus nostris dederunt: meliores, prudentiores, constantiores nos tempus diesq; facit. Annibal contrā, in aliena, in hostili est terra, inter omnia inimica infestaq; procul à domo, procul à patria: neque illi terra neque mari est pax: nulla eū vrbes accipiūt, nulla mœnia, nihil vsquam sui videt, in diem rapto viuit: partem vix tertiam exercitus eius habet, quena Iberum amnem trasecit.

Pla-

Plures fames, quam ferrum absumpsit: nec his paucis iam victum suppediat. Dubitas ergo quin tum sedendo superaturi simus, qui senescat indies? non commeatus, non supplementum, non pecuniam habeat? Quamdiu pro Geryonis, castelli Apulia inopis, tanquam pro Carthaginis manibus pugnatum est? Sed ne aduersus te quidem ego gloriabor. Cn. Seruilius atq; Atilius proximi Consules, vide quemadmodum cum laudificati sint. Hac una salutis est via L. Paule: quam difficilem infestamq; ciues tibi magis quam hostes facient, idem enim tui, quod hostium milites, volent: idem Varro Consul Romanus, quod Annibal Pœnus Imperator, cupiet: duobus duobus unus resistas oportet: resistes autem, aduersus famam rumoresq; hominum si satis firmus steteris: si te neq; collega vana gloria, neq; tua falsa infamia mouerit. A veritate laborare nimis ius saepe aiunt, extingui nunquam. Gloriam qui spreuerit, veram habebit. Sine timidum pro cauto, tardum pro considerato, imbellem pro perito belli vocent, malo te sapiens hostis motuat, quam stulti ciues laudent. Omnia audentem contemnet Annibal: nil temere agentem, metuet. Nec ego, ut nihil agatur, sed ut agentem te ratio dicat, non fortuna. Tuae potestatis semper, tuaq; omnia sint: armatus intentusque sis: neq; occasione tua desis, neq; suam occasionem hosti des. Omnia non properanti clara certa que erunt: festinatio improuida est & caca.

ARGV-

Cum Milites in
nealem pugnam o
Tuditanos Tribuni
sua illi oblectis, vi fer
hostes erumpent
ius rei meminit et
matum.

Cum ergo n
delissimo h
pretio? &
Romanus ciuis sis,
contumelia & mis
non tibi. Non vos q
mori, quam turpiter
tissimorum viroru
iacent, similes estis
lux, maioraq; hosti
per hos qui inordin
pant portis, erumpu
sit, quamuis per con
hoc laxum agmen
simum: itaq; i
metiplos, &

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SEMPRONII

*Tuditanus ad milites, praelij Can-
nensis reliquias.*

Cum Milites in castris minoribus post Can-
nensem pugnam obsiderentur, P. Sempronius
Tuditanus Tribunus militum hac oratiuncula
sua ut oblectis, ut ferro via facta, secum per medios
hostes eumperant, peruenturi Canusium. Cu-
ius rei meminit etiam Frontinus lib. 4. stratage-
matum.

Capi ergo manu istis ab auarissimo & cru-
delissimo hoste & stimariq; capita vestra
pretio? & exquiri ab interrogantibus:
Romanus ciuis sis, an Latinus socius? Ut ex tua
contumelia & miseria, alteri honos quaratur,
non tibi. Non vos quidem L. Aemilius, qui se bene
mori, quam turpiter vivere maluit, & tot for-
tissimorum virorum, qui circa eum cumulati
iacent, similes estis. Sed antequam opprimat
lux, maioraq; hostium agmina obsepant iter:
per hos qui inordinati atq; incompoti obstre-
punt portis, erumpamus. Ferro atq; audacia iter
fit, quamuis per confertos hosteis, cuneo quidem
hoc laxum agmen, ac si nihil obstat, tran-
sibimus: itaq; ite mecum, qui & vos-
metipsos, & Rempub. saluam
vultis.

ARGV-

ARGV-

ORATIO INIS M. IVNII AD P.

*C. pro redimendis ab Annibale capti-
uis, qui post pugnam Cannensem
in hostis manus perue-
nerant.*

Milites, qui post Cannensem pugnam, aut P. Sempronij monitis impulsī, aut propria virtute freti, non ē manibus hostium per eruptionē euaferunt, fessi laboribus ac vulneribus omnes, ab Annibale capti sunt. Redimendi se captiuis copiam facit ille. Pretium fore, in capita quingenos quadrigatos numeros, trecentos pediti, seruo cētum. Elegerunt igitur decem, qui Romam irent, imperatum redemptionē. Illorum igitur princeps M. Iunius Romā in senatu, hac oratione v-
sus est.

Nemo vestrū ignorat, nulli unquā civitati viliores fuisse captiuos, quā nostra. Caterum, nisi vobis plus iusti-
nostra placet causa, non alij unquā minus ne-
gligendi vobis, quā nos in hostium potestātē ve-
nerūt. Non enim in acie per timorem arma tra-
didimus, sed cū propē ad noctem superstantes cu-
mulis casorū corporū praliū extraxissemus: in
castra recepimus nos: diei reliquum ac noctē in-
sequentem fessi labore ac vulneribus vallum su-
mus tutati. Postera die cum circumfessi ab exer-
citu victores aqua arceremur, nec vlla alia ian-
per confertos hostes erumpendi spes esset, nec ess-
nefas duceremus quinquaginta millibus homi-
num ex acie nostra trucidatis, aliquem ex Can-
nensi pugna Romanum militem restare: tum
demon-

demum pacti sum-
teremur: arma, in-
hosti tradidimus. I-
ramus se à Gallis
stros, asperrimos t-
gatos tamen capti-
Tarentum misisse.
Et ad Heracleam
clade infamis, qua
Cannenses campo
tegit: nec superju-
cidandis Et ferru-
Sunt etiam de n-
quidem refugeru-
lieti, quum castra
hostium venerunt
aut commilitonis
deo nec premendo
deri: ne illi quider-
cuius aliquod p-
mes ex acie fugier-
ano Cannensij con-
tulerint, gloriatiq-
præsidij Resp. esse
viris militibusq-
promptioribus pro
redempti, atque i-
Delectum ex omni-
Et milia sermorum
numerus noster est
sumus: quā hī en-
cum illi sinu ian-

demum pacti sumus pretium, quo redempti dimit-
 teremur: arma, in quibus nihil tam auxilij erat,
 hosti tradidimus. Maiores nostros quoque accepe-
 ramus se à Gallis auro redemisse: & patres no-
 stros, asperrimos illos ad conditionem pacis, le-
 gatos tamen captiuorum redimendorum gratia
 Tarentum misisse. Atqui in Italia cum Gallis,
 & ad Heracleam cum Pyrrho, viraq; non tam
 clade infamis, quā pauore & fuga, pugna fuit,
 Cannenses campos acerui Romanorum corporū
 tegūt: nec supersumus pugna, nisi in quibus tru-
 cidandis & ferrum & vires hostem defecerūt.
 Sunt etiam de nostris quidam, qui nec in acie
 quidem refugerunt: sed praesidio castris re-
 licti, quum castra traderentur, in potestatem
 hostium venerunt. Haud equidem ullius cuius,
 aut commilitonis fortuna, aut conditioni inui-
 deo nec premendo, alium, me extulisse velim vi-
 deri: ne illi quidem, nisi pernicitatis pedum, &
 cuius aliquod proemium est, qui pleriq; iner-
 mes ex acie fugientes, non prius, quā Venusia,
 aut Cannusij consisterant, se nobis merito prae-
 tulerint, gloriatiq; sint, in se plus quā in nobis
 praesidij Reip. esse: sed illis ut bonis ac fortibus
 viris militibusq; utemini: & nobis iam
 promptioribus pro patria, quod beneficio vestro
 redempti, atque in patriam restituti fuerimus.
 Delectum ex omni aetate & fortuna habetis: o-
 cto millia seruorum audio armari: non minor
 numerus noster est, nec maiori pretio redimi pos-
 sumus, quā hi emuntur: nam si conferam nos
 cum illis, iniuriam nomini Romano faciā. Illud
 etiam

etiam in tali consilio animadvertendum vobis
 censeam. P. C. si auriore esse velitis, quod nullo
 nostro merito faciat: cui nos hosti relicturi si-
 tis. Pyrrho videlicet, qui nos hospitum numero
 locavit captivos: an bar baro ac Pæno? qui viri
 avarior an crudelior sit, vix astimari potest. Si
 videatis catenas, squalorem deformitatemque
 civium vestrorum, non minus profecto vos ea
 species moveat quam si ex altera parte cernatis
 stratas Cannensibus campis legiones vestras. In-
 tueri potestis sollicitudinem & lacrymas in ve-
 stibulo Curia stantium cognatorum nostrorum,
 expectantiumque responsum vestrum: cum ij pro
 nobis prog, ijs qui absint, ita suspensi ac solliciti
 sint, quem censeatis animum ipsorum esse, quæ mori
 in discrimine vita libertasque est? Si mediusfidius
 ipse in nos mitis Annibal contra naturam suam
 esse velit: nihil tamen nobis vita opus esse cen-
 seamus, cum indigni, ut à vobis redimeremur,
 visi sumus. Redièrè Romam quondam remissi à Pyr-
 rho sine pretio capti, sed redièrè cum legatis, pri-
 moribus civitatis, ad redimendos sese missis. Re-
 deam ego in patriam trecentis nummis non asti-
 matus civis? Suum quisque habet animum P. C.
 scio in discrimine esse vitam corpusque meum: ma-
 gis me fama periculum movet, ne à vobis dam-
 nati ac repulsi habeamur: neque enim vos
 pretio pepercisse homines
 eredit.

ARGV

Finita Captiuor
 variabantur sentent
 vato captivos redim
 tem Manlius, prica
 sententiam, ita locu

Itantummod
 qui in hostium
 rentur: sine
 ni sententiam per
 admonendi essetis,
 bus necessario ad r
 uaveris? Nunc aute
 quod se hostibus de
 pitis modo in acie
 Venusiam Camm
 C. Terentio Conju
 vos eorum P. C. q
 tiar. Atque utinam
 sum, Cammij apu
 optimi testes igna
 conus hic saltem ad
 tibi ducem secuti ess
 Romanis, non capre
 & cum fessis pugna
 latis, & ipse plerique
 ad erumpendum li
 armatorum homin
 inter confertos host
 ipse id facere conat

ARGVMENTVM

ORATIONIS T. MANLII TOR-
quati ad Patres Conscriptos.

Finita Captiuorum Legati M. Iunij oratione, variabantur sententiae, alij de publico, alij ex privato captiuos redimendos esse indicarunt. T. autem Manlius, praefata seueritatis vir, interrogatus sententiam, ita locutus fertur.

S Itantummodo postulassent Legati pro ijs, qui in hostium potestate sunt, ut redimerentur: sine ullius insectatione eorum breui sententiam peregissem. quid enim aliud quam admonendi essetis, ut morem proditum à patribus necessario ad rem militarem exemplo, seruaretis? Nunc autem, cum propè gloriati sint, quod se hostibus dediderint, praeferrig, non capitis modo in acie ab hostibus, sed etiam ijs, qui Venusiam Cannusiumq; peruenierunt, atq; ipsi C. Terentio Consule, aequum censuerint: nihil vos eorum P. C. qua illic acta sunt, ignorare patiar. Atq; utinam hac, qua apud vos acturus sum, Cannusij apud ipsum exercitum agerem, optimū testem ignavis cuiusq; & virtutis: aut unus hic saltem adesset, P. Sempronius, quem si isti ducem secuti essent: milites hodie in castris Romanis, non captiui in hostiū potestate essent. & cum fessis pugnando hostibus, tum victoria latis, & ipsis plerisq; regressis in castra sua: noctē ad erumpendum liberam habuissent: & septena armatorum hominum millia erumpere etiam inter confertos hostes potuissent: neq; enim per se ipsi id facere conati sunt, neq; alium sequi voluerunt.

G

uerunt.

ARGV

uerint. Nocte prope tota P. Sempronius Tust-
 ranus non destitit admonere adhortariq; eos, dū
 paucitas hostium circa castra, dum quies ac si-
 lentium esset, dum nox inceptum tegeret, se du-
 cem sequerentur: ante lucem peruenire in tutā
 loca, in sociorum urbes posse. Sicut auorum me-
 moria P. Decius Tribunus militum in Samnio
 sicut nobis adoleſcētibus priori Punico bello Cal-
 phurinus Flamma, trecentis voluntarijs, cū au-
 tumulum eos capiendum sicut inter medios ho-
 steis, duceret, dixit, Moriamur Milites, & mortē
 nostra eripiamus ex obsidione circumuentas le-
 giones: si hoc P. Sempronius diceret: nec viros qui-
 dē, nec Romanos vos duceret, si nemo tantā vir-
 tutis existeret comes. Viam non ad gloriā magis
 quam ad salutem ferentē, demonstrat: ducens
 in patriam, ad parentes, ad coniuges ac liberos
 facit. ut seruemini, deest vobis animus: quid,
 moriendū pro patria esset, faceretis? Quinquagin-
 ta millia ciuium sociorumq; circa vos eo ipse di-
 csa iacent: si tot exempla virtutis non mouent
 nihil vnquam mouebit: si tanta clades vobi-
 vilē vitā nō fecit nulla faciet. Liberi ac incolu-
 mes desiderate patriā: imō desiderate dū patri-
 est, dū ciues eius estis: serō nūc desideratis, dimi-
 nuti capite, ab alienati iure ciuiū, serui Cartha-
 ginienſiū facti. Pretio redituri estis eō, unde ig-
 nauia ac nequitia abistis? P. Sempronium ci-
 uem vestrum non audistis arma capere, ac
 iubentem sequi: Annibalem paulo post audistis
 castra prodi & arma tradi iubentem. Quā eg-
 gressus istorum accuso, cum scelus possim ac-
 cusare

cusare? non enim
 monentē, sed obſiste-
 frictis gladijs viri
 ſent, prius inquam
 men, quā hostium
 ues patriā deſideret
 fuissent: neminem le-
 pugnaerunt, ciuem
 armatorum sexcenti
 audierent, qui in pe-
 rent: regijs quad-
 re, quā inuim i-
 mit, censeis fuisset
 millia armatorum
 Nunc autē quem ad
 fortes ne ipsi quider
 nisi quis credere poi-
 quin erumpere, co-
 muidere eos cum
 illorum per virtutē
 rem ignauiamq; se
 esse ſcient. Maluer-
 lucem atq; hostem
 erumpendi occasio
 e caſu deſuit anti-
 ſtra animum habu-
 obſeſſi, armati se ip-
 ſima auſi paſſi que-
 deſſent, affeſſi q; ſi
 ſistere nequirent: n-
 quā armis victi
 am acceſſi: ante ſe

pronius Tullius
 portatq; eos, dū
 quies ac si-
 regeret, se di-
 uenire in tuta
 at auiorum me-
 um in Samnio:
 nico bello Cal-
 untarijs, cū ad
 inter medios ho-
 tilites, & morte
 circumuenti: a le-
 : nec viros qui-
 : tanto tamā vir-
 : ad gloriā magis
 : strati: ducem se
 : iunges ac libera-
 : nimus: quid, si
 : Quinquagim-
 : ca vos eo ipse di-
 : uris non mouent
 : ta clades vobis
 : liberi ac incolu-
 : derate dū patria
 : esleratis, dimi-
 : ſi, serui Cartha-
 : ſis eo, unde ig-
 : Sempronium ci-
 : a capere, ac se
 : uulo post audisti-
 : entem. Quā ex
 : celus possem ac
 : ensari

ensare? non enim modo sequi recusarunt, vend
 monentē, sed obistere ac retinere conati sunt, ni
 strictis gladijs viri fortissimi inertes summonis-
 sent. prius inquam P. Sempronio per ciuium ag-
 men, quā hostium fuit erumpendum. Hos ci-
 ues patria desideret? quorum si ceteri similes
 fuissent: neminem hodie ex ijs, qui ad Cannas
 pugnaverunt, ciuem haberet? Ex millibus septē
 armatorum sexcenti extiterunt, qui erumpere
 auderent, qui in patria liberi atq; armati redi-
 rent: neq; ijs quadraginta millia hostiū obstitē-
 re, quā tutum iter duarum propē legionum ag-
 mini, censetis fuisse? haberetis hodie die viginti
 millia armatorum Canusij: fortia, fidelia, P. C.
 Nunc autē quemadmodū hi boni, fidelesq; (nam
 fortes ne ipsi quidem dixerint) ciues esse possunt?
 nisi quis credere potest fuisse, qui erumpentibus
 quin erumperent, obistere conati sunt: aut non
 inuidere eos cum incolumitati, tum gloria
 illorum per virtutem parta? cum sibi timo-
 rem ignauiamq; seruitutis ignominiosa causam
 esse sciant. Maluerūt in tentorijs latentes simul
 lucem atq; hostem expectare: cum silentio noctis
 erumpendi occasio esset. At enim ad erumpendū
 ē castris defuit animus, ad tutanda fortiter ca-
 stra animum habuerunt, dies noctesq; aliquot
 obsessi, armati se ipsi tutati vallo sunt. tandem
 ultima ausi passiq; cum omnia subsidia vitā
 ēēssent, affecti q; fame viribus, arma iam sus-
 tinere nequirent: necessitatibus magis humanis
 quā armis victi sunt. Orto sole hostis ad val-
 lum accessit: ante secundā horā nullam fortunā

certaminis experti, tradiderunt arma ac seip-
 sos. Hac vobis ipsorum per biduum militia fuit,
 cum in acie stare & pugnare decuerat, tum in
 castra refugerunt: cum pro vallo pugnandum
 erat, castra tradiderunt, neq; in castris utiles.
 Quos redimam? cum erumpere castris, oportet
 euncta armini ac manetis: cum manere & castra
 armis tutari necesse est, & castra & arma &
 vos ipsos traditis hosti. Ego non magis istos re-
 dimendos P. C. cenfeo: quam illos dedendos An-
 nibali, qui per medios hostes è castris eruperunt
 ac per summam virtutem se patria restituerunt

EX LIBRO TERTIO.

ARGVMENTVM
 ORATIONIS PACVVI CALA-
 nini ad populum Campa-
 num.

Campanus populus Senatui suo fuit infestus
 Pacuvius igitur Calaninus rationem initurus
 qua Senatui & obnoxium sibi & plebi faceret:
 in unum collegit Senatores, eosque ex pacto in
 Curia clausos retinuit. Deinde vocato ad con-
 cionem populo, hanc orationem habuisse dici-
 tur.

Quod sapse optastis, Campani, ut supplic-
 iumendi vobis ex improbo ac detestabi-
 li Senatu potestas esset: eam nunc, no-
 per tumultum expugnantes domos singulorum
 quas praesidijs clientium servorumq; tuentur, ei-
 summo vestro periculo, sed tutam habetis ac li-
 beram.

beram. Clausos om-
 los, inermes: nec qui
 mere egeritis: de
 sententia dicenda f-
 tus est: poenas pend-
 indulgere oportet: r-
 utilitatem vestram
 opinor edidisti Sena-
 non habere non vult
 abominandum: as-
 consilium est, Sena-
 res simul agenda f-
 natum tollatis, &
 gulos Senatores tub-
 consulam: quod de
 primi in eius locum
 novum Senatorem
 supplicium sumatur

Campani luxu de
 post eladem Cannen-
 rum id temporis tri-
 apud Romanos mili-
 cognati agere perlice-
 Consul emitteren-
 communi nomine p-
 oratione Consul rel-
 M Orem magis
 Campani, in

arma ac seip-
m militia fuit,
uerat, tum in
illo pugnandum
castris utiles.
castris, oportet,
nere & castra
a & arma &
magis istos re-
dedendos An-
stris eruperunt,
ria restituerūt.

TIO,

M

II CALA-

mpa-

no fuit infestus,
onem initurus
& plebi faceret:
ique ex pacto in
votato ad com-
m habuisse dici

ani, ut supplic-
bo ac detestabi-
ram nunc, non
nos singulorum
mq; tuentur, ci-
mi habetis ac li-
berandi.

beram. Clausos omnes in Curiam accipite, so-
los, inermes: nec quicquam raptim aut forte te-
merè egeritis: de singulorum capite vobis ius
sententia dicenda faciam: ut quas quisq; meri-
tus est, pœnas pendat. Sed ante omnia ita vos ira
indulgere oportet: ut potiore ira salutem atq;
utilitatem vestram habeatis. Etenim hos (ut
opinor) edistis Senatores: nam Senatum omnino
non habere non vultis: quippe aut Rex, quod
abominandum: aut, quod unum libera ciuitatis
consilium est, Senatus habendus est. Itaq; diu-
res simul agenda sunt vobis, ut & veterem Se-
natum tollatis, & novum cooptetis. Citari sin-
gulos Senatores iubeo: de quorum capite vos
consulam: quod de quoq; censueritis fiet. Sed
prius in eius locum virum fortem ac strenuum
novum Senatorem cooptabitis, quam de noxio
supplicium sumatur.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. TERENCEII

Varronis Consulis, ad Legatos
Campanorum.

Campani luxu defluentes, Romanum imperiū
post cladem Cannensem inceperunt spernere. Ve-
rum id temporis trecenti nobilissimi Campani
apud Romanos militarunt, quorum parentes &
cognati agrè peruicerunt, ut Legati ad Romanū
Consulem mitterentur, bonam assilatis operam
communi nomine pollicitaturi. Missis igitur hac
oratione Consul respondisse fertur.

Morem magis loquēdi cum socijs seruastis,
Campani, iubentes quæ opus essent ad bel-

lum, imperare: quàm convenienter ad praesentem fortuna nostra statum locuti estis. Quis enim nobis ad Cannas relictum est, ut, quasi aliquid habeamus, id quod deest, explemus socijs velimus? pedites vobis imperemus tanquam equites habeamus? pecuniam deesse dicamus, tanquam ea tantum desit? Nihil, ne quod suppleremus quidem, nobis reliquit fortuna: legiones, equitatus, arma, signa, equi virique, pecunia, commentus, aut in acie, aut in ruinis postero die amissis castris, perierunt. Itaque non iuvet is nos in bello oportet. Campani: sed cum Poenis bellum pro nobis suscipiatis. Veniat in mentem, ut trepidos quondam maiores vestros intra moenia compulso, nec Samnitum modo hostem, sed etiam Sidicinum paventes: recepto in fidem apud Satriculam defenderimus: ceptumque propter vos cum Samnitibus bellum per centum propè annos, variante fortuna eventum, tulerimus. Adjicite ad haec, quod foedus aequè dedimus, quod leges nostras, quod ad extremum, id quod ante Cannensem certè cladem maximum fuit, civitatem nostram magna parvi vestrum dedimus, communicavimusque vobiscum. Itaque communem vos hanc cladem, quae accepta est, credere, Campani, oportet: communem patriam tuendam arbitrari esse. Non cum Samnite aut Hetrusco res est: ut, quod à nobis oblatum sit, in Italia tamen imperium maneat. Poenus hostis, ne Africa quidem indigena, ab ultimis terrarum oris, freto Oceani, Herculisque columnis, expertè omnis iuris &

conditionis, & trahit. Hunc ferunt, insuper molibus ex humis: & quod pro nis corporibus do pulu, quos contingere habere dominus imagine iura pete ac Mauvori pat modo in Italia, pami, prolapsum stra fide, vestris tum esse. Tringitum arbitror ex pecunia assatim e tuna vestra fidem se sentiet, nec Rom

Annibal antho laui, (de quo paul dem acceperat. Is lauiam cenare ve tres modò Campa la filius Pacui, q catione ac precib Perolla, hilariter sis nec domino ipsius Annibalis,

conditionis, & lingua propè humana militem trahit. Hunc natura & moribus immitem ferung, insuper dux ipse efferauit, pontibus ac molibus ex humanorum corporum strue faciendis: & (quod proloqui etiam piget) vesci humanis corporibus docendo. Hos infandis pastos opulsi, quos contingere etiam nefas sit, videre atque habere dominos, & ex Africa, & à Carthagine iura petere, & Italiam Numidarum ac Maurorum pati provincia esse, cui non, genito modo in Italia, detestabile sit Pulchrū erit Campani, prolapsū clade Romanum imperium vestra fide, vestris viribus retentum ac recuperatum esse. Triginta millia peditū, quatuor equitum arbitror ex Campania vos scripsisse: iam pecunia affatim esse frumenti: qui si parū fortunæ vestra fidem habetis, nec Annibal se vicisse sentiet, nec Romani se victos esse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PEROLLÆ AD PACUUIUM Calaium patrem de interficiendo Annibale.

Annibal autoritate atq; diligētia Pacui Caluij, (de quo paulò antè diximus) Capuam in fidem acceperat. Is urbem ingressus, se apud Calaium cœnare velle pronunciat: cui conuiuio tres modò Campanos adhibuit, in quibus Perolla filius Pacuij, qui aliquanto antè patris deprecatione ac precibus Annibali placatus erat. His Perolla, hilariter ceteris epulantibus, vnus tristis nec dominorū inuitatione vinci potuit, nec ipsius Annibalis, vt curis amotis & seclusis la-

tus conuiuaretur. Ac quum forte ante noctem Pacunius ex conuiuio egressus, in hortum qui posticis adium partibus subiectus erat, secederet: patrem filius Perolla sequutus, ita vt sequitur, consilium suum de interficiendo Annibale declarauit. Pater ex filio quum ea audiuiſſet, velut si iam interesset indigno atque detestabili facinori; filium vt deinde sequitur, ab indignitate & atrocitate facinoris flebiliter deterrebat. Filius inde precibus atque lacrymis patris victus, facinus conceptum se non editurum promisit.

Consilium assero, pater, quo non veniam solum peccati quo defecimus ad Annibalem, impetraturi ab Romanis, sed in multo maiore dignitate & gratia simus Campani, quàm fuimus unquam. Iam ego, sanguine Annibalis sanciam Romanum fœdus. Te id prius scire volui, si forte adesse dum facinus paratur, malles.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PACVVI CALANINI patris ad filium Perollam.

Perolla, foedissimam, qua Campani à Romanis descuerant, defectionem expiaturus; Annibalem in conuiuio, cui ipse eum parente suo fuerat adhibitus interficere voluit. Sed tam audax facinus meditantem hac oratione pater à proposito retraxit, & precibus ferrum extorsit.

PEr ego te, fili, quacunq; iura liberos iungunt parentibus, precor quasoq; ne ante oculos patris facere & pati omnia infan-

da ver

da veld, pauca
per quicquid Deo
gentes fidem obstru
sis essemus digressi
armamur? surgis
tertiis Campano
us: eam ipsam me
sanguinet Anniba
care, filium Anni
sancti, non fides, v
tar infanda, sine
asserunt. Vnus ag
illa turba tot liber
num intenti omni
torpescunt ne in an
nibalis, quem arm
horret Populus Ro
xilia desint, me ip
ponentem pro cor
qui per meum pecc
gendusq; est: deter
illie vincit, valeant
te hodie valuerunt

ARG
ORATIONI
Pacui

EGo quidem
exoluam pa
ter prodita
men: semel, quem a
nitentur, quum

ante noctem
mortui qui po-
tat, secederet:
ta ut sequitur,
Annibale de-
diciſſet, velut
deſtabili faci-
ab indignitate
eterbebat. Fi-
is patris vi-
diturum pro-

no non veniam
us ad Anni-
manis, ſed in
ſimma Cam-
ego, ſanguine
culus. Te id
m ſacinus pa-

M

I CALA-
llam.

ani à Romanis
us; Annibalem
ſuo fuerat ad-
audax facinus
propoſito te-

liberos iun-
aſq; ne ante
omnia infan-
da videret

da velis, pauca hore ſunt, intra quas iurantes
per quicquid Deorum eſt, dexteras dextra iun-
gentes fidem obſtrinximus, ut ſacris de men-
ſis eſſemus digreſſi à colloquio extemplo in eum
armamur? ſurgis ab hoſpitali menſa, ad quam
tertius Campanorum adhibitus ab Annibale
es: eam ipſam menſam cruentare vis hoſpitis
ſanguine? Annibalem pater filio meo potui pla-
care, filium Annibali non poſſum? Sed ſi nihil
ſancti, non fides, non religio, non pietas: audean-
tur infanda, ſi non perniciem nobis cum ſcelere
afferunt. Vnus aggreſſurus es Annibalem? quid
illa turba tot liberorum ſeruorumq;? quid in v-
num intenti omnium oculi? quid tot dextra?
torpeſcent ne in amentia illa? Vultu ipſius An-
nibalis, quem armati exercitus tremunt, quem
horret Populus Rom. tu ſuſtinebis? Et ſi alia au-
xilia deſint, meipſum ferire, corpus meum op-
ponentem pro corpore Annibalis, ſuſtinebis? ad-
qui per meum pectus petendus ille tibi, transfi-
genduſq; eſt: deterri hic ſine te potius, quàm
illic vinci. valeant preces apud te mee, ſicut pro
te hodie valuerunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PEROLLÆ QVA

Pacuvio patri reſpondet.

Ego quidem quam patria debeo pietatem,
exoluam patri. Tuam doleo vicem, cui
ter prodita patria ſuſtinendum eſt cri-
men: ſemel, quum defectionem inſiſti ab Roma-
nis: iterum, quum pacis cum Annibale fuiſſi

G 5

auctor:

author: tertium hodie, quum restituenda Romanis Capua mora atq; impedimentum tu es. O patria, ferrum quo pro te armatus hanc arcem defendere volebam, hosti minimè parcens, quando parens extorquet, recipe.

ARGVMENTVM

ORATIONIS HIMILCONIS BARCHINÆ factionis viri aduersus Hannonem.

Mago Amilcaris filius Carthaginem profectus, senatu dato, quæ ad Cannas gesta erant, expostitis, ob victoriam dijs sacrum, autoritate Annibalis, haberi iusserat. Himilco ex hoc tālato nuntio nactus occasione Hannonis alterius factionis principis eludendi, & reprehendendi, ita eum aggressus est. Hano deinde respondet.

Quid est, Hanno? etiam nunc te pœnitet belli suscepti aduersus Romanos? Iube dedi Annibalem: veta in tam prosperis rebus gratias dijs immortalibus agi: audiamus Romanū senatorem in Carthaginensium curia.

ARGVMENTVM

ORATIONIS HANNONIS AD Carthaginenses Senatores.

Mago filius Amilcaris, cum annulis ex Camensi prælio collectis, ab Annibale fratre Carthaginem missus est, ut tantam victoriam denunciaret, simul ad perficiendum cum Romanis bellum, supplementa peteret. Quod cum Barchinæ factio, hoc est, Annibalis fautores omnino faciendum censuissent, Hanno contendit

hæ oratione, nihil tendum esse.

T Acuissem ni omnium esset vobis, Senatori, pœniteat, sus Romanos belli: obnoxius videat: aliena libertatis ob Himilconi, nō desit, siturum ante inuicis, quam finitione bellum videri, siderum vlla altit, itaq; ista, quæ modo ceterisq; Annibalis, hi possunt lata esse, volumus fortuna bunt, nam si prateris dare, quæ accipereor ne hæc quicq; le na euadat, quæ tantidi exercitus hosti aliud rogares, si esses, castra, præda videlicet, mētiū & pecuniā datus, si exutus castrisplemimer: (mibi qu Himilconi, interrog Himilco, seu Mago rione Romanis imper confectq; in defection

rituenda Ro-
mentum tuus.
us hanc ar-
imè parcens.

NIS BAR-
versus

ginem profe-
rita erant, ex-
authoritate
ex hoc tāta-
e alterius fa-
hendendi, ita
pondet.

me te pœnitet
manos? Lube-
ram prosperia
i: audiamus
sum curia.

M
NIS AD
res.

oulis ex Can-
fratre Cartha-
m denuncia-
omanis bel-
od cum Bar-
fautores o-
no contendit
has

hac oratione, nihil commeatum Annibali mit-
tendum esse.

T Acuissem hodie P.C. ne quid in commu-
ni omnium gaudio, minus latum quod
esset vobis, loquerer. Nunc interroganti
Senatori, pœniteat ne me adhuc suscepti aduer-
sus Romanos belli: si reticeam, aut superbus aut
obnoxius videar: quorum alterum est hominis
aliena libertatis obliti, alterum sua. Respondeat
Himilconi, nō desisse pœnitere me belli: neq. de-
sisturum ante inuictum nostrum Imperatorē in-
cusare, quā finitum aliqua tolerabili condi-
tione bellum videre, nec mihi pacis antiqua de-
siderium vlla alia res, quā pax noua finiet. I-
taq. ista, quā modō Mago iactauit, Himilconi
ceterisq. Annibalis satellitibus iā lata sunt: mi-
hi possunt lata esse, quia res bello benè gesta: si
volumus fortuna vti, pacē nobis equorem da-
bunt, nam si pratermittimus hoc tēpus, quo ma-
gis dare, quā accipere possumus videri pacē: ve-
reor ne hac quoq. latitia luxuriet nobis, ac va-
na euadat, quā tamē nunc quoq. qualis est? Oc-
cidi exercitus hostiū: mittite milites mihi. Quid
aliud rogares, si esses victus? Hostium coepi bina
castra, prada videlicet plena & cōmeatuū: Fra-
mētū & pecuniā date. Quid aliud inquā, si spo-
liatus, si exutus castris esses, peteres? Et ne omnia
ipse mirer: (mihi quoq. enim, quoniam respondi
Himilconi, interrogare ius fasque est) velim seu
Himilco, seu Mago respondeat: Cum ad internec-
tionē Romani imperij pugnatum ad Cannas sit,
constei q. in defectione totā Italiam esse: primū
G 6 ecquis

ecquis Latini nominis populus defecerit ad nos?
 deinde ecquis homo ex quinque & triginta tri-
 bubus ad Annibalem transfugerit? Cum utri-
 que Mago negasset: hostium quidem ergo adhuc
 multum superest. Sed multitudo ea quid animo-
 rum, quidue spei habeat, scire velim. Cum id
 nescire se Mago diceret: nihil facilius scitu est
 inquit. Ecquos Legatos ad Annibalem Romani
 miserunt de pace? ecquam denique mentionem pa-
 cis Roma factam esse, allatum ad vos est? Cum
 id quoque negasset: Bellum igitur tam integrum ha-
 bemus, quam habuimus, qua die Annibal in I-
 talias est ingressus. Quam varia victoria prio-
 re punico bello fuerit, plerique, qui meminimus,
 super sumus, nunquam terra marique, magis pro-
 spera res nostra visa sunt, quam ante Consules
 C. Lucatium & A. Posthumium fuerunt. Lu-
 catio & Posthumio Consulibus devicti ad Æ-
 gateis insulas sumus. Quod si (id quod dii omen
 auertant) nunc quoque fortuna aliquid varia-
 verit: tum pacem speratis, cum vincimur, quæ
 nunc cum vincimus, dat nemo? Ego, si quis de
 pace consulat, seu deferenda hostibus, seu acci-
 pienda: habeo quid sententia dicam: si de ijs qua
 Mago postulat, refertis: nec victoribus mitti
 attinere puto, & frustrantibus nos falsa at-
 que inani victoria, multo minus
 censo mittenda
 esse.

ARGV-

EX LIB.

A R C

ORATIO

Claudio

L. Bantius No-

bilissimus eques fi-

teruo occisum

Annibal benignè

suos remittit, vt Pe-

deret, Quod ique

nas Prator M. M.

centis animum

quam poena cohib-

accitum hac orati-

T E multos

res, inde e

nemo civi

multa tua egregi-

qui militaverit

obscura tua virtut-

cum stipendia fecer-

elles, quaque & qua-

gnitate Populi Ro-

gna non prius pral-

angui, ruina super-

rum, armorumque,

tute esto, apud n-

premiere erit: &

ris, senties eam ven-

to esse. Qua ut rat-

nibi doro do, bi-

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MARCELLI

Claudij ad L. Bantium No-
lanum.

L. Bantius Nolanus iuuenis acerrimus, ac nobilissimus eques fuit: quem semimortuum, in aceruo occisorum corporum ad Cannas inuentu Annibal benignè curauit, & donis ornatum, ad suos remisit, ut Poeno gratas rem Nolanam proderet. Quod iuuenem anxie tentaturum Romanas Prætor M. Marcellus videns; ferocis adolescentis animum beneficio magis conciliandum, quam poena cohibendum existimauit. Igitur ad se accitum hac oratione comiter appellauit.

TE multos inuidos habere inter populares, inde existimatu facile est, quod mihi nemo ciuis Nolanus indicauerit, quam multa tua egregia facinora militaria essent. Sed qui militaueris Romanis in castris, non potest obscura tua virtus esse. Complures enim, qui tecum stipendia fecere, mihi retulerunt, qui vir esses, quaq; quoties pericula pro salute ac dignitate Populi Rom. adisses, utiq; Cannensi pugna non prius pralio abstiteris, quam propè exanguis, ruina superincidentium virorum, equorum, armorumq; sis oppressus. Itaq; maxime virtute esto, apud me tibi omnis honos atq; omne præmiu erit: Et quo frequentior mecum fueris, senties eam rem tibi dignitati atq; emulamento esse. Qua ut rata scias fore, equum eximium tibi dono do, bigatosq; quingentos Quas fore

numerare iubeo, præterea Licitoribus impero, ut
me adire, quoties velis, patiantur.

ARGUMENTVM
ORATIONIS LEGATORVM
Hirpinorum simul ac Samnitium
ad Annibalem.

M. Marcellus Claudius Nola, quæ à Romanis
defecerat, præsidio obtinebat: ex qua Samnitium
& Hirpinorum agros ferro & igni vastavit. quæ
simul ex utraque gente legati sunt ad Annibalem
missi, qui pœnum hac oratione allocuti suis con-
ciliare induerunt.

Hostes Populi Romani, Annibal, fuimus
primū per nos ipsi, quoad nostra arma,
nostra vires nos tutari poterant: post-
ea quā hīs parum fidebamus, Pyrrho Regi nos ad-
iunximus: à quo relicti, pacem necessariam ac-
cepimus, fuimusq; in ea per annos propè quin-
quaginta ad id tempus, quo in Italiam venisti.
Tua nos non magis virtus fortunaq;, quā uni-
ca comitas ac benignitas erga ciues nostros, quos
captos nobis remisisti, ita conciliavit tibi, ut re-
saluo atq; incolumi amico, non modò Populū Ro-
manum sed ne Deos quidē iratos (si dicis es est)
timeremus. At hercule non solum incolumi &
victore, sed præsentē te, cum ploratum propè con-
iugum ac liberorum nostrorum exaudire, &
flagrantia tecta posses conspiciere: ita sumus
aliquoties hac æstate deuastati, ut M. Mar-
cellus, non Annibal vicisse ad Cannas videat-
ur, glorienturq; Romani, te ad unū modū ictum
vigentem, velut iaculo emisso torpere. Per cen-
tum prope annos cum Po. Rom. bellum gessimus,
nullo

nullo externo ad-
quod per biennium
te sum auxit vires
fendit. Non ego sec-
duos Consules, a
nobis sub iugum m-
aut gloriosa nobis e-
sistq; tunc accideru-
ferre possumus, qu-
gni Dictatores cu-
Consules cum bir-
gredebantur sine
subsidijs positis &
cebant, nunc propè
Nola præsidij præ-
tim quidem, sed la-
tis finibus nostris
mano vagarentur
quod neq; tu dese-
domi esset, tutare
tuis. Nec te, nec ex-
quo tot Romanos &
ei facile esse ducā
vagos, sine signis,
quamvis vana præ-
ram illi quidem præ-
sum nobis erit, &
ut socios habere
dignos in

nullo externo adiuti nec duce, nec exercitu: nisi
quod per biennium Pyrrhus nostro magis mili-
te suis auxit vires, quam suis viribus nos de-
fendit. Non ego secundis rebus nostris gloriabor?
duos Consules, ac duos consulares exercitus à
nobis sub iugum missos: & si qua alia aut lata
aut gloriosa nobis euenerunt. qua aspera aduer-
saq; tunc acciderunt: minori indignatione re-
ferre possumus, quam qua hodie eueniunt. Ma-
gni Dictatores cum Magistris equitum, binè
Consules cum binis consularibus exercitibus e-
gre diebantur fines nostros, antè exploratò, &
subsidijs positis & sub signis ad populandū du-
cebant, nunc propè vnus & parè ad tuendam
Nolam presidij prada sumus. Iam ne manipula-
tim quidem, sed latronum modo percursumus: co-
tis finibus nostris negligentius, quam si in Ro-
mano vagarentur agro. Causa autem hac est:
quod neq; tu defendis, & nostra inuentus, qua si
domi esset, tutaretur: omnis sub signis militat
tuis. Nos te, nec exercitum tuum norim: nisi à
quo tot Romanas acies fusas, stratasq; esse scia:
ei facile esse ducā opprimere populatores nostros
vagos, sine signis, palatos, quo quenq; trahit
quamuis vana prada spes. Numidarum pauco-
rum illi quidem prada erunt: presidiumq; mis-
sum nobis erit, & Nola ademeris: si modò quos
ut socios haberes, dignos duxistis: haud in-
dignos iudicas, quos in fidem

receptos tuca-

ris.

ARGV-

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS AD
milites.

M. Marcellus (vt paulo antè dixi) praesidio Nolanam obtinebat, quo partem copiarum suarum praedictam misit Annibal. Quod Marcellus non passus suas copias in aciem eduxit Prælium anceps primò commissum mox bello superior Romanus eminebat. Quare suos Annibal hac oratione partim obiurgat, partim ad fortiter pugnandum exhortatur.

Campa vos luxuria marcescit, vino, scortis, omnibusque lustris per totam hyemem confecti. Vobis abiit illa vis vigorque dilapsa robora corporum, animorumque vestrorum, quibus Pyrenæi Alpiumque iuga superastis. Reliquia virorum illorum pugnatis, vix arma membraque sustinentes. Quod Cannæ Romanis, id vobis Capua fuit. Vbi virtus bellica, vbi militaris disciplina, vbi præteriti temporis fama, vbi futuri spes extincta est. Arma quidem signaque eadem nosco, quæ ad Trebiam Thrasymenumque, postremo ad Cannas vidi ac habui: sed militem profecto alium in hyberna Capuano duxi, alium inde eduxi. Legatumne Romanum, & legionis unius atque alæ, magno certamine vix toleratis pugnam, quos bina acies consulares antea nunquam sustinuerunt? Marcellus tyrone milite, ac Nolanis subsidij inultus, nos iterum lacepsit? Vbi ille meus miles est, qui erepto ex equo C. Flaminiæ Consuli caput abstulit? Vbi, qui L. Paulum ad Cannas occidit? ferrum nunc habet?

habet? an dextera
aliud? qui pauci
paucis plures vix
natiuros, si quis de
tis. En nunc mino
tutemque volo: exp
bem, non summe,
tam opulenta urb
ducam, quod vole

Mortuo Hieron
rum amico, deind
ne. Sicilia ad Au
igitur Claudius
bellum inde sube
rei certiorum fecit
ricularum moles
rum prærogatiuis
lius & M. Aemiliu
reuocauit, & fect
Q. Fabius Maximus

Sicut pacem i
haberemus in
locus esset: qu
tum ad mandand
ferris, moram vll
nuisse videtur

habet? an dextera torpent? an quid prodigij est aliud? qui pauci plures vincere soliti estis nunc paucis plures vix resistitis. Romam vos expugnatos, si quis duceret, fortes lingua iactabatis. En nunc minor res est. hic experiri vim virtutemq; volo: expugnate Nolam campestrē urbem, non flumine, non mari septam. Hinc vos ex tam opulenta urbe, prada spolijsq; onustos, vel ducam, quod voleatis, vel sequar.

EX LIBRO QVARTO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS QV. FABII MAXIMI

ad Senatum Populumq; Romanum.

Mortuo Hierone Syracusarum rege, Romanorum amico, deinde occiso Hieronymo nepote eius Sicilia ad Annibalem defectura erat. Appius igitur Claudius prator (cui Sicilia decreta fuerat) bellum inde suboriturum videns; senatum eius rei certiorum fecit. Impendentium igitur qui periculorum moles sustinerent Consules sed iuniorum prrogatiuis ac fauore creati sunt. T. Octacilius & M. Aemilius Regulus. Quam creationem reuocauit, & factum hac oratione fecit irritum Q. Fabius Maximus.

SI aut pacem in Italia, aut bellū cū eo hoste haberemus in quo negligentia, aut errori locus esset: qui vestris studijs, quæ in campum ad mandandos quibus velitis honores affertis, moram ullam offerret: is mihi parum meminisse videretur vestra libertatis: sed cum in
hac

hoc bello, cum hoc hoste, nunquam ab ullo duce sine ingenti nostra clade erratum sit: eadem vos cura, qua in aciem armati descenditis, inire suffragium ad creandos Consules decet: & sibi sic quengq; dicere, Annibali Imperatori pare Consule nomino. Hoc anno ad Capuā Iubellio Tarraca Campano summo equiti prouocati summus Romanus eques Afellus Claudius oppositus. Ad uersus Gallum quondam prouocantem in ponte Anienis, Manlium fidentem & animo & viribus miserè maiores nostri. Ob eandem causam haud multis annis post fuisse non negauerim, cur M. Valerio non diffideretur, arma capienti aduersus similiter prouocantem ad certamen Gallum. Quemadmodum pedites equitesq; optamus, ut validiores: si minus, ut pares hosti habeamus: ita duci hostium parem Imperatorem queramus. Cum, qui est summus in ciuitate dux cum legerimus: tum repente lectus, in annum creatus aduersus veterem ac perpetuum Imperatorem cōparabitur, nullis neq; temporis, neq; iuris inclusum angustiis: quo minus ita omnia gerat, administretq; ut tempora postulabunt belli: nobis autem in apparatu ipso, ac tantum inchoantibus res, annus circumagitur. Quoniam quales viros creare vos Consules deceat, satis est dictum: restat ut pauca de ijs, in quos prerogatiua fauor inclinauit: dicam. M. Æmilius Regillus, flamen est Quirinalis, quem neque mittere à sacris, neq; retinere possumus, ut non Deum, aut belli deferamus curam. Octacilius

fora-

foris mea filias
habet: ceterum
meos merita su-
cessudinibus Ro-
tarum vectorum
poteſt, ubi ſana c-
maritapitur ve-
natore opus eſt.
iam aliquot pro-
que quis ad gul-
prouidentiam,
minore re expe-
mus: haud ſanè
documenti quic-
cuius praſuſti,
ut Africa oram
bis Italia littor-
plementum cum
thagine Annib-
ſulem T. Octaci-
ſi aliquid eorum
claſſem obtinere,
libet Annibali te-
ruit: ſora Ital-
Africa fuit: q-
num ducem An-
ſul eſſe: Diſt-
orum noſtorum
dignari poſſe, ali-
liorem bello habe-
reſt, quam ſua T

sororis mea filiam uxorem, atque ex ea liberos
 habet: ceterum non ea vestra in me maioresque
 meos merita sunt, ut non potiore priuatis ne-
 cessitudinibus Rempub. habeam. Quilibet nau-
 tarum vectorumque tranquillo mari, gubernare
 potest, ubi seua orta tempestas est, ac turbato
 maris rapitur vento nauis: tum viro & guber-
 natore opus est. Non tranquillo nauigamus, sed
 iam aliquot procellis submersi penè sumus: ita-
 que quis ad gubernacula sedeat, summa cura
 prouidendum, ac praecauendum nobis est. In
 minore re experti T. Octacili, operam tuam su-
 mus: haud sanè, cur ad maiora tibi fidamus,
 documentum quicquid dedisti. Classem hoc anno,
 cui tu praefuisti, trium rerum causa parauimus:
 ut Africa oram popularetur: ut tuta no-
 bis Italia littora essent: ante omnia, ne sup-
 plementum cum stipendio com meatuque ab Car-
 thagine Annibali transportaretur. Create Co-
 sulem T. Octacilius, non dico si omnia haec, sed
 si aliquid eorum Reip. praestitit. Sin autem te
 classem obtinere, etiam, velut pacato mari, qua-
 libet Annibali tuta atque integra ab domo vene-
 runt: si ora Italia infestior hoc anno, quam
 Africa fuit: quid dicere potes, cur te potissi-
 mum ducem Annibali hosti opponant? si Con-
 sul esses: Dictatorem dicendum ex emplo ma-
 iorum nostrorum censeremus: nec tu id in-
 dignari posses, aliquem in ciuitate Romana me-
 liorem bello haberi, quam te. Magis nullius inte-
 rest, quam tua T. Octacili, non imponi cernicibus

tuis onus, sub quo concidas. Ego magnopere suadeo eodem animo, quo, si stantibus vobis in acie armatis repente deligendi duo Imperatores essent, quorum ductu atq; auspicio dimicaretis, hodie quoq; Consules creetis: quibus sacramenta liberi nostri dicant: ad quorum edictum conueniant: sub quorum tutela atq; cura militent. Lacus Thrasymenus & Cannæ, triste ad recordationem exempla: at ad precauendum similes utiles documento sunt.

ARGVMENTVM
ORATIONIS T. GRACCHI AD
Milites.

Ad Beneuentum T. Gracchus in castris legiones magnas ex parte Volcanum feruorum habebat, inter quos quum forte quari audiret quando libertate donarentur: missis ad senatum hac de re literis, quibus eorum fortitudinem laudabat, impetrauit vt quod è repub. videretur, faceret. Quod quum ab ipso referente audirent, liberos item se facturum qui egregie pugnassent, dicentem, nihil quàm in hostem pugnare malebant: adeo libertatis dulcedo eos mordebat. Quum vero eorum quatuor millia segnius cum hoste congressa, metu poenæ, collem qui non procul à castris aberat, cepissent postero tamen die inde accitos cum cæteris libertate donauit. Concione inde aduocata, ita eos qui secessissent, se mulctaturum pronuntiauit.

Priusquam omnes iure libertatis aquasse, neminem nota strenui aut ignaui militis notasse volui: nunc exsoluta iam fide publica, ne discrimen omne virtutis ignauique pereat.

pereat, nomina c
mores secessio
ad me subbeo, ci
gant, nisi quibus
quam stantes co
facient, capturo
animo feretis, si
leniore vos de sig

M. Marcellus
frans, L. Pinariu
tem Romanum i
sed cum ciues Ae
mollientur, & ar
lentius extorque
concilium popu
sturus, hac orat
yt in concione si
adorti interitice
nenses cæli, & Ae
cæ.

Credo ego
modum p
cunctant
iam vos fraudem
in vestra ipsi viri
peruigilando in a
tempus nec patien
dus possit. Hac oc
quia adbus mini

pereat, nomina eorum qui detrectata pugna memores secessionem paulo antè fecerunt, referri ad me iubebo, citatosq; singulos iureiurando adigam, nisi quibus morbus causa erit, non aliter quam stantes cibum potumq; quoad stipendia facient, capturos esse. Hanc mulctam ita aquo animo feretis, si reputabitis nulla ignavia nota leniore vos designari potuisse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. PINATII AD

Milites suos.

M. Marcellus Consul in Sicilia res administrans, L. Pinarium acrem virum, ac strenuū militem Romanum in praesidium Aennae collocavit, sed cum ciues Aenenses, ad Annibalem deficere molirentur, & arcis claves importunius ac insolentius extorquerent; ille petiit ut sibi daretur concilium populi: ad quod antequam veniret disturus, hac oratione suos milites exhortatus est, ut in concione signo dato populum Aenensem adorti interficerent. Ita veluti cauea inclusi Aenenses cæsi, & Aenna necessario facinore retenta est.

Credo ego vos audisse, Milites, quemadmodum praesidia Romana ab Siculis circumventa & oppressa sint per hos dies, eam vos fraudem Deum primo benignitate, dein vestra ipsi virtute, dies noctesq; persando ac pervigilando in armis, vitastis. utinam reliquū tempus nec patiendi infanda, nec faciendo, traduci possit. Hac occulta fraude cautio est: quia adhuc minus cuiquam successit: aperte ac

pre-

propalam claves portarum reposit: quas simul tradiderimus. Carthagine sum extemplo Aenna erit: sed diuſq; hic trucidabimur, quam Murgantia praesidium interfectum est. Noctem unā agere ad consultandum summi qua vos certiores periculi instantis facerem. Orta luce concionem habituri sunt ad criminandum me, concitandumq; in vos populum, itaque crastino die aut vestro, aut Aennensium sanguine Aenna inuaditur: nec praoccupati, peculij: nec occupantes, periculi quicquam habebitis: qui prior strinxerit ferrum, eius victoria erit. Intenti ergo omnes, armatiq; signum expectabitis, ego in concione ero: & tempus, quo ad omnia instructa sint, loquendo, altercandoq; traham, cum toga signum dederō: tum mihi undiq; clamore sublato, turbam inuadite, ac sternite omnia ferro: & caute ne quisquam ex ijs supersit, à quibus aut vis, aut fraus timeri possit. Vos Ceres mater, ac Proserpina precor, ceteri superni inferniq; dii, qui hanc urbem, hos sacros lacus lucosq; colitis, ut ita nobis volentes propitij adſitis: si vitanda, non ferenda fraudis caussa hoc consilij capimus. Pluribus vos, Milites, hortarer, si cum armatis dimicatio futura esset: inermes, incautos ad satietatem trucidabitis. Et Consulis castra in propinquo sunt, ne quid ab Himilcone & Carthaginensibus timeri possit.

Milites qui se
fuerant in Italia
fuerunt affecti. C
nre cupientes, a
garos miserunt,
gaitatem restitua
dicendi facta, ha

Consulem
sensu, cui
quam, ce
sum est, nisi hoc
morte Regum tu
suo Siclos simul
stro vulneribus
esse, sicut patri m
Heracleam erant
nantes satis fecer
tū nostrum succen
setis? Ambos mis
tum intueri vide
tueor: quem si ad
mus, melior & Re
Sine, quo prius
ror, moxam, cuius
Deum ira, nec far
humana mea ora

EX LIBRO QVINTO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MILITIS AD M.
Marcellum.

Milites qui socios in clade Cannensi superfuerant: in uiciliam relegati, & summo dedecore fuerunt affecti. Qui i gnominiosam militiam finire cupientes, ad M. Marcellum Consulem Legatos miserunt, obnix petentes in priuinam dignitatem restitui. Vnus igitur eorum, potestate dicendi facta, hanc orationem habuit.

Consulem te, M. Marcelle, in Italiam adij-
semus, cum primum de nobis, etsi nō ini-
quum, certe triste Senatusconsultū fa-
ctum est: nisi hoc sperassemus, in prouinciam nos
morte Regum turbata ad grane bellum aduer-
sus Siclos simul Pœnosq; mitti: & sanguine no-
stro vulneribusq; magistratibus satisfacturos
esse, sicut patrū memoria, qui capti à Pyrrho ad
Heracleam erant, aduersus Pyrrhū ipsum pug-
nantes satisfecerunt. quanquam quod ob meri-
tū nostrum succensus sis P.C. nobis? aut succen-
setis? Ambos nisi Consules & uniuersum Sena-
tum intueri uideor, cum te M. Marcelle in-
tueor: quem si ad Cannas Consulem habuissē-
mus: melior & Reipub. & nostra fortuna esset.
Sine, quaso prius quam de cōditione nostra que-
ror: noxam, cuius arguimur, nos purgare. Si non
Deū ira, nec fato, cuius lege immobilis rerum
humanarum ordo feritur: sed culpa perijmus ad
Can-

Cannas: cuius tandem ea culpa fuit? militum.
an Imperatorum? Equidem, miles nihil unquā
dicam de Imperatore eo, cui præsertim gratias
sciam ab Senatu actas, quod non desperaverit
de Rep. cui, post fugam actam, sit per omnes an-
nos prorogatum imperium. Ceteros item ex re-
liquis cladis eius, quos Tribunos militum ha-
buimus: honores petere & gerere, & provincias
obtinere audimus. An vobis, vestrisq; liberis
ignoscit is facile P. C. in hac vilia capita sauit is?
& Consuli primoribusq; alijs civitatis fugere,
cum spes alia nulla esset, turpe non fuit milites
utiq; morituros in aciem misistis? Ad Alliam
prope omnis exercitus fugit: ad furcas Caudi-
nas ne expertus quidem certamen, arma tradi-
dit hosti (ut alias pudendas clades exercitū ta-
ceam) tamen tantum absuit ab eo, ut vlla igno-
minia ijs exercitibus inureretur: ut & urbs Ro-
ma per eum exercitum, qui ab Allia Veios trās-
fugerat, recuperaretur: & Caudina legiones
quæ sine armis redierant Romā, armata remissæ
in Samnium: eundem illum hostem sub iugum
miserint, qui hac sua ignominia latatus fuerat
Cannensem vero quisquam exercitum fuga au-
pauoris insimulare potest? ubi plus quinquagin-
ta millia hominum ceciderunt? unde Consul e-
quitibus quinquaginta fugit? unde nemo su-
perest, nisi quem hostis cadendo fessus reliquit.
Cum captivis redemptio negabatur, nos vulg
homines laudabant, quod Reip. nos servassemus.
quod ad Consulem Venturiam redissemus: &
speciem iusti exercitus fecissemus. Nunc dete-

more cōditione sum
fuerant captivi. q
ordo militandi, lo
stris est mutatus:
opera, & uno felici
corum relegatus i
rendi stipendia ad
cum quo dimicant
miniam finirent.
misimus, ut quisq;
Romanus super
a patria procul, l
gati sumus: ubi
spes, ne quis occasi
placanda civium i
sit. Neq; ignominia
petimus: modo ex
exercere liceat.
timus: ut viror
mur. Bellum in Sa
genti dimicatione
luis Romanus exp
acies concurrunt:
ut geritur: clamor
armorum exaudiri
quæ nec manus, n
rum Legionibus T.
cum hoste signis col
habent libertatem,
tam, ad hoc bellum
cum hoste liceat, &
tem, P. is in mari, v

viore cōditione sumus, quàm apud patres nostros
 fuerant captiui. quippe illis arma tantum, atq;
 ordo militandi, locusq; in quo tenderent in ca-
 stris est mutatus: qua tamē semel nauata Reip.
 opera, & uno felici pralio recuperarunt, nemo
 eorum relegatus in exilium est: nemini spes em-
 rendi stipendia adempta, hostis deniq; est datus.
 cum quo dimicantes, aut vitam semel, aut igno-
 miniam finirent. Nos, quibus, nisi quod com-
 missimus, ut quisquam ex Cannensi acie miles
 Romanus superesset, nihil obijci potest: non solū
 à patria procul, Italiaq; sed ab hoste etiam rele-
 gati sumus: ubi senescamus in exilio, ne qua
 spes, ne qua occasio abolenda ignominia, ne qua
 placanda ciuium ira, ne qua deniq; bene moriēdi
 sit. Neq; ignominia finem, nec virtutis pramium
 petimus: modo experiri animum & virtutem
 exercere liceat. Laborem & periculum pe-
 titimus: ut virorum, ut militum officio funga-
 mur. Bellum in Sicilia iam alterum annum in-
 genti dimicatione geritur: vrbes alias Poenus, a-
 lias Romanus expugnat: peditum & equitum
 acies concurrunt: ad Syracusas terra marique
 res geritur: clamorem pugnantium, crepitumq;
 armorum exaudimus: resides ipsi ac segnes, tan-
 quam nec manus, nec arma habeamus. Seruo-
 rum legionibus T. Sempronius Consul toties iā
 cum hoste signis collatis pugnavit, opera pretiū
 habent libertatem, ciuitatemq;. Pro seruis sal-
 tem, ad hoc bellum emptis nobis simul congregā-
 cum hoste liceat, & pugnando quarere liberta-
 tem. Vis in mari, vis terra, vis acie, vis urbibus

H

oppug-

oppugnandis experiri virtutem? asperissima quæque ad laborē, periculumq; deposcimus: ut quod ad Cannas faciendum fuit, quaprimū fiat: quoniam quicquid postea viximus, id omne destinatum ignominie est.

ARGUMENTVM
ORATIONIS LEGATORVM SYRACUSANORVM ad M. Marcellum.

Captis Syraculis, Oratores à Pratoribus Syracusanis ad M. Marcellum missi sunt, gratiam & incolumitatem suis petiti. Quorum princeps hac apud Marcellum vixit oratione.

NEq; primò Syracusani à vobis defecimus: sed Hieronymus, nequaquam tam in vos impius, quàm in nos: nec postea pacem tyranni cade compositam, Syracusanus quisquæ: sed satellites regij Hippocrates atq; Epicedes, oppressis nobis hinc metu, hinc fraude, turbauerunt, nec quisquam dicere potest, ali-quando nobis libertatis tempus fuisse: quod pax vobiscū nō fuerit. Nunc certè cade eorū, qui oppressas tenebāt Syracusas, cū primū arbitrij nostri esse cœpimus: ex templo venimus ad tradēda arma, dedendos nos, urbē, moenia: nullam recusandam fortunam quæ imposita à vobis fuerit. Gloriā capta nobilissima pulcherrimaq; vobis Græcarum Dij tibi dederunt, Marcelle: quicquid unquam terra mariq; memorandum gessimus: id tui triumphi titulo accedit. Fama nō credi malis, quanta urbs à te capta sit: quā posteris quoq; eam spectaculo esse quo quisque terra, quisquis mari venerit: nunc nostra de Atheniensibus Carthaginiensibusq; trophæa, nūc tu

de nobis ostendat. Vester sub clientelâq; habēdas, tractâq; mi, quàm Hieronymus ille multo. Et illius etiam benevolentia ad perniciem

ARG
ORATIONIS
ni Plebis ad m
ex

Cum miserabili plonum interitu, Hispaniæ viderentur militari à Scipione fugâ collegit, & non fecit, ad quem omni delata est. Novus milites suos adducibus alijs separata Romana virtus oppressorem facturum nondum deleat spe

Vel mea ergo mortuos? strui, Militi potest, mihi hoc impio, ita re ipsa genim tempore, nisi ceret, vix ita compria inuenire agro amicum vicem (qu

de nobis ostendat, incolumesq; Siracusas familia
vestra sub clientela nominis Marcellorum, tute-
laq; habēdas, tradis: ne plus apud vos Hierony-
mi, quā Hieronis memoria momenti faciat,
diutius ille multo amicus fuit, quā hic hostis:
& illius etiam benefacta persensistis: huius a-
mentia ad perniciem tantum ipsius valuit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. MARTII TRIBV-
ni Plebis ad milites P. & Cn. Scipionum
exercituum reli-

quias.

Cum miserabili duorum fratrum, P. & Cn. Sci-
pionum interitu, Romanus exercitus deletus, &
Hispaniæ viderentur amissæ L. Martius, discipli-
na militari à Scipionibus institutus, milites ex
fuga collegit, & non contemnendum exercitum
fecit, ad quem omnium suffragiis summa imperij
delata est. Novus igitur Imperator hac oratione
milites suos adhortabatur, ut in Asdrubalis à
ducibus alijs separati castra (ne Carthaginensibus
Romana virtus omnino videretur extincta) im-
pressionem facturi, egregium Rom. fortitudinis
nondum deletæ specimen, exhiberent.

Vel mea erga Imperatores nostros viuos
mortuosq; pietas, vel præsens omnium no-
strū, Milites, fortuna fidē cuius facere
potest, mihi hoc imperium, ut amplum iudicio
vestro, ita re ipsa graue ac sollicitum esse, quo
enim tempore, nisi metus mærorem obstupefa-
ceret, vix ita compos mei essem, ut aliqua sola-
tia inuenire agro animo possem: cogor vestram
omnium vicem (quod difficilissimum in luctu est)

unus consolari: & ne tum quidem, ubi quoniam modo has reliquias duorum exercituum patria conservare possum, cogitandum est: auertere animum ab assiduo mœrore libet, praesto est enim acerba memoria: & Scipiones me ambo dies noctesq; curis insomniisque agitant, & excitant saepe somno: neu se, neu iniunctos per octo annos in ijs terris milites suos, commilitones vestros, neu Remp. patiar inultam: & suam disciplinā, suāq; instituta sequi iubent. Et ut imperijs, vinorum nemo obedientior me uno fuerit: ita post mortē suam, quod quāq; in re facturos ille fuisse maxime censeam: id optimum ducere vos quoq; velim, milites? non lamentis lacrymisq; tanquam extinctos prosequi (vivunt enim vigentq; fama rerum gestarum) sed quotiescunq; occurrer memoria illorum, velut si adhortantes, signumq; dantes videatis, eos, ita praelia inire. Nec aliā profectō species hesternō die oculis animisq; vestris oblata memorabile illud edidit praeliū: quo documentum dedistis hostibus, non cum Scipionibus extinctum esse nomen Romanum: & cuius populi vis atq; virtus non obruta sit Cannensī clade, ex omni profectō sauitia fortuna emer suram esse. Nunc, qui tantum ausi estis sponte vestra: experiri libet quantum audeatis ducē vestro autore: non enim hesternō die cum signū receptui dedi, sequentibus effusē vobis turbatū hostem frangere audaciam vestram, sed differre in maiorem gloriam atq; opportunitatem volui: ut postmodum preparati incautos, armati inermes, atq; etiam sopitos, per occasionem aggrederetis.

gredi possitis. Nec
tes, forte temerē
A vobis quoq; pro
modo pauci a mu
tutati sitis: nihil a
sum timentes vos
habuisse, & ipsos p
ita serēs habet: ad
facit, minime cau
neglexeris, incaut
hil omnium nunc
ne obfessi modo ip
vultū oppugnemus
potest auctores nos
detur, facillimum
lenti agmine ducar
vigilantium ordime
clamor in portis a
castra ceperit. tur
tesq; ad nec opin
mes in cubilibus su
ā qua vos hesternō
Scio audax videri
riū & tenuibus forti
ma sunt, quia si in
praelio latet opportu
rū: ne quicquam mo
eratus in propinquo
sunt: nunc aggredie
ritas est: & iam ter
cires si diem profer
fama contenti desce
gredi

ubi quoniam
 rum patria
 auertere a-
 lio est enim
 mo dies no-
 & excitant
 to annos in
 vestros, neu
 iplina, suaq;
 ijs, vinorum
 a post mortē
 fuisse maxi-
 os quoz, ve-
 & tanquam
 gentq; fama
 occurret me-
 e, signumque
 e. Nec alia
 animisq; ve-
 it praliū: quo
 cum Scipio-
 nom: & cu-
 ita si Can-
 tia fortuna e-
 ausi estis spō-
 audacis duce
 die cum signū
 vobis turbati
 m, sed differe-
 unitatem vol-
 utos, armati
 occasionem ag-
 gredi

gredi possetis. Nec huius occasionis spem, Mili-
 tes, fortē temerē, sed ex re ipsa conceptam habeo.
 A vobis quoq; profectō si quis quarat, quoniam
 modo pauci à multis, victi à victoribus castra
 tutati sitis: nihil aliud respondeatis, quàm idip-
 sum timentes vos, omnia & operibus firmata
 habuisse, & ipsos paratos instructosque fuisse. Et
 ita seres habet: ad id, quod ne timeatur, fortuna
 facit, minime cauti sunt homines: quia, quod
 neglexeris, incautum atq; apertum habeas. Ni-
 hil omnium nunc minus metuunt hostes, quàm
 ne obsessi modo ipsi atq; oppugnati, castra sua
 ultro oppugnemus. Audemus quod credi non
 potest ausuros nos: eo ipso, quod difficillimum vi-
 detur, facillimum erit. Tertia vigilia noctis si-
 lenti agmine ducam vos, exploratum habeo non
 Vigiliarum ordinem, non stationes iustas esse,
 clamor in portis auditus, & primus impetus
 castra cepit. tum inter torpidos somno pāuen-
 tesque ad nec opinatum tumultum, & iner-
 mes in cubilibus suū oppressos, illa cades edatur,
 à qua vos hesterno die reuocatos agrē ferebatis.
 Scio audax videri consilium: sed in rebus aspe-
 ris & tenuibus fortissima quaq; consilia tutissi-
 ma sunt, quia si in occasionis momento, cuius
 prateruolat opportunitas, cunctatus paulū fue-
 ris: nequicquam mox omisam queras. Vnus ex-
 ercitus in propinquo est: duo haud procul ab-
 sunt: nunc aggredientibus par aliqua opportu-
 nitas est: & iam tentastis vestras atq; illorum
 vires, si diem proferimus, & hesternæ eruptionis
 fama contenti desierimus: periculum est, ne om-

nes duces, omnesq; copia conveniant: tres deinde
duces, tres exercitus sustinebimus hostium, quos
Cn. Scipio incolumi exercitu non sustinuit? Ut
diuidendo copias perire duces nostri: ita separa-
ti ac diuisi opprimi possunt hostes, alia belli gerē-
di via nulla est: proinde nihil, prater noctis pro-
xima opportunitatem expectemus. Ite, dijs bene
iuuantibus: corpora curate, ut integri vigentes-
que eodem animo in castra hostium irrumpatis,
quo vestra tutati estis.

EX LIBRO SEXTO.

ARGUMENTVM

ORATIONIS VIBII VIRRII
ad Campanos.

¶ Annibal obsidione Campana relicta, ad ex-
pugnationem vrbs Romam contendit. Senatus
igitur Imperatoribus Capuam obsidentibus scri-
psit, ut inter sese compararent, vtri obsidenda
Capua, & vtri ad prohibendam obsidione patriam,
Romam veniendum esset. Appius Clau-
dus, cuius summum pectus gesta fuit idum
in obsidione permansit. Q. autem Fulvius Flac-
cus Romam perrexit: qui mox, Annibale fati-
ab vrbe repulso, & in Brutios castra referente
Capuam rediit. Deserti Campani, Numidis transfugis de-
derunt. Hi deprehensi, virgis multati, manibusq;
præcis, Capuam à Romanis redacti sunt. Quo-
tam triste supplicium animos Campanorum fre-
git. Quare cum ceteri de Legatis ad Romano
Imperatores mittendis agerent, Vibius Virrius
inter

interrogatus sente-
minē esse mittere
nibus, quā in Romā

Quid vos e-
qua quoniam
auxilium
omnia Romanis de-
cessit, quo tempore.
Ro. defecerimus?
tione præsidium,
rum, & ad contu-
in obsidentes quā
pugnauerimus?
primendos eos: hoc
pugnandā Romā
ra, quā illi infestā
eo quid speretis, ha-
in Italia esset. &
ardere: omnis
ambos Consules
Capuam oppugnā-
annum circumua-
cerant: & ipsi nob-
uissimos labores pe-
sape trucidati. &
ti. Sed omitto
in oppugnandā ho-
cula pati. illud
dicum est. Annib-
quiritumq; castra o-
tanto periculo nih-
scitū trans Vuls-

interrogatus sententiam, hac oratione suasit, ne-
minē esse mittendū, sed potius moriendum om-
nibus, quā in Romanam potestatem veniendum.

Quid vos eam deditionem fore cense-
tis, qua quondam, ut aduersus Samnites
auxilium impetraremus, nos nostraque
omnia Romanis dedimus? Iam ē memoria ex-
cessit, quo tempore, & in qua fortuna à Populo
Ro. defecerimus? Iam quemadmodum in defe-
ctione praesidium, quod poterat emitti per crucia-
tum, & ad contumeliam, necauerimus? quoties
in obsidentes quā inimici eruperimus? castra op-
pugnauerimus? Annibalē vocauerimus ad op-
primendos eos? hoc quod rectissimum est, ad op-
pugnandā Romā hinc eum miserimus? Age cō-
tra, quā illi infestē in nos fecerint, repetite: ut ex
eo quid speretis, habeatis. Cum hostis alienigena
in Italia esset, & Annibal hostis, & cūcta bello
arderent: ommissis omnibus, omisso ipso Annibale,
ambos Consules & duos consulares exercitus ad
Capuam oppugnandam miserunt. Alterum
annum circumvallatos inclusosq; nos fame ma-
cerant: & ipsi nobiscum ultima pericula, gra-
uissimos labores perpeffi: circa vallum ac fossas
saepē trucidati, & propē ad extremū castris exu-
ti. Sed omitto hac, vetus atq; vſitata res est,
in oppugnanda hostium vrbe labores ac peri-
cula pati, illud ira atque odij execrabilis in-
diciū est. Annibal ingentibus copijs peditū e-
quitūq; castra oppugnauit, & ex parte cepit:
tanto periculo nihil moti su: t ab obsidione: pro-
fectus trans Vulturū percolſit Calenū agrum:

nihil tanta sociorum clade auocati sunt: ad ipsam urbem Romam infesta signa ferri iussit: eam quoque tempestatem imminentem spreuerunt: transgressus Anienem, tria millia passuum ab urbe castra posuit, postremo ad moenia ipsa, & ad portas accessit, Romam se adempturum eis, nisi omitterent Capuam, ostendit: & non omiserunt. Feras bestias caco impetu ac rabie concitatas, si ad cubilia & catulos earum ire pergas: ad opem suis ferendam auertas. Romanos Roma circumfessa, coniuges, liberi, quorum ploratus hic quoque propè exaudiebantur: ara, foci, Deum delubra, sepulchra maiorum temerata ac violata, à Capua non auerterunt. tanta aueritas supplicij expetendi, tanta sanguinis nostri hauriendi est sitis: nec iniuria forsitas, nos quoque idem fecissemus, si data fortuna esset. Itaque, quando aliter Dijs immortalibus visum est, cum mortem ne recusare quidem debeam: cruciatus contumeliasque, quas sperat hostis, dum liber, dum mei potens sum, effugere morte, prater quam honesta, etiam leni possum: non videbo Ap. Claudium & Q. Fulvium, victoria insolenti subnixos: neque victus per urbem Romam triumphi spectaculum trahar: ut deinde in carcere, aut ad palum deligatus, lacerato virgis tergo, cervicem securi Romana subijciam: nec dirui incendiique patriam videbo: nec rapi ad stuprum matres Campanas, virginisque & ingenuos pueros. Albam, unde ipsi oriundi erant, à fundamentis prouerunt: ne stirps, ne memoria originum suarum extaret: nedum eos Capua parsuros credam,

cui

cui infestiores, quibus vestrum antea tam acerba videtur hodie epula instruit, no cibos, poculum rit, circumferetur nummum à contumeliam diendisque omnibus victos, vindicabit in propatulo adiuciant. Hac vna mortem: & ipsi & Annibal fortis proditos esse.

A R G
ORATIONIS
Seneca

M. Marcellus, preciosas tabulas, iure belli sublata, cuius prater mortem esse, sed omnino spoliata bona quosque M. Marcellumauerunt. Quibus hedit: censendo perierit belli fortunam.

N On adeo imperij, de meo dicturus causam, sed non quid ego se

eni infestiores, quā Carthagini sunt. Itaq; quibus vestrum antè fato cedere, quam hac tot & tam acerba videant, in animo est: ijs apud me hodie epula instructa parataq; sunt, satiat is vino ciboq; poculum idem quod mihi datum fuerit, circumferetur, ea potio corpus à cruciatu, animū à contumelijs, oculos aures à videndis audiendisq; omnibus acerbis indignisq; quae manēt victos, vindicabit parati erunt, qui magno rogo in propatulo adiū accenso, corpora ex anima inijciant. Hac una via & honesta & libera ad mortem: & ipsi virtutem mirabuntur hostes, & Annibal fortes socios sciet à se desertos ac proditos esse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MARCELLI AD
Senatores Romanos.

M. Marcellus, captis (vt supra dixi) Syracusis, preciosas tabulas, signa, aurum atque argentum iure belli sublata, Romam transfulit. Quare Syracusani prater moenia, & tecta, nihil ab illo relictum esse, sed omnia sacra fracta, Deū delubra spoliata, bona quoque multis adempta conquesti, M. Marcellum coram Senatu Romano accusauerunt. Quibus hac oratione Marcellus respondit: censendo periniquum: accrimos hostes, meritam belli fortunam expetitos, accusatores esse.

Non aded maiestatis Populi Romani, imperijq; huius oblitus sum P. C. vt, si de meo crimine ambigeretur, Consul dicturus causam, accusantibus Gracis, fuerim. sed non quid ego fecerim, in disquisitionē venit: quem

quem quicquid in hostibus feci, ius belli defendit: sed quid istis pati debuerint: qui, si non fuerunt hostes, nihil interest, nunc, an viuo Hierone, Syracusas violauerim: sin autem descuerunt, Legatos nostros ferro atq; armis petierunt, urbem ac moenia clauferunt, exercitumq; Carthaginensium aduersus nos tutati sunt: quis passos esse hostilia, cum fecerint, indignatur? Tradentes urbem Principes Syracusanorum auersatus sum? Sosin & Mercum Hispanum, quibus tantam rem crederem, potiores habui? Non estis extremi Syracusanorum: quippe qui alijs humilitatem obijciatis: quis est vestrum qui se mihi portas aperturum. qui armatos meos milites in urbem accepturum promiserit? Odistis & execramini eos qui fecerunt: & ne hic quidē contumelijs in eos dicendis parcitis: tantum abest, ut & ipsi tale quicquam facturi fueritis. Ipsa humilitas eorū P. C. quā isti obijciunt, maximo argumento est, me neminem, qui nauatam operam Reipū. nostra vellet, auersatum esse. Et antequam obsiderem Syracusas, nunc Legatis mittendis, nunc ad colloquium eundo, tentavi pacem: & posteaquā neq; Legatos violandi verecundia erat: nec mihi ipsi cōgresso ad portas cum principibus respōsum dabatur: multis terra mariq; exhaustis laboribus tandem vi atq; armis Syracusas cepi. Quae captis acciderint, apud Annibalem & Carthaginenses, victosq; iustius quā apud victoris Po. R. Senatū quererentur. Ego P. C. Syracusas spoliatas si negaturus essem, nunquā spolijs

CAT. 1110

tarum, urbem Romanam singulis victorijs, tum ex cuiusq; ea uos rata habeat tereft, quā mea. Ad Remp. pertinet: in posterum segniorum & Sicularum C. simul templo exorinus consuli Senatū

ARG

ORATIONIS

li ad Sen.

M. Valerio Leuino anti circumfusa multum ite liceret oratorem flecti possent. Consul potestatem Dato senatu, miserat quibus sententiam in gulus, hac oratione

In consilio arbitria capta cum morum de Rep. no mulieres conspiciunt lenam Capua habuam, qua quondam illam quotidie sacra via Populi Ro. hanc clam suppeditasse. eorum eundem erga

belli defen-
ui, si non fue-
rimo Hiero-
tem descuerūt,
etierunt, ur-
tumque Car-
ti sunt: quis
indignatur
cusanorum a-
m Hispanum,
otiores habui-
m: quippe qui
quis est ve-
urum. qui

earum, urbem Romanam exornarem. Quā au-
tem singulis victor aut adem, aut dedi: cū belli
iure, tum ex cuiusq; merito satis scio me fecisse,
ea vos rata habeatis P.C. necne, magis Reip. in-
terest, quā mea. Mea quippe fides exoluta est:
ad Remp. pertinet: ne acta mea rescindendo alios
in posterum segniores duces faciatis. Et quoniā
coram & Siculorum & mea verba audistis, P.
C. simul templo excedemus, ut me absente libe-
rius consuli Senatus possit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. ATTILII REGV-
li ad Senatum Romanum.

M. Valerio Lenino Consuli. Capuam prater-
anti circumfusa multitudo Campanorum obse-
trantium cum lacrymis, ut sibi Romam ad Sena-
tum ire liceret oratum: si qua misericordia tan-
dem flecti possem, ne se ad vltimum perditum i-
rent. Consul potestatem fecit Romam adeundi.
Dato senatu, miserabiles querelas protulerunt de
quibus sententiam interrogatus M. Attilius Re-
gulus, hac oratione vsus est.

IN consilio arbitror me fuisse Consulibus Ca-
pua capta cum quareretur, ecquis Campa-
norum de Rep. nostra bene meritis esset: duas
mulieres compertum est: Vestiam Oppia Attel-
lanam Capua habitantem, & Fauculam Clu-
uiam, quae quondam quastum corpore fecisset:
illam quotidie sacrificasse pro salute & victo-
ria Populi Ro. hanc captiuus egentibus alimenta
clam suppeditasse. ceterorum omnium Campa-
norum eundem erga nos animū, quem Caribea-
giniens-

ginienſium fuiſſe: ſecuriq; percuſſos à Q. Fulvio fuiſſe magis, quorum dignitas inter alios, quàm quorum culpa eminebat. Per Senatum agi de Campanis, qui ciues Romani ſunt, inuiſſu Populi non video poſſe: idq; & apud maiores noſtros in Sutrianis factum eſt, cum defeciſſent: vt M. Antiftius Tribunus pl. prius rogationem ferret. ſciretq; Plebs, vti Senatui de Sutrianis ſententia dicenda ius eſſet. Itaq; cenſeo cum Tribunus pl. agendum eſſe vt eorum vnus pluresve rogationem ferant ad plebem, qua nobis ſtatuendi de Campanis ius fiat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. CORNELII SCIPIONIS ad milites veteres.

Cum P. & Cn. Scipiones (vt dixi in oratione 28.) fratres, in Hiſpanis occiſi eſſent, & nemo fuiſſet auſus in Hiſpaniam imperium accipere, P. Cornelius, illius qui in Hiſpanijs cecidit filius, quatuor & ferme viginti annos natus, profectus eſt ſe petere. Profectus igitur nouus Imperator ad exercitum, alloquendos maximè veteres milites, qui tantis cladibus ſuperfuerant, ratus, aduocata concione ita diſſeruit, vt in generoſo propoſito perſeuerarent omnes adhortatus.

Nemo ante me nouus Imperator militibus ſuis, priuſquàm opera eorum uſus eſſet, gratias agere iure ac meritò potuit: me vobis, priuſquàm prouinciã aut caſtra viderem, obligauit fortuna: primùm, quòd ea pietate erga patrem patrũq; meum viuos mor-

mortuosq; fuiſſis
clade prouincia
lo Roman. & ſu
tinuiſſis. Sed,
par emus atq; ag
Hiſpanijs, ſed ne
Iberi ſtantes arce
vltro tranſeamus
reor ne cui veſtri
filium, quam a
acceptarũ, aut p
ſa pugna in Hiſp
minus obliuerr
trius intra trigint
ſuper aliud cum
interfeſti ſunt. Se
ac ſolitudo frangi
tina, tum viri
hibet, eo fato, qu
nis omnibus bella
mitto, Porſenam,
bellis incipiam: qu
exercitus priore bell
bello memorem
bus, aut quibus ab
eas ſenſi. Trebia, T
aliud ſunt, quã m
tuum, Conſulũq;
nem Italia, Sicilia,
de vltimũ: terro
ca intra Aeniener
& uſum propè in

mortuosq; fuistis: deinde, quòd amissam tanta
 clade provinciam possessionem integram, & popu-
 lo Roman. & successori mihi virtute vestra ob-
 tinuistis. Sed, cum iam benignitate Deum id
 paremus atq; agamus, non ut ipsi maneamus in
 Hispania, sed ne Pœni maneant: nec ut pro ripa
 Iberi stantes arceamus transitum hostis sed ut
 ultro transeamus, transferamusq; bellum: ve-
 reor ne cui vestrum maius id audaciusq; con-
 silium, quàm aut pro memoria cladum nuper
 acceptarū, aut pro atate mea videatur. Aduer-
 sa pugna in Hispania nullius in animo, quàm meo
 minus oblitterari possunt: quippe cui pater & pa-
 truius intra triginta dierum spatium, ut aliud
 super aliud cumlaretur familia nostra funus,
 interfesti sunt. Sed, ut familiaris penè orbitas
 ac solitudo frangit animum: ita publica cū for-
 tuna, tum virtus desperare de summa rerū pro-
 hibet, eo fato, quo donata nobis sors est, ut mag-
 nis omnibus bellis victi, vicerimus. Vetera o-
 mitto, Porſenam, Gallos, Samnites: à Punicis
 bellis incipiam: quot classes, quot duces, quot ex-
 ercitus priore bello amissi sunt? Iam quid hoc
 bello memorem? omnibus aut ipse affui cladi-
 bus, aut quibus absui: maxime vnus omnium
 eas sensi. Trebia, Thrasymenus, Cannæ, quid
 aliud sunt, quàm monumenta occisorum exerci-
 tium, Consulūq; Romanorum? adde defectio-
 nem Italia, Sicilia, maioris partis Sardinia: ad-
 de vltimum terrorem ac pauorem, castra Puni-
 ca intra Aenienem & moenia Romana posita,
 & visum propè in portis victorem Annibalem.

In hac ruina rerum stetit una integra atq; immobilis virtus Populi Romani. hac omnia strata humi erexit ac sustulit. Vos omnium primi, Milites, post Cannensem cladem, vadenti Asdrubali ad Alpes Italiamq; qui si se cum fratre coniunxisset, nullum iam nomen esset Populi Romani. Et haec auspicioq; patris mei obtulistis. Et haec secundae res illas aduersas sustinuerunt. Nunc benignitate Deum omnia secunda, prospera, in dies latiora ac meliora in Italia Siciliaq; geruntur. In Sicilia Syracuse, Agrigentumq; captū: pulsi tota Insula hostes, receptaq; prouincia in dittonem Populi Romani est. In Italia Arpi recepti, Capua, capta: iter omne ab urbe Roma trepida fuga emensus Annibal, in extremum angulum agri Brutij compulsus, nihil iam maius precatur Deos, quam ut incolumi cedere atq; abire ex hostium terra liceat. Quid igitur minus conveniat, Milites, quam, cum alia super alias clades, cumulantur, ac Dii propē ipsi cū Annibale starent: vos hic cum parentibus meis (equentur enim ipsi etiam honore nominis) sustinuisse labantem fortunā Populi Romani. nunc eosdem, quia illic omnia secunda lataq; sunt, animis deficere? Nuper quoq; quae acciderunt, utinā tam sine meo luctu, quam vestro transissent. Nunc Dii immortales Imperij Romani praesides, qui Centurijs omnibus, ut mihi Imperiū iuberent dari, fuere autores: iidem augurijs auspicijsq; et per nocturnos etiam visus omnia lata ac prospera portendunt. Animus quoque meus, maximus mihi ad hoc tempus vates, praesagit, nostram.

nostrā Hispania
Punicum nomen
impletarum. Et
idem subiicit rat
socij nostram fide
duces distrepante
lijs, trifariam ex
nes distraxere. Ea
qua nuper nos a
socijs, prius a Cel
citius: quae patri
Nec discordia in
neg, singuli nobis
Milites, fauere no
ratorum vestrore
stirpibus: agite, Ne
tum, nouumq; du
in terras cum. mo
peragratas. Bren
nunc noscitate in
nem ora vulsi
ingentj, fidei, virt
his reddam: ut reu
que Scipionem Imp

ARG
ORATIONIS
Milites nou.

P
Cum Scipio traiecit
exercitum in tres di
si uoluit: eo facti

nostrā Hispaniam esse: breui extorre hinc omne Punicum nomen maria terrasque fœda fuga impleturum. Quod mens sua sponte diuinat: idem subiicit ratio haud fallax. Vexati ab ijs socij nostram fidem per Legatos implorant. Tres duces discrepantes, propè ut defecerint alij ab alijs, trifariam exercitum in diuersissimas regiones distraxere. Eadem in viros ingruit fortuna, qua nuper nos afflixit, nam & deseruntur à socijs, prius à Celtiberis vos: & deduxere exercitus: qua patri patruoq; meo causa exitij fuit. Nec discordia intestina coire eos in unum sinet: neq; singuli nobis resistere poterunt. Vos modo, Milites, fauete nomini Scipionum, soboli Imperatorum vestrorum, velut accisis recrescenti stirpibus: agite, Milites veteres, nouum exercitum, nouumq; ducè traducite Iberum: traducite in terras cum multis fortibus factis saepe à vobis peragratas. Breui faciam, ut quemadmodum nunc noscitis in me patris patruiq; similitudinem oris vultusq; & lineamenta corporis: ita ingentij fidei, virtutisq; exemplū ac effigiem vobis reddam: ut reuixisse, aut renatum sibi quisque Scipionem Imperatorem dicat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AD

Milites nouam Carthaginem expugnatu-
ros.

Cum Scipio traiecisset Iberū ac vidisset Punicū exercitum in tres diuisum partes: proximū aggre-
di noluit: ne eo facto contraheret omnes in unū
ast

nec par esset vnus tot exercitibus. Illis igitur posthabitis, Nouam Carthaginem, vbi arma, vbi pecunia, vbi totius Hispaniæ obfides erant, oppugnare statuit. Vt igitur potiundæ spem militibus faceret, aduocata concione, ita disseruit.

AD urbem vnā oppugnandam si quis vos adductos credit: is magis operis vestri, quā emolumentum rationem exactam Milites, habet. oppugnabit enim verē moenia vnius vrbis, sed in vna vrbe vniuersam ceperitis Hispaniam. Hic sunt obfides omnium nobilium, regum, populorumq;: qui simul in potestate vestra erunt, ex tempore omnia, quæ nunc sub Carthaginensibus sunt, in ditionem nostram tradent. Hic pecunia omnis hostium, siue qua neq; illi gerere bellum possunt, quippe, qui mercenarios exercitus alant: & qua nobis maximo vsui ad conciliandos animos barbarorum erit. hic tormenta, arma, ornamenta & omnis apparatus belli est, qui simul & vos instruet, & hostes nudabit. Potiemur præterea cum pulcherrima opulentissimaq; vrbe, tum opportunissimū portū egregio: vnde terra mariq; qua belli vsu poscunt, suppeditentur, quæ cum magna ipsi habebimus, tum dempserimus hostibus multo maiora. Hac illis arx, hoc horreum, ararium, arma mentarium: hæc omnium rerum receptaculum est: huc rectus ex Africa cursus est: hæc vna inter Pyreneum & Gades statio: hinc omnis Hispania imminet Africa. Sed quoniā vos instructos & ordinatos cognosco: ad Carthaginem nonnam oppugnandam totis viribus, & bono animo transeamus.

A. R.

Capta noua Carthago & forma florentes ad Scipionem perueniunt. Scipio matrem formosam, ut artem maretur. Nihil defuit, & spectat in te tradens, verecundæ res tuæ iussit, Præterea forma, ut oculos converteret, cecio, vel, ut alij, ad inuolatam sponte tradidit.

MEA Populi, cerem, ne esset apud curam impensius, quæ facit: qua, nec raris matronalis estis, appello, quo minus curæ undia. Ego, cibus nostris ad me a tibi cordi esse, & fortissimè liceret ludo atque amoore, &

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AD

*formosas virgines captiuas, vniuſque om-
nium pulcherrima ac nobiliſſima*

*ſponſum Luc-
cium.*

Capta noua Carthagine, nobiles virgines etate
& forma florentes è numero obſidum captiuarũ
ad Scipionem perductæ ſunt. Inter quas magna
nata ſœmina ad Scipionis pedes procidens, ro-
gauit, vt etatem muliebri iniuriæ obnoxiam tue-
retur. Nihil deſuturum illis Imperator respon-
dit, & ſpectatæ integritatis viro eas cuſtodiendas
tradens, verecundè ac modeſtè, vt ſociorum vx-
ores tueri iuſſit. Præterea, cum adultam vna adeò
eximia formæ, vt quocunq; ſe verteret, omniũ
oculos conuerteret, Celtiberorum principi Lu-
ccio, vel, vt alij, Allucio deſponſatam accepiſſet,
inuiolatam ſponſo, cum redemptionis theſauro,
tradidit.

MEa Populiq; Rom. diſciplina cauſa fa-
cerem, ne quid, quod ſanctum uſquàm
eſſet apud vos, violaretur. Nunc, vt id
curem impenſus, veſtra quoq; virtus dignitaſ-
que facit: qua, nec in malis quidem, oblita deco-
ris matronalis eſtis. Sed Iuuenis, te Lucei iuuenẽ
appello, quo minus ſit inter nos huius ſermonis
verecundia. Ego, cum ſponſa tua capta à Mili-
tibus noſtris ad me deducta eſſet: audiremq; eam
tibi cordi eſſe, & forma faceret fidem: quia ipſe,
ſi ſui liceret ludo atatis, præſertim recto, & le-
gitimo amore, & non Reſp. animum noſtrum

occu-

occupasset, veniam mihi dari, sponsam impensius amanti, vellem: tuo, cuius possum, amoris faueo. Fuit sponsa tua apud me: eadem, qua apud soceros tuos parentesque suos, verecundia: seruata tibi est, ut inuiolatum, & dignum me teque, dari tibi donum posset. Hanc mercedem vnā pro eo munere pacis cor. amicus P. Rosi, & si me virum bonum credis esse, quales patrem patrumque meum iam ante haec gentes norant: scias multos nostri similes in ciuitate Romana esse: nec vllum in terris populum hodie dici posse, quem minus tibi hostem tuisque esse velis, aut amicum malis. Tecum ego modo perpetua foedera societatis iuncturus, inuiolatam tibi sponsam tuam gratū reddo. Et super dotem, quam accepturus à soceris es, haec tibi à me dotalia dona accedent. Accipitur cum virgine tua magnum istud auri pondus, quod ad redimendam, cognati ac parentes huc attulerunt..

EX LIBRO SEPTIMO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MARCELLI

ad Milites.

Marcellus in aciem copias contra Annibalem eduxit. Annibal non detrectans certamen multis verbis suos adhortatus est milites, ut memor Thrasymeni, Cannarumque, ferociam hostis cunctanderent. Quibus adhortationibus irritati Pœni Romanos terga dare coegerunt, ac plurimos occiderunt. Posteaquam in castra reditum est. Marcellus hanc orationem ad Milites habuit, increpando

pando quod in pra
adhortando item,
delere conitantiu

Dis immo
gratesque a
to pauore
porta que non ipsa c
tis profecti eodem
pugnam. Quis pa
re, qui, & cum q
mos cepit nempe
cendo & victor se
pissis: quibus die
dies in, sitis: quo
hesterno die nec it
passi estis. Omitto
tus & ipse pude
feram: nempe aq
misti pugnam, q
stulit? vestra hic c
austa? Non equi
loqui videor, n
corpora tantum a
seosdem animos
disset hostis? sign
borti abfussisset?
gionib; gloriabatur
fugati exercitus de
velle, ut huius vol
vestros experiar. E
Milites: vosque cr

pando quòd in pralio se non fortiter gesserint: adhortando item, vt maculam ignauia acceptam delere conitantur, prosperiore pralio.

Dis immortalibus, vt in tali re, laudes gratesq; ago, quod victor hostis, cum tanto pauore incidentibus vobis in vallum portaq; non ipsa castra est aggressus. deseruisse- tis profecto eodem terrore castra, quo omisistis pugnam. Quis pauor hic? qui terror? qua repente, qui, & cum quibus pugnaretis, obliuio animos cepit? nempe ydem sunt ij hostes, quos vincendo & victos sequendo priorem astatē absumpsistis: quibus dies noctesq; fugientibus per hos dies instruxistis: quos leuibus pralijs fugastis: quos hesterno die nec iter facere, nec castra ponere passi estis. Omitto ea, quibus gloriari potestis: cuius & ipsius pudere ac pœnitere vos oportet, referam: nempe aquis manibus hesternæ die dimisistis pugnam, quid hæc nox, quid hæc dies abstulit? vestra his copia iminuta sunt, an illorum aucta? Non equidem mihi cum exercitu meo loqui videor, nec cum Romanis militibus: corpora tantum atque arma eadem sunt, an si eosdem animos habuissetis terga vestra vidisset hostis? signa alicui manipulo, aut cohorti abstulisset? Non adhuc casis Romanis legionib; gloriabatur? vos illi hodierno die primū fugati exercitus dedistis decus. Sed video vos velle, vt huius vobis diei veniā dem, & animos vestros experiar. Ego vero dabo, & experiar, Milites: vosq; crastina die in aciem educam, vt vi-

ut victores potius quam victi veniam impetretis, quam petitis.

ARGUMENTVM
ORATIONIS ANNIBALIS
ad suos.

Hoc cum proximo coniunctum est. Milites quum iure se à Marcello obiurgatos intelligerēt, clamore sublato precabantur atque orabant ut eius modo pugna gratiam faceret: ita ubi vellet, militum suorum animos experturum. Tunc Marcellus in aciem eos se educturum postero die dicit, ubi victores potius quam victi veniam impetrarent. Postero die, ut iussi erāt, armati conveniunt. Quod ubi ad Annibalem allatum est, tum in hac verba suos preparavit.

Cum eo nimirum hostes res est qui nec bonam nec malam ferre fortunam potest. Seu vicit, ferociter instat victis: seu victus est, instaurat cum victoribus certamen.

EX LIBRO OCTAVO.

ARGUMENTVM
ORATIONIS P. SCIPIONIS
ad Milites.

Milites in Suconis urbis Hispaniæ praesidium relictis, licentiam ex diutino collegerunt ocio. Qui falso rumore credentes Imperatorem obijisse stipendia prociatius efflagitarunt: & seditiosi fugatis e castris Tribunis ad principes seditionis gregarios milites C. Albitum Calenum & C. Aetium Umbrium detulerunt imperium. Mox in

COS

conione castigand
autores comprehen
hac pertinentia vic

Nunquam
qua exerc
didi. non

quam res exercuer
in castris habitus, a
nis, apud vos quem
sum, nec oratio si
ne quidem appella

patria vestra descen
nuspiciunt, abnu
pissit hostes corpor
agnosco: facta, dista
video. Quid enim be

ceram, aut optastis
tamen Mandonium
latis viros, duces f
cium & imperium
lrum Albitum detu

fecisse, aut factum v
eum furorem atq
dam negantibus: r
qua vulgata in om
la ingentibus expiar

quam vulnera attrin
quesanari non possun
ria Carthaginensib
ancia, nullo homine
nulla esset mea, sic m
aus gesseram, sed etia

cos

concione castigando multitudinem, seditionis
autores comprehensos affecit supplicio. Plura
huc pertinentia videbis infra Miscell. cap. 164.

NUnquam mihi defuturam orationem,
qua exercitum meum alloquerer, cre-
didi. non quod verba unquam potius
quàm res exercuerim: sed quia propè à pueritia
in castris habitus, assueveram militariis inge-
nijs, apud vos quemadmodum loquar, nec con-
siliū, nec oratio suppeditat: quos ne quo nomi-
ne quidem appellare debeam, scio: ciues? qui à
patria vestra descivistis? an milites? qui imperiū
auspiciūq; abnuistis? sacramenti religione ru-
pistis? hostes? corpora, ora, vestitū, habitū civiū
agnosco: facta, dicta, consilia, animos hostium
video. Quid enim hos, nisi quod Illergetes & La-
cetani, aut optastis aliud, aut sperastis? & illi
tamen Mandonium atq; Indibilem, regia nobi-
litate viros, duces furoris secuti sunt: vos auspi-
cium & imperium ad Vmbrium Atrium & Ca-
enum Albium detulistis. Negate vos id omnes
ecisse, aut factum voluisse. Milites: paucorum
um furorem atq; amentiam esse, libenter cre-
lam negantibus: nec enim ea sunt commissa,
ma vulgata in omnem exercitum sine piacu-
is ingentibus expiari possint: inuitus ea tan-
nam vulnera attingo: sed nisi tacta tractata-
ne sanari non possunt. Equidem pulsus Hispa-
nia Carthaginensibus nullum locum tota pro-
vincia, nullos homines credebam esse, ubi vita
nuisa esset mea, sic me non solum aduersus so-
cios gesseram, sed etiam aduersus hostes. In ca-
stris

stris meis (en quantum me opinio fefellit) fama
mortis mea non accepta solum, sed etiam expe-
ctata est: non quod ego vulgari facinus per om-
nes velim (equidem si totum exercitum meum
mortem mihi optasse crederem, hic statim ante
oculos vestros morerer: nec me vita iuaret in-
uisa ciuibus, & militibus meis) sed multitudo
omnis, sicut natura maris, per se immobilis est:
ut venti & aura ciant, aut tranquilli, aut pro-
cellosi in vobis: & causa atq; origo omnis furo-
ris penes autores est: vos contagione insaniistis.
Quin mihi ne hodie quidem scire videmini, qui
amētia progressi sitis: quid facinoris in me, qui
in patriam, parenteq; ac liberos vestros, qui
in Deos sacramenti testes, quid aduersus auspi-
tia, sub quibus militatis, quid aduersus morem
militis disciplinamq; maiorum, quid aduer-
sus summi imperij maiestatem ausi sitis. D
me ipso taceo: temere potius, quā auidē credi-
deritis. is deniq; ego sim, cuius imperij tādere ex-
ercitum, minime mirandum sit: patria quid a
vobis meruerat: quam cum Mandonio & Indi-
bili consociando consilia, prodebat: quid Popu-
lus Ro. cuius imperium ablatū à Tribunis sup-
fragio populi creatis ad homines priuatos detri-
listis: cum ipso non contenti, si pro Tribunis illi
haberetis: fasces Imperatoris vestri ad eos, qu-
bus seruus, cui imperarent, nunquam fuerat.
Romanus exercitus detulistis: In pratorio teter-
derunt Albius & Atrius: classicum apud e-
cecinit: signum ab ijs petitū est: sederunt in tri-
unabili Proconsulis Scipionis: Licitor apparu-
su

submovente eo in-
res palata sunt
mina iaci de cal-
malia edere, ve-
est portentum,
supplicationibus
tum facinus ausi
quanquam nullum
men ut in re nesa-
lium vestrum fuer-
dam in praesidium
lus principibus ci-
decem annos tenui-
legi, millia homin-
cui percussit sunt. S-
brium semilixā, non
cem, sed D. Iubellū
cum Pyrrho nec Sa-
bus Pop. Rom. se co-
nio & Indibili con-
ma consociaturi su-
pium Thufcis vete-
Mamertini in Sicili-
gium habituri perp-
lum Rom. nec socios
bello. Socrone mne
tist: vbi, si vos dece-
rator relinquere m-
plorare debebat, q-
liberosq; vestros: sed
sicut patria meique
viam consilij, sceler-

(sefellis) fama
 et etiam expe-
 cinus per om-
 creitum meum
 ic statim ante
 ta inuaret in-
 sed multitudo
 immobilis est:
 quilli, aut pro-
 go omnis furo-
 rione insani-
 videmini, quo-
 ris in me, quid
 vestros, quid
 aduersus auspi-
 cium, quid aduer-
 sus morem
 ausi sitis. De
 am auidē credi-
 imperij radere ex
 patria quid d-
 andonio & Indi-
 tatist quid Popu-
 à Tribunis sus-
 es priuatos detru-
 oro, Tribunis illi-
 ceseri ad eos, qui
 unquam fuerat
 In pratorio tete-
 assicum apud
 : sederunt in
 Liſtor appar-
 ſu

submouente eo interceſſerunt: faſces & ſecu-
 res pralata ſunt. Lapides pluere, & ful-
 mina iaci de calo, & inſuetos faetus ani-
 malia edere, vos portenta eſſe putatis? hoc
 eſt portentum, quod nullis hoſtijs, nullis
 ſupplicationibus ſine ſanguine eorum, qui tan-
 tum facinus auſi ſunt, expiari poſſit. Atq; ego,
 quanquam nullum ſcelus rationem habet, ta-
 men vt in re nefaria, qua mens, quod conſi-
 lium veſtrum fuerit, ſcire velim. Rhegium quō-
 dam in praſidium miſſa legio, interfectis per ſce-
 lus principibus ciuitatis, urbem opulentam per
 decem annos tenuit. Propter quod facinus tota
 legio, millia hominum quatuor, in foro Roma ſe-
 curi percuſſi ſunt. Sed illi tamen non Atrii Vm-
 brium ſemilixā, nominis etiam abominandi du-
 cem, ſed D. Iubelliū Tri. militum ſecuti ſunt: nec
 cum Pyrrho nec Samnitibus aut Lucanis, hoſti-
 bus Pop. Rom. ſe coniunxerant. Vos cum Mādo-
 nio & Indibili conſilia communicatiſtis, & ar-
 ma conſociaturi fuiſtis. Illi, ſicut Campani Ca-
 puam Thuſcis veteribus cultoribus ademptam,
 Mamertini in Sicilia Meſſanam: ſic tum Rhe-
 gium habituri perpetuam ſedē erant: nec popu-
 lum Rom. nec ſocios Popu. Rom. ultro laceſſituri
 bello. Sucronemne vos domiciliū habituri era-
 tiſ? ubi, ſi vos decedens cōfecta prouincia Impe-
 rator relinquerem: Deū hominemq; fidē im-
 plorare debebatiſ, quod non rediretiſ ad cōiuges
 liberōſq; veſtros: ſed horum quoque memoriam,
 ſicut patria meiq; eieceratiſ ex animis veſtriſ:
 Viam conſilij ſclerati. ſed non ad vltimum
 demen-

dementis, exequi volo. Méne viuo, & cetero incolumi exercitu, cum quo ego die una Carthaginem cepi: cum quo quatuor Imperatores, quatuor exercitus Carthaginensium fudi, fugavi, Hispania expulsi: vos octo millia hominū, maioris certè omnes pretij, quàm Albius & Atrius sunt, quibus vos subiecistis: Hispania provinciam populo Rom. erepturi eratis? Amolior & amoneo nomen meum: nihil, ultra facile creditam mortem meam, à vobis violatus sim, quid? si ego morerer, mecū expiratura Resp. mecum casurum imperium Po. Rom. erat? ne istud Iupiter Opt. Max. sinat: urbem auspiciato Dijs autoribus in æternum conditam, fragili huic & mortali corpori æqualem esse. Flaminio, Paulo, Graccho, Posthumio, Albino, M. Marcello, T. Quintio Crispino, C. Fulvio, Scipionibus meis, tot, tam præclaris Imperatoribus uno bello absumptis, superstes est Po. Ro. eritq; mille alijs, nū ferro, nunc morbo morientibus meo unius funere, elata Pop. Rom. esset Respublica? Vos ipsi hi in Hispania patre & patruo meo, duobus Imperatoribus interfectis, Septimium Martium ducentem vobis aduersus exultantes recenti victoria Pœnos, delegistis, & sic loquor tanquam sin duce Hispania futura fuerint. M. Syllaus eodire, eodem imperio mecum in provinciam missus, L. Scipio frater meus, & C. Lælius legati, vadicēs maiestatis Imperij decissent? virum exercitus exercitui, an ducēs ducibus, an dignitas, a causā comparari poterat? quibus si omnibus superiorēs essetis, arma contra patriam contra c-

nis vestros ferretis? nem urbi Roma in nam patria? Coriolani, miserum & ad oppugnandam patamen a publico pat qui dolor, quātra in- lus pauci Imperatoris digna causā f bellum? cur ad iller- cior nihil diuinari- uolatum vobis esse tes, nec maior in cor- in vestras mentes in- re, quid crediderint? quid optauerint? aut si pote: si non, ut cur- gaerim tristēm atr- nem meam: quanto ciora esse, quā dicit- si, pari æquum cens- ius aquo animo fere- vult à exprobrabunt- obliuiscimini eorum, que, quod ad vos uni- miter: satis superq; po- trus & Atrius Vmbri- tatis autores, sangui- vobis supplicij eorum, acerbum, sed lacum e- ber esse, de nullis enim- aut inimicis consulu-

& catero in-
 die una Car-
 Imperatores,
 um fudi, su-
 illia hominū.
 Albius & A-
 Hispania pro-
 is? Amolior
 ltrā facile cre-
 violatus sim.
 tura Resp. me-
 erat ne istud
 auspicio Dije-
 fragili huic &
 minio. Paulo,
 Marcello, T.
 ipionibus meis,
 uno bello ab-
 mille alijs, nūc
 geo unius fune-
 ca? Vos ipsi hic
 duobus Impe-
 Marium du-
 recenti victo-
 or tanquam sine
 M. Syllam eodē
 pronunciam mis-
 alius legati, rui-
 ? utrum exere-
 is, an dignitas, an
 us si omnibus su-
 atriam contra ci-

ues vestros ferretis? Africam Italia, Carthagi-
 nem urbi Roma imperare velletis: quam ob no-
 xam patrie? Coriolanum quondam damnatio
 iniusta, miserum & indignum exilium, ut iret
 ad oppugnandam patriam, impulit; renouauit
 tamen a publico parricidio priuata pietas: vos
 qui dolor, quae ira incitauit? stipendium me, die-
 bus paucis Imperatore agro, serius numeratum,
 satis digna causa fuit. cur patria indiceretis
 bellum? cur ad illergetes descisceritis à Po. Rom.
 cur nihil diuinarum humanarumve rerum in-
 violatum vobis esset? insaniistis profecto, Mili-
 tes, nec maior in corpus meum vis morbi, quàm
 in vestras mentes inuasit. Horret animus refer-
 re, quid crediderint homines, quid sperauerint,
 quid optauerint: auferat omnia irrita obliuio,
 si pote: si non, ut cunq; silentium tegat. Nō ne-
 auerim tristem atrocemq; vobis visam oratio-
 nem meam: quanto creditis facta vestra atro-
 tiora esse, quàm dicta mea? & me, ea qua feci-
 tis, pati æquum censetis: vos ne dici quidem om-
 nia a quo animo feretis? sed ne ea quidem ipsa
 ultra exprobrabuntur. Vtinam tam facile vos
 obliuiscamini eorum, quàm ego obliuiscar. Ita-
 ne, quod ad vos vniuersos attinet, si erroris pœ-
 iter: satis superq; pœnarū habeo. Albius Cale-
 us & Atrius Vmbrius, & ceteri nefaria sedi-
 tionis autores, sanguine luent, quod amiserunt,
 vobis supplicij eorum, spectaculum nō modo non
 cerbum, sed latum etiā, si sana mens redijt, de-
 et esse. de nullis enim, quàm de vobis, infestius,
 ut inimicus consuluerunt.

ORATIONIS LEGATORVM DE-
cem Saguntinorum ad P.C. in Senatu
Romano.

Cum in Hispania res prosperæ essent, verecun-
dia Romanos tandem cepit, Saguntum oppidum
quod causa belli fuit, octauum iam annum sul-
hostium potestate esse. Itaque id oppido vi pul-
sæ praesidio Punico, receperunt Romani, & cultori-
bus antiquis, quos vis reliquerat belli, restitue-
runt. Turdetanos etiam, qui contraxerant eis e-
Carthaginienensibus bellum, in potestatem reda-
ctos (vt supra in oratione secunda dictum est) su-
corona vendiderunt, urbemque eorum deleue-
runt, vt ait Lilius libro quarto belli Pun. 2. Pro-
tantis igitur Romanorum beneficijs in se colla-
tis, Saguntini Romam decem Legatos miserunt,
qui, gratias agerent hac oratione, & coronam a-
ream in Capitolium, victoriæ ergo, ferrent.

ET si nihil ultra malorum est, P. C. quæ
quod passi sumus, vt ad ultimum fide-
vobis prestaremus: tamē ea vestra meri-
ta, Imperatorumque vestrorū erga nos fuerūt,
nos cladiū nostrarū non poeniteat. Bellū prop-
nos suscepistis, susceptumque quartumdecimū a-
num tam pertinaciter geritis, vt saepe ad ultimū
discrimen, & ipsi veneritis, & populum Car-
thaginiensem adduxeritis. Quum in Italia ta-
atrox bellum, & Annibalem hostem haberet
Consules cum exercitu in Hispaniam, velut
colligendas reliquias pausfragij nostri, misistis.
& Cn. Cornelij, ex quo in provinciā, veneru-

nullo tempore desti-
quaque, aduersa huius
omnium primū
per omnem Hispani-
tos, dimissis qui con-
bertatem restituer-
tabilem eam, ex m-
P. & Cn. Cornelij
nobis propē, quā
ad hoc retracti, ex-
tquam videbam
terum excidium p-
niciem nostram, &
aut exercitu opus
hostibus qui priorē
fuerant, exstingui p-
se nobis misistis huius
natisissimi omnium Sa-
Consulē declaratu-
mibus nostris renun-
lutemque nostrā, qui
strosū cepisset in H-
torum numero, exce-
remisit. Postremo T-
nobis, vt illa gente
posset: ita bello affli-
sit verbo inuidia
menda nostris esset
eorum, quorum in g-
Annibal. Vetiſſimale
nobis non tam fruct-
Ob his, quibus ma-

nullo tempore destiterunt, quæ nobis secunda, quæq; aduersa hostibus nostris essent, facere. Iam omnium primum oppidum nobis restituerunt. per omnem Hispaniam ciues nostros venundatos, dimissis qui conquirerent, ex seruitute in libertatem restituerunt. Cū iam propè esset, ut optabilem eam, ex miserrima, fortunā haberemus, P. & Cn. Cornelij Imperatores vestri, luctuosius nobis propè, quàm vobis perierunt. Tum vero ad hoc retracts, ex distantibus locis, in sedē antiquam videbamur, ut iterum periremus, & alterum excidium patriæ videremus: nec ad perniciem nostram, Carthaginienſi utiq; aut duce aut exercitu opus esse: à Turdetanis veterrimis hostibus qui prioris quoque excidij nobis causa fuerant, exringui posse. quum ex insperato repēte nobis misisset hunc P. Scipionem: quem, fortunatissimi omnium Saguntinorum videmur, quia Consulē declaratum vidimus: ac vidisse, nos ciuibz nostris renunciaturi sumus. spem, opē salutemq; nostrā, qui, cum plurimas hostium vestrorū cœpisset in Hispania vrbes, ubiq; ex captorum numero, excerptos Saguntinos in patriam remisit. Postremo Turdetaniam aded̄ infestam nobis, ut illa gente incolūmī, stare Saguntū non posset: ita bello afflixit, ut non modò nobis (absit verbo inuidia) sed ne posteris quidem timenda nostris esset. Deletam urbem cernimus eorum, quorum in gratiam Saguntum deleuerat Annibal. Vectigal ex agro eorum capimus, quod nobis non tam fructu incundius est, quā ultione. Ob hac, quibus maiora, nec sperare nec optare

à Dijs immortalibus potgramus, gratias actum nos decem Legatos, Saguntinus Senatus populusq; misit: simul gratulatum, quod itares per hos annos in Hispania atq; Italia gessistis, ut Hispaniam, non Ibero amne tenus, sed qua terrarum ultimo finis Oceanus, domitam armis habeatis: Italia, nisi quatenus vallum castrorum cingit, nihil reliqueritis Pœno. Ioui Opt. Max. præfidi Capitolina arcis, non grates tantum ob hac agere iussi sumus, sed donum hoc etiam, si vos permitteretis, coronam auream, in Capitolium victoria ergo, ferre. Id uti permittatis quasumus: utiq; si vobis ita videretur, qua nobis Imperatores vestri commodis tribuerunt, earata atq; perpetua auctoritate vestra faciat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q. FABII MAXIMI ad P. C.

Cum centuriæ omnes ingenti fauore P. Scipionem, qui res in Hispania feliciter administrauerat, Consulē dixissent, & prouinciam Africanam destinassent, ipse non parua gloria contentus, in Africam, ut Annibalem, & belli pondus eo se traheret, exercitum transportaturus erat: idque facturum per populum, aperire fuerat si Senatus fuisset aduersatus. Quod consilium cum primoribus P. C. non placeret, acceteri missarent, C. Fabius Maximus totum hac oratione consiliū improbavit, dissuadens, antequam in Africam traieciendum, quam Annibal Italia pulsus esset.

Scio multis vestrum videri P. C. rem actam hodierno die agi: & frustra habiturum orationem.

tionem, qui tanquam
provincia, sententiam
illud ignoro, quem
cia Africa Consuli
nec Senatus censurus
esse, nec Populus iussu
peccare arbitror, quod
se referre, Senatuum
rū modo: qui de qua
tētiā. Atq; ego co
ab ista estimatione
rum rerum suben
infrā ingenio meo
pigrumq; hominē
non me non poenite
ra primo aspectu co
meliora: alterius
salvius crescente
Consuli. A qua su
Et mores mei, neq;
tibus, tantumq; glori
dicat: ut propius fa
derum atq; saltem
latio cum eo esse pote
equalis sit. Me Di
bus viribus, & in ci
sem, recusante nemo
pulum audiuit: quo
gistro equitum, quod
dictum erat, Imperi
bus quam verbis aff
iudicio mihi compar

ratias actum
enatus popu-
d itares per
ssissis, ut
sed qua ter-
mitam armis
allum castroru
oui Opt. Max.
tes tantum ob
hoc etiam, si
am, in Capico-
ti permissat
retur, quan-
tribuerunt, ea
trafaciatis.

M

BII MA-

favore P. Scipio-
radministrat
nciam Africam
ia contentus, in
pondus eo se-
tus erat: idque le-
fuera: si Senatu-
um cum primo
i mullarent, Q
tione consilium
Aphricam tra-
pullus esset.

P. C. rem actan
habiturum ora-
tionem

tionem, qui tanquam de integra re, de Africa
provincia, sententiam dixerit. Ego autem primū
idud ignoro, quemadmodum iam certa provin-
cia Africa Consulis viri fortis ac strenui sit, quā
nec Senatus censuit in hunc annum provinciam
esse, nec Populus iussit: deinde, si est, Consulem
peccare arbitror, qui de re transacta simulando
se referre, Senatum ludibrio habet, non Senato-
rū modo: qui de quo consulitur, suo loco dicit sen-
tentiā. Atq; ego certum habeo, dissentienti mihi
ab ista festinatione in Africam traiciendi, duarū
rerum subeundam opinionem esse: unius,
insita ingenio meo cunctationis, quam metum
pigritiamq; homines adolēscētes sanē appellent,

me non poeniteat: adhuc aliorum speciosio-
ra primo aspectu consilia semper visa, mea vix
meliora: alterius, obtreccationis atq; invidia
adversus crescentem in dies gloriam fortissimi
Consulis. A qua suspitione, si me neq; vita acta,
& mores mei, neq; Dictatura cū quinque cōsula-
tibus, tantumq; glorie, belli domiq; parte, Vin-
dicat: ut propius fastidiū eius sim, quam desi-
derium atas saltem liberet, quā enim mihi amu-
latio cum eo esse potest, qui ne filio quidem meo
equalis sit? Me Dictatorem, cum vigerem ad-
huc viribus, & in cursu maximarum rerum es-
sem, recusantē nemo aut in Senatu aut apud po-
pulum audiuit: quo minus insectandi me Ma-
gistro equitum, quod fando nunquam ante au-
ditum erat, Imperium mecum aquaretur? re-
bus quam verbis assequi malui, ut qui aliorum
iudicio mihi comparatus erat: sua mox confes-

sione me sibi praeferret: nedum ego perfunctus honoribus, certamina mihi atque emulationes cum adulescente florentissimo proponam: videret ut mihi iam viuendo, non solum rebus gerendis fessio, si huic negata fuerit, Africa provincia decernatur. cum ea gloria, qua parta est, viuendum atque moriendum est. Vincere ego prohibui Annibalem, ut à vobis, quorum vigent vires, etiam vinci posset. Illud te mihi ignoscere P. Corneli aequum erit: si, quum in me ipso nunquam pleris famam hominum, quam Republicam fecerim: ne tuam quidem gloriam bono publico praeponam, quanquam si aut bellum nullum in Italia, aut is hostis esset, ex quo victo nihil gloria quaereretur: qui te in Italia retineret, & si id bono publico faceret, simul cum bello, materiam gloria tua, ire ereptum videri posset, cum vero Annibal hostis incolumi exercitu, quartumdecimum annum Italia obsideat: poenitebit te, P. Corneli, gloria tua, si hostem eum, qui tot funerum, tot cladum nobis causa fuit, tu Consul Italia expuleris? & sicut penes C. Lucatium prioris Punici perpetrati belli vitulum fuit: ita penes te huius fuerit: nisi aut Amilcar Annibali quae est praefereendus, aut illud bellum huic, aut victoria illa maior, clariorgue quam hac (modo contingat ut te Consule vincamus) futura est. Ad Drepano, atque Eryce detraxisse Amilcarem, quam Italia expulisse Pœnos atque Annibalem malis? ne tu quidem et magis partam quam speratam gloriam amplecteris: Hispania potius, quam Italia bello liberat.

rata gloriatus fuerat, quæ non magis timuisse, qui aliud bellum hoc accingeretur: nec Africam transieris, speres, potius quam vultus est, bellum in manu belli Punici prius est, tua cum natum. Pax antea Africa sit: & nobis pro alijs inferatur, cios fieri potest. Agnus est, pugna, si alius reliquenda est: causa etiam insequi quidem praterquam Africa duos diuer non potest, praterquam, unde commemur, nihil reliquum est per eatur, quem fallit? pio bellum in Africa nes Di omnes auert mihi (at animus, sed possunt) victor Antum demum te Consulit à Capua, Africa quod, Mars tot tua, pater, patris, exercitibus, castris, maxime rebus, terra,

rat a gloriatus fueris . Nondum is est Annibal
 quē non magis timuisse videatur quā contemp-
 sisse, qui aliud bellum maluerit . Quin igitur ad
 hoc accingeris? nec per istos circuitus , ut cum in
 Africā traieceris, secuturum te illuc Annibalē
 speres, potius quā recto hinc itinere, ubi Anni-
 bal est, eò bellum intendis? Egregiam istam pal-
 mam belli Punici patrati petis? hoc & natura
 prius est, tua cum defenderis, aliena ire oppug-
 natum. Pax antē in Italia, quā bellum in A-
 frica sit: & nobis prius decedat timor, quā ul-
 trō alijs inferatur. Si utrumq; tuo ducto auspi-
 cioq; fieri potest. Annibale hic victo, illic Cartha-
 ginē e pugna, si alterutra victoria nouis Cōsulib-
 us reliquenda est: prior, cū maior clariorq; tum
 causa etiam insequentis fuerit . Nam nunc
 quidem praterquam quod & in Italia, & in
 Africa duos diuersos exercitus alere ararium
 non potest, praterquam quod vnde classes tuea-
 mur, vnde com meatibus prabendis sufficiamus,
 nihil reliqui est: periculi tandem quantum ad-
 eat, quem fallit? P. Licinius in Italia P. Sci-
 pio bellum in Africa geret. quid si, (quod om-
 nes Dī omen auertant, & dicere etiam refor-
 midat animus, sed qua acciderunt, accidere
 possunt) victor Annibal ire ad urbem pergat:
 tum demum te Consulem ex Africa, sicut Q.
 Fuluiū a Capua, accersemus? quid? quod in A-
 frica quoq; Mars cōmunis belli erit? Domus tibi
 tua, pater, patruusq; intra triginta dies cum ex-
 ercitiis, caesi, documeto sint, ubi per aliquot annos
 maximis reb. terra, mariq; geredis amplissimum

nomen apud exterarum gentes populi Romani vestraque familia fecerant: Dies me deficiet, si Reges, Imperatoresque temere in hostium terras transgressos, cum maximis cladibus suis, exercituumque suorum, enumerare velim. Athenienses, prudentissima ciuitas, bello domi relicto, autore aequè impigro atque nobili iuvene, magna classe in Siciliam transmissa, una pugna nauali, florentem Rempublicam suam, in perpetuum afflixerunt. Externa nimis antiqua repeto. Africa eadem ista, & M. Attilius, in signe utriusque fortuna exemplum, nobis documento sint. Na tibi P. Cornelius cum ex alto Africam contempleris: ludus a iocus fuisse Hispania tua videbuntur: quid n. si miles Pacato mari præter ora Italia, Galliarumque v. Huius Emporias, in urbem sociorum classem appuli: si expositos milites per tutissima omnia ad socios & amicos Populi Romani Tarraconem duxisti: a Tarracone deinde iter per præsidia Romana: circum alibi exercitus patris, patrumque tui, post amicos Imperatores ferociore calamitate ipsa facti & dux tumultuarius quidem ille, L. Martius & militari suffragio ad tempus lectus, ceterum si nobilitas, ac iusti honores adornarent, clari Imperatoribus qualibet arte belli par: oppugnata per summum otium Carthago, nullo trium Punicorum exercituum socios defendente. Cetera, neque ea eleuo, nullo tamen modo Africæ bello comparanda. Vbi non portus ullus classi non fra apertus, non ager pacatus, non ciuitas socii non Rex amicus, non consilium visquam locum non procedendi: quacumque circumspexeris, hosti

lia omnia atque credis? satis sit: tertium, non semper eodem in paruis subisist, cum mercedem trem, patrumque veri socii, fraude car Magone & Asiniam ab Inuicibilis periculi fuit. Nunc nem militum tuorum Mastrisa, quam potentissimos in Africam quendam inter sese, & omnes quia procul exterarum arma, & exercitus commune vestigium. Aliter idem illi defenderunt: aliter aras, & focos defendenda prosequitur cur labant. Quid potius, consensu maius fuit, eorum nudatam Italiam exercitum in Italia aut Magonem, quem missa, iam præter velari constat. A tunc in eodem tempore cum Asiniam

Romanis ve-
 deficiet, si Re-
 terras trans-
 exercituum-
 Athenienses,
 relitio, auctore
 magna classe in
 nauali, floren-
 titium affixe-
 repero. Africa
 virtusq; fortu-
 sint. Na tibi P.
 exeris: ludus ac-
 ntur: quid n. fi-
 lia, Galli aq; ue-
 ritum appetiti
 omnia ad socios
 aconē duxi: fii: ad
 lia Romana: cir-
 aq; tui post ami-
 nitate ipsa facti
 ille, L. Marius
 o lectus, ceterū
 ornarent, clari
 illi par: oppugna-
 go, nullo trinum
 defendente: Ce-
 modo Africa bel-
 illius classis no-
 non ciuitas socia-
 ti usquam locu-
 miferis, hosti-
 lia

lia omnia atq; infesta. An Syphaci, Numidisq; credis? satis sit semel creditum. non semel creditum, non semper temeritas est felix: & fians fidem in paruis sibi praestruit: ut cum operepretiū sit, cum mercede magna fallat. Non hostes patrem, patrumq; tuum armis, priusquam Celi-beri socij, fraude circumuenerunt: nec tibi p̄p̄si, à Magone & Asdrubale hostium ducibus, quantum ab Inaibili, & Mandonio in fidem acceptis, periculi fuit. Numidis tu credere potes, defectionem militum tuorum expertus? & Syphax & Masinissa se, quàm Carthaginienses, malunt potentissimos in Africa esse: Carthaginienses se, quam quenquam alium: nunc illos amulatio inter sese, & omnes causa certaminum accunt quia procul externus metus est, ostende Romanæ arma, & exercitum alienigenam: iam velut ad commune restinguendum incendium concurrēt. Aliter ijdem illi Carthaginienses Hispaniam defenderūt: aliter mœnia patriæ, templâ Deūm, aras, & focos defendunt: cum euntes in prælum pauida prosequetur coniunx, & parui liberi occurrabunt. Quid porro? si satis confisi Carthaginienses, consensu Africa, fide sociorum Regum, moribus suis, cum tuo exercitusq; tui praesidio nudatam Italiam viderint, ipsi vltro nouum exercitum in Italiam aut ex Africa miserint? aut Magonem, quem à Balearibus classe transmissa, iam præter oram Ligurum Alpinorum vectari constat, Annibali se coniungere iusserint? nempe in eodem terrore erimus, in quo nuber fuimus, cum Asdrubal in Italiam transcen-

dit: quem tu, qui non solum Carthaginem, sed omnem Africam exercitu tuo es clausurus, è manibus tuis in Italiam emisisti. Victum à te dices: eò quidem minus vellem, & id tua, non Reipublic. solum caussa, iter datum victo in Italiam esse Patere nos omnia, qua prospera tibi ac Reipub. in imperio euenere, tuo consilio assignare: aduersa casibus incertis belli & fortuna legare, quo melior fortiorq; es, eò magis talem praesidem sibi patria atq; vniuersa Italia retinet. Non potes ne ipse quidem dissimulare, ubi Annibal sit, ibi caput atque arcem huius belli esse, quippe qui praeteferas, eam tibi causam esse retrahendi in Africam, ut Annibalem eò trahas. siue igitur hic, siue illic, cum Annibale est tibi futura res, utrum ergo tandem firmior eris in Africa solus: an hic tuo, collega què tui exercitu coniuncto? ne Cladius quidem & Livius Consules, tam recenti exemplo quantum id interfit, documento sunt. Quid? Annibalem utrum tandem extremus angulus Bruttij agri, frustra iamdiu poscentem à domo auxilia, an propinqua Carthago, & tota socia Africa, potentiorum armis virisq; faciet quod istud consilium est? ibi malle decernere, ubi tua dimidio minores copia sint, hostium multo maiores: quàm ubi duobus exercitibus aduersus vnum tot praelijs, & tam diuturna a graui militia fessum, pugnandum sit? Quàm compar consilium tuum parentis tui consilio si reputa, ille Consul profectus in Hispaniam, & Annibali ab Alpibus descendenti occurrere in Ita

in Italiam ex p
in Italia sit, re
Reip. id vile, se
sum censet esse: si
relictò, sine lege,
nauihus Populi R
publicam & man
tuo capite periclit
Cornelium P. C.
uatum creatum
ad custodiam ur
quos regio more,
terrarum velit,

ARG
ORATION

Quum oration
toritate, inueter
nam partem senat
set, pluresque con
adolefcentia feroc
ms fectur.

E T ipse Q. Fa
comemorauit
orationem su
non tam ipse ar
quam quod ea sus
haud sanè purgata
sunt merum gesta
tingendum inuidi
nimo quaq; pericu
& nò ab eo, qui, qu

in Italiam ex provincia redijt: tu, cum Annibal in Italia sit, relinquere Italiam paras, non quia Reip. id utile, sed quia tibi amplius & gloriosum censes esse: sicut cum provincia & exercitu relicto, sine lege, sine senatusconsulto, duobus navibus Populi Romani Imperator, fortunam publicam & maiestatem imperij, qua tum in tuo capite periclitabantur, commisisti. Ego P. Cornelium P. C. Reip. nobisq; non sibi ipsi priuatim creatum Consulem existimo: exercitusq; ad custodiendi urbis atq; Italia scriptos esse, non quos regio more, per superbiam, Consules quod terrarum velint, traiciant.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS

ad P. C.

Quum, oratione ad tempus parata Fabius, & autoritate, inuetera atque prudentia fama, magnam partem denatus, & seniores maximè mouisset, pluresq; consilium senis, quàm animum adolescentia ferocem laudarent: Scipio ita locutus fertur.

ET ipse Q. Fabius principio orationis P. C. commemorauit, in sententia sua posse obtentionem suspectam esse. Cuius ego rei non tam ipse ausim tantum virum insimulare, quàm quod ea suspicio, vitio orationis an rei haud sanè purgata est: sic enim honores suos & famam rerum gestarum extulit verbis, ad extinguendum inuidia crimen, tanquàm mihi ab infimo quoq; periculum sit, ne mecū amuletur: & nō ab eo, qui, quia super ceteros excellat, quo

me quoq; niti non dissimulo, me sibi equari nolit sic: senem se perfunctum, honoribus & me infra ætatem filij sui posuit: tanquam non longius, quàm quantum vita humana spatium est, cupiditas gloria extendatur maximaque pars eius in memoriam ac posteritatem promineat. Maximo cuiq; id accidere animo certum habeo: ut se non cum presentibus modo, sed cum omnis aui claris viris comparet. Equidem haud dissimulo, me tuas Q. Fabi laudes non assequi solum velle, sed (bona venia tua dixerim) si possim, etiam exsuperare. Illud nec tibi in me, nec mihi in minores natu animi sit: ut nolimus quenquam nostri similem evadere civem: id enim non eorum modo, quibus inviderimus, sed Reip, & penè omnis generis humani detrimentum sit. Commemoravit, quantum essem periculi aditurus, si in Africam traicerem: ut meam quoq;, non solum Rei. & exercitus vicem videretur sollicitus. Vnde hac repente de me cura exorta? Cum pater patruusq;, meus interfecti, cum duo exercitus eorū prope occisione occisi essent: cum amissa Hispania, cum quatuor exercitus Pænorum, quatuorq; duces omnia metu armisq; tenerent: cum quasi ad id bellum Imperator, nemo ostenderet præter me, nemo profiteri nomen ausus esset cum mihi quatuor & viginti annos nato, detulisset imperiū Populus Rom. quid ita tum neminem ætatem meam, vim hostium, difficultatem belli patris patruiq; recentem cladem commemorabat? Utrum maior aliqua nunc in Africa calamitas accepta est, quam tunc in Hispania erat

an m a

an maiores nati
ces plures melior
fuerunt? an etas
do fuit, quam tu
hoste in Hispania
aptius est facile
exercitus Punicos
metu subactos in
omnia usq; ad Oce
gentes, post recep
vestigium belli
megares gestavit
Africa redierim,
nendi mei causa,
tur, verbis ext
se in Africam
M. Attilium cap
tanquam M. At
offenderit: neq; r
Imperatoris patu
egregius primo an
thaginenses duce
permanisse. Ni
rueris, si hoc bello
ante quadraginta
ego numeris Afric
pionibus occisis, in
felicius Xanthippus
ni, quam me pat
creveretq; mihi ex
hominis cuius vi
At etiam Alibem

i equari noli
 & me infra
 longius, quā
 st, capiditas
 eius in me-
 rat. Maximo
 beo: ut se non
 mis au claris
 ssimulo, me-
 lum velle, sed
 etiam exu-
 ibi in minores
 quam nostri si-
 eorum mo-
 & penē omnis
 Commemora-
 urus, si in Afri-
 non solum Rei.
 clitus: Vnde
 Cum pater pa-
 exercitus eorū
 amisse Hispa-
 norum, quatuor-
 tenerent: cum
 nemo ostende-
 nen auius esset.
 anno nato, detu-
 id ita cum nemo
 ficultatem belli
 non commemora-
 in Africa cala-
 Hispania erat?

an maiores nunc sunt exercitus in Africa, du-
 ces plures melioresque, quā tunc in Hispania
 fuerunt? an atas mea tunc maturior bello gerē-
 do fuit, quā nunc est? an cum Carthaginien-
 hoste in Hispania, quā, in Africa bellum geri
 aptius est? facile est post fusos fugatosq; quatuor
 exercitus Punicos, post tot urbes vi captas, aut
 metu subactas in deditiōem, post perdomita o-
 mnia usq; ad Oceanum, tot Regulos, tot sauas
 gentes, post receptam totam Hispaniam, ita ut
 vestigium belli nullum reliquum sit, eleuare
 meas res gestas: tam Hercule, quā si victor ex
 Africa redierim, ea ipsa eleuare, quā nunc reti-
 nendi mei causa, ut terribilia eadem videan-
 tur, verbis extolluntur. Negat aditum es-
 se in Africam: negat ullos patere portus:
 M. Attilium captum in Africa commemorat:
 tanquam M. Attilius primo accessu ad Africā
 offenderit: neq; recordatur, illi ipsi tam infelici
 Imperatori patuisse tamen portus Africa, & res
 egregias primo anno gessisse, & quātum ad Car-
 thaginien-
 ses duces attinet, inuictum ad ultimū
 permanisse. Nihil igitur me isto exemplo ter-
 rueris, si hoc bello, non priore, si nuper, non annis
 ante quadraginta ista clades accepta foret: qui
 ego minus in Africam Regulo capto, quā Sci-
 pionibus occisis, in Hispaniam traicerem: nec
 felicius Xantippum Lacedamonium Carthagi-
 ni, quā me patria mea sinerem natum esse:
 cresceretq; mihi ex eo ipso fiducia, quod possit in
 hominis vnius virtute tantum momenti esse.
 At etiam Athenienses audiendi sunt, temere in

Siciliam omisso domi bello, transgressi. Cur ergo, quoniam Gracas fabulas narrare vacat. non Agathoclem potius Syracusanum Regem, cum diu Sicilia Punico bello crederetur, transgressum in hanc eandem Africam, auertisse eò bellum, unde venerat, refers? Sed quid ultra metum inferre hosti, & à se remoto periculo alium in discrimine adducere, quale sit, veteribus externisq; exemplis admonere opus est: maius praesentius ve viliū exemplū esse, quā Annibal potest? Multum interest, alienos populere fines, an tuos vix excindiq; videas: plus animi est inferre periculum, quā propulsanti. Ad hac maior ignotarū rerū est terror, bona malaq; hostiū ex propinquo ingressus fines aspicias. Non sperauerat Annibal fore, ut tot in Italia populi ad se descicerent, quot defecerunt post Cannensem cladem: quanto minus quicquam in Africa Cartaginensibus firmum ac stabile est, infidis socijs, gravibus ac superbis dominis? Ad hac, nos etiam deserti ab socijs, viribus nostris, milite Romano stetimus: Carthagine nihil civilis roboris est, mercede paratos milites habent. Afro Numidasq; leuissima fidei mutanda ingenia. Hic, modò nihil mora sit, vna & traiecisse, m. audietis, & ardere bello Africam, & molientem hinc Annibalem, & obsideri Carthaginem. latiores & frequentiores ex Africa expectate nuncios, quā ex Hispania accipiebatis. Has mihi spes subiicit fortuna P. R. Dij foederi ab hoste violati testes: Syphax & Masinissa Reges: quorum ego fidei ita innitar, ut bene tutu

à per

à perfidia sine m. apparet, bellum. cis, nō deesse fortu. flectere ad consiliu. dem Annibale: se. ille me retineat. & Carthago poti. semiruta Brutior. dum traicio, diu. cam, dum castr. Respublica hic. Fati, cum vultu. bal, potuisti pra. sum sit, concusso. le negare, posse P. fortissimum praes. Pontifex maxim. quā provincia nor. turus hac, quo. bellum: tamen a. apud Reges, gent. ascendenda modò. Africa arma, vid. credi vulgariq; q. nem ducem Roma. bello, tum, cum de. ficom nostris exer. ta: nunc aut, cum. pacatam esse. Reg. ta Italia, oratur, castra Romana po. minicari, quā nos t.

à perfidia sim? multa qua nunc ex intervallo nō
 apparent, bellum aperiet, & id est & viri & du-
 cis, nō deesse fortune prabenti se, & oblata casu
 flectere ad consilium. Habebo Q. Fabi parē qui-
 dem Annibale: sed illum potius ego trahā, quā
 ille me retineat. in sua terra cogam pugnare eū,
 & Carthago potius pramium victoria erit, quā
 semirutā Brutiorum castella. Ne quid interim,
 dum traicio, dum expono exercitum in Afri-
 cam, dum castra ad Carthaginem promoueo,
 Respublica hic detrimenti capiat: quod tu Q.
 Fabi, cum victor tota Italia volitaret Annib-
 al, potuisti prestare, hoc vide ne contumelio-
 sum sit, concusso iam, & penē fracto Anniba-
 le, negare, posse P. Licinium Consulem virum
 fortissimum prestare, qui ne à sacris absit
 Pontifex maximus, ideo in sortem tam longin-
 qua provincia non venit. Si hercule nihilo ma-
 turius hoc, quo ego censeo, modo perficeretur
 bellum: tamen ad dignitatē populi Ro. famamq;
 apud Reges, gentesq; externas pertinebat, non ad
 defendendā modō Italiam, sed ad inferēda etiā
 Africa arma, videri nobis animum esse: nec hoc
 credi vulgariq;, quod Annibal ausus sit, nemi-
 nem ducem Romanorū audere: & priore Punico
 bello, tum, cum de Sicilia certaretur, toties A-
 fricam nostris exercitibus & classibus oppugna-
 tā: nunc aut, cum de Italia certatur, Africam
 pacatam esse. Requiescat aliquando, diu vexa-
 ta Italia, vratur, populeturq; inuicem Africa:
 castra Romana potius Carthaginis portis im-
 mineant, quā nos iterum vallum hostiū, ex mœ-
 nibus

nibus nostris videamus. Africa sit reliqui belli sedes: illuc terror fugæ, populatio agrorum, defectio sociorum, cetera belli clades, quæ in nos per quatuordecim annos ingruerunt, vertatur. Quæ ad Rempublicam pertinent, & bellum quod instat, & prouincias de quibus agitur, dixisse satis est. Illa longa oratio nec ad vos pertinens sit, si quemadmodum Q. Fabius meas res gestas in Hispania eleuauit, & sic ego contra gloriam eius eludere, & meam verbis extollere velim. Neutrum faciam, P. C. & si nulla alia re, modestia ceriè & temperamento linguae, adolescens senem uiciorum, ita & vixi, & res gessi: ut tacitus ex opinione, quam vestra sponte conceptam animi haberetis, facile contentus essem.

EX LIBRO NONO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS DECEM LEGATORUM
Locrensiū ad Senatores
Romanos.

Cum Scipio pulsus Castiliaginensibus, Locrenses recepisset, Q. Pleminium, ad tuendam urbem reliquit, & auarissimus & scelestissimus multa (v. infra Miscell. cap. 176. referetur) scelera edidit, & cum secuti, milites, flagitia designarunt, in Locrenses. Qui maximis iniurijs affecti, decem Legatos squalore, & sordibus obritos, Romam miserunt, arumque communes deploratum, & iniurias expositum. Senatu igitur dato, maximus eius natus hanc orationem habuit.

Sci

Scio quanti a
rele P. C. p
probe sciatis
Annibali sit
presidio, restituti
& culpa defectio
sit, & reditum in
non voluntate sol
nostra, magis in
ciji, tam atroces
to vestro militib
trij, defectio
rendam, arbitror
nias, ut coram P.
qui omnium nob
repi, agatur: alie
tamen hac, quæ p
Non possumus di
dum Punicum in
ta fœda, indigna
care, & à Num
quid illa sunt, col
murtum bona r
quod inuitus eloq
marum omne gen
mens: principes or
iniqua Locrenses, a
vestro presidio nu
estimandum Rom
sit, nemo non illos
petet. Et tamen v
in vos animati

Scio quanti aestimetur nostra apud vos que-
 rela P. C. plurimum in eo momenti esse, si
 probè sciatis, & quomodo proditi Locri
 Annibali sint, & quo modò pulso Annibalis
 presidio, restituti in ditionem vestram, quippe si
 & culpa defectionis procul à publico consilio ab-
 sit, & reditum in vestram ditionem appareat,
 non voluntate solùm, sed etiam ope ac virtute
 nostra, magis indignemini bonis ac fidelibus so-
 cijs, tam atroces atq; indignas iniurias à Lega-
 to vestro militibusq; fieri. Sed ego causam v-
 triusq; defectionis nostra, in aliud tempus diffe-
 rendam, arbitror esse, duarum rerum gratia: v-
 nius, ut coram P. Scipione, qui Locros recepit,
 qui omnium nobis rectè perperamq; factor èst
 testis, agatur: alterius, quòd qualescunq; sumus,
 tamen hac, qua passi sumus, pati non debuimus.
 Non possumus dissimulare P. C. nos cum presi-
 dium Punicum in arce nostra haberemus, mul-
 ta fœda, indigna, & à Praefecto presidij, Amil-
 care, & à Numidis, Aphrisq; passos esse, sed
 quid illa sunt, collata cum ijs, qua hodie pati-
 mur? cum bona venia quaeso audiat P. C. id
 quod inuitus eloquar. In discrimine est nunc hu-
 manum omne genus, utrum vos, an Carthagi-
 nienses principes orbis terrarum videat. Sed si ex
 ijs, qua Locrenses, aut ab illis passi sumus, aut à
 vestro presidio nunc quàm maximè patimur,
 estimandum Romanum ac Punicum imperium
 sit, nemo non illos sibi, quàm vos dominos pra-
 optet. Et tamen videte quemadmodum Locren-
 ses in vos animati sint. Cum à Carthaginiensi-
 bus

bus iniurias multo minores acceperimus, ad vestrum Imperatorem confugimus: cum à vestro praesidio plusquam hostilia patiamur, nusquam aliò, quàm ad vos querelas detulimus. Aut vos respicietis perditas res nostras P. C. aut ne à dijs quidem immortalibus quod precemur, quicquam superest. Q. Pleminius Legatus missus est cum praesidio, ad recuperandos à Carthaginensibus Locros, & cum eodem ibi relictus est praesidio. In hoc Legato vestro (dant enim animum ad loquendum liberè ultima miseria) nec hominis quicquam est P. C. prater figuram & speciem, neque Romani civis, prater habitum & sonum latine lingua: pestis ac bellua immanis, qualem fectum quondam, quo à Sicilia diuidimur, ad perniciem nauigantium circumfedis fabula ferunt. Ac si selus, libidinem auaritiam solus ipse exercere in socios vestros satis haberet: unam profundam quidem voraginem, tamen patientia nostra expleremus: nunc omnes Centuriones, militesque vestros (adèò in promiscuo licentiam atque improbitatem esse voluit) Pleminios fecit; omnes rapiunt, spoliant, verberant, vulnerant, occidunt, constuprant matronas, virgines, ingenuos, raptos ex complexu parentum. quotidie capitur vrbs nostra, quotidie diripitur, dies noctesque omnia passim mulierum puerorumque, qui rapiuntur atque asportantur, ploratibus sonant. Miretur, qui sciat, quomodo aut nos ad patiendū sufficiamus: aut illos, qui faciunt, nondum tantarum

iniu-

iniuriarum satiet
possum, nec vobis
passi sumus: com
go domum ullam
nem expertem ini
sceleris, libidinis
in villo, qui pat
Vix ratio miri por
derestabilior, cu
an cum exitiabili
pressit. Omnia
passi sumus, &
P. C. omnia, quae
sumi tyranni sceler
minuunt, liber
dit. Vnum est, d
vireligio infusa an
exoliare Rempub
vobis videbitur,
cum quanta care
lati Deos, sed etia
est apud nos Prose
templi, credo aliqu
se Pyrrhi bello: qui
cris classe prateru
que propter fidem r
tem nostram facin
Proserpina intacto
tra pecunia in nau
fectus. Quid ergo e
posero die sedissim
nosque naues, quae s

erimus, ad
cum à ve-
tiamur, nuf-
detulimus.
nostras P. C.
quod pre-
leminius Le-
d recuperan-
cum eo-
hoc Legato
loquendum li-
nis quicquam
ciem, neque
sonum la-
pans, qua-
Stilia diu-
um circum, se-
libidinem a-
cios vestros sa-
quidem vora-
a expleremus:
teſque vestros
que improbita-
omnes rapiunt,
occidunt, con-
genuos, raptos
ie capitur urbs
etſeque omnia
i rapiuntur at-
ant. Miretur,
itiendū suffici-
dum tantarum
inu-

iniuriarum satietas ceperit. Neq; ego exequi
possum, nec vobis opus est audire singula, qua
passi sumus: communiter omnia complectar. Ne-
go domum ullam Locris, nego quenquam homi-
nem expertem iniuria esse: nego ullum genus
sceleris, libidinis, auaritia superesse: quod
in ullo, qui pati potuerit, pratermissum sit.
Vix ratio iniripoteſt, uter casus ciuitatis sit
detestabilior, cum hostes bello urbem cepere,
an cum exitiabilis tyrannus vi atque armis op-
pressit. Omnia qua capta urbes patiuntur,
passi sumus, & nunc quam maxime patimur.
P. C. omnia, qua crudelissimi atque importunis-
simi tyranni scelera, in oppressos ciues eduxit, Ple-
minius in nos, liberosq; nostros & coniuges edi-
dit. Vnum est, de quo nominatim & nos que-
ri religio infixæ animis cogat: & vos audire, &
excolere Rempublicam vestram religione, si ita
vobis videbitur, velimus P. C. vidimus enim
cum quanta caremonia non vestros solum co-
latis Deos, sed etiam externos accipiat. Fanū
est apud nos Proserpina, de cuius sanctitate
templi, credo aliquam famam ad vos perueniſ-
se Pyrrhi bello: qui cum ex Sicilia rediens, Lo-
cros classe praterueheretur, inter alia fœda,
qua propter fidem nostram erga vos, in ciuita-
tem nostram facinora edidit, thesauros quoque
Proserpina intactos ad eam diem, spoliauit: atq;
ita pecunia in naues imposita, ipse terra est pro-
fectus. Quid ergo euenit P. Conscripti? classis
postero die fœdissima tempeſtate lacerata, om-
neſque naues, qua sacram pecuniā habebant, in
litto-

littora nostra ciecta sunt, quæ tanta clade edoctus, tandem Deos esse, superbissimus Rex, pecuniam omnem inquisitam, in thesauros Proserpina referri iussit: nec tamen illi unquam postea prosperè quicquam euenit: pulsusq; Italia, ignobili atq; inhonesta morte temerè nocte ingressus Argos occubuit. Hæc tum audisset Legatus vester, Tribuniq; militum, & mille alia, quæ non augenda religionis causa, sed præsentis Deæ numine, sæpe comperta nobis, maioribusq; nostris referebantur: ausi sunt nihilominus sacrilegæ admonere manus intactis illis thesauris, & nefanda præda, se ipsos, ac domos contaminar. suas, & milites vestros, quibus per vos fidemq; vestram P. C. priusquam eorum scelus exbietis neq; in Italia, neq; in Africa quicquam rei gesse

ritis: ne quod piaculi commiserunt, non suo soli sanguine, sed etiam publica clade luant. Quamquam ne nunc quidem P. C. aut in ducibus aut in militibus vestris cessat ira Deæ: aliquoties inter se signis collatis concurrant. Dux alterius partis Pleminius, alterius duo Tribuni militum erant, non acrius cum Carthaginiensibus, qui ipsi inter se ferro dimicauerunt, præbuissem quæ occasionem furore suo, Locros recipiendi Annibali: ni accitus à nobis Scipio intervenisset. Ahercule milites cōtactos sacrilegio, furor agitat in ducibus ipsis puniendis, nullum Deæ nume apparuit? Imò ibi præsens maxime fuit: virgineæ Tribuni à Legato sunt. Legatus deinde in sedibus Tribunorum interceptus, præterquàm quò toto corpore laceratus, naso quoq; auribusq; decì

desis, exanguis
Legatus ex
vincula coniectos
omnibus supplicij
mortuos deinde p
nas à templi sui sp
fuerit omnibus eos
sacra pecunia in t
dum nostri, graui
travorem templ
pecuniam voluer
vox est, abstinere
defensuram. Qui
cussa erat religio
voluerunt, ad aliq
cilitate erant mœn
sunt. Sed & nunc,
dem suumq; temp
latores gravia p
rias nec potest, nec
P. C. ad vos, vestr
mus: nihil nostra i
sub illo præsidio,
Annibali, & Pœn
possumus, ut ext
indicta causa cred
diat, hysc diluat s
vobis homines edere po
recusamus, quem &
pati possumus, patia
manusq; liberetur se

decisis, exanguis est relictus: recreatus deinde
 Legatus ex vulneribus, Tribunos militum in
 vincula coniectos, dein verberatos, seruilibusq;
 omnibus supplicijs trucidatos, cruciando occidit:
 mortuos deinde prohibuit sepeliri. Has Dea pœ-
 nas à templi sui spoliatoribus habet, nec arte de-
 sinet omnibus eos agitare furijs, quàm reposita
 sacra pecunia in thesauris fuerit. Maiores quon-
 dam nostri, gravi Crotoniensium bello, quia ex-
 tra urbem templum est, transferre in urbem eā
 pecuniam voluerunt, nocte audita ex delubro
 vox est, abstinere manus, Deam sua templa
 defensuram. Quia mouendi inde thesauros, in-
 cussa erat religio, muro circumdare templum
 voluerunt, ad aliquantum iam altitudinis ex-
 citata erant mœnia, cum subito collapsa ruina
 sunt. Sed & nunc, & saepe aliàs, Dea suam se-
 dem, suumq; templum, aut tutata est: aut à vio-
 latoribus grauius piacula exegit: nostras iniu-
 rias nec potest, nec possit alius vlscisci quàm vos
 P. C. ad vos, vestramq; fidem supplices confugi-
 mus: nihil nostra interest, virum sub illo Lega-
 to, sub illo presidio, Locros esse finatis, an irato
 Annibali, & Pœnis ad supplicium dedatis. Non
 postulamus, ut ex templo nobis, ut de absente, ut
 indicta causa credat is: veniat, coram ipse au-
 diat, ipse diluat si quicquàm sceleris, quod homo
 in homines edere potest, in nos pratermisit, non
 recusamus, quin & nos omnia eadem iterum, si
 pati possumus, patiamur, & ille omni diuino hu-
 manoq; liberetur scelere.

ARGV-

T. LIVII ORATIONES
 ARGUMENTVM
 ORATIONIS P. SCIPIONIS
 ad Deos.

Scipio præter quadraginta naues longas, quadrigentis onerarijs, in Africam traiekturus, ubi illuxit, silentio per præconem factò, è prætoria naui, hanc orationem ad Deos habuit.

Dei, Deaq; maria terraſq; qui colitis, vos precor, quoſq;: vti quæ in meo imperio geſta ſunt, & geruntur, poſtq; gerentur; ea mihi, populoq;, & plebi Romanæ ſocijs, nominiq; Latino, qui Populum Romanum, quiq; meâ ſectam, imperium, auſpiciũq; terra, mari, amnibuſq; ſequuntur, bene verrant, eaq; vos omnia bene inuetis, bonis auibus adſitis, ſaluoſ incolumẽſq; victis perduellibus, victoreſ ſpolijs decoratoſ, præda onuſtoſ, triumphanteſq; mecum domoſ reducere ſiſtatiſ: inimicorum hoſtiũque vlcifeſcentorum copiam faxitiſ: quæq; populuſ Carthaginienſiſ in ciuitatem noſtram facere molituſ eſt, ea vt mihi Populoq; Rom. in ciuitatem Carthaginienſium exempla edendi ſacultatem detiſ.

EX LIBRO DECIMO.

ARGUMENTVM
 ORATIONIS SOPHRONIS BÆ
 Aſdrubaliſ filia, Syphacis Vxoris, ad Maſiniſſam regem.

Maſiniſſa capto Syphace, Cytham eiꝯ regni capu

caput petijt, deinde citato vaſit: intrant currit, & in medio Maſiniſſæ aduoluta hanc orationem, in

O Minia qui dederunt, ſi captiua

ſua vocem ſupplicẽ Africam attingere & maieſtatem regia quog; fuiſſus perq; quod tibi cum Syphace regi Deoſ, q; eiſiant, quàm Syphaciam ſupplicẽ de animuſ, de captiua manu ſuperbum ac naſ. Si nihil aliud, etiam Numidæ, at niti, quàm alienigena malleſ, quid Carthage Aſdrubaliſ tunc liare porẽ, morte arbitrio, oro obteſto

ARGUMENTVM
 ORATIONIS

ad Poſtquàm Maſiniſſa petito, duxiſſet in vrum capite 218. patebat Imperatoreſ Scipionem Maſiniſſam, tempeſtantia in ſimul

longas, qua-
nieturus, vbi
to, è pratoria
uit.

ui colitis, vos
in meo imperio
ostq; gerentur;
a socijs, nomi-
um, quiq; mea
rra, mari, am-
aque vos om-
stis, saluos in-
victores spolijs
phantesq; me-
icorum hosti-
is: quaq; popu-
nostram fa-
log; Rom. in ci-
mpla edendi fa-

IMO.

VM

RONISBÆ
oris, ad Ma-

tham eius reg-
cap

caput petijt, deinde ad regiam occupandam, equo citato vasit: intranti vestibulum Sopronisba occurrit, & in medio armatorum agmine, genibus Masinissæ aduoluta, gratiam ab illo studuit, per hanc orationem, inire.

Omnia quidem vt posses in nos, Dij tibi dederunt, virtusq; & felicitas tua: sed si captiua apud dominum vta necisque sua vocem supplicis mittere licet, si genua, si vetricem attingere dextram, precor, quasq; per maiestatem regiam, in qua paulo antè nos quoq; fuimus perq; gentis Numidarum nomen, quod tibi cum Syphace commune fuit, per huiusce regia Deos, qui te melioribus omnibus accipiant, quàm Syphacem hinc miserunt, hanc veniam supplici des: vt ipse, quandocunq; feret animus, de captiua statuas, neq; in cuiusq; Romani superbum ac crudele arbitrium venire sinas. Si nihil aliud, quàm Syphacis vxor fuisset: tamen Numidæ, atq; in eadē mecum Africa geniti, quàm alienigenæ & externi fidem experiri mallet, quid Carthaginienſi à Romano, quid filia Asdrubalis timendum sit, vides: si nulla alia re potes, morte me vindices à Romanorum arbitrio, oro obtestorq;.

ARGVMENTVM
ORATIONIS P. SCIPIONIS
ad Masinissam.

Postquàm Masinissa neque consulto, neque expectato, duxisset in vxorē (vt infra Miscellaneorum capite 218. patebit) Sopronisbam, venit ad Imperatorem Scipionem, qui adductum in secretum Masinissam, hac oratione corripuit, ac intemperantiā inſinulauit.

Ali-

Aliqua te existimo Masinissa intuentē in me bona, & principio in Hispaniā ad-
ungendam tecum amicitiam venisse:
& postea in Africa te ipsum, spesq; omnes tuas,
in fidem meam commississe: atqui nulla earum
virtus est, propter quas appetendus tibi visus
sim: in qua ego aq̃ue atq; temperantia, & con-
tinentia libidinum: gloriatus fuerim. Hanc te
quoq; ad ceteras tuas eximias virtutes, Masi-
nissa, adieciſſe velim, nam non est (mibi crede)
tantum ab hostibus armatis atati nostra peri-
culum: quantum ab circumfusus vndiq; volup-
tatibus, qui eas sua temperantia frenavit ac do-
muit: multo maius decus, maioremq; victoriam
sibi peperit, quā nos Syphace victo habemus.
Qua me absente strenuē ac fortiter fecisti: libe-
ter & commemoraui, & memini, cetera te ip-
sum reputare tecum, quam me dicente, erubes-
cere malo. Syphax populi Rom. auspicijs victu-
captusq; est. Itaq; ipse, coniux, regnum, agri, op-
pida, homines, qui incolunt, quicquid deniq; Sy-
phacis fuit, praeda populi Romani est: & regem
coniugemq; eius, etiam si non ciuis Carthagi-
nienſis eſſet, etiam si non patrem eius Imperato-
rem hostium videremus, Romam oporteret mi-
ti: ac Senatus, populiq; Romani de ea iudicium
atq; arbitrium eſſe, qua Regem nobis sociū ali-
naſſe, atq; in arma coegisse praeſcriptem dicatu.
Vince animum, caue deformes multa bona va-
nitio & tot meritorum gratiam maiore culpā
quā culpā est, corrumpas.

ARGV

Carthaginienſes
supplices petenti-
infecta (vt infra di-
cedissent; Annib-
durum retos, Sci-
Cum singulis igit-
suz modo atatis r-
se memoria omni-
Imperatorum re p-
spectu, admiratione
cuera. Tum Annib-
nem allocutus.

S hoc ita fato-
delum intuli
pē in manibus
ad pacem petenda-
depoſitiſſimum dati
tuler multa egrege-
fuerit: Annibalem
victoriam. Dij dea-
bello, vestris plusquā
fuerim poſuiſſe. hoc q-
sue ediderit: vt, cura-
armas, cum eodem p-
signa contulerim: a-
cum petendam veni-
ram, cum patribus n-
eſſet: & vos Italia
renti eſſimus, reg-
ing Saradinia satis

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS

ad Scipionem.

Carthaginienſes triginta Legatos, vt pacem ſupplices peterent, Romam miſerunt. Qui cum infecta (vt infra dicitur Miſcellan. cap. 193.) pace rediſſent; Annibal auctoritate ſua, ſe plus effecturum ratus, Scipionem conuenire conſtituit. Cum ſingulis igitur interpretibus congreſſi, non ſuz modo ætatis maximi duces, ſed omnis ante ſe memoriæ omnium gentium cuilibet Regum Imperatorum ve pares. Pauliſper alter alterius cōſpectu, admiratione mutua propè attoniti, conticuere. Tum Annibal prior hac oratione Scipionem allocutus.

SI hoc ita fato datum erat: vt qui primus bellum intuli populo Rom. quiq; toties propè in manibus victoriam habui, is ultro ad pacem petendam venirem: lator te mihi fore potiffimum datum à quo peterem. Tibi quoq; inter multa egregia non in ultimis laudum hoc fuerit: Annibalem, cui de tot Romanis ducibus victoriam Diſ dedidit: tibi ceſſiſſe teq; huic bello, veſtris pluſquam noſtris cladibus inſigni, finem poſuiſſe. hoc quoq; ludibrium fortune caſus ediderit: vt, cum patre tuo Conſule ceperim arma, cum eodem primum Romano Imperatore ſigna contulerim: ad filium eius inermis ad pacem petendam veniam. Optimum quidem fuerat, eam patribus noſtris mētem datam à Diſ eſſe, vt & vos Italia, & nos Africa imperio contenti eſſemus; neq; enim ne vobis quidem Sicilia atq; Sardinia ſatis digna præſia ſunt; pro tot

classi-

classibus, tot exercitiis, tot tamq[ue] egregijs amissis ducibus. Sed praterita magis reprehendi possunt, quam corrigi. Ita aliena appetimus, ut de nostris dimicaremus: nec in Italia solum vobis bellum, nobisque in Africa est: sed & vos in portis vestris propè ac mœnibus, signa armaq[ue] hostium vidistis: & nos à Carthagine fremitum castrorum Romanorum exaudimus. Quod igitur nos maxime abominaremur: vos ante omnia optaretis. In meliore vestra fortuna de pace agitur: agimusq[ue] ij, quorum & maxime interest pacem esse, & qui quodcumq[ue] egerimus, ratum civitatis nostra habitura sint, animo tantū nobis opus est non abhorre[re] à quietis consilijs. Quod ad me attinet, iam atas senem in patriam revertentem, unde puer profectus sum, iam secunda, iam adverse res ita erudirunt: ut rationem sequi, quam fortunam malim. tuam, & adolescentiam & perpetuam felicitatem, ferociora utraq[ue], quam quietis opus est consilijs, metuo. Non temerè incerta casuum reputat, quem fortuna nunquam decepit. Quod ego fui ad Thrasymenum, ad Cannas, id tu hodie es. Vix diu militari ætate imperio accepto, omnia audacissime incipientem, nusquam fefellit fortuna. Patris & patruipersecuti mortem, ex calamitate vestra domus, decus in figne virtutis pietatisq[ue] eximia cepisti: amissas Hispanias recuperasti, quatuor inde Punicis exercitibus pulsas: Consul creatus, cum ceteris ad tutandam Italiam parum animi esset: transgressus in Africam, duobus his ex-

er-

eritibus casis, bi-
mensisq[ue] castris
capto, tot urbibus
creptis, me sextum
tem in possessione It-
riam malle, quam
spiritus magis magi
talis aliquando forti-
candis rebus, bon-
Dij: non ea solum, q[ue]
evenire possent, & ep-
us caris aliorum, j
cassus sum: quem
atq[ue] urbē vestra po-
nia Romana videra-
mū viri fratribus,
orbatū, ante mœnia
terrui vestra urbem
Maxima cuiq[ue] forte
in bonis tuis rebus, &
speciosa danti est p-
necessaria, quam h-
est certa pax, quan-
tua, illa in Deorum
silecti atem in vni-
tuae vires, tum vim
manem propone an-
corpora humana eru-
en bello euentus respo-
id, quod data pace
vincas gloria adiecer
adversū eveniat: sim-

ercibus casis, binis eadem hora captis simul
 incensisque castris, Syphace potentissimo Rego
 capto, tot urbibus regni eius, tot nostri imperij
 ereptis, me sextumdecimum iam annum haren-
 tem in possessione Italia, detraxisti. Potesť victo-
 riam malle, quam pacem animus? Noui vobis
 spiritus magis magnos, quam utiles: & mihi
 talis aliquando fortuna affulsit. Quod si in se-
 cundis rebus, bonam quoque mentem donarent
 Di: non ea solum, quae euenissent, sed etiā ea quae
 euenire possent, reputarem. Vt omnium obli-
 uiscaris aliorum, satis ego documenti in omnes
 casus sum: quem modo castris inter Anienem
 atque urbē vestrā positis, signa inferentē ad mœ-
 nia Romana videras, hic cernis duobus fortissi-
 mis viris fratribus, clarissimis Imperatoribus
 orbatū, ante mœnia propē obfessa patrie, quibus
 errui vestrā urbem, ea pro mea deprecantem.
 Maxima cuique fortuna minime credendum est.
 In bonis tuis rebus, nostris dubijs, tibi ampla ac
 preciosa danti est pax: nobis petentibus magis
 necessaria, quam honesta. Melior tutiorque
 est certa pax, quam sperata victoria: hac in-
 tua, illa in Deorum manu est. Ne tot annorum
 felicitatem in vnius hora dederis discrimen: cū
 duas vires, tum vim fortuna, Martemque belli cō-
 munem propone animo. Vtriusque ferrum,
 corpora humana erunt, nusquam minus, quam
 in bello euentus respondent. Non tantum ad
 id quod data pace iam habere potes, si praelio
 vincas, gloria adieceris quantū ademeris, si quid
 aduersi eueniat? simul parta ac sperata decora

unius hora fortuna evertere potest, omnia in pace iungenda, tua potestatis sunt P. Corneli, tunc ea habenda fortuna erit, quum Diſ dederint. Inter pauca felicitatis virtutisq; exempla, M. Attilius quondam in hac eadem terra fuiſſet, ſi victor pacem petentibus dediſſet Patribus noſtris, ſed non ſtatuendo tandem felicitati modum, nec cohibendo efferentem ſe fortunam, quanto altius elatus erat, eo ſcedius corruit. Eſt quidem eius, qui dat, non qui petit, conditiones dicere pacis, ſed forſitan non indigni ſumus, qui nobismetipſis multam irrogemus, nō recuſamus, quin omnia propter qua bellum initum eſt, veſtra ſint, Sicilia, Sardinia, Hiſpania, quicquid Inſularum, toto inter Africam Italianq; continetur mari: Cephugiſienſes incluſi Africa littoribus, vos, quando ita Diſ placuit, externa etiā, terra mariq; videamus, regentes imperia. Haud negauerim, propter non nimis ſyncerè petitam, aut expectatam nuper pacem, ſuſpectā eſſe vobis Punicam fidem, multum, per quos petita ſit, ad fidem tuenda pacis pertinet Scipio, veſtri quoque (ut audio) partes, non nihil etiā ob hoc, quia parum dignitatis in Legatione erat, negauerim pacem. Annibal peto pacem: qui nequo peterem, niſi vtilem crederem: & propter eandem utilitatem tuebor eam, propter quam petij: & quemadmodum, quia à me bellum ceptum eſt, ne quem eius poeniteret, quoad ipſi inuidere Dei, praſtitit, ita annitar, ne quem pacis per me parta poeniteat.

ARGV.

Annibalſi quibus ſudenti, Scipio be- & poſtremum ini- iuſſit, vt qui pacem ſerimen ultimum ſpedirent.

Non me ſa- ſp, Carti- anſiarum

ſe, meq; tu il ſane & ſuperioribus pacis & que iam prius, in- ſiſti tibi curā eſt. ſi- tū onere lauentur: ſi- tunc pepigerunt, ho- bus pacis, prima pe- bus eadem patet, & ſraus, petitis. Neg- hancq; nos de Hiſp- M. inter inor: m ſoci- gunt excidium nobis- mar: vos laceſſiſſe. & ſunt: qui & illius be- ſiſſe, dederunt, & hi- ad me attinet, & hu- & cum fortuna repu- mus, ſubiecta eſſe mi- quemadmodum ſuper

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AD

Annibalem.

Annibali (quibus potuerat argumentis) pacem suadenti, scipio breuiore hac oratione respondit, & postremum iniunctis recentibus exasperatos, iussit, ut qui pacem pati non potuerint arma, discrimen ultimum subitari Carthaginenses, expedirent.

Non me fallerat, Annibal, aduentus tuus, spe, Carthaginienses, & presentem induciarum fidem, & spern pacis turbasse, neq; tu id sanè diffemulas, qui de cōditionibus superioribus pacis omnia subtrahat, prater ea, que iam pridē, in nostra potestate sunt. Ceterū, sicut tibi cura est, sentire ciues tuos, quanto per te onere leuentur: sic mihi laborandū est. Nam quā tunc pepigerunt, hodie subtrahit ea cōditionibus pacis, premia perfidia habeant, indigni, quibus eadem pateat, conditio, ut etiā prosit vobis fraud, petitis. Neq; patres nostri priores de Sicilia: neq; nos de Hispania fecimus bellum. & tū Mamertinorum sociorum periculum, & nūc Sarruntini excidium nobis pia ac iusta induerūt arma: vos laceffisse, & in ipse fateris, & Dii testantur: qui & illius belli exitum, secundum iusq; dederunt, & huius dant, & dabūt. Quod a me attinet, & humana infirmitatis meminī, in vim fortuna reputo, & omnia quacūq; agimus, subiecta esse mille casibus scio. ceterū, nequaquam superbe & violenter me facere

K 2

fateri

faterer: si, priusquam in Africam traiecissem, tua voluntate cedentem Italia, & imposito in naues exercitu ipsum venientem ad pacem petendam aspernarer: sic nunc, cum prope manu conferta restitantiem, ac tergiuersantem, in Africam attraxerim, nulla sum tibi verecundia obstrictus, proinde si quid ad ea, in qua tum pax conuenitura videbatur: (qua sunt, nosti multa numerum cum commeatu per inducias expugnatarum, Legatorumque violatorum) adijcitur: est quod referam ad consilium. Sin illa quoque gratia videntur, bellum parate: quoniam pacem pati non potuistis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS AD
Carthaginienses.

Magnam pecuniae vim, secundum dictas pacis leges, Poeni Romanis cogeantur exolvere. Quae pecuniae collatio, cum difficilis admodum, diutino bello exhaustis Carthaginiensibus videretur, officinaeque & fletus in curia esset, ridentem Annibalem ferunt conspectum. Risum hunc tan importunum, ut auctoris lachrymarum Annibalis, increpanti Asdrubali Hado, aliisque hac oratione respondit Annibal.

Si quemadmodum oris habitus cernitur oculis, sic & animus intus cerni posset, facile vobis appareret, non lati, sed prope amaris malis cordis hunc, quem increpatis risum esse: qui tamen nequaquam adeo est intempestivum quam

quam vestra ista
crimina sunt. T
nobis arma, in cer
bellis: illo enim v
vos odio vestro
tis. Nulla magna
foris hostem non
lida corpora ab e
sed suis ipsa virib
rum ex publicis
privatas res pert
quam pecunia di
lia vicia Cartha
mem iam, ac nua
gentes Africa, cer
qua tributum ex
quam in publico
vereor, ne pr
mo in

traiecisset, tu
imposito in
ad pacē peren-
ope manu con-
tem, in Africā
curandis obftri-
tum pax con-
fisi multa ma-
as expugnatā-
) adjicitur: est
illa quoque gra-
moniam pacem

dum dictas pacē
exoluere. Quē-
admodum, diu
iensitus viden-
eilet, ridente
Risum hunc ta-
marum Annib-
alique hac or-

bitus cernitur
cerni posset, fa-
is, sed prope an-
repatitur risum
st in tempesti-
quā

quam vestra ista absurda atque abhorrentes la-
crymae sunt. Tunc fletu decuit, quum adempta
nobis arma, incensa naues, interdictum externis
bellis: illo enim vulnere concidimus. Nec esse in
vos odio vestro consultum à Romanis creda-
tis. Nulla magna ciuitas diu quiescere potest: si
foris hostem non habet, domi inuenit, ut praua-
lida corpora ab externis causis tuta videntur,
sed suis ipsa viribus onerantur. Tantum nimi-
rum ex publicis malis sentimus, quantum ad
priuatas res pertinet: nec in eis quicquā acrim-
iam pecunia damnum stimulat. Itaque cum spo-
lia victæ Carthagini detrahebantur, cum iner-
mem iam, ac nudam destitui, inter tot armatas
gentes Africa, cerneretis, nemo ingemuit. Nun-
quia tributum ex priuato conferendum est, tan-
quam in publico funere comploratis. Quā-
vereor, ne prope diem sentiat, leuissi-
mo in malo vos hodie la-
crymasse.

SEQUENTES

EX PRIMO LI.

B R O.

DE BELLO MACEDONICO
& Asiatico desumpta sunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SVLPITII CON-
sulis ad populum, de bello in Macedo-
niam transferen-
do.

Paruastabant Atheniensium agros Macedones:
 quæ fuit causa, ut quum per se resistere Athenien-
 ses non possent, Romam de auxilio legatos mis-
 terent. Interim decreta sunt prouinciæ: Macedo-
 nia P. Sulpitio Consuli decreta. Iam rogatio de
 bello Macedonio promulgata erat, quum centu-
 riæ omnes eam abrogant, iussu præscriptum Q. Be-
 bij Tribuni plebis, qui incusando patres, bellum
 ex bello feri & oriri dicebat. Patrum tandem val-
 uit auctoritas, quorū precibus victus P. Sulpitius,
 centurijs de integro ad comitia, ferenda rogatio-
 nis causa vocatis, priusquàm in suffragia misis-
 set, in hæc verba bellum Macedonicum fuit.

Ignorare videmini mihi, Quirites, non intra
 bellum an pacem habeatis, vos consuli: (ne-
 que enim liberum id vobis permittet Phi-
 lippus, qui terra marique ingens bellum moli-
 tur) sed utrum in Macedoniam legiones trans-

portetis, an hosti-
 quantum inter sit
 eo certe proximo
 dubitat, quin si Sa-
 stram imploranti-
 sicut patres nostri
 in Hispaniam auer-
 tundo, cum su-
 accepimus? Ne illa
 hunc ipsum Philip-
 litera, cum Am-
 so cum classe Lau-
 ret, in Macedonia
 fecimus, quum hos-
 beremus, id tunc
 etus Carthaginien-
 tiamur expugnand-
 pugnando Anniba-
 nostram experiri
 quem admodum a
 to inde die, quàm
 Italiam perueniet
 Philippum, ne Car-
 Pyrrus certe aquabi-
 quo, vel gens genti
 serper Epirum regno
 est. Peloponnesum tot-
 bit, Argosque ipsos,
 morte Pyrrhi nobilit-
 quanto magis floren-
 integros res saluis de-
 bus, quos Punicum p-

portetis, an hostem in Italiam accipiat. Hoc quantum interfit, si nunquam ante alias, Punico certe proximo bello experti estis. Quis enim dubitat, quin si Saguntinis obsessis, fidemque nostram implorantibus impigre tulissemus opem, sicut patres nostri Mamerinis tulerant: totum in Hispaniam auersuri bellum fuerimus, quod cunctando, cum summa clade nostra, in Italiam accepimus? Ne illud quidem dubium est, quin hunc ipsum Philippum pactum iam per legatos, litterasque cum Annibale in Italiam trahere, misso cum classe Laiano, qui ultro ei bellum inferret, in Macedonia continuerimus: et quod tunc fecimus, quum hostem Annibalem in Italia haberemus, id nunc pulso Italia Annibale, deus Carthaginensibus cunctamur faceret. Patiamur expugnandis Athenis, sicut Sagunto expugnando Annibalem passi sumus, seigniciem nostram experiri regem: non quinto inde mense, quemadmodum a Sagunto Annibal, sed quinto inde die, quam a Corintho soluerit naues, in Italiam perueniet. Ne equaueritis Annibali Philippum, ne Carthaginensibus Macedonas: Pyrrho certe equabitis, dico quantum vel vir viro, vel gens genti praestat. Minima accessio semper Epirus regno Macedonia fuit, et hodie est: Peloponesum totam in ditione Philippus habet, Argosque ipsos, non veteres fama magis, quam morte Pyrrhi nobilitatos. Nostra nunc comparo: quanto magis florentem Italiam, quanto magis integras res saluis ducibus, saluis tot exercitibus, quos Punicum postea bellum absumpsit, ag-

gressus Pyrrhus? tamen concussit, & victor propè ad ipsam urbem Romam venit: nec Tarentini modo, oraq; illa Italia, quam maiorem Graciam vocant, ut linguam, ut nomen secutos crederes, sed Lucanus & Bruttius & Samnis à nobis defecerunt. Hac vos, si Philippus in Italiam transmiserit, quietura, aut mansura in fide creditis? Manserunt enim Punico postea bello. Namquam isti populi, nisi quum decrit ad quem desciscant, à nobis non deficient. Si piguisset vos in Africam trajicere, hodie in Italia Annibalē & Carthaginienses hostes haberetis. Macedonia potius quam Italia bellum habeat: hostium urbes agrique ferro atq; igni vastentur. Experti iam sumus, foris nobis, quam domi, feliciora potentioraq; arma esse. Ite in suffragium, bene iuvantibus Dijs, & quae patres censuerunt, vos inbete. Huius vobis sententia non Consul modo auctor, sed Dij immortales, qui mihi sacrificanti precantique, ut hoc bellum mihi, senatui, vobisque & socijs, ac nomini Latino, classibus exercitibusque nostris bene ac feliciter eveniret, lata omnia prosperaque portendere.

ARGUMENTUM
ORATIONIS LEGATI MACEDONUM, in concilio Aetolorum in Romanos.

Philippus rex Macedonum, cum Aetolis foedus inierat, quos à Romanis contra se, quum sollicitari audiret, misit legatos, tum quum brevi eorum concilium futurum esset, qui suaderent ut in Macedonum potius fide manerent quam Roma-

nis.

nia, à quibus totum iungereat. Legati edicere iussi, ita rem

AN imitari auitatem dicatis vestra sent: quid ad nos vertitate pacem cum P ut bellum secum ad stulant: & ante p ma sumpta, advers in pace esse cum Phi auxilio essent, primo iteru, ut Syraculas bus in libertatem ex Syraculas, tota Sicilia prouinciam securib Scilicet sicut vos N magistratus à vobis tie socium, hostemq; rigacem ac bellum si: Siculorum ciuitat nam aut Ithybaum Romanis: Romanus co euocati cōueniunt: exci ravedentē stipitum tergo, secures cernitib nis aliam atq; alium ad mirari debent aut vus Rhegium, Tarenti quatuor ruinis creuit re illas videant imperio

Victor pro-
nec Tarenti-
norem Gra-
en secutos cre-
Samitis à na-
us in Italiam
ra in fide cre-
a bello. Num
ad quem de-
si piguisset vos
lia. Annibalē
is. Macedo-
beant hostium
cur. Experti
ni, feliciora
agium, bene
suertunt, vos
Consul modo
hi sacrificanti
natus, vobisq;
tibus exerciti-
ret, lata om-

nis, à quibus tot causa odiorum in ipsis esset, se-
iungereat. Legati eo in concilio, ante Romanos
dicere iussi, ita rem exposuerunt.

AN imitari Romanorum licetiam, an le-
uitatem dicam, manuliis? qui quum le-
gatis vestris Roma responderi ita iussis-
sent: quid ad nos venitis Aetoli, sine quorū au-
toritate pacem cū Philippo fecistis? idem nunc
ut bellum secum aduersus Philippū geratis, pos-
tulant: & antea propter vos, & pro vobis ar-
ma sumpta, aduersus eum simulabant, nūc vos
in pace esse cum Philippo prohibent. Messana ut
auxilio essent, primò in Siciliam condescenderunt:
iterū, ut Syracusas oppressas à Carthaginiensib;
bus in libertatem eximerent: & Messanam, &
Syracusas, totā Siciliam ipsi habent, vectigaleq;
provinciam securibus & fascibus subiecerunt.
Scilicet sicut vos Naupacti legibus vestris per
magistratus à vobis creatos, concilium habes-
is, socium, hostemq; libere quem velitis lectu-
i, pacem ac bellum arbitrio habituri vestro:
in Siculorum ciuitatibus Syracusas aut Messa-
nam aut Lilybaeum inducitur consilium populi
Romani. Romanus conuentus agitur: ed imperio
uocati cōueniūt: excelso in suggestu superba in-
a reddentē, stipatum lictoribus vident: virga
ergo, secures cernicibus imminent: & quotan-
is alium atq; alium dominum sortiuntur. Nec
mirari debent aut possunt, quum Italiae vr-
es, Rhegium, Tarentum, Capuamq; finitimas,
uariū ruinis crescit res Romana, eiusdem subio-
las videant imperio. Caput quidē sepulchru: in

M
I MACE-
um in

Aetolis foedus
quum solici-
um breui eorū
aderent ut in
quā Roma
atq;

Et monumentum Campano populo data, extorri
 Et eiectio ipso populo, superest urbs trunca, sine
 senatu, sine plebe, sine magistratibus, prodigium,
 elicta crudelius habitanda, quam si delecta fo-
 ret. Furor est, si alienigena homines, plus lingua
 Et moribus Et legibus, quam maris terrarumq;
 spacio discreti, hac tenuerint, sperare quicquam
 eodem statu mansurum. Philippi regnum offe-
 re aliquid videri libertati vestra: qui quid me-
 rito vestro, vobis infestus esset, Et nihil à vobis
 ultra, quam pacem petijt, fidemque hodie pacis
 pacta desiderat. Assuescite his terris legiones
 externas, Et iugum accipite: serò ac ne quicquā
 quam dominum Romanum habebitis, socium
 Philippum quaretis. Aetolos, Acarnanas, Ma-
 aedones, eiusdem lingua homines, leues ad tem-
 pus orta causa disingunt, coniunguntque: cum
 alienigenis, cum barbaris aternū omnibus Gra-
 cis bellum est, eritq;. Natura enim, qua perpetua
 est, non mutabilibus in diem causis hostes sunt.
 Sed unde coepit oratio mea, ibi desinet. Hoc eo-
 dem loco ijdem homines, de eiusdem Philippi pa-
 ce, triennio ante, decreuistis, ijdem improbantibus
 eam pacem Romanis, qui nunc pactam Et
 compositam turbare volunt. In qua consulta-
 tione nihil fortuna mutauit: cur vos mutetis,
 non video.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATI ROMA-
 norum in concilio Aetolorum.

Ex prioris huius cogitatio pender. Eodem ad

CHM.

eundem diem,
 oratores à P. Sulpio
 tolis agentem de fo-
 Romanis iningend-
 donas Et Athenien-
 que exponere, ita l

Totam orat-
 nes primu
 runt. Nam
 querendas Philippi
 urbes, venissem, et
 fensionem vi acci-
 Et Athenienses in
 fanda atque inibi
 quid militi aut eni-
 cere ultra possime
 Aeneas, Maronita
 rissenles, Messenios
 queri: grauiora et
 cendi maiorem fac-
 ad ea attinet, qua
 sunt, fateor ea dese-
 Capnam, Et Syrac-
 Pyrrhi bello, legio a-
 teretur, orantibus
 quam defendendat
 dit. Coprobauimus
 persecuti scelerata
 stram redactam, ta-
 cupendere quam
 suam, omnia cum
 redidimus? Syra-

eundem diem, ad quem Macedones, & Romani oratores à P. Sulpitio Consule missi, ut cum Aetolis agerent de societate, per occasionem, cum Romanis iningenda. Ii postremo loco post Macedonas & Athenienses, iussi, mandata peragerant, quæ exponere, ita locuti sunt.

Totam orationis meæ formam Macedones primum, deinde Athenienses mutarunt. Nam & Macedones, quum ad conquerendas Philippi iniurias, in tot socias nobis urbes, venissem, ultrò accusando Romanos, defensionem ut accusatione potiore effecerim: & Athenienses in Deos superos inferosque, nefanda atque inhumana scelera eius referendo, quid mihi aut cuiquam reliquerunt, quod obijcere ultrà possimus? Eadem Chios, Abydenos, Aeneos, Maronitas, Thasios, Parios, Samios, Larissenses, Messenios, hinc ex Achaia existimare queri: graviora etià acerbioraque, eos, quibus nocendi maiorem facultatem habuit. Nam quod ad ea attinet, quæ nobis obiecit: nisi gloria dignum sunt, fateor ea defendi non posse. Rhegium, & Capuam, & Syracusas nobis obiecit. Rhegium Pyrrhi bello, legio à nobis, Reginis ipsis, ut mitteretur, orantibus in presidium missa, urbe ad quam defendendam missa erat per scelus possedit. Cōprobauius igitur id facimus? an nō bello persecuti sceleratam legionem in potestatem nostram redactam, tergo, & ceruicibus pœnas sacis pendere quum coegissemus, urbem, agros, suaque omnia cum libertate legibusque Reginis reddidimus? Syracusanis oppressis ab externis

tyrannis, quod indignius esset, quam tulissemus
 opem & fatigati prope per triennium terra ma-
 riq; urbe minutissima oppugnanda essemus, quā
 iam ipsi Syracusini servire tyrannis, quā capi
 à nobis mallet: captam ipsam armis, & liber-
 ratam urbem reddidimus. Neq; inficias imus,
 Siciliam provinciam nostram esse: & ciuitates
 quacūq; in parte Carthaginensium fuerunt,
 & uno animo cum illis aduersus nos bellum ges-
 serunt, stipendiarias nobis ac vectigales esse.
 Quin contra, hoc & vos & omnes gentes scire
 volumus, pro merito cuiq; erga nos fortunā es-
 se. An Campanorum poena, de qua neq; ipsi qui-
 dem queri possunt, nos poeniteat? Hi homines,
 quum pro ijs bellum aduersus Samnites, per an-
 nos prope septuaginta cum magnis nostris cladi-
 bus gessissemus, ipsos foedere primum, deinde
 connubio, atq; inde cognationibus, postremo ci-
 uitate nobis coniunxissemus: tempore nostro ad-
 uerso, primi omnium Italia populorum, presidio
 nostro foede interfecto, ad Annibalem defece-
 runt. Deinde indignati, se obsideri à nobis, An-
 nibalem ad oppugnandam Romam miserūt. Ho-
 rum si neq; urbs ipsa, neq; homo quisquam su-
 peresset: quis id durius quā pro merito ipso-
 rum statutum indignari posset? Plures sibi met
 ipsi, conscientia scelerum, mortem conscuerunt,
 quā à nobis supplicio affecti sunt. Ceteris
 ita oppidum, ita agros ademimus, ut agrum lo-
 cumq; ad habitandum daremus, urbem in-
 noxiam stare incolumen pateremur: ut qui
 hodie videat eam, nullum ibi oppugnata capta-

ue ur-

ue urbis vestigiū
 quam dico? qui
 ac libertatem dede-
 culum, ne nimis fa-
 ob id ipsum, ad exp-
 nā belli, incitemus.
 aduersus Philippū
 & cognatorum an-
 inhumaniorē pr-
 quō propiores Ma-
 Quod ad vos atti-
 lum suscipimus, a
 nobis, cum eo po-
 casis, bello Panici-
 metu vos leges pa-
 terat, accepisse:
 urgerent, depositi-
 misimus. Nunc &
 nico perfectō bello,
 cedoniam incubui-
 vos in amicitiam
 na oblata est: nisi
 vincere e-

ve urbis vestigium inueniat. Sed quid ego Car-
 puam dico? quum Carthagini victa pacem
 ac libertatem dederimus? Magis illud est peri-
 culum, ne nimis facile victis ignoscendo, plures
 ob id ipsum, ad experiendam aduersus nos fortis-
 nam belli, incitemus. Hac pro nobis dicta sint. Hac
 aduersus Philippum: cuius domestica parricidia,
 & cognatorum amicorumq; cades, & libidinem
 inhumaniorem propè quam crudelitatem, vos,
 quò propiores Macedonia estis, melius nostis.
 Quod ad vos attinet, Etoli nos pro vobis bel-
 lum suscepimus, aduersus Philippum: vos sine
 nobis, cum eo pacem facistis: & forsitan di-
 catis, bello Punico occupatis nobis, coactos
 metu vos leges pacis ab eo, qui tum plus po-
 terat, accepisse: & nos, quum alia maiora
 urgerent, depositum à vobis bellum & ipsi o-
 misimus. Nunc & nos Deum benignitate Pu-
 nico perfecto bello, totis viribus nostris in Ma-
 cedoniam incubuimus: & vobis, restituende
 vos in amicitiam societatemq; nostram, fortis-
 na oblata est: nisi perire cum Philippo, quam
 vincere cum Romanis ma-
 nullis.

T. LIVII ORATIONES
EX SECVNDO.
belli Macedonici,

ARGVMENTVM
ORATIONIS ARISTHENI PRÆ-
toris Achaorum in eos.

T. Quipatius in obsidione Elatiz ratus Cycliade principe factionis a duersa expulso. Achaorum animo à Philippo auerti posse legatos ad Achaos hac de remisit. Aristhenus erat prator Achzorū, qui ea in causa Romanis fauebat. Is itaque, quo die legati mandata exposuerant, quum propere imminentem noctem nihil transigi, ac definitū posse videret, ius ferendi sententiam, dimisso, senatu in posterum diem differt. Postero die, potestate facta à magistratibus. si quis veller, suadedi, nemo prodibat, tum Aristhenus ne taciturnum senatum rursus dimitteret, ita Achaos ipse increpare coepit.

Vbi illa certamina animorum, Achai, sunt, quibus in conuiuijs & circulis, quū de Philippo & Romanis mentio incidit, vix manibus temperabatis? Nunc in concilio ad eam rem vnam indicto, quum legatorū vtrinque verba audieritis, quum referant magistratus, quum praco ad suadendum vocet, obmutuistis. Si non cura communis salutis: ne studia quidē, quæ in hanc aut in illam partem animos vestros inclinarunt, vocem cuiquam possunt exprimere? quum præsertim nemo tam hebes sit, quid ignorare possit, dicendi ac suadendi quod quisque aut velit, aut optimum putet, nunc occasionem esse priusquam quicquam decernamus: ubi se-

mel decretum erit,
an è displicuerit, pro
ferendum.

ARG
ORATIONIS
theni, ad Acha-

Rom

Hoc ad superiorem
deus, quum ne or
chizos videret, vi sus
torum Romanorum

Non magis à
Achaorum, d
quisque per
non vult. For
tuna esset: nunc
concilium legatis
dimittendos non
fero decreto qui
strum, qui in hoc
sententia quicquam
tiones legatorum
tiam, per se amemus,
runt quæ re sua
conferrent virilia
sua societatem am
in bello quod aduersu
nobis adiuvare aqu
tatis secum admonet
possulat, ut secum
nobis, contentum ai

nel decretum erit, omnibus id, etiam quibus
inre displicuerit, pro bono atq; utili fœdere do-
cendum.

ARGVMENTVM

ORATIONIS EIVSDEM ARI-
stheni, ad Achæos, pro postulatis

Romanorum.

Hoc ad Superiorem orationem pertinet. Arist-
tenus, quum ne oratione quidem sua victos A-
chæos videret, vt suaderent, ita de postulatis lego-
rum Romanorum, sententiam peregit.

Non magis consilium vobis, principes A-
chæorum, decest, quàm lingua: sed suo
quisque periculo, in commune consultu
non vult. Forsitan ego quoq; tacerem, si prius-
us essem: nunc Prator video aut non dandum
concilium legatis fuisse, aut inde sine responso eos
mittendos non esse. Respondere autem sine va-
ro decreto qui possum? Et quando nemo ve-
strum, qui in hoc concilium aduocati estis, pro
sententia quicquàm dicere vult aut audet, ora-
tiones legatorum hosterno die pro sententijs di-
ctas, per censeamus, perinde ac si non postulave-
int quæ re sua essent, sed suaserint, quæ nobis
enferent utilia esse. Romani, Rhodijq; & Ata-
us societatem amicitiamq; nostram petunt: &
in bello quod aduersus Philippum gerunt, se ad
vobis adiuuari æquum censent, Philippus socie-
tatis secum admonet, & iurifurandi, & modò
postulat, vt secum stemus: modo, ne intersimus
vomis, contentum ait se esse. Nulli ne venit in

maestm

mentem, cur qui nondum socij sunt, plus petunt
quàm socius? Non sit hoc neque modestia Phi-
lippi, neque impudentia Romanorum. Achai
portus & dant fiduciam postulantis, & de-
munt. Philippi præter legatum videmus nihil
Romana classis ad Cenchreas stat, urbium Eu-
boæ spolia præ se ferent: Consulem legionesque
eius exiguo maris spacio disjunctas, Phocidem
& Locridem peruragantes videmus. Miramini
cur diffidenter Cleomedon legatus Philippi, ut
pro rege arma caperemus aduersus Romanos,
modo egerit: qui si ex eodem fœdere ac iurciu-
rando, cuius nobis religionem iniiciebat, rogemus
eum ut nos Philippus & à Nabide ac Laceda-
monijs, & ab Romanis defendat: non modo præ-
sidium quo nos tueatur, sed ne quid respondeat
quidem nobis, sit inuenturus: non hercle magis,
quàm ipse Philippus, qui priore anno pollicendi
se aduersus Nabidem bellum gesturum, quum ten-
tasset nostram iuuentutem hinc in Eubœam ex-
trahere, postea quàm nos neque decernere id sibi
præsidium, neque velle illigari Romano bello vi-
dit, oblitus societatis eius, quàm nunc iactat, va-
statis depopulandisque Nabidi ac Lacedamoniji
reliquit. Ac mihi quidè minimè cōueniens inter
se Cleomedoris oratio visa est. Eleuabat Roma-
nū bellum, euentumque eius eundem fore, qui
prioris belli, quod cum Philippo gesserunt, dice-
bat. Cur igitur nostrum ille auxilium absens pe-
tit potius, quàm præsens, nos veteres socios, simul
à Nabide ac Romanis tueatur? Nos dico,
Quid ita passus est Eretriam Carystumque capere
qui

quid ita tot Thessalia
Phocidemque quum
patitur: cur excessus
illis inexpugnabili-
vi, aut metu, aut
sudebat, saltem pen-
voluntate tot soci-
dos, quid recusare
sulant? Si metu, n-
Si victus armis ce-
suscubimus Cle-
non sustinuisse
manos non maior
bellum gerere, qu-
quam res ipsas inter-
adiuuauerunt, nec de-
lum gesserunt: soci-
iam urbes in terre-
terranea aded tui-
ut Philippus Acha-
norum implorante
defuncti bello Puer-
cim annos velut in-
runt, non præfidi-
runt, sed ipsi duces
Macedonia intule-
ma vi gerit bellum
congressus fudit f-
lentissimam regni-
tius, tenentem cla-
nientis exercitu
gientem in Thessa-

quid ita tot Thessalia urbes? quid ita Locridem,
Phocidemq;? quid ita nunc Elatiam oppugnari
patitur? cur excessit faucibus Epiri, claustrisq;
illis inexpugnabilibus, super Aoum amnem aut
vi, aut metu, aut voluntate relictoq;, quem in-
sidebat, saltu, penitus in regnum abiit? Si sua
voluntate tot socios reliquit hostibus diripien-
dos, quid recusare potest, quin & socij sibi con-
sulant? Si metum, nobis quoq; ignoscat timēribus.
Si victus armis cessit, Achai nos, arma Romana
sustinebimus Cleomedon, qua vos Macedones
non sustinistis? An tibi potius credamus, Ro-
manos non maioribus copijs, nec viribus nunc
bellum gerere, quam antea gesserunt: potius
quam res ipsas intueamur? Etolos, quum classe
adiuuerunt, nec duce consulari, nec exercitu bel-
lum gesserunt: sociorum Philippi, maritima et-
iam vrbes, in terrore ac tumultu erant: medi-
terranea adeo tuta à Romanis armis fuerunt,
ut Philippos Etolos, ne quicquam opem Roma-
norum implorantes depopularetur. Nunc autem
defuncti bello Punico Romani, quod per sexde-
cim annos velut intra viscera Italia toleraue-
runt, non praesidium Etolis bellantibus mise-
runt, sed ipsi duces belli, arma terna mariq; simul
Macedonia intulerunt. Tertius iam consul sum-
ma vi gerit bellum. Sulpitius in ipsa Macedonia
congressus fudit fugauitq; regem partem opu-
lentissimam regni eius depopulatus. Nunc Quin-
tius, tenentem claustra Epiri, natura loci, mu-
nimentis exercituq; fretum, castris exiit, fu-
gentem in Thessaliā persecutus: praesidia regia,
socias-

foctasq; eius urbes, propè in conspectu regis ipsius expugnavit. Ne sint vera quæ Athenienses modo legati de crudelitate, avaritia & libidine regis dixerunt: nihil ad nos pertineant, quæ in terra Attica scelera in superos inferosq; Deos sint admissa, multo minus, quàm quæ Eleventij Abydeniq; qui procul à nobis absunt, passi sunt: ne frorum ipsi vulnere, si vultis, obliviscamur: cades direptionesq; honorum Messena, in media Peloponneso facta: & hospitrem Cyparissia Garitenem contra ius omne ac fas inter epulas propè ipsas occisum; & Aratum patrem filiumque Sicyonios, quam senem infelicam parentem etià appellare solitus esset, interfectos: Polycratiam eius uxorem libidinis causa in Macedoniam asportatam: cetera supra virginum matronarumq; oblivioni dentur: ne sint cum Philippo res, amicos crudelitatis metu obmutuistis omnes: (nā quæ alia tacendi advocatis in concilium causa est?) cum Antigono mitissimo atque iustissimo rege, de nobis omnibus optime merito existimamur disceptationem esse, num id postularet facere nos, quod tum fieri non posset? Peninsula est Peloponnesus angustis Isthmi faucibus continenti adharens, nulli apertior atq; opportunior, quam navali bello. Si centum tecta naues, & quinquaginta leniores aperta & centum triginta Issaci lembi maritimam oram vastare, & expositas propè in ipsis littoribus urbes ceperint oppugnare: in mediterraneas scilicet nos urbes recipiemus, tanquam non intestino & haerente in ipsis visceribus oramur bello? Quam

terra Nabis & La
classis urgebunt
& praesidia Mace
stis armis ab hoj
quæ oppugnabunt
re bello sumus tuti
aliene clades præbe
modum ceteris exce
tro Romani petunt
vobis, ac summi ipe
re. Metu enim via
ra, quæ sub visib
in societatem vest
vestris recipiantur
Mare in potestate h
sunt, ex templo ditio
cogere possunt: quia
mutare vos cur per
quod Cleomedon vi
mitissimam vobis v
abstinereq; armis
sed nulla via est. E
accipienda aut aspi
cetur est: quid ali
stabilis, velut quis eu
fortuna applicarem
horis erimus? Noli
tentum erat, vltro o
atmodum hodie ut
licitum est. Nec se
re. Liberare vos a P
in quam armis atq;

terra Nabis & Lacedamonij, mari Romana
classis urgebunt: unde regiam societatem
& praesidia Macedonum implorem? An ipsi no-
stris armis ab hoste Romano tutabimur urbes
qua oppugnabuntur? Egregie enim Dymas prio-
re bello sumus tutati. Satis exemplorum nobis
aliene clades praebeant: ne quaramus quemad-
modum ceteris exemplo simus. Nolite, quia ul-
tro Romani petunt amicitiam, id quod optandū
vobis, ac summiopere expetendum erat, fastidi-
re. Metu enim videlicet compulsi in aliena ter-
ra, quia sub umbra auxilij vestri latere volūt,
in societatem vestram confugiunt, ut portibus
vestris recipiantur, ut commensatibus utantur.
Mare in potestate habent: terras quas cūq; ad-
eunt, ex templo ditionis sua faciunt: quod rogāt,
cogere possunt: quia popercisse vobis volūt, com-
mittere vos cur pereatis, non patiuntur. Nam
quod Cleommedon modo tanquam mediam, &
tutissimam vobis viam consilij, ut quiesceretis,
abstineretisq; armis, ostendebat: ea non media,
sed nulla via est. Etenim praeter quā quod aus-
cipienda aut aspernenda vobis Romana so-
cietas est: quid aliud quā (nusquam gratia
habili, velut qui euentum expectauerimus, ut
fortuna applicaremus nostra consilia) praeda vi-
ctoris erimus? Nolite, si quod omnibus votis pe-
tendum erat, ultro offertur, fastidire. Non quē-
admodum hodie utriusq; vobis licet, sed semper
iciturum est. Nec sepe, nec diu eadem occasio er-
it. Liberare vos à Philippo iam diu magis vo-
is, quā armis audetis: sine vestro labore, &
peti-

periculo, qui nos in libertatem vindicarent, cum magnis classibus exercitibusq; mare traiecerunt. Hos si socios aspernamini, vix sane mentis estis: sed aut socios, aut hostes habeatis oportet.

ARGVMENTVM

PHILIPPI REGIS ET T. QVIN-
tij consulis congressus.

Placuerat Philippo T. Quintium consulem acciri ad colloquium: consul etsi gravatè, tamen regi concessit. Littus propè Niceam ad colloquium utrinque eligitur. Quo vbi conuenerunt ita ante colloquuti sunt, quàm de pacis legibus ageretur. Hoc subijcere lubuit propter festiuitatem.

Commodius si in terram egrediaris, ex propinquo dicemus inuicem audiemusque. Quem tandem, times? Neminem equidem timo præter Deos immortales: non omnium autem credo fidei quos circa te video, atque omnium minimè Ætolis. Istud quidem, par omnibus periculum est, qui cum hoste ad colloquium congregiuntur, ut nulla fides sit. Non tamen, ô Tite Quinti, par perfidia præmium est, si fraude agatur, Philippus & Phaneas. neq; enim aquè difficulter Ætol: prætorem alium, ac Macedones regem in meum locum substituant.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILIPPI REGIS
ad Ætolos & alios.

Datis à T. Quintio, Philippo regi pacis conditionibus, Phaneas Aetolorum prætor postulabat in te.

inter cetera, ut rex e-
reg; Aetolis quæ
quam Alexander
lato sermone Phane-
continuato, Philipp
quod plura sociis A
his: Thessalorum soc
sua ditionis urbem fu
lippo obijciebantur,

A N quid à so-
iustam que
lege hunc
aduersus socios ipsi
tate depraui, inuen
& contraria persape
lea auxilia habeant
nam: ad Prusiam so
et aliuu: & Lyfoni
dicant: sed quia me
custodia eius auerit
libet. Attalo autem
ben. Non enim à me
atum est. Roman
Pyrrham Rhodij, c
qui comparabunt
Nicomachorum, Ven
timet: quid ea re
deamini, quo vno
am possunt, cur am in
sumum: quoni
fulare

inter cetera, ut rex ex Græcia decederet, restitue-
retq; Aetolis quæ quondam ipsorum iuris fuissent,
cum Alexander Aetolorum princeps interpala-
to sermone Phæacæ quidem, sed de illa ipsa re
continuato, Philippo inter alia obijcere cepit,
quod plura sociis Aetolis ademisset, quam ho-
tis: Thesalorum socius urbes diruisset: Chium
ex ditionis urbem funditus euertisset. Hæc Phi-
ippo obijciebantur, quibus ita respondit,

AN quid à socijs eorum non abstinerim,
iustam querelam habent: quum ipsi pro
lege hunc morem antiquitus seruent, ut
diuersus socios ipsi suos, publica tantum autori-
tate dempta, inuentutem suam militare sinant,
& contraria persape acies in utraq; parte Aeto-
ica auxilia habeant? Neq; ego Chium expug-
nauī, sed Prusiæ socium & amicum expugnā-
tē adiui: & Lyfimachiam ab Thracibus vin-
dicaui: sed quia me necessitas ad hoc bellum à
custodia eius auertit, Thracæ habent. & Aeto-
is hæc. Attalo autem, Rhodijsq; nihil iure de-
eo. Non enim à me, sed ab illis principium belli
ortum est. Romanorum autem honoris causa
Pyrrheam Rhodijs, & naues Attalo cum capti-
uis qui comparebunt, restituam. Nam quod ad
Necephoriuræ, Venerisq; templi restitutionem
attinet: quid ea restitui posulantibus respon-
deam? nisi (quo uno modo sylua luciq; casu resti-
tui possunt) curam impensamq; sationis me præ-
staturum? quoniam hæc inter se reges po-
stulare & respondere
placet.

EX IIII. BELLI MACEDONICI, (nam in tertio nulla est) desumpta sequentes.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. PORTII CATONIS
*Consulii pro lege Oppia, contra
 mulierum luxuriam.*

M. Oppius & T. Romuleius tribuni plebis inter procellas belli Punici, Q. Fabio & T. Sempronio Consulibus, legem tulerant, ne qua mulier plus semuncia auri haberet, neu vestimento versiculosisi vteretur, neu iuncto vehiculo in urbe oppidumve aut propius inde mille passus, nisi sacrorum publicorum causa veheretur. Ea lex ab altero latore Oppia dicta. Matronae nobiles, omnes homines ad legis abrogationem sollicitabant: nec iam vlla autoritate, verecundia, imperioque primorum patrum, à limine senatus contineri, atque arceri poterant. Nunc ad forum frequentes conueniebant, nunc per vias urbis discurrebant orante viros, ut in tam secunda fortuna sibi ornatus, aduersis rebus negatus atque ademptus redderetur Lex ipsa praeter Tribunum pl. duos, M. quoque Porcium Catonem consulem defensorem habebat ceteri ferè impugnabant. Is itaque Porcius Catonem matronarum conciliabula, tota urbe, totis diebus frequentia praeter morem fieri cernens, quid ita conuenirent, intellexisset aduocata cecione ita pro lege aduersus luxuriam mulierum discessit. L. Valerius Tribunus ple. is qui tuleret de lege abroganda post Catonem, ut sequitur, per mulieribus aduersus legem, Catoni respondit.

Sua sua quisque
 Quirites, ut
 instituisse, m
 negocij haberemus
 nostra impotentia
 obiterur, & calcat
 re non potuimus, ur
 fabulam, & fictam
 omne genus, in aliq
 bebbi, à stirpe subla
 summum periculum
 secretas consultati
 statuere apud am
 piores ipsa res, an per
 alterum ad nos Cons
 alterum ad vos Qu
 virum de Republica su
 tur, vestra existim
 tui estis. Hac con
 sponte, sine auctori
 L. Valeri, facta est,
 gl'ratuum pertinet
 Consulibus magis s
 nus ad concitanda
 ad luxuriam nobis, si
 mulierum secessione
 dem non sine rubo
 medium agmen mu
 Quod nisi me vereci
 estatis & pudoris,
 set, ne compellat à d
 sum, Qui hic mos es

Sine sua quisque nostrum matrefamilias,
Quirites, ius & maiestatem viri retinere
instituisset, minus cum vniuersis foeminis
negocij haberemus. Nunc domi victa libertas
nostra impotentia muliebri, hic quoq; in foro
obteritur, & calcatur: & quia singulas sustine-
re non potuimus, vniuersas horremus. Equidem
fabulam, & fictam rem ducebam esse virorum
omne genus, in aliqua insula, coniuratione mu-
liebri, à stirpe sublatum esse. A nullo genere non
summum periculum est, si cœtus, & concilia, &
secreta consultationes esse sinas. Atq; ego vix
fatere apud animum meum possum, utrum
peior ipsa res, an peiore exemplo agatur: quorum
alterum ad nos Consules reliquosq; magistratus,
alterum ad vos Quirites magis pertinet. Nam
utrum à Republica sit, nec ne, id quod ad vos fer-
tur, vestra existimatio est, qui in suffragium
turi estis. Hac consternatio muliebris, siue sua
ponte, siue autoribus vobis, M. Fundani, &
L. Valeri, facta est, haud dubie ad culpam ma-
gistratuum pertinens, nescio, vobis Tribunis, an
Consulibus magis sit deformis: vobis si foemi-
nas ad concitandas tribunicias seditiones iam
adduxistis: nobis, si vt plebis quondam, sic nunc
mulierum secessione leges accipienda sunt. Equi-
dem non sine rubore quodam paulo ante per
medium agmen mulierum in forum perueni.

Quid nisi me verecundia, singularium magis ma-
iestatis & pudoris, quam vniuersarum tenuis-
set, ne compellata à Consule viderentur, dixis-
sem. Qui hic mos est in publicum procurrendi,

& obſidendi vias, & viros alienos appellandi
 Iſtud ipſum ſuos quaq; domi rogare non potui-
 ſtis? An blandiores in publico quam in privato
 & alienis quam veſtris eſtis? quanquam ne do-
 mi quidem vos, ſi ſui iuris ſinibus matronas cō-
 tineret pudor, quæ leges hic rogarentur, abroga-
 rentur de, curare decuit. Maiores noſtri, nullas
 ne priuatum quidem rem agere ſcæminas, ſin
 autore voluerunt: in manu eſſe parentum, ſtra-
 tum, virorum. Nos (ſi Dijs placet) iam Rem-
 etiam capeſſere eas patimur, & foro quoque &
 concionibus & comitijs immiſceri. Quid eni-
 nunc aliud per vias & compita faciunt, quas
 quod alia rogationes Tribunorum pl. ſuadent, al-
 lia abrogandam cenſent? Date frenos impotentæ
 naturæ, & indomito animali, & ſperate ipſi
 modum licentia facturas, niſi vos faciatis. Mi-
 nimum hoc eorum eſt, quæ iniquo animo ſcæ-
 minæ, ſibi, aut moribus aut legibus iniuncta, pati-
 tur: omniū rerum libertatē, imò licentiā, ſi ve-
 dicere volumus, deſiderāt. Quid enim ſi hoc e-
 pugnaverint, nō tentabūt: Recenſete omnia mi-
 liebria iura, quibus licentiā earum alligauerit
 maiores noſtri, per quæq; ſubiecerint viris: quibus
 omnibus cōſtrictas, vix tamē continere po-
 teſtis qui ſi carpere ſingula, & extorquere, &
 exaquare ad extremū viris patiuntur, tolerant
 eas vobis fore creditis? Ex tēplo, ſimul pati-
 eſſe cœperint, ſuperiores erunt. At hercle, ne quæ-
 norum in eas rogetur, recuſant: nō ius, ſed mi-
 riā deprecātur: Imò ut quam accepit, iuſſiſ-
 ſuffragijs veſtris legē, quā vſu tot annorū & re-
 perio

periendo cōprobaſ-
 vna tolleno legē
 ſatis cōmoda omni-
 maiori parti, & in
 quā priuatum offic-
 tur: quid aſtinebit
 mox abrogare, in q-
 mē audire quid ſi-
 nata, procurrant in
 cione abſtineant.
 mātur parentes, &
 abeſt, abſitq; ſen-
 ſed tamē quā ſuit
 rū. At non pietas,
 gio congregauit eos
 Phrygia venientem
 ſtuno alitū ſaltem
 brū Vt auro & pu-
 ut carpētis, ſeſtis
 umphantes de lege
 & ereptis ſuffragijs
 ne nullus modus ſar-
 ma querentem de ſco-
 nec de priuatorum
 ſumptibus audiſtis:
 uaria & luxuria
 ſui omnia magna in
 quo melior lator q-
 periamq; creſcit, &
 tranſcendimus omni-
 pietas, & regis etia
 ſui torreo, ne illa m-
 perio

alienos appellandi
rogare non potui-
quam in priuato
quodquam me do-
nibus matronas cō-
rogarentur, abrogat-
ores nostri, nullam
ere scēminas, sine
esse parentum, si-
placet) iam Rem-
foro quoque &
miseri. Quid enim
pita faciunt, quam
norumpl. suadent, a-
ate frenos impotent-
ali, & sperate ipse
si vos faciatis. Ma-
iniquo animo fam-
ibus iniuriā, patia-
imā licentiā, si uir-
Quid enim si hoc ex-
Recensete omnia ma-
i eorum alligauerit
biocerint uiris: qu-
x tamē continere p-
& extorquere, &
s patiuntur, tolerat
Ex tēplo, simul pan-
mt. At hercle, ne qu-
sant: nō ius, sed im-
am accepistis, iussit
usu tot annorū &
perit

periendo cōprobastis, hāc ut abrogetis, id est, ut
unā tollenao legē, ceteras infirmetis. Nulla lex
satis cōmoda omnibus est: id modō queritur, si
maiori parti, & in summā prodest. Si quod cui-
quā priuatim officiet ius, id destruet, ac demolie-
tur: quid attinebit uniuersos rogare leges quas
mox abrogare, in quos latae sunt, possint? Volo tā-
mē audire quid sit, propter quod, matrona cōster-
nata, procurrant in publicū, ac uix foro se ac cō-
cione abstineant. Ut captiui ab Annibale redi-
mātur parentes, uiri, liberi: fratres earū? Procul
abest, absitq; semper talis fortuna Reipublica:
sed tamē quū fuit, negastis hoc pijs precibus ea-
rū. At non pietas, nec sollicitudo pro suis, sed reli-
gio congregauit eas: Matrē Idaē Pefinunte ex
Phrygia uenientem acceptura sunt. Quid hone-
stum dictū saltem seditioni pratenditur mulie-
bri? Ut auro & purpura fulgeamus, inquit, ut
ut carpentis, festis profestisq; diebus, uelut tri-
umphantes de lege uicta & abrogata, & captis
& ereptis suffragijs uestris, per urbē uettemur:
ne ullus modus sumptibus, nec luxuria sit. Sapē
me querentem de scēminarum, sapē de uirorum,
nec de priuatorum modō, sed etiam magistratūū
sumptibus audistis: diuersisq; duobus uirijs, a-
uariitia & luxuria ciuitatem laborare, qua pe-
stes omnia magna imperia euerterunt. Hac ego,
quo melior latiorq; in dies fortuna Reip. est, im-
periumq; crescit, & iam in Graciam Asiamque
transcendimus omnibus libidinum illecebris re-
pletas, & regias etiam attrēctamus gazas, cō-
plus horreo, ne illa magis nos res ceperint, quā im-

nos illas. Insestra, mihi credite signa à Syracusis
 illata sunt huic urbi: iam nimis multos audio
 Corinthi & Athenarum ornamenta laudan-
 tes, mirantesq; & antefixa fictilibus Deorum Ro-
 manorum ridentes. Hos ego malo propitios De-
 os, & ita spero futuros, si in suis manere sedi-
 bus patiemur. Patrum nostrorum memoria per lega-
 tum Cyneam Pyrrhus non virorum modo, sed
 etiam mulierum animos donis tentavit. Non di-
 lex Oppia ad coercendam luxuriam muliebren-
 lata erat: tamen nulla accepit. Quam causam
 fuisse censetis? Eadem fuit, qua maioribus no-
 stris nihil de hac re lege sancienti: nulla erat lu-
 xuria qua coaceretur. Sicut ante morbos neces-
 se est cognitos esse, quam remedia eorum: & si
 & cupiditates prius nata sunt, quam leges qu-
 ijs modum facerent. Quid legem Liciniam exci-
 tavit de quingentis iugeribus, nisi ingens cupia
 agros continuandi? Quid legem Cinciam de do-
 nis & muneribus, nisi quia vectigalis iam &
 stipendiaria plebs esse senatus coeperat? Itaq; mi-
 nimè mirum est, nec Oppiam, nec aliam villan-
 tum legem desideratam esse, qua modum sum-
 ptibus mulierum faceret, quum aurum & pur-
 puram data & oblata vlrò non accipiebant. S-
 nunc cum illis donis Cyneas urbem circumiren-
 stantes in publico inuenisset eas que acciperem.
 Atq; ego nonnullarum cupiditatum ne causas
 quidem aut ratione inire possim. Nam ut quo
 alij liceat, tibi non licere, aliquid fortasse natu-
 ralis aut pudoris aut indignationis habeat: se-
 equato omnium cultu, quid una quaq; vestrum

veretur ne in se cer-
 est pudor vel par-
 virumq; lex vobis
 non licet, non habe-
 quationem non fer-
 nis auro & purpur-
 allarum sub hac le-
 bere non possunt, hu-
 deantur? Vultis he-
 mittere, Quiriti-
 quod nulla alia po-
 contemnuntur, se-
 mul pudere, quod
 portet, non pudebit.
 que non poterit, vir-
 virum, & qui exor-
 it, quum quod ipse
 videbit. Nunc vult-
 (quod maius est) le-
 a quoniam iam impe-
 tuam, & liberos tu-
 modum sumptibus
 nunquam facies. No-
 Quiriti, futuram r-
 de hoc ferretur: & h-
 culari tutius est, qua-
 mota tolerabilior es-
 vincula solutis, si en-
 missa. Ego nullo mo-
 priam censeo: vos qui
 curare velim.

signa à Syracusis
multos audien-
tibus laudan-
tibus Deorum Ro-
mali propitios De-
is manere sedibus
memoria per lega-
torum modo, seu
tentavit. Non
curiam mulierum
it. Quam causam
qua materibus no-
mendi: nulla erat lu-
amē morbos neces-
dia eorum: & si
quam leges qu-
em Liciniam exco-
is, nisi ingens cupi-
em Cinciam de de-
a vectigali iam
cæperat: Itaq; no-
a, nec aliam vili-
qua modum sum-
um aurum & por-
non accipiebant:
vitem circumin-
eas qua acciperem-
dicatum ne causam
ssum. Nam ut qui-
quid fortasse natu-
rationis habeat: si
una quaq; vestrum
ver

veretur ne in se conspiciatur? Pessimus quidem
est pudor vel parsimonia, vel paupertatis: sed
virumq; lex vobis demit, quum id quod habere
non licet, non habetis. Hanc, inquit, ipsam exa-
quationem non fero, illa locuples. cur non insig-
nis auro & purpura conspicior? cur paupertas
aliarum sub hac legis specie latet, ut quod ha-
bere non possunt, habitura fuisset si liceret, vi-
deantur: Vultis hoc certamen uxoribus vestris
injicere, Quirites: ut diuites id habere velint,
quod nulla alia possit pauperes, ne ob hoc ipsi
contemnantur, supra vires se extendant? Na si
mul pudere, quod non oportet, cæperit: quod o-
portet, non pudebit. qua de suo poterit, parabit:
qua non poterit, virum rogabit. Miserum illum
virum, & qui exoratur, & qui non exoratus e-
rit: quum quod ipse non dederit, datum ab alio
videbit. Nunc vulgo alienos viros rogant: &
(quod maius est) legem & suffragia rogant, &
a quibusdam impetrant, aduersus te, & rem
tuam, & liberos tuos inexorabiles. Simul lex
modum sumptibus uxoris tuae facere desierit, tu
nunquam facies. Nolite eodem loco existimare
Quirites, futuram rem, quo fuit antequam lex
de hoc ferretur: & hominem improbum non ac-
cusari tutius est, quam absolui: & luxuria non
nota tolerabilior esset, quam erit nunc ipsis
vinculis solutis, sicut fera bestia irritata: deinde
emissa. Ego nullo modo abrogandam legem Op-
diam censeo: vos quod faxitis, Deos omnes for-
mare velim.

ORATIO L. VALERII TRIBUNI
plebis pro mulieribus

SI priuati tantummodo ad suadendum dissuadendumque, id, quod à nobis rogatur, processissent: ego quoque, quum satis dictum pro utraque parte existimarem, tacitus suffragia vestra expectassem. Nunc quum vir grauissimus Consul M. Porcius non autoritate solum, quæ tacita satis momenti habuisset, sed oratione etiam longa & accurata insectatus sit rogationem nostram: necesse est paucis respondere. Qui tamen plura verba in castigandis matronis, quæ in rogatione nostra dissuadenda cōsumpsit, & quidam ut in dubio poneret, utrum id quod reprehenderet, matrona sua sponte, an nobis autoribus fecissent. Rem defendam non nos, in quos fecimus magis hoc Consul verbō tenus, quam ut re infirmularet. Ceterum & seditiones & interdum secessionē muliebrem appellauit, quod matrona in publico vos rogassent, ut legē in se latā per bellū temporibus duris, in pace & florente ac beata Rep. abrogaretis. Verba magna, quæ rei augēda causā cōquirantur, & hæc & alia esse scio, & M. Catonē oratorem non solum grauē, sed interdum etiam trucē scimus omnes, quū ingenio sit mitis. Nam quid tandem noui matrona fecerūt, quod frequentes, in causā ad se pertinente, in publicū processerunt? Nunquā ante hoc tēpus in publico apparuerunt? Tuas aduersus te Origines reuoluā: accipe quoties id fecerunt, & quidē bono semper publico. Iā à principio regnante Romulo, quum Capitolio à Sabinis capto, medio in foro

signū

signis collatis dim
matronarum inter
est? Quid regibus
tio duce legiones V
lapidem posuissent.
hæc urbs esset, mat
capta à Gallis, au
nempe matrona co
contulerunt. Prox
nomine & quum p
pecunia adiunueru
que nomi, ad opem
ferentur, matron
sunt ad matrem La
les inquit, causā su
propositū est: nih
est. Ceterum quod
ro scimitraque perti
ratus est, in cam
miramur fecisset &
medius fidius aures
seruorum non fasti
bonæ fidei foemini
id, de quo agitur, in
fuit. Nam & legem
mutatus, & eam
mulieris coercēda
manis pro legibus
hæc aduersus luxur
ueniebant. Itaque peric
re uani sit docueri
esset. Ego enim

signis collatis dimicaretur: nonne intercurſu
matronarum inter acies duas, praelium sedatum
est? Quid regibus exactis, quum Coriolano Mar
tio duce legiones Volſcorum caſtra ad quintum
lapidem poſuiſſent: nonne id agmen, quo obruta
hac vrbs eſſet, matrona auerterunt? Iam vrbe
capta à Gallis, aurum quo vrbs redempta eſt,
nempe matrona conſenſu omnium in publicum
contulerunt. Proximo bello, ne antiqua repetā,
nonne et quum pecunia opus fuit, viduarum
pecuniis adiuerunt ararium? Et quum Dij quo
que noui, ad opem ferendam dubijs rebus, accer
ſerentur, matrona vniuerſa ad mare profecta
ſunt ad matrem Idaam accipiendam? Diſſimi
les, inquit, cauſa ſunt. Nec mihi cauſas aquare
propoſitum eſt: nihil noui factum purgare ſatis
eſt. Ceterum quod in rebus ad omnes pariter vi
ros foeminasque pertinentibus feciſſe eas nemo mi
ratus eſt, in cauſa propriè ad ipſas pertinente
miramur feciſſe? Quid autem fecerūt? Superbas
medius ſtidiuſ aures habemus, ſi quum domini
ſerſorum non ſaſtidiant preces, nos rogari ab
honestis foeminis indignamur. Venio nunc ad
id, de quo agitur, in quo duplex Conſulis oratio
fuit. Nam et legem illam omnino abrogari eſt
indignatus, et eam præcipuè legem, qua luxuria
muliebris coercenda cauſa lata eſſet. Et illa com
munis pro legibus viſa conſularis oratio eſt, et
hac aduerſus luxuriam ſeueriſſimis moribus cō
ueniebat. Itaque periculum eſt, niſi quid in utraq
re vani ſit docuerimus: ne quis error vobis
offundatur. Ego enim quemadmodum ex iſs le

gibus, quæ non in tempus aliquod, sed perpetua utilitatis causa in æternum lata sunt, nullum abrogari debere fateor, nisi quam aut usus, coarguit, aut status aliquis Reip. inutilem fecit: sic quas tempora aliqua desiderarunt leges, mortales, ut ita dicam, & temporibus ipsis mutabiles esse video. Quæ in pace lata sunt, plerumque bellum abrogat: quæ in bello, pax: ut in navis administratione alia in secunda, alia in adversa tempestate usui sunt. Hæc quum ita natura distincta sint, ex utro tadem genere ea lex esse videtur, quam abrogamus? Quid vetus regia lex esse simul cum ipsa urbe nata? aut (quod secundum est) a decemviris ad condenda iura creatis in duodecim tabulis scripta? sine qua, quum maiores nostri non existimarint, matronale decus servari posse: nobis quoque, verendum sit, ne cum ea, pudorem sanctitatemque, fœminarum abrogemus? Quis igitur nesciat novam istam legem esse, Q. Fabio & T. Sempronio consulibus viginti annis antè latam? sine qua quum per tot annos matrona optimis moribus vixerint, quod tandem, ne abrogata ea effundantur ad luxuriam, periculum est? Nam si ista lex ideo lata esset, ut finiret libidinem muliebrem, verendum foret, ne abrogata incitaret. Cur autem lata sit, ipsum indicavit tempus. Annibal in Italia erat, victor ad Cannas: iam Arpos, iam Tarentum iam Capuam habebat: ad urbem Romam admoturus exercitum videbatur: defecerant socij: non milites in supplementum, non socios navales ad classem tuendam, non pecuniam in ærario habebamus:

banus: seu i, qui
tium pro ijs bello p
mebantur. In ead
mentum, & cater
præbenda, public
seruos ad remum
stipendio nostro d
omnia, senatorib
cum conferebam
suas in ærarium
ne plus auri & a
argenti & aris d
in luxuria & orn
ut adeam coerce
quum: quia Cere
nibus matronis in
vilitudinem trigin
ret, miseria & inc
privatorum pecun
da erant, istam leg
ram, quam diu cas
Nam si quæ tunc
senatus, aut populi
ri oportet: cur pecu
publica præsentem
militent, non emen
remiges, sicut tunc
omnes homines mi
Reip. sentient: ad c
& tranquillitatis
est Purpura viri v
fratribus in sacerdot

bamus: serui, quibus arma darentur, ita ut pretium pro ijs bello perfecto dominis solueretur, emebantur. In eadem die deerant pecunia, frumentum, & cetera qua belli usus exposulabat: prabenda, publicani se conducturos professi erant: seruos ad remum numero ex censu constituto cum stipendio nostro dabamus: aurum & argentum omne, a senatoribus eius rei initio orto, in publicum conferebamus: vidua & pupilli pecunias suas in ararium defererebant: cautum erat, quod ne plus auri & argenti facti, quod ne plus signati argenti & aris domi haberemus. Tali tempore in luxuria & ornatu matronae occupatae erant, ut ad eam coercendam lex Oppia desiderata sit: quum, quia Cereris sacrificium lugentibus omnibus matronis intermissum erat, senatus finiri luctum triginta diebus iussit. Cui non appareret, miseria & inopia ciuitatis, & quia omnium priuatorum pecunia in usum publicum vertenda erant, istam legem scripsisse, tamdiu mansuram, quam diu causa scribenda legis mansisset? Nam si qua tunc temporis causa aut decreuit senatus, aut populus iussit, in perpetuum seruari oportet: cur pecunias reddimus priuatis? cur publica praesenti pecunia locamus? cur serui, qui militent, non emuntur? cur priuati non damus remiges, sicut tunc dedimus? Omnes alij ordines, omnes homines mutationem in meliorem statum Reip. sentient: ad coniuges tantum nostras, pacis & tranquillitatis publica fructus, non perueniet? Purpura viri utemur, prae-textati in magistratibus in sacerdotibus: liberi nostri prae-textis

purpura togis utentur: magistratibus in colonijs
municipijsque toga prætecta habenda ius est:
nec id ut viri solum habeant tantum in signe,
sed etiam ut cum eo crementur mortui: fe-
minis duntaxat usum purpure interdicemus.
Et quum tibi viro liceat purpura in veste stra-
gula uti, matremfamilias tuam, purpureum
amiculum habere non sines? & equus tuus spe-
ciosus instratus erit, quam uxor vestita? Sed
in purpura, qua teritur, absunturque non in-
sciam quidem, sed aliquam tamen causam tena-
citatatis video: in auro vero, in quo præter manus
pretium nihil intertrimenti sit, qua malignitas
est? Præsidium potius in eo est & ad publicos &
ad priuatos usus, sicuti experti estis. Nullam
emulationem inter eas singularem, quando
nulla haberet, esse aiebat. At hercule vniuersis
dolor & indignatio est, quum sociorum Latini
nominis uxoribus, vident ea concessa ornamen-
ta, qua sibi adempta sint: quum insignes eas esse
auro & purpura: quum illas vehi per urbem, se
pedibus sequi: tanquam in illarum ciuitatibus,
non in sua imperium sit. Virorum hoc animos
vulnerare posset: quid muliercularum censetis,
quas etiam parua mouent? Non magistratus,
nec sacerdotia, nec triumphi, nec insignia, nec
dona aut spolia bellica ijs contingere possunt:
mundicia, ornatus, & cultus, hæc feminarum
insignia sunt: his gaudent & gloriantur: hunc
mundum muliebrem appellauerunt maiores nostri.
Quid aliud in luctu, quam purpuram atque aurum
deponunt? Quid aliud quum eluxerunt, sumunt?

Quid

Quid in gratulatione
se excellentiores or-
gem Oppiam abrog-
ent, si quid eius ve-
lex uerit? Minus
iustam in manu er-
exultat seruitus mi-
quam viduitas &
vestro arbitrio pen-
malum esse: & vo-
in seruitio debetis
vos aut viros, quam
nominibus urebat,
muliebrem & secess-
periculum est, ne iac-
dam nata plebs, au-
tendum huic infir-
cesseritis. Quo pla-
perio uti debetis.

Abrogata lege Op-
temple in Hispani-
hic et hostium suorum
milites exercebat as-
pro. Quod ubi satis es-
sufficit quos in hunc
nata adhortari coepit

ibus in colonijs
abenda ius est:
antum insigne,
mortui: fœ-
a interdicens
a in veste stra-
m, purpureum
equus tuus spe-
or vestita? Sed
iturque non in-
en causam tena-
uo prater manus
qua malignitas
ad publicos &
fusi. Nullam
rem, quando
ercule universis
sociorum Latini
cessa ornamen-
insignes eas esse
ebi per urbem, se-
um ciuitatibus,
rum hoc animus
ularum censui,
on magistratus,
ec insignia, nec
ringere possunt:
hac feminatum
oriantur: hunc
t maiores nostri
uram atq; aurum
uxerunt, sumunt
Quid

Quid in gratulationibus supplicationibusq; ni-
si excellentiores ornatus adijciunt? Scilicet si le-
gem Oppiam abrogaueritis, non vestri arbitrij
erit, si quid eius vetare volueritis, quod nunc
lex vetat? Minus filia, uxores, sorores etiã qui-
busdam in manu erunt? Nunquam saluis suis,
exiit servitus muliebris: & ipsa libertatem,
quam viduitas & orbitas facit, detestantur. In
vestro arbitrio suum ornatum, quam in legis,
malunt esse: & vos in manu & tutela, & non
in seruitio debetis habere eas: & mallem patres
vos aut viros, quam dominos dici. Inuidiosis
nominibus crebatur modo Consul, seditionem
muliebrem & secessionem appellando. Id enim
periculum est, ne sacrum montem, sicut quon-
dam irata plebs, aut Auentinum capiant. Pa-
tiendum huic infirmitati est quodcunq; vos
censueritis. Quod plus potestis, eo moderatius in-
derio uti debitis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. PORCII CATO-
nis Consulis ad suos.

Abrogata lege Oppia, Portius Cato Consul
exemplo in Hispaniam cum copijs profectus est.
sic ut hostium suorum que animos exerceatur,
milites exercebat agendis pradis ex hostium a-
gro. Quod ubi satis explorasset, conuocari omnes
iussit: quos in hunc modum, ad legitimum certa-
men adhortari cœpit.

Tempus quod sapè optastis, venit, quo vobis potestas fieret, virtutem vestram ostendendi. Adbuc prædonum magis, quàm bellantium militastis more: nunc iusta pugna, hostes cum hostibus conferetis manus: in agros inde populari, sed urbium opes haurire licebit. Patres nostri, quum in Hispania Carthaginiensium & Imperatores & exercitus essent, ipsi nullum imperatorem, nullos in ea milites haberent: tamen addere hoc in fœdere voluerunt, ut imperij sui Iberus fluvius finis esset. Nunc quum du, Prætores, quum Consul, quum tres exercitus Romani Hispaniam obrineant, & Carthaginiensium, iam propè decem annis, nemo in his provinciis citra Iberum amissum est. Hoc armis & virtute recuperetis oportet, & nationem rebellantem, magis temerè quàm constantè bellantem, iugum quo se exiit, accipere rursum cogatis.

ARGVMENTVM

CONSULTATIONIS T. QVIN-
tij in conventu Græcia.

Iam in pace & libertate, vniuersa Græcia, præter Aetolos erat, quum T. Quintio senatuscōsultum, de suscipiendo bello, aduersus Nabim Lacedæmonium, qui Argos occupabat, æffertur. Eo itaque lecto, Corinthus, in constitutam diem, conventum omnium sociarum ciuitatem Græciæ edicit. Ad diem quum frequentes conuenissent, ita de bello aduersus Nabim gerendo, retulit.

Bel-

Bellum a
commun
ciq; gesser
belli habuerunt
tiam, nunc Car
do, nunc hic socij
rat: & in vos ta
rum obliuiscerent
satis digna caus
tatio tota ex v
virum Argos,
tos, pati velitis
consecratis nobili
tem, in media G
& eodem statu,
& Græcia esse. E
dere pertimente
tingit, nisi quat
ciuitatis seruic
riam esse finit. E
uitatis, nec exer
serpat latius con
facimus. De hac
plures consuerit

AR

DISSERTA
ni Prætoris
ples

Hoc ad proxim
lium Græciæ cor

is, venit, quo vobis
tem vestram o-
nium magis, quā
nunc iusta pugna,
manus: in agro
haurire licebit.
ia Carthaginiē-
sus essent, ipsi nul-
milites haberent:
oluerunt, ut im-
et. Nunc quom-
um tres exercitia
& Carthaginiē-
nemo in huius pro-
f. Hoc armis &
nationem rebel-
constanter bellan-
perere rursus cogi-

TVM

S. T. QVIN-
acia.

uerfa Græcia, pri-
ntio senatuscōsul-
etius Nabim Lae-
bat, effertur. Eoi-
constitutam diem,
m ciuitatem Græ-
quentes conueni-
im gerendo, reio-

Bellum aduersus Philippum, non magis
communi animo consilioq; Romani Gra-
ciq; gesserunt, quā viriq; suas causas
belli habuerunt. Nam & Romanorum amici-
tiam, nunc Carthaginienses hostes eorum iuuā-
do, nunc hic socijs nostris oppugnandis, violaue-
rat: & in vos talis fuit, ut nobis etiā, si nostra-
rum obliuisceremur iniuriarum, vestra iniuria
satis digna causa belli fuerint. Hodierna cōsul-
tatio tota ex vobis pender. Refero enim ad vos,
vtrum Argos, sicut scitis ipsi, à Nabide occupa-
tos, pati velitis sub ditione eius esse, an æquum
censeatis nobilissimam vetustissimāq; ciuita-
tem, in media Græcia sitam, repeti in libertatē,
& eodem statu, quo ceteras urbes Peloponne-
si & Græcia esse. Hæc consultatio, ut videtis, tota
de re pertinente ad vos, est: Romanos nihil con-
tingit, nisi quatenus libertatis Græcia: vnius
ciuitatis seruitus, non plenam neq; integrā glo-
riam esse finit. Caterum si vos nec cura eius ci-
uitatis, nec exemplum, nec periculum mouet, ne
serpat latius contagio eius mali: nos æqui boniq;
facimus. De hac re vos cōsulo, staturus eo quod
plures censueritis.

ARGVMENTVM

DISSERTATIONIS, ARISTHE-
ni Pratoris Achaorum, indignationis
plena, de Ætolis & de
Nabide.

Hoc ad proximum pertinet. Aetoli ad concil-
ium Græciæ conuenerant. quorum princeps Ale-

xander quum audiret placere Atheniensibus, ut Argi recuperaretur, ipse inter alia dixerat, quod ad eam deliberationem atinebat, deportandum esse in Italiam exercitum. Nam ipsum Nabim polliceri aut conditione, aut sua ipsius voluntate, praesidium Argis deducarum. Quod nisi faceret, Aetolos vi armisque facile coaduros, deduci. Hæc prætor audiebat Achæorum Arisihenus, qui ea vaniloquentia motus, extemplo in hæc verba prorupit.

NE istud Iupiter optimus maximus sinat. Innoquæ regina, cuius in tutela Argi sunt, ut illa civitas inter tyrannum Lacedæmonium, & latrones Aetolos præmium sit posita in eo discrimine, ut miserius à nobis recipiatur, quàm ab illo capta est. Mare interiectū, ab istis prædonibus non tueretur nos; T. Quinti, quid, si in mediâ Peloponneso arcem sibi fecerint, futurum nobis est? Linguam tantum Græcorum habent, sicut speciem hominum: moribus ritibusq; efferatoribus, quàm ulli barbari immanes bellus videntur. Itaq; vos rogamus, Romani, ut & à Nabis de Argos recuperetis, & ita res Græcia constituat, ut à latrocinio quoq; Aetolorum satis pacata hæc relinquatis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS NABIDIS TYRANNI ARGIVORVM AD T. QVINTIVM.

Nabis tyrannus Lacedæmonius, quum maritimas omnes ciuitates à Romanis receptas, primò statim aduentu cognouit, cedendum fortuna ratus, T. Quintium ad colloquium vocari iubet. Ad præstitutum diem, prior ipse de tyrannide,

alijque quæ de iplo discernit.

Si ipse per me, sciam exco-
setis bellum,
fortuna mea euen-
rare animo neque-
tur periturus essen-
setis, quales esse
quos nihil societatis
quoq; vobis quia
mirarer. Nunc
qui rerum diuina
suam socialem sat-
ipse seipsum, eum ej-
ceteris Lacedæmo-
due sit. & meo non
societas nuper, Ph-
ego eam violau-
mitatem teneo.
tempore? Res mil-
bet. Nam & ipse
urbem eam accep-
bem, quum Phil-
citate esset. Tem-
quum iam Argos
cum conuenit, ut
xibus non ut Argi
gibus. At Heraclei
gæ est, superior sum-
stra urbem, sed ho-
ciatam accepit, &

alijsque quæ de ipso iactabantur, in hunc modum differuit.

S I ipse per me, T. Quinti, vosque qui adestis, causam excogitare, cur mihi, aut indixissetis bellum, aut inferretis, possem: taciturnæ fortunæ meæ euentum expectassem: nunc impetare animo nequeo, quin prius quàm perirem, cur periturus essem, scirem. Et hercule si tales essetis, quales esse Carthaginienses fama est, apud quos nihil societatis fides sancti haberet: in me quoque vobis quid faceretis, minus pensi esse non mirarer. Nunc vos quum intueor Romanos esse, qui rerum diuinarum fœdera, humanarumque fidem socialem sanctissimam habeatis: quum me ipse respexi, eum esse spero, cui et publicè, sicut ceteris Lacedæmonijs, vobiscum vetustissimū fœdus sit, et meo nomine priuatim, amicitia ac societas nuper, Philippi bello, renouata. At enim ego eam violauim et euertim, quod Arginorum ciuitatem teneo. Quomodo hoc tuear? re, an tempore? Res mihi duplicem defensionem præbet. Nam et ipsas vocantibus et tradentibus urbem eam accepi, non occupauim: et accepi urbem, quum Philippi partium, non in vestra societate esset. Tempus autem me liberat, quod quum iam Argos haberem, societas mihi vobiscum conuenit, ut vobis mitterem ad bellum auxilia: non ut Argis præsidium deducerem, pepigistis. At Hercle in ea controuersia, quæ de Argis est, superior sum et aequitate rei, quod non vestrâ urbem, sed hostium, quod volentem non vi coactam accepi, et vestra confessione, quod in condi-

conditionibus societatis mihi Argos reliquistis. Caterum nomen tyranni, & facta me premunt, quoddam servos ad libertatem voco, quod in agros inopem plebem deduco. De nomine hoc respondere possum: me, qualiscumque sum, eum esse, qui fui cum tu ipse mecum, T. Quinti, societatem pepigisti: tum me Regem appellari à vobis meminini, nunc tyrannum vocari video. Itaque si ego nomen imperij mutassem, mihi mea inconstantia: quum vos mutetis, vobis vestra reddenda ratio est. Quod ad multitudinem servis liberatis auctam, & egentibus diuisum agrum, attinet: possum quidem & in hoc me iure temporis tutari. Nam feceram hac, qualiacumque sunt, quum societatem mecum pepigistis, & auxilia in bello aduersus Philippum accepistis. Sed si nunc ea fecissem, non dico quoddam in eo vos lasissem, aut vestram amicitiam violassem: sed illud, me more, atque instituto maiorum fecisse. Nolite ad vestras leges atque instituta exigere ea quae Lacedaemone fiunt: nihil comparare singula necesse est. Vos à censu equitem, à censu peditem legitis: & paucos excellere opibus, plebem subiectam esse illis vultis. Noster legumlator non in paucorum manu Rempublicae esse voluit, quem vos senatum appellatis: nec excellere unum aut alterum ordinem in ciuitate, sed per aequationem ad dignitates, fore credidit, ut multi essent qui arma pro patria ferrent. Pluribus me peregrisse, quam pro patria sermone breuitatis, fateor: & breuiter peroratum esse potuit, nihil me posteaquam vobiscum amicitiam institui, cur eius vos poeniteret, commisisse.

ORA-

A Micitia
sed cum
iusto, ac le
ram quoque
Lacedaemone imp
Punica, nunc G
cupauerant, v
hoc bello Maced
nus conueniret
Gracia, a tuer
lam, cum tyr
eo tyranno quam
volentissimo in si
nec cepisset fraude
nem Graciam,
in antiquam libe
quarum modo, t
tionem fecisti. Ar
dia Philippi dedi
& Lacedaemonem
na quondam Gra
mus, qua titulum
ter deformet?
fuerunt. Remitt
tra caru: satis cor
aut ad summum
pam esse, tam her
acerendo, accipi
bilio consilio acti

ORATIO RESPONSORIA T.

Quintij ad Nabin.

Amicitia & societas nobis nulla tecum, sed cum Pelope rege Lacedamoniorum iusto, ac legitimo facta est cuius ius, tyranni quoque, qui postea per vim tenuerunt Lacedamone imperium, quia nos bella nunc Punica, nunc Gallica, nunc alia ex alijs occupauerant, usurparunt: sicut tu quoque hoc bello Macedonico fecisti. Nam quid minus consentiret, quam nos qui pro libertate Graciae, auersus Philippum gereremus bellum, cum tyranno instituere amicitiam, & eo tyranno quam qui unquam fuit sauisimo, & violentissimo in suos? Nobis vero, etiamsi Argos nec cepisses fraude, nec teneres, liberantibus omnem Graciam, Lacedamon quoque vindicanda in antiquam libertatem erat, atque in leges suas, quarum modo, tamquam amulus Lycurgi, mentionem fecisti. An ut ab Iasso & Bargillis praesidia Philippi deducantur, cura erit nobis: Argos & Lacedamonem duas clarissimas urbes, lumina quondam Graciae sub peditibus tuis relinqueamus, qua titulum, nobis liberatae Graciae seruientes deforment? At enim cum Philippo Argiui senserunt. Remittimus hoc tibi ne vicem nostram irascaris: satis compertum habemus, duorum, aut ad summum trium, in ea re nouitatis culpam esse, tam hercle in te, tuoque praesidio accersendo, accipiendoque in arcem, nihil esse publico consilio actum. Thessalos, & Phocenses,

& Lo-

ONES

Argos reliquistis.
ita me premunt,
quod in agros
hinc hoc respon-
sum esse, qui
societatem
ari à vobis me-
deo. Itaque ego
mea inconstan-
vestra reddenda
seruis liberatis
agrum, attinet:
temporis tuta-
q. sunt, quum
auxilia in bello
sed si nunc ea fe-
cissetis, aut ve-
illud, me more,
Nolite ad vestra
Lacedamone
occesse est. Vos à
legitis: & pau-
brietatem esse ille
in paucorum ma-
enatum appella-
erum ordinem in
dignitates, fore
arma pro patria
pro patria ser-
uenter peroratum
vobiscum amici-
teret, commisisset.
Q.R.A.

Et Locrenses consensu omnium, scimus partium Philippi fuisse: tamen quum cateram liberauerimus Graciam, quid tandem censes in Argiis, qui insontes publici consilij sint, facturos? Seruorum ad libertatem vocatorum, & egentibus hominibus agri diuise, crimina tibi obijci dicebas, non quidem nec ipsa mediocria: sed quid ista sunt, praeter ista quae à te, tuisque quotidie alia super alia facinora aduntur? Exhibe liberam concionem vel Argis, vel Lacedaemone, si te iuuat audire vera dominationis impotentissima crimina. Ut omnia alia vetustiora omittam: quam eadem Argis, Pythagoras ipse gener tuus, penè in oculis meis edidit? quam tu ipse, quum iam propè in finibus Lacedaemoniorum essem? Agedum, quos in concione comprehensos, omnibus audientibus ciuibus tuis, in custodia te habiturum esse pronunciasti, iube victos produci, ut miseri parentes, quos falso lugent, videre sciant. At enim ut iam ita sint haec, quid ad vos Romani? Hoc tu dicas liberantibus Graciam socijs, qui ut liberare possent, mare traiecerunt, terra marique gesserunt bellum? Vos tamen, inquis, vestramque amicitiam, ac societatem populi Romani non violauit. Quoties vis, id arguam, te fecisse? Sed nolo pluribus summam rem complectar. Quibus igitur rebus amicitia violatur? Nempe his maxime duabus, si socios meos pro hostibus habeas, si cum hostibus te coniugas. Vtrum non à te factum est? Nam & Messenem vno atque eodem iure foederis, quo & Lacedaemonem in amicitiam nostram acceptam socius ipse, so-

ciam

ciam nobis urbem
Philippo hoste non
(si Dijs placeat) aff
Praefectum eius, p
nos gerens, mare, c
bus piraticis fecist
mans, quam Pe
tutorum, Macedona
Malae, comineat
tibus nauibus sus
iura societatis i
tione, tanquam

ARC

ADHORT

ij, quae su
ce.

Hoc cum prior
inactum est. Qu
nitheno, ut dum l
rante, postero die
ita Romanis place
mul & perfugas &
quid aliud vellent
tantum Quintius
dum eorum qua
Consentientibus
bellum, ipse vnus
obfessionis Laceda
quo receperat, car
litum animos aue
ne illa, in dies, m
getur) magis accer
in hac re, ad o

ciam nobis urbem, vi atq; armis cepisti: & cum Philippo hoste nostro, non societatem modò, sed (si Dijs placet) affinitatem etiam, per Philoclen Praefectum eius, pepigisti: & bellum aduersum nos gerens, mare, circa Maleam, infestum nauibus piraticis fecisti: & plures propè ciues Romanos, quam Philippus cepisti, atq; occidisti: tutiorq; Macedonia ora, quam promontorium Maleae, commeatus ad exercitus nostros portatibus nauibus fuit. Proinde parce sic fidem ac iura societatis iactare: & omiſſa populari oratione, tanquàm tyrannus & hostis loquere.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS T. QVIN.

ij, qua suos, ad obsidionem Lacedaemonis inflammat.

Hoc cùm prioribus duabus concionibus coniunctum est. Quum ita collocuti essent, Nabis Aristheno, vt dum liceret, suis rebus consulere, orante, postero die se deducturum Argis, quando ita Romanis placeret, praesidium sponderat, simul & perfugas & captiuos redditurum, ac si quid aliud vellent, facturum. Interim ad bellum tantum Quintius animum intendebat: ac nihil dum eorum quæ receperat Nabis, apparebant: Consensientibus omnibus, continuandum esse bellum, ipse vnus per simulationem difficultatē obsidionis Lacedaemonis, quo se Nabis ex colloquio receperat, causando, etiam tum à bello militum animos auertere conabatur. Vbi simulatione illa, in dies, militum animos (quod vnum agebat) magis accendi ac crescere vidit, & repente in hac verba, ad obsidionem adhortatus est.

Bene

BEnè vertat: obſideamus Lacedamonem, quando ita placet. Caterum quum res tā lenta, quā ipſi ſcitis, oppugnationis urbiū ſit, & obſidentibus prius ſape, quā obſeſſis tadium afferat: iam nunc hoc ita, proponere vos animis oportet, hybernandum circa Lacedamonis moenia eſſe. Quae mora ſi laborem tantum ac periculum haberet: ut & animis & corporibus ad ſuſtinenda ea parati eſſetis, hortarer vos. Nunc impenſa quoq; magna eget, in opera, in machinationes, & tormēta, quibus tanta urbs oppugnanda eſt, in commeatus vobis nobiſq; in hyemem expediendos. Itaq; ne aut repente trepidetis, aut rem inchoatam turpiter deſtituatis, ſcribendum ante veſtris ciuitatibus cenſeo, explorandumq; quid quaſq; animi, quid virium habeat. Auxiliorum ſatis ſuperq; habeo: ſed quod plures ſumus, pluribus rebus egebimus. Nihil iam prater nudum ſolum ager hoſtium habet: ad hac hyems accedit, ad comportandum ex longinquo difficile.

EX QVINTO BELLI MACEDONICI.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MINIONIS AD Legatos Romanorum.

Legati Romani P. Sulpitius, & P. Iulius miſſi ad Eumenem primū, deinde ad Antiochum. Ii expoſitis ſenatus mandatis Eumeni, Ephelum ad Antiochium veniunt. Fortè per eos dies filij Antiochi

tiuchi morte primū clauſa regia, omne ſuū Sulpitius agnū blico luctu non foret, Pergamum aſſignito, Antiochus inirent legati, cum eorum conſilia conderectabat modis quum: ac ſuturatos, ſi redirent elu morates, viſi ceptam cius com recepiſſet. Accitiſeate Antiocho in ſponderunt.

Specioſo titulo ciuitatum liſta veſtra aliud Antiocho in ni. Qui enim ma Graeci ſunt, quam Tarentini, a qui us ex ſedere exig lin Sicilia Graecum imperio & ſ Nihil aliud proſe ratis vos iſt has Smyrna, & Lami nui Bolidis ſunt Bello ſuperatas a vtiq; ſaſtas, hac ei reſponderi & non belli cauſa

tiuchi morte primum nunciata, factum erat, ut clausa regia, omnes in luctu essent. Legatus alter (nam Sulpitius ager Pergami subfiterat) eo publico luctu non fore ratus, ut latis animis audiretur, Pergamum auertit iter. Paucis diebus luctu finito, Antiochus iam satis doctus, quid ad se venirent legati, cum vno Minione principe amicorum, consilia communicabat, fugiebat, atque detrectabat modis omnibus cum legatis colloquium: ac futurum erat, ut nec admitteret legatos, si redirent ultro, nec accerferet diutius commoratos, nisi Minio ipse causam totam susceptam eius commodo cum legatis se acturum recepisset. Accitis itaque legatis, Minio ipse, absente Antiocho ita locutus est. Legati deinde responderunt.

Specioso titulo uti vos, Romani, Gracarum civitatum liberandarum video: sed facta vestra orationi non conveniunt: & aliud Antiocho iuris statuistis, alio ipse utimini. Qui enim magis Smyrnai, Lampsacenique Graci sunt, quam Neapolitani & Rhegini & Tarentini, a quibus stipendium, a quibus naues ex foedere exigitis? Cur Syracusas, atque in alias Sicilia Gracas urbes, Praetorem quotannis cum imperio & securibus, & virgis mittitis? Nihil aliud profecto dicatis, quam armis superatis vos ipsas has leges imposuisse. Eandem de Smyrna, & Lampyaco, civitatibusque, quae, Ionia aut Aelidis sunt causam ab Antiocho accipite. Bello superatas a maioribus, & stipendiarias, ac vectigales factas, Antiochus repetit. Itaque ad hac ei responderi velim, si ex aquo disceptatur, & non belli causa queritur.

T. LIVII ORATIONES
P. SVLPITII LEGATI AD
ea responsum.

Fecit verecundè Antiochus, qui si alia pro
caussa eius nò erant qua dicerentur, quolibet
ista, quàm se, dicere maluit. Quid enim simile
habet ciuitatum earum quas comparasti causa?
A Rhëginis & Neapolitanis, & Tarentinis,
ex quo in nostram venerunt potestatem, uno
& perpetuo tenore iuris semper vsurato, nun-
quam intermisso: qua ex fœdere debent exigi-
mus. Potes ne tandem dicere, ut ipopi non per
se, non per alium quenquam sœdus mutauerint;
sic Asia ciuitates, ut semel venerunt in maio-
rum Antiochi potestatem, in perpetua possessio-
ne regni vestri permansisse? & non alias earum
in Philippi, alias in Ptolomæi fuisse potestate? a-
lias per multos annos, nullo ambigente, liberta-
tem vsurpasse? Nam si, quod aliquando serui-
runt, temporum iniquitate pressi, ius post tot se-
cula asserendi eos in seruitutem faciet: quid ab-
est, quin actum nobis nihil sit, quod à Philippo
liberauimus Graciam? & repetant posteri eius
Corinthum, Chalcidè, Demetriadem, & Thes-
salorum totam gentem? Sed quid ego causam ci-
uitatum ago, quàm ipsis agentibus, & nos &
regem ipsum, cognoscere equius est?

ARGVMENTVM
PVRGATIONIS ANNIBALIS
ad Antiochum.

Pertinet hoc ad orationes superiores duas. His
inui-

inuicem iactis, leg-
de quibus sulpi-
sti, nunc suas qui-
tiones interseie-
consilium inibat
manos suscipiend-
bal adhibitus non
Iulio legato alter-
contatus itaque a
in se causam, qu-
peret, occasionem
bar. Ac eam tando

Pater Am-
dum me, &
motum tu-
micum fore popu-
sex & triginta an-
patria mea expul-
regiam adduxit:
stitueris, ubicum-
huc ueniam, tot o-
Romanis hostes. I-
minibus apud te c-
crecendi, quàm e-
Romanis, id me u-
Dytestes sunt. Pi-
cogitabis, inter pri-
bitio: si qua res
consilium

s, qui si alia pro
 erentur, quelibet
 Quid enim simile
 comparasti causat.
 & Tarentinæ,
 potestatem, uno
 usurpato, num-
 re debent exegi-
 t q̄ populi non per-
 aus mutauerint;
 merunt in maio-
 erpetua possessione
 non alias earum
 uisse potestate: a-
 bigente, liberta-
 aliquando seruie-
 ssus post tot se-
 a faciet: quid ab-
 quod à Philippo
 erant posteri eiu-
 riadem, & Thef-
 id ego causam ci-
 ribus, & nos &
 est?

TVM

ANNIBALIS

periores duas. His
 iauit

inuicem iactis, legati earum ipsarum ciuitatum,
 de quibus Sulpitius meminerat, quum introdu-
 cti, nunc suas quisque querelas, nunc expostula-
 tiones intersererēt, re infecta dimissi sunt. Exinde
 consilium inibat Antiochus belli aduersus Ro-
 manos suscipiendi. In id consilium forte Anni-
 bal adhibitus non erat, propter colloquia cum
 Iulio legato altero Romanorum, suspectus. Per-
 contatus itaque alienationis, & iracundiæ Regis
 in se causam, quum ex colloquijs id natum acci-
 peret, occasionem modo se Regi purgandi quære-
 bat. Ac eam tandem nactus, ita se Regi purgauit.

Pater Amilcar, Antioche, paruum admo-
 dum me, quum sacrificaret, altaribus ad-
 motum iureiurando adegit, nunquam a-
 micum fore populi Romani. Sub hoc sacramento
 sex & triginta annos militavi: hoc me in pace
 patria mea expulit: hoc patria extorrem, in tuā
 regiam adduxit: hoc duce, si tu spem meam de-
 stitueris, ubicunq; vires, ubi arma esse sciam,
 huc veniam, toto orbe terrarum quares aliquos
 Romanis hostes. Itaq; si quibus tuorum meis cri-
 minibus apud te crescere libet, aliam materiam
 crescendi, quam ex me quarant: odioq; quod sim
 Romanis, id me verum dicere pater Amilcar &
 Dii testes sunt. Proinde quum de bello Romano
 cogitabis, inter primos amicos Annibalem ha-
 beto: si qua res te ad pacem compellet in id
 consilium cum quo deliberes
 quarito.

EX

EX VI. BELLII MACEDONICI.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ANNIBALIS IN
concilio Antiochi, de totius belli ratio-
ne, & Macedoni-
bus.

Antiochus Annibalem in consilium adhibere non solebat, etiam si oratione, qua eam Annibal purgavit, regem sibi reconciliasset. Forte in id adhibitus, quo de Thessalis consultabatur, quam aliud alij sentirent, nominatim rogatus sententiam, ita consilium suum, de Macedonibus, & Philippo in amicitiam deducendis, totiusque belli ratione, exposuit.

SLex quo traieciimus in Graciam, adhibitus essem in consilium, quum de Eubœa, de Achaïs, deq; Bœotia agebatur, eandem sententiam dixissem, quam hodie quum de Thessalis agitur, dicam. Ante omnia Philippum, & Macedonas, belli in societatem, quacumq; ratione censeo deducendos esse. Nam quod ad Eubœam, Bœotiosq; & Thessalos attinet: cui dubium est, quin, ut quibus nulla sua vires sint, presentibus adulando semper, quem metum in concilio habeant, eodem ad impetrandam veniam utantur: simul ac Romanum exercitum in Gracia viderint, ad consuetum imperium se auertant: nec ijs noxa futurum sit, quod quum Romani procul abessent, vim tuam presentis, exercitusq; tui experiri noluerint? Quanto igitur prius, potiusq; est Philippum nobis contingere quam

quam hoc? cui, si nihil integri futurum non accessio totum, sed per se ipsa maneat? Hoc ergo quid dubitare de ea? aduersus Philippum fore videam, ut ipse Philippum (quod enim Philippo aduersum Alexander, atq; secundum Eriolos nobiscum stabunt tam molem sustineant, Asia Europa, reges, Asia Europa, populum, ut meam patrum certe arat Regi parem, quicquid paratum, geretis bene dicam prabet conuna communis utrumculum est: alter enim legatus hic Ticiendum in Gracia latus, ante omnia hunc Philippum, & egimus: ut sibi imponitur: ut aut claudientes, Regis iram illi animus est, solus claustra refingamur in hostes commu-

quam hos? cui, si semel in causam descenderit, nihil integri futurum sit, quin eas vires afferat, qua non accessio tantum ad Romanum esse bellum, sed per se ipsa nuper sustinere potuerint Romanos? Hoc ergo adiuncto (absit verbo invidia) quid dubitare de euentu possim, quum, quibus aduersus Philippum valuerint Romani, q̃s nunc fore videam, ut ipsi oppugnentur? Ætoli qui Philippum (quod inter omnes constat) vicerūt, cum Philippo aduersus Romanos pugnabunt: Animander, atq; Athamanum gens, quorum secundum Ætolos plurima fuit opera in eo bello, nobiscum stabunt. Philippus tum te quieto, totam molem sustinebat belli: nunc duo maximi reges, Asia Europaq; viribus, aduersus unum populum, ut meam utramq; fortunam taceam, patrum certè acate ne uni quidem Epirotarum Regi parem, quicquid tandem vobiscum erit cōparatum, geretis bellum. Qua igitur res mihi fiduciam prabet coniungi nobis Philippum posse? una communis utilitas, qua societatis maximū vinculum est: altera, autores vos Ætoli. Vester enim legatus hic Thon, inter cetera qua ad exciendum in Graciam Antiochum dicere est solitus, ante omnia hoc semper affirmavit, fremere Philippum, & agrè pati sub specie pacis, leges seruitutis sibi impositas. Ille quidem, ut fera bestia vincit a aut clausa, & refringere claustra cupientes, Regis iram verba aquabat: cuius sita- lis animus est, soluamus nos eius vincula, & claustra refringamus, ut erumpere diu coercita ira in hostes communes possit. Quod si nihil eum

legatio nostra mouerit: at nos, quoniam cum nobis adiungere non possumus, ne hostibus nostris ille adiungi possit, caueamus. Seleucus filius tuus, Lysimachia est: qui si eo exercitu quē secum habet, per Thraciam, proxima Macedonia coeperit depopulari, facile ab auxilio ferendo Romanis, Philippum ad sua potissimum tuenda auertet. De Philippo sententiam meam habes: de ratione uniuersi belli quid sentirem, iam ab initio non ignorasti. Quod si tum auditis forem, nō in Eubœa Chalcidē captam, & castellum Euripi expugnatum Romani, sed Eshruuim, Ligurumq; & Gallia Cisalpina oram bello ardere, & (qui maximus vis terror est) Annibalem in Italia esse audirent. Nunc quoq; accersas censeo omnes nauales terrestresq; copias: sequantur classem oneraria cum commeatibus. Nam hic sicut ad belli munera pauci sumus, sic nimis multi pro inopia cōmeatum. Quum tuas omnes contraxeris vires, diuisam classem, partim Corcyra in statione habebis, ne transitus Romanis liber ac tutus pateat: partim ad litus Italia, quod Sardiniam Africamq; spectat, traieciēs: ipse cum omnibus terrestribus copijs, in Byllym agrum procedes: inde Gracia praesidebis, & speciem Romanis traiecturum to praebens, & si res poposcerit, traiecturus. Hac suadeo: qui ut non omnes peritissimus sim belli, cum Romanis cerēdē bellare, bonis malisq; meis, didici. In qua consilium dedi, in eadem nec infidelem, nec segnum operam polliceor. Dijs approbent eam sententiam, quae tibi optima visa fuerit.

AR-

Antilius Consi
Herculesemq; ag
pylas, ubi rex Anti
Quod vii Regi alla
viam per iuga imm
inuenirent Aetoli
rent ea ipsa cacum
posset. Ita ut iusse
contendunt. Cor
uersus Aetolos m
in hostem copias
confirmauit.

Plerosq; omni
vos esse vidi
T Quintij
tia. Macedonico be
tus ad ammem Ao
sunt ha. & unus i
bus, velut natura
& locis opportunis
diuersa imposita, &
numero maior, &
lur. Quippe illic M
riuerant, ferocissi
Afratici Graeci sum
& seruuti nata.
erit a uia inde a
atque Illyricorum,
bellis hic, ut omne

ARGVMENTVM

ORATIONIS ATTILII CON-

sulis ad suos.

Attilius Consul depopulatus Hypatensem, Heracleensemq; agrum, in faucibus ad Thermopylas, vbi rex Antiochus erat, castra locauerat. Quod vbi Regi allatum est, veritus ipse, ne quam viam per iuga imminuentia, Romani ad trāitum inuenirent Aetolis Heracleam mandat, occuparent ea ipsa cacumina, ne quā Romanus transire posset. Ita vt iusserat rex, Aetoli ad occupandum contendunt. Consul, ea recognita, eodem aduersus Aetolos missis legionibus, ipse priusquā in hostem copias educeret, ita militum animos confirmauit.

PLerosq; omnium ordinum milites, inter vos esse video, qui in hac eadē provincia, T. Quintij ductu, auspicioq; militaueritis. Macedonico bello inexuperabilis magis saltus ad amnem Aoum fuit, quā hic: quippe porta sunt haec, & vnus inter duo maria, clausis omnibus, velut naturalis transitus est: munitiones & locis opportunioribus tunc fuerunt, & validiores impositae, & exercitus hostium multo & numero maior, & militum genere aliquāto melior. Quippe illic Macedones Thracēsque, & Illyrici erant, ferocissima omnes gentes: hic Syri & Asiatici Graeci sunt, leuissima genera hominum, & seruituti nata. Rex ille bellicosissimus, & exercitatus iā inde à inuenta finitimis Thracum, atque Illyricorum, & circa omnium accolarum bellis: hic, vt omnem aliā vitam omittam, is est,

qui quoniam ad inferendum populo Rom. bellum ex Asia in Europam transisset, nihil memorabilius toto tempore hybarnorum gesserit, quam quoddam amoris caussa, ex domo privata, & obscuri etiam inter populares generis uxorem duxit, & novus maritus, velut saginatus nuptialibus cœnis ad pugnam processit. Summa virium speiq; eius in Ætolia fuit, gente vanissima & ingratiissima, ut vos prius experti estis, nunc Antiochus experitur. Nam nec conuenerunt frequentes, nec contineri in castris poterunt, & in seditione ipsi inter se sunt: & quoniam Heracleam tuendam Hyapatamq; depoposcissent, neutram tutati, pars refugerunt in iuga montium, pars Heraclea incluserunt sese. Rex ipse confessus nusquam a quo cæpo non modo congrredi se ad pugnam audere, sed ne castra quidem in aperto ponere: relicta omni ante se regione ea, quam se nobis, ac Philippo ademisse gloriabatur, condidit se intra rupes, ne ante fauces quidem saluus, ut quondam Lacedamonios fama est, sed intra penitus retractis castris. Quod quantum interest ad timorem ostendendum, an muris alicuius urbis obsidendum sese incluserit? Sed neq; Antiochum tuebatur angustia, nec Ætolos, vertices illi quos ceperunt: satis undiq; prouisum atq; praeautum est, ne quid aduersus vos in pugna præter hostes esset. Illud proponere animo vestro debetis, non vos pro Gracia libertate tantam dimicare (quam a Philippo ante, nunc ab Ætolis, & ab Antiocho liberare) nec ea tantum in præmium vestrum

missura, qua nunc quoque omnem in expectatione præcuriamus, & omnia regna, imperio Romano adierit, quoniam a Graecia fines terminentur, plexu finit? & omnia Deo, nomen Romano præmia, dignum bene iuvantibus

Zacynthus infulsus, Animanditius, posteaquam politano Ahamatam Achæis triginta, concilium non ageretur. Ad salam ut suam rector Achæorum, suæ ceteri contendebat, tio se alperatos et toris pertinaciam tunc opinionum permissa est arbitri

Sic utilem populo Achæis esse Romano,

effusa, qua nunc in regijs castris sunt: sed illum quoque omnem apparatus, qui in dies ab Epheso expectatur, praeda futurum: Asiam deinde, Syriamque, & omnia usque ad ortus solis ditissima regna, imperio Romano aperturos. Quid deinde aberit, quin à Gadibus ad mare rubrum Oceano fines terminemus, qui orbem terrarum amplexus finit? & omne humanum genus, secundum Deos, nomen Romanum veneretur? In hac tanta pramia, dignos parate animos, ut crastino die, bene iuvantisus Djs, acie decernamus.

ARGUMENTVM

PRONVNCIATIONIS T. QVIN-
tij, de Zacintho, ad Achaos.

Zacynthus insula erat, quam Hiero Agrigentinus, Animandri, cuius in possessione erat, Praefectus, posteaquam dominum à Philippo Megalopolitano Athamania pulsum audiuit, pecunia pactam Achæis tradiderat. T. Quintius hac recognita, concilium Achæorum edixit, ubi de Zacintho ageretur. Ad diem praestitutum, Romani insulam ut suam repetebant. Diaphanes contra, praetor Achæorum, suæ ditionis esse, iureque à se possideri contendebat. Achæi multi eam iam ab initio se aspernatos esse testabantur: quò magis Praetoris pertinaciam admirari non desinebant. In tanta opinionum varietate, res tota T. Quintij permixta est arbitrio, qui quod vellet nunc exposuit.

Si utilem possessionem eius insula censerem Achæis esse, auctor essem senatui populoque Romano, ut eam vos habere sinerent.

Ceterum sicut testudinem, ubi collecta in suum
regumen est, tutam ad omnis ictus video esse: v-
bi exerit partes aliquas, quodcumq; nudabit, ob-
noxium atq; infirmum habere: haud dissimiliter
vos, Achai, clausos undiq; maris, qua intra Pe-
loponnesum sint terminos ea & iungere vobis,
& iuncta tueri facile: simul auditate plura
amplectendi hinc excedatis, nuda vobis omnia,
qua extra sint, & exposita ad omnes ictus esse.

A R G V M E N T V M

V E R B O R V M T. Q V I N T I I, A D

M. Attilium Consulem, pro Ae-
tolis.

M. Attilius, quum delatis pacis conditionibus.
Aetolos Naupactum ad sustinendam totam bel-
li molem confugisse comperisset, tum demum
vi atque armis agendum esse cum ijs ratus, urbem
ipsam obsidere coepit. In castra, eo ipso tempore,
T. Quintius ex concilio Achaico redierat, qui
quum ex cōposito muros obambulator, vt ab Ae-
tolis nosceretur, omnes extemplo nomine cum
inclamabant, orabatq; vt se seruare veller: Mo-
uit ea vox Quintium, qui in castra descendens, ita
M. Attilium monuit, vt soluta obsidione, alio
transferret bellum.

Vtrum fallit te, M. Attili, quid agatur?
an quum satis provideas, nihil id mag-
nopere ad summam Reipublica pertine-
re censēs? (Exererat expectatione Consu-
lem.) Et quin expromis, inquit Attilius,
quid rei sis? Tum Quintius: Ecquid vides,
te de-

te demisso Antio-
nandis tempus
circumactus sit
qui non aciem,
solum vrbes, sed
Perrehabiam, Ap-
misse? Atqui
telorum opes ac
modum Philippum
mum te milite
Philippum gen-

A R

V E R B O R V M
habuit, a

Cognitio huius
M. Attilii Con-
tem ipsi rem per-
lare circa eandem
lo ante vociferos
eum rursus Aeto-
orabant, vt sui m-
ad se iubet, quib-
iple veller, ita es

Fortuna vest-
tioni tempora
ra: ne hoc qua-
nis accidisse ea v-
dam, nutrienda
dem benefacere

bi collecta in sum-
 matus video esse: v-
 cund, nudabit, vi-
 et: haud dissimilito-
 ari, qua intra Pe-
 & iungere vobis,
 ul amicitiae plura
 uda vobis omnia,
 d omnes istius effi.

NTVM

VINTII, AD
 m, pro A-

is conditionibus
 eadam totam bel-
 lisset, tum demum
 tum ijs ratus, urben-
 a, eo ipso tempore
 neo redierat, qu-
 ambularet, vrab Ae-
 mple nomine cur-
 seruare vellent: Mo-
 aitra descendens, in
 a obidione, alio

Attili, quid agatur
 deas, nihil id mag-
 Reipublica perim-
 peatione Conso-
 inquit Attilius:
 us: Equid videt-
 te at-

te deuicto Antiocho, in duabus urbibus oppri-
 nanas tempus terere, quum iam propè annus
 circumactus sis imperij tui? Philippum autem
 qui non aciem, non signa hostium vidit, non
 solùm vrbes, sed tot iam gentes, Athamaniam,
 Perrhábiam, Aperantiam, Dolopiam sibi ad-
 iunxisse? At qui non tantum interest nostra, Ae-
 tolorum opes ac vires minui, quatum non supra
 modum Philippum crescere, & victoriae tuae pra-
 mium te militesq; tuos nondum tot vrbes, quot
 Philippum gentes Gracia habere.

ARGVMENTVM

VERBORVM QVÆ T. QVINTIVS
 habuit, ad Aetolorum principes, de
 reconciliatione.

Cognitio huius à superiore petenda oratione,
 M. Attilius Consul, verbis T. Quintij motus, to-
 tam ipsi rem permiserat. Itaque rursus obambu-
 lare circa eandem partem maris, circa quam pau-
 lo antè vociferati erant Aetoli, pergit. Vbi quum
 cum rursus Aetoli animaduernerent, impensius
 orabant, vt sui miseretur. Tum egredi aliquot
 ad se iubet, quibus ad pedes prouoluit, quid
 ipse vellent, ita exposuit.

Fortuna vestra facit, vt & ira mea & ora-
 tioni tēpora euenerint, quae pradixi euentu-
 ra: & ne hoc quidem reliqui vobis est, vt indig-
 nis accidisse ea videantur. Ego tamen, sorte quā-
 dam, nutrienda Gracia datum, ne ingratis quā-
 dem benefacere absistam. Mittite oratores ad

Consulem, qui inducias tantum temporis petat, ut mittere legatos Romam possitis, per quos senatus de vobis permittatis. Ego apud Consulem deprecator, defensorq; vobis adero.

EX SEPTIMO QUARTAE
Decados.

ARGUMENTVM
SENTENTIAE EUMENIS IN
concilio.

L. Aemilio Praetori inter prouincias decernendas classis Romana decreta erat. Eum quum Samo Eleam, ut Regi Eumeni opem ferret, cum classe Romana venisse Antiochus audiret, Publiumque Scipionem Consulem iam in Macedonia cum exercitu esse: de pace agendi tempus venisse ratus, eaduceatorem ad Aemilium misit, qui de pace se agere velle nuntiaret. Tum concilium hac de re Aemilius edixit: in quo, quum de re ipsa referret, Rhodij quidem rogati sententiam, censebant pacem esse faciendam, ceterum Eumenes contra sentiebat: quam sententiam ita peregit.

Qui enim aut honestè inclusi mœnibus, & obsessi velut leges pacis accipiemus? aut cui rata ista pax erit, quam sine Consule, non ex auctoritate senatus, non iussu Populi Rom. peregerimus? Quaro enim pace per te facta, rediturus ne ex templo in Italiam sis, classem exercitumq; deducturus? an expectaturus, quid de ea re Consuli placeat, quid senatus censeat, quid populus iubeat? Restat ergo ut maneat in Asia, & rursus in hyberna copia redi-

et h.

et h. omisso ibi bel-
trahendis socios:
quos potestas fuer-
tegro bellum: qu-
varum nihil prola-
mem, Djs volent-

ARG
ORATIONI
PATRIS

Heracles By-
pace legatus, P. Sc-
nos anni quoque di-
eller restituere Ro-
ret mbes. dimidi-
bellum factatum
eere videns, priuat-
uti mandatum ipsi
peret, ut Antiochi-
redderet. Magnu-
tus, in societatem
sua est, si pacem fee-

Quod Roman-
missus es, i-
fortunam
tenam. Lysimach-
sum intravimus: a-
dum, ne in Asiam
quam à sollicitis de-
Concesso vero in A-
pensis, sed etiam in
quo, quum imperi-

um temporis peti-
ssis, per quos li-
go apud Consulum
dero.

QUARTAE

VM
MENIS IN

rouincias decre-
at. Eum quum Sa-
em ferret, cū clas-
diret, Publiumque
lacedoniā cum ex-
pus venisse ratus,
bisti, qui de pace le-
acilium hac de re
n de re ipsa refec-
entiam, censabant
Eumenes contra
peregīt.

inclusi mentibus,
aciā accipimus
erit, quam sine
atus, non iussu
aro enim pace per-
plo in Italiam su-
us an expectatus
reat, quid sentiatu-
est ergo ut ma-
erna copia redu-
fit.

EX LIB. VII. BEL. MAC.

255

Et, omisso ibi bello, exhauriant commeatibus
prebendis socios: deinde si ita visum sit ijs, penes
quos potestas fuerit, instauremus novum de in-
tegro bellum: quod possumus, si ex hoc impetu
rerum nihil prolatando remittitur, ante hye-
mem, Dijs volentibus perfecisse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS QVA SCIPIO LE-
gatus Antiochi respondit.

Heraclides Byzantius ab Antiocho missus de
pace legatus, P. Scipioni, inter ceteras conditio-
nes eam quoque detulerat, Antiochum paratum
esse restituere Romanis quasq; in Asia tene-
ret vires, dimidiamque partem impensarum in
bellum factarum, prestare. Eas Romanis non pla-
cere videns, priuatim Scipionem alloquitur, sic-
uti mandatum ipsi erat, fore, si conuictiones acci-
peret, ut Antiochus ipsi filium, etiam sine precio
redderet. Magnum deinde auri pondus pollici-
tus, in societatem regni cum euenturam profes-
sus est, si pacem fecisset. Nunc Scipio respondet.

Quod Romanos omnes, quod me, ad quē
missus es, ignores, minus miror, quum te
fortunam eius, a quo venis, ignorare
cernam. Lyfimachia tenenda erat, ne Cherson-
sum intraremus: aut ad Hellespontum obsisten-
dum, ne in Asiam traiceremus, si pacem, tan-
quā a sollicitis de belli euentu, petaturi eratis.
Concesso verō in Asiam transitu, & non solum
frenis, sed etiam iugo accepto: qua disceptatio ex
aquo, quum imperium patiendum sit, relicta est?

M s

Ego

Ego ex munificentia regia maximum donum fl-
lium habeo: alijs, Deos precor, ne unquam for-
tuna egeat mea, animus certè non egebit. Pro-
tanto in me munere gratum me esse in se sentiet,
si priuatam gratiam pro priuato beneficio desi-
derabit: sed publicè nec habeo quicquam al-
illa, nec dabo. Quod in praesentia dare possim, fi-
dele consilium est: abi, nuncia meis verbis, bello
absistat, pacis conditionem nullam recuset.

A R G V M E N T U M

ORATIONIS, QUAM ZEVSIS

Legatus habuit ad Romanos de pace.

Antiochus eo praelio, quod aduersus Romanos
ad Phrygium flumen commisit, fuga sibi salutem
quære coactus erat. Ex ea fuga nocte Sardis
primum deinde Apameam se recepit, vbi de pace
agendum esse, vt in tam aduersis rebus, in ani-
mum inducens, legatos ad Consulem de ea re
mittit. Dato concilio, Zevis legatorum princeps,
ita causam egit.

Non tam quid ipsi dicamus, habemus,
quam vt à vobis queramus, Romani,
quo piaculo expiari errorem Regis, pa-
cem veniamque, impetrare à victoribus possimus.
Maximo semper animo, victis Regibus, populis-
que ignouistis: quanto id maiore & placatiore
animo decet vos facere, in hac victoria, qua vos
dominos orbis terrarum fecit? Possitis iam ad-
uersus omnes mortales certaminibus, haud se-
cus quam deos consulere, & parcere vos generi
humano oportet.

S C I -

Romani e-
potestate
runt: animi
dem in omni f-
eos secundare
runt. Eius rei
vestrum vob
possem. Postea
priusquam e-
deremus, quia
bello euenit
pate pariter
nunc victores
estisq; omni-
cedite: pro im-
millia talentis
praesentia, duo
tus populusq; i-
mille deinde t-
quoque reddi
ti reliquum ex-
cit. Haec quum
certo habeamus
sides vigin-
namquam satis
se populo Roma-
cuncta deposcin-
concitatores. H-
vos, & vestra

aximum donum
or, ne unquam for
non egebit. Pro
me esse in se sentit.
uato beneficio des
beo quiaquam ad
tia dare possum, si
meis verbis, bell
nullam recusar.

duerlus Romanos
fuga libi salutem
a fuga nocte Sardin
recepit, ubi de pace
tis rebus, in ani
Consulem de ea n
legatorū princeps

camus, habemus
ueramus, Roman
a errorem Regis, p
uictoribus possum
is Regibus, populi
atore & placatur
et victoria, qua vo
t. Positis iam al
minibus, haud si
parcere vos genti

SCIPIONIS AD EA RE-

sponsum.

Romani ex ijs, qua in Deum immortalis
potestate erant, ea habemus, qua Dij dede-
runt: animos, qui nostra mentis sunt, eos-
dem in omni fortuna gessimus, gerimusq, neque
eos secunda res extulerunt, nec aduersa minue-
runt. Eius rei, ut alios omittam, Annibalem
vestrum vobis darem testem, nisi vos ipsos dare
possem. Posteaquam Hellespontum traiecimus,
priusquam castra regia, priusquam aciem vi-
deremus, quum communis Mars, & incertus
belli euentus esset, de pace vobis agentibus, quas
pares paribus ferebamus conditiones, easdem
nunc victores victis ferimus. Europa abstinete:
Asiaq, omni, qua cis Taurum montem est, de-
cedite: pro impensis deinde in bellum factis, 15.
millia talentum Euboicorum dabitis: quingenta
praesentia, duo millia & quingenta, quum sena-
tus populusq, Romanus pacem comprobauerint:
mille deinde talentum per xii. annos. Eumeni
quoque reddi 400. talenta, & quod frumen-
ti reliquum ex eo, quod patri debitum est, pla-
cet. Hec quum pepigerimus, facturos vos, ut pro
certo habeamus, erit quidem aliquod pignus, si
obsides viginti nostro arbitratu dabitis. Sed
nunquam satis liquebit nobis, ibi pacem ef-
se populo Romano ubi Annibal erit, enim ante
omnia deposcimus. Thoantem quoq, Aetolum,
concitatorē Aetolici belli, qui & illorum fiducia
vos, & vestra illos in nos armauit, dedetis, &

cum eo Mnasyrmachū Acarnanem, & Chalcidenses Philonem & Eubulum. In deteriore sua fortuna pacem faciet Rex, quia serius facit, quam facere potuit, si nunc remoratus fuerit, sciat Regum maiestatem difficilius à summo fastigio ad medium detrahi, quam à medijs ad iena precipitari.

ARGVMENTVM

PETITORIÆ ORATIONIS,

quàm in Senatu Eumenes
habuit.

Delatis Antiocho Asiatico Regi pacis conditionibus. Eumenes rex Romam proficiscitur, quem sequabantur Rhodiorum, Antiochi, aliorumque Asiaticorum populorum legationes. Ipse Eumenes atque Rhodij in id vnum venerunt, ut pro impensis atque laboribus in bella Romanorum exhaustis, dignum aliquod premium acciperent. Eumeni primum senatus datus. Ibi quum merita primò Romanorum erga se exposuisset, gratulatusque ipse esset victoriam, pudore atque verecundia prohibitus, merita sua in eos, malle se ex imperatoribus cognosci, quem se referente, dicebat. Iussus referre, quum se verecundia prohiberi testaretur, vererique ac quid aut immoderate cupisse, aut immodicè petisse videtur, egredi templo cœpit. Reuocatus, & merita sua, & quod ob ea premium sibi dari optaret, expromere cogitur. Ita victus, rem in hæc verba demonstravit.

PErseuerassem tacere, P. C. nisi Rhodiorum legationem mox vocaturos vos scire, & illis auditis. mihi necessitatem fore dicendi:

pendi qua quis
stulata eorum
quod contra m
proprie pertine
causam Gracia
rent debere: qui
& à nobis auer
qua liber abun
rins nostras? sit
cio, verba sociu
obnoxios hab
has tantas op
parte id est se p
conueniens esse
deciat oratio,
solum in aquali
socij vestra, a
etiam ne qui a
lore statu sint
ad spe attinet,
luri mei, cui lib
pertinaciter in
mine autem an
vos, honoris qu
quo animo vin
hereditatem à
Asiam Gracia
vestram venit,
de, ad extremum
mun duntaxa
ti, sed omnibus
gessit, terre

manem, & Chal-
m. In de iore sua
quia serius facit,
remoratus fuerit,
difficilius à summi
quàm à medijs ad

TVM

ATIONIS,

Lumines

Regi pacis condi-
tam proficiscitur,
Antiochi, alio-
rum legationes. Ipsi
num venerunt, ut
in bella Romano-
rum premium acce-
ditus datus. Ibi quum
erga se expulisset
Antiochum, pudore atque
ta sua in eos, malle
quem se referentia
se verecundia pro-
ne quid aut immo-
re petisse videtur,
tus, & merita sua, &
optaret, expromit
hæc verba demo-

C. nisi Rhodiorum
vires vos seire, &
cessitatem fore di-
cendi:

pendi: quæ quidem eò difficilior erit, quòd ea po-
stulata eorum futura sunt, ut non solum nihil
quod contra me sit, sed ne quod ad ipsos quidem
proprie pertineat, petere videantur. Agent enim
causam Gracæ civitatum, & liberari eas di-
cent debere: quo impetrato, cui dubium est, quin
& à nobis auersuri sint, non eas modò civitates,
quæ liberabuntur, sed etiam veteres stipendia-
rias nostras? sibi autem tanto obligatos benefi-
cio, verbo socios, re vera subiectos imperio, &
obnoxios habituri sint? Et (si Dijs placet) quum
hæc tantæ opes affectabunt, dissimulabunt vlla
parte id ad se pertinere: vos modò id decere, &
conueniens esse antè facitis dicent. Hæc vos ne
decipiat oratio, providendum vobis erit, ne uè uò
solum inæqualiter alios, nimium de primatis ex
socijs vestris, alios præter modum extollatis: sed
etiam ne qui aduersus vos arma tulerint, in ma-
liore statu sint, quàm socij & amici vestri. Quod
ad me attinet, in alijs rebus cessisse intra finem
iuræ mei, cui libet videri malim, quàm nimis
pertinaciter in obtinendo eo tetendisse. In certa-
mine autem amicitia vestra, benevolentia erga
vos, honoris qui à vobis habebitur, minime a-
quo animo vinci possum. Hanc ego maximam
hereditatem à patre accepi, qui primus omnium
Asiam Graciæq; incolentium, in amicitiam
vestram venit, eamq; perpetua & constanti fi-
de, ad extremum finem vitæ perduxit: nec ani-
mum duntaxat vobis bonum ac fidelem præsti-
tit, sed omnibus interfuit bellis, quæ in Graciâ
gessistis, terrestribus naualibusq; omni genere

commeatum, ita, ut nemo sociorum vestrorum
 avari vlla parte possit, vos adiuuit. Postremū,
 quum Bæotios ad societatem vestram hortare-
 tur, in ipsa concione inter mortuus, haud multo
 post expiravit. Huius ego vestigia ingressus, vo-
 luntate quidem & studio in colendis vobis adij-
 cere (etenim inexuperabilia hac erant) nihil po-
 tui: rebus ipsis, meritisq; & imperis officiorum,
 ut superare possem fortuna, tempora, Antiochus,
 & bellum in Asia gestum, prabuerunt materi-
 am. Rex Asia, & partis Europa Antiochus, fi-
 liam suam in matrimonium mihi dabat, resti-
 tuebat extemplo civitates qua defecerant a no-
 bis, spem magnam in posterum amplificandi re-
 gni faciebat, si secum aduersus vos bellum ges-
 sisset. Non gloriabor ed, quod nihil in vos deli-
 quimus: illa potius, qua vetustissima domus no-
 stra vobiscum amicitia digna sunt, referam.
 Terrestribus navalibusq; copiis, ut nemo vestro-
 rum sociorum me equiparare posset, Imperato-
 res vestros adiunxi: comneatus terra mariq; sup-
 peditavi: navalibus praelijs qua multis locis fi-
 cta sunt, omnibus affui: nec labori meo, nec peri-
 culo usquam peperci: quod miserrimum est, in
 bello obsidionem passus sum, Pergami inclisus
 cum discrimine ultimo, simul vita regniq; Li-
 beratus deinde obsidione, quum alia parte An-
 tiochus, alia Seleucus, circa arcem regni mei,
 castra haberent: relictis rebus meis tota classe
 ad Hellespontum L. Scipioni Consuli vestro oc-
 curri, ut eum in traiciendo exercitum adiuuare.
 Posteaquam in Asiam exercitus vester est traſ-

gres-

gressus, nunqu-
 les Romanus
 fuit, quam ego
 nullum equestr
 acie ubi steti, en
 me Consul esse
 C. quis hoc bello
 parari potest? E
 neq; regum quo
 a sum me com
 antequam soci
 auxilijs suis, se
 bus copijs, cum
 fugi vestra tra
 sui Syphacem
 migne vobiscu
 regum restitu
 parte Syphacis
 Reges fecistis.
 atq; honore dig
 hostes, semper so
 mei, non in Asi
 mo, in Peloponne
 pi, Antiochi, A
 vobis arma tuli
 aliquis. Ego, P
 lenibus vobis
 ultra Taurin
 veneretis eas ter
 habere quam vi
 stabiliusq; regnu
 hic deponere ind

orum vestrorum
reuit. Postremo
vestram hortere-
sus, haud mihi
ingressus, vo-
endis vobis adij-
erant nihil po-
entis officiorum,
ora, Antiochus,
buerunt materi-
Antiochus, si-
bi dabat, resti-
fecerant à no-
tificandi re-
cos bellum ge-
nihil in vos deli-
stura domus no-
sunt, referam.
ut nemo vestro-
esset. Imperato-
terra marique, su-
mulis locis fa-
ori meo, nec peri-
rrimum est, in
ergami inclusus
ita regniq. Li-
alia parte An-
arcem regni mei,
meis tota classe
onsuli vestro oc-
reus vester est tra-
grej-

gressus, nunquam à Consule abscessi: nemo mi-
les Romanus magis assiduus in castris vestris
fuit, quam ego, fratresque mei. Nulla expeditio,
nullum equestre praelium sine me factum est: in
acie ubi steti, eam partem sum tutatus, in qua
me Consul esse voluit. Non sum hoc dicturus, P.
C. quis hoc bello meritis erga vos mecum com-
parari potest? Ego nulli omnium neq. populorū,
neq. regum quos in magno honore habetis, non
sum me comparare. Massissa hostis vobis
antequam socius fuit, nec incolumi regno cum
auxilijs suis, sed extorris, expulsus, amissis omni-
bus copijs, cum turma equitum in castra con-
fugit vestra: tamen eum, quia in Africa aduer-
sus Syphacem & Carthaginenses fideliter atq.
impigrè vobiscum stetit, non in patrium solum
regnum restituitis, sed adiecta opulentissima
parte Syphacis regni, prepotentem inter Africa
Reges fecistis. Quo tandem igitur nos praemio,
atq. honore digni apud vos sumus, qui nunquā
hostes, semper socij fuimus? Pater, ego, fratresque
mei, non in Asia tantum sed etiam procul à do-
mo, in Peloponneso, in Bæotia, in Ætolia, Philip-
pi, Antiochi, Ætolico bello, terra marique pro
vobis arma tulimus. Quid ergo postulas? dicat
aliquis. Ego, P. C. quoniam dicere utique vo-
lentibus vobis parendum est: si vos ea mente
ultra Tauri iuga Antiochum eiecistis, ut ipsi
teneretis eas terras, nullos accolas, nec finitimos
habere quam vos malo, nec ulla alia re tutius,
stabiliusq. regnum meū futurū spero. Sed si vo-
bis decedere inde, atq. exercitus deducere in ani-

mo est:

mo est: neminem digniorem esse socijs vestris, qui bello à vobis parta possideat quam me, dicere ausim. At enim magnificum est liberare ciuitates seruas: ita opinor si nihil hostile aduersus vos fecerunt. Sin autem Antiochi partis fuerunt: quando est vestra prudentia & aequitate dignus, socijs benemeritis, quam hostibus vos confuleret

RHODIORVM IN SENATV

actio.

Nihil nobis tota nostra actione, P. C. neq; difficilius, neq; molestius est, quàm quod cum Eumene nobis disceptatio est, cum quo vne maximè Regum & priuatum singulis, & (quod magis nos mouet) publicum ciuitati nostra hospitium est. Caterum non animi nostri, P. C. nos, sed rerum natura, qua potentissima est, disjungit: ut nos liberi, etiam aliorum libertatis causam agamus, Reges serua omnia, & subiecta imperio suo esse velint. Vt cumq; tamen res habet: magis verecundia nostra aduersus regem nobis obstat, quam ipsa disceptatio aut nobis impedita est, aut vobis perplexam ad liberationem prabitura videtur. Nam si aliter socio atq; amico regi, & benemerito hoc ipso in bello de cuius pramijs agitur, honos haberi nullus posset, nisi liberas ciuitates ei in seruitutem traderetis: esset deliberatio anceps, ne aut Regem amicum in honoratum dimitteretis, aut decederetis instituto vestro, & gloriam Philippi bello partam, nunc seruitute tot ciuitatum, deformaretis. Sed

ad hac necessitatē
minuenda, aut
na vindicat. Est
gloriosa magis, q
facile, isto velu
Lycania, & Phi
& Chersonesus, q
vestra sunt potes
Regi adiecta, mu
test: omnes vero
quare. Licet ergo
socios, & non de
etiam meminiss
primis, aduersus
tiochum, belli
quid autē à nobis
quia id vos facer
dicitur. Alia eni
la est causa arm
epida, hi portus
sileant: vos nec c
tu, nec nunc qu
vestra sit, cupere
na apud omne gen
nomen imperium
iam pridem inue
quare arduum
sit. Gentis nobis
rerum gestarum,
manitatis doctri
regi libertatem
recepta, in fidem

ONIS

fecis vestris, qui
am me, dicere
liberare ciuita-
tile aduersus vos
pariti fuerunt:
in aquitate dig-
nissimis vos con-

SENATV

atione, P. C. ne-
quid est, quod
ceptatio est, cum
uatum singulis,
publicum ciuitati
non animi nostri
potentissima est,
horum libertati
omnia, & subiecta
tamen res ha-
aduersus regem
patione aut nobis
tam de liberatio-
aliter socio atq;
ipso in bello de-
ueri nullus posset
ntem traderetur:
Regem amicum
decederet in
ppi bello partem
reformaretur. Sed
at

ab hac necessitate, aut gratia in amicum im-
minuenda, aut gloria vestra, egregie vos fortu-
na vindicat. Est enim Deus benignitate, non
gloriosa magis, quam diues victoria vestra, qua
facile, isto velut are alieno exoluat. Nam &
Lycaonia, & Phrygia utraq; & Pysidia omnis,
& Chersonesus, quaq; circumiacent Europa, in
vestra sunt potestate, quarum una qualibet
Regi adiecta, multiplicare regnum Eumenis po-
test: omnes vero data, maximis eum Regibus
agquare. Licet ergo vobis, & pramijs belli ditare
socios, & non decedere instituto vestro. Debetis
etiam meminisse, quem titulum praeenderitis
prius, aduersus Philippum, nunc aduersus An-
tiochum, belli: quid feceritis Philippo victo,
quid nunc a nobis, non magis quia fecistis, quod
quia id vos facere decet, desideretur atq; expe-
cteretur. Alia enim alijs & honesta & probabi-
lis est causa armorum. Illi agrum, hi vicos, hi
oppida, hi portus, oramq; aliquam maris ut pos-
sideant: vos nec cupistis hac antequam habere-
tis, nec nunc quum orbis terrarum in ditione
vestra sit, cupere potestis. Pro dignitate & glo-
ria apud omne genus humanum, quod vestrum
nomen imperiumq; iuxta ac Deos immortales
iam pridem intuetur, pugnaistis: qua parare &
querere arduum fuit, nescio an tueri difficilius
sit. Gentis nobilissima vetustissimaq; vel fama
rerum gestarum, vel omni commendatione hu-
manitatis doctrinarumq; tuendam a seruitio
regio libertatem suscepistis. Hoc patrocinium
recepta in fidem & clientelam vestram uni-
uersa

uersa gentis perpetuum vos prestare decet. Non
qua in solo modo antiquo sunt, Gracia magis vr-
bes sunt, quam colonia earum, illinc quondam
profecta in Asiam nec terra mutata, mutauit
genus aut mores. Certare pro certamine cuiuslibet
bona artis ac virtutis ausi sumus cum pa-
rentibus quaque ciuitas & conditoribus suis. Ad-
distis Gracia, adistis Asia vrbes plerique: nisi
quod longius a vobis absumus, nulla vincimur
alia re. Massilienses, quos, si natura insita velut
ingenio terra vinci posset, iam pridem efferaissent
tot indomita circumfusa gentes: in eo honore, in
ea merito dignitate audimus apud vos esse, ac
si medium umbilicum Gracia incoherent. Non
enim sonum modo linguae, vestitumque & habi-
tum, sed ante omnia mores, & leges, & inge-
nium sincerum integrumque, a contagione acco-
larum seruauerunt. Terminus est nunc imperij
vestri mons Taurus: quicquid intra eum car-
dinem est, nihil longinquum vobis videri de-
bet: quod arma vestra peruenierunt, eodem ius
hinc profectum perueniat. Barbari, quibus pro
legibus semper dominorum imperia fuerunt, quo
gaudent, Reges habeant, Graci suam fortunam,
vestros animos gerunt: domesticis quondam vi-
ribus etiam imperium amplectebantur: nunc
imperium vbi est, ibi ut sit perpetuum optant:
libertatem vestris tueri armis satis habent, quo-
niam suis non possunt. At enim quaedam ciuita-
tes cum Antiocho senserunt, & alia prius cum
Philippo, & cum Pyrrho Tarentini (ne alios
populos enumerem) Carthago libera cum suis

legi-

legibus est. H
debeatis, videte
negare Eumenis
vestra negastis.
bellis, quam illa
que, opera vos ad-
linquimus. Nunc
quod si comproba-
storia vos esse, q-
turi sunt.

Galliducibus
regiones omnes
vestigalesque fac-
cum Gracis iam
poluerant. Cum i-
dendum esse ani-
tiochum in bello
tis belligerandi o-
citer pugnarent.
quam in aciem e-
preparauit.

N On me pra-
siam colum-
prestare: inter m-
ratio peragrat

legibus est. Huic vestro exemplo quantum debeatis, videte P.C. ne indicatis in animum negare Eumenis cupiditati, quod iustissima ira vestra negastis. Rhodij & in hoc & in omnibus bellis, quae in illa ora gessistis, quam forti fidelique, opera vos adiunximus, vestro iudicio relinquimus. Nunc in pace id consilium afferimus, quod si comprobaueritis, magnificentiis vos victoria usos esse, quam vicisse, omnes existimaturi sunt.

EX OCTAVO QUARTAE
decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CN. MANLIJ
Consulis ad suos.

Galliducibus Lomhorio ac Lutario in Asiam regiones omnes quacunque ibant debellando, vestigalesque faciendo penetrauerant, mixti quae cum Graecis iam Gallograecorum nomen sibi imposuerant. Cum ijs hostibus Cn. Manlius congregiendum esse animo suo proponens, quod Antiochum in bello adiunxissent: ne fama eius gentis belligerandi deterriti milites, aut minus acriter pugnarent, aut certamen detrectaret, priusquam in aciem educerentur, ita eorum animos preparauit.

Non me praterit, militas, omnium quae Asiam colunt gentium, Gallos fama belli praestare: inter mitissimum genus hominum, ferocem nationem peruagata bello, propè orbem terrarum
sedens

sedem cepit. Procera corpora, promissa & rutilanta coma, vasta scuta, praelongi gladij, ad hac incuntium praelium canius, & ululatus, & tripudia, & quantientium scuta in patrium quendam morem horrendus armorum crepitus, omnia de industria composita ad terrorem. Sed hac quibus insolita atq; insueta sunt, Graci, Phryges, & Cares timeant: Romanis Gallici tumultus asuetis etiam vanitates nota sunt. Semel primo congressu ad Aliam olim fuderunt maiores nostros: eos ex eo tempore per ducentos iam annos pecorum in modum consternatos cadunt, fugantq; & propè de Gallis triumphum, quam de toto orbe terrarum acti sunt. Iam usu hoc cognitum est, si primum impetum, quem seruido ingenio, & caeca ira effundunt, sustinueritis: fluunt sudore, & lassitudine membra, labant arma: mollia corpora, molles, ubi ira consedit, animos, solipulus, sitis, ut ferrum non admoueat, prosterunt. Non legionibus legiones eorum solum experti sumus, sed vir unus cum viro uno congregiendi, T. Manlius, M. Valerius quantum Gallicam rabiem vinceret Romana virtus, docuerunt. Iam M. Manlius unus, agmine scandentes in Capitolium Gallos destruxit. Et illis maioribus nostris cum haud dubijs Gallia in terra sua genitis res erat: hi iam degeneres sunt, mixti & Galli & Graci, unoq; nomine Gallograci verè appellantur: sicut in frugibus pecudibusq; non tantum semina ad seruandum indolem valent, quantum terra proprietat, caliq; sub quo aluntur, mutat. Macedones qui Alexandria in Aegyp-

in qui Seleuciam a
pariat per orbem
Spros, Parthos, Aeg
ia inter Gallos, sub
la animorum, nisi
& horrida disciplina
quicquid sedè gignit
in quo alitur, natu
Phrygas igitur Galli
nie Antiochi cecidit
vercor ne patrum
mum belli sit
dit, fugauitq;
tantum recens cap
prem primo seruau
nibus humanis alant
ferunt mulcenda
Essem ne hos credi
sug fuerunt? Extor
timo, per asperum
mide & Thraciam
gentibus, emensi, ha
ut malis, exasperat
erum omnium sagi
ssimo coelo, clemen
tiae illa cum qua r
prius. Vobis me be
at fugienda quam p
tantum ha pgregin
cum armorum vig
legio disciplina mo
nam scilicet emet

orossis & rutilis
 gladij, ad hanc
 latus, & tripu-
 atrum quendam
 repitum, omnia di-
 em. Sed hac qui-
 traci, Phryges, &
 lici tumultu affe-
 unt. Senes primi
 uis maiores no-
 centes iam annos
 et cadunt, su-
 mphi, quam di-
 us hoc cognitū
 feruido ingenio,
 etius: sunt su-
 abant arma: mol-
 edit, animos, sol-
 mouens, proster-
 eorum solum ex-
 viro imo congru-
 quantū Galli-
 virtus, docu-
 mine scandenti
 Et illis maiori-
 Gallie in terra sua
 er sunt, mixti &
 Gallograci veri
 pecudibusq; non
 indolem valent
 sub quo aluntur,
 andria in Aegy-
 10

o, qui Seleuciam ac Babyloniam, quiq; alias
 basas per orbem terrarum colonias habent: in
 yros, Parthos, Aegyptios degenerarunt. Massi-
 ia inter Gallos, subtraxit aliquantum ab acco-
 is animorum, nisi quod ex Spartana dura illa
 & horrida disciplina mansit. Generosus in sua
 micquid sede gignitur, insitum aliena terra, in
 d quo alitur, natura vertente se, degenerat.
 Phrygas igitur Gallicis oneratos armis, sicut in
 cie Antiochi cecidistis, victores cadetis. Magis
 vereor ne parum inde gloria, quam na-
 zium belli sit. Atalus eo: Rex saepe fu-
 it, fugauitq; . Nolite existimare belluas
 autem recens captas, feritatem illam sylue-
 rem primò seruare, deinde quum diu ma-
 ibus humanis alantur, miscere: in hominum
 eritate mulcenda non eandem naturam esse.
 osdem ne hos creditis esse, qui patres eorum a-
 iq; fuerunt? Extorres inopia agrorum, profecti
 lomo, per asperissimam Illyrici oram Paeoniam,
 ide & Thraciam, pugnando cum ferocissimis
 entibus, emensi, has terras ceperunt: duratos eos
 ot malis, exasperat esq; accepit terra, qua copia
 erum omnium saginaret: uberrimo agro, mi-
 issimo caelo, clementibus accolarum ingenijs o-
 mnis illa cum qua venerant, mansuefacta est
 eritas. Vobis me hercule Martis viris caesenda
 ofugienda quam primum amenitas est Asia:
 antum ha peregrina voluptates ad extinguen-
 lum animorum vigorem possunt, quantum con-
 agio disciplina morisq; accolarum valet. Hoc
 amen feliciter evenit, quod sicut vixi aduersus
 vos

vos nequaquam, ita famam apud Græcos par-
rem illi antiqua obtinent, cum qua venerunt:
belli, gloriam victores eandem inter socios ha-
beatis, quam si seruantes antiquum specimen
animorum Gallos viciissetis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. FVRRI PURPV-

rionis, & Pauli Æmilij aduersus Cn.

Manlium, ne triumphus ei
decernatur.

Cneus Manlius Proconsul, perfecto bello Gal-
logracorum, Romam redierat, vbi dato senatu,
quum propter res à se gestas peteret vt Djs hos os
haberetur, sibi que triumphari in urbem vehi li-
ceret: inter alios duo extiterunt legati, L. Furius
Purpurio, L. Æmilius Paulus, qui maximè inter-
cessere. Inter alia obiciebant, quum legati missi
essent de pace cum Antiocho facienda, ab eo pa-
cem eam turbatam & impeditam esse. Nunc quæ
ad bellum Gallogracum pertinent obijciunt.

Quid eorum, Cnei Manli, factum est, vt
istud publicum populi Rom. bellum, &
non tuum priuatum latrocinium, dica-
mus? An eo ipso contentus fuisti? recto itinere
duxisti exercitum ad eos, quos tibi hostes desum-
pseras? an per omnes amfractus viarum quum
via consisteres, vt quò flexisset agmen Attalus
Eumenius frater, eò Consul mercenarius cū ex-
ercitu Romano sequeretur? Pyidia, Lycaoniaque
& Phrygia recessus omnes atque angulos pera-
grasti, stipem à tyrānis castellanisq; deuijs cōli-
gens

pos. Quid enim tibi
qua innocens popu-
lus nomine triumphi
lucis aquo tempore
et Djs immortalib;
primū, quod pro te
vire gentiū bellum
victum noluerat,
sibi nobis obiecerunt
stimate mixtum ess
te & corpore & a-
An si illi Galli esse
uentu in Italia pu-
peratere nostro fuit
cum his pugnatum e-
ualle inferiore pedis
iecit, ut si non telo, e-
sed corpora sua nudi
tuerunt. Quid igitur
puli Romani est, n-
lacti ruina Annib-
pæ antonia erant ta-
legitissq; in fugam
ante cruentatus non
pam ex omnia, ad
nullauere. At herce
tuta, quid si hostem
fer, quum redeunte
occidissetis, castis
peras. & Minutius
vbi per Annii suū
mā tametrate en

apud Gracos
qua venerunt
inter socios ha-
bitum specimen

RII PVRPV.
duerfus Cn.
phus ei

erfecto bello Gali-
t, ubi dato venatus
eretur vt Dijs honos
n vrhem vehi li-
legati, L. Furius
qui maxime inter-
quum legati missi
facienda, ab eo pa-
em esse. Nunc qui
ineant obijciunt.

nti, factum est, vt
Rom. bellum, &
latrocinium, dica-
missi? recto iudici
rbi hostes desum-
ctus viarum quam
isset agmen Aitalis
mercenarius cu ex-
sitate, Lycaoniaque
aque angulos pera-
ellamq; deuis con-
geni

ens: Quid enim tibi cū Oroandis? quid cū alijs
qua innoxys populis? Bellum autem ipsum cu-
is nomine triumphum petis, quomodo gessisti?
eco a quo, tempore tuo pugnant? Tu vero recede,
vt Dijs immortalibus honos habeatur, postulas.
rimum, quod pro temeritate imperatoris, nullo
re gentium bellum inferentis, pœnas lucere ex-
rcitum noluerunt, deinde quod belluas, non ho-
tes nobis obiecerunt. Nolite tamen tantum exi-
limare mixtum esse Gallogracorum, multo an-
e & corpore & animi mixti ac viciati sunt.
An si illi Galli essent, cum quibus millies vario
uentu in Italia pugnatum est: quantum in im-
eratore nostro fuit, nuncius illinc redisset. Bis
un ijs pugnatum est, bis loco iniquo subijt: in
ualle inferiore pedibus pendens hostium aciem sub-
ecit, vt si non tela, ex superiore loco mitterent,
ed corpora sua nuda micerent, obruere nos po-
uerint. Quid igitur incidit? Magna fortuna po-
uli Romani est, magnum & terribile nomen.
Receti ruina Annibalis, Philippi, Antiochi, pro-
è attonita erant tanta corporum moles: fundis
agittisq; in fugam consternata sunt: gladius in
acie cruantatus non est Gallico bello: velut a-
quam examina, ad crepitum primum missilium
volauere. At hercule idem nos admonente for-
tuna, quid si hostem habuissemus, casurum fuis-
set, quum redeuntes, in latrunculis Thracas
incidissemus, cæsi, fugati, exuti impedimentis
sumus. Q. Minutius Thermus, in quo haud pau-
lo plus damni factum est, quam si Cn. Manlius,
suius temeritate ea clades inciderat, perisset: cū
mulo

multis viris fortibus cecidit: exercitus spolia Regis Antiochi referens, trifariam dissipatus, alibi primum, alibi postremum agmen, alibi impedimenta, inter vepres, in latebris ferarum, non item unam delinquit. Pro his triumphus petitur? Si nihil in Thracia cladis ignominiaque foret acceptum, de quibus hostibus triumphum peteres? de ijs ut opinor, quos tibi hostes Senatus aut Populus Rom. dedisset. Sic huic L. Scipioni, sic illi M. Acilio de Rege Antiocho, sic paulo ante T. Quintio de Rege Philippo, sic P. Africano de Annibale, Paenis, & Syphace triumphus datus. Et minima illa quæ iam Senatus censuisset bella, quæstæ tamen sunt, quibus muniendum esset ipsiis utique Regibus nunciarentur? an satis esset ad presidium aliquod nunciari? Vultis ergo hæc omnia pollui & confundi? tolli fœcialia iura? nullos esse fœciales? Fiat (pace Deum dixerim) iactura religionis, obliuio Deorum capiat pectora vestra: num senatum quoque de bello consuli non placet? non ad populum ferri, velint, inbeant ne cum Gallis bellum geri? Modo certe Consules Graciam atque Asiam volebant: tamen perseverantibus vobis Ligures provinciam decernere, dicto audientes fuerunt. Merito igitur à vobis, prosperè bello gesto, triumphum petent, quibus auctoribus gesserunt.

CN. MANLI REFUTATIO.

Tribuni pl. antea solebant triumphum postulantis adversari, P. C. quibus egi gratiam habeo, quod seu mihi seu mag-

nitur mihi verum gestum silentio celare referre etiam, sententiam dispensantem peratoribus maiorem habeo. L. Furius triumphalem me insignem capiti de me triumphare per verum à me gesta honori: vos Tiberius strenuus impeditur plium auctoritate triumphavit, quem sed hostem omnino. Ego, qui cum centurionum signis colligam quadraginta milia qui bina castra eorum Tauri omnia pacem reliqui: non triumphum vos P. C. accipietis. Duplex eorum accusatio fuit. Nihil bellum cum Gallis prudenter dixerunt: vos pacatos, impium postulaturos inter de immunitatis summo odio in nobis quæ, qui As-

exercitus spolia
iam dissipata, ag-
men, alibi im-
bris ferarum, in-
triumphus petunt
omniāq; foret ac-
triumphum petere
Senatus aut Po-
L. Scipioni, sic illi
sic paulo ante T.
sic P. Africano di-
triumphus datur
atque censisset be-
llo munusculum ef-
ferunt? an satis ef-
ficiari? Vultis ergo
tollis faciliā in-
(pace Deum dixe-
Deorum capiat
in quoq; de bello con-
um ferri, velint, in-
geri? Mollo cerit-
m volebant; tamen
res provinciam de-
unt. Merito igitur
triumphum petent,

FVTATIO.

bant triumphum pe-
ri, P. C. quibus ego
sed seu mihi seu mag-
nimo.

nitudini rerum gestarum hoc dederunt, ut non
solum silentio comprobarent honorem meum, sed
referre etiam, si opus esse videretur, parati es-
sent. Ex decem legatis (si Dijs placet) quod con-
siliū dispensanda cohonestandaq; victoria Im-
peratoribus maiores dederunt nostri, aduersa-
rios habeo. L. Furius, & L. Aemilius currum
triumphalem me conscendere prohibent, coronā
in signem capiti detrahunt: quos ego, si Tribuni
me triumphare prohiberent, testes citaturus fui
rerum à me gestarum. Nullius equidem inuideo
honori: vos Tribunospl. nuper viros fortes ac
strenuos impeditentes, Q. Fabij Labeonis trium-
phum auctoritate vestra deterruistis. Tri-
umphauit, quem non bellum iniustum gessisse,
sed hostem omnino non vidisse inimici iactabāt.
Ego, qui cum centum millibus ferocissimorum
hostium signis collatis toties pugnaui, qui plus
quadraginta millia hominum cepi aut occidi,
qui bina castra eorum expugnaui, qui citra iuga
Tauri omnia pacatiora, quam terra Italia est,
reliqui: non triumpho modo fraudor, sed causam
apud vos P. C. accusantibus meis ipse legatis di-
co. Duplex eorum, ut animaduertistis, P. C.
accusatio fuit. Nam nec gerendum mihi fuisse
bellum cum Gallis, & gestum temere, atq; im-
prudenter dixerunt. Non erant Galli hostis, sed
tu eos pacatos, imperata facientes violasti. Non
sum postulaturus à vobis P. C. ut qua commu-
niter de immanitate gentis Gallorum, de infe-
stissimo odio in nomen Romanum scitis, ea de
illis quoq; qui Asia incolant, existimetis Gallis:

N

remo-

remota uniuersa gentis infamia atque inuidia,
per se ipsos aestimare. Utinam Rex Eumenes, uti-
nam Asia ciuitates omnes adessent, & illos po-
tius querentes, quam me accusantem audire-
tis. Mittite agendum legatos circa Asiam, & o-
mnes urbes, & quarite utrum à grauiori serui-
tute, Antiocho ultra Tauri iuga moto, an Gal-
lis subactis liberati sint, quoties agri eorū va-
stati sint, quoties prada abacta, referant, quum
vix redimendi captiuos copia esset, & mactatas
humanas hostias, immolatosq; liberos suos audi-
rent. Stipendiū scitote pependisse socios vestros
Gallis, & nunc liberatos per vos Regio Imperio
fuisse pensuros, si à me foret cessatum: quò lon-
gius Antiochus emotus esset, hoc impotentius in
Asia Galli dominarentur, & quicquid est ter-
rarum citra Tauri iuga, Gallorum imperio, non
vestro adiecissetis. At enim sunt hæc ita: Verum
etiam Delphos quondam, commune humani ge-
neris oraculum, umbilicum orbis terrarū, Galli
spoliauerunt, nec ideo populus Ro. his bellum in-
dixit aut intulit. Equidem aliquid interesse re-
bar, inter id tempus, quo nondum in iure ac di-
tione vestra Gracia atq; Asia erat, ad curandū
animaduertendumq; quid in ijs terris fieret: &
hoc, quo finem imperij Romani Taurum mon-
tem statuistis: quo libertatem immunitatem-
ve ciuitatibus datis: quo alijs fines adiecitis, al-
lios agro mulctatis, vectigal imponitis: regna
augetis, minuitis, donatis, adimitis: cura vestra
censetis esse, ut pacem terra mariq; habeat. An
nisi praesidia deduxisset Antiochus, qua quæta
in suis

in suis partibus e-
Asiam? Si Gallo-
tur, rata dona v-
ni, rata libertas
hac ita argumen-
fecerim hostes Gal-
ius ego imperio su-
civitatem felicit-
Dij immortalib; lib-
qui legati ius, col-
trem Consulem
Sciitis ne in exer-
nes fuisse? Vider-
id enim roboris e-
ueritis ut cum ho-
eorum retuleritis
cum Gallis bellum
pulus iusserat. Sea-
uerant iusserantq;
sent: ex quibus pr-
cem pepigerat Sci-
fadus ut fieret m-
qui pro Antiocho
qua causa quum
guli quidam. &
pro dignitate impe-
sua, pacem pepigi-
mitigari a feritat-
indomitos atque
denum vi atque
Nunc quoniam su-
men, gesti reddend-

mia atque inuilia
 Rex Eumenes, uti
 desent, & illos po
 ccusantem audire
 circa Asiam, & a
 m à grauiori serui
 uga moto, an Gal
 ties agri eorū va
 ta, referant, quum
 a esset, & matata
 g. liberos suos audi
 disse socios vestros
 vos Regio Imperii
 cessantem: quid lon
 hoc impotentius in
 quicquid est ter
 llorum imperio, non
 iunt hac ita: uerum
 mune humani gi
 orbis terrarū, Gal
 us Ro. his bellum in
 aliquid interesse re
 adum in iure ac di
 ia erat, ad curandū
 in ijs terris fieret: &
 ani Taurum mon
 tem immunitatem
 fines adiiecit, &
 l'imponitis: regna
 dimitis: cura vestra
 mariq. habeat. At
 iochus, quæ quita
 in sua

in suis partibus erant, non putaretis liberatam
 Asiam? Si Gallorum exercitus effusi vagaren
 tur, rata dona vestra, quæ dedistis Regi Eume
 ni, rata libertas ciuitatibus esset? Sed quid ego
 hac ita argumentor, tanquam non acceperim, sed
 fecerim hostes Gallos? Te L. Scipio appello, cu
 ius ego imperio succedens, in vicem imperij tui
 virtutem felicitatemq. pariter non frustra à
 Dijs immortalibus precatus sum: te, P. Scipio,
 qui legati ius, collega maiestatem, & apud fra
 trem Consulem, & apud exercitum habuisti:
 Scitis ne in exercitu Antiochi Gallorum legio
 nes fuisse? Videritis in acie eos in cornu utroque
 (id enim roboris esse videbatur) locatos? pugna
 ueritis ut cum hostibus iustis? cecideritis? Spolia
 eorum retuleritis? Atqui cum Antiocho, non
 cum Gallis bellum senatus decreuerat, neq. po
 pulus iusserat. Sed simul, ut opinor, cū ijs decre
 uerant iusserantq., qui inter eius praesidia fuis
 sent: ex quibus prater Antiochum, cum quo pa
 cem pepigerat Scipio, & cum quo nominatim
 foedus ut fieret mādaueratis, omnes hostes erāt,
 qui pro Antiocho arma aduersus nos tulerūt. In
 qua causa quum Galli antea oēs fuissent, & Re
 guli quidam, & tyranni: ego tamen & cū alijs
 pro dignitate imperij vestri coactis luere peccata
 sua, pacem pepigi, & Gallorum animos si possent
 mitigari à feritate iusta, tentavi: & postea quā
 indomitos atque implacabiles cernebam, tum
 demum vi atque armis coerendos ratus sum.
 Nunc quoniam suscepti belli purgatum est cri
 men, gesti reddenda est ratio: in quo considerem

equidem causa mea, etiam si non apud Romanū,
sed apud Carthaginiensem senatum agerem, v-
bi in crucem tolli imperatores dicuntur, si pro-
spero euentu, pravo consilio rem gesserunt. Sed si
ego in ea ciuitate, qua idē omnibus rebus inci-
piendis gerendisq; Deos adhibet, quia nullius
calumnia subiicit ea, qua Dī comprobauerunt:
& in solennibus verbis habet, quum supplica-
tionem aut triumphum decernit, quod bene ac
feliciter Remp. administrarit: si nollem, si grauis
ac superbum existimarem virtute gloriari pro
felicitate mea, exercitusq; mei quod tantam
nationem sine ulla militum iactura deuicimus:
postularemq; ut Dīs immortalibus honos ha-
beretur. & ipse triumphans in Capitolium af-
cenderem, unde votis rite nuncupatis profectus
sum, negaretis hoc mihi cum Dīs immortalibus
iniquo enim loco dimicauī. Dic igitur quo
a quore potuerim dimicare, quum montem ho-
stes cepissent, loco munito se tenerent? Nempe ad
hostes eundum erat, si vincere vellem. Quid
si urbem eo loco haberent, & mœnibus se tene-
rent? nempe oppugnandi erant. Quid? ad Ther-
mopylas a quō ne loco M'. Acilius cum Rege An-
tiocho pugnauit? Quid? Philippum non eodem
modo super Aoum animum iuga tenentem mon-
tium T. Quintius deiecit? Equidem adhuc qua-
lem aut sui fingant, aut vobis videri velint ho-
stem fuisse, non inuenio: si degenerem, & emolli-
tum amœnitate Asia, quid periculi vel iniquo
loco subeuntibus fui? si timendum & feritate
animorum, & robore corporum, huic ne tanta
victio-

victoria triumphum
P. C. nec quicquid
virtutes, corru
Mihiquafo, it
tionem non cup
crimium defen
salus patentes,
noluit, & cultu
præstare, nec ubi
latrones Thrac
tur? ne quod
straberetur ne
re vir fortis ac
tur? In hoc casu,
ciuem amitteren
loco alieno quum
simulacres prim
ad impedimenta
circumauerunt
vā multo, post di
runt: hoc si ipst
fui orationis me
aunt. Si gloriari
stem non vidissen
cia duobus pralijs
fais est: quin pr
quam volu
bis per
victio-

non apud Romanū,
 atum agerem, v-
 dicuntur, si pro-
 gesserunt. Sed si
 nibus rebus inci-
 bet, quia nullius
 comprobauerunt:
 quum supplica-
 rit, quod bene ac
 si nollem, si graui
 ritute gloriari pro
 mei quod tantam
 actura denicimus:
 talibus honor ha-
 in Capitolium as-
 cupatis profectus
 in Dys immortal-
 ui. Dic igitur quo
 quam montem ho-
 erent? Nempe ad
 re vellem. Quid
 in mēibus ferent-
 ut. Quid ad Thra-
 cum Rege do-
 ilippum non eodem
 ga tenentem mor-
 quidem adhuc qua-
 idem videri velint
 generem, & emolli-
 periculi vel iniqui-
 endum & feritate
 rum, hinc ne tanta
 victi-

victoria triumphum negatis? Caca inuidia est
 P. C. nec quicquam aliud scit, quam detractare
 virtutes, corrumpere honores ac premia earum.
 Mihi quaeso, ita ignoscatis P. C. longiorem ora-
 tionem non cupiditas gloriandi, sed necessaria
 criminum defensor fecit. An etiam per Thraciā
 saltus patentes, qui angusti erant, & plana ex
 arduis, & culta ex syluestribus facere potui? &
 prestare, nec ubi notis sibi latebris delitescerent
 latrones Thracēs? ne quid sacrinarum rapere-
 tur? ne quod iumentum ex tanto agmine ab-
 straheretur? ne quis vulneraretur? ne ex vulne-
 re vir fortis ac strenuus Q. Minutius morere-
 tur? In hoc casu, quo infelicititer incidit, ut talem
 ciuem amitteremus, harent: quod saltu iniquo,
 loco alieno quum adortus hostis nos esset, dua
 simul acies primi & nouissimi agminis harent ē
 ad impedimenta nostra exercitum barbarorum
 circumuenerunt: quod multa millia ipso die, pluri-
 ra multo, post dies paucos ceciderunt, & cepe-
 runt: hoc si ipsi tacuerint, vos scituros, quum te-
 stis orationis mea totus exercitus sit, non cre-
 dunt. Si gladium in Asia non strinxissem, si ho-
 stem non vidissem, tamen triumphum in Thra-
 cia duobus praelijs merueram. Sed iam dictum
 satis est: quin pro eo, quod pluribus verbis vos
 quam volui, sat gaudi, veniam à vo-
 bis petitam impetraramq;
 velim, Patres con-
 scripti.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AFRICANI REI, AD QUIRITES.

Suprà ostensum est, quum Antiochus pacem cum Scipione Africano atque Romanis pacisci vellet, ab ipso datum legato negotium vt si publicè impetrare non posset, priuatim eum Scipione ageret: ita regi placere vt filius sine pretio reddatur, ingenique auri pondus detur, si per ipsum pacem impetraret. Inde ambo Q. Pleminius Scipionis criminandi occasionem se nactos esse rati, ei diem dicunt. Is verò quum postero die citatus reus magna multitudine amicorum septus in Rostra subisset, in hac verba populum Romanum admonebat, vt secum dijs actum gratias irent, quod eorum auspicijs tali die de Carthaginiensibus triumphasset: ne videlicet in ea ciuitate quam paulo antè ab hostium infestissimorum impetu atque armis vindicauerat, causam diceret.

Hoc diè, tribuni pleb. vosq̃ue Quirites, cum Annibale & Carthaginiensibus signis collatis in Africa benè ac feliciter pugnaui. Itaq; quum hodie litibus & iurgijs super sedere æquum sit, ego hinc extemplo in Capitolium ad Iouem optimum maximum, Iunonemq̃ue & Minervam, ceterosq̃ue deos qui Capitolio atq; arci præsident, salutandos iobo: usq̃ue gratias agam, quod mihi & hoc ipso diè & sæpe aliàs egregiè Reipub. gerenda mentem facultatemq̃ue dederunt. Vestrum quoq; Quirites, quibus commodum est, ite mecum, & orate deos vt mei similes principes habeatis.

Ita,

Ita, si ab amice
per vos atatem n
suis, ego vestros h

ORATIONI
ni Consulibus

Sacra Nacchi,
cia in thuriam
quadam, ex Ethio
licis ijs initiaba
nostri cætus conc
be, sceminea face
aquam demissas,
efferebant. mares
tione fanatica va
sæminis, nullus
ciebant: postremò
narum passim qor
conuersiones, hi
li genus serpebat
quancquàm diuice
iudicio cuiusdam
la, quam Ebutia
Consulem res to
tempore ad Senat
eui ob id ipsum
quaestionem de E
nis, Consulibus
cætus nocturni f

Antiochus pacem
que Romanis pa-
legato negotium
posset, priuatim
placere vt filius si-
ne auri pondus de-
retaret. Inde ambo
nandi occasionem
eunt. Is verò quum
multitudine ami-
et, in hæc verba po-
t, vt secum dijs a-
tum auspicijs tali
mplasset: ne vide-
o antè ab hostium
e armis vindicauo.

vosque Quirites,
Carthaginiensibus
ica bene ac felici-
lie litibus. & iurgij
ne extemplo in Ca-
maximum, Lu-
aterosque deos qui
at, salutandos i-
dā mihi & hoc ipso
ub. gerenda men-
at. Vestrum quoque
est, ite mecum,
principes habeatis.
Ite.

*Ita, si ab annis septemdecim ad senectutem sem-
per vos atatem meam honoribus vestris ante-
stis, ego vestros honores rebus gerendis præcessi.*

EX NONO QVARTAE decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. PORCII CATO-
nis Consulis ad populum, in fœdum Bac-
chanalium ri-
tum.

Sacra Bacchi, qui Bacchanalia dicuntur, ex Græ-
cia in Æthuriam prius, deinde velut contagione
quadam, ex Æthuria Romam inuecta erant. Qui
sacris ijs initiabantur, seu mares, seu foeminae,
noctu coetus conciliabulaque faciebant, tota vi-
be, foeminae facies ardentes præferebant, quas in
aquam demissas, magia quadam flamma integra
efferebant: mares velut capta mente, cum iacta-
tione fanatica vaticinabatur. Inde permixti viri
foeminis, nullum genus libidinis reliquum fa-
ciebant: postremò virorum inter se, & foemi-
narum passim concubitus fiebant. Hinc rixæ, hinc
coniurationes, hinc cædes, hinc nullum non ma-
li genus serpebat. Sed nihil non reuelat dies,
quanquam diu celatum atque abstrusum. Tandem
indicio cuiusdam Ebutiæ primùm, deinde Hispa-
læ, quam Ebutiæ manumiserat, ad Posthumium
Consulem res tota defertur. Is primo quoque
tempore ad Senatum quicquid acceperat defert:
cui ob id ipsum habitæ à Senatu gratiæ. Patres
quæstionem de Bacchanalibus, sacrisque noctur-
nis, Consulibus decernunt. Tum verò, & ne qui
coetus nocturni fierent decretum, & datum nego-
cium,

cium, ut sacerdotes, qui sacris ijs praeerant, conquirentur. Iam suum cuique magistratui officium de ijs sacris tollendis iniunctum erat, quum M. Porcius Cato Consul in Rostra concione aduocata conscendit, unde comprecatus primum Deos, sicuti assolet quoties ad populum magistratus verba facturus est, in haec verba de tollendis Bacchanalibus disseruit:

N Vlli unquam concioni, Quirites, tam non solum apta, sed etiam necessaria hac solennis comprecatio Deorum fuit, quam vos admoneret hos esse Deos, quos colere, venerari, precarique maiores vestri instituisent: non illos qui prauis & externis religionibus captas mentes, velut furialibus stimulis ad omne scelus, & ad omnem libidinem agerent. Equidem nec quid taceam, nec quatenus proloquar, inuenio: si aliquid ignorabitis, ne locum negligentiam: si omnia nudauero, ne nimium terroris offendam vobis, vereor. Quicquid dixerò minus quam pro atrocitate, & magnitudine rei dictum scitote esse: ut ad cauendum satis sit, dabitur opera à nobis. Bacchanalia tota iam pridem Italia, & nunc per urbem etiam multis locis esse, non fama modo accepisse vos, sed crepitibus etiam ululatibusque nocturnis, qui personant tota urbe, certum habeo: ceterum quae ea res sit, ignorare: alios Deorum aliquem cultum, alios concessum ludum & lasciuiam credere esse: & qualescunque sit, ad paucos pertinere. Quod ad multitudinem eorum attinet, si dixerò multa millia hominum esse, illico necesse est exterremini, nisi

ad-

admonero, qui
mulierum magni
ius esse fuit: deinde
prati, & constip
strepitibus, clar
Nullas adhuc vi
tum ingens virin
fuit. Maiores ve
aut vexilla in av
eritus edictus e
ni edixissent, ac
concione voca
runt: & obicunq
mum rectorem n
esse. Quales primi
mus mulierum
quibus atatibus
miserat vos eor
Huc sacramento
dos censetis, Quir
ductis arma com
suis, alienisque pro
rum vestrorum
men esset, si flagit
cipiorum id mag
coloribus manus
missent. Numqua
fuit, nec ad plures
quid his annis li
quid scelere pecca
scitote ortum esse
runt adita facino

is praerant, con-
ne magistratui offi-
iunctum erat, qui
oltra concione ad-
piecatum primum
populum magistra-
verba de tollendis

si, Quirites, tam
iam necessaria ha-
Deorum fuit, qui
quos colere, vene-
instituisse: non
eligionibus capta
ulis ad omne sca-
gerent. Equidem
proloquar, inue-
locum negligentia
imium terroris of-
quid dixero minu-
gitudine rei dicti
atis sit, dabitur o-
iampridem Ita-
o multis locis esse,
sed crispitibus etiā
ersonant tota ur-
a caes sit, ignora-
tum, alios concess-
ere esse: & quales-
Quod ad multitu-
o multa millia ho-
exterminari, nisi
ad-

adiunxero, qui, qualesq; sunt. Primum igitur
mulierum magna pars est, & is fons mali hu-
iusce fuit: deinde simillimi feminis mares stu-
prati, & conspiratores, fanatici vigiles, vino,
strepitibus, clamoribusque nocturnis attoniti.
Nullas adhuc vires coniuratio, caterū incremē-
tum ingens virium habet, quod indies plures
sunt. Maiores vestri, ne vos quidem, nisi quum
aut vexillo in arce posito, comitiōrum causa ex-
ercitus edictus esset, aut plebi concilium Tribu-
ni edixissent, aut aliquis ex magistratibus ad
concionem vocasset, fortē temerē coire volue-
runt: & ubicunq; multitudo esset, ibi & legiti-
mum rectorem multitudinis censebant debere
esse. Quales primum nocturnos catas, deinde pro-
miscuos mulierum ac virorum esse creditis? Sī
quibus atatibus initientur mares, sciatis: non
miseret vos eorum solum, sed etiam pudeat.
Hoc sacramento initiatos iuvenes, milites faciē-
dos censetis, Quirites? ijs ex obsceno sacrario e-
ductis arma committenda? hi cooperti stupris
suis, alienisq; pro pudicitia coniugum ac libero-
rum vestrorum ferro decernerent? Minus ta-
men esset, si flagitijs tantum effœminati forent
(ipsum id magna ex parte dedecus erat) à fa-
cinoribus manus, mentem à fraudibus absti-
nuissent. Nunquam tantum malum in Repub.
fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. Quic-
quid his annis libidine, quicquid fraude, quic-
quid scelere peccatum est, ex vno illo sacrario
scitote ortum esse. Nec omnia in qua coniurave-
runt edita facinora habent, adhuc priuatis no-

xijis, quia nondum ad Remplicam opprimendam
 satis virium est coniuratio sese impia tenet.
 Crescit & serpit quotidie malum, iam maius
 est, quā capere id priuata fortuna possit: ad sum-
 mam Reip. spectat, nisi praecauetis Quirites, iam
 huic diurna legitima à Cōsule vocata, par no-
 cturna concio esse poterit. Nunc illi vos singuli
 vniuersos concionantes timent: iam ubi vos di-
 lapsi domos, & in rura vestra eritis, illi coe-
 rint, consultabunt de sua salute, simul ac vestra
 perniciē: tum singulis vobis vniuersi timendi e-
 runt: Optare igitur unusquisque vestrum de-
 bet, ut bona mens suis omnibus fuerit: si quem
 libido, si furor in illum gurgitem abripuit, illorū
 eum, cum quibus in omne flagitium & facinus
 coniurauit, non suum iudicet esse. Nequis etiam
 errore labatur vestrum quoque, non sum securus.
 Nihil enim in speciem fallacius est, quā pra-
 ua religio. Vbi Deorum numen pratenditur, ce-
 lerius subit animum timor, ne fraudibus huma-
 nis vindicandis, diuini iuris aliquid mixtum
 violemus. Hac vos religione innumerabilia de-
 creta Pontificum, senatus consulta haruspicum
 denique responsa liberant. Quoties hoc patrum
 auorumque atate negocium est, magistratibus
 datum, ut sacra externa fieri vetarent? sacrifici-
 culos vatesque foro, circo, urbe prohiberent? vati-
 cinios libros cōquirerent, comburerentque? omnem
 disciplinam sacrificandi, prater quā more Roma-
 no, abolerent? Iudicabāt enim prudentissimi vi-
 ri, omnis diuini humanique iuris, nil aequē dissol-
 uenda religionis esse, quam ubi non patrio, sed

extiter-

externo ritu sa-
 cenda ratu sum-
 nimos vestros, q-
 nalia, discutiens
 Omnia. Disprop-
 qui, quia suum n-
 contaminari ind-
 nebris in lucem
 impunita essent
 primerentur, v-
 tra ordinem de-
 nit: nos istis, qu-
 quemur: vigil-
 urbem, minorib-
 Vbi quoque, aequi-
 qui quis loco po-
 impigre prestare
 de noxtorum, per-

Philippus Mac-
 Perthoborum, M-
 lorum suz dition-
 permissi se Rom-
 menti voluntate
 populi ad senatu-
 gatites, in quib-
 discepcionem
 flitum aduētu, de-
 quod etiam Phil-
 gati decernūt, v-

externo ritu sacrificaretur. Hac vobis pradi-
cenda ratus sum, ne qua superstitio agitare-
t animos vestros, quum demolientes nos Baccha-
nalia, discutientesq; nefarios coetus cerneretis.
Omnia Dijs propitijs volentibusq; ea faciemus:
qui, quia suum numen sceleribus, libidinibusq;ue
contaminari indignè ferebant, ex occultis ea te-
nebris in lucem extraxerunt: nec patefieri, ut
impunita essent, sed ut vindicarentur & op-
primerentur, voluerunt. Senatus questionem ex-
tra ordinem de ea re mihi collegæq; meo manda-
vit: nos ipsi, quæ nobis agenda sunt, impigre exe-
quemur: vigiliarum nocturnarum curam per
urbem, minoribus magistratibus mandauimus.
Vos quoq; æquum est, quæ vestra munia sunt,
quo quis loco positus erit, quod imperabitur
impigre præstare, & dare operam, ne quid frau-
de noxiorum, periculi aut tumultus oriatur.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILIPPI MACE-
donis ad legatos Romanorum.

Philippus Macedo multa oppida Thessalorum,
Perrhæbiorum, Maonitarum, aliorumque popu-
lorum suæ diuisionis fecerat: quæ quum repetita
permisisset Romanorum occupare diceret, com-
muni voluntate atque vno consensu eam rem ipsi
populi ad senatum deferunt. Senatus consulto le-
gati tres, in quibus Q. Cæcilius Metellus fuit, ad
discepsationem finiendam missi: quorum primo
statim aduëto, de ea ipsa re conciliū indictū est: ad
quod etiam Philippus cōuenit. Cognita causa le-
gati decernunt, ut præsidia Macedonū ex urbibus

N. 6.

Thesi.

Theſſalorum & perhabiorum deducerentur. Inde in Thraciam profecti, de urbibus eius gentis cognoscunt. Philippus indignè ferebat omnia nō ex animi sui ſententia, & iure fieri. Itaq; iniurias ſuas in hanc ſententiam legatiſ expoluit.

Non cum Maronitis mihi, aut cum Eumene diſceptatio eſt, ſed iam vobiſcum, Romani, à quibus nihil aſqui me impedire iam diu animaduerto. Ciuitates Macedonum, quæ à me inter inducias defecerant, reddi mihi æquum cenſebam: non quia magna acceſſio ea regni futura eſſet (ſunt enim & parua oppida, & in ſinibus extremis poſita) ſed quia multum ad reliquos Macedonas continendos exemplum pertinebat, negatum eſt mihi. Bello Etolico Lamiam oppugnare iuſſus à Conſule M. Acilio, quum diu fatigatus ibi pralijs operibusquæ eſſem, tranſcendentem me iam muros à capta propè urbe reuocauit Conſul, & abducere inde copias coegit. Ad huius ſolatium iniuria permiſſum eſt, ut Theſſalia, Perrhabiaquæ & Athamanum reciperem quadam caſtella magis, quàm urbes. Ea quoq; ipſa vos mihi, Q. Cæcili, paucos ante dies ademiftis. Pro non dubio paulo antè (ſi Dijs placet) legati Eumeneſ ſumebant qua Antiochi fuerunt. Eumeneſ æquius eſſe quàm me habere, id ego aliter longè iudico eſſe. Eumeneſ enim, non niſi viciffent Romani, ſed niſi bellum geſſiffent, manere in regno ſuo non potuit. Itaq; ille veſtrum meritum habet, non vos illius. Mei autem regni tantum aberat ut vlla pars in diſcrimine fuerit, ut tria millia

talem-

ſolentium, &
mnes Græcia
pollicentem vlt
cietatis, ſim aſſ
etiam, quam M
traiceret, præ
partem, quam
ſequenti Conſul
ſei ducere exer
tantum per reg
mutui, pontes
Macedoniam t
etiam inter car
rie erat. Pro hoc
merito, virum a
amplificare & a
tia veſtra oport
iure, aut benefi
ſactis, Maced
fuſſe ſatemini,
quam ad Antio
& (ſi Dijs place
ſpecimen calum
in quo maximè
ſeriffimè enim p
Choroneſum,
Virandem. Et
ciuitates aſcrip
lare quidem eſt
ab illa impetrat
me apud vos eſſe
mum & hoſte

deducerentur. In-
tribus eius gentis
ferebat omnia nō
meri. Itaq; iniurias
exploit.

ibi, aut cum Eu-
mediam vobiscum,
ubi aequi me impe-
nitates Macedo-
defecerant, reddi-
uita magna acce-
pit. Et parua op-
us positis, sed quia
onus continendos
est mihi. Bello
missus à Consule
ibi praelis operi-
um me iam muros à
consul, & abduce-
solatium iniuria
Perrebiague &
dam castella ma-
vos mihi, Q. Ca-
Pro non audio
sti Eumenis sume-
Eumenes aequius
alter longe iudico
vicissent Romanis,
anere in regno suo
meritum habet,
i tantum aberat
it, ut iria millia
talen-

talentum, & quinquaginta testas naues, & om-
nes Gracia ciuitates, quas antea tenuissem
pollicentem vltro Antiochum in mercedem so-
cietatis, sim aspernatus: hostemq; ei me esse prius
etiam, quam M. Acilius exercitum in Gracia
traiceret, praemetuli: & cum eo Consule bellā
partem, quamcunq; mihi delegauit, gessi: & in-
sequenti Consuli L. Scipioni, quum terra statuis-
set ducere exercitum ad Hellespontum, non iter
tantum per regnum nostrum dedi, sed vias etiā
muniui, pontes feci, commeatus prabui, nec per
Macedoniam tantum, sed per Thraciam, ubi
etiam inter ceterā pax quoq; praestanda barba-
ris erat. Pro hoc studio meo erga vos, ne dicam,
merito, utrum adijcere vos Romani aliquid, &
amplificare & augere regnum meum munificē-
tia vestra oportebat? an qua haberem aut meo
iure, aut beneficio vestro, eripere? id quod nunc
faciat is, Macedonum ciuitates, quas regni mei
fuisse fatemini, non restituuntur. Eumenes tan-
quam ad Antiochum, ad spoliandum me venit,
& (si Dijs placet) decem legatorum decretum,
specimen calumnis impudentissima praevidit:
in quo maximè & refelli, & coargui potest. Di-
sertissimè enim planissimeque in eo scriptum est,
Chersonesum, & Lysimachiam Eumeni dari.
Vbi tandem Aenus & Maronea, & Thracia
ciuitates adscriptae sunt? Quod ab illis ne postu-
lare quidem est ausus, id aut apud vos tāquam
ab illis impetraverit, obtinebit? Quo in numero
me apud vos esse velitis, refert. Si tanquam ini-
micum & hostem insectari propositū est, pergite

ut cœpistis facere. Sin aliquis respectus est mei, ut socij, atq; amici Regis, deprecor, ne me tanta iniuria dignum iudicetis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LYCORTÆ PRÆ-
toris Achaorum, ad Legatos Ro-
manos.

Lacedæmonij apud Qu. Cæcilium legatum primum, deinde Romæ apud Senatum de iniurijs suis, quas ab Achæis acceperant, conqueſti sunt. Inter cætera id quoque criminabantur, mœnia Lacedæmonis ab ijs diruta esse, abduſtam plebem venditam, Lycurgi leges ademptas. Legatio deinde decreta, cuius Appius Claudius princeps erat. Is quum dato concilio exposuisset Achæis, agrè ferre Senatum, quod Lacedæmonijs tot, tamque graues clades intulissent, eadēque fecissent eorum, qui missi fuerant à Philopœmenetum Lycortas Pator eorum, ita obiectis respondit.

Difficilior nobis, Appi Claudi, apud vos oratio est, quàm Roma nuper apud Senatum fuit. Tunc enim Lacedæmonijs accusantibus respondendum erat: nunc à vobis ipsis accusati sumus, apud quos causa dicenda est: quam iniquitatem cōditionis subimus, quod ab illa spe non decidimus, iudicis animo te auditurum esse, posita contentione, qua paulo antè egisti. Ego cerè quum ea quæ hic antea apud Q. Cæciliū, & postea Roma quæsti sunt Lacedæmonij, à te paulo antè relata sint: non tibi, sed illis me apud te respondere credebam. Cadē obijcit is eorum, qui à Philopœmene prætoris euocati

ad causam dice-
men non modo
vos quidē nobis
ita? quia in v-
rbibus abstine-
armis capitis, v-
nocturno impetu
sexercitus Rom-
nesio fuisset, eo n-
sent. Cum vos p-
socios vestros,
res, quos Læ-
causa oppugna-
Pro vobis igitur
quum: quod quum
Lacedæmonij qu-
probauerint, qui
nam igitur mod-
disceptionem
ma pars nihil pe-
euocauimus eos
ma multitudine
rant maritima
dem principum
tus in castris, ante
Alcibiade, qui n-
non nostrum. Ex
numero ij quoq;
& quod domici-
pida, se petitos ex
patria ex torres
confese cere se in

respectus est mei
reor, ne metantia

TVM

RTÆ PRÆ-
legatos Ro-

ilium legatum pri-
natum de iulij
nt, conqueſti ſunt,
nabantur, moenia
abduſt amplebem
ptas. Legatio de-
edius princeps &
poſuiſſet Achais,
Lacedæmonijſ tot,
ent, eadēque ſe-
rant à Philopæme-
, ita obiectis re-

Claudi, apud vos
na nuper apud Se-
im Lacedæmonij
erat: nunc à vobis
uos cauſa dicenda
nis ſubimus, quod
icis animo te audi-
qua paulo ante e-
& hic antea apud
queſti ſunt Lacedæ-
ſint: non tibi, ſed
debam. Cædē obij-
ne prætorē euocati
ad

ad cauſam dicēdam, interfecti ſunt. Hoc ego cri-
men non modò à vobis, Romani, ſed ne apud
vos quidē nobis obijciendū fuiſſe arbitror. Quid
ita? quia in veſtro ſœdere erat, vt maritimis
vrbibus abſtinerent Lacedæmonij. Quo tempore
armis captis, vrbes, quibus abſtinere iuſſerāt,
nocturno impetu occupauerunt, ſi T. Quintius,
ſi exercitus Romanus, ſicut antea, in Pelopon-
neſo fuiſſet, eò nimirū capti & oppreſſi confugiſ-
ſent. Cum vos procul eſſetis, quid aliud, niſi ad nos
ſocios veſtros, quos antea Ciphio opem ſeren-
tes, quos Lacedæmonem vobiſcum ſimili de
cauſa oppugnantes viderant, confugerent?
Pro vobis igitur iuſtum piumq; bellum ſuſcepi-
mus: quod quum alij laudent, reprehendere ne
Lacedæmonij quidem poſſint, Dij quoq; ipſi com-
probauerint, qui nobis victoriam dederunt: quo
nam igitur modo ea, qua belli iure acta ſunt, in
diſceptationem veniunt, quorum tamen maxi-
ma pars nihil pertinet ad vos? Noſtrum eſt quod
euocauimus eos ad cauſam dicendam, qui ad ar-
ma multitudinem exciſerant, qui expugnave-
rant maritima oppida, qui diripuerant, qui ca-
dem principum fecerant. Quod verò illi venien-
tes in caſtra, interfecti ſunt, veſtrum eſt Areu &
Alcibiade, qui nec nos (ſi Djs placet) accuſatis:
non noſtrum. Exules Lacedæmoniorum, quo in
numero y quoq; duo fuerūt, & tūc vobiſcū erūt.
& quod domicilio ſibi delegerant maritima op-
pida, ſe petitos credentes, in eos, quorum opera
patria extorres, ne in tuto quidem exilio poſſe
conſeſcere ſe indignabātur, impetum fecerunt.

Lace-

Lacedamonij igitur Lacedamonios, non Achai interfecerunt: nec iure, an iniuria caesi sint, argumetari refert. At enim illa certe vestra sunt, Achai, quod leges disciplinamque vetustissimam: Lycurgi sustulistis, quod muros diruistis: quae utraque ab iisdem obijci qui possunt? quum muri Lacedamonis non à Lycurgo, sed paucos ante annos ad dissoluendum Lycurgi disciplinam extructi sint? Tyranni enim nuper eos arcem et munimentum sibi, non civitati parauerunt: et si existat hodie ab inferis Lycurgus, gaudeat ruinis eorum, et nunc se patriam, et Spartam antiquam agnoscere dicat. Non Peloponensem expectare, nec Achaos, sed vos ipsi Lacedamonij vestris manibus amoliri et diruere omnia tyrannidis vestigia debuistis. Vestra enim illa deformes nota servitutis erant: et quum sine muris per octingentos prope annos liberi, aliquando etiam principes Gracia fuissetis, muris velut cōpedibus circumdati vincti, per centum annos servuistis. Quod ad leges ademptas attinet, ego antiquas Lacedamonij leges Achaos ademisse, tyrannos ademisse arbitror vos non suas ademisse quas non habebant, sed nostras leges dedisse: nec male consuluisse civitati, quum concilij nostri eam fecerimus, et nobis miscuerimus, ut corpus unum, et concilium totius Peloponnesi esset. Tunc, opinor, si alijs ipsi legibus viveremus, alias istis iniūxissimus, quari se iniquo iure esse, et indignari possent. Scio ego, Appi Claudi, hanc orationem qua sum adhuc usus, neque sociorum apud socios, neque libera gentis esse, sed verè ser-

uorum

uorum disceptantur
vox illa vana
num primos Ac
si societas et
ego, quid Capua
quaro? Vos ratio
cedamonij bello
qui sunt, singe, à
panos securi non
vos non muros t
emistis. Specie
Achaos: re, pre
iam imperium e
tet, non indigno
ter si inter Rom
quo hostes vestri
socij, mōne meli
essent, vos fecim
mus, quum ut
Tantum est vici
pulsant hostes:
timando, qua m
impulsis, in atei
sacrata sunt, ea
rant. Veremur
vultis, etia
mur

ATIONES

monies, non Achæi
 uria cæsi sunt, ar-
 a certe vestra sunt,
 q̄, vetustissimam:
 os diruistis: qua vi-
 dent? quum muri
 , sed paucos ante
 gi disciplinam ex-
 eper ees arcem &
 ti parauerunt: &
 Lycurgus gaudet
 tiam, & Spartam
 Non Pilopomenem
 ipsi Lacedæmonij
 dicere omnia ly-
 estra enim illa de-
 & quum sine mu-
 is liberi, aliquando
 is, muris velut cō-
 per centum annos
 mptas attinet, ego
 Achæos ademisse,
 os non suas ademisse,
 stras leges dedisse
 quum concilij no-
 misicuerimus, ut
 totius Peloponnesi
 egibus viueremus,
 se iniquo iure esse,
 Appi Claudi, hāc
 sus, neq; sociorum
 esse, sed verè ser-
 uorum

norum disceptantium apud dominos. Nam si nō
 vox illa vana præconis fuit, qua liberos esse om-
 nium primos Achæos iussistis: si fœdus ratū est:
 si societas & amicitia obseruatur ex aquo: cur
 ego, quid Capua capta feceritis, Romani, non
 quaro? Vos rationem reposcitis, quid Achæi La-
 cedæmonijs bello victis fecerimus? Interfecti ali-
 qui sunt, finge, à nobis: quid? vos senatores Cam-
 panos securi non percussistis? Muros diruimus:
 vos non muros tantum, sed urbem & agros ad-
 emistis. Specie, inquis, æquum est fœdus apud
 Achæos: re, precaria libertas, apud Romanos et-
 iam imperium est. Sentio, Appi: & si non oportet,
 non indignor: sed oro vos, quantumlibet inter-
 sit inter Romanos & Achæos, modò, ne in æ-
 quo hostes vestri nostriq; apud vos sint, ac nos
 socij, imò ne meliore iure sint. Nam ut in æquo
 essent, nos fecimus, quum leges ijs nostras dedi-
 mus, quum ut Achæi concilij essent, effecimus.
 Parum est victis, quod victoribus satis est: plus
 postulant hostes, quam socij habent. Qua iure-
 iurando, qua monumentis litterarum in lapide
 insculptis, in æternam memoriam sancta atque
 sacrata sunt, ea cum periurio nostro tollere pa-
 rant. Veremur quidem vos, Romani, & si ita
 vultis, etiam timemus: sed plus vere-
 mur, & timemus Deos
 immortales.

EX

EX DECIMO QVARTAE
decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILIPPI MACE-
donis de sua liberorumq; infelici con-
ditione.

Philippo regi Macedonum filij erant duo, Perseus & Demetrius: minor Demetrius multitudinis fauorem emeruerat, gratus iam ab initio Romanis, legationū quos pro patre impigrē exequutus erat, nomine, alijque præclaris rebus quæ in eo prælucebant. Hoc ipsum Perseus agrē ferebat, quod ego pacto imperij summam mortuo patre ad eum deferendam esse facili appareret. Itaque sibi adsciscit Macedonum magnum numerum, qui secum patrem regem, suapte natura in Romanos odio atque ira concitatum, ad bellum incitarent. Nacti eius rei occasionem alij alia in Romanos iaciebant, etiam præsentē Demetrio. Impatiens irarum iuuenis, amoris videlicet sui erga Romanos velut igniculis agitur, quæcunque in Romanos dicebant, extemplo dictis refellebat, ita patri se suspectum faciens. Inde, in concilium adhibebatur quoties de Romanis erat consultandum. Ex eo verò colloquio Perseus viam sibi ad augendam eam suspicionem factam esse ratus, nunquam non eius consilij sui perficiendi opportunitatem querebat. fortē Basternæ quidam regi sanguinis eius gentis in Macedoniam venientes, sororem suam alteri liberorum Philippi se dare velle in matrimonium dixerant: quo

quo nuntio Philippi hæc, inquit Perseus, quam fraude doli quam præcitate post conditum iuuenes regij succurrerent, ita tamen nihil ad iurum deesset eoprior Demetrii apellus Perseus quaretur, se adstio deinde dieimonibus, speculandum quæ iadegreditur, quæ iugmetrij egressis vuarus Demetriusquit, ad sitrem certamine residerat. Conclamatur oqui ausi erant tacoli abnuerent, fisti sui non obliquis se, si qua vSpeculatores in vqui extemplo ingDemetrium veniHoc nuntio perripida, claudi qIta nequiequamtotius eius reianum redit. Postla regiam ad patquam solito tristet, quid ea morsus ordine rerter & Demetrius

m filij erant duo,
 or Demetrius mul-
 at, gratus iam ab
 os pro patre impi-
 , alijque praela-
 mant. Hoc ipsum
 ego pacto imperij
 m deferendam el-
 sibi adfessit Mace-
 qui secum patrem
 manos odio atque
 incitarent. Nacil-
 a in Romanos iam
 metrio. Impatient
 elicet sui erga Ro-
 as, quacunq; in
 dletis refellebat,
 inde, in concilium
 nis erat consultan-
 Perseus viam sibi ad
 factam esse ratus,
 sui perficiendi op-
 e Balthern quidam
 Macedoniam ve-
 ri liberorum Phi-
 monium dixerant:
 quo

quo nuntio Philippo supramodum latanti. Quid
 hac, inquit Perseus, profutura sunt nobis,
 quum fraude domestica plus immineat peri-
 culi quam praesidium ab externis auxilijs? Præ-
 terea post conditum lustrum, quum pro mo-
 re iuuenes regij suis quisque copijs stipati con-
 currerent, ita tamen vt Persei praesertim fu-
 rore nihil ad iustam praelij speciem præter fer-
 rum deesset, eo certamine tandem longè su-
 perior Demetrii acies apparuit. Quod indignè
 passus Perseus quum ad conuiuium à fratre vo-
 caretur, se adfuturum acerrimè negat. Fe-
 sto deinde die iactatis de ludicio vtrinq; ser-
 monibus, speculator ex conuiuium Persei ad au-
 diendum quæ iactarentur, fortè Persei iussu e-
 greditur, qui à iuuenibus ex triclinio itidem De-
 metrii egressis vulneratus abscessit. Eius rei ig-
 narus Demetrius, mox. Quin comestatum in-
 quit, ad fratrem imus? & iram, siqua fortè ex
 certamine residet, nostra hilaritate lenimus?
 Conclamant omnes qui aderant, præter eos
 qui ausi erant facinus, eundum esse. Ita quum
 soli abnuerent, à Demetrio ire coguntur: ac
 facti sui non obliti, gladios sub veste occultant,
 quibus se, si qua vis fortè oriretur, defenderent.
 Speculatores in vestibulo adium Persei stabant,
 qui extemplo ingressi ad Perseum, nuntiant
 Demetrium venire inter milites gladijs cinctos.
 Hoc nuntio permotus Perseus velut in re tre-
 pida, claudi quamprimum ianuam iubet.
 Ita nequicquam pulsatis foribus, domum suam
 totius eius rei ignarus Demetrius ad conui-
 nium redit. Postero die quamprimum licuit,
 in regiam ad patrem Perseus ire pergit: quem
 quum solito tristitorem Philippus animaduerte-
 ret, quid ea mœstitia portenderet rogat. Per-
 seus ordine rem totam exponit. Tum pa-
 ter & Demetrium vocari & amicos aliquot iu-
 bet,

bet, quibus miseram suam & liberorum conditionem ita vt sequitur indicauit. Post patrem, Perseus prior Demetrium parricidij accusat: sequuta est deinde rei defensio.

SEdeo miserrimus pater iudex inter duos filios, accusatorem parricidij, & reum, aut conficti, aut admissi criminis labem apud meos inuenturus. Iampridem quidem hanc procellam imminētem timebam, quum vultus inter vos minimē fraternos cernerem, quum voces quasdam exaudirem: sed interdum spes animi subibat, deflagrare iras vestras, purgari suspiciones posse: etiam hostes armis positis foedus icisse, & priuatas multorum simulcates finitas: subituram vobis aliquando germanitatis memoriam, puerilis quondam simplicitatis, cōsuetudinisq; inter vos: meorum deniq; praeceptorum, quā vereor ne vana surdis auribus cecinerim. Quoties ego audientibus vobis detestatus exempla discordiarum fraternarum, horrendos euentus eorum retuli, quibus se, stirpemq; suam, domos, regna funditus euertissent? Meliora quoque exempla parte altera posui, sociabilem consortionem inter binos Lacedaemoniorum Reges, salutare per multa secula ipsis, patrisq; eandem ciuitatem, posteaquam mos sibi cuiq; rapiendi tyrannidem exortus sit, euersam. Iam hos Eumenem Attalumq; fratres à quā exiguis rebus, propē vt puaeret Regij nominis, mihi Antiocho, & cuilibet Regum huius atatis nulla re magis, quam fraterna vnanimitate Regnum aquasse. Ne Romanis quidem exemplis abstinui,

qua

qua aut vifa aut. Quintiorum, qui o. L. Scipionum, qui tris patruig; eorum concordiam mori q. felus, similisq; cordi discordia pot. bona fortuna ad sa. tante me, haec dicit cupiditate improbo vultu, donec ali. ambiguum regem. Nec patrem potest. cū nominis nostis, tiabilis amor succo. paternus: decernit. tiri: dicite palam. aut comminisci li. poss hac, secretis clauduntur.

PERSEI A
tio, in De

A Perienda
armati ci
bendumq;
creditur nisi perpe
insidijs auatio, qua
quicquam isti vn
bere me subditum

liberorum condi-
uit. Post patrem
icidij accusat: lo-

index inter duos
dy, & reum, au-
minis labem apui
quidem hanc pre-
quum vultus in-
nerem, quum vi-
interdum spes ami-
vestras, purgan-
armis postis fu-
um simulantes fi-
ndo germanis atq;
simplicitatis, cō-
m deniq; praecepto-
lis auribus cecine-
vobis deestatu
marum, horrendu
se, stirpemq; suam
semi Meliora qua-
si, sociabilem con-
moniorum Reges
sis, patriq; eni-
mos sibi cuiq; ra-
euerfam. Iam his
a quam exigui
cominis, mihi An-
atatis nulla re
nimitate Regnum
exemplis abstinere
qua

ua aut visa aut audita habebam. T. & L.
Quintiorum, qui bellum mecum gesserunt, P. &
L. Scipionum, qui Antiochum deuicerunt: pa-
ris patriuq; eorum, quorum perpetuam vita
concordiam mors quoq; miscuit. Neq; vos illorū
scelus, similisq; sceleri euentus detertere à ve-
cordi discordia potuit: neq; horum bona mens,
bona fortuna ad sanitatem flectere. Viuo & spi-
rante me, hereditatem meam ambo, & spe, &
cupiditate improba petitis. Eousq; me viuere
vultis, donec alterius vestrum superstes haud
ambiguum regem alterum mea morte faciam.
Nec patrem potestis pati: nihil chari, nihil san-
cti nominis nostis, cuius vice regni vnius insa-
tiabilis amor successit. Agite, conscelerate aures
paternas: decernite criminibus mox ferro decre-
turi: dicite palam quicquid aut veri potestis,
aut comminisci libet: referata aures sunt, qua
post hac, secretis alterius ac altero criminibus,
claudentur.

PERSEI ACCUSATORIS A-
ctio, in Demetrium fratrem par-
ricidij reum.

APerienda nimirum nocte ianua fuit, &
armati comessatores accipiendi, pre-
bendumq; ferro iugulum, quando non
creditur nisi perpetratū facinus. Eadem petitus
insidijs audio, qua latro atq; insidiator, non ne-
quicquam isti unum Demetrium filium te ha-
bere. me subditum, & pellice genitum appellat.

Nam

Nam si gradum, si caritatem filij apud te haberem: non in me querentem deprehensas insidias, sed in eum qui fecisset, saures. Nec adeo tibi vilis vita esset: nostra, ut nec praterito periculo meo mouereris, neq; futuro, si insidiantibus sit impune. Itaq; si mori tacitū oportet, taceamus, precati tantum Deos, ut a me cœptum scelus, in me finem habeat, nec per meum latus tu petaris. Sin autem, quod circumuentis in solitudine natura ipsa subiicit, ut hominum quos nunquā viderint, fidem tamen implorent: mihi quoque ferrum in me strictum cernenti, vocem mittere liceat. Per te, patriumque nomen, quod viri nostrum sanctius sit, iampridem sentis, ita me audias, precor, tanquā si voce & comploratione nocturna excitus mihi quiritali interuenisses, Demetrium cum armatis nocte in tempesta in vestibulo meo deprehendisses. Quod tum vociferarer in re prasenti pauidus, hoc nunc postero die queror. Frater, non comesantiū in vicem iamdiu viuimus inter nos: regnare utique vis: huic spei tua obstat atas mea, obstat gentium ius, obstat vetustus Macedonismo, obstat vero etiam patris iudiciū. Huc transcendere nisi per meum sanguinem nō potes: omnia moliris: & tentas: adhuc seu cura mea, seu fortuna restitit parricidio tuo. Hesternā die in lustratione, & decursu & simulacro ludicro pugna, funestum propē pralium fecisti: nec me a morte aliud vindicauit, quam quod me ac meos vinci passus sum. Ab hostili pralio, tanquā fraterno lusu, pertrahere me ad cenā voluisti. Credis ne, pater, inter inermes conui-

nas me cenaturum
messatum venen
tū periculum fuiss
te propē occideru
inimicus ad iracu
dū inuenibus ven
matere ausus non
armatis venientem
fuisse: furus meum
quā querentem au
sator criminose, ne
do, ago. Quid enim
nisse ad ianuam m
tum fuisse? Quos m
quidem omnia aus
tamen aulebunt n
men meum cum se
tre manifesto hab
habe. Execrare nū
rim fraternali cōci
erationes tua, disc
petum in fidijs, no
cessurus fratrem su
nos Deos qui peritu
pugnum in patris m
at. Quid enim alio
lustrare exercitus
non domus, non ep
tanatura beneficio
ad fratrem inuitat
pro intra ianuam
dum, est. Nec ewido

filij apud te habere
 prehensum insidias.
 Nec a te tibi vi-
 deo periculo
 insidiantibus si-
 portet, taceamus
 capsum scelus, in-
 matus tu peti-
 entis in solitudi-
 nem quos nunquā
 ent: mihi quoque
 ti, vocem mitte-
 nomen, quod viti-
 sentis, ita me-
 ce & complora-
 quiritanti inter-
 armatis nocte in-
 prehendisses. Quā-
 ti pauidus, hoc
 ater, non comessan-
 a inter nos: regna-
 bat atas mea, ob-
 iustus Macedoni
 iudiciū. Huc tras-
 nem non potes: om-
 seu cura mea, su-
 o. Hesperia diu in
 ulacro ludicro po-
 fecisti: nec me
 quam quod me
 Ab hostili praelio,
 ahare me ad cuncta
 ut er inermes conui-

has me cœnaturum fuisse, ad quem armati co-
 messatum venerunt? Credis nihil à gladijs no-
 te periculum fuisse, quem sudibus te inspectan-
 te propè occiderunt? Quid hoc noctis? quid ut
 inimicus ad iratum? Quid cum ferro succin-
 ctis iuuenibus venis? Conuiuiam me tibi com-
 mittere ausus non sum: commessatorem te cum
 armatis venientem recipiam? Si aperta ianua
 fuisset, funus meum parares hoc tempore, pater,
 quo querentem audis. Nihil ego tanquam accu-
 sator criminose, nec dubia argumentis colligen-
 do, ago. Quid enim, negat se cum multitudine ve-
 nisse ad ianuam meam? aut ferro succinctos se-
 cum fuisse? Quos nominauero, accerse: possunt
 quidem omnia audere, qui hoc ausi sunt: non
 tamen audebunt negare se deprehenso intra li-
 men meum tum ferro. Si ad te deducere, rem
 bro manifesto haberes: fatentes pro deprehenso
 habe. Execrare nunc cupiditatem regni, & fu-
 rias fraternas cōcita: sed ne sint caca, pater, ex-
 ecrationes tuæ, discerne: dispice insidiatorem, &
 petitum insidijs, noxium huic esse caput, qui oc-
 cisurus fratrem fuit, habeat etiam iratos pater-
 nos Deos qui periturus fraterno scelere fuit, per-
 fugium in patris misericordia & iustitia habe-
 at. Quod enim alio confugiam? cui non solenne
 lustrare exercitus, cui non decursus militum,
 non domus, non epula, non nox ad quietem da-
 ta natura beneficio mortalibus, tutā est? Si iero
 ad fratrem inuitatus, moriendum est, si rece-
 pero intra ianuam commessatum fratre, moriē-
 dum est. Nec eundo, nec manendo insidias euitō.

Quò me conferam? nihil præter Deos, pater, & colui. Non Romanos habeo, ad quos confugiam: perisse expetunt, quia tuis iniurijs doleo: quia tibi ademptas tot urbes, tot gentes, modò Thracia maritimā oram indignor. Nec me, nec te incolumi Macedoniam suam futuram sperant: sed si me scelus fratris, te senectus absumpserit, aut nec ea quidem expectata fuerit, Regem regnumq; Macedonia sua futura sciunt. Si quid extra Macedoniam tibi Romani reliquissent, mihi quoq; id relictum crederem receptaculū. At in Macedonibus satis præsidij est. Vidiſti heſterna die impetum in me militum: Quid illi defuit, niſi ferrum? Quod illis defuit interdum conuiua fratris noctū aſſumpſerunt. Quid di magna parte principum loquar, qui in Romanū ſpem omnem dignitatis & fortuna poſuerunt & in eo qui omnia apud Romanos poteſt? Neq; hercule iſtum mihi tantū fratri maiori, ſed propè eſt ut tibi quoq; ipſi Regi, & patri præſerant. Iſte enim eſt, cuius beneficio pœnam tibi Senatus remiſit, qui nunc te ab armis Romani protegit, qui tuam ſenectutem obligatam, & ob noxiam adoleſcentia ſua eſſe æquum cenſet. Pr iſto Romani ſtant: pro iſto omnes urbes tuo imperio liberata: pro iſto Macedones, qui pace Romana gaudent. Mihi præter te, pater, quid vquam aut ſpei, aut præſidij eſt? Quò ſpectare illas literas ad te nunc miſſas T. Quincij credis quibus & benè te conſuluiſſe rebus tuis ait, quò Demetrium Romam miſeris: & hortatur ut iterum, & cum pluribus legatis, & primoribus quo

quoq; Macedonum qui nunc eſt, auſiſſe, eum ſibi, te ſubſtituit: illic nunc ſunt conſilia: quare plures, & præſidere iubet. Quam eunt, Philippi: tibi imbuti, & illi tibi redeant. Demetrius regem viuo pœnor, audiendum eſſe etiam à te, pater. Ego vero, ſi in meum ſuo loco moueam. Vnus ante me regno ſuperſtes ei ita eſſe uoluit. Hæreditatem accipiam. Cuius regni, qui tranſcendatur a maioris Macedonia frater maior, & patri, regnum periret. Regnum, ſtateram & ſilio ſolus orba: eſt, quam ut ſilius manu la: abſentur, pater. Hæſpes incerta, pater, me res ſe habet, me pater, puniendo ſeruum ſumpſerunt, nunc moriem meam

er Deos, pater, &
 quos confugiam:
 iurij doleo: quia
 entes, modo Thra-
 Nec me, nec te in
 futuram sperant
 ectus absumpseru-
 fuerit, Regem reg-
 sciunt. Si qui
 romani reliquissent,
 derem receptaculu-
 sidij est. Vidisti he-
 ultum: Quid illu-
 illu defuit interdu-
 serunt. Quid al-
 tar, qui in Romanis
 fortuna posuerunt,
 manas potest? Ne-
 fratri maiori, se-
 regi, & patri prae-
 beneficio penam tri-
 e ab armis Romanis
 obligatam, & de-
 e aquum censet. Pro-
 omnes urbes tuo in-
 edones, qui pace Ro-
 te, pater, quid es-
 est? Quid sperare ve-
 us T. Quintij crede-
 te rebus tuis ait, qui
 is: & hortatur ut
 tatis, & primoribus
 qu-

quoq; Macedonum remittas eum? T. Quintius,
 qui nunc est, autor omnium rerum isti & ma-
 gister, eum sibi, te abdicato patre, in locum tuū
 substituit: illic ante omnia clandestina concepta
 sunt consilia: quaruntur adiutores consilijs, quā
 te plures, & principes Macedonum cum isto
 mittere iubet. Qui hinc integri & synceri Ro-
 mam eunt, Philippum Regem se habere credē-
 tes: imbuti, & illinc infecti Romanis delinimē-
 tis, redeunt. Demetrius ijs unus omnia est: eum
 iam regem viuo patre appellant. Hac si indig-
 nor, audiendum est statim, non ab alijs solum,
 sed etiam à te, pater, cupiditatis regni crimen.
 Ego vero, si in mediō ponitur, non agnosco: quē
 enim suo loco moneo, ut ipse in eius locum succe-
 dam. Vnus ante me pater est, & ut diu sit, Deos
 rogo: superstes ei ita sim, si merebor, ut ipse me
 esse velit. Hereditatem regni, si pater tradet,
 accipiam. Cupit regnum, & quidem scelerate
 cupit, qui transcendere festinat ordinem atatis,
 natura, moris Macedonum, iuris gentium. Ob-
 stat frater maior, ad quem iure, voluntate etiā
 patris, regnum pertinet. Tollatur nunc primus
 in regnum, fraterna cade sit potior: pater senex,
 & filio solus orba: us magis timebit ne irasca-
 tur, quam ut filij vlcisci necem patiatur. Ro-
 mani letabuntur, probabunt, defendent factū.
 Ha spes incerta, pater, sed non inanos sunt: ita
 enim res se habet, periculum vita propellere à
 me potes, puniendo eos qui ad me interficiendum
 ferrum sumpserunt. Si facinori eorum successerit,
 mortem meam idem tu persequi non poteris.

312 T. LIVII ORATIONES
DEMETRII PARRICIDII REI
defensio.

OMnia quae eorum antea fuerant auxilia, pater, praecipuam accusator, similitatisque lacrymas suspectas tibi fecit: veras meas, lacrymas suspectas tibi fecit: quum ipse, ex quo à Roma redij, per occulta cum suis colloquia, dies noctesque insidietur ultro mihi: nunc non insidiatoris modo, sed latronis manifesti, & percussoris specie induit. Periculo suo te exteret, ut innoxio fratri per eundem te mactaret, perniciem: perfugium sibi nusquam gentium esset ait, ut ego ne apud te quidem spei, quicquam reliquum habeam circumactum, solū, inopem, inuidia gratia externa, quae obest potius quam prodest, onerat. Iam illud, quàm accusatori, quod noctis huius crimen miscuit cum cetera infestatione vita mea? ut & hoc, quod iam, quale sit, scies, suspectum alio vita nostra tenore faceret, & illam vanam criminationem spei, voluntatis consiliorum meorum, nocturno hoc ficto, & composito argumento, fulciret: simul & illud quae fuit, ut repentina minimeque praeparata accusatio videretur: quippe ex noctis huius metu, & tumultu repentino exorta. Oportuit autem, Perseu, si proditor ego patris regni, eram, si cum Romanis, si cum alijs inimicis patris inieram consilia, non expectatam fabulam esse noctis huius, sed proditionis meae ante me accusatum: si illa separata ab hac vana accusatio erat, inuidiam tuam aduersus me magis, quàm crimen meum indi-

EX LIB.

indicatur, hodie
in aliud tempus
ego tibi, an tu mihi
genere oij in fida
in hac subita per
qua tu confudisti
tuas aut meas dete
minisse videri v
sublato, cuius inve
tuo etiam (ut ait
ego minor in eius
lacum. Quid ergo
rionis, qua Roma
fiducia in ipem reg
Romanis tantū m
vellet, imponeret
tum apud eos grat
ricidio fuit an vo
dema gererem? ut
ra, aut certe simi
tiam habeo (si qu
& inuisus essem in
corrupte, & consilijs
esse tali pietate vi
uile fuisse auctore.
pratiā, sed Mac
tam Deorum ho
per qua omnia se
non futurum crea
ly omnibus rebus
tutam confugit
pilato cognitione

ea fuerant auxi-
uit accusator, si-
n alterius permi-
ssu tibi feci-
ty, per occulta ci-
sidiatur ultro mi-
do, sed latronis ma-
aduit. Periculo su-
per eundem te ma-
nus quā gentiū est
dei, qui quā reliqua
pem, inuidia gra-
uam prodest, one-
satoris, quod noctis
cetera in seclatione
nam, quale sit, scien-
tore faceret, & il-
n spem, voluntati
no hoc ficto, & cō-
simul & illud que-
præparata accusa-
tis huius metu, &
Oportuit autē, si cum
ignis, eram, si cum
is patris inieram ci-
lam esse noctis huius
e accusatum: si illa
satio erat, inuidia
quā crimen meum
ind-

indicatura, hodie quoq; eā, aut pratermitti aut
in aliud tempus differri, ut perspiceretur, virū
ego tibi, an tu mihi nouo quidem, & singulari
genere odij insidias fecisses. Ego tamen, quantum
in hac subita perurbatione potero, separabo ea
qua tu confudisti, & noctis huius insidias aut
tuas aut meas deregam. Occidendi sui consilium
me inisse videri vult, ut scilicet maiore fratre
sublato, cuius iure gentium, more Macedonum,
tuo etiam (ut ait) iudicio regnum futurum est:
ego minor in eius, quem occidissem, succederem
locum. Quid ergo illa sibi vult pars altera ora-
tionis, qua Romanos a me cultos ait, atq; eorum
fiducia in spem regni me venisse? Nam & si in
Romanis tantū momenti esse credebam, ut quē
vellēt, imponerēt Macedonia regem, & mea tā-
tum apud eos gratia confidebam: quid opus par-
ricidio fuit? an ut cruentum fraterna cade dia-
dema gererem? ut illis ipsis, apud quos aut ve-
ra, aut certē simulata probitate partam gra-
tiam habeo (si quam forte habeo) execrabilis
& inuisus essem? nisi T. Quintium credis, cuius
virtute, & cōsilijs me nunc arguis regi, quū &
ipse tali pietate viuat cum fratre, mihi fraterna
cadis fuisse autore. Idem non Romanorum solum
gratiam, sed Macedonum iudicia, ac penē om-
nium Deorum hominumq; consensum collegit,
per qua omnia se mihi parem in certamine
non futurum crediderit: idem, tanquā in a-
lijs omnibus rebus inferior essem, ad scelus spem
ultimam confugisse me insinuat. Vis hanc for-
mulam cognitionis esse, ut uter timuerit, ne

alter dignior videretur regno, is consilium comprimendi fratris iudicaretur cepisse? Exequamur tamen quocumq; modo conficti ordinem criminis. Pluribus modis se petitum criminatus est. & omnes insidiarum vias in unum diem contulit. Volui interdiu eum, post lustrationem quum concurrimus, & quidem (si Dÿs placet) lustrationum die occidere: volui, quum ad cœnam invitavi, veneno scilicet tollere: volui quum comessatum gladijs accincti me secuti sunt, ferro interficere. Tempora quidem qualia sint ad parricidium electa, vides: lusus, conviviij, comessationis, quis, dies, qualis, quo lustratus exercitus, quo interdiuisam victimam, praelatis omnium qui unquam fuere Macodonia Regum armis, Reges duo solito more tua regentes latera, pater, praesecti sumus, & secutum est Macedonum agmen. Hoc ego, etiam si quid rati admississem piaculo dignum, lustratus & expiatus sacro, tum, quam maxime in hostiam, itineri nostro circumdatam, intuens, parricidiũ, venena, gladios in comessatione preparados volutabam in animo, ut quibus alijs deinde sacris contaminatam omni scelere gentem expiarem? Sed cæcus criminandi cupiditate animus, dum omnia suspecta efficere vult, aliud alio confundit. Nam si veneno te inter cœnam tollere volui, quid minus aptum fuit, quam pertinaci certamine, & concursu iratum te efficere, ut merito, sicut fecisti, inuitatus ad cœnam, abnueres? Quum autem iratus negasses: utrũ ut placarem te, danda opera fuit, ut aliam quarerem

et causam, quoniam tam ab illo cui aliud fuit, ut ferociem comessationis, si te metu meam, non ab eo cui a turum exisset, luscum, pater, si vinosum usus. Tertia, quo lustratus convivijs sit. Illud prouehente, quoniam, pars nostra non, mei in crupulis non interuenissent, euenimus. Si domus, domum in per assem vino in abstinentiessent. Et, citate tuear, ipse cax frater. Nihil nisi quod cum ferquarum, unde iduculatorum tuorum aut illos ita aperti viderent. Et ne aut nunc crimino quare ex ijs quorum habuissent: id quæfisses, quod breuentur. Quin tu ulendi causa fer

is consilium co-
nsequebatur
i ordinem crimi-
natus est
unum diem coti-
strationem quum
is placet) lustra-
um ad coenam in-
volui quum co-
secuti sunt, ferro
qualia sunt ad par-
centum, comessa-
stratus exercitus,
praelatis omnium
ia Regum armis,
ntes latera. pa-
ecutus est Mace-
si quid ante ad-
stratus & expia-
ximè in hostiam,
stuent, parricidii,
ne paratos vo-
alys deinde sacri-
gentem expiarent
gate animus, dum
aliud alio confun-
centum tollere vol-
nam permacti co-
te efficere, ut mi-
ed coenam, abnu-
passes: utrum ut pla-
si aliam quarerem

occasionem, quoniam semel venenum parau-
ram? an ab illo consilio velut transfiliendum ad
aliud fuit, ut ferro te, & quidem eo die, per spe-
ciem comestationis occiderem? Quo deinde mo-
do, si te metu mortis credebam coenam cuiusse
meam, non ab eodem metu comestatione quoq;
euitaturum existimabam? Non est res qua eru-
bescam, pater, si die festo inter aequales largiore
vinosum usus. Tu quoq; velim inquiras, qua
letitia, quo lusu apud me celebratum hesternum
convinium sit. Illic etiam prauo, forsitan odio
prouehente, quod in iuuenili armorum certami-
ne, pars nostra non inferior fuerat: miseria hac,
& metus crapulam facile excusserunt, quod si
non interuenissent insidiatores, somno sopiti ia-
ceremus. Si domum tuam expugnaturus capta
domo, dominum interfeciturus eram, non tem-
perassem vino in unum diem? non milites meos
abstinuissem? Et, ne ego me solum nimia simpli-
citate tuear, ipse quoq; minimè malus ac suspi-
cax frater, Nihil aliud scio, inquit, neq; arguo,
nisi quod cum ferro comestatum venerunt. Si
quararam, unde id ipsum scias, necesse erit, aut spe-
culatorum tuorum plenam domum fuisse meam,
aut illos ita aperte sumpsisse ferrum, ut omnes
viderent. Et ne quid ipse aut prius inquisisset,
aut nunc criminose argumentari videretur, te
quarere ex ijs quos nominasset, iubeat, an fer-
rum habuissent: ut tanquam in re dubia, quum
id quassisses, quod ipsi fatentur, pro conuictis ha-
berentur. Quin tu illud quari iubes, num tui os-
cidendi causa ferrum sumpserint? num me au-

torē, & scientē? Hoc enim videri vis, non illud quod fatentur, & palam est, & sui se tuē li causā iumpsisse dicunt. Recte an perperam fecerint, ipsi sui facti rationem reddent: meam causam, qua nihil eo facto contingitur, ne miscueris, aut explica virum apertē, an clām, te aggressuri fuerimus. Si apertē, cur non omnes ferrū habuimus? cur nemo, prater eos, qui tuum speculatorem pulsarunt? Si clām, quis ordo consilij fuit? Conuiuiō soluto, quum comesator ego discussissem, quatuor substitissent, ut sopitum te aggredierentur? Quomodo sefellissent, & alieni, & mei, & maxime suspecti, quia paulo ante in rixa fuerant? Quomodo autem trucidato te, ipsi euasuri fuerint? quattuor gladijs domus tua capi, & expugnari potuit? Quin tu, omīssa ista nocturna fabula, ad id quod doles, quod inuidiā vrit, reuertes? Cur vsquā regni tui mentio fuit, Demetria? Cur dignior patris fortuna successor quibusdā videris, quā ego? cur spē meam, qua, si tu non esses, certa erat, dubiam & sollicitam facis? Hac sentit Perseus, & si non dicit: hac istum inimicum, hac accusatorem faciunt: hac domum, hac regnum tuum crimini- bus, & suspicionibus replent. Ego autem, pater, quem admodum nec nūc sperare regnū, nec ambigere vnquam de eo forsitan debeam, quia minor sum, quia tu me maiori cedere vis: sic illud nec debui facere, nec debeo, ut indignus te patre, indignus omnibus videar. Id enim vitij meis, non cedendo cui ius fasq; est, non modestia consequar. Romanos obijcis mihi: & ea qua gloria esse debent,

dent, in crimina
ut traderet, nec
te potij: missus, ir
ita me gessi, ne ti
ti Macedonum e
manis amicitia c
illis pax manebit
bellum esse caper
tre nō inuitis sui
ro. Nec hodie ut
postulo: ne oblit,
capit, nec ad bell
ad pacē retinend
res mihi nec glori
impre in te, pater,
misi, nullam depre
inuidia conflagre
precor. Non hodie
hodie primum ap
mihi pater succ
pro minore depre
tia, te errori ven
soliuū esse oportet
& comesatione
ad causam patrio
tis, sine patronis
pro alio mendum
dum, & compon
quum quid aliud
re? Ignarus quia
iubentem dicere c
diui. Ille diu ante

deri vis, non illud
 sui se tuē. li cau-
 peram fecerint,
 : meam causam,
 ur, ne miscue-
 an clām. te ag-
 non omnes ferrū
 s, qui tuum spē-
 quis ordo consilia
 omessator ego dis-
 or, ut. spiritum tu
 sellissent, & alieni
 quia paulo ante in
 tem trucidato te,
 gladijs domus tua
 in tue, omīssa ista
 toles, quod inuidia
 in regni tui mentio
 patris fortuna, suc-
 ego? cur spē me-
 erat, dubians &
 Perseus, & si non
 c accusatorem fa-
 um tuum crimini.
 Ego autem, pater,
 ore regnū, nec am-
 debeam, quia mi-
 dere vis: sic illud
 indignus te patre,
 denum vitis meis,
 non modestia confe-
 ca qua gloria esse
 debent.

bent, in crimen vertis. Ego nec obses Romanis
 ut traderer, nec ut legatus Romam mitterer, a
 te petij: missus, ire non recusavi: utroq; tempore
 ita me gessi, ne tibi pudori, ne regno tuo, ne gen-
 ti Macedonum essem. Itaque mihi cum Ro-
 manis amicitia causa fuisti, pater: quoad tecum
 illis pax manebit, mecum quoq; gratia erit. Si
 bellum esse cepit: qui obses, qui legatus pro pa-
 tre nō inutilis fui, idem hostis illis accerrimus e-
 ro. Nec hodie ut prosit mihi Romanorū gratia,
 postulo: ne obsit, tantum deprecor: nec in bello
 capit, nec ad bellum reservetur. Pacis pignus fui,
 ad pacē retinendū legatus missus sum: neutra
 res mihi nec gloriā, nec crimini sit. Ego si quid
 impie in te, pater, si quid scelerate in fratre ad-
 misi, nullam deprecor pœnam. Si innocēs sum, ne
 inuidia conflagrem, quum crimine nō possum, de-
 precor. Non hodie me primum frater accusat, sed
 hodie primum aperte, nullo meo in se merito. Si
 mihi pater succenseret, te maiorem fratrem
 pro minore deprecari oportebat: te adolescen-
 tia, te errori veniam impetrare. In eo ubi pra-
 sidium esse oportebat, ibi exitium est. E conuiuio,
 & comessatione propē semi somnus, raptus sum
 ad causam parricidij dicendam: sine aduoca-
 tis, sine patronis, ipse pro me dicere cogor. Si
 pro alio dicendum esset, tempus ad meditan-
 dum, & componendam orationem sumpsissem,
 quum quid aliud, quā ingenij fama periclitar-
 rer? Ignarus quid accersitus essem, te iratum, te
 iubentem dicere causam, fratrem accusantē au-
 diui. Illo die antē preparata, meditata in me ora-

tione est usus, ego id tantum temporis, quo actusatus sum, ad cognoscendum quid ageretur, habui. Vtrum illo momento hora accusatorem audirem? an defensionem meditarer? Astonitus repente, atq; inopinato malo, vix quid obiceretur, intelligere potui: redum satis sciam quomodo me tuear. Quid mihi spei esset, nisi patrem iudicem haberem? apud quem, etiam si à fratre charitate vincor, misericordia certe: reus vinci non debeo. Ego enim, ut me mihi tibiq; seruos, precor: ille ut me in securitatem suam occidas, postulat. Quid eum, quum regnum ei tradideris, facturum credis, in me esse, qui iam nunc sanguine meo, sibi indulgere aequum senset?

ARGVMENTVM
INTERROGATIONVM T. SEM-
pronij Pratoris ad L. Minutium
legatum.

L. Minutius legatus, & duo Tribuni militum regressi Romam ex Hispania, nunciant senatui, quæ prospere ac feliciter illic gesta erant, inter alia duo sequenda prælia, Celtiberorum deditiorem confectam provinciam esse. Id ramen postulabant, ut Q. Fulvio inde exercitum deducere liceret, milites enim iam vltra in ea provincia retineri non posse, alioqui iniussu abituros esse, aut certe seditionem moturos. T. erat Sempromius Prator, cui ea provincia decreta erat. Is ne quid faceret, quod è Rep. non videretur, iam ex Minutio ipso quærit, quidnam sentiat ea in re faciendum.

Quare

Varo de
provincia
beros per
sine exercitu en
de fide barbarorū
mare nobis potes
ntum censet, viru
supplementum in
modo quibus eme
mittantur, veteri
ceantur? an dedu
gionibus, nona co
contemptum? tyro
ros excitare ad re
re facilius sit, pron
bellatricem confec
dem ego audio, qu
premebant, in ius
tiores in armis si
tamen hac predico
est. Remp. adminis
Flaccus legiones, le
la iudicium, neq
busti obituum.

ARG
VERBORVM
telli ad M. La
censore

M. Aemilius L.

temporis, quo actum
id ageretur, ha-
accusatorem au-
arer? Attonitum
quid obijerit
satis sciam quod
esset, nisi patrem
etiam si a fratri
certe: reus ruina
mibi tibiq; serui-
tatem suam occu-
quam regnum a
in me esse, qui
indulgeri equum

TVM
VM T. SEM
Minutium

Tribuni militum
nunciant senatui,
gesta erant, inter
berorum deditione.
Id tamen postu-
rum deducere li-
ea provincia re-
assu abiturus esse,
T. erat Semp-
creta erat, is ne
videretur, iam ex
sentiat ea in re

QVaro de te, L. Minuti, quum confectam
provinciam nuncies, existimesne Celi-
beros perpetuo in fide mansuros, ita ut
sine exercitu ex provincia obtineri possit? Si neq;
de fide barbarorū quicquam recipere, aut affir-
mare nobis potes, & habendum illic utile exer-
citus censes, utrum tandem autor senatui sis,
supplementum in Hispaniam mittendi? ut ij
modò quibus emerita stipendia sint, milites di-
mittantur, veteribus militibus tyrones immis-
ceantur? an deductis de provincia veteribus le-
gionibus, novas conscribendi & mittendi? quum
contemptum tyrocinium etiam mitiores barba-
ros excitare ad rebellandum possit? dictu, quam
re facilius sit, provinciam ingenio ferocem, re-
bellatricem confecisse? Pauca ciuitates, ut qui-
dem ego audio, quas vicina maximè hyberna
premebant, in ius deditionemq; venerunt: Ut-
teriores in armis sunt. Qua quum ita sint, ego
tamen hæc predico, P. C. me exercitu eo qui nūc
est, Remp. administraturum: si deducat secum
Flaccus legiones, loca pacata me ad hybernacu-
la electurum, neq; nouum militem ferocissimo
hosti obiecturum.

ARGVMENTVM

VERBORVM Q. CÆCILII MET-
telli, ad M. Lepidum, & M. Fulvium
censores declaratos, de re-
conciliatione.

M. Aemilius Lepidus pontifex maximus, &
O 5 M. Ful-

M. Fulvius, graues iam saepe, ac diu ante inuicem exerceuerant inimicitias, quum omnium tribunum consensu creati censores fuere. Declarati, quum nihilo magis redirent in gratiam, quam ante communem magistratum id agere passi primores Senatorum, ad eos, ad aram Martis, demissis comitijs, pro more confidentes, veniunt: inter quos Q. Metellus pro omnibus vnus, in hec verba ad reconciliationem eos deducere, ac reuocare conabatur.

Non obliui sumus, Censores, vos paulo ante ab vniuerso populo Rom. moribus nostris prapostos esse, & nos à vobis admoneri, non vos à vobis debere. Indicandum tamen est, quid oēs bonos in vobis aut offendar, aut certe mutatu malint. Singulos quum intuemur, M. Emili, M. Fului, neminem hodie in ciuitate habemus, quem si reuocemus in suffragium, velimus vobis praelatum esse. Ambos qui simul aspicimus, non possumus vereri ne male comparati sitis: nec tantum Reip. prosit, quod omnibus nobis egregie placetis, quam quod aliter alteri displicetis, noceat: Inimicitias per annos multos vobis ipsis graues: & atroces geritis: qua, periculum est ne ex hac die nobis & Reipub. quam vobis grauiores fiant. De quibus caussis hoc timeamus, multa succurrūt, qua dicere ejur, nisi forte implacabiles fueritis, implicauerint animos vestros. Has vt hodie, vt in isto templo finiatis similitates, quasumus vos vniuersi: & quos coniunxit suffragijs suis populus Romanus, hos etiam reconciliatione gratia coniungi à nobis sinatis. Vno animo, vno consilio eligatis.

Senat-

senatum, equiter
frum condatis: qu
numcupatis his ve
meo bene & felici
ex animo vultis e
Deos precati eritis
vultamus. T. Tati
his media fero, acie
cordes regnauerunt.
la quoq; finitur
socij patres, inter d
diruta Alba, Rom
luni in ciuitatem
uerum erat, in pro
immortales, inimic

ARG
ORATIONI
Macedonum
gr

Persens, maior
quo animo ferens,
et defensione pri
cium in aliud ter
quisitionibus atque
mores vtriusque c
des foret: nec d
terminabat quod a
niedamque qtem
tineret. Accius(p
lis pater rex victus,
in aentram partem
Perses fautores, in
Demetrii congesta

ac diu ante inu-
tum omnium tri-
res fuere. Declara-
t in gratiam, quam
id agere possi
am Marti, demis-
tes, veniunt: intel-
vius, in hec verbi
accte, ac reuocare

iores, vos pauli-
ulo Rom. moribus
, & nos à vobis
debere. Indicantū
obis aut offendat,
elos quum intue-
rem hanc in ci-
cemus in suffra-
esse. Ambos qui
us vereri ne mali
cip, prosi, quod o-
quam quod alie
micitias per amice
& atroces geri-
ex hac di nobis &
fiant. De quibus
occurrit, qua di-
fueritis, implica-
ut bodit, ut in is-
vius vos vniuer-
sui populus Ro-
ne gratia coniungi
no consilio eligant
fema

eratū, equites recenseatis, agatis censum, li-
trum condatis: quod in omnibus precationibus
vuncupatis his verbis, ut ea res mihi collega que
meo bene & feliciter eueniat, id ita ut vere, ut
ex animo velitis euenire, efficiatisq; ut quod
Deos precati eritis, id vos velle etiam homines
credamus. T. Tatinus & Romulus, in cuius ur-
bis medio foro, acie hostes concurrerant, ibi con-
cordes regnarunt. Non modo simulates, sed bel-
la quoq; finiuntur: ex infectis hostibus plerumq;
socij fideles, interdum etiam ciues fiunt. Albani,
diruta Alba, Romam traducti sunt: Latini, Sa-
bini in ciuitatem accepti. Vulgatum illud, quia
verum erat, in prouerbum venit: Amicitias
immortales, inimicitias mortales debere esse.

ARGVMENTVM
ORATIONIS PHILIPPI REGIS
Macedonum ad Antigonum, de re-
gni hereditate,

Perseus, maior Philippi liberorum, non
quo animo ferens, audita inuicem accusatione
& defensione patricij, à patre de ea re iudi-
cium in aliud tempus dilatum esse, vbi dis-
quisitionibus atque inquisitionibus in vitam &
mores vtriusque compertum esset vter culpa-
dus foret: nec die nec nocte quicquam prae-
termittebat quod ad augendam suspicionem, fi-
niendamque quamprimum disceptationem per-
tineret. Accius (puto) importunitate ac quere-
lis pater rex victus, Romam legatos duos, quos
in neutram partem inclinare putabat, re vera
Persei fautores, mittit, qui de ijs ipsis quae in
Demetriū congesta crimina erant, cognoscere-
nt.

Li erant Philocles & Apelles: qui Roma in Macedoniam regressi, literas falsas adulterino T. Quintij signo notatas regi reddiderunt, quibus facile apparebat crimina Persei in fratrem iacta, vera esse. Tum verò Perseus iam victoriam propè in manibus cernens, rursus fratrem apud patrem accusat: quo quidem iudicio nihil palam contra reū pronuntiatum, ut dolo potius interficeretur. Itaque à Thessalonica Demetriadem profecturus Philippus, Dida quodam pratore, qui Persei partium erat, comite, Demetrium ad Astrum Pæoniæ oppidum mittit. Nec abest suspicio quin ei Dida digredienti de filio occidendo mādāta pater dederit. Profecti ab Astris Heracleam, cum alijs coenam illic hilariter celebrant: quo in convivio epoto veneno, non ita multo post & patris crudelitatem, & fratris parricidium, & Dida scelus conquerens innoxius iuuenis absumptus est. Exinde pater rex comperta morte, conscientia scelestum premente, vitam tristem ac miserabilem egit. Iam Antigonus erat Antigoni alterius (Philippi tutor fuerat) nepos, qui amicus Philippi permanerat. Is per iavidiā legatorum supra nominatorum, qui literis falsis confirmarāt crimina Persei in fratrem, Demetrio occiso, animo suo proponens, mortuo quoque patre magnum sibi à Perseo periculum fore, Philippū quotidie sollicitabat ad veritatem criminis explorandam. Ac forte Xychus consilij particeps, quum ipsi obuius egredienti à Philippo foret, eius indicio ad Philippum ut conscius defertur. Adductus, paruo metu injecto ordinem omnem facinoris exponit. De legatis sumptum supplicium. Detectas esse fraudes audiens Perseus, non temere se patri committere ausus, procul inde absuit. Philippus deinde per occasionem Antigono voluntatē suā de regni hereditate, quā ad eū se moruo venturam destinabat, in hæc verba declaravit.

Q. IAN. 7.

Q. Vando
ne, ut or
tur pater
num quod à patr
surela eius custo
ti, id tibi tr adere
quem dignum reg
nem, perire & ex
selesta fraudis pr
tatum ab inferis
te, qui mortu imm
runt illacrymas
relinquam.

Altius reperen
tio. Perseus, qu
spectum in Thraci
tionē Philippi pr
operationis notu a
tus est certior. Eo
maxima celeritat
ita prater omniū
dationem regno p
pore legatos Rom
titiam paternam
quoque ut rex app
bellum suorum an

ui Roma in Ma-
 adulterino T. Quin-
 unt, quibus facili-
 trem iacta, vera
 iam propè in me-
 apud patrem accu-
 palam contra te
 interficeretur. Ita-
 adem profectum
 re, qui Persei pa-
 ad Altrum Pæoni-
 picio quin ei Did-
 mada pater do-
 cleam, cura alij
 at: quo in conuivio
 oost & patris cru-
 m, & Didæ scelus
 bsumptus est. Ex-
 conscientia scele-
 ac miserabilem e-
 goni alterius (Phi-
 ai amicus Philippi
 am legatorum su-
 falsis confirmat
 metrio occiso, ani-
 quoque patre mag-
 ore, Philippus quo-
 riminiis exploran-
 particeps, quam i-
 o foret, eius indi-
 cefertur. Adductus
 omnem facinoris
 supplicium. Dete-
 us, non temere se-
 cul inde absuit.
 em Antigono vo-
 quã ad eum se mo-
 e verba declinat.

Quintus

Quando in eam fortunam veni, Antigone, ut orbitas mihi, quam alij detestantur parentes, optabilis esse aebat: Regnum quod à patruo tuo forti, non solum fidei tutela eius custoditum, & auctum etiam accepti, id tibi tradere in animo est. Te unum habeo, quem dignum regno indicem: si neminem haberem, perire & extingui id malle, quàm Perseus scelestæ fraudis pramium esse. Demetrium excitatum ab inferis, restitutumq; credam mihi, si te, qui morti innocentis, qui meo infelici errori vnus illacrymasti, in locum eius substitutum relinquam.

EX PRIMO QVINTAE decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CALLICRATIS A-
chai aduersus Perseum.

Altius repetenda est priorum temporum ratio. Perseus, qui patris Philippi fugiens conspectum in Thracia erat, per medicum qui curationi Philippi præerat, eo ipso tempore quo desperationis notæ apparuerant, de patris morte factus est certior. Eo nuntio latus factus, quantæ maxima celeritate potuit in Macedoniã rediit. Ita præter omnium propè opinionem & expectationem regno potitur: ac primo quoque tempore legatos Romam mittit, non solum ad amicitiam paternam renouandam, sed ad petendum quoque ut rex appellaretur. Sollicitabat inde ad bellum suorum animos, & iuxta inter Dardanios

Bastarnasque certaminibus, facile apparebat
 illis quæ legati Romanorum retulerant, brevis ori-
 tarum bellum: quum Romam ipse legatos mit-
 tit qui purgarent nec accitos ab eo Bastarnas, nec
 eo autore quicquam facere. Romani exculatio-
 nem non acceperunt, tantumque moneri per le-
 gatos iussus est ut foedus renouatum non viola-
 ret. Fortè per eos dies quidam Dolopum iam pa-
 rere imperio eius abnuebant: ita ut si quibus for-
 tè de rebus disceptandum esset, ab eo ad Roma-
 nos renouarent. ipse cum exercitu profectus eam
 totam gentem sub ius iudiciumque suum coegit.
 Inde per Cetræos montes transgressus, religioni-
 bus quibusdam animo iniectis, oraculum adita-
 rus, Delphos ascendit. Terror omnium ad quos
 fama eius transitus peruenerat, mentes occupa-
 uerat ne bellum inferre vellet. Is tamen illic tres
 dies commoratus, per Achaiam Thessaliamque,
 sine damno & iniuria agrorum per quos iter fe-
 cit, in Macedoniam regressus est. Exinde cogita-
 re coepit, omnium earum gentium quibuscum
 patri regi similitates fuerant, societatem & ami-
 citiam conciliandam esse. Fortè paucis ante die-
 bus Achæi Macedonibus finibus suis iustidixe-
 rant: quo propè tempore seruitia eius gentis in
 Macedoniam fugerant. Itaque iam tempus venis-
 se ratus Perseus reconciliandæ gratiæ cum Achæ-
 is, comprehensos septuos remisit cum literis: qui-
 bus, ut facile apparet ex concione proxima (nam
 hoc loco sensus nonnulli apud Livium desideran-
 tur) societatem repetebat. iam tunc factiones Achæ-
 orum erant duæ: Xenarchus prætor pro Perseo
 stabat: Callierates, adversarius. Itaque quum à
 Xenarcho prætore et ipsæ literæ recitata forent,
 tum Callierates in hæc verba inuolutum foedus
 Romanis seruandum esse, non societatem cum
 Perseo iungendam suasis: quæ deinde Xenarchus
 refutat.

PARA

PArma, ad
 dam videt
 omnium n
 quodammodo acta
 donum Macedonib;
 mus, manereq; id
 nuncios admitteren
 nobis quum solicit
 dammodo absente
 placet, orationem
 bestia cibum ad
 que afferrentur
 parui beneficij me
 precij recipiendos
 tatem subui. Et t
 ruit viam regia
 nam fecissu, quo n
 letu? Nisi hoc du
 Romanis cum Per
 pexpectatum, me
 post mortem Philij
 habuit filios Philij
 Genere materno,
 dam longè præst
 Romanos odij regn
 tum nullo alio cr
 tiante occidit. P
 tem quam regni
 Regem fecit. Itaq;
 quibus, qui bellis
 ad terrore omniū,
 solam tenuisset.

PARUA, aut mediocris res, Achai, quibus-
dam videtur agi: ego maxime grauissimam
omnium non agi tantum arbitror, sed
quodammodo actam esse. Nam qui Regibus Macedo-
num Macedonibusque ipsis, finibus interdixisse-
mus, manereque id decretum, scilicet ne legatos ne
nuncios admitteremus Regum, per quos aliquorum ex
nobis vicini sollicitarentur: ij concionantem quo-
dammodo absentem audimus. Regem, & si Dije
placet, orationem eius probamus, & quum fera
bestia cibum ad fraudem suam positum plerum-
que aspernentur & refugiant, nos caci specie
parui beneficij inescamur, & seruulorum minimi
precij recipiendorum spe, nostram ipsorum liber-
tatem subruui, & tentari patimur. Quis enim non
videt viam regia societatis quari, qua Roma-
num foedus, quo nostra omnia continentur, vio-
letur? Nisi hoc dubium alicui est, bellandum
Romanis cum Perseo esse; & quod viro Philip-
po expectatum, morte eius interpellatum est, id
post mortem Philippi futurum. Duos, ut scitis
habuit filios, Philippus, Demetrium & Persea.
Genere materno, virtute, ingenio, favore Mac-
donum longe praeferit Demetrius: sed quia in
Romanos odij regnum posuerat primum, Demo-
trium nullo alio crimine, quam Romana amicitia
intra occidit: Persea, quem populi Rom. prius
penes quam regni heredem futurum sciebat,
Regem fecit. Itaque, quid hic post mortem patris o-
git aliud, quam bellum parauit? Bastarnas primis
ad terrore omnium, in Dardaniam immisit: qui si
sedem tenuisset, grauiores, eos accolas Gracia
habuisset.

habuisset, quàm Asia Gallos habeat. Ea spe depulsi, non tamen belli consilia omisit: imò si vera volumus dicere, iam inchoavit bellum. Dolopiam armis subegit: nec provinciis de controuersis ad disceptationem populi Rom. audiuit. Inde transgressus Oetam, ut repente in medio umbilico Gracia conspiceretur. Delphos ascendit. Hac usurpatio itineris insoliti quò vobis spectare videtur? Thessaliam deinde peragravit: quòd sine ullius eorum quos oderat, noxia, hoc magis tentationem metuo. Inde litteras ad nos cum muneris specie misit: & cogitare iubet, quomodo in reliquum, hoc munere non egeamus, hoc est, ut decretum quo arcentur Peloponneso Macedones, tollamus: rursus legatos regios, & hospitia cum principibus, & mox Macedonũ exercitus, ipsum quoq; à Delphis (quantum enim interluit fretum?) traicientem in Peloponnesum videamus: immisceamur Macedonibus armantibus se aduersus Romanos. Ego nihil novi censeo decernendum, seruandaq; omnia integra, donec ad certum dirigantur, vaniue hic timor noster, an verus fuerit. Si pax inuoluta inter Macedonas Romanosq; manebit, nobis quoque amicitia & commercium sit: nunc de eo cogitare periculosum, & immaturum videtur.

ARCONIS FRATRIS XENARCHI, pratoris Achaorum pro Persæo
refutatio.

Difficilem orationem Callicrates & mihi, & omnibus qui ab eo dissentimus, fecit. Agendo enim Romana societas

can-

nam ipse, tent
qua nemo neg, ten
ut qui à se dissent
tere videretur. Ac
non hic nobiscum f
Romani veniret, an
omnia scit & nunc
diuina etiam qua
civisset: quòd ita i
parent Macedones
autem, qui nec ob
modum perierit L
Philippos si vixisset
palam gerantur.
equitet. Ac scimus
quòd Romanos ven
pulo Rom. appellat
nunc venisse ad Reg
Hac omnia paci e
belli: nec Romanos
ita eos secuti sumus
quamur. Cur quia
soli bellum, aduer
ramus, non video.
Macedonia sumus:
quam quos nuper
ca vel viribus nost
regionis interuallo
thiac Thessali, Ae
matisque habemus
semper socii atq; an
trans ante hostes

TIONES

habeat. Ea spe de-
missi: imo si ve-
niat bellum. De-
metrius de contri-
buli Rom. audiat.
et repente in medi-
um. Delphos ascen-
dit: insoliti quid volu-
it deinde peragere.
nos oderat, noxia
o. Inde litterae ad
eum: & cogitare in-
mune non ege-
antur Pelopon-
sus legatos regios,
& mox Macedoni-
bus (quantum e-
cientem in Pelopon-
norum Macedonibus
anos. Ego nihil no-
ndaq; omnia inte-
ntur, vanissime lu-
i. Si pax inuoluta
manebit, nobis qui
o sit: nunc de eo ce-
surum videtur.
IS XENAR-
pro Perseo

Callicrates & mi-
ab eo dissentimus.
Romana societas
can-

ausam ipse, tentariq; & oppugnari dicendo.
ua nemo neq; tentat, neq; oppugnat, effecit.
et qui à se dissentiret, aduersus Romanos di-
ere videretur. Ac primam omnium tanquam
non hic nobiscum fuisset, sed, aut ex curia populi
Romani veniret, aut Regium arcanis interesset.
omnia scit & nunciat qua occultè facta sunt:
luminat etiam qua futura fuerant, si Philippus
vixisset: quod lita Perseus regni haeres sit, quid
parent Macedones, quid cogitent Romani. Nos
item, qui nec ob quam causam, nec quemad-
modum perierit Demetrius, scimus, nec quid
Philippus si vixisset facturus fuerat: adhuc qua-
salam geruntur, consilia nostra accommodare
oportet. Ac scimus Persea, Regno accepto ad le-
gatos Romanos venisse, ac Regem Persea à po-
pulo Rom. appellatum: audimus legatos Roma-
nos venisse ad Regem, & eos benignè exceptos.
Hac omnia pacis equidem signa esse iudico, non
belli: nec Romanos offendi posse, si ut bellum geren-
tes eos secuti sumus, nunc quoq; pacis autores se-
quamur. Cur quidem nos inexpiabile omnium
soli bellum, aduersus Regnum Macodorum ge-
ramus, non video. Opportuni propinquitate ipsa
Macedonia sumus: an infirmissimi omnium, tã-
quam quos nuper subiecit Dolopes? Imò contra
ea vel viribus nostris, Deum benignitate, vel
regionis intervallo tuti. Sed sumus aequè subie-
cti, ac Thessali, Aetoliq; Nihil plus fidei auto-
ritatis què habemus aduersus Romanos, qui
semper socij atq; amici fuimus, quam Aetoli, qui
paulo antè hostes fuerunt. Quod Aetolis quod
Thes-

Thessalis, quod Epirotis, omni deniq; Græcia cā
Macedonibus iuris est, idem & nobis sit. Cui
execrabilis ista nobis solis velut desertio iuri
humani est? Fecerit aliquid Philippus, cur ad-
uersus eum armatum, & bellum gerentem, hoc
decerneremus: quid Perseus, nouus Rex omniū
iniuria insons, suo beneficio paternas simultates
oblitterat, meruit? cur soli omnium hostes ei
sumus? Quauquā & illud dicere poteram, tā-
ta priorum Macedonia Regum merita erga nos
fuisse, ut Philippi unius iniurias, si qua forti
fuerant, utiq; post mortem quum classis Roma-
na Cenchres staret, Cōsul cum exercitu Elatia
esset: triduum in concilio fuimus consultantes,
utrum Romanes, an Philippum sequeremur. nō
nihil metus praesens à Romanis sententias no-
stras inclinavit: fuit certè tamen aliquid, quod
tam longam deliberationem fecerat: id quod e-
rat vetusta coniunctio cum Macedonibus, ve-
tera, & magna in nos Regum merita. Valeāt &
nunc eade illa: nō ut præcipuè amici, sed ne præ-
cipuè inimici simus: ne id quod non agitur, Calli-
crates, simulauerimus. Nemo noua societatis,
aut noui fœderis, quo nos temere illigemus, con-
scribendi est auctor, sed commercium tantum
iuris præbendi, rependiq; sit, ne interdictione fi-
nium nostrorum, & nos quoq; regno arceamus,
ne seruis nostris aliquo fugere liceat. Quid hoc
aduersus Romana fœdera est? Quid rem paruā
& apertam, magnā & suspectam facimus?
Quid vanos tumultus ciemus: Quid ut ipse locū
esset ad Romanis habeamus, suspectos alios, ac

missos efficiamus?
idem dubitat, qui
pace etiam si non or

EX SECVN

ARG
ORATIONI

Persea Regem M
à Romani, missus
rem, sed alia specie
audierant: Eumen
mus honos, adiecti
tibus, habitus erat
merita, ad fidem fac
quid Romani capere
in re cui suo iudicio
veniens, nunciavit
de qua ille fiducia t
verba rem totam co
N On ego hac in
cupidius credi
rimina volebā, aff
& explorata, hanc
missus a vobis, subi
relecto regno meo,
vni fecisset, mare ta
ad vos afferendo, si
nebam nobilissimas
dies magis denudat
mitteretur, eo proce
nummum non hab

niſos efficitur? Si bellum erit, ne Perſeus qui-
em dubitat, quin Romanos ſecuturi ſimus: in
ace etiam ſi non odia finiuntur, intermittatur.

EX SECVNDO QVINTAE decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS EVMENI REGIS

in Senatu.

Perſea Regem Macedonum, & à multis, & ip-
Romani, miſſus in Macedoniam legatis in cam-
em, ſed alia ſpecie, bellum ſumma vi apparare
udiuerant. Eumenes erat rex, cui à ſenatu maxi-
nus honos, adiectis ipſius regno finitimis regio-
ibus, habitus erat. Ob hæc Romanorum in ſe-
nerita, ad fidem ſuam pertinere ratus, videre ne
quid Romani caperent detrimenti, ea præſertim
in re cui ſuo iudicio obſiſti ab ijs poſſet: Romanam
veniens, nunciauit quidnam Perſeus moliretur,
& qua ille fiducia tentare vellet. Poſtremo in hæc
verba rem totam confirmavit.

Non ego hac incertis iactata rumoribus, &
cupidiſſe credita, quia vera eſſe de inimico
rimina volebã, aſſero ad vos P. C. ſed comperta
& explorata, haud ſecus, quàm ſi ſpeculator
miſſus à vobis, ſubiecta oculis referrem. Neque
elicto regno meo, quod amplum & egregium
vos feciſtis, mare tantum traieciſſem, ut vana
ad vos aſſerendo, fidem abrogarem mihi. Cer-
nebam nobiliſſimas Aſia & Græcia ciuitates, in-
dies magis denudantes iudicia ſua, mox, ſi per-
mitteretur, eò proceſſuras, unde receptũ ad po-
nitendum non haberet. Cernebam Perſea, non

continentem se Macedonia regno, alia armis occupantem, alia qua vi subigi non possunt, favore ac benevolentia complectentem. Videbam quam impar esset fors, quum ille vobis bellum vos ei securam pacem praeferetis: quamquam mihi quidem non parare, sed gerere penè bellum videbatur. Abruolim socium atque amicum vestrum regno expulit. Aretarum Illyrium, quia scriptum ab eo quadam vobis cõperit, socium item atque amicum vestrum, interfecit. Euer sam et Callicritum Thebanos, principes civitatis, quia liberius aduersum eum in concilio Boeotorum locuti fuerant, delatu-
 rumque ad vos quegerentur, professi erant, tollendos curavit. Auxilium Byzantijs aduersum faedus tulit. Dolopia bella intulit. Thessaliani et Doridem cum exercitu persuasit, ut in bel-
 intestino deterioris partis auxilio meliorem as-
 fugeret. Confudit et miscuit omnia in Thessa-
 lia Perrhabiamque, spe novarum tabularum, et manu debitorum obnoxia sibi, optimates oppri-
 meret. Hac quum vobis quiescentibus et patien-
 tibus fecerit, et concessam sibi Graciam esse vobis videat, pro certo habet neminem sibi at-
 tequam in Italiam traiecerit, armatum occu-
 surum. Hoc quam vobis tutum aut honestum sit, vos videritis: ego certè mihi turpe esse dux-
 prius Persea ad bellum inferendum quam me socium ad praedicendum ut caueretis, venire in-
 italiam. Functus necessario mihi officio, et quodammodo liberata atque exonerata fide mea, quod ultra facere possim, quam uti Deos, Deasque precor, ut vos, et vestra Reip. et nobis socijs a-

amicis, qui ex
 ARGV
 ORATIONI
 centurionis ad
 do infer

erat Licinius con-
 dia obtulerat: is ex
 Macedonia con-
 his militum eam
 quosque milites et
 riones, sed qui prim
 bant, quum ex ijs qu
 tribunos pleb. appel
 sellia tribunorum, q
 ante consul fuerat, v
 vetis recit. Licinius
 consultum recitavi i
 que coartebatur, vi
 Macedonia con scrib
 ualis qui in quaginta
 proce deretur. Itaque
 prohiberetur assigna
 gepas, videretur. Sp.
 tribunos pleb. appella
 voluerat dixi, a con
 quid ad populum
 numentibus, in han
 tit.

Parum Ligust
 Sabina sum or
 hi ingerunt ag
 parum, in quo nati
 uo habito. Quumpr
 mui vocem fratr

de amicis, qui ex vobis pendemus, consulatis?

ARGVMENTVM

ORATIONIS SP. LIGVSTINI

centurionis ad populum, ne ipsi or-

do inferior assignare-

tur.

P. erat Licinius consul cui Macedonia prouincia obuenerat: is ex autoritate Patrum legiones in Macedoniam contra Persea educaturus, tribunis militum curam mandauerat citandi veteres uosque milites & centuriones. Iam illi centuriones, sed qui primos pilos aliàs duxissent, citant, quum ex ijs qui citati erant, tres & viginti tribunos pleb. appellarunt. Agebatur res ad subellia tribunorum, quò M. Popilius, qui bicennio ante consul fuerat, veniens, pro centurionibus reba fecit. Licinius consul pro se ipsa senatusconsultum recitari iussit, quò inter alia hoc quoque continebatur, vt veteres centuriones ad balli Macedonicam scriberentur, nec ulli qui maior annis quinquaginta non esset, vacatio militiae concederetur. Itaque deprecabatur ne à quoquam prohiberetur assignare quem cuique ordinem ex se pub. videretur. Sp. Ligustinus erat ex ijs qui tribunos pleb. appellarant, posteaquam còsul quæ voluerat dixit, à consule & tribunis petijt vt sibi aliquid ad populum agere liceret. Omnibus permissis, in hanc sententiam causam suam egit.

Spiritus Ligustinus tribus Crustumina ex Sabinis sum oriundus, Quirites. Pater mihi iugerum agri reliquit, & paruum tugurium, in quo natus educatusque sum, hodieque ibi habito. Quum primum in aetatem veni, pater mihi uxorem fratris sui filiam dedit, qua secum

nihil

nihil attulit præter libertatem, pudicitiamq; cum his securitate, quanta vel in diti domo satis esset. Sex filij nobis, duo filia sunt, utraq; iam nuptæ. Filij togas viriles habent, duo prætextati sunt. Miles sum factus P. Sulpitio C. Aurelio Consulibus. In eo exercitu, qui in Macedoniam est transportatus, biennii miles, gregarius fui aduersus Philippum Regem: tertio anno, virtutis causa mihi T. Quintus Flaminius decimum ordinem hastatum assignauit. Deiecto Philippo, Macedonibusq;, quum in Italiam portati ac demissi essemus, continuo miles voluntarius, cum M. Porcio Consule in Hispaniam sum profectus. Neminem omnium Imperatorum, qui uiuant, acriorem virtutis spectatorem, ac iudicem fuisse sciunt, qui & illum & alios duces longa militia experti sunt. Hic me imperator dignum iudicauit, cui primum hastatum prioris centuria assignaret. Tertio iterum voluntarius miles factus sum in eum exercitum, qui aduersus Aetolos & Antiochum Regem est missus. à M. Acilio mihi primus princeps prioris centuria est assignatus. Expulso Rege Antiocho, subactis Aetolis, reportati sumus in Italiam, & deinceps his, qua annua merebantur legiones, stipendia feci. Bis deinde in Hispania militavi, semel Q. Fuluius Flacco iterum T. Sempronio Graccho Prætoribus: à Flacco inter ceteros, quo virtutis causa secum ex prouincia ad triumphum ducebat, deductus sum: à T. Graccho rogatus in prouinciam ij. Quater intra paucos annos principum duxi: quater & vicies virtutis causa

dona

inatus ab Imperatore
na accepi: xxij. stadia
maria habeo, & ma-
ta. Quod si mihi necesse
sent, ne dum alius vacat,
quatuor milites pro me
possem, aquum era-
causa mea dicta acci-
at quisquæ qui exerci-
tum iudicabit, nunqu-
diem quo me dignum
rum, ipsorum est por-
is exercitu præstet,
fuisse me, & Impera-
tore fecerunt teste
est omnimodis, si a-
tu me, quum adolesce-
primum Senatuiq;
ris, tunc quoq; in po-
lum esse: & omnia lo-
temp. de sensuri sitis.

ARGV

ORATIONIS

gati Romani a

ce

Quo propere tempore
fuit, cui ea prouinciæ
partem parabat, quin-
tus de A. Attilius er-
pores ad quas profes-
sant cū militibus, v-

matum ab Imperatoribus sum: sex ciuicas coro-
as accepi: xxij. stipendia annua in exercitu e-
uerita habeo, & maior sum annis quinquagin-
e. Quod si mihi nec stipendia omnia emerita es-
sent, ne dum atas vacationem daret: tamē, quā
uatuor milites pro me uno uobis dare, P. Lici-
ni, possem, equum erat me dimitti. Sed hac pro-
uulsa mea dicta accipiatis uelim: ipse me, quo-
d quisquā qui exercitus scribit, idoneum mili-
tem indicabit, nunquam sum excusaturus. Or-
inem quo me dignum iudicent Tribuni mili-
um, ipsorum est potestatis: ne quis me uirtute
a exercitu praestet, dabo operam, ut semper ita
ecisse me, & Imperatores mei, & qui una sti-
pendia fecerunt testes sunt. Vos quoq; equum
et commilitones, si appellationis uobis usurpa-
tis ius, quum adolescentes nihil aduersus magi-
stratum Senatusq; auctoritatem usquam fece-
ritis, nunc quoq; in potestate Senatus ac Confu-
sionem esse: & omnia honesta loca ducere, quibus
Temp. defensuri sitis.

ARGUMENTVM

ORATIONIS Q. MARCII LE-
gati Romani ad Persea regem Ma-
cedonum.

Quo propē tempore in Macedoniā P. Licinius
ōsul, cui ea provincia obuenerat, legiones trās-
portare parabat, quinque legati, in quibus Q. Mar-
cius & A. Attilius erant, missi in Grāciam. Ii re-
giones ad quas profecturi erāt. ita inter se diui-
derant cū militibus, ut Marcio & Atilio Epius,
Acte-

Actolia & Thessalia circumeundæ assignarentur, unde in Boeotiam & Euboeam transirent: inde verò in Peloponnesum trajicerent. Iam priusquàm à Corcyra digrederentur legati, à Perseo allata erant literæ, quibus inter alia ille quærebat quz nā esset causa Romanis in Græciam trajiciendi copias, aut vrbes occupandi. Iis nullum responsum aliud dare placuit, quàm quod legatis datum negotium erat vt regi nuntiarent, prædij tantum causa profectos. Quum verò Martius & Atilius obeuntes regiones attributas, iam in Thessaliam peruenissent, legati rursus à Perseo venerunt, qui facta dicendi potestate perierunt vt regi fieret potestas in colloquium veniendi. Martius non immemor hospitij Philippi regis, non grauati concessit. Datis itaque obsequiis nihil fraudis facturos Macedonas, confederunt Martius & Perseus ac prior Martius ita quæ de Perseo iactata erant ab Eumene, retulit. Ea deinde Perseus refutat.

Expectari nos arbitror, vt respondeamus literis tuis quas Corcyram misisti: in quibus quæris quid ita legati cum militibus venerimus, & præsidia in singulas vrbes dimittamus. Ad hanc interrogationem tuam & non respondere, ne nimis acerbum audienti tibi videatur. Sed quum aut verbis castigandi aut armis sit quis cædus rumpit: sicut bellum aduersus te alij quàm mihi mandatum malim ita orationis acerbiter aduersus hospitem vitiumq; est, subibo: sicut medici, quum salutis causa tristiora remedia adhibent. Ex quo regnum adeptus es, vnam rem te, qua faciendā fueri senatus fecisse censet, quod legatos Romam a veniendum fœdus miseris: quod tamen ipsi

fuisse, non renouatum, quum renouatum esset, socum atq; amicum fuit. Artetari in persequi à dicam latatum num Illyriorum fidem gulum occiderant. Persem agrum cum exercitu. By antys item eum. Cum Boeotys socijs ciuitatem, quam non fuit. Thebanos legatos venientes à nobis quærit, quàm argueret. Id & cades principium videri possunt? Dolus Eumenes rex à Romanis, prope vt victus, ante aras mactatus, ne quæ hostes Bruma dicit, certū habeo & legatos tuos re- tur a me, vno modo de, quam ob causam trangerentur, aut p- niteremur. Quare- mus, quam vera resp- paterno nostro hosp- opto vt aliquam agenda in

undz assignarentur,
am tranfirent: indi-
cerent. Iam priuilegi-
um à Perſeo allote-
ille quærebat quid
iam traiſcendi co-
nullum reſponſio-
od legatis datum es-
nt, prædij tantum
o Martius & Attilius
iam in Theſſaliam
Perſeo venerunt, quæ-
erunt ut regi fieri
tendi. Martius no-
regis, non graui-
bus nihil fraudis fe-
runt Martius & Pe-
de Perſeo iactata
deinde Perſeus te-
r, ut reſpondeamus
regiam miſiſti: &
ita legatis cum mi-
dia in ſingulas urbes
interrogationem tuam
per acerbum auſum
ui verbis caſtigant
umpit: ſicut bello
i mandatum malum
aduerſus hoſpites
cedit, quum ſalutem
hibent. Ex quo regi-
qua faciendâ fuerit
legatos Romanos
is: quod tamen ipſi
ſu-

uiſſe, non renouandum iudicat potius, quàm
num renouatum eſſet, violandum. Abruſpolim
dotum atq; amicū populi Rom. regno expul-
ſi. Artetarii interfectores, ut cade (ne quid vl-
rà dicam) latatum appareret, recipiſti, qui om-
nium Illyriorum fidiſſimū Romano nomini Re-
ulum occiderant. Per Theſſaliam & Malien-
em agrum cum exercitu contra ſœdus, Delphos
ſti. Byzantijs item contra ſœdus miſiſti auxilia
tum Bœotijs ſocijs noſtris ſecretam tibiſſi ſo-
ietatem, quam non licebat, iureiurando pepigi-
ſti. Thebanos legatos Euerſam & Callicritum
uenientes à nobis quærere malo quis interfece-
it, quàm arguere. In Ætolia bellum inteſtinum
& cades principium per quos niſi per tuos facta
videri poſſunt? Dolopes à teipſo enaſtati ſunt.
Eumenes rex à Roma quum in regnum redi-
et, propè ut victima Delphis in ſacrato loco
ante aras maſtatus, què inſimulet, piget reſer-
e: qua hoſpes Brunduſinus occulta facinora in-
licet, certū habeo & ſcripta tibi omnia à Roma
ſſe, & legatos tuos rennuaſſe. Hac ne diceren-
ur à me, uno modo vitare potuiſti, non quaren-
lo, quam ob cauſam exercitus in Macedoniam
raiſcerentur, aut præſidia in ſociorum urbes
nitteremus. Quarenti tibi ſuperbius tacuiſſe-
nus, quam vera reſpondimus. Equidem pro ut
paterno noſtro hoſpicio faueo rationi tua, &
opto ut aliquam mihi materiam præbeas
agenda tua apud ſenatum
cauſa.

Bonam causam, si apud iudices & quos ageretur, apud eosdem & accusatores & iudices agam. Eorum autē qua obiecta sunt mihi, partim ea sunt quibus nescio an gloriari debeā, partim quae fateri non erubescam, partim quae verbo obiecta, verbo negare satis sit. Quid enim si legibus vestris hodie reus sim, aut iudex Briandusinus, aut Eumenes mihi obiciat, ut accusare potius verē quam cōiuriari videantur? Scilicet nec Eumenes, quū tam multis graui publicē ac priuatim sit, alium quā me inimicum habuit: neq; ego potiorē quenquā ad ministeria facinorū, quā Rammiū, quem neq; vīquā ante videram, nec eram postea visurus, inuenire potui: & Thebanorum, quos naufragio perisse constat, & Artetari cadis mihi reddenda ratio est, in qua tamen nihil vltiā obijcitur, quā interfectores eius in regno exulasse meo. Cuius conditionis iniquitatem ita non sum recusaturus, si vos quoq; accipitis, ut quicunq; exules in Italiam, aut Romam se contulerunt his facinorum propter quae damnati sunt, aut o res vos fuisse fateamini. Si hoc & vos recusabitis, & omnes aliae gentes: ego quoq; inter ceteros ero. Et hercule, quid attinet cuiquam exilium petere, si nusquam exuli futurus locus est. Ego tamen istos, ut primum in Macedonia esset admonitus a vobis comperi, repositos, ex regno abire iussi, & in perpetuum interdixi finibus meis. Et haec quidē mihi tanquā causam dicem

no obiecta sunt: illa
facere, quod mihi e
habeant. Nam si est
ne si bellum quidem
numq; meū liceat: in
vniuersi aduersus Abr
disenderim, facinus v
& ex facere licuit, e
tam est, ut arma arm
dem me facere decui
regni vīq; ad Amph
libera capita, magni
ta millia pecorum at
terer, donec Pellam e
tus peruenisset? At en
persecutus, sed vinci
victis accidunt, pa
ego subierim, qui su
pessit quari sibi acci
Nim sum eodem mod
Dolopas armis coact
erum, iure feci meo
ditionis essent, vesse
nos. Nec si causa r
ne desideratis, sed is q
uonq; iniusta imperi
u fuisse in eos videri
si praefectum a me in
nos parauit eius les
proceffisse inde ad
rima & Pyllaon, quā
alia vota perfoluer

eo obiecta sunt: illa tanquam Regi, & qua de
cedere, quod mihi est vobiscum, disceptationem
habeant. Nam si est in fœdere ita scriptum, ut
si bellum quidem quis inferat, tueri me reg-
umq; meū liceat: mihi satendum est, quod me
armis aduersus Abrupolim socium populi Rom.
lesenderim, fœdus violatum esse. Sin autem hoc
ex fœdere licuit, & iure gentium ita cāpara-
um est, ut arma armis propulsentur: quid tan-
em me facere decuit, quum Abrupolis fines mei
egni usq; ad Amphipolim peruastasset? multa
bera capita, magnam vim Mancipiorum, mul-
a millia pecorum abegisset? Quiescerem & pa-
erer, donec Pellam & in regiam meam arma-
us peruenisset? At enim bello quidem iusto sum
ersecutus, sed vinci nō oportuit eū, neq; ea qua
ictis accidunt, pati: quorum casum quum
go subierim, qui sum armis laceesus, quid
otest quari sibi accidisse, qui belli causa fuit?
on sum eodem modo defensurus, Romani, quod
olopas armis coercuerim: quia, et si non merito
orum, iure feci meo, quum mei regni, mea
itionis essent, Vestro decreto patri attribui
neo. Nec, si causa reddenda sit, non vobis
ec fœderatis, sed ijs qui ne in seruos quidem sa-
a atq; iniusta imperia probāt, plus a quo & bo-
o seuisse in eos videri possū. Quippe Euphrato-
i Praefectum à me impositum ita occiderūt, ut
nors pœnarū eius leuissima fuerit. At quum
roceissem inde ad videndas Larissam & An-
rona & Pylleon, quod in propinquo muldō ante
bita vota persoluerem, Delphos sacrificandi
caussa

caussa ascendi. Et hic criminis augendi causa cum exercitu me fuisse adicitur: scilicet ut quoniam nunc vos facere queror, urbes occuparem, arcibus imponerem praesidia. Vocate in concilium Graeciae civitates, per quas iter feci: queratur vni quilibet militis mei iniuriam, non recusabim simulato sacrificio aliud petisse videar. Etolis & Byzantijs praesidia misimus, & cum Boeotijs amicitiam fecimus. Hac qualiacumque sunt, per legatos meos non solum indicata, sed etiam excusata sunt saepe in Senatu vestro, ubi aliquos ego disceptatores non tam aequos, quam tu. Q. Marci paternum amicum & hospitum habebam. Sed nondum Romam accusator Eumenes venerat, qui calumniando omnia detorquebat, suspecta & iniuria efficere, & persuadere vobis conaretur, non posse Graciam in libertate esse & vestro munere frui, quoad regnum Macedonia incolume esset. Circumagetur hic orbi erit mox, qui arguat nequicquam Antiochum ultra iuga Tauri remotum: gravio rem multam Asia quam Antiochus fuerit, Eumenem esse: non conquiescere socios vestros posse, quoad Regem Pergami sit: eam arcem supra capita finitimarum civitatum impositam. Ego hac, Q. Marci & A. Atrii, quae aut à vobis obiecta: aut purgatae me sunt, talia esse scio, ut aures, ut animi audientium sint: nec tam referre quid ego, aut quid mente fecerim, quam quomodo id vos factum accipiat. Conscius mihi sum, nihil me scienter deliquisse: & si quid fecerim imprudentia lapsus, corrigi me & emendari castigatione habere possim.

posse. Nihil certe armis persequatur frustra clementia gratia per gentes est, querela & expostulatio, & regibus sociis.

ARG
ORATIONIS
de victoria

Perseus, quom causa Romanum autorem pacis omnino iam multo ante bellum pios inde dies constituit. Licinium coartare, ille inter alia paraverat: facilem viam pollicebatur, & tam genere Romanorum solutos adduxerat, videntem assensum magnam habere imperatorem, qui quid impetasset sumatis militum impugnantiaque circumscribebatur. Forte Phraegem Eumenis, per minorum nuntius atque ipse Eumenes relictum. Consilium denique affertur hostem abesse. Itaque sine congressu, priores, excellere. Possim.

minis augendi causa
tur: scilicet ut quon-
dam occuparem, nre-
Vocare in conciliū
ter feci: queratur re-
ariam, non recusat
aliud petisse videat
iam misimus, & cum
s. Hac qualiacunque
olum indicata, se-
Senatu vestro, re-
on tam equos, quam
cum & hospitium ho-
m accusator Eume-
do omnia detorqui-
ere, & persuadere
Graciam in libertate
quoad regnum Ma-
cumagetur hic orbi-
uicquam Antiochia-
m: grauiorem mul-
it, Eumenem esse: m-
posse, quoad Reg-
pra capita finitimi-
Ego hac, Q. Marci
obiecta: aut purga-
e aures, ut animi au-
erre quid ego, aut qu-
omodo id vos facie-
sum, nihil me scienti-
im imprudentia la-
dri castigatione bu-
posse

posse. Nihil certè insanabile, nec quod bello &
armis persequendum esse censeatis, commisi: aut
frustra clemètia grauitatisq; vestra fama vul-
gata per gentes est, si talibus de causis, qua vice
querela & expostulatione digna sunt, arma ca-
pitis, & regibus socijs bello infertis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PERSEI AD SVOS
de victoria contra Romanos.

Perseus, quum regressi legati quos purgandi
causa Romani autore Q. Martio legato miserat,
spem pacis omnino præciderent: ad cogitatum
iam multò antè bellum animum intèdebat. Post
paucos inde dies concilio habito, quum fama cõ-
staret P. Licinium consulem cum exercitu aduen-
tare, ille inter alia quibus suorum animos præ-
parauerat: facilem victoriam vel ex hoc sibi fuisse
que pollicebatur, & quòd numero & quòd mili-
tum genere Romanis præstarent. Ac eò adhortan-
do suos adduxerat, ut sublato clamore, cum fre-
quenti assensu magna pars eum bonum modò a-
nimum habere iuberet: se paratos alii dicerent
quicquid imperasset, impigèrè præstare. Ita con-
firmatis militum animis, ipse ad obsidendas op-
pugnandasque circa ciuitates cum copijs profi-
ciscitur. Fortè Pherzos agros, qui erant ditionis
& regni Eumenis, perueniati ab eo, in castra Ro-
manorum nuntius attulerat. Quo periculo mo-
tus ipse Eumenes rem ad P. Licinium consulem
deferret. Consilium de ea re captum antequam fi-
nirètur, affertur hostes magno numero hand pro-
cul abesse. Itaque signum ex templo datum. Bis
inde congressi, primum ignari vtri victi aut vi-
ctores, excessere. Postero die ad eundem locum

Perseus castra mouit: tandem manu confertum est. Eo praelio victi Romani, in quo spolia caesorum & multi viui in Persei venere in potestatem, quae inter milites diuisit. Romanos victos non coestitia modo, sed etiam pauor tenebat, ne ex templo castra hostis aggrediretur. In qua trepidatione consilium attulit Eumenes, si castra trans Peneum amnem transferretur, in tuto omnia fore. Quod iam factum esse quum Perseus postridie cerneret, peccatum esse grauius fassus est, quod pridie victis non institisset, multo tamen magis, quod nocte foret cessatum. Ille nihilominus elato animo suos ad concionem vocat, ad quos in hunc modum de victoria verba fecit.

Prauidicatum euentum belli habetis: meliorem partem hostium, equitatum Romanum, quo inuictos se esse gloriabatur sudistis. Equites enim illis principes inuentuti equites seminarium Senatus: inde lectos in patrum numerum Consules: inde Imperatores creant. Horum spolia paulo ante diuisimus inter vos. Nec minorem de legionibus peditum victoriam habetis, quae nocturna fuga vobis subtraeta, naufragorum trepidatione passim natantiu flumen compleuerunt. Sed facilius nobis sequentibus victos, Peneum superare erit, quam illi trepidantibus fuit: transgressique ex templo castra oppugnabimus, quae hodie cepissemus, nisi fugissent. Aut si acie decernere volent, eundem pedestris pugna euentum expectate, qui equitum in certamine fuerit.

EX LIB. IV
EX QVARTOARG
ORATIONIS
Consul

Creata erat consule
dinus Crassus, quon
rat. Ex templo in prou
decretis omnibus c
essent: apparebatur
iū gesturū, quod ei
solere quae ad ipsū
legati eo pramitte
tū cognoscere. Ac
in senatu expectari
de prouincia referre
set, & legati nondū
in mora quin prohi
tim ciuitatum lega
festum in curia in c
populum de suo in

A Nimadue
rem mihi
ciam, gr
quon aut Consul
magistratum missi
quae quia bello in
no, existimatis d
tū per me imponi p
forti spero, eos sen
esse. Hac partem op
illud affirmare pr
nirope nam surum

EX QVARTO (NAM IN TER-
tio nulla est.)

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. ÆMILII PAULI
Consulis ad populum.

Creata erāt cōsules, L. Æmilius Paulus, & C. Li-
cinius Crassus, quorū Paulo Macedonia obuene-
rat. Extēplō in prouinciā cū profecturū credebat,
decretis omnibus quæ ei bello Macedonico vsui
essent: apparebatq; omnib. nō segniter cū id bel-
lū gesturū, quōd crederetur iā multō ante agitare
solere quæ ad ipsū bellū pertinerēt, quum petit vt
legati eō pramitterētur, qui rerū omniū illic sta-
tū cognoscerēt. Ac per paucis inde diebus quum
in senatu expectatione patres essent quidnā ille
de prouincia referret, quū nihil se habere dixis-
set, q̄ legati nondū rediissent, sed extēplō nihil
in mora quin proficisceretur vbi rediissent, inte-
rim ciuitatum legationes audiri posse: ille con-
festim in curia in concionem progressus, ita ad
populum de suo imperio verba fecit.

A Nimaduertisse videor, Quirites, maio-
rem mihi sortito Macedoniam prouin-
ciam, gratulationem factam, quam
quum aut Consul essem cōsalutatus, aut quo die
magistratum inissem: neq; id ob aliam causam,
quā quia bello in Macedonia, quod diu trahi-
tur, existimastis dignū maiestate populi Ro-
mā per me imponi posse. Deos quoq; huic fauisse
sorti spero, eosdemq; in rebus agendis assuturos
esse. Hac partim opinari, partim sperare possum.
Illud affirmare pro certo habeo audeoq; me om-
ni ope adniscurum esse, ne frustra vos hanc spem

de me conceperitis. Quae ad bellum opus sunt, & Senatus decrevit, & (quoniam exemplo proficisci placet, neque ego in mora sum) C. Licinius collega vir egregius, aequè enixè parabit ac si ipse id bellum gesturus esset. Vos, quae scripsere Senatui aut vobis, credite: rumores credulitate vestra ne allatis, quorum auctor nemo extabit. Nam nunc quidem (quod vulgo fieri hoc praecipue bene animaduerti) nemo tam fama contemptor est, cuius non debilitari animus possit. In omnibus circulis, atque etiam (si Dijs placet) in conuiuijs sunt, qui exercitus in Macedoniam ducent: ubi castra locanda sint, sciant: quae loca praesidijs occupanda, quando, aut quo saltu intra Macedonia, ubi horrea ponenda: quae terra marique subuehantur comeatus: quando cum hoste manus conferenda: quando quiescendum sit. Nec quid melius faciendum sit, modò statuunt, sed quicquid aliter, quam ipsi censuere factum est, Consulem veluti dicta die accusant. Hae magna impedimenta res gerentibus sunt. Neque enim omnes tam firmi & constantis animi contra aduersum rumorem esse possent, quam Fabius fuit, qui suum imperium minui per vanitatem populi maluit, quam secunda fama male rem gerere. Non sum is, qui non existimem admonendos duces esse: imò eum, qui de sua vnius sententia omnia gerat, superbum iudico magis: quam sapientem. Quid ergo est? Primum ad prudētibz, & proprie rei militaris peritis, & vsum doctis, monendi Imperatores sunt: deinde ab ijs qui inter sunt gerendis qui loca: qui hostem qui

qui temporum opus
eodem velut nauig
tag, si quis est, qui
mili in eo bello quon
deneget operam Reip
cum veniat: nane, e
nam a me inuabit
& otium urbanum
tat, e terra ne guber
sa praebet vrbis: loq
nos castrensibus con
ficiat.

ARGV
ORATIONIS
li Consu

Gessis aliquid pro
migno labore Mace
tan, Perseus insequen
consilio congressien
ad meridiem hora di
post circumactam sel
uere oppletum, sol in
tam sentiebantur. In
quitate, tamen Rom
quam cum hoste integ
que per simulationem
vedo singulos ordines
ad certamen militum
se solis acta, simul fer
contotio iuminui,
tin, mixtque pilis stat
Paulus ut frontem ca
lani milites facti son
duces erant qui pugn

qui temporum opportunitatem vident, qui in
eodem velist nauigio participes sunt periculi. r-
taq; si quis est, qui quod è Repub. sit, suadere se
nisi in eo bello quod gesturus sum, confidat, ne
deneget operam Reipub. & in Macedoniam ma-
ritum veniat: nunc, equo, tabernaculo, viatico
uiam à me iuuabitur. Si quem facere id piget.
& otium urbanum militia laboribus praeop-
at, è terra ne gubernauerit. Sermonum satis è-
sa praeberit vrbs: loquacitatem suam contineat:
eos castrensibus consilijs contentos futuros esse
fiat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. AEMILII PAVL-
li Consulis ad milites.

Gestis aliquod praelijs continuos dies, quum
magno labore Macedonas Romani persequeren-
tur, Perseus insequenti die suos in aciem educit
consilio congregiendi cum Romanis. Iam tum
ad meridiem hora diei vergebat, tempus anni
post circumactum solstitium erat, iter multo pul-
uere oppletum, sol incalcescebat, lassitudo & sitis
am sentiebantur. In tanta rerum omnium ni-
quitate, tamen Romani alacres nihil malebant
quam cum hoste integro & recenti congredi. Ita-
que per simulationem Aemilius consul circume-
ando singulos ordines adhortari non desistebat
ad certamen militum animos. At quum increscen-
te solis aestu, simul sensum vultus vigor, vocumq;
contentio imminui, quidam incumbentes scu-
tis, vixi que pilis stare viderentur: tum imperat
Paulus vt frontem castrorum metarentur. Quare
pauli milites facti sunt. Tam legati multi atque
duces erant qui pugnaturum consulem credobant

Silentibus itaque alijs, vnus P. Nasica extitit qui ausus est monere consulem ne vincendi oblatam occasionem omitteret. Cui respondit se didicisse multis belli casibus quādo pugnandū, quādo abstineādū pugna esset: aliaq; multa: quibus auditis cōtuit adolescens. Postero die aduocata conuentione ita rationem pugnae dilatae suis reddidit.

P Nasica egregius adolescens, ex omnibus vnus, quibus hesternā die pugnari placuit, denudauit mihi suum consilium: idem postea, ita ut transisse, in meam sententia videri posset, tacuit. Quibusdam alijs absentem carpere Imperatorem, quā presentem moneri melius visum est. Et tibi, P. Nasica, et quicumq; idem, quod tu occultius senserunt, non grauius reddere dilata pugna rationem. Nam tantum abest, ut me hesternā quietis paeniteat, ut seruatum à me exercitum eo consilio credam. In qua me opinione esse, ne quis sine causa vestrum credat, recognoscat agedum mecum (si videtur) quā multa pro hoste, et aduersus nos fuerint. Item omnium primum quantum numero non praesent, neminem vestrum nec antè ignorasse, et hesternā die implicatam intuentes aciem, animaduertisse certum habeo. Ex hac nostra paucitate quarta pars militū presidio impedimentis relicta erat: nec ignauissimū quēq; reliqui ad custodiā sarcinarum scitis. Sed fuerimus omnes: parū hoc tandē esse credimus, quod ex his castris, in quibus hac nocte mansimus, exituri in acie hodierno, aut ad summū crastino die, si ita videbitur, Dijs bene iuuantibus sumus? Nichilne interest, utrum militem quem neq; vi-

labor

labor hodie, neq;
integrum in tentorio
in aciem plenum
viximo educat: an lo
nere sessam, mādente
citius, ore atq; oculis
meridiano sole, hosti
nulla re antè consum
rat? Quis, pro Deum
meri atq; imbellis, f
erit? Quid quod hu
struxerant aciem, r
bant compositi suis q
repente trepidandū
et incompotitū conc
ciem quādam inēdilit
semus: castra mouit a
tum ad eam iter pra
tota omnia: an nibi
dum campum, in quo
frit castra mouit a
tutus ducebant esse:
qui iactate tempestat
eat. Idēo quum mu
fili quoq; valido p
tutus erat, etiam si p
cūto haberetur. Cast
nullo persugit. Qu
mū prospera pugna
impulsi, tempore suo in
n facta, victorem ho
duta est militaris hi

P. Nafica extitit qui
ne vincendi oblatam
respondit se didicisse
pugnandū, quādo ab
multa: quibus auditi
o die aduocata cos
lata suis reddidit.

hilefcens, ex omnib
rna die pugnari pla
nibi suum consiliu
in meam sententia
dam alijs absente
presentem monuit.
Nafica, & quicunq
erunt, non grauab
em. Nam tantum
penitent, ut seru
glio credam. In qu
sine causa vestrum
mecum si videtur
diuersus nos fuerim
tantum numero no
runt nec ante igno
re at am intuentes
m habeo. Ex hac no
milium presidio imp
cauissimū quēq; relo
scitis. Sed fuerim
se credimus, quod
te mansimus, exiit
summo crastino die
antibus sumus & do
litem quem neq; tu
labo

abor hodie, neq; operis fatigauerit, requietum,
integrū, in tentorio suo arma capere iubeas, atq;
aciem plenum virum, vigetem & corpore &
nimo educas: an longo itinere fatigatum, & o
ere sessam, madentē sudore, ardentibus siti fau
ibus, ore atq; oculis repletis puluere, torrentem
meridiano sole, hosti obicias recenti, quieto, qui
ulla re antē consumptas vires ad praelium affe
at? Quis, pro Deū fidem, ita comparatus vel
uers atq; imbellis, fortissimum virum non vi
erit? Quid? quōd hostes per summum ocium in
ruxerant aciem, reparauerant animos, sta
ant compositi suis quisq; ordinibus: nobis tunc
epente trepidandum in acie instruenda erat,
& incompositis concurrendum? At hercule a
ciem quidem incōditam inordinatamq; habuiss
mus: castra munita, promissa aquationem, tu
um ad eam iter presidij impositis, explorata
irē omnia: an nihil nostri habentes prater nu
um campum, in quo pugnaremus? Maiores ve
ri castra munita portum ad omnes casus exer
itus ducebant esse, unde ad pugnam exirent,
uo iactati tempestate pugna, receptum habe
ent. Idēd quum munimentis ea sepiissent, pra
dio quoq; valido firmabant, quod qui castris
vutus erat, etiam si pugnando acie vicisset, pro
victo haberetur. Castra sunt victori receptacu
ū, victo perfugium. Quā multi exercitus, quibus
inus prospera pugna fortuna fuit, intra vallū
ēpulsi, tepore suo interdū momēto post, eruptio
e facta, victorem hostem pepulerunt & Patria
tera est militaris hac sedes, vallūq; pro muni

bus, & tentorium suum cuiq; militi domus ac penates sunt. Sine ulla sede vagi dimicassetis, ut quò victores nos reciperemus? His difficultatibus & impedimentis pugna, illud opponitur: quid si hostis hac interposita nocte abisset, quantum rursum sequendo eum penitus in ultimam Macedoniam exhauriendum laboris erat? Egi autem neq; mansurum eum, neq; in aciem copias educturum fuisse certum habeo, si cederet hinc statuisset. Quando enim facilius abire fuisset quam procul essemus, quam nunc, quam in certicibus sumus, nec falleret nos nec inter diu nocte abeundo? Quid autem est nobis aptius, quam ut quorum castra praesta fluminis ripa tutavalle insuper septa, ac crebris turribus, oppugnare adorti sumus: eos relictis munimentis agmine effuso abeuntes, in patentibus campis tergo adoriamur? Haec dilata pugna ex hesternadie in hodiernum, causa fuerunt. Pugnare enim & mihi placet: & ideo quia per Enipeum amnes septa ad hostem via erat, alio saltu deiectis hostium praesidijs novum iter aperui: neq; priusquam debellavero, absistam.

Samothracam
enim obuenerat, app
illustis adolescer
esse audiret, petij
ret potestas. Permi
insula falso facta a
quam responsum e
gitur, inquit, polla
homicida violavit
magistratum ad Pe
usodrum Cretense
herium cadis Eum
cadis. Perseus euo
nitur qui quamuis se
que iudicio statue
salutem sibi quere
fit Perseus. Eo ve
casus expertum per
mos abalienavit,
tent, ille prope sol
pere cogere tur. Oro
tensem ad se vocat
deueneret. Rex no
quam in portu na
mis tenebris solu
in littore, quam lu
spitium redire, in
dam obscurum de

EX QVINTO QVINTAE
decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. ÆMILII AD

*Perseum, qui se permiserat Ro-
manis.*

Samothracam oppidum classis Cn. Octauij, cui obuenerat, appulsa erat: ubi quum L. Attilius illustris adolescens populum ipsum in concione esse audiret, petijt vt sibi alloquendi populi fieret potestas. Permissio, quæreæ cœpit utrum ea insula falso sacra atque inuiolati soli esset. Cui quum responsum esset verè sanctam esse. Quid igitur, inquit, pollutam sanguine Eumenis regis homicida violauit? Tum alijs iactatis, summum magistratum ad Persea mittunt, qui nuntiaret Euandrum Cretensem (is est quo vsus erat administrum cædis Eumenis faciendæ Delphis) argui cædis. Perseus euocato Euandro rem totam exponit: qui quamuis se mortem subiturum esse, quam quæ iudicio statueretur, dixerat. At quum fuga salutem sibi quæreæ velle videretur, interfici iussit Perseus. Eo verò facinore in amicum per tot casus expertum perpetrato, ira omnium à se animos abalienauit, vt omnes ad Romanos transirent, ille prope solus relictus, fugæ consilium capere cogeretur. Oroandem itaque quendam Cretensem ad se vocat, cui mandat vt se ad Cotym deueheret. Rex nocte media ad litus profectus, quum in portu nauem non inueniret (nam primis tenebris soluerat) vagatus aliquandiu frustra in littore, quum lux appeteret, non ausus in hospitium redire, in templo prope angulum quandam obscurum delituit. Interim per præconem

ex Cn. Octavio pronuntiatur, regios liberos Macedonasque alios, si transirent ad Romanos, libertatem suaque omnia servaturos. Ad eam vocem omnes transeunt, regique liberi Octavio traditi, praeter Philippum maximum natu, qui cum rege relictus est. Quod quum ad Persea allatum esset, tum se filiumque Octavio permisit. Paucis post diebus, Cn. Octavius Perseum in castra ad Paulum consulem mittit, praemissis literis quibus monebat, regem in ipsius fore potestate qui adduceretur. His recitatis, Q. Aelium Tuberonem ei mittit obviam, ceteros in pratorio manere iubet. Iam in pratorium introducebatur, quum Paulus consul aliquantum progressus, regi dextram porrigit, submittentemque se ad pedes, comiter tollit: nec attingere genua passus, introductum in tabernaculum confidere adversus advocatos in consilium iussit. Tum vero quum ab eo rogatus qua tandem motus iniuria bellum adversus Romanos suscepisset, quo se regnumque in ultimum discrimen adduxerat, terram intuens, diu tacitus fieret, rursus consul ita eum alloqui coepit.

Si iuvenis regnum accepisses, minus equidem mirarer ignorasse te, quam gravis, aut amicus, aut inimicus esset populus Roma. Nunc vero, quum & bello patris tui, quod nobiscum gessit, interfuisses, & pacis postea, quam cum summa fide adversus eum coluimus, meminisses: quod consilium, quorum & vim bello, & fidem in pace expertus esses, cum ijs tibi bellum esse quam pacem malle? (Nec interrogatus, nec accusatus quum responderet) utcumque tamen hac, siue errore humano, seu casu, seu necessitate inciderunt, bonum animum babe: multorum Re-

gum populorum
mentia, non mod
duciam salvis p
seo: Latine de
nris mutationis
praeque dico, iun
hilin quinquam
decer, nec presen
cusper ferat, inee
animum nec pro
uerja infringet.

Rhodium in mu
factis apparuerat
Macedonici Perse
litium qua fraude
per tulerunt. Ac v
Perseo stare videt
nici tumultibus R
bello vastari suos
pateam Perseo co
veina quaedam effi
telligi poterat, &
Romanum saepe ce
tur per fraudem m
nihil legatis aliud
aito eo bello (qu
tusa quaeque pra
fita & laboribus
leo vero capto &
mittunt, qui i

gum populorum casibus cognita populi Ro. clementia, non modo spem tibi, sed propè certam fiduciam salutis prabet (Hac Græco sermone Perseo: Latine deinde suis) Exemplum insigne cernitis mutationis rerum humanarum. Vobis hoc præcipuè dico, iuvenes, idè in secundis rebus nihil in quenquam superbè ac violenter consulere decet, nec præsentì credere fortuna, quum quid vester ferat, incertum sit demum vir erit, cuius animum nec prospera statu suo efferret, nec aduersa infringet.

ARGUMENTVM

ORATIONIS RHODIORVM IN
Senatu.

Rhodium in multis legationibus in Græciam factis apparuerat Romanis ià inde ab initio belli Macedonici Perseo regi fauisse. Quod suum consilium qua fraude ac simulatione poterant, semper tæxerunt. Ac vt magis pro Romanis quam pro Perseo stare viderentur, in magnis belli Macedonici tumultibus Romam legatos misere, qui eo bello vastari suos fines dicerent, agerentque de pace cum Perseo componenda. Inter alia legati verba quadam effutuerant ex quibus facillè intelligi poterat, & inita à Rhodijs contra populū Romanum sæpe consilia, & ea quæ tum dicerentur, per fraudem modò iactari. Itaque Romani nihil legatis aliud responderunt, quàm quòd finito eo bello (quod breui futurum erat) ciuitates sua quæque præmia ex impensis in id bellū factis, & laboribus exhaustis acceptura essent. Perseo verò capto & victo, legatos rursus Romam mittunt, qui in veste candida Romanis gratula-

tularentur de Perseo victoriam. li & hospitium sibi dari & senatum primo quoque tempore petebant. Qua de re consulti à M. Iunio consule patres, censuerunt nullum hospitale ius in ijs seruandum. Senatusconsulto ijs cognito, ex templò consulē qui retulerat dēcretum, omnesq; qui aderant orabant vt plus momenti ad gratiam vetera sua merita apud eos haberent, quā noua & falsa crimina ad damnationem. Nec his contenti, sordida veste sumpta, domos principum cum precibus & lacrymis adibāt, orantes vt prius causam cognoscerent quā condemnarentur. Rhodij in hac causa M. Iuuentium Tatuam pratorē, cuius inter ciues & peregrinos iurisdictio erat, aduersarium habebant, qui primo quoque tempore rogationem promulgat, non ante consulto senatu (quod nefas erat) vt Rhodij bellum indiceretur. Huic actioni duo tribunipl. aduersabantur. Certamine inde orto ea tota res in aduentum consulis intercessionē tribunorum pleb. differtur. Interim Rhodij, in senatum puto (nam hac in parte multa desiderantur) introducti, causam suā in hanc sententiam egerunt.

Peccauerimusne, adhuc dubium est: peccatas, ignominias omnes iam patimur. Antea Carthaginensibus victis, Philippo Antiocho superatis, quum Romam venissemus ex publico hospitio in curiam gratulatum vobis, P. C. ex curia in Capitolium ad Deos vestros donaferentes, nunc ex sordido diuersorio vix mercede recepti, ac propē hostium morē extra urbem manere iussi, in hoc squalore venimus in curiam Romanam Rhodij, quos prouincijs nuper Lycia atq; Caria, quos premijs atq; honoribus amplissimis donastis. Et Macedonas Illyrios

que

que liberos esse, vt
uerint antequam
usquam fortuna
elementiam popul
aliud quā quie
nisi facturi esset
qui ideo felicia
fuit, pra vobis fert
uocatis, quā pr
suscipiente gloriā
nata, Carthagini
Gracia in seruitiū
bal pecunia, auxil
Antiochus ipse vult
ex Asia accersitus
Demetriade, & Cl
larum occupato, d
tere conatus. Cum
alij interfecti Reg
populorum causa b
titulum nostra cat
turi sumus? Nondū
Polyarato, & Dion
intraderemus vob
Rhodij eque noxy e
illa crimen esset? P
quemadmodum A
vobis aduersus Reg
cesserimus. Que
uocare, & quā m
cam, L. Emilium
causam vestris in

ONES

li & hospitium
ne tempore pe-
nio consule pa-
e ius in ijs ser-
mito, extemplo
i, omnesque qui
ad gratiam ve-
quàm noua &
Nechis conten-
principum cum
tes vt prius cau-
narentur. Rho-
alum pratorē,
iuridictio erat,
o quoque rem-
nēte consulo
bellum indi-
pl. aduersaban-
res in aduentum
um pleb. differ-
uto (nam hac in
ucti, causam suā
ubium est: po-
patimur. An-
ctis, Philippi
nam venissemus
ratulatum vo-
ad Deos vestros
diuersorio vi-
um more extra
lore venimus in
s provincijs nu-
ijs atq; honori-
cedon as Illvris
qui

quē liberos esse, vt audiuimus, iubetis, quum ser-
uierint antequam vobiscum bellarent: (nec cu-
iusquam fortuna inuidemus, imò agnoscimus
clementiam populi Romani) Rhodios, qui nihil
aliud quam quiescerunt hoc bello, hostes ex so-
cijs facturi estis? Certe quidem vos estis Roma-
ni, qui ideo felicia bella vestra esse, quia iusta
sint, pra vobis fertis: nec tam exitus eorum, quod
vincatis, quam principijs, quod non sine causa
suscipiat, gloriāmini. Messana in Sicilia oppug-
nata, Carthaginienses, Athenae oppugnatae, &
Gracia in seruitutem petita, & adiutus Anni-
bal pecunia, auxilijs Philippum hostem fecerūt.
Antiochus ipse ultra ab Aetolis hostibus vestris
ex Asia accersitus, classe in Graciam traiecit,
Demetriade, & Chalcide, & saltu Thermopy-
larum occupato, de possessione imperij vos dei-
cere conatus. Cum Perseo socij vestri oppugnati,
alij interfecti Reguli, principesq; gentium aut
populorum causa belli vobis fuere. Quem tādē
titulum nostra calamitas habitura est, si peri-
turi sumus? Nondum segrego ciuitatis causam à
Polyarato, & Dione ciuibus nostris, & ijs, quos
vt traderemus vobis, adduximus. Si omnes
Rhodij aque noxij essemus, quod nostrum in hoc
bello crimen esset? Persei partibus fauimus: &
quemadmodum Antiochi Philippiq; bello pro
nobis aduersus Reges, si nunc pro Rege aduersus
vos sterimus. Quemadmodum soleamus socios
inuare, & quàm impigrè capeffere bella, C. Li-
nium, L. Aemilium Regillum interrogate, qui
classibus vestris in Asia praefuerunt. Nunquam
vestra

vestra naues pugnauere sine nobis : nostra classi
pugnauimus semel ad Samum, iterum in Pam-
phylia aduersus Annibalem Imperatorem: qua
victoria nobis eo gloriosior est, quod quam ad
Samum magnam partem nauium aduersa pu-
gna, & egregiam inuentutem amissemus, non
tanta quidem clade territi, iterum ausi sumus
regia classi ex Syria venienti obuiam ire. Ha-
non gloriandi causa retuli (neque enim eam non
nostra est fortuna) sed ut admonerem, quem
admodum adiuuare socios solerent Rhodij. Pra-
mia, Philippo & Antiocho deuictis, am-
plissima accepimus à vobis. Si qua vestra
nunc est fortuna Deum benignitate, & virtus
vestra, ea Persei fuisset, & pramia peritum a
victorem Regem venissemus in Macedoniam
quid tandem diceremus? pecuniam ne à nobis
adiutum, an frumento? auxilijs terrestribus, a
naualibus? Quod praesidium tenuisse nos? ubi
pugnasse aut sub illius discibus, aut per nos ip-
sos? Si quareret, ubi miles noster ubi naus in-
tra praesidia sua fuisset, quid responderemus
Causam fortasse diceremus apud victorē quem
admodum apud vos dicimus. Hoc enim legatē
utroque de pace mittendo consecuti sumus, ut non
ab utraque parte gratia iniremus, ab altera eti-
crimen & periculum esset. Quamquam Perseus ve-
rē obijceret, id quod vos non potestis P. C. nos prin-
cipio belli misisse ad vos legatos, qui polliceren-
tur vobis quae ad bellum opus essent: naualibus
armis, inuentute nostra, sicut prioribus bellis, a
omnia paratos fore. Ne praestaremus, per vo-

stet, qui de quacumque
fra auxilia estis
tanquam hostes, non
mus officio, sed a
mus. Quid igitur
est in ciuitate vestra
merito offenderetur
iam non quod factu
ad eo in animo, sed prae
culpa segregatur
non & improbos
multitudinem se
fuisse auarum, qui
ventur: & secessissim
nec in potestate ve
hactenā bene mor
mirari quisquam
qui Regis amicitia
consilijs deprauare
luerunt, quam ut
terito (id quod gra
men ciuitatis nostrae
ad vos & ad Perse
felix consilium, su
uator stultissimum
constat, tanquam
quem ad submou
Pelomaum Reges
tamen ea sine super
est eadem quae ap
lani ciuitatum, qu
lani gentes quog

steti.

is: nostra classis
 terum in Pam-
 peratorem: qui
 quod quum a-
 um aduersa pa-
 missemus, ni-
 rum ausi sumus
 uiam ire. Hu-
 q; enim ea nu-
 onerem, quem
 ent Rhodij. Pre-
 deuictis, an-
 Si qua vestra
 te, & virtute
 ia petitum a-
 Macedoniam
 niam ne à nobis
 terrestribus, a-
 uisus nos? vi-
 aut per nos in-
 er ubi naui-
 responderemus
 uia victore quem
 Hac enim lega-
 i sumus, vti-
 us, ab altera eni-
 aqua Perseus re-
 istis P.C. nos pro-
 i, qui pollicerentur
 essent: naualibus
 rioribus bellis
 remus, per-
 ste-

stetit, qui de quacunque causa tum a spernati no-
 stra auxilia estis. Neque fecimus igitur quicquam
 tanquam hostes, neque bonorum sociorum defui-
 mus officio, sed à vobis prohibiti prestare fui-
 mus. Quid igitur? nihil ne factum neque dictum
 est in ciuitate vestra, Rhodij, quod nolletis, quod
 merito offenderetur populus Romanus? Hinc
 iam non quod factum est defensurus sum, non
 adeo insano, sed publicam causam à priuatorum
 culpa segregaturus. Nulla enim est ciuitas, qua
 non & improbos ciues aliquando, & imperitam
 multitudinem semper habeat. Etiam apud vos
 fuisse audini, qui assentando multitudini grassa-
 rentur: & secessisse aliquando à vobis plebem,
 nec in potestate vestra Rempublice fuisse. Si hoc in
 hac tam benè morata ciuitate accidere potuit,
 mirari quisquam potest, aliquos fuisse apud nos,
 qui Regis amicitiam petentes, plebem nostram
 consilijs deprauarent? qui tamen nihil ultra va-
 luerunt, quam ut in officio cessaremus. Non pra-
 teribo (id quod grauissimum est in hoc bello) cri-
 men ciuitatis nostra. Legatos eodem tempore, &
 ad vos & ad Persea de pace misimus: quod in-
 felix consilium, furiosus, ut postea audiuimus,
 orator stultissimum fecit: quem si locutum
 constat, tanquam C. Popilius legatus Romanus,
 quem ad submouendos à bello Antiochum &
 Ptolomaum Reges misistis, loqueretur. Sed
 tamen ea sine superbia, sine stultitia appellanda
 est, eadem qua apud vos, & apud Persea fuit.
 Iam ciuitatum, quam singulorum hominum mores
 sunt: gentes quoque alia iracunda, alia audaces.

qua-

quadam timide, in vinum, in venerem promiores alia sunt. Atheniensium populum fama est celerem, & supra vires audacem esse ad conandum: Lacedamoniorum cunctatorem, & vix in ea quibus fudit, ingredientem. Non negauerim & totam Asia regionem inaniora parere ingenia, & nostrorum tumidiorem sermonem esse, quod excellere inter finitimas ciuitates videamur, & id ipsum non tam viribus nostris, quam vestris honoribus ac iudicijs. Satis quidē & tū in praesentia castigata illa legatio erat, cum tam tristi responso vestro dimissa. Si tum parum ignominia pensum est, hac certē tam miserabili ac supplex legatio, etiam insolentioris, quā illi fuit, legationis satis magnum piaculum esset. Superbiam, verborum praesertim, iracundi oderrunt, prudentes irridunt, utiq; si inferioris aduersus superiorem est: capitali poena nemo unquam dignam iudicauit. Id enim vero periculum erat, ne Romanos Rhodij contemnerent: etiam Deos aliqui verbis ferocioribus increpant, ne ob id quenquam fulmine ictum audimus. Qui igitur superat quod purgemus, si nec factum hostile ullum nostrum est, & verba trimidiora legati, offensionem aurium, non perniciem ciuitatis meruerunt? Voluntatis nostra tacitē velutitem aestimari vestris inter vos sermonibus audio P. C. fauisse nos Regi, & illum vincere maluisse: ideo bello persequendos esse credunt. Alii vestrum, voluisse, quidem nos hoc, non tamen ob id bello persequendos esse: neq; moribus, neque legibus vllius ciuitatis ita comparatum esse, ut

si qm

qui vellet inimici
quo id fiat, capitis da
nem crimine liberauit
muri: ipsi nobis hanc de
victus quid argumē
locutem a facto) om
principum nostrorum
uerunt, non postulo
tatum vestrarum
dici sunt. Illud deprec
na. Non estis vos illi
ita. Hoc qui sciebat
gerunt, aut mortem
tati a nobis in potest
ter Rhodij sicut grat
tatio ne penam quid
no benef. Forum co
sumus in officio est, ex
pessis bella per hos
quid vno bello cessau
natis pro vobis pugna
dam, Persa tanq
am nos absoluit, v
de nobis si iudican
dicare, P. C. sit Rho
dicatur. Non enim d
quod inferre potestis,
nemo Rhodiorum ar
si. Si persequer abitis in
mus, quo hanc fuisse
seramus: omnia liber
vorum virorum, for

viuere in promi-
pulum fama est
em esse ad cona-
torem, & vix in
Non negauerim
iora parere inge-
sermonem esse,
ciuitates videat-
ibus nostris, quam
Satis quidem & ius-
tio erat, cum tam
Si tuum parum te-
de tam miserabili
uentioris, quam illa
in piaculum esse.
am, iracundi odo-
se, si inferioris ad-
i poena nemo vir-
uimus uero periculum
memerent: etiam
us increpant, nos
m audimus. Quod
si nec factum ho-
rba trimidiora lo-
perniciem ciuita-
nostra tacite vellet
sermonibus au-
illum vincere ma-
esse credunt. Alij
nos hoc, non tam es-
neg, moribus, neque
nparaturo esse, ut
si qu-

si qui vellet inimicum perire, ut si nihil fecerit
quo id fiat, capitis damnetur. His qui nos poena,
non crimine liberant. gratiam quidem habe-
mus: ipsi nobis hanc dicimus legem, si omnes vol-
uimus quod arguimur, (non distinguimus vo-
luntatem a facto) omnes plectamur. Si alij
principum nostrorum vobis, alij Regi fa-
uerunt, non postulo, ut propter nos, qui
partium vestrarum fuimus: Regis fautores
salui sint. Illud deprecor, ne nos propter eos perea-
mus. Non estis vos illis infestiores, quam ciuitas
ipsa: & hoc qui sciebant, plerique eorum aut pro-
fugerunt, aut mortem sibi consciscuerunt: alij da-
nati a nobis in potestate vestra erunt, P. C. Ce-
teri Rhodij sicut gratiam nullam meriti hoc bel-
lo, ita ne poenam quidem sumus. Priorum nostro-
rum benefactorum cumulus, hoc quod nunc ces-
satum in officio est, expleat. Cum tribus Regibus
gessistis bella per hos annos: ne plus obsit nobis
quod uno bello cessauimus, quam quod duobus
bellis pro vobis pugnauimus. Philippum, Antio-
chum, Persea tanquam tres sententias ponite:
duo nos absolunt, una dubia est, ut grauior sit.
Illi de nobis si indicarent, damnati essemus: vos
iudicate, P. C. sit Rhodus in terris, an funditus
deleatur. Non enim de bello deliberatis, P. C.
quod inferre potestis, gerere non potestis, quam
nemo Rhodiorum arma aduersus vos laturus
sit. Si perseuerabitis in ira, tempus a vobis pete-
mus, quo hanc funestam legationem domum re-
feramus: omnia libera capita, quicquid Rho-
diorum virorum, foeminarum est, cum omni
pecu-

paucina nostra naues conscendemus, ac relictis
penatibus publicis priuatisque Romam venie-
mus: & omni auro & argento, quicquid pu-
blici, quicquid priuati est, in comitio, in vesti-
bulo curiæ vestrae cumulo, corpora nostra cō-
iugumque, ac liberorum vestra potestati permit-
temus, hic passuri quodcumque patiendum erit:
procul ab oculis nostris vrbs nostra diripiat,
incendatur. Hostes Rhodios esse Romani iudica-
re possunt: est tamen & nostrum aliquod de no-
bis iudicium, quod nunquam iudicauimus nos
vestros hostes: nec quicquam hostile, etiamsi o-
mnia patiemur, faciemus.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. SERVILII PRO

L. Æmilio Paulo, vt ei triumphus con-
tra militum maledicentiam
decerneretur.

Capto deuictoque Perseo, legibusque Mace-
donibus impositis, quum Romam L. Æmilius
Paulus consul trajicere cum suis pararet, pradam
ipsam in milites ita diuisit, vt quum in equitem
ccc. denarij, in peditem cc. diuisi essent, facile
ipsi constaret eorum animos expletos non esse.
In ea tamen militum de se opinione Romam
aduerso Tiberi subuehitur, quo paucos post dies
Anicius & Octavius classe sua aduecti sunt. Tri-
bus his à senatu triumphus decretus erat, man-
datumque Q. Cassio pratori, ageret ex patrum au-
toritate cum tribunis plebis, vt rogationem ad
plebem promulgarent, vt quo die in vrbe trium-
phantes veherentur, ijs imperium esset. Trium-
phe

pho Anicio & Octa-
uio ceterum Æmili-
us habuit, quos
tribunis militum
sua fuerat, per su-
implauerat vt fre-
quenter, prohibi-
tione ante dicta pro-
reto in Capitolio T-
is eam rogationem
etiam priuatis (vt in-
ceadit: quum ille id-
esset, & a tribunis
differrent quæ cōtra-
let, quoniam eius-
pus desiderarent, Ta-
quid vellet iubet. Ill-
dum dei eius reliqui
prospicendo extrahi-
nimusquam seuerum
laboris prædicatio pl-
diderat, ab eo in iur-
doctores ita arctata,
fuerat eret, & horrid-
eodem victoribus in-
sualisque vocibus
ita militum animos
frequenter Capitolii
prima tribus intro ve-
nat, quum rei indige-
quæ frequentia in Ca-
dequam vociferante-
mionem debito frau-
tiz militari duces tri-
bus milites impon-
tribusque in Gal-
ex tumulibus con-
pulset tumultu,

us, ac relictis
Romam veni-
quicquid pu-
nitio, in vesti-
pora nostra cō-
estati permit-
tendum erit:
tra diripiatur,
Romani iudica-
aliquid de no-
dicimus nos
bile, etiamsi so-

M

LII PRO
phus con-
tiam

ibusque Mace-
m L. Aemilius
pararet, pradam
um in equitem
si essent, facile
pletos non esse
nitione Roman
paucos post diei
ducti sunt. Tri-
etus erat, mino-
et ex patrum au-
rogationem ad
e in vrbē trium-
pisset. Trium-
pho

ho Anicio & Octauio decreto nemo aduerfabatur: ceterum Aemilius Paulus milites aduersarios habuit, quos Sernius Sulpitius Galba, qui tribunis militum secundæ legionis in Macedonia fuerat, per suæ legionis milites sollicitando impulauerat vt frequentius ad suffragium conerent, prohibitori ne imperiosus dux rogatione antè dicta promulgata triumpharet. Iam erò in Capitolio T. Sempronius tribunus plebis eam rogationem ad populum ferebat, dato etiam priuatis (vt in re minimè dubia) loco dicendi: quum illic idem Sernius Galba repètè proffessit, & à tribunis postulauit vt in posterū diem differretur quæ cōtra eum triumphum dicere vellet, quoniam eiusmodi essent vt diei vnius tempus desiderarent. Tribunus eo ipso die dicere si uideret iuberet. Ille itaque inuitus rem aggressus: diei eius reliquum (erat tum octauus tempus) ditendo extrahit, quo tempore imperium inuicquam seuerum Aemilij reprehendit: plus laboris prædicatio plusque periculi quàm res dediderat, ab eo iniunctum esse: præmia contra & honores ita arctata, vt militia, si talibus ducibus accederet, & horridior asperioque bellantibus, eadem victoribus inhonorata futura videretur. His alijsque vocibus, quæ eodem pertinebant, militum animos concitauit, vt postero die sequentes Capitolium completerent. Iam verò rima tribus intrò vocatæ rogationem antiquant, quum rei indignitate principes moti, magna frequentia in Capitolium concurrunt, indignum vociferantes L. Aemilium tanti bellis victorem debito fraudari triumpho, iam licentia militari duces tradi, dominos imperatoribus milites imponi. His alijsque vocibus criminibusque in Galbam congerendis Capitolium tumultibus compleuerant, quum sedato paulisper tumultu, M. Scruilius qui consul & magi-

magister equitum fuerat, à tribunis postulat ut de integro eandem rem agerent, facerentque sibi dicendi potestatem. Tum tribuni victi principum autoritatibus, eam rem de integro agentes, pronuntiant se tribus reuocatuos, si M. Seruilius alijque priuati dixissent. Itaque seruilius pro Paulo ita loqui coepit.

Quantus Imperator L. Æmilius fuerit Quirites, si ex aliare nulla astimar possit, vel hoc satis erat, quod quum te sediciosos & leues milites, tam nobilem, tam temerarium, tam eloquentem ad instigandam multitudinem inimicum in castris haberet, nullam in exercitu seditionem habuit. Eadem veritas imperij quam nunc oderunt, tunc eo continuit. Itaque antiqua disciplina habiti neque fecerunt. Seruius quidem Galba, si in L. Paulo accusando tirocinium ponere, & documentum eloquentie dare voluit, non triumphum impendere debuit, quem si nihil aliud, Senatus iustus esse iudicauerat sed postero die quam triumphatum esset, priuatum eum visurus, nomen deferre & legibus interrogare, aut serius paulo quam primum magistratum ipse cepisset, diem dicere inimicum ad populum accusaret. Ita & preti recte facti triumphum haberet L. Paullus potest egregie bello gesto, & penam, si quid, & veteris gloria sua, & noui indignum fecisset. Sed videlicet cui crimen cui nullum probrum dicere poterat, eius obrectare laudes voluit. Diem integrum, hesterno die ad accusandum L. Paulum petijt: quatuor horas, quantum supererat di-

diceret.

dicendo absumpsit. reus fuit, cuius non possent? Quid inter causam dicat, neque quis conciones par Macedonicorum per dicit, & à favore & populo Rom. apud eam prius rei agat. Quirites Romanos: tum tibi tota absque uerius & intentius & diligentius circumspecta fecisti quum circumspiceres. Eodem exitu duxisti. Nescire passus est: st. dicit. Quum te praetere posset, pecuniam triumpho est, & in ad militum animos eam habent, qui patia sua in seruitum ce. Rom. nihil valuisse. ita a parentibus suis imperatorum clades imperij victoriam pat. quid inter Mar. tum, & Quintu. rationem interfuerit. id scire potuisse. quem Pauli fuisse. T.

dicendo absumpsit. Quis unquam tam nocens
 reus fuit, cuius vitta vita, tot horis exprimi nō
 possent? Quid interim obiecit, quod L. Paullus se
 causam dicat, negatum velit? Duas mihi ali-
 quis conciones parumper faciat: unam militum
 Macedonicorum puram, alteram integrioris iu-
 licij, & à fauore & odio: vniuerso iudicante
 populo Rom. apud concionem togatam & urba-
 nam prius res agatur. Quid agatur. Quid apud
 Quirites Romanos, Serui Galba, diceres? Illa e-
 um tibi tota abscessa oratio esset: In statione se-
 ruius & intentius institisti: vigilis acerbius
 & diligentius circuita sunt: operis plus quam
 ntea fecisti quum ipse imperator & exactor
 circumires. Eodem die & iter fecisti, & in aciē
 itinere duxisti. Ne victorem quidem acquie-
 scere passus est: statim ad persequendos hostes
 exiit. Quum te praeda partienda locupletem fa-
 cere posset, pecuniam regiam translaturus in
 triumpho est, & in ararium laturus. Hac sicut
 militum animos stimulandos aliquem acu-
 rum habent, qui parum licentia, parum auari-
 tia sua in seruitum censent: ita apud populum
 nihil valuissent, qui ut vetera atq; audi-
 ta à parentibus suis non repetat, qua ambitione
 imperatorum clades accepta sunt, qua seuerita-
 te imperij victoria parte: proximo certe Punico
 bello, quid inter Marcum Minutium magistrum
 & Quintum Fabium Maximum di-
 ctatorem interfuerit, meminit. Itaq; accusato-
 rem id scire potuisse, & superuacaneam defen-
 sionem Pauli fuisse. Transseat ad alteram con-
 cionem

cionem. Nec Quirites vos, sed milites vide-
 appellaturus, si nomen hoc saltē ruborem in-
 cutere, & verecundiam aliquam Imperator
 violandi asferre possit. Equidem ipse aliter aff-
 ctus animo sum, qui apud exercitum mihi lo-
 videar, quā multo antē erā, quū ad plebē urbē
 nā spectabat oratio. Quid etiā dicitis milite
 Aliquis est Roma prater Persea qui triumphauit
 de Macedonibus nolit, & cum non issdem man-
 bus discerpitis, quibus Macedonas vicistis? Vi-
 cere vos prohibuisset, si potuisset, qui triumphauit
 res urbem inire prohibet. Erratis, milites,
 triumphum, Imperatoris tantum, & non militū
 quog, & uniuersi populi Rom. esse decus cēset.
 Non vnus hoc Pauli: multi, etiā qui à Sena-
 non impetrarunt triumphum, in monte Albano
 triumpharunt. Nemo L. Paulo magis eripe-
 decus perfecti belli Macedonici potest, quā
 Luctatio primi Punici belli, quā P. Corne-
 secundi, quā illis qui triumphauerunt. Nec
 Paullum minorem aut maiore Imperatorē tri-
 umphus faciet: militū magis in hoc uniuersū
 populi Ro. fama agitur, primū ne inuidia &
 grati animi aduersus clarissimū quemq, ciuē
 pinionē habeat, & imitari in hoc populū At-
 nēsem laceratē inuidia principes suos videat.
 Satis peccatum in Camillo à maioribus vesti-
 est, quē tamē, ante receptā per eum à Gallis ci-
 bem, violarunt: satis in super vobis in P. Africa-
 no, Literni domiciliū & sedem fuisse domito-
 Africa, Literni sepulchrum ostendi. Erubesci-
 mus, gloria si par illis viris L. Paullus, iniū-

exequetur. Hae ig-
 tur, sic la apud
 stros. Quis. n. an
 esse, in ingrata &
 Si infamia nulla
 tur: qui tan de iri-
 Romani gloria ha-
 tit de Hispanis, tot
 peratorum, an Pop-
 admodum non de-
 li, sed de Epirotis
 phi acti sunt: sic n-
 Cornelius, sed Ro-
 tum quidem prop-
 ruati, & quig, don-
 ne, triumphū nom-
 ri laudes canentes
 de nō deportati ex-
 phum sint, si remun-
 fates, quod suū m-
 mphare credunt.
 ter, ad quam rem in-
 statim confecta pro-
 man frequentes su-
 mini hic, & nō diu
 prae, quid aliud res-
 plumes videri vel-
 cille debebātis. Tr-
 patre huius, & de
 hant, quum de ijs t-
 vno urbem cū lib-
 uat. Quid si in cu-
 et

ed milites videtur. Hac igitur primum infamia deleatur, fœcia apud alias gentes, damnosa apud nostros. Quis n. aut Africani aut Paulli similis esse, in ingrata & inimica bonis ciuitate, velit? Si infamia nulla esset, & de gloria tantū ageretur: qui tan dē triumphus nō cōmunem nominis Romani gloria habet? Tot de Gallis triumphi, tot de Hispanis, tot de pœnis, ipsorū tantum Imperatorum, an Populi Romani dicuntur? Quē admodum non de Pyrrho modō, nec de Annibale, sed de Epirotis Carthaginienensibusq; triumphī acti sunt: sic non M. Curius tantum, nec P. Cornelius, sed Romani triumpharunt. Militum quidem propria est causa: qui & ipsi laureati, & quisq; donis quibus donati sunt, insignes, triumphū nomine cient, suasq; & Imperatoris laudes canentes per urbē incedunt. Si quando nō deportati ex prouincia milites ad triumphum sint, fremunt: & tamen tum quoq; se absentes, quod suis manibus parta victoria sit, triumphare credunt. Si quis vos interroget, milites, ad quam rem in Italiam deportati, & non statim confecta prouincia dimissi sitis, quid Romanam frequentes sub signis veneritis, quid morimini hic, & nō diuersi domos quisq; abeatis vestras: quid aliud respondeatis, quam vos triumphantes videri velle? Vos certē victores conspici velle debebātis. Triumphatū nuper de Philippo patre huius, & de Antiocho est, ambo regnabant, quum de ijs triumphatū est: de Perseo capto, in urbem cū liberis adducto non triumphabitur? Quod si in curru scandentes Capitolū au-

ratos purpuratosq; ex inferiore loco L. Paulus
in turba togatorum vnus priuatus interroget:
Luci Anici, Cn. Octauus, vtrum vos digniores
triumpho esse, an me censeatis? Currum et cessurum,
& pra pudore viderentur insignia ipsi sua tra-
dituri: & vos Gentium, quam Persea duci in
triumphum maulitis, Quirites, & de accessione
potius belli, quam de bello triumphari? Et legio-
nes ex Illyrico laureata urbem inibunt, & na-
uales focij? Macedonicae legiones suo abrogato,
triumphos alienos spectabunt? Quid deinde tam
opima praeda, tam opulenta victoria spolijs fieti?
Quoniam abdentur illa tot millia armorum de-
tracta corporibus hostium? an in Macedoniam
remittentur? Quo signa aurea, marmorea, e-
burnea, tabula picta, textilia, tantum argent.
celati, tantum auri, tanta pecunia regia? an no-
ctu tanquam furtina in ararium deportabun-
tur? Quid illud spectaculum maximum? nobilis-
simus opulentissimusq; Rex captus, ubi victor
populo ostendetur? Quos Syphax rex captus, ac-
cesso Punici belli, concursus fecerit, pleriq; me-
minimus: Perseus rex captus, Philippus & A-
lexander filij regis, tanta nomina subtrahentis
ciuitatis oculis? Ipsum L. Paulum bis Consulē
domitorem Gracia, omnium oculi conspiciere vr-
bem curru ingredientem auent. Ad hoc fecimus.
Consulem, tot bellum per quadriennium, ingent.
etiam pudore nostrum tractum perficeret: cu
sortito provinciam, cui proficiscenti prasagienti-
bus animis victoriam triumphumq; destinaui-
mus, ei victori triumphum negaturi? & quidi-

nor.

non homines tantis
fraudatur? Diji q
bus debetur. Viru
narum rerum &
finem eum statuer
turis paludatus c
& ad bellum, vota
dij perpetrato eoa
ad eosdem Deos q
ta dona populi Ro
triumphus est vict
Diji grates agent
ne gestam redire.
ducendas in trium
dente matate: illa
nec priuato loco, ne
pulo eduntur,
caussa. an Deorum
Galba turbatur
clauduntur? rex M
ru & turba alia c
cora flumen relin
tanquam vrue red
ta cecurio, miles, q
natus potius decr
Galba fabuletur,
quam illum audi
& ipsum maledice
& vices cum hoj
ni: ex omnibus
solia vetuli: in sig
omnibus. aduerfo

loco L. Paullus
 tus interrogat
 n vos dignore
 urrum et cessur
 ia ipsi sua tra
 n Persea duci in
 & de accessio
 phari? Et legio
 nibunt, & na
 es suo abrogato
 Quid deinde t an
 oria Spolijs fici
 a armorum de
 n Macedoniam
 marmorea, t
 tantum argenti
 ma regia? an na
 um deportabun
 ximum? nobili
 tus, ubi victor
 rex captus, ac
 erit, pleriq; m
 Philippus & d
 aa subtrahent
 lum bis Consul
 uli conspiciere
 Anthoc fecim
 iennium, ingem
 perficeret: co
 enti praefagien
 umq; destinati
 aturi? & quid
 non homines tantum, sed Deos etiam suo honore
 fraudaturi? Dijs quoq; enim, non solum homini
 bus debetur. Vtrum maiores vestri omniū mag
 narum rerum & principia exors à Dijs sunt, &
 finem eum statuerunt? Consul proficiscens, Pra
 torū paludatus cum lictoribus in provinciam
 & ad bellum, vota in Capitolio nuncupat: vi
 ctor perpetrato eodem in Capitolio triumphans,
 ad eosdem Deos quibus vota nuncupauit, meri
 ta dona populi Rom. traducit. Pars non minima
 triumphi est victima praecedentes: ut appareat
 Dijs grates agentem Imperatorem ob Remp. be
 ne gestam redire. Omnes illas victimas quas tra
 ducendas in triumpho vindicauit, alias alio ca
 dente mactate: illas quidem epulas senatus, qua
 nec priuato loco, nec publico profano, sed in Ca
 pitolio eduntur, vtrum hominum voluptatis
 causa, an Deorum hominumq; autore Seruio
 Galba turbaturi estis? L. Paulli triumpho porta
 clauduntur? rex Macedonum Perseus cum libe
 ris & turba alia captiuorum, spolia Macedon
 circa flumen relinquentur? L. Paullus priuatus
 tanquam rure rediens à porta domum ibit? Et
 tu cetero, miles, quid de Imperatore Paulo Se
 natus potius decreuit, quam quid Seruius
 Galba fabuletur, audi & hoc dicere me potius,
 quam illum audi. Ille nihil praterquam loqui,
 & ipsum maledicem ac malignè, didicit: ego ter
 & vices cum hoste per prouocationem pugna
 ui: ex omnibus cum quibus manum conserui,
 spolia retuli: insigne corpus honestis cicatricibus
 omnibus aduerso corpore exceptis habeo. Nu

dasſe deinde ſe dicitur, & quo quaq; bello vul-
nera accepta eſſent, retuliſſe. Ego hoc ferro ſapē
vexatum corpus vetus miles adoleſcētibus mi-
litibus oſtendi: Galba nitens & integrum de-
nudet. Reuocate ſi videtur, Tribuni, ad ſuffra-
gium tribus: ego ad vos milites.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. ÆMILII PAVL-
li derebus per ipſum in Macedonia ge-
ſtis, & fortuna.

L. Aemilio Paulo tandem triumphus decretus
eſt, qui funere alterius eius liberorum miſerabi-
lis extitit. Nam quum quatuor ei liberi eſſent,
duobus datis in adoptionem, alteros haredēs ſi-
bi retinuerat, quorum minor ſerū duodecim
annos natus, quinto ante triumphum patris die
deceſſit. Atque ego funere fortuna non conten-
ta; reliquum triduo poſt triumphum, abſumpſit.
Non ita multo poſt actum triumphum, data con-
cione, vt de ſuis rebus geſtis more caterorum im-
peratorum diſſereret, ita tulit.

Quoniam & quā felicitate Remp. ad-
miniſtrauerim, & quod duo fulmina
domum ræam per hos dies perculerint,
non ignorare vos Quirites arbitror, quum ſpe-
ctaculo vobis nunc triumphus meus, nunc fune-
ra liberorum meorū fuerint: tamen paucis qua-
ſo ſinatis me cum publica felicitate comparare
eo quo debeo animo priuatā meam fortunā. Pro-
fectus ex Italia, claſſem à Brunduſio ſole orto
ſolui: nona diei hora cū omnibus meis nauibus

Cor-

Coregram tenni: In
pro me, exere
crificauit: a Del
ubi exercitu accep
gna impedimenta
quā inexpugnabil
que cogi pugnare pe
ſulum ad petram e
ſti, acie vici: Mac
redegi: & quod bel
ante me Conſules
ſori traderent gra
perſeci. Aliarum
prouentus ſecutus
ſe deſiderunt: ga
Rex ipſe tradentib
Samaritacum cum
que ſiſi nimia iā fo
claſſe: maris peric
cunia regia in Ital
circu transportan
nauium curſum in I
quod vltra precar
ſomno retro volu
cuius domus mea p
deſunctā eſſe fortu
ſegni calamitate ſp
celat ad ludibriu
funeribus liberorum
quum ego & Perſ
is mortaliū ex
te ſe captiuos, ca

aq; bello vul-
hoc ferro sasp
elestibus mi-
integrum de-
ni, ad suffra-

M

II PAVL.
cedonia ge-

phus decretu
rum miserabi-
liberi essent,
ros haredes si-
me duodecim
hum patris die
na non conten-
tum, absumptu-
hum, data con-
catorum im-

iter Remp, ad-
d duo fulmina
ies perculerint,
or, quum spe-
eus, nunc fune-
nen paucis qua-
ate comparant
in fortuna. Pro-
maus sole orti
s meis nauibus
Cor-

Torcyram tenui: Inde quinto die Delphis Apol-
ini pro me, exercitibusq; & classibus vestris sa-
rificauit: à Delphis quinto die in castra perueni:
ubi exercitu accepto, mutatis quibusdā qua ma-
na impedimenta victoria erant, progressus,
quia inexpugnabilia castra hostium erant, ne-
que cogi pugnare poterat Rex, inter praesidia eius
altum ad petram euasi. & ad pugna Rege coa-
cto, acie vici: Macedonia in potestate populi Ro-
mæ edegi: & quod bellū per quadrienium, quatuor
ante me Consules ita gesserunt, ut semper succe-
ssori traderent grauius, id ego quindecim diebus
perfecit. Aliarum deinde secundarum rerū velut
prouentus secutus: ciuitates omnes Macedonia
se dediderunt: gaia Regia in potestatem venit:
Rex ipse tradentibus propē ipsis Dijs, in templo
Samothracum cum liberis est captus. Mihi quo-
que ipsi nimia iā fortuna mea videri, eoq; suspe-
cta esse: maris pericula timere cœpi, in tanta pe-
cunia regia in Italiā traicienda, & victore ex-
ercitu transportando. Postquam omnia secundo
nauium cursu in Italiā peruenierunt, neq; erat
quod ultra precarer: illud optavi, ut quum ex
summo retrō volui fortuna cōsuesset, mutationē
eius domus mea potius quā Resp. sentiret. Itaq;
defunctā esse fortunam publicam mea tam in-
signi calamitate spero, quod triumphus meus
velut ad ludibriū casuum humanorum duobus
funeribus liberorum meorum est interpositus. Et
quum ego & Perseus nunc nobilia maximē sor-
tis mortalium exempla spectemur: ille qui an-
te se captiuos, captiuus ipse duci liberos vidit,

incolumes tamen habet: ego qui de illo triūphasti, ab alterius funere filij ad currum, ex Capitorio ad alterum propē iam expirantem veni: nequē ex tanta stirpe liberum superest, qui L. Æmiliij Paulli nomen ferat. Duos enim tanquam ex magna progenie liberorum in adoptionem datos Cornelia, & Fabia gens habent: Paulli in domo prater se nemo superest. Sed hanc cladem domus mea vestra felicitas, & secunda fortuna publica consolatur.

FINIS ORATIONVM T.

Linij.

ORATIONES

EX C. SALVSTII

CONIVRATIO-

NE CATILINA-

RIA.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. CATILINÆ

ad coniuratos.

L. Catilina Remp. Romanam euersurus, vbi eos, quos flagitijs omnibus atque facinoribus copertos, in Reip. perniciem collegerat, conuenisse vidit, tametsi multa cum singulis saepe egerat, tamen in rem fore credens vniuersos appellare,
& co.

EX CON

*behorati, in a
neque ibi, omnib
iulcemodi habuit*

N *is virtus
ta mihi f
res cecidi
manibus frustra
aut vana ingenia
Sed quia multi,
cognoui fortes, fid
maximum, at q
re, simul, quia vo
laq. esse intellexi
le, ea demum firm
mente agitant, o
su. Caterum nihil
datur, cum consi
sit, nisi nosmetipsi
Nam postquam
atq. aditionem con
trarche vestigale
pendere, ceteri om
ignobiles, vulgus
ritate, bis obnoxij
midini essimus. It
nos, diuina apud i
Nobis reliquere pe
statem. Quis quon
sui viri & nom
quam vitam mis
lena superbia ludi
mittere? Verume*

de illo triumpho
um, ex Capito-
tem veni: ne-
est, qui L. E-
enim tanquam
in adoptionem
abent: Paullin
d hanc eladem
secunda fortuna

NVM T.

NES

STII

TIO.

A.

VM

TILINÆ

euerfurus, ubi
facinoribus co-
gerat, conueni-
lis fape egerat,
eos appellare,
& co-

EX CON. CATILINÆ.

189

& cohortari, in abditam partem ædium secessi-
atque ibi, omnibus arbitris procul amotis, hu-
iuscemodi habuit orationem.

Nisi virtus, atque fides vestra satis specta-
ta mihi foret, nequicquam opportuna
res cecidisset. Spes magna, dominatio in
manibus frustra fuissent, neque ego per ignauiam,
aut vana ingenia, incerta pro certis captarem.
Sed quia multis, & magnis tempestatibus vos
cognoui fortes, fidosque mihi, eo animus ausus est,
maximum, atque pulcherrimum facinus incipe-
re, simul, quia vobis eadem que mihi bona, ma-
laque esse intellexi. Nam idem velle, atque idem nol-
le, ea demum firma amicitia est. Sed ego qua-
mente agitati, omnes iam antea diuersi audi-
stis. Caterum mihi indies magis animus accen-
ditur, cum considero qua conditio vitæ futura
sit, nisi nosmetipsos vindicemus in libertatem.
Nam postquam Respublica in paucorum potentium ius,
atque dominationem concessit, semper illis Reges, Te-
trarchæ vectigales esse, populi, nationes, stipendia
pendere, ceteri omnes, strenui, boni, nobiles, atque
ignobiles, vulgus fuimus, sine gratia, sine auto-
ritate, his obnoxij, quibus si Respublica valeret, for-
midini essemus. Itaque omnis gratia, potentia, ho-
nos, diuitia apud illos sunt, aut ubi illi volunt.
Nobis reliquere pericula, repulsas, iudicia, ege-
statem. Quæ quousque tandem patiimini o fortis-
simi viri? nonne emori per virtutem præstat,
quam vitam miseram, atque inhonestam, ubi a-
liena superbia ludibrio fueritis, per dedecus a-
mittere? Verum enim vero per Deum, atque homi-

num fidem, victoria in manu nobis est, viget a-
 tas, animus valet, contra illis annis atq; diui-
 tijs, omnia consenuere. Tantummodò incepto o-
 pus est. Cetera res ipsa expedit. Etenim quis
 mortalium, cui virile ingenium est, tolerare po-
 test, illis diuitias superare, quas profundat in ex-
 truendo mari, & montibus coaquandis. Nobis
 rem familiarem etiam ad necessaria deesse? Illos
 binas, aut amplius domos continuare, nobis la-
 rem familiarem nusquam ullum esse? quum ta-
 bulas, signa, toreumata emunt, vetera negligūt
 noua diruunt, alia edificant. Postremo omni-
 bus modis pecuniam trahunt, vexant, tamen
 summa libidine, diuitias suas vincere nequeunt.
 At nobis est domi inopia, foris as alienum. Mala
 res, spes multo asperior, deniq; quid reliqui habe-
 mus, prater miseram animam? Quin igitur ex-
 pergiscimini? En illa, quam saepe optastis, liber-
 tas. Prater ea diuitia, decus, gloria in oculis sita
 fuit. Fortuna omnia ea victoribus premia po-
 suit. Rex, tempus, pericula, egestas, belli spolia
 magnifica, magis quam oratio mea vos horten-
 tur, vel imperatore, vel milite me utimini. Neq;
 animus, neq; corpus aberit à vobis. Hac ipsa,
 ut spero, vobiscum vnà Consulagam, nisi fortò
 animus me fallit, & vos seruire magis, quam
 imperare parati estis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS, QVAM C. CÆSAR

Prator habuit de socijs Catilina.

Cum Cicero Consul industria sua proditos, &

ruptos Catilina loc-
 torum libertos loc-
 tos eriperent. solio
 fuit, Senatuque tor-
 fieri placeret. D. sy-
 fuit. Quod hac orat-

O Mnes homi-
 consultant
 misericordia

facile animus veri-
 neg; quisquā omni-
 ruit. Vbi intender
 possidet, ea domina-
 qua mihi copia est
 que populi, ira a-
 consulerūt. Sed ea
 stre contra libidine
 fecere. Bello Mac-
 gellum, Rhodiorū
 co, qua populi Rom-
 aduersa nobis fuit.
 di Rhodij consuli-
 quis diuitiarum in-
 bellum inceptum d-
 ruit. Item bellis Pri-
 maginenses in pac-
 ficia facinorā fecij-
 sunt talia fecere, m-
 quod in illos iure se-
 nobis providendum
 valeat P. Lentuli,
 pra dignitas, neque
 quis fama. Nam si

is est, riget a-
mens atq; diu-
modo incepto o-
Etenim qui
est, tolerare po-
posundat in ex-
uandis. Nobis
ria deesse illu-
are, nobis la-
esse? quum ta-
etera negligit
Postremo omni-
xant, tamen
ere nequeunt.
uenum. Mala
teb qui habe-
Quin igitur ex-
opra suis, liber-
ia in oculis sita
us premia po-
belli spolia
ea vos horren-
rimini. Neg-
bis. Hac ipsa
ram, nisi fortio
magis, quam

C. CÆSAR
tilina.

proditos, &
cap-

EX CON. CATILINÆ.

396

aptos Catilina socios in custodijs haberet, &
orum libertos fautoresq; ut impetu facto cap-
os eriperent. sollicitatos audier, praefidia dispo-
uit, Senatuque conuocato retulit, quid de captis
ieri placeret. D. Syllanus e medio tollendos cen-
uit. Quod hac oratione G. Cæsar dissuasit.

OMnes homines, P. C. qui de rebus dubijs
consultant, ab odio, amicitia, ira, atque
misericordia vacuos esse decet. Haud
facile animus verum prouidet, ubi illa officit.
reg, quisquā omnium libidini simul, & vsui pa-
ruit. Vbi intenderis ingenium, valet: si libido
possidet, ea dominatur, animus nihil valet. Ma-
gna mihi copia est memorandi. P. C. qui Reges, at-
que populi, ira aut misericordia impulsī male
consultauerūt. Sed ea malo dicere, quā maiores no-
stri contra libidinē animi sui rectē, atq; ordine
fecere. Bello Macedonico quod cum Rege perse-
cessimus, Rhodiorū ciuitas magna, atq; magnifi-
ca, quā populi Rom. opibus creuerat, infida, atq;
aduersa nobis fuit. Sed postquā bello confecto
de Rhodijs consultum est, maiores nostri ne
quis diuitiarum magis, quā iniuria caussa
bellum inceptum diceret, impunitos eos dimise-
runt. Item bellis Pimicis omnibus, cū sapē Car-
thaginenses in pace, & per inducias multa ne-
faria facinora fecissent, nunquā ipsi per occa-
sione talia fecere, magis, quid se dignū foret, quā
quodd in illos iure fieri posset, querebant. Hoc itē
vobis prouidendum est P. C. ne plus apud vos
valeat P. Lentuli, & caterorum scelus, quā ve-
stra dignitas, neue magis ira vestra consularis,
quā fama. Nam si digna pœna pro factis eorum

reperitur, nouum consilium approbo. Sin magnitudo sceleris ingenia omnium exuperat, his vandum censeo, qua legibus comparata sunt. Pleriq; eorum, qui ante me sententias dixerunt, cōposuē, atq; magnificē casum Reip. miserati sunt, qua belli sauitia esset, qua victis acciderent, enumerauē, rapti virgines, pueros, diuelli liberos à complexu parentum, matres familiarum pati, qua victoribus collibuisse. Fana, atq; domos spoliari, eadem incendia fieri. Postremo armis, cadaueribus, cruore, atq; luctu omnia compleri. Sed per Deos immortales, quod illa oratio perituit, an ut vos infestos conurationi faceretis scilicet quem res tanta, atq; tam atrox non permouit, eum oratio accenderet? Non ita est, neq; cuiquam mortalium iniuria sua parua videntur, multi eas grauius a quo habuē. Sed alijs alia licentia est. P. C. Qui dimissi in obscuro vitam agunt, si quid iracundia deliquere, pauci sciunt, fama atq; fortuna eorū pares sunt. Qui magno imperio praditi, in excelsa atatem agunt, eorum facta cuncti mortales nouē. Ita in maxima fortuna, minima licentia est, neq; studere, neq; odisse, sed minimē irasci decet. Quae apud alios iracundia dicitur, ea in imperio superbia atq; crudelitas appellatur. Ego equidem sic existimo P. C. omnes cruciatus minores, quam facinora illorum esse. Sed pleriq; mortales postrema meminē, & in hominibus impijs sceleris eorum obliui, de pœna differunt, si ea paulo sauior fuerit. D. Syllanum virum fortem atq; strenuum certē scio, qua dixeris, studio Reipublicae dixisse.

dixisse, neq; illi
miciis exerce
viri cognoui. V
delis (quid eni
poteſt) sed alien
profecit aut mer
ne, Cōſulm deſi
cernere. De timo
re, cum praſertim
ſulis, tanta pra
ſum equidem di
atq; miſerij, m
cruciatum eſſe.
diſſolueret: ultra
ſi. Sed per Deos i
tentia non addi
animaduertere
ac alia. item leg
mam eripi, ſed e
grauis eſt: verbi
acerbum, aut in
facinoris conuic
nuit in minori n
at enim quis rei
Reipub. decretu
iua libeſto gentib
det quicquid eue
in alios ſtatuati
empla, ex bonis
adignatos ciues
nam illud exen
indignos & non

obo. Sin magni
uperat, his u
ata sunt. Ple
dixerunt, cō
miserati sum
acciderent, e
os, diuelli libe
res familiarum
Eana, atq; do
ri. Postremo
ctū omnia com
quod illa oratio
iuratori facer
tam atrox non
? Non ita est
ta sua parua vi
habuere. Sed a
timissimū obsecu
deliquere, pauca
pares sunt. Qu
o statim agunt
uere. Ita in ma
est, neq; studeri
cet. Qua apul
imperio superbia
equidem sic exi
mores, quam fa
mortales postre
impis scelere
si ea paulo se
fortem atq; stre
udio Republica
dixisse

dixisse, neq; illum in tanta re gratiam aut ini
micitias exercere, eos mores, eamq; modestiam
viri cognoui. Verum sententia eius mihi nō crui
delis. (quid enim in tales homines crudele fieri
potest?) sed aliena à Rep. nostra videtur. Nam
profecto aut metus, aut iniuria te subegit Sylla
ne, Cōsulem designatum, genus pena nouum de
cernere. De timore, superuacaneum est disere
re, cum praesertim diligentia clarissimi viri. Cō
sulis, tanta praesidia sint in armis. De pena pos
sum equidem dicere, id quod res habet: in luctu
atq; miseris, mortem arumnarum requiem, nō
cruciatum esse. Eam cuncta mortalium mala
dissoluere: ultra neq; cura, neq; gaudio locum es
se. Sed per Deos immortales, quam ob rē in sen
tentia non addidisti, uti prius verberibus in eos
animaduerneretur? An quia lex Porcia vetat,
ac alia item leges condemnatis ciuibus non ani
mam eripi, sed exilium permitti iubent. An quia
grauius est verberari quàm necari? Quid autē
acerbum, aut nimis graue est in homines tanti
facinoris conuictos? Sin quia lenius est, qui con
uenit in minori negotio legem timere neglexeris.
At enim quis reprehendet, quod in parricidas
Reipub. decretum erit? tempus, dies, fortuna, cu
ius libido gentibus moderatur, illis meritò acci
det quicquid euenerit. Caterum vos P. C. quid
in alios statuatis, considerate. Omnia mala ex
empla, ex bonis initijs orta sunt, sed ubi imperiū,
ad ignaros ciues, aut minus bonos peruenit, no
uum illud exemplum à dignis, & idoneis ad
indignos & non idoneos transfertur. Laceda

monij, deuidtis Atheniensibus, triginta viros impoluere, qui Rempub. eorum tractarent. Hi primò cœpere pessimum quengue, & omnibus iniusum, indemnatum necare. Ea populus latari, meriti dicere fieri. Post, ubi paulatim licentia creuit, iuxta bonos, & malos libidinosè interficere, ceteros metu terrere. Ita ciuitas seruitute oppressa, stulta latitia graues pœnas dedit. Nostra memoria victor Sylla, cum Damasippum, & alios eiusmodi, qui malo Reipub. creuerant, iugulari iussit. Quis non factum eius laudabat? homines scelestos & factiosos, qui seditionibus Rem. exagitauerant, meriti necatos aiebant. Sed ea res, magna initium claudis fuit. Nam vti quisq; aut domum, aut villâ, postremò vas, aut vestimentum alicuius concupiuerat, dabat operam, vt is in proscriptorum numero esset. Ita illi, quibus Damasippi mors latitia fuerat, paulò post ipsi trahabantur, neque prius fuit finis iugulandi, quâ Sylla omnes suos diuitijs expleuit. Atq; ego hoc non in M. Tullio, neq; his temporibus vereor, sed in magna ciuitate, multa & varia ingenia sunt. Potest alio tempore, alio Consule, cui item exercitus in manu sit, falsum aliquid pro vero credi. Vbi hoc exemplo per Senatus decretum, gladium Consul eduxerit, quis illi finem statuet? aut quis moderabitur? Maiores nostri P. C. neq; consilij, neq; audacia vquam eguere, neq; illis superbia obsabat, quominus aliena instituta, si modò proba erant, imitarentur. Arma atque tela militaria à Samnitibus, insignia magistratum, à

Thu-

Thuscis pleraq; si-
biq; apud socios, a
cum summo studi-
ri, quam inuideri
ilo tempore Gracii
anima duertebant
mun supplicium si-
adoleuit, & multi-
laere, circumueni-
di fieri cœpere, tur-
ta sunt, quibus le-
missum est, hanc e-
nouum consilium
puto. Profecto viri-
lissim, qui ex par-
ficere, quam in no-
timemus. Placet igitur
ritium Catilinæ
blicandas eorum p-
per municipia hab-
valent. Ne quis a-
ferat, neq; cum pop-
Senatum existimat
latem omnium faci-

Cum Cæsar pecun-
iplos incolames in-
lisset habendos,
cillius argument-
allendos esse petu-

Thuscis pleraq; sumpserunt. Postremò quod ubiq; apud socios, aut hostes idoneum videbatur, cum summo studio domi exequiebantur. Imitari, quàm inuidere bonis malebant. Sed eodem illo tempore Gracia morem imitati, verberibus animaduvertebant in ciues, de condemnatis summum supplicium sumebant. Postquàm Respublica adoleuit, & multitudine ciuium factiones valere, circumueniri innocentes, alia huiuscemodi fieri cœpere, tunc lex Porcia, aliæq; leges paratae sunt, quibus legibus damnatis exilium permissum est, hanc ergo causam. P. C. quò minus nouum consilium capiamus, in primis magnam butto. Profectò virtus, atq; sapientia maior in illis fuit, qui ex paruis opibus tantum Imperium fecere, quàm in nobis, qui ea benè parta vix retinemus. Placet igitur, eos dimitti, & augeri exercitum Catilinæ? Minimè. Sed ita censeo, publicandas eorum pecunias, & ipsos in vinculis per municipia habendos, quæ maximè opibus valent. Ne quis de his postea ad Senatum referat, neue cum populo agat. Qui aliter fecerit, Senatum existimare, eum contra Remp. & salutem omnium facturum.

ARGVMENTVM
ORATIONIS, QVA C. CÆSARI
Cato respondit.

Cum Cæsar pecunias captorum publicandas, & ipsos incolumes in vinculis per municipia tenuisset habendos, hac oratione Cato respondit, ac illius argumenta diluit, coniuratos e medio tollendos esse persuadendo.

Lon-

Longè mihi alia mens est, P. C. quum res, atq; pericula nostra considero, & cū sententias nonnullorum ipse mecum reputo. Illi mihi differuisse videntur, de pœna eorum, qui patria; parentibus, aris, atq; focis suis bellū parauēre. Res autem monet cauere ab illis magis, quam quid in illos statuamus, consultare. Nam cetera maleficia, tum persequāre ubi facta sunt, hoc nisi prouideris, ne accadat ubi euenit, frustra iudicia implores. Capta vrbe, nihil reliqui sit victis. Sed Deos immortales vos ego appello, qui semper domos, villas, signa, tabulas vestras pluris, quā Rempub. fecistis, si ista cuiuscunq; modi sint, quæ amplexamini, retinere, si voluptatibus vestris ociū prabere vultis, expergiscimini aliquando, & capeffite Rempub. Non nunc agitur de vectigalibus, neq; de sociorum iniurijs, libertas & anima nostra in dubio est. Sæpenumero P. C. multa verba in hoc ordine feci, sæpe de luxuria, atq; auaritia nostrorum ciuium questus sum, multosq; mortales ob eam causam aduersos habeo. Qui mihi, atq; animo meo nullius unquā delicti gratiam fecissem, haud faciliè alterius libidini malefacta condonabam. Sed ea tamen si vos parui pendebatis, tamen Respub. firma erat, opulenta negligentiam tolerabat. Nunc vero non id agitur, bonis ne, an malis moribus viuamus neq; quantum, aut quā magnificum imperium populi Romani sit. Sed hæc, cuiuscunq; modi videntur, nostra an nobiscum unā hostium futura sint. Hic mihi quæ quā mansuetudinem, & misericordiam

nomi-

nominati tam pri
vocalia amissis
liberalitas, malari
vocat. Eo respu
ne, quoniam ita se
ciorum fortunis
uarij. Ne illi langu
dum paucis sceler
ditum eant. Ben
ante in hoc ordine
credo falsa existi
rantur, diuerso it
inculta, feda, at
cessit pecunias e
municipia in custo
mens, ne si Roma
ratione, aut à mu
cipiantur. Quasi
modo in vrbe, e
aut non ubi plus p
dum opes minores
hoc consilium est, j
in tanto omnium
refert, me mihi, at
de P. Lentulo, cæte
betote, vos simul d
milibus comitatis
tine ea ageris tant
si paululum modo
vires nostros armis
fuisse: si ita res ess

IONES

C. quum res-
ro, & cū sen-
ecum reputo.
pena eorum,
foci suis bellū
e ab illis ma-
us, consiliare,
quare ubi fa-
cidas ubi eue-
a urbe, nihil
ortales vos ego
signa, tabulu-
stis, si ista cu-
mini, retinere,
re vultis, ex-
essite Rempub.
neq; de socio-
nostri in dubio
in hoc ordine
nostrorum ci-
ortales ob eam
hi, atq; animi
tiam fecisse
lecta conde-
pendebatis, ita
negligentiam
tur, bonis ne, m-
quantum, an-
populi Romani
identur, nostra
a sint. Hic mihi
miseroriam
nami-

nominat? Iam pridem equidem nos vera rerum
vocabula amisimus, quia bona aliena largiri,
liberalitas, malarum rerum audacia, fortitudo
vocetur. Eo respub. in extremo sita est. Sint sa-
nè, quoniam ita se mores habent, liberales ex so-
ciorum fortunis: sint misericordes in furibus et
varijs. Ne illi sanguinem nostrum largiantur, &
dum paucis scelestis parcunt, bonos omnes per-
ditum eant. Benè & compositè C. Cæsar paulo
ante in hoc ordine de vita, & morte disseruit.
credo falsa existimans ea, quæ de inferis memo-
rantur, diuerso itinere malos à bonis, loca tetra,
inculta, fœda, atq; formidolosa habere. Itaque
censuit pecunias eorum publicandas, ipsos per
municipia in custodijs habendos, videlicet ti-
mens, ne si Roma sint, aut à popularibus coniu-
rationis, aut à multitudine conductæ, per vim
eripiantur. Quasi verò mali atq; scelesti tantū-
modo in urbe, & non per totam Italiam sint,
aut non ubi plus possit audacia ubi ad defendē-
dum opes minores sunt. Quare vanum equidem
hoc consilium est, si periculum ex illis metuit: si
in tanto omnium metu solus non timet, eò magis
refert, me mihi, atque vobis timere. Quare cum
de P. Lentulo, cæterisq; statueris, pro certo ha-
betote, vos simul de exercitu Catilina, & de om-
nibus coniuratis decernere. Quantò vos attē-
tius ea ageris tantò illis animus infirmior erit.
Si paululum modo vos languere viderint, iam
omnes feroces aderunt. Nolite existimare ma-
iores nostros armis Rempub. ex parua magnam
fecisse: si ita res esset, multo pulcherrimam eam

nos haberemus, quippe sociorum atque civium, praterea armorum atque equorum maior nobis copia, quam illis est. Sed alia fuere, qua illos magnos fecere, qua nobis nulla sunt, domi industria, foris iustum imperium, animus in consulendo liber, neque delicto neque libidine obnoxius: pro his non habemus luxuriam, atque auaritiam, publice egestatem, privatim opulentiam, laudamus diuitias, sequimur inertiam. Inter bonos & malos nullum discrimen est, omnia virtutis premia ambitio possidet, neque mirum ubi vos separatim sibi quisque consilium capitis, ubi domi voluptatibus, hic pecunia, aut gratia servitus, eo sit, ut impertus fiat, in vacuam Rempublicam. Sed ego hac omitto. Contemnere nobilissimi ciues patriam incendere, Gallorum gentem infestissimam Romano nomini ad bellum accersunt. Dux hostium cum exercitu supra caput est. Vos cunctamini, etiam nunc & dubitatis, quid intra moenia deprehensis hostibus faciatis? Miseramini censeo, delinquere homines adolescentuli per ambitionem, atque etiam armatos dimittatis. Na ista vobis mansuetudo & misericordia, si illa arma ceperint, in misericordiam conuertetur. Scilicet res ipsa aspera est, sed vos non timetis eam, imò vero maximè, sed inertia & mollitie animi, alius alium expectantes cunctamini, videlicet Dijs immortalibus confisi, qui hanc Rempublicam in maximis sepe periculis seruauerunt. Non votis neque supplicij mulcibribus, auxilia Deorum parantur, vigilando, agendo bene consulendo, prosperè omnia cedunt. Vbi socordia

te, at-

te, atque ignavia. tri-
mplores, iurati, in
fros Aulus Man-
filium suum, quò
stem pugnaverat, m-
adolefcent, immoder-
nas dedit. Vos de cr-
statuaria cunctamini
rum, huius sceleris ob-
ti Lentuli, si ipse pe-
aut hominibus un-
Cethegi adolescen-
bellum fecit, nam
Cepario loquari qu-
quam fuisset, non es-
Pylhemio P. C. si m-
facile pateret vos i-
ta mea contemnit
mus. Catilina cum
Alij intra moenia,
magis parari, neque con-
ti, quò magis propere
sa, quum nefario
teip. in maxima pe-
T. Valerij, & lega-
in confessis sint, ca-
la, atque crudelia fac-
parauisse: de con-
rerum capitula
suppl-

atq; ciuium,
maior nobis
qua illos
ut, domi in-
imus in con-
bidine obno-
iam, atque
uatiuam opu-
inertiam.
imen est, o-
idet, neque
isq; consilium
s, hic pecu-
impus fiat,
to. Contra-
ndere, Gallo-
no nomini ad
cum exercitu-
tiam nunc &
heffis hostibus
quere homines
atq; etiam at-
is mansuetudo
erint, in mis-
aspera est, sed
axum, sed in-
um expectanti-
talibus consili-
iculis seruauit
ebrius, auxi-
agendo bene
t. Vbi sacordia
et, at-

e, atq; ignauia tradideris, nequicquam Deos
mplores, irati, infestiq; sunt. Apud maiores no-
ros Aulus Manlius Torquatus, bello Gallico
lium suum, quod is contra Imperium in ho-
tem pugnauerat, necari iussit. Atq; ille egregius
adolescens, immoderata fortitudinis morte pec-
as dedit. Vos de crudelissimis parricidis, quid
latuatis cunctamini? uidelicet cetera uita eo-
um, huic sceleri obstat. Verum parcite dignita-
i Lentuli, si ipse pudicitia, si fama sua, si Dijs.
ut hominibus unquam ullis pepercit. Ignoscite
Cethegi adolescentia, nisi iterum iam patria
ellum fecit, nam quid ego de Gabinio Statilio,
epario loquar? quibus si quicquam pensi un-
quam fuisset, non ea consilia de Rep. habuissent.
Postremo P. C. si me hercule peccato locus esset,
facile paterer vos ipsa re corrigi, quoniam ver-
a mea contemnitis: sed undiq; circumuerti su-
mus. Catilina cum exercitu in faucibus urget.
Alij intra mœnia, atq; in sinu urbis sunt hostes,
eq; parari, neq; consuli quicquam potest occul-
e, quod magis properandum est. Quare ita cen-
eo, quum nefario consilio sceleratorum ciuium
resp. in maxima pericula venerit. Hiq; indicio
F. Vulturcij, & legatorum Allobrogum conui-
ti confessiq; sint, incendia, aliaq; se foe-
la, atq; crudelia facinora in ciues, patriamq;e
parauisse: de confessis sicuti de manifestis
rerum capitalium, more maiorum

supplicium sumen-
dum.

ARGV-

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. CATILINÆ AD
Milites suos.

Cum ab hoste circumuentus Catilina, nullam vel fugæ vel præsidij spem haberet, cum C. Antonio manus conferere statuit. Sed hac prius, ne desponderent animos, oratione milites ad fortitudinem exhortatus est.

Compertum habeo milites, verba virtutem non addere, neq; ex ignauo strenuū, neq; fortem ex timido exercitum oratione Imperatoris fieri, quanta cuiusq; animo audacia natura, aut moribus inest, tanta in bello patere solet. Quem neq; gloria, neq; pericula excitant, neque quā hōrtere, timor animi auri-
bus officit. Sed ego vos quō pauca monerem aduocaui: simul vti causam consilij mei aperirem. Scitis equidem milites socordia, atq; ignavia Lentuli quantam ipsi, nobisq; cladem attulerit, quoq; modo dum præsidia ex vrbe operior, in Galliam profisci nequiuimus. Nunc verō quo loco res nostra sint, iuxta mecum omnes intelligitis, exercitus hostium duo, vnus, ab vrbe, alter à Gallia obstant. Diutius in his locis esse, si maximè animus ferat, frumenti atq; aliarum rerum egestas prohibet, quocunq; ire placet, ferro iter aperiendum est: quapropter vos moneo, ut forti, atq; parato animo sitis, & quum praelium inibitis, memineritis vos diuitias, decus, gloriam, præterea libertatem, atq; patriam in
dextris

dextris vestris portis
bis intra erunt, com
atq; colonia patet
illa aduersa fient, n
quam teget, quem
milites non eadem
pendet, nos pro patr
tamus, illis superua
corum potentia, qu
mores pristina viri
ma turpitudine in
nonnulli Romæ am
re, quia illa feda, a
batur, hac sequi d
vultis, audacia op
bellum mutauit. N
quum arma, quibet
auertis, ea verò a
bis maximum es
ment, audacia pro
spero milites, &
magna me spes vict
tus vestra me hor
qua etiam timidos
hostium ne nos cir
argutia loci. Quo
videret, cauere ne in
capiti potius, sciti
ritum more pugnat
sum victoriam hos

dextris vestris portare. Si vincimus, omnia nobis tuta erunt, commeatus abunde, municipia, atq; colonia patebunt, si metu cesserimus, eadem illa aduersa fient, neq; locus, neq; amicus quisquam teget, quem arma non texerint. Præterea milites non eadem nobis, & illis necessitudo impendet, nos pro patria pro libertate, pro vita, certamus, illis superuacaneum est pugnare pro paucorum potentia, quò audacius aggredimini, memores pristina virtutis: licuit vobis cum summa turpitudine in exilio atatem agere. Potuistis nonnulli Roma amissis, bonis alienas opes spectare, quia illa fœda, atq; intoleranda viris videbantur, hac sequi decreuistis, si hac relinquere vultis, audacia opus est. Nemo nisi victor, pacem bellum mutauit. Nam in fuga salutem sperare, quum arma, quibus corpus tegitur, ab hostibus auerteris, ea verò dementia est. Semper in prælio ijs maximum est periculum qui maximè timent, audacia pro muro habetur: quum vos cōsidero milites, & quum facta vestra estimo, magna me spes victoria tenet, animus, atas, virus vestra me hortantur. Præterea necessitudo ipsa etiam timidos fortes facit. Nam multitudo hostium ne nos circumuenire queat, prohibent angustia loci. Quod si virtuti vestra fortuna inuiderit, cauete ne inulsi animam amittatis, ne capti potius, sicuti pecora trucidemini, quàm virorum more pugnantes, cruentam atq; luctuosam victoriam hostibus relinquatis.

OR A-

ORATIONES EX C. SALLVSTIO
de bello Iugurthino.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MICIPSÆ AD IV-
guriham, Adherbalem ac Hiempsalem.

Micipsa virtutes Iugurtha suspectas habens, in bellum Numantinum misit, ut pericula subeundo interficeretur, sed ea res longè aliter ac Micipsa ratus euenit, nam fortiter sese gerendo in summam peruenit claritudinem Iugurtha. Adoptatus igitur in regnum fuit à patruo, qui coram amicis & cognatis, itemque Adherbale, & Hiempsale filiis huiusmodi verba cum Iugurtha habuisse fertur.

PAruum ego Iugurtha te amisso patre, sine spe, sine opibus, in meum Regnum accepi, existimans non minus me tibi, quàm liberis si genuissem ob beneficia charum fore. Neque ea res falsum me habuit. Nam ut alia magna, & egregia tua facta omittam, nonissimè rediens Numantia, me regnumque meum gloria decorasti, tuaque virtute nobis Romanos, ex amicis amicissimos fecisti, in Hispania nomen familie nostra renouatum est. Postremo, quod difficilimum inter mortales est, gloria inuidia vicisti. Nunc quoniam mihi natura finem vita facit, per hanc dextram, per Regni fidem moneo, obtestorq; te, ut hos, qui tibi genere propinqui, beneficium meo fratres sunt, charos habeas, neu malis alienos adiungere, quàm sanguine coniunctos retinere. Non exercitus, neque thesauri præsidia regni

regni sunt, verum re, neque, aut paratur. Quis autem aut quem alienum fueris? equidem ego boni erit, si maliparua res crescuntur. Ceterum antequam sapientia prior uidere decet: namtior est, etiam si amplius potest, facerebal, & Hiempsalibunc virum. Imminui, ne ego meliorhar genuissem.

Iugurtha cum si herbale in siturus sit. Alterum in tugurtem pralio vicinum confugit, atque oratione.

PAtres C. N. hi praecepit, modo precaturum ius & simul enterer doctus esse populo Romanum loco duc

ctas habens, in
ricula ſubeun-
t aliter ac Mi-
ſele g'rendo in
Iugurtha. Ad-
tatio, qui co-
Adherbale, &
ba cum Iugur-

miſſo patre, ſui
Regnum accepi-
tibi, quā liberi-
fore. Neq; ea

alia magna, &
miſſimē redire
m gloria deco-
anos, ex am-
ia nomen fami-

no, quod diffi-
miſſiā vicisti-
nem vite faci-
em moneo, ob-
e propinqui, lo-
naveas, neu ma-
guine conſtitu-
heſauri preſidi-
reg

regni ſunt, verum amici, quos neq; armis coge-
re, neq; auro parare queas: officio & fide paran-
tur. Quis autem amicior, quā frater fratri?
Aut quem alienum fidum inuenies, ſi tuiſt hoſtis
fueris? equidem ego Regnum vobis trado firmū,
boni eritis, ſi mali, imbecillum: Nam concordia
parua res creſcunt, diſcordia maxima dilaban-
tur. Caterū ante hos te Iugurtha, qui aetate,
& ſapientia prior es, ne aliter quid eueniat, pro-
uidera decet: nam in omni certamine, qui opulē-
tior eſt, etiam ſi accipit iniuriam, tamen quia
plus poteſt, facere videtur. Vos autem Adher-
bal, & Hiempſal colite, & obſeruate talem
hunc virum. Imitamini virtutem: & eniti-
mini, ne ego meliores liberos ſumpſiſſe, quā vi-
dear genuiſſe.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ADHERBALIS

ad P. C.

Iugurtha cum filiis Micipsæ Hiempſale & Ad-
herbale, inſtitutus hæres, bellum fratribus intul-
lit. Alterum in tugurio latitantem oppreſſit, al-
terum prælio vicit. Viſtus ad Senatū Roma-
nū confugit, atque eius opera hac implorauit
oratione.

PATres C. Micipsa pater meus moriēs mi-
hi præcepit, uti Regni Numidia tantum-
modo procurationem exiſtimarem meā,
caterū ius & imperium eius penes vos eſſe,
ſimul eniterer domi militiq; quā maximo
uſui eſſe populo Rom. vos mihi cognatorum, vos
affinum loco ducere. Si ea ſeciſſem in veſtra
ami-

amicitia, exercitum, diuitias, munimenta regni
me habiturum. Qua praecepta patris mei cum a-
gitarem. Iugurtha homo omnium, quos terra su-
stinet sceleratissimus, contempto imperio vestro,
Masiussa me nepotem, etiam à stirpe socium, at-
que amicum populi Romani Regno, fortunisque
omnibus expulit. Atque ego P.C. quoniam è mi-
seriarum venturus eram, vellem potius ob mea,
quàm ob maiorum meorum beneficia posse me à
vobis petere auxilium, ac maxima debere mihi
beneficia à populo Rom. quibus utinam non e-
gerem. Secundum ea si desideranda erant, uti
debitis uterer. Sed quoniam parum tuta per sei-
psa probitas est, neque mihi in manu fuit Iugur-
tha qualis foret, ad vos confugi. P.C. quibus,
quod mihi miserrimum est, cogor prius oneri,
quàm usui esse. Cateri Reges, aut bello victi, in
amicitià à vobis recepti sunt, aut in suis dubijs
rebus societatem vestram appetiuerunt, familia
nostra cum populo Roman. bello Carthaginiensi
instituit amicitiam, quo tempore magis fides e-
ius quam fortuna petenda erat. Quorum pro-
gentem vos P.C. nolite pati me nepotem Masi-
ussa, frustra à vobis auxilium petere, sed si aa-
impetrandum nihil caussa haberem, prater mi-
serandam fortunam, quod paulo antè Rex, ge-
nere, fama, atque copijs potens, nunc deformatu-
arumnis, inops alienas opes expecto, tamen erat
maiestatis Populi Rom. prohibere iniuriam, ne-
que pati cuiusquam regnum per scelus crescere.
verum ego his finibus eiectus sum, quos maiori-
bus meis populus Rom. dedit. Vnde pater, &

unimenta regni
 tris mei cum a-
 n, quos terra fu-
 imperio vestro,
 stirpe socium, at-
 no, fortunis qui-
 moniam eò mi-
 potius ob mea-
 neficia posse me a-
 ma debere mili-
 utinam non e-
 da erant, uti-
 um tui per se-
 anu fuit Iugur-
 P. C. quibus,
 gor prius oneri-
 bello victi, in-
 ut in suis dubi-
 iuerūt, familia
 Carthaginiens-
 re magis fides e-
 Quorum pro-
 nepotem Mas-
 petere, sed si al-
 erem, prater mi-
 o ante Rex, ge-
 unc deformatu-
 cto, tamen era-
 ere iniuriam, ne-
 scelus crescere
 am, quos maiori-
 unde pater, &

meus unā vobiscum expulere Syphacem-
 Carthaginienses. Vestra beneficia mihi erepta
 ant. P. C. Vos in mea iniuria despecti estis, heu
 ne miserum: huccine Micipsa pater beneficia
 ua evasere? ut quem tu parem cum liberis tuis,
 egniq; participem fecisti, is potissimum stirpis
 tua extinctor sit? nunquamne ergo familia no-
 tra quæta erit? semperne in sanguine, ferro, fu-
 ra versabitur? Dum Carthaginienses incolæ
 nes frudere, iure omnia sua patiebamur: hostes à
 latere, vos amici procul. Spes omnis in armis e-
 rat. Postquam illa pestis ex Africa eiecta est, la-
 ti pacem agitabamus quippe quis hostis erat
 nullus, nisi fortè quem vos iussissetis. Ecce au-
 tem ex improvviso Iugurtha intolanda auda-
 cia, scelere, atq; superbia sese efferens, fratre meo,
 atq; eodem propinquo suo interfecto, primum re-
 gnum eius, sceleris sui pradam fecit: post, ubi me
 ysdem dolis nequit capere, nihil minus, quam
 vim, aut bellum expectantem, in imperio vestro
 (sicut videtis) extorrem patria, domo inopem
 & coopertum miseris effecit, ut ubiuis tutius
 quam in meo regno essem. Ego sic existimabam
 P. C. uti pradicantem audieram patrem meum,
 qui vestram amicitiam diligenter colerent, eos
 multum laborem suscipere, ceterum ex omnibus
 maxime tutos esse. Quod in familia nostra fuit,
 prestitit, ut in omnibus bellis adesset vobis, nos
 uti per ocium tuti simus in manu vestra est P.
 C. Pater nos duos fratres reliquit, tertium Iu-
 gurtham beneficijs suis ratus est nobis coniunctū
 fore, alter eorū necatus est alter ipse ego manus

impia vix effugi. Quid agam? aut quod potissimum infelix accedam? Generis praesidia omnia extincta sunt, pater, uti necesse erat, natura concessit: fratri, quem minimè decuit, propinquus per scelus vitam eripuit. Affines, amicos, propinquos ceteros meos, aliam alia clade oppressit: capti ab Iugurtha pars in crucem acti, pars bestiis obiecti sunt. Pauci, quibus relicta est anima, clausi in tenebris, cum mœrore & luctu morte graviores vitam exigunt, si omnia quae aut amisi, aut ex necessarijs adversa facta sunt in colūa manerent, tū si quid ex improvviso malis accidisset, vos implorarem P.C. quibus pro magnitudine imperij, ius & iniurias, omnes curae esse decet. Nunc verò exul patria, demo, seclus, atq; omnium honestarum rerum egens, quod accedam, aut quos appellem? Nationes, ne an, Reges? Qui omnes familia nostra ob vestram amicitiam infesti sunt, an quoquam mihi adire licet, ubi non maiorum meorum hostilia monumenta plurima sunt? an quisquam nostri misereri potest, qui aliquando vobis hostis fuit? P. C. strend Masinissa nos ita instituit. P. C. ne quod coleremus, nisi populum Ro. ne societates, ne fœdera nova acciperemus, abunde magna praesidia nobis in vestra amicitia fore: si huic imperi fortuna mutaretur, unā occidendum nobis est. Virtute, ac Djs volentibus, magni & opulenti estis, omnia secūda & obedientia sunt, quod facilius socii v. iniurias curare licet. Tantum illud vereor, ne quos priuata amicitia Iugurtha patē cognita transversos agat, quos ego audio summa

penitii, ambire, fide absente, incognita verba, & fugam non manere. Quo favore in hac m. hac simulantem vos, aut apud Deos cura oritur, ferox, atq; praclatus, cuius impetatus mei necis, mearum reddat. Iamian, quamquam tibi i. vita erepta est, adulendum puto ca. fugam, exiliu. me premunt arum. siat ego infelix patrio regno, re. prabeo, incertus q. persequar ipse au. cuius viti a necia. det: Vitam emoi. tus esset, ne v. i. ius malis iniuria. libet, neq; mori li. per liberos, atq; p. populi R. subveni. naria, volute pati. est per scelus & v. scire.

ope niti, ambire, fatigare vos singulos, ne quid de absente, incognita causa statuat: fingere morba, & fugam simulare, cui licuerit in regno manere. Quod utinam illum, cuius impios fadinore in has miseras proiectus sum, eadem hac simulantem videam, & aliquando, apud vos, aut apud Deos immortales rerum humanarum cura oriatur, ut ille, qui nunc sceleribus suis ferox, atq; praeclarus est, omnibus malis excruciat, impietatis in parentem nostrum, fratris mei necis, mearumq; miserationum graues poenas reddat. Iamiam frater animo meo charissime, quanquam tibi immaturo, & minime decuit vita erepta est, tamen latandum magis, quam dolendum puto casum tuum. Non enim regnum, sed fugam, exilium, egestatem, & omnes has quae me premunt arumnas, cum anima simul amissi at ego infelix in tanta mala precipitatus, ex patrio regno, rerum humanarum spectaculum praebeo, incertus quid agam. Tuasne iniurias persequar? ipse auxilij egens? an regno cōsulam? cuius vita necisq; potestas, ex alienis opibus pendet? Utinam emori, fortunis meis honestus exitus esset, ne viuere contemptus viderer, si defessus malis iniuria concessissem. Nunc neq; viuere libet, neq; mori licet sine dedecore, P. C. oro vos per liberos, atq; parentes vestros, per maiestatem populi R. subuenite mihi misero, ite obuiam iniuria, nolite pati regnum Numidia, quod vestrum est, per scelus & sanguinem familia nostra tabescere.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. MEMMII TRIBUNIPLEBIS
ad populum Romanum,
contra Iugurtham.

Cum Iugurtha regnum Numidicum occisis
fratribus occupasset, & amicos sibi non paruo ar-
geatipondere comparasset, flagitiorum suorum
patronos, senatores, legatos atque Consules Ro-
manos: odio potentia nobilitatis inflammatus
C. Memmius Tribunus plebis, facundia claris
taxabat crudelia nobilitatis facinora, in concio-
nibus populum adhortabatur ad vindicandum,
& hac potissimum oratione admonebat, nelli-
bertatem Reipub. deferrent.

Multa me dehortantur à vobis Quirites, ni studium Reip. omnia superet, o-
pes factionis vestra patientia, ius nul-
lum, ac maximè quòd innocentia plus periculi
quàm honoris est. Nam illa quidem piget dice-
re, his annis quindecim, quam ludibrio fuerit
superbia paucorum, quam fœdè, quamq; multi
perierint vestri defensores, ut vobis animus
ab ignavia, atque socordia corruptus sit, qui
ne nunc quidem obnoxij inimici exurgitis
atque etiam nunc timetis eos, quibus vos de-
cet terrori esse. Sed quanquam hæc talia sunt
tamen obuiam ire factionis potentia animu
sugibit. Certè ego libertatem, quæ mihi à pa-
rente meo tradita est, experiar. Verùm i-
frustra, an obrem faciam, in vestra manu si-
tum est Quirites. Nèque ego vos hortor, quòd

dicum occisis
non paruo ar-
orum suorum
Consules Ro-
is inflammatus
cundia clarus
ora, in concio-
vindandum
onebat, nelli-

vobis Quiri-
ma superet, o-
stentia, ius nuli-
a plus periculi
dem piget dica-
ludibrio fuerit
quamq; multi-
vobis animus
corruptus sit, qui
mici exurgit,
quibus vos de-
n hac talia sunt,
otentia animus
qua mihi a pa-
ar. Verum i-
vestra manu
hortor, qui
sunt

sapē maiores vestri fecere, uti contra iniurias
armati eatis, nihil vi, nihil secessione opus est.
necesse est suomet ipsi more precipites eant. Occi-
so Tib. Graccho quem regnum sibi parare aro-
bant, in plebem Romanam quaestiones graves
habita sunt. Post C. Gracchi & M. Fulvii ca-
dem, item vestri ordinis multi mortales in car-
cere necati sunt. Vtriusq; cladis non lex, verum
libido eorum finem fecit. Sed sanē fuerit regni
reparatio, plebi sua iura restituere, quicquid si-
ne sanguine civium ulcisci nequit, iure factum
sit. Superioribus annis taciti indignabamini a-
rarium expilari, Reges & populos liberos paucis
nobilibus vectigal pendere, penes eosdem, &
summam gloriam, & maximas divitias esse. A-
men hac talia facinorā impune suscepisse, parū
habere. Itaq; postremo leges, maiestas vestra,
divina, & humana omnia, hostibus tradita
sunt. Neq; eos, qui ea facere, pudet, aut poenitet,
sed incedunt per ora vestra magnifice, sacerdo-
tia, & Consulatus, pars triumphos suos ostentā-
tes, perinde quasi ea honori, non praeda habeant.
Servi ara parati, iniusta imperia dominorum nō
perferunt. Vos Quirites in imperio nati, quo a-
nimo servitutem toleratis. At qui sunt hi, qui
Remp. occupare? homines sceleratissimi cruē-
tis manibus, immani avaritia, nocentissimi, &
idem superbissimi, quibus fides, decus, pietas,
postremo honesta, atq; inhonesta omnia quaestui
sunt, pars eorum occidisse Tribunos ple. alij qua-
estiones iniustas, pleriq; eadem in vos fecisse, pro-
munimento habent. Itaq; quam quisq; pessimē

fecit, tam maximè tutus est. Metù à scelere suo ad ignauiam vestram transtulère, quos omnes eadem cupere, eadem odisse, eadem metuere in unum cogit. Sed hac inter bonos amicitia, inter malos factio est. Quod si tantam vos libertatis curam haberetis, quam illi ad dominationem accensi sunt, profectò neq; Resp. sicuti nunc, vastaretur, & beneficia vestra penes optimos, non audacissimos forent. Maiores vestri parandi iuris, & maiestatis constituenda gratia, bis per secessionem armati, Auentinum montè occupauère, vos pro libertate, quam ab illis accepistis, nòne summa ope nitimini? atq; ed vehementius, quò maius dedecus est, parta amittere, quàm omnino non parauisse. Dicit aliquis, quid igitur censes? vindicandum in eos, qui hosti perdidère Remp. non manu, neq; viz quòd magis vos fecisse, quàm illis accidisse indignum est: verum questionibus, & indicio ipsius Iugurthæ, qui, si dedititius est, profectò iussis vestris obediens erit, sin ea contènit scilicet astimabitis qualis illa pax, aut deditio sit, ex qua ad Iugurthæ scelerum impunitas, ad paucos potentes maxima diuitia, ad Remp. damna, atq; dedecora peruenerint: nisi fortè dominationis eorum satietas nondum etiam vos tenet, & illa, quàm hac tempora magis placent, quàm regna, prouincia, leges, iura, iudicia, bella atq; paces, postremò diuina, & humana omnia penes paucos erant: vos autem, hoc est populus Rom. inuicti ab hostibus, imperatores omnium gentium, satis habebatis animam retinere. Nā seruitutem quidem quis vestrum recusare audebat?

debat? At ego, tam existimo, impunitum scelere atq; in his bonis sunt aquo an in perniciem casum importunita male fecisse, nisi de tur, & vobis ateritur, aut se intelligitur, aut se libertatem retinere concordia, qua sp. liberi esset, facere strems socijs vestris vritur. Pax, aut amicitia vos, ne tantum se peculatus avarijs repta pecunia, quamen consuetudinem acerrimo prodici: imperium vestrum nalis fuit, qua nio uoxios, quid erifecere, obediens libet facere, in est riter hortor, ut irom, quàm rectè bonis perditum eprastat beneficij bonus tantum malus improbiogape auxilij egen

a scelere suo
 quos omnes
 metuere in
 mictia, inter
 vos libertatis
 dominationem
 uti nunc, va-
 optimos, non
 ri parandi iu-
 atia, his per se-
 onte occupant
 accepisti, no-
 hemerius, quò
 , quàm omni-
 id igitur cēst
 didere Remp.
 fecisse, quàm
 in questionibus,
 si deditus est,
 it, sine ea contē-
 pax, aut dedi-
 um impunitas,
 tia, ad Rempu.
 at: nisi forte do-
 lum etiam vos
 magis placent,
 a iudicia, bella
 humana omnia
 hoc est populus
 atores omnium
 retinere. Nā
 m recusare au-
 debat

debat? At ego, tametsi virum flagitiosissimum
 existimo, impune iniuriam accepisse, tamen vos
 sceleratissimis hominibus ignoscere, quoniam
 cines sunt a quo animo paterer, ni misericordia
 in perniciem casura esset. Nam & illis, quan-
 tum importunitatis habent, parum est impune
 male fecisse, nisi deinde faciendi licentia eripit-
 tur, & vobis aeterna sollicitudo remanebit, quum
 intelligetis, aut seruendum esse, aut per manus
 libertatem retinendam. Nam fidei quidem, &
 concordia, qua spes est, dominari illi volunt, vos
 liberi esse, facere illi iniurias, vos prohibere, po-
 stremodò socijs vestris veluti hostibus, hostibus pro
 socijs uti utur. Potestne in tam diuersis mentibus
 pax, aut amicitia esse? Quare moneo, hortor quē
 vos, ne tantum scelus impunitum omittatis: nō
 peculatus ararij factus est, neq; per vim socijs e-
 reptae pecuniae, quae quanquam, grauiasunt, ia-
 men consuetudine iam pro nihilo habentur, hosti
 acerrimo prodita Senatus autoritas, proditum
 imperium vestrum est. Demi, militiaq; Resp. ve-
 nalis fuit, quae nisi quaesita erunt, nisi vindicata
 innoxios, quid erit reliquum, nisi ut illis, qui ex
 fecere, obediētes viuamus? nam impune quia-
 libet facere, id est, regem esse. Neq; ego vos Qui-
 rites hortor, ut iam malitis ciues vestros perpe-
 ram, quàm rectē fecisse sed ne ignoscendo malis,
 bonos perditum eatis. Ad hoc, in Repub. multo
 prestat beneficij quàm maleficij immemore esse,
 bonus tantummodo seignior si, ubi negligas, at
 malus improbius, ad hoc si iniuria nō sint, haud
 sapē auxilij egeas.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. MARII AD

Quirites.

Q. Cæcilius Metellus Consul integer & fortis
cōtra Iugurtham missus, habuit Legatum C. Ma-
rium. Is plebeius ac nouus homo Arpini alitus,
nobilitati fuit in sensu ambitione præceps. Vnde
Metellum Imperatorem apud milites inertia
solebat accusare, & nobilitatem exagitare, atque
persuadere, ut se poscerent Imperatorem. Se e-
nim, dimidia pars exercitus si sibi permitteretur,
paucis diebus Iugurtham in carenis habiturum.
Cupientissima igitur plebe, & criminando Con-
sul factus hanc ad populum orationem habuit,
nobilitatem exagitandi, & milites scriptis ex-
hortandi causa.

Scio ego Quirites, plerosq; non iisdem arti-
bus imperium à vobis petere, & postquam
adepti sunt gerere, primò industrios, sup-
plices, modicos esse, deinde per ignauiam, & su-
perbiam atatem agere. Sed mihi cōtra videtur,
nam quo vniuersa Res. pluris est quàm Consu-
latus, aut Pratura, eò maiore cura illam admi-
nistrari, quàm hac peti debere. Neq; me fallit
quantum cum vestro maximo beneficio negocij
sustineam. Bellum parare, simul & arario
parcere, cogere ad militiam eos, quos
nolis offendere, domi, forisq; omnia cu-
rare, & ea agere inter inuidos, occurrentes fa-
ctiosos, opinione Quirites asperius est. Ad hoc a-
lii si deliquere, vetus nobilitas, maiorum fortia

facta, cognatorum
tela, omnia hac prae-
ces in memet sitae
innocentia tutari
illud intelligo Quir-
ites, esse, a quos, bi-
cui mea Rempub. p-
inuadendi quare-
est, uti neq; vos co-
lita ad hoc atatis
res, pericula consi-
beneficia gratui-
eade deferam, non
difficile est in pote-
ambitionem sese p-
hi qui omnem at-
beneficere iam ex-
nitur. Bellum me-
quam rem nobilit-
tate cum animis re-
sit. Equum ex illo
aliud tale negotium
prospiciat, ac multa
suspendij, scilicet, v-
trepidet, si finet, p-
nitorem sui officij,
vros imperare in offi-
quarat. Atqui ego
facti sunt, acta mi-
na, praecepta lege-
nes. Nam gerere, &
posterior, re atq;

ger & fortis
tum C. Ma-
cipini alitus,
præceps. Vo-
lites inertia
agitare, atque
orem. See-
mitteretur,
habituam.
nando Con-
nem habuit,
scriptis ex-

is idem arti-
postquam
ustrios, sup-
uiam, & su-
ira videtur,
uam Consu-
illam admi-
Neg. me fallit
eficio negocij
ul & arario
eos, quos
le omnia cu-
curantes, fa-
st. Ad hoc a-
riorum fortia
facti.

EX BEL. IUGURTHINO.

415

facta, cognatorum & affinium opes, multa cli-
tela, omnia hac presidio adsunt. Mihi spes om-
nes in memet sita, quas necesse est virtute &
innocentia tutari. Nam alia infirma sunt, &
illud intelligo Quirites, omnium ora in me con-
uersa esse, a quos, bonosq; fauere. Quippe benefi-
cia mea Rempub. procedunt, nobilitatem locum
inuadendi quarere: Quod mihi acius admitendi
est, uti neq; vos capiamini, & illi frustrati sint.
Ita ad hoc ætatis à pueritia fui, ut omnes labo-
res, pericula consueta habeam, quæ ante vestra
beneficia gratuito faciebam, ea vti accepta mer-
cede deferam, non est consilium Quirites. Illis
difficile est in potestatibus temperare, qui per
ambitionem sese probos simulauere. Et mi-
hi qui omnem ætatem in optimis artibus egi,
benefacere iam ex consuetudine in natura ver-
titur. Bellum me gerere cum Iugurtha iussistis,
quam rem nobilitas agerrimè tulit, Quæso repu-
tate cum animis vestris, num id mutari melius
sit. Ecquem ex illo globo nobilitatis, ad hoc, aut
aliud tale negocium mittatis, hominem veteris
prospacia, ac multarum imaginum, & nullius
stipendij, scilicet, ut in tanta re ignarus omnium
trepidet, festinet, sumat aliquem ex populo mo-
nitorem sui officij. Ita plerumq; euenit, ut quem
vos imperare iussistis, is sibi imperatorem alium
quærat. Atqui ego scio, qui postquam Consules
facti sunt, acta maiorum, & Græcorum milita-
ria præcepta legere cœperint, præposteri homi-
nes Nam gerere, quàm fieri Consulem tempore
posterius, re atq; usu prius est. Comparete nunc

R. 5

Qui-

Quirites, me hominem nouū cum illorum superbia. Qua illi audire, & legere solent, eorum partem vidi, alia gessi: quae illi litteris, ea ego didici militando. Nunc vos existimate facta an dicta pluris sint? Contemnunt nouitatem meam, ego illorum ignauiam: mihi fortuna, illis probra obiectantur, quanquam ego naturam unam & communem omnium existimo, sed fortissimum quemq; generosissimum. At si iam ex patribus Albani, aut Bestia quari posset, mēna an illos ex sese gigni maluerint, quid responsuros creditis? nisi sese liberos quam optimos voluisse? quod si iure me despiciunt, faciunt idem maioribus suis, quibus uti mihi, ex virtute nobilitas cepit. Inuidēt honori meo, ergo inuideant labori & innocētia, periculis etiam meis, quoniam per hac illum cepti. Verūm homines corrupti superbia, ita aetatem agunt, quasi vestros honores contemnant, ita hos petunt, quasi honeste vixerint. Ne illi falsi sunt, qui diuersissimas res pariter expetant, voluptatem, & praemia virtutis. Atq; etiā, quum apud vos, aut in Senatu verba faciunt, plerq; oratione maiores suos extollunt, eorum fortia facta memorando clariore se putant, quod contrā est. Nam quantū vita illorum praeclarior, tantū horum socordia flagitiosior. Et praefecto ita se res habet. Maiorum gloria posteris quasi lumen est, neq; bona eorum, neq; mala in occulto patitur. Huiusce rei ego inopiam patior. Quirites. Verūm id quod multo praeclarius est, mea facta mihi dicere licet. Nunc videte quā in-

qua

qui sint: quoniam
id mihi ex mea
magis non ha
tas est, quam
corripisse meli
siam mihi res
cundam & con
maximo vestro
me, vosq; male
ticere, ne qui
cever. Nam me
dere nulla orat
praeclari, falsam
quoniam vestro
hi summum bon
impugnari, etia
rum praetendū
imagines, neq;
maiorum memori
hasas, vexilla
na, praeterea ei
sunt mea imagi
ridi, et relicta
meis laboribus,
composita verb
tus satis ostend
pia facta orati
cui didici, par
qua ad virtute
At illa multo o
frire, praesidia
samam, byeme

quī sint: quod ex aliena virtute sibi arroganti-
 id mihi ex mea non concedunt: scilicet quia i-
 mages non habeo, & quia mihi noua nobili-
 tas est, quā cerē peperisse, quā acceptam
 corrupisse melius est. Equidem ego nō ignoro,
 si iam mihi respondere velint, atundē illis fa-
 cundam & compositam orationem fore sed in
 maximo vestro beneficio, cum omnibus locis
 me, vosq; maledictis lacerent, non placuit re-
 ticere, ne quis modestiam in conscientiam du-
 ceret. Nam me quidem ex animi sententia la-
 dere nulla oratio potest, quippe vera necesse est
 prädice, falsam vitā, moresq; mei superant. Sed
 quoniam vestra & consilia accusantur, qui mi-
 bi summum honorem, & maximum negocium
 imposuisti, etiam atq; etiam reputate, nūm eo-
 rum poenitendum sit. Non possum fidei causā
 imagines, neque triumphos, aut Consulatus
 maiorum meorum ostentare. At si res postulet,
 hastas, vexillum, phaleras, alia militaria do-
 na, praterea cicatrices aduerso corpore. Ha-
 sunt meae imagines, hac mea nobilitas, non ha-
 reditate relicta, ut illa illis, sed qua ego plurimis
 meis laboribus, & periculis quaesui. Non sunt
 composita verba mea, parū id facio, ipsa se vir-
 tus satis ostendit, illis artificio opus est, ut tur-
 pia facta oratione regant. Neque literas Gra-
 ecas didici, parum placebat eas discere. Quippe
 qua ad virtutem doctoribus nihil profuerunt.
 At illa multo optima Reip. doctus sum, hostem
 ferire, praesidia agitare, nihil metuere, nisi turpē
 famam, hyemem, & est atē iuxta pati, humi, re-

quiescere, eodem tempore inopiam & laborem
tolerare. His ego praeceptis milites hortabor. Ne-
que illos arctè colam, me opulenter, neq; gloriam
meam laborem illorum faciam. Hoc est utile,
hoc civile imperium. Nam quum tu per molli-
tiē agas, exercitum supplicio cogere, id est dominū,
non Imperatorem esse. Hac atq; alia maiores ve-
stri faciendo, seq; & Remp. celebravere. Quis
nobilitas freta, ipsa dissimilis moribus, nos illorū
amulos contemnit, & omnes honores non ex
merito, sed quasi debitos à vobis repetit. Caterū
homines superbissimi procul errāt. Maiores eorū
omnia, qua licebat, illis reliquere, diuitias, ima-
gines, memoriā sui praeclara, virtutē nō relinqui-
re, neq; poterāt, ea sola neq; datur dono, neq; ac-
cipitur. Sordidum me & incultis moribus aiūt:
quia parum scitē cōmuni exorno, neq; hisfrionē
vllum, neq; pluris pretij coquam, quam villicū
habeo, qua mihi liber confiteri Quirites. Nam
ex pariete meo, & ex alijs sanctis viris, ita acce-
pi, munditias mulieribus, viris laborē conueni-
re, omnibusq; bonis oportere plus gloria, quam
diuitiarum esse: arma, non suppellectilem decori
esse. Quin ergo, quod iuvat, quod clarum esti-
mant, id semper faciant, ament, potent, ubi ado-
lescentiam habuere, ibi senectutem agant in cō-
munijs, dediti ventri, & turpissima parti corpo-
ris, sudorem, pulverem & alia talia relinquunt
nobis, quibus illa epulis iucundiora sunt. Verum
non est ita, nam ubi se flagitijs dedecoravere tur-
pissimi viri, bonorum pramia ereptū eunt. Ita in-
iustissimè luxuria & ignavia, pessima artes,
illis,

illis, qui colunt
xia eladi sunt. N
res mei, non illorū
pauca de Repub.
habetore de Num
qua usq; ad hoc t
omnia remouiss
superbiam. Deim
ens, sed mehercul
Nam magna pa
ducum attrita e
militaris est ata
sire Remp. neq; q
rum, aut Impera
Ego met in agmin
& sociis periculū
omnibus rebus is
uantibus omnia
laus. Qua si dubi
nes bonos Reipu
mo ignavia imm
parens liberis vti
viri boni honesti
dicerem Quirite
adderent. Na
10.

& laborem
 portabor. Ne-
 neq; gloriam
 Hoc est utile,
 per molliē
 est dominū,
 maiores ve-
 nēre. Quē
 bus, nos illorū
 mores non ex-
 petit. Ceterū
 Maiores eorū
 iūctas, imā-
 nō relique-
 rōno, neq; ac-
 moribus aūt:
 neq; hisfrionē
 quam villicū
 rites. Nam
 iris, ita acce-
 bore conueni-
 loria, quam
 tūtem decori
 clarum aſti-
 tent, ubi ado-
 m agant in cō-
 a parri corpo-
 ia relinquant
 a sunt. Verum
 decor auēre tur
 ū eunt. Ita in-
 peſſima artes,
 illis

illis, qui colouēre eas, nihil officiunt. Reip. inno-
 xia cladi sunt. Nunc quoniam illis quantū mo-
 res mei, non illorum flagitia poſcebant, respondi:
 pauca de Repub. loquar. Primum omnium bonū
 habetote de Numidia animum Quirites. Nam
 quē vsq; ad hoc tēpus Iugurtham tutata sunt,
 omnia remouistis, auaritiā, imperitiā, atq;
 superbiam. Deinde exercitus ibi est locorum ſci-
 ens, ſed mehercule magis ſtrenuus, quam felix.
 Nam magna pars eius auaritia, aut temeritate
 ducum attrita est. Quam ob rem vos, quibus
 militaris est atas, aditimini mecum, & capeſ-
 ſite Rēp. neq; quenquā ex calamitate alio-
 rum, aut Imperatorum ſuperbia metus cōeperit.
 Ego met in agmine, aut in pralio conſultor idem,
 & ſocius periculi vobis cum adero, me, vosq; in
 omnibus rebus iuxta geram. Et proſectō Dīs in-
 uantibus omnia matura ſunt, victoria, prada,
 laus. Quē ſi dubia, aut proculeſſent: tamen om-
 nes bonos Reip. ſubuenire decebat. Etenim ne-
 mo ignauia immortalis factus eſt, neq; quiſquā
 parens liberis uti aterni forent, optauit, magis
 uti boni honeſtiq; vitā exigerent. Plura
 dicerem Quirites, ſi timidis virtutem verba
 adderent. Nam ſtrenuus abunde dictum pō-
 to.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SYLLÆ AD BOCC-
chum regem.

Cum Bocchus Maurorum Rex Iugurthæ res

adfectas videret, legatos ad victorem C. Marium misit, ac petijt, vt ad se duos fidissimos mitteret, cum quibus disserere posset de rebus communibus, Marius L. Syllam, & A. Manlium misit, quorum eloquentior Sylla, fertur hac ad Bocchum verba locutus.

R Ex Boccho, magna nobis est latitia, cum te talem virum Dy monuere, vti aliquando pacem, quam bellum malles, neu te optimum cum pessimo omnium Iuguri hamiscendo commaculare: simul nobis demeres acerbam necessitudinem, pariter te errantem, & illum sceleratissimum persequi. Ad hoc Populo Ro. iam à principio inopi, melius visum est, amicos, quam seruos querere, cuiusq; rati volentibus, quam coactis imperitare. Tibi verò nulla opportunior amicitia nostra. Primum quòd procul absumus, in quo offensa minimum est: & gratia par, ac si propè adessemus: dein quòd parentis abundè habemus, amicorum nobis, neque cuiquam hominum satis fuit, atq; hoc vtinam à principio tibi placuisset, profectò ex populo Ro. ad hoc tempus multò plura bona accepisses, quàm mala perpeffus es. Sed quoniam humanarum rerum fortuna pleraq; regit, cui scilicet complacuit, vim & gratiam nostram te experiri, nunc quoniam per illam licet festina, atq; (vii cepisti) perge. Multa opportuna habes, quò facilius errata officijs superes. Postremo hoc in pectus tuum dimitte, nunquam populum Rom. beneficijs viduum esse, nam bello quid valeat tute scis.

ORA-

N Inquam, mus in h
m opulen
tiam deberem, &
tum, multis oran
tuli, nullius indig
dolere solent, ego
quando eguisse tr
meum nihil cari
arma, viros, pec
liber, sume, vtere,
redditam gratia
tegra erit. Deniq;
Nam ut ego existi
nificencia vinei n
Rep. vestra, cuius
accipe. Bellam Po
factum volui. E
armis tutatus su
placet. Gerite vti
ego flumen Mulu
flam fuit, non eg
suam. Prater
grum

EX BEL. IUGURTHINO. 419
ORATIONIS BOCCHI AD
L. Syllam.

NUnquam ego ratus fore, uti Rex maxi-
mus in hac terra, & omnium, quos no-
ui opulentissimus, priuato homini gra-
tiam deberem, & mehercule Sylla ante te cogni-
tum, multis orantibus, alijs vltro egomet, opem
tuli, nullius indigni. Id immutatum quod ceteri
dolere solent, ego lator, fuerit mihi pretium ali-
quando eguisse tua amicitia, qua apud animum
meum nihil carius habeo. Id adeo experiri licet,
arma, viros, pecuniã, postremo quicquid animo
libet, sume, utere, & quoad viues nunquam tibi
redditam gratiã peraueris, semper apud me in-
tegra erit. Deniq; nihil frustra vobis me sciente.
Nam ut ego existimo, Regem armis, quam mu-
nificentia vinci minus flagitiosum. Ceterum de
Rep. vestra, cuius huc curator missus es, paucis
accipe. Bellum Populo Ro. nunquam paravi, neq;
factum volui. Fines meos aduersum armatos,
armis tutatus sum, id omitto, quando vobis ita
placet. Gerite uti vultis cum Iugurtha bellum,
ego flumen Mulucham, quod inter me, & Mici-
psam fuit, non egrediar, neq; intrare Iugurtham
sinam. Præterea si quid me, vobisq; dig-
num petieris, haud repul-
sus abibis.

ORA

ORATIO LEPIDI CONS. AD

Pop. Rom. Ex libris Hist.

Salust.

Clementia & probitas vestra, Quirites, quibus per ceteras gētes maximi & clari estis, plurimum timoris mihi faciunt, aduersus tyrannidem L. Sylla: ne aut ipsi, qui non aestimatis, ea paruum credendo de alijs, circumuentiamini: praesertim quū illi spes omnis in scelere atq; perfidia sit, neq; se aliter tutum putet quā si peior atq; instabilior metu vestro fuerit: quod captiuus libertatis curam miseriam eximat, aut, si prouideritis, in tutandis periculis magis quā vlciscendo teneamini. Satellites quidem eius, homines maximi nominis, non minus optimis maiorum exemplis, nequo satis mirari, qui dominationis in vos seruitium suum mercede dant, & utraq; per iniurias malūt, quā optimo iure liberi agere. Praclarā Brutorum atq; Emiliorum & Lucatiorum proles, geniti ad ea quae maiores virtute peperere, subuertenda. Nam quid à Pyrrho, Amibale, Philippo, & Antiocho defensum est aliud quā libertas & sua cuiq; sedes neu citi, nisi legibus, pareremus? quae cuncta sanus ista Romulus, quae si ab externis rapta tenet: non tot exercituum clade neq; COSS. & aliorum principum, quos fortuna belli consumpserat, satiatus: sed tum crudelior quā plerosq; secundas res in miserationem ex ira vertunt. Quin solus omnium,

post

post memoriam hor-
ros composuit, quae
ta esset: prauissim-
adhuc tutus fuit,
uij a repetenda li-
atq; obitum eundem
penes illos sint. Nō
randa auxilia: nisi
aut pudorem tyrann-
para periculo suo
ut nihil gloriosum
a dominationis
& ocium cum libe-
tus quā labore
nulla suat. Hac ten-
perit angum: habere
Quirites. Nam qu-
perant: aut diuina
manus paulo ante
imperio, gloria, iur-
ne seruilia quidem
corū & Latij mag-
regis facti à vo-
tur: & plebis immo-
pauci satellites me-
cia, ararium prouici-
que necis ciuium
manas hostias vid-
guine ciuili. Est ne-
uere iniuriam, au-
quidem vnum om-
ipsum statuit: neq;

post memoriam hominum, supplicia in postfuturos composuit, quis prius iniuria quam vita certa esset: prauissimeq; per sceleris immanitatem adhuc tutus fuit, dum vos metu grauioris seruitij à repetenda libertate terreamini. Agendum atq; obuiam eundum est, Quir. ne spolia vestra penes illos sint. Nō prolatandum, neq; votis paranda auxilia: nisi foris speratis per radum iā aut pudorem tyrannidis, esse eum per scelus occupata periculosius dimissurum. At ille ed processit ut nihil gloriosum, nisi tutum, & omnia retinēda dominationis honesta aestimet. Itaq; illa quies & ocium cum libertate, quam multi probi potius quam laborem cum honoribus capegebant, nulla sunt. Hac tempestate seruendum aut imperitandum: habendus metus est aut faciendus, Quirites. Nam quid ultra? quāue humana superant? aut diuina impolluta sunt? Populus Romanus paulo antè gentium moderator, exutus imperio, gloria, iure, cogitandi inops, despectusq; ne seruilis quidem alimenta reliqua habet. Sociorū & Latij magna vis ciuitate pro multis & egregijs factis à vobis data, per vnum prohibetur: & plebis innoxia patrias sedes occupare pauci satellites mercedem scelerum: leges, iudicia, ararium prouincia, reges, penes vnum. Denique necis ciuium & vita licentiam, simul humanas hostias vidistis, & sepulchra infecta sanguine ciuili. Estne iuris reliqui aliud quam soluere iniuriam, aut mori per virtutem? Quoniā quidem vnum omnibus finem natura vel ferro sepius statuit: neq; quisquam extremam necessitatem.

tatē, nihil ausus, nisi muliebri ingenio, expectat. Verū ego seditiosus, vti Sylla ait, qui pramia turbarum quero: & bellū cupiens, quia iura pacis repeto scilicet. Quia nō aliter salui sat usq̃, tu ti in imperio eritis, nisi Vestius Picens & scriba Cornelius aliena benē parta prodegerint: nisi approbaueritis oēs proscriptiones innoxiorū ob diuitias, cruciatus virorū illustriū, vastatā urbē fuga & cadib. bona ciuiū miserorū, quasi Cimbricā prādā, vanū aut dono daram. At obiectat mihi possessiones ex bonis proscriptorū: q̃ quidē scelerū illius vel maximū est, non me neq̃, quēquā omnīū satis tutū fuisse, si rectē faceremus. Atqui illa quāta formidine meratus sum, pretio soluto, iure dominis tamē restituito: neq̃, pati consiliū est, vllā ex ciuib. prādā esse. Satis illa fuerint, quā rabie contracta tolerauimus, manus conferentes inter se Romanos exercitus, & arma ab externis in nosmet versa. Scelerum & contumeliarum omnium finis sit: quorum adēdē Syllam non pœnitet, vt & facta in gloria numeret: & si liceat, auidius faceret. Neq̃ iam quid existimetis de illo, sed quantum vos audeatis, vereor: ne alius alium principem expectantes antē capiamini, non opibus eius, quā futiles & corrupta sunt, sed vestra socordia, quam raptū iri licet, & quā audeat tam videri felicem. Nam prater satellites commaculatos quis eadē vult: aut quis eadem vult: aut quis non omnia mutat a, prater victoriam: scilicet milites, quorum sanguine Tarula Scyroq̃, pessimis seruiorum diuitia parta sunt: an quibus praelatus in magi-

strati-

stratibus cupiendū bonorum omnium. ximam mihi fidē cui per tot vultus rancum, quasi ut testatem cūsum tam à maioribus met extorquerent relegati in paludē que inuidiam surgent. Quare ingrediri? Quia se tui: quibus labey tea est, tam contordia & pacis, q̃ minima inuidit. Nisi maveat expierisissima, sui iuse, quod pop. R. fidiā intelligatur atq̃, exitia proba accipite otiū cum posierit ad populū cele circumueni sumnum imperi maiorum, dignit non fuit consiliū vlla est periculo si probatis, adest dū, M. E. militum rem sequimini,

stratibus cupiendis Fusilius, ancilla turpis, & bonorum omnium dehonestamentum: itaq; maximam mihi fiduciam parit victor exercitus, cui per tot vulnera & labores nihil, prater tyrannum, quaesitum est, nisi fortè Tribunitia potestatem euersum profecti sunt, per arma conditam à maioribus suis: utiq; iura & iudicia sibi met extorquerent: egregia scilicet mercede, quæ relegati in paludes & sylvas, in contumelia atque inuidiam suam premia penes paucos intelligerent. Quare igitur tanto agmine atq; animis incedit? Quia secunda res mirè sunt utriusq; obtinui: quibus libefactatis, quàm formidatus antea est, tam contemnetur: nisi fortè specie concordia & pacis, qua sceleri & parricidio suo nomina indidit. Neq; aliter R. P. esse belli finē ait, nisi maneat expulsa agris plebs, præda civilis acerbissima, ius iudiciumq; omnium rerum penes se, quod pop. R. fuit. Qua si vobis pax & concordia intelliguntur, maxima turbamenta Reipub. atq; exitia probate: annuite legibus impositis, accipite otium cum seruitio, & tradite exemplum posteris ad populum Rom. sui met sanguinis mercede circumueniendum. Mihi quæquam per hoc summum imperium satis quaesitum erat, nomini matorum, dignitati atq; etiam presidio: tamen non fuit consilium priuatas opes facere: potiorq; visa est periculosa libertas quieto seruitio. Qua si probatis, adeste Quirites: & bene iuuantibus dijs, M. Æmilium Consulem, ducem & auctoritatem sequimini, ad recipiendam libertatem.

ENATV.

pu. quietam
ptissimo quo-
inceptis con-
ditionibus o-
rohibere ma-
g. stultissimi
ibis facienda
inquam vobis
sumenda sunt:
illi pati consi-
urbem omnia
mum flagi-
gnauor sit,
pprimenda li-
o meruendum
ntes, verbis &
s magis quam
ia decretorum
abi? atque id
atum, ob sedi-
o adeptus est.
ius sceleribus
licet eis qui ad
concordiam, &
ratiam habeo
Repub. habito
etu pacem re-
e. Equidem à
are, proscrip-

tos

nos accersiri, largitionibus Rempub. lacerari vi-
debam, maturandum putabam, & Catuli con-
silia cum paucis sequutus sum. Caterum illi qui
gentis Æmilie benefacta extollebant, & ignos-
cendo pop. Rom. magnitudinem auxisse, nusquā
etiam tum Lepidum progressum aiebant, & quū
priuata arma opprimenda libertatis cepisset: si-
bi quisq. opes, aut patrocinia quarendo, consiliū
publicum corruerunt. Attamen erat Lepidus
latro cum calonibus & paucis sicarijs, quorum
nemo diurna mercede vitam mutauerit: nunc
est Proconsul, cum imperio non empto sed dato
à vobis, cum legatis adhuc iure parentibus. Et
ad eum concurrere homines omnium ordinum
corruptissimi, flagrant inopia & cupiditati-
bus, scelerum conscientia exagitati: quibus qui-
es in seditionibus, in pace turba sunt: hi tumult-
um ex tumultu, bellum ex bello ferunt: Satur-
nini olim, post Sulpitij, dein Marij, Damasippiq.,
nunc Lepidi satellites. Præterea Hetruria atque
omnes reliquis belli arrecta. Hispania armis so-
licitata, Mithridates in latere vectigalium no-
strorum, quibus adhuc sustentamur, diem bel-
lo circumspicit: quin præter idoneum ducem, ni-
hil abest ad subuertendum imperium. Quod
vos oro atq. obsecro P. C. ut animaduertatis ne
patiamini licentiam scelerum, quasi rabiem, ad
integros procedere. Nam ubi malos premia se-
quuntur, haud facile quisquam gratitudo bonus
est. An expectatis dum exercitus rursus admodum
ferro atq. flamma urbem innadat? quod nullū
propius est ab eo quo agit statū, quam ex pace
& con-

& cōcordia ad arma ciuilia, qua ille aduersus
 diuina & humana omnia cepit, non pro sua aut
 quorum simulat iniuria, sed legum ac libertatis
 subuertendā. Angitur enim ac laceratur animi
 cupidine, & roxatū metu expers cōsiliij, inquit.
 hac atq; illa tentās, metuit otium, odit bellum:
 luxu atq; licentia carendum uidet: atq; interim
 abutitur uestra socordia. Neg; mihi satis cōsiliij
 est, metum, an ignauiam, an dementiam eam
 appellem: qui uidentur intenta mala, quasi ful-
 men, optare se quisq; ne attingat, sed prohibere,
 ne conari quidem. Et quaso cōsulerate quā con-
 uersa rerum natura sit. Antea malum publicū
 occulte, auxilia palam, instruebantur, & eo bo-
 ni malos facile anteibant: nunc pax & concor-
 dia disturbantur palam, defenduntur occulte.
 quibus illa placent, armis sunt, vos in metu.
 Quid expectatis? nisi forte pu let aut piget recte
 facere. An Lepidi mandata animos mouent? qui
 placere ait, sua cuiq; reddi, & aliena tenet? belli
 iura rescindi, quum ipse armis cogat? ciuitatem
 confirmari, qui ademptam negat? concordia gra-
 tia tribunitiam potestatem restitui, ex qua om-
 nes discordia accensae. Pessimē omnium atq; im-
 pudentissimē, tibi ne egestas ciuium & luctus cu-
 ra sunt, cui nihil est domi nisi armis partum aut
 per iniuriam? Alterum Consulatum petis, qua-
 si primum reddideris: bello concordiam quaris,
 quo parta disturbatur: nostri proaitor, istis in-
 iudus, hostis omnium bonorum: ut te neque
 hominum neque deorum pudeat, quos per-
 fidia aut periurio violasti. Qui quando ta-

lis

le es, manens in li
 horrore: ne pro
 nos in sollicitudine
 neq; leges, neq; di
 ge qua cepisti, v
 nemas. Vos autem
 pub. intum pat
 bius? Delectus a
 publice & priuati
 atq; impetita:
 quum interim r
 & quanto meli
 tanto bellum ac
 tu magis quam
 qui turbas & ca
 armato Lepido r
 toleranda sunt, e
 potius censet: ita
 lo bellum suaden
 do animos oppress
 ius in urbem res
 interierunt? mihi
 Liberos Lepido per
 tui? quid auxilio
 Remp. frustra ciu
 bis Cethegi, atq;
 natus & incen
 sum aduersum di
 libertas & bella
 nomine, & ange
 mus exercitus
 tum, nobilitas o

lis es, maneas in sententia, & retineas arma, te
horror: neu proliat adis seditionibus inquires ipse,
nos in solitudine retineas. Neq; te provincia,
neq; leges, neq; dii penates: ciuem patiantur. Per-
ge qua coepisti, ut quam maturissime merita in-
uenias. Vos autem P. C. quousq; cunctado Rem-
pub. intutam patiemini, & verbis arma tenta-
bitis? Delictus aduersum vos habiti: pecunia
publice & priuatum extoris: praesidia deducta,
atq; imposita: ex libidine leges imperantur:
quis interim vos legatos & decreta paratis.
& quanto mehercules audius pacem petieritis,
tanto bellum acrius erit: quum intelliget se me-
tu magis quam a quo & bono sustentatum. nā
qui turbas & eadem ciuium odisse ait, & ob id
armato Lepido vos merces retinet, qua victis
toleranda sunt, ea quū facere possitis, patiamini
potius censet: ita illi à vobis pacem, vobis ab il-
lo bellum suadent. Hac, si placent, si tanta torpe-
do animos oppressit, ut obliti scelerū Cinna, (cu-
ius in urbem reditu decus atq; ordines omnes
interierunt) nihilominus vos, atq; coniuges, &
liberos Lepido permissuri sitis: quid opus decre-
tis? quid auxilio? Catuli? Quin is & alij boni
Remp. frustra curant. Agite ut libet, parare vo-
bis Cethegos, atq; alia proditorū patrocinia, qui
rapinas & incendia instaurare capiunt, & rur-
sum aduersum deos penates manus armare. Sin
libertas & bella magis placent, decernite digna
nomine, & augete ingenii viris fortibus. Adest
nouus exercitus, & ad hoc colonia veterū mili-
tum, nobilitas omnis, daces optimi. Fortuna

mcho-

meliores sequitur. Iam illa quæ secordia nostra collecta sunt, dilabentur. Quare ita censeo, quoniam L. pilus exercitum privato consilio paraturum cum pessimis & hostibus Reip. contra huius ordinis auctoritatem, ad urbem ducit: Uti Ap. Claudius interrex cum Q. Catulo Proconsule & ceteris, quibus imperium est, urbi præsidio sint, operamq; dent nequid Resp. detrimenti capiat.

ORATIO C. COTTÆ CONSULIS

ad populum.

Ex iisdem litteris Hist. Salust.

Q Virites, multa mihi pericula domi, militia multa aduersa fuere: quorum alia toleravi, partim repuli deorum auxilijs, & virtute mea: inq; his omnibus, neq; animus negotio defuit, neq; decretis labos. Mala secundaq; res opes non ingenium mihi mutabant: at contra, in his miserijs cuncta me cum fortuna deseruere. Præterea senectus per se gravis curam duplicat, cui misero ætæ iam ætate, ne mortem, quidem honestam sperare licet: nam si parricida vestri sum, & his genitus hic, deos penate meos, patriamq;, & summum imperium vili habeo. quis mihi viuo cruciatus satis est, atque poena mortuo: quum omnia memorata a prædæ inferos supplicia scelere meo vici? A prima adolescentia in ore vestro priuatus, & i magistratibus egi: qui lingua, qui consilio meo qui pecunia voluere, vbi sunt: neque ego callidam facundiam, neq; ingenium ad male faciendum exercui: auidissimus priuata gratia, maxima

inim.

inimicitias pro Rep
illa simul, quum ego
petitarem, vos Q
deos penates cum in
quibus beneficijs ur
gulis anima, quum n
ta & mors iure natu
cibus fama & fo
atur atq; accipit
ntes, domi belliq; in
imperatores Hisp
frumentum postea
fæctione sociorum
neg; manus certare
ntus in Asia Cil
latia abeuntur. Mac
minu Italia marit
merim vestigia
parem sumptuum
meatus vehebatur
pamnes. Hæc si dolo
ita sunt, agite vti l
tissi fortuna com
digna vobis nobisq;
tunc ætati mors præ
et vobis incommo
corpi honestus, q
tuta fecerim. Al
quod sapientiores
id est pro Rep
curam spectate. Na

cordia nostra
a consilio para-
ip. contra hu-
em ducit: uti
tulo Procon-
st. urbi prese-
st. detrimenti

CONSULIS

alut.

cula domi, mili-
s: quorum alia
eorum auxilijs,
s, neq. animu-
s. Mala secun-
mutabant: at
ne cum fortuna
segravis curam
tate, ne mortem
nam si parri-
c: deos penates
imperium villa
ua satis est, au-
a memorata a
vici? A prima
uatus, & in
qui consilio meo
neque ego callida
male facientium
gratia, maxima
inimi-

nimicitias pro Repub. suscepi: qui victus cum
illa simul, quum egens aliena opis plura mala ex-
pectarem, Vos Quirites rursus mihi patriam,
deos penates cum ingenti dignitate dedistis. Pro
quibus beneficijs vix satis gratus videar, si sin-
gulis animis, quum nequeo, concesserim. Nam vi-
ta & mors iure natura sunt, ut sine dedecore cū
ciuibus fama & fortunis integer agas, id dono
datur atq; accipitur. Consules nos fecistis, Qui-
rites, domi belliq; impeditissima Repub. Nanque
imperatores Hispania stipendium, milites arma
frumentum poscunt: & id res cogit: quoniam de-
fectione sociorum, & Sertorij per montes fuga,
neq; manus certare possunt, neq; utilia parare: ex
ercitus in Asia Ciliciaq; ob nimias opes Mithri-
datis aluntur: Macedonia plena hostium est: nec
minus Italia maritima & prouinciarum: quum
interim vectigalia parua, & bellis incerta, vix
partem sumptuum sustinet: ita classe, qua com-
meatus vehebatur, minore quam antea nauig-
amus. Hec si dolo aut socordia nostra contra-
cta sunt, agite uti libet, & ita supplicium sumi-
te: si fortuna communis asperior est, quare in-
digna vobis nobisq; & Reip. incipitis? Atq; ego,
cuius atati mors propior est, non deprecor siquid
ea vobis incommodi demitur: neq; mox ingenuo
corpori honestius, quam pro vestra salute, finem
vita fecerim. Adsum, en C. Cotta Consul, facio
quod saepe maiores asperis bellis fecere: voueo,
dedoq; me pro Repub. quam deinde cui maderis,
circumspecte. Nam talem honorem bonus nemo

volet, quum fortuna, & pacis, & belli ab alijs acti ratio reddenda, aut turpiter moriendum sit. Tantummodo in animis habetote, non me ob scelus aut auaritiā casum, sed volentē prae maximis beneficijs animam dono dedisse. Pe-
vos igitur Quir. & gloriam maiorum preconi-
tolerate aduersa & consulite Reipub. Multi
cura summo imperio inest, multis ingentes labo-
res, quos nequicquam abnuis & pacis opulen-
tiam quaritis: quum omnes prouincia, regna
maria, terraeq; aspera aut fessa bellis sint.

ORATIO MARCI TRIB. PL.
ad plebem.

Ex iisdem libris Salust.

SI Quirites parum existimaretis quid intus
a maioribus relictum vobis & hoc
Sylla paratum seruitium interesset, mihi
mihi disserendum fuisset, docendumq; quod
ob iniurias & quoties a patribus armata plebs
secessisset, utiq; vindices parauisset omnis iun-
sui tribunus plebis. Nunc hortari modò reliquum
est, & ire primum via qua capeSSendā arbitror
libertatem. Neq; me praeterit quantas opes nobilitatis
solus impotens inani specie magistratū pellere
dominatione incipiam: quantoq; tutius factio
noxiorum agat quā soli innocentes. Si prater
spem bonam ex vobis, qua metum vici, statui
certaminis aduersa pro libertate potius esse forti viro,
quā omnino non certauit. Quāquam omnes alij
creati pro iure vestro vultis

nam & imperiū in vos con-
delinquere quā-
nes concessere iur-
qui per militare
qua, prouincia oc-
ex spolijs vestris:
vos multitudo sin-
beris, exenti omni-
quia vosmetipsi p-
nunc dominos de-
omnes: & mox, si
debunt pleriq;. Re-
placent, defenden-
An dubium habe-
animo pergentibus
desque perimuen-
factione mediā C-
quadam Trib. pl.
L. Cincius primus
mussantibus vobis
prius illi inuidiam
telum est, quod eg-
is. Nam spem fru-
mortuo qui selesit
malis credebatis: o-
uiculus interce-
in COSS. Deim C-
tribuni dominati-
quāvis animis ier-
a deniq; nūc mihi
fido in cassum a-

Et belli ab a-
piter morien-
as habetote, non
sed volentē pro
no dedisse. Pro
maiorum precor.
Reipub. Multa
i ingentes labo-
Et pacis opulen-
rouincia, regna
bellis sint.

TRIB. PL.

luf.

areis quid inte-
a vobis Et hoc
interfesset, min-
docendumq, qua-
bus armata ple-
uisset omnis iuri-
ari modo reliqua
pessenda arbitrio
nuant as opes not-
pecie magistratu-
: quantoq, tutio-
oli innocentes. Sa-
qua metum dicit
libertate potius
no non certauit
ora iure vefro-
cui-

innet am Et imperia sua, gratia, aut spe aut pra-
mijs in vos conuertere, meliusq, habent mercede
delinquere quam gratis recte facere. Itaq, om-
nes concessere iam in paucorum dominationem,
qui per militare nomen ararium, exercitus, re-
gna, prouincias occupauere, Et arcem habent
ex spolijs vestris: quum interim more pecorum
vos multitudo singulis habendos fruendosq, pra-
beris, exuti omnibus qua maiores reliquere: nisi
quia vosmetipsi per suffragia, ut praesides olim,
nunc dominos destinatis. Itaq, concessere illuc
omnes: Et mox, si vestra receperitis, ad vos re-
dibunt pleriq,. Raris enim animus est ad ea qua
placent, defendenda: cetera validiorum sunt.
An dubium habetis, ne officere quid vobis vno
animo pergentibus possit, quos languidos se cor-
desque pertinuere? nisi fortē C. Cotta ex
factione media COS. aliter quam metu iura
quadam Trib. pleb. restituit. Et quanquam
L. Cincius primus de potestate Tri. loqui ausus,
mussantibus vobis circumuentus erat: tamen
prius illi inuidiam metuere quam vos iniuria per-
tasum est, quod ego nequeo satis mirari Quiri-
tes. Nam spem frustra fuisse intellexistis. Sylla
mortuo qui sceleratum imposuerat seruitium, sine
mali credebat is: ortus est longē sauior Catulus,
tumultus intercessit Bruto Et Aemilio Mamer-
co COSS. Dein C. Curio ad exitiū vsq, infontis
tribuni dominatus est. Lucullus superiore anno
quāt is animis ierit in L. Quintiū, vidistis: quā-
ta deniq, nūc mihi turba concitentur. Quae pro-
fecto incaassum agerentur, si prius quam vos

seruient. finem, illi dominationis facturi erant:
praesertim quum his civilibus armis dicta alia,
sed certatum vtriusq; de dominatione in vobis
sit. Itaq; cetera ex licentia, aut odio aut auaritia
in tempus arsere: permansit una res modo,
qua vtriusq; quaesita est, & erepta in posterum,
vis tribunitia, velum à maioribus libertati par-
ratum. Quod ego vos moneo quasq; ut anim-
aduertatis: ne nomina rerum ad ignavia muta-
ntes, otium pro seruitio appelletis: quo tam ipso
frui, si vera & honesta flagitium superauerint,
non est conditio: fuisset, si omnino quiessetis. Nūc
primum aduertite, & nisi viceritis, quoniam o-
mnis iniuria grauitate tutior est, artius habe-
bunt. Quid censes igitur? aliquis vestrum subie-
cerit. Primum omnium omittendum morem
hūc, quem agitis, impigra lingua, animi ignaui,
non ultra concionis locum memores libertatis:
deinde ne vos ad virilia illa vocem, quo tribu-
nos plebei modo patritium magistratum. Libera
ab authoribus patritijs suffragia maiores vestri
parant, quamuis Quir. in vobis sit, ut qua
iussa nunc pro alijs toleratis, pro vobis agere aut
non agere certe possitis. Iouem aut alium quem
deum, consultorem expectatis: magna illa con-
sulum imperia & patrum decreta vos exequen-
do rata efficitis. Quir. vltroq; licentiam in vos
auctum atq; adiutum properatis. Neq; ego vos
vltum iniurias hortor, magis vti requiem cupi-
atis, neq; discordias, ut illi criminantur: sed ea-
rum finem volens, iure gentium res repeto: & si
pertinaciter retinebunt, non arma neq; seces-
sionem

nem tantummodum
vestrum praebere
modo imperia, quae
Sertorium & C.
cum imaginibus
quibus nulla per-
ua ista frumentum
tur: quum amen-
num estimare
sunt alimentis ca-
mors prohibetur.
soli cura fami-
ignauissimi quiq;
tamen quantum
ostentantur, cuius
strum rerum
Namq; alio modo
conabuntur. Cui
simul cōparant
adictum Cn. Po-
re sublatū in cer-
ceant: neq; eos p-
bertatis, tot viro-
riam non audere
Nisi quidem ista
ia gloria a talibus
vobis esse qui
autoremq; in pr-
verum, Quirit.
non in vno cū
talem quisquam
poterat. Itaq; v-

facturi erant;
is dicta alia,
ione in volu
io aut avari-
na res modu
in posterum,
libertati pa-
q; ut anim-
ignavia mu-
is: quo tam ipso
superaverunt
quiescit. Nūc
is, quoniam a-
artius habe-
vestrum subie-
endum morem
animi ignavi,
ores libertatis
em, quo tribu-
ratum. Libera
maiores vestri
is sit, ut qua
vobis agere aut
at alium quem
agna illa con-
a vos exequen-
centiam in vos
s. Neq; ego vos
requiem cupi-
inamur: sed ea-
res repeto: & si
na neq; recessio-
nem

nem tantummodo, sed nec amplius sanguinem
vestrum prabeatis censeo, gerant habeantq; suo
modo imperia, quarant triumphos: Mithridatē,
Sertorium & reliquias exulū persequantur
cum imaginibus suis: absit periculum & labor
quibus nulla pars paratus est, nisi fore ē repenti-
na ista frumentaria lege munia vestra pensan-
tur: quum tamen qui his modis libertatem om-
nium aestimare. hi profecto non amplius pos-
sunt alimentis carere. namq; vilis exiguita
mors prohibetur. Senescunt vires, sic ut neq; ab-
soluti cura familiari tam parua res possit. At &
ignavissimi quiq; tenuissima spe frustrantur, qua
tamen quantum ampla, quoniam serarū pretiū
ostentant, cuius torpedinis erat decipi: & de-
stratarum rerum vltro iniuria gratiam debere?
Nanq; alio modo neq; valent in uniuersos, neq;
conabuntur. Cauendus tamen dolus est. Itaque
simul cōparant delinimenta, & differunt eos in
aduētum Cn. Pomp. quem ipsum, ubi pertinuē-
re sublatū in ceruices suas, mox dempto metu la-
cerant: neq; eos pueri vindices uti se ferunt, li-
bertatis, tot viros sine vno, aut remittere iniu-
riam non audere, aut ius non posse defendere.
Mihi quidem satis spectatum est, Pompeiū tan-
ta glorie a dolēcentem malle principem volenti-
bus vobis esse quā illis dominationis & sociū:
authoremq; in primis fore tribunitia potestatis.
Verum, Quirit. antea singuli ciues in pluribus
non in vno cuncti presidia habebatis, neq; mor-
taliū quisquam dare, aut eripere talia vnus
poterat. Itaq; verborum satis dictum est, neque

enim ignorantia res claudit : Verum occupavit nescio quæ vos torpedio : quia neque gloria mouemini neque flagitio : cunctaque præsentī ignauia mutastis : abunde libertatem rati , quia tergis abstinetur : & huc ire licet atque illuc munere ditium dominorum . Atque hæc eadem non sunt agrestibus , sed caduntur inter potentium inimicitias , donoque dantur in prouincias magistratibus . Itaque pugnatur & vincitur a paucis plebs , quodcumque accidit , pro victa est , & indies magis erit : si quidem maiore cura dominationem illi retinuerint , quam vos repetiueritis libertatem .

ORATIO AD C. CÆSAREM DE
Repubblica ordinanda .

Ex iisdem libris salust.

Populus Rom. antea obtinebat regna atque imperia , fortuna dono data , item alia illa quæ per mortales auide cupiuntur : quia & apud indignos sæpe erat , quasi per libidine data , neque cuiquam incorrupta permanserant . Sed res docuit id verum esse quod in carminibus Appian ait , fabrum esse quenque , fortuna : atque in te maxime , qui tantum alios prætergressus es , ut prius defessi sint homines laudando facta tua , quam tu laude digna faciendo . Ceterum ut fabricata , sic virtute parata , quam magna industria haberi decet , ne incuria deformentur , aut corruat infirmata . Nemo enim alieri imperium volens concedit : & quamuis nouus atque clemens sit qui plus potest , tamen quia malo esse licet formi da-

midatur . Id euenit
peruersè consulunt
quo illi , quibus
At contra id eniti
strenuus sis , ut qui
pessimus quisque
Sed tibi hoc grauiss
armis paria compo
mollius gessisti : ad
cuius ciues sunt . In
dum est tibi , atque
non armis modo ,
multo maius mul
artibus . Ergo omni
tiæ res huc vocat
voti dicat . Ac mihi
do tu victoriam co
tura . Sed tam quid
paucis , quæ me an
bi fuit imperator
pibus , audio poter
pientia : quem seg
inuitam tibi inimi
necessitudo traxit
neque fuit quisquam
paru bello coccussu
gi more magis qu
quasi prudentior
llectis iniquior
adducti homine
xuria polluta er
aperte quietis m

videtur. Id euenit quia pleriq; rerum potentes
 eruersè consulunt: & eo se munitiores putant,
 mo illi, quibus imperitant, nequiores fuere.
 At contrà id eniti decet, quum ipse bonus atque
 strenuus sis, uti quamoptimis imperites. Nam
 pessimus quisque asperimè rectorem patitur.
 Sed tibi hoc grauius est quàm antè, omnibus te
 armis parata componere. Bellum aliorum pace
 mollius gessisti: ad hoc victores pradam petunt,
 victi ciues sunt. Inter has difficultates euaden-
 dum est tibi, atq; in posterum firmanda Respub.
 non armis modò, neq; aduersum hostes: sed, quòd
 multò maius multòque asperius est, bonis pacis
 artibus. Ergo omnes magna mediocriq; sapien-
 tiares huc vocat, quæ quisque optima potest
 uti dicat. Ac mihi sic videtur, qualicumq; mo-
 do tu victoriam composueris, ita alia omnia fu-
 tura. Sed iam quòd melius faciliusq; constituas,
 paucis, quæ me animus monet, accipe. Bellum ti-
 bi fuit imperator cum homine claro, magnis o-
 piibus, audio potentia, maiore fortuna quàm sa-
 pientia: quem sequuti sunt pauci, per suam in-
 iuriam tibi inimici, item quos affinitas aut alia
 necessitudo traxit. Nam particeps dominationis
 neq; fuit quisquæ, neq; si pati potuisset, orbis ter-
 rarum bello còcussus foret. Cætera multitudo vul-
 gi more magis quàm iudicio post alius alium
 quasi prudentiorem sequuti. Per idè tēpus ma-
 ledictis iniquorum occupata Reipub. in spem
 adducti homines, quibus omnia probro ac lu-
 xuria polluta erant, còcurrere in castra tua: &
 aperte quietis mortem, rapinas, postremo omnia

qua corruptus animus iubeat, minitari. Ex
 queis magna pars, ubi neq. creditum condona-
 re, neq. te ciuibus, sicuti hostibus, uti vident, de-
 fluxere. Pauci resistere, quibus maius otium in
 castris quam Roma futurum erat: tanta vis cre-
 ditorum impendebat. Sed ob easdem causas im-
 mane dictu est, quanti & quam multi mortales
 postea ad Pompeium discesserint: eoq. per omne
 tempus belli, quasi sacro atq. inspoliato fano,
 debitores vsti. Igitur quoniam tibi victori de
 bello atq. pace agendum est, hoc uti ciuiler
 deponas, illa ut quam iustissima & diuturna
 sit: de teipso primum, quia compositurus es, quod
 optimum factu est existima. Equidem ego cun-
 ta imperia crudelia, magis acerba quam diu-
 turna arbitror: neq. quenquam à multis me-
 tuendum esse, quin ad eum ex multis formido
 recidat, eam vitam bellum aeternum & anceps
 gerere: quoniam neq. aduersus neq. à tergo, aut
 lateribus tutus sis, semper in periculo aut metu
 agites. Contra, qui benignitate & clementia
 imperium temperauere, his lata & candida o-
 mnia visa, etiam hostes aq. iores quam alij ci-
 ues. An qui me his dictis corruptorem victoria
 tua, nimisq. in victos bona voluntate predicet
 scilicet quod ea qua externis nationibus natura
 hostibus, nosq. maioresq. nostri sapè tribuere, ea
 ciuibus danda arbitror: neq. barbaro ritu cade-
 eadem, & sanguine sanguinem expiandum. An
 illa qua paulo ante hoc bellum in Cn. Pompeium
 victoriamq. Syllanam increpabantur, obliuio
 abstulit: Interfecit Domitium, Carbonem, Bru-
 tum,

tum, alios item ne-
 ture, sed postea
 terfectos: plebem
 coris modo conse-
 ciuium fauere &
 aut liberorum sin-
 rium, vastatio don-
 horiam omnia sai-
 telli idem porta-
 esse, vtriusq. vesti-
 neg. receptamq.
 causa exercitus
 veterimos omni-
 teq. alij liberor, a-
 male deterrimi
 libidini sumptus q-
 oria victoria, quo-
 bonorum laus. Ne-
 li quisq. coru mo-
 bia victoria sese
 ministratione sco-
 nonnulli quorum a-
 voluntates sine de-
 dictum. De pace
 mines tui agitat
 quale id sit de quo
 timore, patenti
 existimo, quoniam
 tempestate urbi
 tari, ciues cum d-
 deflor & exang-
 lurs: Alter n-

imitari. Ex
um condona-
uti vident, de-
tius otium in
tanta vis cri-
m. causas im-
muli mortales
eoq; per omne
spoliato fano,
tibi victori a-
c uti ciuilita-
a & diurna
scurus es, quod
idem ego cum-
ba quam diu-
a multis me-
multis formido-
um & anceps
q; a tergo, aut
culo aut metu
e & clementia
& candida o-
quam alij ci-
orem victoria
tate prædicat
onibus natura
è tribuere, ea
rbaroritu cade
apiandum. An
Cn. Pompeium
atur, obliuio
arbonem, Bru-
tum,

tum, alios item non armatos neq; in pralio belli-
iure, sed postea supplices per summum scelus in-
terfectos: plebem Romanam in villa publica pe-
coris modo conscissum. Heu quam illa occulta
ciuium funera & repentina cades in parentum
aut liberorum suum, fugæ mulierum & puero-
rum, vastatio domorum. Ante partem à te vi-
ctoriam omnia sava atq; crudelia erant, ad qua-
te illi iidem hortantur: & scilicet id certatum
esse, utriusq; vestrum arbitrio iniuria. Ut fieret:
neq; receptamq; sed captam à te Rempub. & ea
causa exercitus stipendijs confectis optimos &
veterrimos omnium, aduersum fratres paren-
tesq; alij liberos, armis contendere: Ut ex alienis
malis deterrimi mortales veniri atq; profunda
libidini sumptus quarerent: atq; essent oppro-
bria victoria, quorum flagitijs commacularetur
bonorum laus. Neq; enim te praterire puto, qua-
li quisq; eorū more aut modestia, etiam tū du-
bia victoria sese gesserit: quoq; modo in belli ad-
ministratiōe scorta aut conuiuia exercuerint,
nonnulli, quorum atas ne per otium quidem tales
voluptates sine dedecore attigerit. De bello satis
dictum. De pace firmanda, quoniam tuq; & o-
mnes tui agitis, primum id quaeso considera,
quale id sit de quo consultas: ita bonis malisque
dimotis, patenti via ad verum perges. Ego sic
existimo, quoniam orta omnia intereunt, qua-
tempestate urbi Romana fatum excidij adue-
tari, ciues cum ciuibz manus conserturos, itaq;
defessos & exangues regi aut nationi prada fu-
turos. Aliter non orbis terrarum neq; cunctarū

gentes conglobata mouere aut contundere que-
unt hoc imperium. Firmanda igitur sunt & cō-
cordia bona, & discordia mala expellenda. Id
ita eneniet, si sumptuum & rapinarum licentiā
dempseris: non ad vetera instituta renocas, qua
iam pridem corruptis moribus ludibrio sunt: sed
si suam cuiq; rem familiarem & finem sumptuū
statueris. Quoniam is incescit mos, ut homines
adolescentuli sua atq; aliena consumere, nihil li-
bidini atq; alijs rogantibus denegare pulcherri-
mum putent: eam virtutem & magnitudinem
animi, pudorem atq; modestiam pro socordia a-
stiment: ergo animus ferox praua via ingressus,
ubi consueti non suppetunt, fertur accensus in
socios modo, modo in ciues: mouet composita, &
res nouas veteribus acquirit. Quare tollendus
fenerator in posterum, uti suas quisq; res cure-
mus. Ea vera atq; simplex via est, magistratum
populo, non creditori gerere: & magnitudinem
animi in addēdo, nō demēdo Reip. ostendere. Atq;
ego scio quā aspera hac res in principio futura
sit, praesertim ijs qui se in victoria licentius libe-
riusq; quā arctius futuros credebāt: quorum si
saluti potius quam libidini consules, illosq; nosq;
& socios in pace firma constitues. Si eadem stu-
dia artesq; inuentuti erunt, na ista egregia
tua fama simul cum urbe Roma breui concid-
det. Postremo sapientes pacis causa bellum ge-
runt, laborem spe otij sustentant: Nisi illam
firmam efficis, vinci, an vicisse quid retulit?
Quare capesse per deos Remp. & omnia aspera,
vni soles peruade. Nāq; aut tu mederi potes, aut
emit-

mittēda est cura a
crudeles poenas
tus ciuitas vastat
ut prauas artes
prohibeat. Ea ver
immo ito ciues pa
fulsit & falsis
habuit esse nō si fl
pessus, praesens gau
asseris. Ac mihi at
ment, maxime ere
& quia tibi terra
nenda sunt (quip
tingere nequit) m
igitur prouideas op
publico fumento c
quibus à malo vul
titari & industri
fudeat. Id ita eue
omniū perniciēs ej
sapē ego cū animo
clarissimi viri ma
populos natione su
demde quib. causis
cornissent: eade se
lā, omnesq; victo
res cupiuisse. Neg
se diuina mort
si pecunia & corp
non assentando, na
sum gratiam grat

atundere que-
ur sunt & cō-
pellenda. Id
arum licentiā
renocās, qua
libro sunt: sed
nem sumptuā
ut homines
amere, nihil li-
are pulcherri-
magnitudinem
ro socordia a-
via ingressus,
ur accensus in
composita, &
are tollendus
quisq; res cure-
magistratum
magnitudinem
offedere. Atq;
incipio futura
licentius libe-
rāt: quorum si-
es, illosq; nosq;
Si eadem stu-
a ista egregia
a breui concu-
sa bellum ge-
Nisi illam
quid retulit
omnia aspera,
ederi potes, aut
emit.

omittēda est cura omnibus. Neq; quisquā te ad
crudeles pœnas ac acerba iudicia inuocat, qui-
bus ciuitas vastatur magis quā corrigitur: sed
ut prauas artes matuq; libidines à iuuentute
prohibeas. Ea vera clemētia erit, consuluisse ne
immeritō ciues patria expellerentur, retinuisse à
stultitia & falsis voluptatibus: pacē cōcordiaq;
stabiluisse: nō, si flagitijs obsequutus, delicta per-
pessus, præsens gaudium cū mox futuro malo con-
cesseris. Ac mihi animus, quibus rebus alij ti-
ment, maximè erectus est, negotij magnitudine:
& quia tibi terra & maria simul omnia cōpo-
nenda sunt (quippe res paruas tantū ingeniū at-
tingere nequit) magna cura, magna merces est.
Igitur prouideas oportet ut plebs largitionib; &
publico frumento corrupta, habeat negotia sua,
quibus à malo publico detineatur: inuētus pro-
bitati & industria non sumptibus, neq; diuitijs
studeat. Id ita eueniet si pecunia, qua maxima
omniū perniciēs est, usū atq; decus depseris. Nā
sæpè ego cū animo meo reputas quib; quicq; rebus
clarissimi viri magnitudinē inuenissent, qua res
populos nationesq; magnis aut horib; auxisset, ac
deinde quib; causis an- lissima regna & imperia
corruissent: eadē semper bono atq; mala reperi-
bā, omnesq; victores diuitias contēpsisse & vi-
ctos cupiuisse. Neq; aliter quisquam extollere se-
se & diuina mortalis attingere potest, nisi omis-
sis pecunia & corporis gaudijs, animo indulgēs,
non assentando, neq; concupita prabendo, peruer-
sam gratiam gratificans: sed in labore, patiētia,

bonisq; praeceptis, & factis fortibus exercitando. Nam domum aut villā extruere, eamq; signis, aulis alijsq; operibus exornare, & omnia potius quā semet visendum efficere, id est non diuitias decori habere, sed ipsum illis flagitio esse. Porro ij quibus bis die ventrem onerare nullam noctem sine scorto quiescere mos est, ubi animum quem dominari decebat, seruitio opprescere, nequaquā eo postea hebeti atq; claudo pro exercitio vti volunt. Nam imprudentia plenaq; & se precipitant. Verum hac & omnia mala pariter cum honore pecunia desinet, si neque magistratus neque alia vulgo cupienda venalia erunt. Ad hoc providendum est quonāmodo Italia atq; provincia tutiores sint: id quod factu haud obscurum est. Nam ijdem omnia vastant suas deserendo domos, & per iniuriam alienas occupando. Item ne, vti adhuc, militia iniusta aut inaequalis sit: quum alij triginta, pars nullum stipendium faciet: & frumentum id quod antea premium ignavia fuit, per municipia & colonias illis dare conueniet, quum stipendijs emeritis domos reuerterint. Qua Reipub. necessaria, tibiq; gloriosus aratus sum, quam paucissimis absolui. Non peius videtur pauca nunc de facto meo disserere. Pleriq; mortales ad iudicandum satis ingenij habent, aut simulant: verum tamen ad reprehendenda aliena facta aut dicta ardet omnibus animus. Vix satis apertum os aut lingua prompta videtur, qua dicta pectore euoluit: quibus me subiectum haud pœnitet, magis reticuisse pigeret. Nā siue hac seu meliore

alia

alia via perges,
tum & adiutu
vri qua tibi pla
proben deneg,
ORATIO

rem de

Ex iijc

Sic ego qu
si, consilia
tremo cui
celso sunt: quipp
pia adfuit, neq
dus satisq; prud
magis quam bu
qua plerūq; res
Sed mihi studiū
pessere: atq; m e
que curam habi
caperem, que
rant: sed etiam
tunq; armis, vi
haberim. Itaq;
consilium fuit, s
tuam dignitate
riculum facere
accederet. Idq;
decreui: sed quis
egregie mirabil
rem in aduersis
esse. Sed per cate
quod & prius
que admirando

alia via perges, à me quidem pro virili parte dictum & adiutum fuerit. Reliquum est optare, uti quæ tibi placuerint, ea dū immortales approbent beneq; euenire sinant.

ORATIO ALIA AD C. CÆSAREM de Republica ordinanda.

Ex iisdem libris Hist. Salut.

SCio ego quam difficile atq; asperum factu sit, consilium dare regi aut imperatori, postremo cuiquam mortali, cuius opes in excelsis sunt: quippe quum & illis consultorum copia adsint, neq; de futuro quisquam satis callidus satisq; prudens sit. Quinetiam sapē praua magis quam bona consilia prosperē eueniunt: quia plerasq; res fortuna ex libidine sua agitat. Sed mihi studium fuit adolescentulo Rempu, capessere: atq; in ea cognoscenda multā magnamq; curam habui, non ita ut magistratū modo caperem, quem multi malis artibus adepti erant: sed etiam ut Remp. domi militiq; quantumq; armis, viris, opulentia posset, cognitum habuerim. Itaq; mihi multa cum animo agitati consilium fuit, famam modestiamq; meam post tuam dignitatem habere: & cuius rei lubet periculum facere, dum quid tibi ex eo gloria accederet. Idq; non temere aut ex fortuna tua decreui: sed quia in te prater ceteras, artem vnā egregiē mirabilem comperi, semper tibi maiorem in aduersis quam in secundis rebus animū esse. Sed per ceteros mortales illa res clarior est, quod & prius desessi sunt homines laudando atque admirando munificentiam tuam, quam tu facien-

faciendo qua gloria digna essent. Equidem mihi decretū est, nihil tam ex alio reperiri posse, quod non cogitanti tibi in promptu sit. Neq; ego, qua visa sunt, de Reip. tibi scripsi, quia mihi consiliū atque ingenium meū amplius a quo probaretur: sed inter labores militia interq; praelia victorias, imperium, statui admonendum te de negotijs urbanis namq; tibi, si id modo in pectore consiliū est ut te ab inimicorum impetu vindices, quoq; modo contra aduersum Consulem beneficia populi retineas, indigna virtute tua cogites: sin in te ille animus est qui iam à principio nobilitatis factionem distorbauit, plebem Romanam ex graui seruitute in Libertatem restituit, in pratura inimicorum arma inermis aspicit, domi militiaq; etiā tanta praelara facinora fecit ut ne inimici quidem queri quicquam audeant nisi de magnitudine tua: quin accipe tu ea qua dicam de summa Reipublica: qua profecto aut tu vera inuenies, aut certe haud procul à vero. Sed quoniam Cn. Pom. aut animi prauitate, aut quia nihil maluit quàm quod tibi obesser, ita lapsus est ut hostibus tela in manus daret: quibus ille rebus Rempublicam conturbauit, eisdem tibi restituenda est. Primum omnium summā potestatem moderandi, de vectigalibus, sumptibus, iudicijs, Senatoribus paucis tradidit plebs Romana, cuius antea summa potestas erat: neq; his quidem legibus in seruitute reliquit iudicia, tametsi sicut antea tribus ordinibus tradita sunt: tamen iidem illi factiosi regunt, dant, adiungunt qua lubet: inno-

center

centes circumueniunt. Non facinus obstat, quominus commodum est traquam urbe capta, gibus viruntur. Aangeret, si virtute per seruitum exercemi, quorum omni est, forte atq; alta oblatam insolentes aut dissensio ciuilia a stirpe euerit? animus tam praelara L. Sylla, cui omnia tamen si à Sulpicio lgebat, tamen paccio quam metu re nunc cum Catone factionis, quadra ea cum spe bona etati sunt: quonera hominum to satuari nequiuertes ex acta atate, mulierum immatquin acerbis in do dignitate alios. Nam quid ego de lam homines igit reuolunt? Scilicet (tametsi in fi

entes circumueniunt, suos ad honorem extol-
 unt. Non facinus, non probrum aut flagitium
 habet, quominus magistratus capiant: quod
 commodum est trahunt, rapiunt: postremo tan-
 quam urbe capta, libidine ac licentia sua prole-
 ribus vtuntur. Ac me quidem mediocris dolor
 urgeret, si virtute partam victoriam more suo
 per seruitium exercerent: sed homines inertissi-
 mi, quorum omnis vis virtusque in lingua sita
 est, forte atque alterius socordia dominationem
 oblatam insolentes agitant. Nam qua seditio
 aut dissensio civilis tot tamque illustres familias
 à stirpe euertit? aut quorum unquam victoria
 animus tam praeceptis tamque immoderatus fuit?
 L. Sylla, cui omnia in victoria lege belli licuerunt,
 tametsi à Sulpitio hostium patres muniri intel-
 ligebat, tamen paucis interfectis, ceteros benefi-
 cio quam metu retinere maluit. At Hercule
 nunc cum Catone, L. Domitio ceterisque eiusdem
 factionis, quadraginta Senatores, multi prae-
 ter ea cum spe bona adolescentes, sicuti hostia ma-
 ctati sunt: quum interea importunissima ge-
 nera hominum tot miserorum ciuium sanguine
 satiari nequiverint: non orbi liberi, non paren-
 tes exacta aetate, non gemitus virorum, luctus
 mulierum immanem eorum animum inflexit:
 quin acerbius in dies male faciendo ac dicen-
 do dignitate alios, alios ciuitate euersum irent.
 Nam quid ego de te dicam, cuius contume-
 liam homines ignauissimi vita sua commuta-
 re volunt? Scilicet neque illis tanta voluptati
 est (tametsi in sperantibus accidit) dominatio,
 quan-

quanto maerori tua dignitas: qui optatius habent ex tua calamitate periculum libertatis facere quam per te pop. Rom. imperium maximum ex magno fieri. Quo magis tibi etiam atq; etiā animo prospiciendum est quoniam modo re stabilitas communisq; mihi quidem qua mēs suppetit, eloqui non dubitabo. Caterum tui erit ingenij probare qua vera atq; utilia factū putes. In duas partes ego civitatem diuisam arbitror, sicut à maioribus accepi, in patres & plebem. Antea in patribus summa aut horitas erat, vis multo maxima in plebe. Itaque sapius in civitate secessio fuit: semperq; nobilitatis opes diminuta sunt, & eius populi amplificatum. Sed plebs eò liberè agitata quia nullius potentia super leges erat: neq; diuitijs aut superbia, sed bona fama factisq; fortibus nobilis ignobilem anteibat: humillimus quisq; in armis aut militia nullius honesta res egens, satis sibi satisq; patrie erat. Sed ubi eos paulatim expulsos agris, inertia atq; inopia incertas domos habere subegit, cœpere alienas opes petere, libertatem suam cum Repub. venalem habere. Ita paulatim populus, qui dominus erat, & cunctis gentibus imperitabat, dilapsus est: & pro communi imperio, priuatim sibi quisq; seruitutem peperit. Hæc igitur multitudo primum malis moribus imbuta, deinde in artes vitasq; varias dispersata, nullo modo inter se congruens, parum mihi quidem idonea videtur ad capeſſendam Rempub. Caterum additis nouis ciuibus, magna me spes tenet fore ut omnes expergiscantur ad libertatem: quippe cum illis

illis libertatis reuocanda cura oritur: veteribus nobilibus militaris opulentia impedita, multis in rebus impedita. Sed non infans neque agitur, quæ salutem minimum nobilitati bonorum omnia seruatiua hanc seruitutem liberæ civitatis sit: multitudo ingens in ciuitate sic apud animos in se admittit gratiam sibi concitiam priuatim visum diſcordia atq; ingratum consilium: nui pro nobilitate agere intendit ne factisq; quibus dilaerant. Vbi inter maximum beneficium videlicet & sibi quædam animo esse, de existimant, ita quantum solus rerum ipsius consilia distor maior cura si paranda sunt. Etenim homini haud neque facere, neque

His libertatis retinenda, tum his servitutis amittenda cura orietur. Hos ego censeo permistos cum veteribus novis in colonis constituas. Ita & res militaris opulentior erit, & plebs bonis negotijs impedita, malum publicum facere desinet. Sed non inscius neq; imprudens sum, quum ea res ageretur, quae sanitas: quaeve tempestates hominum nobilium futura sint, quum indignumur omnia funditus misceri, antiquis civibus hanc servitutem imponi: regnum deniq; ex libera civitate futurum, ubi unius munere multitudo ingens in civitatem pervenerit. Equidem ego sic apud animum meum statuo, malum facinus in se admittere, qui incommodo Republica gratiam sibi concilet. Vbi bonum publicum, etiam privatim usus est: id vero dubitare aggredi, socordia atq; ignavia ducor. M. Livio Druso semper consilium fuit, in Tribunatu summa operis pro nobilitate: neque ullam rem in principio agere intendit nisi illi authores fierent homines factiosi, quibus dolus atque malitia fide chariora erant. Vbi intellexerunt, per unum hominem maximum beneficium multis mortalibus dari, videlicet & sibi quisq; conscius malo atque infido animo esse, de M. Livio Druso iuxta ac de se existimarunt, itaque metu ita ne per tantam gratiam solus rerum potiretur, contra eam nixi, sua ipsius consilia disturbaverunt. Quo tibi imperator maiore cura fideq; amici & multa praesidia paranda sunt. Hostem a duersum deprimere strenuo homini haud difficile est: occulta pericula neque facere, neq; vitare, bonis in promptu est.

Igi-

Igitur ubi eos in ciuitatem adduxeris, quoniam quidem renouata plebs erit, in ea re maxime animum exercitato, ut colantur boni mores, concordia inter veteres & novos coalescat. Sed multo maximum bonum patria, ciuibus, tibi, liberis, postremo humana genti pepereris, si studiū pecuniæ aut sustuleris, aut quoad res feret minueris. Aliter neque priuata res, neque publica, neque domi, neque militia regi potest. Nam ubi cupido diuitiarum inuasit, neque disciplina, neque artes bona, neque ingenium ullum satis pollet: qui animus magis aut minus natura postremo tamen succumbit. Sæpe iam audiui, qui reges, quæ ciuitates & nationes per opulentiam magna imperia amiserint, quæ per virtutem inopes ceperant. Id adeo haud mirandum est. Nam ubi bonus deteriorem diuitijs magis clarum magisque acceptum videt, primo astuat multaque in pectore voluit: sed ubi gloria honorem magis indies, virtutem opulentia vincit, animus ad voluptatem à vero deficit. Quippe gloria industria alitur: ubi eam dempseris, ipsa per se virtus amara atque aspera est. Postremo ubi diuitia clara habentur, ibi omnia bona vilia sunt, fides, probitas, pudor, pudicitia. Nam ad virtutem una & ardua via est, ad pecuniā quæ cuique lubet nititur. & malis & bonis rebus ea creatur. Ergo imprimis auctoritatem pecuniæ demito: neque de capite neque de honore et copijs quisquam magis aut minus indicauerit, neque Prætor neque Consul ex opulentia, verum ex dignitate creetur. Sed de magistratus fa-

cil

ille populo iudici
ri, regnum est.
re omnes prima cl
ro plures quam i
alias ciuitates v
pituit, ubi promi
que fors tulit, de
nimis disceptat.
haud mihi quide
C. Græchus in tr
ex confusus quin
rentur: ita coaq
te anteire aliū a
na remedia contr
omnes res laudan
rerum vsus est: m
ea dempseris, nem
Gaterum auarici
randa est: quo in
domos vastat: di
neque exercitus ne
sua penetrer: fam
que parentibus ci
specunia decus a
ritia facile bonis
ta sese habere tan
moret: tamē tibi
mentioerit cert
ris, alia omnia in
sui valerent, n
essent. Quia de se
impedo inuasit,

teris, quoniam
ea re maxime
urboni mores,
coalescat. Sed
ciuibus, tibi,
pereris, si su-
uoadres feret
neq; publica,
est. Nam ubi
disciplina, ne-
illum satis pol-
nus natura po-
m audiri, qui
ber opulentiam
per virtutem
mirandum est.
tys magis cla-
primo astat
bi gloria hono-
ulencia vincit,
deficit. Quippe
dempseris, ipsa
est. Postremo
omnia bona vi-
uicidia. Nam
est, ad pecuniā
us & bonis rebus
horitatem pecu-
que de honore ex
ius iudicauerit, si
opulentia, ve-
le magistratus fa-
cile

cile populi iudicium fit: iudices à paucis proba-
ri, regnum est. ex pecunia legi, inhonestū. Qua-
re omnes primæ classis iudicare placet, sed nume-
ro plures quā iudicant. Neq; Rhodios neque
alias ciuitates unquam suorum iudiciorum pœ-
nituit, ubi promiscuè diues & pauper, ut cui-
q; fors tulit, de maximis rebus iuxta ac de mi-
nimis disceptat. Sed de magistratibus creandis
haud mihi quidem absurde placet lex, quam
C. Gracchus in tribunatu promulgauerat, ut
ex confusis quinq; classibus sorte centuria voca-
rentur: ita coaquata dignitate pecunia, virtute
anteire alius alium properabit. Nec ego mag-
na remedia contra diuitias statuo. Nam perinde
omnes res laudantur atq; appetuntur ut earum
rerum usus est: malitia premijs exercetur. Vbi
ea dempseris, nemo omnium gratuito malus est.
Ceterum auaritia bellua fera, immanis, intole-
randa est: quod intendit, oppida, agros, fana atq;
domos vastat: diuina cum humanis permiscet,
neq; exercitus neq; mœnia obstant quominus vi-
sua penetret: fama, pudicitia, liberis, patria at-
que parentibus cunctos mortales spoliāt. Verū
si pecunia decus ademeris, magna illa vis auaritia
facile bonis moribus vincetur. Atq; hac ita
se habere tamen si oēs equi atq; iniqui memo-
ret: tamen tibi cum factione nobilitatis haud
mediocriter certandum est: cuius si doli cane-
ris, alia omnia in proclui erūt. Nā hi, si virtute
satis valerent, magis amuli bonorū quā inuidi
essent. Quia desidia & inertia & stupor eos atq;
torpedo inuasit, strepunt, obrectant, alienam
famam

famam suum dedecus existimant. Sed quid ego plura, quasi de ignotis memorem? M. Bibuli fortitudo atque animi vis in Consulatum erupit: hebes lingua, magis malus quam callidus ingenio. Quid ille audeat cui Consulatus maximum imperium maximo dedecori fuit? An L. Domitius magna vis est, cuius nullum membrum a flagitio aut facinore vacat: lingua vana, manus cruenta, pedes fugaces, qua honeste nominari nequeunt, inhonestissima. Vnius tamen M. Cætonis ingenium versutum, loquax, callidum haud contempto, parantur hac disciplina Græcorum. Sed virtus, vigilatia, labor apud Græcos nulla sunt. Quippe quum domi libertatem suam per inertiam amiserint, censens eorum præceptis imperium haberi posse? Reliqui de factione sunt inertissimi nobiles: in quibus, sicut instituo, præter nomen nihil est additamenti. L. Posthumius et M. Fauonius mihi videntur quasi magna navis supernacua onera esse: ubi salui peruenire visi sunt, siquid aduersi coortum est, de illis perissimum iactura sit: quia pretij minimi sunt. Quoniam nunc, ut mihi videor, de plebe renouanda corrigendaque, disserui, de Senatu, qua tibi agenda videntur dicam. Postquam mihi etiam ingeniumque adoleuit, haud ferme armis atque equis corpus exercui, sed animum in literis, quæ natura firmus erat in laboribus, habui. Atque egi in ea vita multa legendo atque audiendo ita cõperi, omnia regna, ciuitates, nationes usque eo prosperè imperium habuisse, dum apud eos vera consilia valuerunt: ubi cunquẽ gratia, timor, voluptas, ea

CORTU-

corrupte, postquam
imperiū imperiū
est. Equidem eg
tuo, cuiusque in sa
locus quam alius e
tab. Nam ceteris
tas tanta est, qui per
cus, honorem peper
Respiciari caput
atque laboribus fat
tatem aut rem far
locus adest, se stima
reuior fuit, iato
maxie agit. Igiti
put animo, obedit,
res consilio valere
est calliditas. Itaque
est, prima premen
missa, nunquam a
reuerare: non inopi
aduersa res ingen
quæ quæ virtute
ritigerent. A
quam bonis præli
que una Respici
contra hostes para
teria, non sua qu
hoc tempore contr
moris se cor dia at
loris, hostium, mi
er superbiam cu
na, patres, quor

Sed quid ego
M. Bibuli for-
um erupit: he-
llidus ingenio.
maximum im-
An L. Domiti-
brum à flagi-
na, manus
esse nominari
tamen M. Ce-
c, callidū baud
a Gracori. Sed
acos nulla sunt.
suam per iner-
ceptis impe-
factione sunt
ut instituo, pra-
L. Posthumius
r quasi magna
salutē peruenire
est, de illis po-
ri minimi sunt.
de plebe reno-
menatu, quā tibi
uam mihi etiam
armis atq; e-
in liberis, quod
habuit. Atq; egi-
dido ita cōpeli-
usq; eo prosperā
nos vera consilia
por, voluptas, a
corru-

corrupere, post paulo imminuta opes, deinde ad-
emptum imperium, postremo seruitus imposita
est. Equidem ego sic apud animum meum sta-
tuo, cuiusq; in sua ciuitate amplior illustriorq;
locus quam alijs est, ei magnam curam esse Rei-
pub. Nam ceteris salua urbe tantummodo liber-
tas tuta est. qui per virtutem sibi diuitias, de-
cus, honorem pepererunt, ubi paulum inclinata
Resp. agitari coepit, multipliciter animus curis
atq; laboribus fatigatur: aut gloriam aut liber-
tatem aut rem familiarem defensat: omnibus
locis adest, festinat: quanto in secundis rebus flo-
rentior fuit, tanto in aduersis asperius magisq;
anxie agitat. Igitur ubi plebs Senatus, sicut cor-
pus animo, obedit, eiusq; consilia exequitur, pa-
tres consilio valere decet, populo supernacanea
est calliditas. Itaq; maiores nostri, quum bellis
asprissimis premerentur, equis, viris, pecunia a-
missa, nunquam defessi sunt armati de imperio
certare: non inopia ararij, non vis hostium, non
aduersa res ingentem eorum animum subegit,
quin quā virtute ceperant, simul cum anima
retinerent. Atq; ea magis fortibus consilijs
quam bonis prelijs patrata sunt. Quippe apud
illos vna Respub. erat, ei consulebant, factio
contra hostes parabatur: corpus atque ingenium
patriae, non sua quisq; potentia exerciabat. At
hoc tempore contra, homines nobiles, quorum a-
nimos socordia atq; ignauia inuasit, ignari la-
boris, hostium, militia, domi factione instructi,
per superbiam cunctis gentibus moderantur.
Itaq; patres, quorum consilio ante dubia Respu-
blica

blica stabiliebatur, oppressi, ex aliena libidine huc atque illuc fluctantes agitantur: interdum alia, deinde alia decernunt: ut eorum qui dominantur, simulas ac arrogantia fert, ita bonum malumque publicum existimant. Quid si aut libertas aqua omnium, aut sententia obscurior esset, maioribus opibus res publica & minus potens nobilitas esset, sed quoniam coaquari gratiam omnium difficile est: quippe quum illis maiorum virtus partem reliquerit gloriam, dignitas em, clientelas: cetera multitudo pleraque inscia sit, sententia eorum à metu libera: ita occulto sibi quisque alterius potentia charior erit. Libertas iuxta bonis & malis, strenuus & ignavis optabilis est: verum eam plerique metu deserunt. Stultissimi mortales, quod in certamine dubium est quorsum accadat, id per inertiam in se, quasi victi, recipiunt. Igitur duabus rebus confirmari posse Senatum puto: si numero auctus, per tabellam sententiam feret. Tabella obtentui erit quo magis animo libero facere audeat: in multitudine & praesidij plus & usus amplior est. Nam ferè his tempestatibus, alij iudicij publicis, alij priuatis suis atque amicorum negotijs implicati, haud sanè Reipublica consilij adfuerunt: neque eos magis occupatio quam superba imperia distinuere. Homines nobiles cum paucis Senatorijs, quos additamenta factionis habent, quacunque libuit probare, reprehendere, decernere, eaque uti libido tulit, facere. Verum ubi numero senatorum aucto per tabellam sententia dicentur, illi

super-

superbiam suam
rit quibus ante
stus imperator
numerus Senator
multa & varia
iudicia prima cla
tio qui numerus in
mibi omnia gener
factus fuit: sed pr
summa consilij: id
Et hoc timere ut
erunt. Volo ego co
magis, vultu esse. I
cedet, tibi mihi bon
magis cupido exer
quam primum Re
glorios clariorem
torque ne clarissi
subacta, populi Re
imperium tabesce
sorum diu libi
neque tibi nox, neque
quum in somnis ex
mies alienata me
ro conficiat, omni
numine inuasi, ne
iniqua pro nihilo
pramia bores ma
dus procedat: su
ipsum prabet. Qu
rentes possent loq
Caesar, non

superbiam suam dimittent, ubi is obediendū erit quibus antea crudelissimè imperitabāt. Forsitan imperator perlectis literis, decernens quem numerū Senatorū fieri placeat: quoq; modo in multa & varia officia distribuatur. Et quoniā iudicia primæ classis mittēda putē: qua descriptio qui numerus in quoq; genere futurus sit, ea mihi omnia generatim describere haud difficile factu fuit: sed prius laborandum visum est de summa consilij: idq; tibi probandum verum esse. Si hoc itinere uti decreueris, cetera in promptu erunt. Volo ego consilium meum prudens maximeq; vsui esse. Nam ubicunq; tibi res prosperè cedet, ibi mihi bona fama eueniet. Sed me illa magis cupido exercet, ut quocunq; modo & quamprimum Respub. adiungetur. Libertatem gloriæ clariorem habeo. Atque ego te oro hortorque ne clarissimus imperator Gallica gente subacta, populi Romani summum atq; inuictum imperium tabescere vetustate, ac per summam focior diam dilabi patiaris. Profecto si id accidar, neq; tibi nox, neq; dies curam animi sedauerit: quin in somniis excitus, furibundus atq; amēs alienata mēte feraris. Namq; mihi pro vero constare, omnium mortalium vitam diuino numine inuisi, neq; bonū neq; malū facinus cuiusquā pro nihilo haberi: sed ex natura diuersa premia bonos malosq; sequi. Interea forè ea tar dius proced. ut: suus cuiq; animus ex conscientia spem prabet. Quod si tecum patria atque parentes possent loqui, scilicet hac tibi dicerent, O Caesar, nos te genuinus fortissimi viri in opti-

optima urbe, decus praesidiumq; nobis, hostibus
 terrorem: quae multis laboribus & periculis ce-
 peramus, ea tibi nascenti cum anima simul tra-
 didimus, patriam maximam in terris, domum
 familiamq; in patria clarissimam, praeterea bo-
 nas artes, honestas diuitias, postremo omnia ho-
 nestamenta pacis & pramia belli. Pro his am-
 plissimis beneficijs non flagitium à te neque ma-
 lissimum facinus petimus, sed uti libertatem euer-
 sam restituit. Quare patrata, profectò per gen-
 tes omnes fama virtutis tuae volitabit; namq; si
 hac tempestate tamen si domi militaq; praecara
 facinora egisti, tamen gloria tua cum multis vi-
 ris fortibus aequalis est: si verò urbem amplissi-
 mo nomine, & maximo imperio prope iam ab
 occasione restitueris, quis te clarior, quis maior in
 terris fuerit? Quippe si morbo iam aut fato huic
 imperio secus accidat, cui dubium est quin per
 orbem terrarum vastitas, bella, caedes oriantur?
 quod si tibi bona libido fuerit patriae, parentibus
 gratificandi, postero tempore Reip. restituta, su-
 per omnes mortales gloria agnita, tuaq; virtus
 mors vita clarior erit. Nam viuos interdum for-
 tuna, saepe inuidia fatigat: ubi anima natura
 cessit, demptis obrectatoribus, ipsa se virtus
 magis magniq; extollit. Quae mihi utilissima fa-
 ctu visa sunt, quaeq; tibi visui fore credidi, qua-
 paucissimis potui, perscripsi. Caterum deos im-
 mortales obtestor ut quocunq; modo ages, ea
 res tibi Reip. publica pro ere
 eueniat.

ORA.

ORA
 EX T
 CV

DE REBVS
 bv

ARG

ORATIONE
 Caudemi

Darius Persarum
 Macedoniz Regem
 tem, cuius vniuersa
 dum latus, purpura
 instantibus, conue-
 sum, Alexandro in-
 uei videretur iust
 atilla, & suz fortis
 tane respondit sent

V Erū & tu
 nunc dixer
 bor, hic tan
 gentium, &
 moles, finitima
 corpora, aurum
 tantam qui ocu

ORATIONES

EX TERTIO Q.

CVRTII.

DE REBVS ALEXANDRI, LI-
bro desumptæ.

ARGVMENTVM

ORATIONIS RESPONSORIÆ
Caudemi Atheniensis ad Da-
rium.

Darius Persarum Rex, aduersus Alexandrum
Macedoniz Regem, contraxerat exercitum ingē-
tem, cuius vniuersæ multitudinis aspectu admo-
dum lætus, purpuratis solita vanitate spem eius
instantibus, conuersus ad Caudemum Athenien-
sem, Alexandro infestum, percontāti cœpit, satis
ne ei videretur instructus ad obterendum hostē.
At illæ, & suæ sortis, & regiæ superbix oblitus, in
hanc respondit sententiam.

Verū & tu forsan audire nolis, & ego, nisi
nunc dixero, aliàs nequaquam confite-
bor, hic tanti apparatus exercitus, hæc
tot gentium, & totius orientis excita sedibus
suis moles, finitimis potest esse terribilis. Nites
purpura, aurumq; fulget armis & opulentia,
quantam qui oculis non subiecerint, animis

concipere non possent. Sed Macedonum acies tor-
ua sanè & inculta, clypeis hastisq; immobiles
cuneis, & conserta robora virorum teget. Ipsi
phalangem vocant peditum stabile agmen. Vi-
viro, armis arma conserta sunt, ad nutum mo-
nentis intenti, sequi signa, ordines servare dedi-
gere. Quod imperatur omnes exaudiunt, obste-
re, circuire, discurrere, in cornu mutare pugnam
non duces magis quam milites callent. Et ne au-
ri argentiq; studio teneri putes. Adhuc illa disci-
plina paupertate magistra stetit. Fatigatis hu-
mus cubile est. Cibus quem occupati parant sa-
tiat, tempora somni arctiora quam noctis sunt.
Iam Thessali equites & Acharnanes, Ætolie
invieta bello manus, fundis credo & hastis igni-
duratis repellentur, pari robore opus est. In illa
terra qua hos genuit auxilia querenda sunt. Au-
gentum istud atq; aurum ad concedendum mi-
litum mitte.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI
ad suos.

Quum in Cydno corpus calidum abluisset
Alexander, delatus in tabernaculum decubuit, vi-
de aduentu Darij hostis, certior factus in hac ve-
ba prorupit.

IN quo mererum mearum articulo fortis
deprehenderit cernitis. Strepetum hostiliu
armorum exaudire mihi videor, & qui re-
trò intuli bellum iam prouocor. Darius ergo qui
tam superbas literas scriberet, fortunam mea
in consilio habuit, sed nequicquam, si mihi e-

bitrio meo curar-
nes meicos me-
ri strenue, qua-
lius est. Proinde
dici est, sciam m-
remedium quare-

A R

ORATIONI

ci,

Darius Alexan-
medico salutem
tionem a se rem-
dum verba fecit

R EX, semp-
pependit
& vener-

ricidij, quod mihi
seruatus à me, co-
amissoq; metu p-
venis? Laxa pau-
citudine in temp-
leste seduli turba-

AD HÆC

d

Itaq; si Dij
maxime modo a
ho profecto volu-

perius es, ne opta-
ta, tamen quo-
do te non

pro n

bit

bitrio meo curari licet. Lenta remedia, & seg-
nes medicos non expetunt tempora mea. Vel mo-
ri strenuè, quam tardè conualescere mihi me-
lius est. Proinde si quid opis, si quid artis in me-
dicis est, sciant me non tam mortis: quam belii
remedium quarere.

ARGVMENTVM
ORATIONIS PHILIPPI MEDI-
ci, ad Alexandrum.

Darius Alexandro denunciauerat, ne Philippe
medico salutem suam committeret. Quam suspi-
cionem à se remoturus medicus, hæc ad Alexan-
dram verba fecit.

REX, semper quidem spiritus meus ex te
pendit, sed nunc verò arbitror, sacro
& venerabili ore trahitur. Crimè par-
ricidi, quod mihi obiectum est, tua salus diluet.
Seruatus à me, vitam mihi dederis, oro quæquæ,
amissoquæ, metu patere medicamentum concipi
venis? Laxa paulisper animum, quem mihi soli-
tudine intempestiua, amici sanè fideles, sed mo-
lestè seduli turbant.

AD HÆC LÆTVS ALEXAN-
der ita respondit.

Itaq; si Dii Philippe tibi permisissent, quò
maximè modo animum velles experiri meum, a-
lio profectò voluisses. Sed certiore, quàm ex-
pertus es, ne optasses quidem, hac epistola accep-
ta, tamen quod dilueras bibi. Et nunc cre-
do te non minus pro tua fide, quàm
pro mea salute esse solici-
tum.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SYSIGAMBIDIS
ad Alexandrum.

Visto Dario, Alexander captiuas habuit virgines nobiles multas, quas quum inuiolatas conferuasset Rex, ad eum hanc oratiunculam habuit Sysigambis Darij mater.

ITaq; Rex mereris, ut ea precemur tibi, qua Dario nostro quondam precata sumus. Et ut video, dignus es, qui tantum Regem, non felicitate solum, sed etiam aequitate superaueris. Tu quidem matrem me & reginam vocas, sed ego me tuam famulam esse confiteor. Et praeterita fortuna fastigium capio, & praesentis iugum pati possum. Tua interest quantum in nos licuerit, si id potius clementia quam sauitia vis esse testatum.

EX LIBRO IV.

ARGVMENTVM

EPISTOLÆ CUIVS DAM ALEXANDRI ad Darium.

Darius post primum conflictum, in quo victus ab Alexandro erat, literas ad Alexandrum dedit, satis superbe scriptas. Quibus vehementer offensus est. Postulabat autem magis quam petebat, ut accepta pecunia, quantamcunque tota Macedonia caperet, matrem sibi ac coniugem, liberosq; qui capti erant, restitueret: de regno (si vellet) a quo Marte contenderet, si saniora tandem consilia

filia pati potuisset
alieni imperij finiri
eo se fidem & dare
lexander in hunc

Celer, cuius
cos, qui ora
ninq; Gra
vastauit: cum mag
iur, illato Maced
Rex Xerxes gentis
cum immanium b
nauali pralio vici
quit in Graecia, vi
ber, agros vreret. I
um, quis ignorat, a
ingentis pecunia ff
pra enim bella susce
ma, licitissimi boj
talentis mille, tan
in me emere volu
infero. Et Dis quo
sa, magnam par
meam, ieijsm acc
impetrare oporteb
belli quidem in m
naris supplex, & n
nos, sine pretio rece
concere, & consil
committere times
turum. De cetero
um solum Regi te

filia pati potuisset, contentus patrio, cederet alieni imperij finibus. socius amicusque esset, in eo se fidem & dare paratū & accipere. Contrā, Alexander in hunc maximē modum respondit.

CEles, cuius nomē sumpsisti, Darius Gracos, qui oram Helli ponti tenent, coloniasq; Gracorum Ionias, omni clade vastavit: cum magno deinde exercitu mare traiecit, illato Macedonia, & Gracia bello. Rursus Rex Xerxes gentis eiusdem, ad oppugnandos nos cum immanium barbarorum copijs venit, qui navali pralio victus, Mardonium tamen reliquit in Gracia, ut absens quoq; popularetur vrbes, agros vreret. Philippum vero, parentem meum, quis ignorat, ab his intersectum esse, quos ingentis pecunia spe sollicitauerant vestri? Impia enim bella suscepistis, & cum habeatis arma, licitamini hostium capita, sicut tu proximē, talentis mille, tanti exercitus Rex, percussorem in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non infero. Et Djs quoq; pro meliore stantibus causa, magnam partem Asia in ditionem redegi meam, te ipsum acie vici, quem, & si nihil à me impetrare oportebat, quod petieras, utpote qui ne belli quidem in me iura seruaueris, tamen si voveris supplex, & matrem, & coniugem, & liberos, sine pretio recepturum te esse promitto. Et vincere, & consulere victis scio. Qui si te nobis committere times, dabimus fidem impune venturum. De cetero, cum mihi scribes, memento non solum Regi te, sed etiam tuo scribere.

Q. CVRTII ORATIONES
ARGVMENTVM
ORATIONIS LEGATORVM

Darij.

Quum Darij Regis vxor, statyra nomine, apud Alexandrum captiua, itineris continui labore, ingentiq; animi agritudine fatigata viuis excessisset, continuo id Dario nunciatum est, qui cū certo cognouisset, eodem honore apud hostem habitas esse, vxorem, socrum, & filias, quo apud se, dedecoris primò suspicione liberatus est, deinde & moderatius luxit. Itaque de insigni Alexandri mansuetudine, clementia & continentia certior factus, licet pace frustra bis petita, omnia consilia in bellum conuerterat, victus tamen his virtutibus Regis, decem legatos ad nouas pacis conditiones petendas misit, ex quibus maximis natu. coram Alexandro his verbis vsus est.

DArium, vt pacem à te iam hoc tertio peteret, nulla vis subegit, sed iustitia & continentia tua expressit. Matrem coniugem, liberosq; eius, nisi quòd sine illo sunt, captos esse non sensit: pudicitia earum, qua super sunt, curam haud secus quàm parens agit: Reginas appellas: speciem pristina fortune retinere pateris. Vultum tuum video, qualis Darij fuit, quum dimitteremur ab eo, & ille tamen vxorem, tu hostem luges. Iam in acie stares nisi cura te sepultura eius moraretur. Et quid mirum est, si tam ab amico animo pacem petit? Quid opus est armis inter quos odia sublata sunt? Antea imperio tuo finem destinabat Alym amnem, qui Lidiā terminat, nunc quicquid inter Helle-
spontum & Euphratem est, in dotem filia offert, quam tibi tradit. Oceanum filium quem habes,

pacis

pacis & fidei obsequio
virgines filias red
ginta millia talent
Nisi moderatione
non dicerem hoc esse
re solum, sed etiam
ce quantum post te
petas. Periculosum
tūle est continere, q
ut nauigia quā m
ante nescio an Dari
quia nimia opes, n
Facilius est quā
hercule expedire
continent. Ipsa m
potest, minus iam
hucit.

ARG
ORATION
prae

Decem legati
gentes pacis condi
ille cum amicis, q
deliberat. Inter q
gi tantam pecunia
& captiuas precio
gno, & regio anim
esse in idem facere
gloriam quā op
Regem me esse sci
legatis reuocatis

pacis & fidei obsidem retine. Matrem & duas
 virgines filias redde, pro tribus corporibus tri-
 ginta millia talentum auri precatur accipias.
 Nisi moderationem animi tui notam haberem,
 non dicerem hoc esse tempus, quo pacem non da-
 re solum, sed etiam hoc occupare deberes. Res i-
 ce quantum post te reliqueris, intueri quant. in-
 petas. Periculosum est prae grane imperium, diffi-
 cile est continere, quod capere non possis. Vix esne
 ut nauigia quae modum excedunt, regi ne que-
 ant? nescio an Darius ideo tam multa amiserit,
 quia nimia opes, magna iactura locum faciunt.
 Facilius est quadam vincere quam tueri. Quae
 hercule expeditus manus nostra rapiunt, quam
 continent. Ipsa mors uxoris Darij te admonere
 potest, minus iam misericordia tua licere, quam
 licuit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI,
 praecedenti respondens.

Decem legati (vt antea dictum est) quum in-
 gentes pacis condiciones Alexandro obtulissent,
 ille cum amicis, qui a consilijs erant, hac de re
 deliberat. Inter quos Parmenio purpuratus, Re-
 gi tantam pecunia vim accipiendam esse suadet,
 & captiuas precio reddendas. Cui Alexander ma-
 gno, & regio animo respondit. Ego si Parmenio
 essem idem facerem, sed meae fortunae memor,
 gloriam quam opes malo, non mercatorem, sed
 Regem me esse scio: sicque hac refutata sententia,
 legatis reuocatis in hunc modum respondit.

Nunciare Dario, gratiarum actionem apud hostem superuacaneam esse, & me, qua fecerim clementer & liberaliter, non amicitia eius tribuisse, sed natura mea: nec aduersus calamitates, sed aduersus hostium vires contendere. Bellum captinis & feminis gerere non soleo: armatus sit oportet quem odirim. Quod si saltem pacem bona fide peteret, dederem. Verum enim uero quum modo milites meos literis ad prodicionem, modo amicos ad perniciem meam pecunia sollicitet, ad internecionem mihi persequendus est, non ut iustus hostis, sed ut percussor veneficus. Conditiones verò pacis quas fertis, si accepero victorem cum faciunt: qua post Euphratē sunt liberaliter donat. Vbi igitur me affamini? nempe obliti estis, nam ultra Euphratem sum. Summum ergo dotis quam promittit, terminum, castra mea transeunt. Hinc me depellite, ut sciam vestrum esse quod ceditis. Eadem liberalitate dat mihi filiam suam, nempe quam scio alicui feruorū suorū nupturam. Multū verò mihi praestat, si me, Mazeo generū praponit. Ite, nunciate Regi vestro, & qua amisit, & qua adhuc habet pramia esse belli. Hoc regente viriusq; terminos regni, id quemq; habiturum, quod proxima lucis assignatura fortuna est. Et me in Asiam non venisse, ut ab alijs acciperem, sed ut alijs darē. Si secundus, & non par mihi vellet haberi, faceret forsitan qua petit. Caterum nec mundus duobus solibus potest regi, nec duo summa regna, salvo statu terrarum, potest habere. Proinde,

aut

aut deditionem huius
paret, nec aliam se
tur fortunam.

Dimissi ab Alexan
nunciant adesse, il
in va uerlam copi
que hinc Alexand
ercitu procedent
quiritur, omisit: ut
circumie. Tum D
sperationis plena
est.

Terrarum
claudit H
niam no
quod saluti prapon
ist. Hic dies imperi
dit aras, aut consti
cum minima viri
mus. In Sicilia
Magna muniment
tes erant. Vetur
nem locus est. Om
sa post tergum sui
cultores habent te
sequuntur hanc a
nisi pro carissimis

aut deditionem hodie, aut in crastinum bellum
paret, nec aliam sibi quam experius est pollicea-
tur fortunam.

ARGUMENTVM

ORATIONIS DARIÏ AD MI-
lites suos.

Dimissi ab Alexandro legati, certamen Dario
nunciant adesse, ille igitur confestim, collectis
in vniuersum copijs bellum instaurat. Quum ita-
que hinc Alexander, illinc Darius instructo ex-
ercitu procederent, neuter quod in bono ducere
requiritur, omisit: vtriq; milites admonere, cornua
circumire. Tum Darius eleganti quidem, sed de-
spirationis plena oratione sic suos adhortatus
est.

Terrarum quas Oceanus hinc alluit, illic
claudit Hellespontus, paulò ante domi-
ni, iam non de gloria sed de salute, &
quod saluti præponitis, de libertate pugnandum
est. Hic dies imperium quo nullum amplius vi-
dit aras, aut constituet aut finiet, apud Grani-
cum minima virium parte cum hoste certau-
mus. In Sicilia victos Syria poterat excipere.
Magna munimenta regni Tigris atq; Euphra-
tes erant. Vtum est eo, vnde pulsus ne fuga qui-
dem locus est. Omnia tum diutino bello exhai-
sta post tergum sunt. Non incolae suos vrbes, non
cultores habent terra. Coniuges quoq; & liberi
sequuntur hanc aciem, parata hostibus præda,
nisi pro carissimis pignoribus corpora opponi-

mus. Quod mearum fuit partium, exercitum, quem penè immensa planities vix caperet, comparavi: equos, arma distribui: commeatu ne tanta multitudi deessent prouidi: locū, in quo acies explicari posset, elegi, cetera in vestra potestate sunt, audete modo vincere, famamq; infirmisimum aduersus fortes viros telum, contemnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis, quæ ubi primum impetum effudit, velut quadam animalia amisso aculeo torpet. Hi verò campi deprehendere paucitatem quàm Cilicio montes absconderant. Videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanam & exhaustā. Nam ultimi, quos locauit auersos, terga iam præbent: obteri me hercule equorū ungulis possunt, etiā si nil præter factos currus emissero, & bello vicerimus, si vicimus pralio. Nam ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Euphrates, illinc Tigris prohibet inclusos, & quæ antea pro illis erant, in contrarium conuersa sunt. Nostrium mobile & expeditum agmen est, illud prædæ graue. Implicatos ergo spolijs nostris trucidabimus, eademque & causa victoria erit & fructus. Quod si quem è nobis nomen gentis monet, cogitet. Macedonum illic arma esse non corpora. Multum enim sanguinis inuicem hausimus, & semper grauior in paucitate iactura est. Nam Alexander quantuscumque ignauus & timidus videri potest, vnum animal est, & si quid mihi creditis, temerarium & vecors, adhuc nostro pauore, quàm sua virtute felicius. Nichil autem potest esse diuturnum, cui non subest

est ra-

est ratio. Licet felix ad ultimum tempus & mutabiles nunquam simplicitate ordinauerit: vnde curia per ducem fastigium eueherat: quæ affigeret, humana, cuius nomen est. Modò Gracianus in seipsum nostris inuicem vatum, quod mutum pat. Ceterum etiam tamen stimulare tum est. Matrem hanc huius imperium sobolem regiam instar victos habet ego in maiore parte mea ex vinculis quibus ipse mori nam coniunguntur omnes exterrere patrios Deos, & fidem exposcere, ut precario victor aquo animo his famis? Vnde adeo discrimine accedente contentus. Pueri ignem, qui

est ratio. Licet felicitas aspirare videatur, tamē
ad ultimū temeritati non sufficit. Præterea bre-
ues & mutabiles vices rerū sunt, & fortuna
nunquā simpliciter indulget. Forsitā ita Dyf-
ta ordinaverūt ut Persarū imperiū, quod secū-
do cursu per ducētes triginta annos ad summum
fastigiū euexerāt, magno motu cōciterent ma-
gis quā affligerēt, admonerentq; nos fragilitatis
humana, cuius nimia in prosperis rebus obliuio
est. Modō Gracis ultrō bellū inferebamus, nunc
in sedibus nostris propulsamus illatum: iacta-
mur inuicem varietate fortuna. Videlicet impe-
rium, quod mutuo affectamus, una gens non ca-
pit. Caterum etiam si spes non subesset, necessitas
tamen stimulare deberet. Ad extrema peruen-
tum est. Matrem meam duas filias Occorum in
spem huius imperij genitum, illos principes, il-
lam sobolem regia stirpis, duces vestros regum
instar vinctos habet. Nisi quod in vobis est, ipse
ego maiore parte captivus sum. Eripite viscera
mea ex vinculis, restituite mihi pignora, pro
quibus ipse mori non recuso. Parentem, liberos
(nam coniugem in illo carcere amisi) creditis
nunc omnes extendere ad vos manus, implora-
re patrios Deos, opem vestram, misericordiam,
fidem exposcere, ut servitute, ut compedibus,
ut precario victu ipsos liberetis. An creditis
aquo animo his servire, quorū Reges esse fastidi-
unt? Video admoueri hostiū acie, sed quō propius
discrimē accedo, hoc minus his, quæ dixi, possum
esse contentus. Precor vos per Deos patrios, eter-
nūq; ignem, qui præfertur altaribus, fulgoremq;
solaris

solis intra fines regni mei orientis per aternam memoriam Cyri, qui adeptum Medis Lydisq; imperium, primus in Persidem intulit: vindicte ab ultimo dedecore nomen gentemq; Persarum. Ite alacres & spe pleni, ut quam gloriam accepistis à maioribus vestris, posteris relinquatis. In dextris vestris iam libertatem, opem, spem futuri temporis geritis. Effugit mortem quisquis contempserit, timidissimum quemq; conficitur. Ipse non patrio more solum, sed etiam ut conspici possim, curru vehor, nec recuso, quo minus imitemini me, siue fortitudinis exemplum, siue ignavia fuero.

ARGVMENTVM

ORATIONIS EVTEMONIS,
captivi cuiusdam Graci.

Captivi apud Persas erant Graci, ad quatuor mille ferè, quos Persæ (vtputa Græcis infestissimi) quique capitali ipsos odio prosequabantur) vario suppliciorum modo affecerant, alios pedibus, quosdam manibus, auribus nasisque amputatis, inuultis barbararum literarum notis, in longum ludibrium reseruauerant. Hi Alexandro occurrentes, misericordia illius freti, quodcunque petissent impetraturos credebant: quæ spes illos nequaquam fefellit, plures enim lacrymas spectantis exercitus commouere, quam ipsi profuderant. Quum ergo dubitarent, quid potissimum à rege peterent, quumque aliis sedes in Asia rogare, alijs domum reuerti placeret, Eutemon Cymus hac oratione suasisit, ut magis ibi in perpetuo exilio degerent, quam patriam reuifere cuperent.

Hi,

Hic, qui mo-
bris, &
ut nunc
cia, quorum nos per-
certu est, ostentare
cupimus. At qui opti-
secundant, nec vlla
patria, quam solita
Nam qui multum
nunt, ignorant
rescant. Nemo fia-
& calamitas qui
Ita suam quicq; se-
de aliena delibera-
ri, olim alius alij p-
mirum est fortuna
seco vos, olim vit-
in quo hac semel sa-
ribiles cicatrices
coniugibus quas
Liberi in flore &
fratres erga stulti d-
stri tot obire terra
tima oriens relegit
brorum parte mu-
armatos victores
quas captis fors ex-
pluerit, paruosq; le-
relinquimus? Cui
re vult. Relinq-
pignora, qui ince-
petimus? Inter ho-
nosse caperimus.

HI, qui modò ad opem petendam ex tenebris, & carcere procedere erubuimus, ut nunc simplicitas nostra est, supplicia, quorum nos pudeat magis, an poeniteat incertum est, ostentare Gracia velut latum spectaculum cupimus. At ij optimè miseras ferunt, qui abscondunt, nec ulla est tam familiaris infelicibus patria, quàm solitudo, & status prioris obliuio. Nam qui multum in suorum misericordia ponunt, ignorant quàm celeriter lacryma inarescant. Nemo fideliter diligit quæ fastidit: nam & calamitas querula est, & superba felicitas. Ita suam quisq; fortunam in consilio habet, quàm de aliena deliberat, & nisi mutuo essemus miseri, olim alius alij potuissimus esse fastidio. Quid mirum est fortunatos semper parè quærere? Obsecro vos, olim vitæ defunctis quaramus locum, in quo hac semesa membra obruamus, ubi horribiles cicatrices celet exilium. Ingrati prorsus coniugibus quas iuuenes duximus, reuertemur. Liberi in flore & atatis & rerum agnoscent? & fratres ergastuli detrimenta? & quota pars nostri tot obire terras potest? procul Europa in ultima oriētis relegati senes debiles, maiore membrorum parte mutilati tolerabimus scilicet quæ armatos Victores fatigauerūt? Ceruices demum, quas captis fors & necessitas unicum selatiū applicuit, paruosq; liberos trahimus nobiscum, an relinquimus? Cum his venientes nemo agnoscere volet. Relinquemus ergò extemplo presentium pignora, quum incertum sit, an visuri simus ea quæ petimus? Inter hos latendum est, qui nos miseros nosse cœperunt.

ORATIONIS DARIÏ AD SVOS.

Quum Darius his ab Alexandro victus esset. Ec-
batana Media caput tenebat: hunc quum perse-
queretur Alexander, & iam mille quingenti sta-
dia abesset. nec iam vllum intervallum contra
eius celeritatem miram, satis longum esset, Da-
rius prælum parabat cum exercitu maximo com-
mittere, concilio itaque aduocato, hunc in mo-
dum locutus est.

Sime cum ignavis, & pluris qualemcumq;
vitam morte non sta astringantibus, fortuna
iunxisset, tacerem potius, quam fru-
stra verba consumerem, sed maiore quam vel-
lem, documento, & virtutem vestram & fidem
expertus, magis etiam committi debeat, ut dignus
talibus annis sim, quam dubitare, an vestri si-
miles adhuc sitis. Ex tot millibus, qui sub impe-
rio fuerunt meo, bre me victum: his fugientem per-
secuti estis. Fides vestra & constantia, ut Re-
gem me esse credam, facit. Proditores & tras-
fuga in vrbibus meis regnant, non hercule, qui
tanto honore digni habeantur, sed ut pramijs
eorum vestri sollicitentur animi. Meâ tamen for-
tuna, quam victoris maluisti sequi, dignissimi,
quibus si ego non possem, Dii pro me gratiam re-
ferant, & me hercule referent. Nulla erit tam
surdâ posteritas, nulla tam ingrata fama, que
non in cælum vos debitis laudibus ferat. Itaque
etiam si consiliû fuga, à qua multum abhorret
animus, agitaassem, vestra tamen virtute freius,
obuiam issem hosti. Quousq; enim in regno exu-
labo,

labo, & per fines
& aduenam Regem
fortunam, aut re-
morte defungitur
dioris arbitrium,
emplo precarium
num, ut iam mal-
quit. Nec Dii suen-
demere mihi qui-
hoc imperii vni-
mes, qui & spiritus
lex nulli non par-
stulim Macedon-
cogetur. Sua cuiq;
liri patiet, aut si-
la fortuna si, doc-
to mitiores vices
bulla Dii auersan-
bit honeste mori.
totius orientis re-
nuerunt, per illos
cedonia quondam
in Graciam missi
& obtestor, ut ne
spiritus capiat
rum, qua pratori
quid acinde fors
aut victoria egre-

AR
ORATIONE
Bellus quidâ

factus esset. Et
e quum perfe-
uigenti sta-
llum contra-
mi esset. Da-
maximo com-
hanc in mo-

qualemcumq;
tribus fortu-
is, quam su-
e quam vul-
ram & sudor-
eo, ut dignus
an vestri si-
qua sub impe-
ia fugiente per-
antia, vi Re-
tores & tras-
hercule, qui
sed ut pramis-
ea tamen for-
ni, dignissimi
ne gratiam re-
Nulla erit tam
fama, qui
bus ferat. Itaq;
ltum abhorret
virtute fretus
in regno exu-
labo.

labo, & per fines imperij mei fugiam externum
& aduenam Regem? quum liceat experto belli
fortunam, aut reparare quæ amisi, aut honesta
morte desungi: nisi forte satius est expectare vi-
ctoris arbitrium, & Mazæi & Mithienis ex-
emplo precarium accipere regnum nationis vi-
nins, ut iam malit ille gloria suâ, quâ ire obse-
quit? Nec Dijs siuerint, ut decus mei capitis, aut
demere mihi quisquam, aut cõdonare possit, nec
hoc imperiũ unius amittam. Idemq; erit regnũ
mei, qui & spiritus finis. Si hic animus, si hæc
lex nullæ non parit libertas est, nemo è vobis fa-
stidium Macedonum, nemo vultũ superbũ ferre
cogetur. Sua cuiq; dextera, aut vltione tot ma-
lorũ pariet, aut finem. Equidem quam versabi-
lis fortuna sit, documentũ ipse sum. Nec immeri-
tò mitiores vices eius expecto. Sed si iusta ac pia
bella Dijs auersantur, fortibus tamen viris lice-
bit honestè mori. Per ego vos decora maiorũ, qui
totius orientis regna cum memorabili lætæ te-
nuerunt, per illos viros quibus stipendium Ma-
cedonia quondam tulit, per tot nauium classes
in Graciam missus, per tot trophæa Regum ore
& obtestor, ut nobilitate vestra gentisq; dignos
spiritus capiat, ut eadem constantia animo-
rum, quæ præterita tolerastis, experiamini, quic-
quid deinde fors tulerit. Me certè in perpetuum,
aut victoria egregia nobilitabit, aut pugna.

ARGVMENTVM

ORATIONIS NABARZANIS.

Bellus quidã Bactrianæ regioni prædebat, in-
signi-

signita impietatis homo, patricidij sceleratissimum exemplum, in consilium sibi Nabarzanem adiunxit: hi inauditi antea facinoris societate innita, Regem suum Darium per milites, quibus ambo praeerant, comprehendere & vincere decreuerant, ea mente, ut si Alexander insecutus ipsos foret, tradito vivo Rege, inirent gratiam victoris, sin autem effugere potuissent, interfecto Dario, Regnū sibi occuparent, & bellum renouaret. Hoc patricidium quum diu voluissent, Nabarzanes aditum nefariae spei praeprans, his verbis praecedentem Regis Darij orationem excepit:

SCio me sententiam esse dicturum prima specie haudquaquam auribus tuis gratā. Sed medici quoque, grauiore morbos asperis remedijs curant, & gubernator ubi naufragiū timet, iactura, quicquid seruari potest, redimit. Ego tamen non ut damnum quidem facias suadeo, sed ut te ac regnum tuum salubratione conserues. Dijs aduersis bellum iniunx, & peritima fortuna Persas urgere non desinit. Nouis initijs & hominibus opus est. Auspiciū & imperium alij trade interim, qui tamdiu Rex appelletur, donec Asia decedat hostis, Victor deinde regnum tibi reddat, hoc autem breui futurū ratio promittit. Bactra intacta sunt, Indi & Sages in tua potestate, tot populi, tot exercitus, tot equitum peditumque millia, ad renouandū bellum, vires paratas habent, ut maior belli moles super sit quam exhausta sit. Quid ruimus belluarum ritu in perniciem non necessariam? Fortium virorum est, magis mortem contemnere, quam odisse vitam. Sapē radio laboris ad utilitatem

hui

hui compelluntur
pertum omittit
est, ad quam non
Bactra quod tui
mus, Praefectum
poris gratia statua
Regi tibi fiducia re

EX

ARC
ORATIO.

Atomphilos erat
Alexander post victu
dique adiectis con
sibi Rex tam om
ceditum est, Rege
contentum ijs qua
rumor percrebuit
tum incescit, & ian
titus Alexander, q
tum de milita fin
tis per praefectos in
tum habuit ad exe

Magnitudo
militum
me min
satietaem
Lyricos, Triballo
um, Achaos, Pel
no, alia imperio

ij sceleratissi-
i Nabarzanem
is societate i-
lites, quibus
vincere decre-
nsecutus ipsos
gratiam victo-
interfecto Da-
am renouaret.
ssent, Nebar-
ans, his verbis
em excepit:

eturum prima
bus tuis gratia.
morbos aspersis
ubi naufragiū
poteſt, redimit.
dem facias sua-
salubritatione
nimus. Et per-
deſinit. Nouis
ſpicium & im-
mādiū Rex ap-
tis, Viſtor dein-
m breui futurū
ant, Indi & Sa-
exercitus, tot e-
nouandi bellum.
belli moles ſu-
uimus bellua-
riani? Fortium
emere, quā
ad utilitatem
ſui

EX VI. DE BEL. ALEX.

469

ſui compelluntur ignaui. At nihil virtus inex-
ortum omittit. Itaque vltimum omnium more
eſt, ad quam non pigre ire ſatis eſt. Proinde ſi
Bactra quod tutiſſimum receptaculum eſt peti-
mus, Praefectum regionis eius Beſſum Regem te-
poris gratia ſtatuiamus. Compoſitis rebus, iuſto
Regi ſibi fiducia reſtituet imperium.

EX LIBRO VI.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ALEXANDRI
ad milites.

Atomphilos erat vrbs clara & nobilis, ibi A-
lexander poſt victum Darium ſtatim habuit, va-
diſque aduectis com meatibus. Itaque quum ocio-
ſus ibi Rex tum omnibus copijs diutius hareret,
creditum eſt, Regem in Macedoniam rediturum,
contentum ijs quæ geſſerat contra Darium. iſque
rumor percrebuit, omnes itaque patriæ deſide-
rium inceſſit, & iam itineri ſe accingebant: ter-
ritus Alexander, qui diuerſam omnino ſibi me-
tam & militiæ finem propoſuerat, mox prepara-
tis per praefectos militum auribus, talem oratio-
nem habuit ad exercitum conuocatam.

Magnitudinem rerum quas geſſimus
milites, intuentibus vobis mini-
mè mirum eſt & deſiderium quie-
tis, & ſatietatem gloriæ occurrere, vt omittam
Illyricos, Triballos, Boeotiam, Thraciam, Spar-
tam, Achaos. Peloponneſum, quorum alia ductu
meo, alia imperio auſpicioq; perdomui. Ecce orſe
bellum

bellum ad Hellepontem, Ionas, Æolidem, seruitio barbara impotentis exemimus. Cariam, Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphlagoniam, Pamphiliam, Pisides Ciliciam, Syriam, Phœnicem, Armeniam, Persidem, Medos, Parthienem habemus in potestate. Plures prouincias complexus sum, quam alij urbes ceperunt, & nescio an enumeranti mihi quoddam ipsarum rerum multitudo subduxerit. Itaque si crederem satis certam esse possessionem terrarum, quas tanta velocitate domuimus, ego vero milites ad penates meos, ad parentem sororesque & ceteros ciues, vel retinentibus vobis erumperem ut ibi potissimum parta vobiscum laude & gloria fruere, vbi nos vberissima victoria pramia expectant, liberorum, coniugum, parentumque lætitia, pax, quies rerum, per virtutem partarum securam possessio. Sed in nouo, & si verum fateri volumus precario imperio, adhuc iugum eius rigida ceruice subeuntibus Barbaris, tempore milites opus est, dum mitioribus ingenijs imbuatur, & efferatos mollior consuetudo permulcet. Fruges quoque maturitatem statuto tempore expectant, adeo etiam illa sensus omnis expertia tamen sua lege mirefcunt. Quid creditis, tot gentes alterius imperio ac nomine assuetas, non sacris, non moribus, non commercio lingua nobiscum cohærentes, eodem pralio domitas esse, quo victæ sunt? Vestris armis continentur, non suis moribus. Sed qui præsentis metuunt, in absentia hostes erunt. Cum feris bestiis res est, quas captas & inclusas, quia ipsarum natura non potest, longior

dies

dies mitigat. Et ad labacta sint armis. Hircaniam non possidet solum natur. Sogdiani, Darius sunt. Omnes nos alienigena, & parent placidius, et timent potest. Proinde sunt, aut quæ in corporibus agitur est medici relinquere recidamus. magnam excitauit despiciatur, quæ gentia facies. Ne Persarum accepit beneficio Bagoa ci vos magno laborum occupaturum. si Dariam ob hoc remus imperium, gem sum etiam e non victores peper vinculis habuit, seruari posset, nemini? quem e simo, omnibus re uolant, merita sinno: eundem C uasare nunciat

Solidum servi-
 s. Cariam,
 m. Paphla-
 gelicam, Sy-
 et si dem, Me-
 testate. Plu-
 am alij urbes
 i mihi quada-
 erit. Itaque si
 nem terrarū,
 ego verò mi-
 tem sorore sibi
 s vobis erim-
 obis cum laude
 prima victoria
 iugum, paren-
 per virtutem
 mo. & si verum
 adhuc iugum
 barbaris, tepore
 ingenijs imbua-
 do permulcet.
 to tempore ex-
 omnis expertia
 creditis, rei
 e assuetas, non
 io lingua nobis
 itas esse, quo vi-
 tur, non suis mo-
 in absentia bo-
 quas capris &
 potest, longin-
 dia

ies mitigat. Et adhuc sic ago, tanquam omnia
 abacta sint armis, quaq; fuerūt in ditione Da-
 rij. Hircaniam Nabaræanes occupavit. Bactra
 non possidet solum parricida Bessus, sed etiā mi-
 natur. Sogdiani, Dace, Massagetae, Sages, Indi sui
 uris sunt. Omnes hi simul si terga nostra vide-
 rint, sequentur. Illi enim eiusdem nationis sunt,
 nos alienigena, & externi. Suis autem quique
 parent placidius, etiam quū is præst, qui magis
 timeri potest. Proinde aut quæ cœpimus omittē-
 da sunt, aut quæ non habemus occupanda. Sicut
 in corporibus agris, ni milites hi quod nociturū
 est medici relinquūt, sic nos quicquid obstat im-
 perio recidamus. Parua sæpè scintilla contēpta,
 magnum excitavit incendium. Nil tuto in hoste
 despicitur, quæ spreueris valentiorē negli-
 gentia facies. Ne Darius quidem hereditarium
 Persarum accepit imperium. Sed in sedem Cyri,
 beneficio Bagoæ castrati hominis admissus, ne
 vos magno labore credatis Bessum vacuū reg-
 nū occupaturum. Nos vero peccavimus milites,
 si Darium ob hoc vicimus, ut seruo eius trade-
 remus imperium, qui ultimum ausus scelus, re-
 gem suum etiam externa opēs egentem, certē cui
 nos victores pepercissimus, quasi captivum in
 vinculis habuit, ad ultimum, ne à vobis con-
 servari posset, occidit. Hunc vos regnare pa-
 tiemini? quem equidem crucifixum videre fe-
 stino, omnibus regibus, gentibusque fidei, quam
 violavit, meritis pœnas soluentem. At Hercule
 si mox eundem Græcorum urbes, aut Hellespontū
 vastare nūciatum erit vobis, quo dolore afficie-
 mini.

Q. CVRTII ORATIONES

mini, Bessum pramia nostra occupasse victoria?
Tunc ad repetendas res festinabitis, tunc arma
capietis. Quando autem prastat, territum ad-
huc, & vix mentis sua compotem opprimeret
Quatridui nobis iter superest, qui tot proculea-
nimus nines, tot amnes superauimus, tot mon-
tium iuga transcurrimus, non mare illud, quod
exastuans iter fluctibus occupat euntes nos mo-
ratur: non Cilicia fauces, & angustia includit:
plana omnia & prona sunt, in ipso limine victo-
ria stamus. Pauci nobis fugitui & domini sui
interfectores super sunt. Egregium mehercule o-
pus, & inter pramia gloria vestra numerandū
posteritati famaq; tradetis. Darium quoq; ho-
stem finito post mortem eius odio, parricidas esse
vos vltos, neminem impium effugisse manus ve-
stras. Hoc perpetrato, quando creditis, Perjas ob-
sequentiores fore, quum intellexerint, vos pia
bella suscipere, & Bessi sceleri, non nomini sui
irasci.

ARGVMENTVM

ORATIVNCVLÆ ALEXANDRI
ad Philotam.

Rex quum in statuiis esset, & ab externo hoste
omnino tutus, subinde intestino scelere peteba-
tur Dymnus quidam, parux apud Regem autho-
ritatis erat, is cum alijs quibusdam coniurauerat,
in Regis perniciem, hoc amico suo Nicomacho
indicat. Ille magis in Regem pius, quam amici
in perficiendo parricidio adiutor, fratri suo Ce-
ballino indicat, qui Philotz Regis amico pecu-
liari, rem omnem cuestigio detegit, & obresta-

tur,

EX VI. I.

tur, vt quam primi-
le vero cum rem d-
no incepti, altum
id quod audierat
factum esset, comp-
iam die refeciuisse,
picatus hac oratio

Ceballinus
esset, si in
dus biduo
Philotam substat
detulisse se affirm-
me contingit hoc
facinus, & ego Ce-
ba conuenire fateor
qua admitti non

ARG

ORATIO

Post hoc, qu-
videretur, tamen c-
ut cui non est adh-
legi in paucis char-
dignitatis aduersus
nici suppressendi
petitem praxeken-
nitium inuigauit

V Timam in-
bescam ad-
lora velle
quartate enim, qua-

tur, vt quam primùm Regem certiore faciat, ille verò cum rem differret, suspectus esse Ceballino incepit, alium iuuenem Regis custodem, vt id quod audiuerat, Regi indicaret, quod quum factum esset, comperit simul Philotam, hoc tertio iam die rescivisse, de quæ silentio tali pessimè suspicatus hac oratione ipsum aggressus est.

Ceballinus ultimum supplicium meritus esset, si in caput meum preparatas insidias biduo texisset. Huius criminis reum Philotam substituit, ad quem protinus indicium detulisse se affirmat, quo priore gradu amicitia me contingis hoc maius est dissimulationis tue facinus, & ego Ceballino magis quàm Philotæ id convenire fateor. Fauentem habes iudicem, si quod admitti non potuit, saltem negari potest.

ARGUMENTVM

ORATIONIS CRATERI.

Posthæc, quum Philotas Regi reconciliatus videretur, tamen concilium amicorum conuocauit, cui non est adhibitus Philotas. Erat Craterus Regi in paucis charus, & Philotæ ob æmulatione dignitatis aduersus, hanc commodissimam inimici suppressendi occasionem ratus, odio suo pietatem prætekens, his verbis regem in Philotæ exitium instigauit.

Vtinam in principio quoque huius rei nobiscum deliberasses. Sua sissemus, si Philotæ velles ignoscere, patereris potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quàm vsq;
ad

ad mortis metum adductum cogeres potius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Ille enim semper insidiari tibi poterit, tu non semper Philota poteris ignorare, nec est quod existimes, eum qui tantum facinus ausus est, venia posse mutari. Scit eos, qui misericordiam consumpserunt amplius sperare non posse. At ego etiam, si ipse vel poenitentia, vel beneficio tuo victus quiescere volet, patrem eius Parmenionem tantum ducem exercitus, & inueterata apud milites auctoritate, haud multum infra magnitudinis tue fastigium positum, scio non aequo animo salutem filij sui debitum tibi. Quadam beneficium odimus, meruisse mortem confiteri pudet superesse, ut malit videri iniuriam accepisse quam vitam. Proinde scio tibi cum illis de salute esse pugnandum. Satis hostium superest, a quos persequendos ituri sumus. Latus a domesticis hostibus muniendum. Hos si submoueris, nihil metuo ab externo.

ARGVMENTVM ORATIONIS ALEXANDRI.

Post orationem praedictam Crateri, Regis libentem animum eo impulerunt, ut Philotam tantum quam participem huius sceleris, comprehensum nocturno tempore iuberet, vicit enim singulas Regis clementiam inimicorum Philotae accerbaret. Quum igitur more vetusto Macedonum, a Philota indicare vellet, in concionem progressus, ita locutus est.

Poenē milites paucorum hominum scelere vobis ereptus sum Deum providentia & misericordia viuo. Conspectusque vester v-

nerabilis cogit, videret, quam spiritus est tot fortissimis fore adhuc grati animis vestris moribus auctores ostendit hac re formido, & minibus abstineo. stina caritatis, & regenda. Quomodo Parmenio illa atque meritis derivantur, fortissimus, ducet, & eius Philotas Leon Dymnum, cuius comites in amicitia comites in la ergo animi voluntum indicium id se vanum Dymnum deferens, tarmet, mentum quidem in to ubi laudat in sumui, nihil crederet. Regis periculo quid taret? indicem tibi subest nimirum regni, praecipue a pulat. Pater Mediarum duces meos caput sperat. Osum, spernitur. Sed, per, parentes, con-

geres potius de
re beneficio. Il
tu non semper
quod existimes
est, ventia poss
am consumps
At ego etiam si
ficio tuo victu
mentionem tar
ata apud milit
infra magnitu
io non equo au
ibi. Quadam bo
o confiteri pule
uriam accepti
cum illis de sal
um superest, a
t. Latus a dom
si submoueat,

TVM

XANDRI
Crateri, Regis
at, vi Philotam
is, comprehend
cit enim singula
m Philotæ accu
Macedonum, a
nctionem prog

ominū scelere
providetia &
etiam, vester
nate

nerabilis cogit, ut vehementius parricidis iras
cerer, quam spiritus, imò vnus vita mea fructus
est tot fortissimis viris de me optime meritis re
ferre adhuc gratiam posse. Quanto maiorem in
animis vestris motum excitabo, quū tanti sce
leris autores ostendero, quorum mentionem ad
huc reformido, & tanquā salui esse possint no
minibus abstineo. Sed vincula est memoria pri
stina caritatis, & cōiuratio impiorū civium de
tegenda. Quomodo autem tantū nefas fileam?
Parmenio illa atate, tot meis, tot parentis mei
meritis deuinctus, omnium nobis amicorū vetu
stissimus, ducē tanto sceleri se praubit. Minister
eius Philotas Leucolium & Demetriū & hunc
Dymnum, cuius corpus aspicitis, ceterosq; eius
amētia comites in caput meū subornauit. Qua
lis ergo animi vobis videtur, qui huius rei dela
tum indicium id ipsum suppressit. Quod nō fuisse
vanum Dymni exitus declarat, incertā rem
deferens, tormēta nō timuit. Ceballinus ne mo
mentum quidē tēporis distulit exonerare se, ut
eō ubi lauabar irrumperet. Philotas solus nihil
timuit, nihil credidit. O magni animi virū, iste
Regis periculo quum moneretur, vultum nō mu
taret? indicem tanta rei sollicitus non audiret?
Subest nimirum silentio facinus, & audia spes
regni, precipitē animum ad vltimum nefas im
pulsit. Pater Media præst, ipse apud multos co
piarū duces meis prapotens viribus, maiora quā
capit sperat. Orbis quoq; mea, & sine liberis
sum, spernitur. Sed erat Philotas: In vobis libe
ros, parētes, consanguineos habeo, vobis saluis.

orbis

orbis esse non possum. At enim Dymnus, cum ceteros participes sceleris indicaret, Philotam non nominavit, hoc quidem illius non innocentia, sed potentia indicium est, quod sic ab his timetur, etiam à quibus pro illi potest, ut dum de se fateantur, illum tamen celent. Ceterum Philotam ipsius indicat vita Amyntæ, qui mihi consobrinus fuit, & in Macedonia capiti meo impias comparavit insidias, socium & consocium adiunxit. Hic Attalo, quo graviores inimicum non habui, sororem suam in matrimonium dedit. Hic quum scripsissem ei pro iure tam familiaris usus atq; amicitia, qualis fors adita esset Ioui Hammonis oraculo, sustinuit scribere mihi si quidem gratulari, quod in numerum Deorum receptus essem, ceterum misereri eorum, quibus vivendum esset sub eo, qui modum hominis excederet. Hæc sunt etiam animi pridem alienatæ me, & invidentiæ gloria mea indicia: quæ quidem milites, quamdiu licuit, in animo meo pressi. Videbar enim mihi partem viscerum meorum abrumpere, si in quos tam magna contuleram, viatores mihi facerem. Sed iam non verborum puniendi sunt, lingua temeritas peruenit ad gladios. Hos (si mihi creditis) Philotas in me accusi si ipsum dimisi, quomodo me conferam milites? cui caput meum credam? Equi autem optima exercitus parti, principibus nobilissima inuenturis vnum præfeci salutem, spem, victoriam meam si dei eius tutelam commisi, patrem in idem fastigium in quo me ipsi posuistis, admovei. Mediam qua nulla opulentior regio est, tot civium socio

1147

rumq; millia imperpresidium petierat, feliciter in acie occisam cuius victimis, quæ sola timui, debui. Seletis idem saluti meæ parcant, quod suadetis ut si vestra arma confugis, volentibus non

AR
ORATIO

Post Regis orationem culabatur Philotas, sciendus, his se purgandiudicium Alexander postea etiam periculosos, plura veris dimilites aditantes ter e concione.

Verba innotuerunt noster optimam fortunam de minimo meo & tenuissimum causam meam voluerit, non magis cognita causam abolvere. Non cognovissim, quo præse

umq; millia imperio eius ditioniq; subieci. Vnde
 praesidium petieram, periculum existit. Quam
 feliciter in acie occidissem, potius hostis prada,
 quam ciuis victima. Nunc seruatus ex pericu-
 lis, qua sola timui, in hac incidi, quati mere non
 debui. Soletis identidem à me milites petere, vt
 saluti mea parcam. Ipsi mihi prestare potestis
 quod suadetis vt faciam, vestras manus, ad ve-
 stra arma confugio, inuitis vobis saluus esse no-
 lo, volentibus non possum nisi vindicor.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILOTÆ.

Post Regis orationes habitas, quibus falsò ae-
 cusabatur Philotas, iam supremo supplicio affi-
 ciendus, his se purgare conatur, sed frustra, nam
 prauiudicium Alexandri immutari non poterat,
 & postea etiam per quaestiones & tormenta coa-
 ctus, plura veris dicebat. Verum hac oratione ad
 milites adstantes vtitur, quum excessisset Alexan-
 der è concione.

Verba innocenti reperire facile est, modū
 verborū misero tenere difficile. Itaq; in-
 ter optimam conscientiam, & iniquissi-
 mam fortunam destitutus ignoro quomodo, &
 animo meo & tempori paream. Absit quidem
 optimus causa mea iudex, qui cur me ipse audi-
 re noluerit, non me hercule excogito, cum illi v-
 tiq; cognita causā tam damnare me liceat, quā
 absolvere. Non cognita verò, liberari absente nō
 possum, quo praesente damnatus sum. Sed quam
 quam

quam victi hominis, non superuacua solum, sed etiam iniuncta defensio est, qua iudicem non docere videtur, sed arguere, tamen utcumq; licet me dicere, memetipso non deferam, nec committam, ut damnatus etiam mea sententia videar. Equidem cuius criminis reus sum non video, inter coniuratos nemo me nominat. De me Nicomachus nihil dixit, Ceballinus plus quam audierat, scire non potuit. Atqui coniurationis caput me fuisse credit Rex. Potuit ergo Dymnus eum praterire, quem insequabatur, praesertim quum querenti socios, falsò fuerim nominandus, quò facilius qui tentabatur posset impelli, non enim detecto facinore nomen meum prateriit, ut posset videri socio pepercisse. Nicomachus, quem taciturnū arcana de semetipso credebat, confessus, alijs nominatis, me unum subtraherebat? Quaso commilitones, si Ceballinus me non adisset, nihil me de coniuratis scire voluisset, num hodie dicerem causam, nullo me nominante? Dymnus sanè & uiuat adhuc, & velit mihi parcere. Quid ceteri, qui de se confitebuntur? me uidelicet subtrahent? Maligna est calamitas, & ferè noxius, cum suo supplicio crucietur, acquiescit alieno? Tot conscy ne in eculeum quidem impòsiti, verum fatebuntur? Atqui nemo parcat morituro, nec cuiquam moriturus, ut opinor. Ad verum crimen & ad unum reuertèdum mihi est. Cur rem delatam ad te tacuisti? cur tam securitas audisti? hoc qualescunq; est, confesso mihi ubicunq; es Alexander remisisti, dexteram tuam amplexus reconciliati pignus

ani-

mihi, conuiuium quibus absolutus sum, bi absolutus sum, cum tuum seruauit. digressus sum à me, cinus delatum ad graui sopore acquiescens dormientem meis, Vnde & parvici di somni? Scelerati dormire non possunt, gitato modo, sed & mihi securitatem de dextera tua obna crudelitati apud Sed ne te mihi crederetur a puero, ferebatur a puero, indicij exhibere potuisti ceperisset audire interponi aures meas suspensam habere faciem potius susceperat se Ceballini micorū Regis fuisse laferim, neminem quā incolamē esse acceptuū fuisse si Dymnus se occidisse reponit minime ut meū à Ceballino non poterat. At huius sceleris fuisset dissimulare non

quacuna solum,
 a iudicem non
 en vicinam, li-
 tam, nec com-
 a sententia vi-
 is sum non vi-
 rinat. De me
 us plus quam
 coniurationis
 tur, presertim
 nominatus,
 impelli, non
 eum prateriri,
 Nicomachus,
 ribso credebatur,
 num subtrahere
 Ceballinus me
 ratu scire vol-
 uo, nullo me no-
 tui adhuc, & ve-
 de se confitebatur,
 aliqua est cala-
 plicio crucie-
 ne in eculeum
 tur? Atqui no-
 moriturus, ut
 unum reuertere
 ad te tacuisse
 qualescunque est,
 ander remissis,
 conciliati pignus
 ani-

mihi, conuiuium quoque interfui. Si credidisti mi-
 hi absolutus sum, si pepercisti, dimissus, vel iudi-
 cium tuum serua. Quid hac proxima nocte, qua
 digressus sum a mensa tua feci? quod nouum fa-
 cinus delatum ad te, mutauit, animum tuum?
 graui sopore acquiescebam, quum me malis in-
 dormientem meis, inimici vincendo excitauerunt.
 Vnde & parricidia & proditori tam alti quies
 somni? Scelerati conscientia obstepente quum
 dormire non possunt, agitant eos furia, non co-
 gitato modo, sed & consummato parricidio. At
 mihi securitatem primum innocentia mea, dein-
 de dextera tua obtulerat, non timui, ne plus alie-
 na crudelitati apud te liceret, quam clementia tua.
 Sed ne te mihi credidisse poeniteat, res ad me de-
 ferebatur a puero, qui non testem, non pignus
 indicij exhibere poterat, impleturus omnes me-
 tu, si cepisset audiri. Amatoris & scorti iurgio
 interponi aures meas credidi infelix, & fidem
 eius suspectam habui, quod non ipse deferret, sed
 si airem potius subornaret. Timui ne negaret
 mandasse se Ceballino, & ego videret multis a-
 micorum Regis fuisse periculi causa. Sic quoque quum
 laferim, neminem inueni, qui mallet perire me,
 quam incolumem esse. Quid inimicitarum creditis
 accepturum fuisse si insontes lacefissem? At enim
 Dymnus se occidit. Num igitur facturum eum diuina
 re potui? minimè. Ita quod solus indicio fidem fecit,
 id mecum a Ceballino interpellatus sum, mouere
 non poterat. At hercule, si conscius Dymno ta-
 ti sceleris fuisset, biduo illo proditos esse nos,
 dissimulare non debuim. Ceballinus ipse tolli a
 medio

medio nullo negotio potuit. Deinde post delatum indicium, quid operiurus eras? Cubiculum Regis solus intravi, ferro quidem cinctus. Cur distuli facinus? an sine Dymno non sum ausus? Ille igitur princeps coniurationis fuit? sub illius umbra Philotas latebam? qui regnum Macedonum affecto. Et quis est vobis corruptus est donis, quem ducem, quem praefectum impensius colui? Mihi quidem obicitur, quod societatem patrij sermonis asperner, quod Macedonum mores fastidiam. Sic ergo imperio, quod dedignor, immineo. Iam pridem natus ille sermo, commercio aliarum gentium exolevit, tam victoribus quam victis peregrina lingua discenda est. Non me hercule ista me magis laedunt, quam quod Amyntas Perdit a filius insidiatus est Regi, cum quo, quod amicitia fuerit mihi, non recusio defendere, si fratrem Regis non oportuit diligi a nobis. Sin autem in illo fortuna gradu positum etiam venerari necesse erat, virum quaeso, quod non diuinavi, reus sum? An impiorum amicis insonibus quoque moriendum est? Quod si aequum est, cur tam diu vivo? si iniustum, cur nunc demum occidor? At enim scripsi, misereri me eorum, quibus viuendum esset sub eo, qui se Iouis filium crederet. Fides amicitiae, veri consilij periculosa libertas me decepistis, vos, quae sentiebam ne reticerem, impulistis. Scripsisse me hoc fateor Regi, non de Rege, non enim faciebam inuidiam, sed pro eo timebam. Dignior mihi Alexander videbatur, qui Iouis stirpem tacitus agnosceret, quam qui praedicatione iactaret. Sed quoniam oraculi

fides

fides certa est, sit me in vinculis decanum & occidit nostrum dignatur qui stirpis eius certiora evaculis quidem exhibens Solent rei capitis fratres ego nuper sum, nec inuocaverim, tuus sit. Parentem, in orbis, ni ipse in carissime pater, cum. Ego tibi vix extinguo. Quid ei uersantibus Dysperes, qui te manumiseri sit, an se atatis eripior tibi quem si fortuna cebat. Admonumide, cum cunctis ad me, indicare audisset venenari, deterere eum nus medicamentum constituerat. Nullam auctoritatem ipse quoties quacredulitatis repomissis, cum tere nos oportet

IONES

post delatam
bibulum Re-
tus. Cur di-
um ausus ill
sub illius um
Macedonum
st donis, quem
colui? Mihi
patris sermo-
in mores fasti-
gnor, imminet.
immercio ali-
bus quam vi-
. Non me her-
quod Amyn-
egi, cum quo
recuso defende-
diligē a nobis
postum etiam
aso, quod nō di-
amicis insoni-
d si aquum est
ur nunc denum
me eorum, qui
se Iouis filium
in filij periculo
entiebam nere-
hoc fateor Regi
inuidiam, sed
alexander viae
agnosceret, quā
uniam oraculi
fides

sedes certa est, sit Deus causa mea testis. Retinet
me in vinculis, dum consultitur Hammonius ar-
canum & occultum scelus. Interim qui Regem
nostrum dignatus est filium, neminem eorum,
qui stirpi sua insidiati sunt, latere patietur. Si
certiora oraculis creditis esse tormenta, ne hanc
quidem exhibenda veritatis fidem deprecor.
Solent rei capitis adhibere vobis parentes. Duos
fratres ego nuper amisi, patrem nec ostendere pos-
sum, nec inuocare audeo, quum & ipse tanti cri-
minis reus sit. Parum est enim tot modo liberorū
parentem, in unico filio acquiescentem, eo quoque
orbari, ni ipse in regem meum imponitur. Ergo
carissime pater, & propter me morieris, & me-
cum. Ego tibi vitam adimo, ego senectutē tuam
extinguo. Quid enim me procreabas infelicē ad-
uersantibus Dijs? an ut hos ex me fructus perci-
peres, qui te manent? Nescio adolescentia mea
miserior sit, an senectus tua. Ego in ipso robore
atatis eripior tibi, carnifex spiritum adimet,
quem si fortuna expectare voluisset, natura pos-
cebat. Admonuit me patris mei mentio, quā ti-
mide, & cunctanter, qua Ceballinus detulerat
ad me, indicare debuerim. Parmenio enim, cum
audisset venenum à Philippo medico, Regi para-
ri, deterrere eum voluit epistola scripta, quo mi-
nus medicamentum biberet, quod medicus dare
constituerat. Num creditum est patri meo? Num
ullam auctoritatem eius literae habuerunt? Ego
ipse quoties qua audieram detuli, cum ludibrio
credulitatis repulsus sum. Si, & cum indicamus
inuisi, & cum tacemus, suspecti sumus, quid fa-
cere nos oportet?

V 3

EX

ORATIONIS AMYNTÆ.

Sublato è medio, occisoque Philota, Amyntam & Symmannam summos & præcipuos Philotæ amicos introduci iussit, nouerat enim plurimis eos à Philota beneficijs auctos, illosq; multis officijs Philotæ inseruisse, accedebat huc, quod pridie quàm Philotæ scelus detegeretur familiarius colloquuti essent His & alijs suspicionibus adductus, Amyntam capi iubet, vt cognita causa, si purgare non posset, simili quo Philotas, supplicio afficeretur. Hac igitur oratione vitur Amyntas in militum conuentu.

Quæviscunq; exitus nos manet Rex, confitemur prosperum tibi debituros, tristiores, fortuna imputaturos. Sine praiudicio dicimus causam, liberis corporibus animisque habitum etiam, in quo te comitare solemus, reddidisti. Causam nos possumus, fortunam timere desinemus. Te quaeso permittas mihi id primum defendere, quod à te ultimum obiectum est. Nos Rex sermonis aduersus maiestatem tuam habiti nullius conscij sumus nobis. Dicerem iam pridem vicisse te inuidiam, nisi periculum esset, ne alia malignè dicta crederes blanda oratione purgari. Caterum etiam si militis tui, vel in agmine deficientis, & fatigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo egri, & vulnera curantis aliqua vox asperior esset accepta, merueramus sortibus factis, vt malles eam tēpori nostro imputare, quam
ami-

inimo. Quum quis
sunt. Corporibus
infestas admonu
occurrant, & ingr
donis honoramur,
mur, quis ferre nos
alacritatem contin
natio, nec laciitia m
dus impetu rapim
miseremur, irascim
affectio, modo Ind
modo coniugum
ria occurrit. Sed h
colloquentium vo
In suos ordines qu
rarum in taberna
effunditur capita
verba peccasset. P
ter quo ad rei sum
Philota fuit, ad e
quoq; nos, magn
fitear. An vero
mum esse voluisti
dignatione vinc
ris? Tu hercule
nobis periculi ca
vt ad Philotam
tibus Ab illo trad
ascendimus, is ap
& ira timere po
verberatu ei on
dem nos inimico

animo. Quum quid accidit tristius, omnes rei
 unt. Corporibus nostris, qua utiq; non odimus,
 nfestas admonemus manus. Parentes liberis si
 occurrant, & ingrati, & inuisi sunt. Cōtra qui
 donis honoramur, quum premijs onusti reuertimur,
 quis ferre nos potest? quis illam animorum
 & lacritatem continere militantium? nec indignatio,
 nec latitia moderata est. Ad omnes affectus
 impetu rapimur, vituperamus, laudamus,
 miseremur, irascimur. Vt cunq; præsens mouit
 affectio, modò Indiam adire & Oceanum libet,
 modò coniugum & liberorum, patriaq; memoria
 occurrit. Sed has cogitationes, has inter se
 colloquentium voces, signum tuba datum fuit.
 In suos ordines quisq; currimus, & quicquid i-
 rarum in tabernaculo conceptum est, in hostium
 effunditur capita. Vtinam Philotas quoq; intra
 verba peccasset. Proinde ad id reuertar, prop-
 ter quod rei sumus. Amicitiam qua nobis cum
 Philota fuit, aded non eo inficias, ut expetisse
 quoq; nos, magnosq; ex ea fructus percepisse con-
 fitear. An verò Parmenionis quem tibi proximum
 esse voluisti, filiū, omnes penè amicos tuos
 dignatione vincētem, cultum à nobis esse mira-
 ris? Tu hercule (si verum audire vis) Rex huius
 nobis periculi causa es. Quis enim alius effecit,
 ut ad Philotam decurrerent, qui placere vellent
 tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradū amicitia tua
 ascendimus, is apud te fuit, cuius gratiā expetere,
 & irā timere possemus. Si non propemodum tuo
 verberatus ei omnes, te praeunte iurauimus, eos-
 dem nos inimicos amicosq; habituros esse, quos

tu haberes, hoc sacramento pietatis obstricti alienari saremur scilicet quem tum omnibus praesentibus habes, imò hercule neminem. Omnes enim Philota amici esse voluerunt, sed totidem quod volebant, esse non poterant. Ita si à consilijs amicos non diuidis, nec ab amicis quidem separabis illos, qui idem esse voluerunt. Quod igitur conscientia affertur indicium? ut opinor pridie quia familiariter, & sine arbitris locutus est nobiscum. At ego purgare non possem, si pridie quicquam ex vetere vita ac more mutassem. Nunc verò, si ut omnibus diebus, illo quoque, qui suspectus est, fecimus, consuetudo diluet crimen. Sed equos Antiphani non dedimus, & pridie quam Philotas detectus est, hac mihi cum Antiphane res erat, qui si nos suspectos facere vult, quid illo die equos non dedimus, semetipsum, quod eos desideraueris, purgare non poterit. Anceps enim crimen est inter retinentem & exigentem, nisi quod melior est causa suū non tradentis, quam poscentis alienum. Caterum Rex, equos decem habeo, è quibus Antiphane ostentio iam distribuerat his, qui amiserant suos. Omnino duos ipse habebam, quos quum vellet abducere homo superbissimus, certè iniquissimus, nisi pedes militare vellem, retinere cogebam. Nec inficias eo, liberi hominis animo locutum esse me cum ignauissimo, & hoc unum militia sua usurpante, ut alienos equos pugnaturs distribuat. Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore & Alexandro excussem & Antiphani.

Antiphani. At hercule scripsit. Vtinam filio, & non inueneretur. Quare causam? Denique modo diei nostri mortis. Omiseram conon periculum suum, cumq; cessura res est displicere quam ceditur sum, quid ducenas Macedon multos integros in secundis, praecipit si inueneris, sed detreant te. Quod equid pediebat mihi exegorian & Hegbona opera uteris quibus est, quam me re daturus fui potest. Neg enim vlla causa est, quam quibip apertum sum gatum, & sexcentos sequitur a me non me indulgere voluit illa propter hanc tiges matrem, qu

is obstricti al-
 l' omnibus prefe-
 taucos inuoc-
 Omnes enim
 d totidem quib-
 ta si a consuly
 quidem sepa-
 Quod igitur
 opinor priuati
 tris locutus es
 sem, si priuati
 ore mutassem.
 illo quoque qui
 diluet crimen
 us, & priuati
 mihi cum An-
 tos facere vult,
 semetipsum
 gare non pot-
 ter reuoluentem
 si causa sua non
 um. Ceterum
 Antiphanes o-
 lerant suos. O-
 um vellet ab-
 è iniquissimus
 cogebar. Ne
 ocutum esse mi-
 litia sua usur-
 uris distribuat.
 ut verba mea
 cusem & An-
 tipha-

iphani. At hercule mater de nobis inimicis tuis
 scripsit. Utinam prudentius esset sollicita pro
 filio, & non inanes quoque species anxio animo fi-
 guraret. Quare enim non ascribit metus sui
 causam? Denique non ostendit autorem, quo facto
 dictioe nostro mota, tã trepidasti tibi literas scri-
 psit. O miseram conditionem meam, cui forsitan
 non periculosius est tacere quam dicere. Sed ut-
 cunque cessura res est, malo tibi defensionem meã
 displicere quam causam. Agnosces autem qua
 dicturus sum, quippe meministi, cum me ad per-
 ducendos Macedonia milites mitteres, dixisse te
 multos integros iuuenes in domo tua matris ab-
 fcondi, precipisti igitur mihi, ne quem prater te
 intuerer, sed detrectantes militiam perducerem
 ad te. Quod equidem feci & liberius quam ex-
 pediebat mihi executus sum imperium tuum.
 Gorgian & Hegateum & Gorgatam, quorum
 bona opera vteris inde perduxi. Quid igitur ini-
 quius est, quam me, qui si tibi non paruissim, iu-
 re daturus fui poenas, nunc perire quia parui?
 Neque enim vlla alia matri tua persequendi nos
 causa est, quam quod utilitatem tuam mulie-
 bri praposuimus gratia. Vim Macedonum pedi-
 tum, & sexcentos equites adduxi, quorum pars
 sequitura me non erat, si militiam detrectanti-
 bus indulgere voluissim. Sequitur ergo, ut quia
 illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mi-
 tiges matrem, qui ira eius nos obtulisti.

ARGVMENTVM

ORATIVNCVLÆ ALEXANDRI.

Post præcedentem Amyntæ orationem omnes

miser cordia moti sunt, imprimis autem ipse Rex inter dicendum autem, quidam Polemonē, Philotā & Amyntā fratrem, qui terrore quodam cum frater in tormenta coniectus esset profugerat, reduxerunt captum, in quem omnis concio prius irata, mox in summam miserationem versa est, ut etiam lacrymæ manarent. Tum Rex breui hac oratione absoluit Amyntam, & sibi reconciliatum esse iubet.

ET ipse Amyntam, mea sententia, fratres, quæ eius absoluo. Vos autem iuvenes, malo beneficij mei obliuisci, quam periculi vestri meminisse. Eadem fide redite in gratiam mecum, qua ipse vobiscum reuertor. Nisi quæ delata essent, excussissem, valdè dissimulatio mea suspecta esse potuisset. Sed satius est purgatos esse quam suspectos. Cogitate neminem absolui posse, nisi qui dixerit causam. Tu Amynta ignosce fratri tuo, erit hoc simpliciter etiam reconciliati animi tui pignus.

ARGVMENTVM

ORATIONIS COBARIS.

Bessus, qui per scelus Darij Regnum inuaserat, bellum contrā Alexandrum gesturus, cū mira celeritate eis terris appropinquasse Alexandrum comperisset, Dijs patrijs sacrificio facto, cum amicis ducibusque copiarum de bello consultabat. Cumque omnes vino grauati essent, suas vires extollunt, hostis nunc temeritatem, nūc paucitatem sperant, in primis Bessus verbis ferox multa magnificè iactabat, Alexandrum in ipsam mensam debellaturus. Cobares quidam Magus natione Medas, consilium ferens Besso utilius quam gratius, ita dicere orditur.

Natu-

Naturam
ua & p
quisq
lieno. Turbida
suadent. Obstat
quam naturalis
Nam in te superbi
trumq, quod ipse
mum ducere. Ma
gium in signe. Ho
aut quod abomin
tu opus est. In ve
constat Rex. Ant
stam mouebis. I
ceris, & armie fl
tu fugiturus es ho
que commune est
metura putes esse
validiora occup
cesserit, melioren
stus habiturus. A
cilis eo carens, i
quum ipse fecerit
& eripere. Consil
exequi supernacu
quos, virga regit
dem concitari po

AR

ORATIO

In expugnatio
lorū, multos mil

Natura mortaliū hoc quoq; nomine pra-
ua & sinistra dici potest, quod in suo
quisq; negotio hebetior est, quā in a-
lieno. Turbida facta sunt consilia eorum qui sibi
suadent. Obstat metus, alijs cupiditas, nonnun-
quam naturalis eorum qua cogitaueris amor.
Nam in te superbia non cadat. Expertus es v-
trumq; quod ipse repereris, aut solum aut opti-
mum ducere. Magnum onus sustines, capite re-
gium in signe. Hoc aut moderatē perferendū est,
aut quod abominor in te ruet. Consilio nō impe-
tu opus est. In vestibulo regia tua. velocissimus
constat Rex. Ante ille agmen, qua tu mensam i-
stam mouebis. Nunc à Tanai exercitum ac-
cereses, & armis flumina oppones. Scilicet quam
tu fugiturus es hostis sequi non potest. Iter utri-
que commune est, victori tutius. Licet strenuum
metum putes esse, velocior tamen spes est. Quin
validiora occupas gratiam, dedistiq; te. Vicinūq;
cesserit, meliorem fortunam deditus, quā ho-
stis habiturus. Alienum habes regnum, quo fa-
cilius eo careas, incipies forsitan instus esse Rex,
quum ipse fecerit, qui tibi & dare potest regnum
& eripere. Consilium habes fidele, quod diutius
exequi superuacuum est. Nobilis equus umbra
quoq; virge regitur. Ignauus ne calcaribus qui-
dem concitari potest.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ALEXANDRI.

In expugnatione Memacenorum siue Cyropo-
lorū, multos milites prōptissime dimicātes ami-
sit,

fit saepe etiam grauitur vulneratus est, nam ceruix eius saxo icta est, ut oculis caligine effusa collaberetur, ne mentis quidem compos. Mox cum Rex nondum vires receperisset, Scythæ bello ex vna parte lacessunt, ex altera Bactriani, qui defecerant. Itaque ancipiti periculo Rex implicitus, territusque, non hostis, sed iniquitate temporis, ad amicos suos in tabernaculum admissos, ita locutus est.

Discrimen me occupauit, meliore hostium quam meo tempore. Sed necessitas ante rationem est, maxime in bello, quod raro permittitur tempore legerē, defecere Bactriani, in quorum ceruicibus stamus, & quantum in nobis animi sit alieno Marte experiantur. Haud dubia fortuna si omiserimus Scythas ultra arma inferentes, contempti ad illos qui deserunt reuertemur. Si vero Tanaim transferimus, & ubique inuictos esse nos Scytharum perniciē ac sanguine ostenderimus, quis dubitabit patere Europam victoribus? fallitur qui terminos gloriæ nostræ metitur spacio quod transitori sumus. Vnus annis interfuit quem si traieciamus in Europam arma proferimus. Et quanti aestimandum est, dum Asiam subigimus in alio quodammodo orbe trophea statuere, & quæ tam longo intervallo natura videtur diremisse, vna victoria subito committere? At hæc hercule si paululum cessauerimus in tergis nostris Scythæ haberebunt. An soli sumus qui flumina tranare possumus? Multa in nosmetipsos recidēt quibus adhuc vicinus. Fortuna belli artem victos quoque docet. Vtribus annem traieciendi exemplum feci-

fecimus nuper Bactriani docebantur adhuc exercitum bellum vitantem accipere comitum ratio, sed animo utinam animo utinam accipi, non equos suos. Sed si me sequitur est ad tolerare mea finis, in qua?

ARC ORATIO

Alexander cum fuisset, utebatur rem bello laesserebat. Vrbem in rita, dirui fecit, ita bus fluvium transirendum om Scytharum ad Ale natu maximis sic

Sidj habuit sparem esse. Altera mater cōtingeres. Et hō numinis fulgor ciu qua non capia Asia transis in E

est. nam certu
e effusa collabe
Mox cum Re
bello ex vna pa
i defecerant. I
icitus, territu
poris, ad ami
s, ita locutus

meliore hostium
necessitas ami
bello, quod ra
fecere Bactria
, & quantum
experiantur.
us Scythas vol
ad illos qui defe
nam transferi
cytharum permi
is dubitabit pa
ur qui termino
d transituri su
m. si, trajicimus
Et quanti asti
mus in alio quo
& qua tā lon
misse, vna vi
hercule se pa
tris Scythae ha
na transire pos
dēt quibus ad
m victos quog
endi exemplum
fesi-

EX VIII. DE BEL. ALEX. 489

fecimus nuper, hoc ut Scythae imitari nesciant
Bactriani docebunt. Præterea vnus gentis hu
ius adhuc exercitus venit, ceteri expectantur.
Ita bellum vitando alemus, & quod inferre pos
semus accipere cogemur. Manifesta est consilij
mei ratio, sed an permissuri sint mihi Macedones
animo uti meo dubito, quia ex quo hoc vulnus
accepti, non equo vectus sum, non pedibus ingres
sus. Sed si me sequi vultis valeo amici. Satis vi
rium est ad toleranda ista. Aut si iam adest vi
ta mea finis, in qua tandem opere melius extin
guar?

ARGVMENTVM
ORATIONIS LEGATI SCY
tharum.

Alexander cum ad Tanaim fluvium castra po
suisset, verebatur Rex Scytharum, ne suam gen
tem bello lacefferet ad propulsandam vim para
bat. Urbem in ripa fluminis ab Alexandro posi
tā, dirui fecit, Itaq, Alexander comode actis rati
bus fluvium transire decreuit, cumque iam ad
transcundum omnia aptassent, viginti legati
Scytharum ad Alexandrum veniunt, inter quos
natu maximus sic locutus est.

S I Di habitum corporis tui auiditati animi
parem esse voluissent, orbis te non caperet.
Altera manu oriētem altera occidentem
cōtingeres. Et hoc affecutus scire velles, ubi tāti
numinis fulgor conderetur. Sic quoq, concupis
cis qua non capis. Ab Europa petis Asiam, ex
Asia transis in Europam. Deinde si humanum
genus

genus omne superaueris, cum syluis & niuib^{us}
& fluminibus, ferisq^{ue} bestiis gesturus es bellum.
Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere,
vna hora extirpari? Stultus est qui fructus earū
spectat, altitudinem non metitur. Vide, ne dum
ad cacumen peruenire contendis, cum ipsis ra-
mis, quos comprehenderis, decidas. Leo quoque
aliquando minimarum animū pabulum fuit.
Et ferrum rubigo consumit. Nihil tam firmum
est, cui periculum non sit, etiam ab inualido.
Quid nobis tecum est? nunquam terram tuam
attigimus. Qui sis, unde venias, licetne ig-
norare in vastis syluis viuentibus? Nec seruire
vlli possumus nec imperare desideramus. Dona
nobis data sunt, ne Scytharum gentem ignores
iugum bouū aratrū, & sagitta & patera. His
vrimur & cum amicis & aduersus inimicos.
Fruges amicis damus bono labore quasitas. Pa-
tera cum his vinum Dijs libamus, inimicos sa-
gitta eminus, hasta cominus petimus, sic Scy-
thie Regem & postea Persarum Medorumq^{ue} su-
perauimus, patuitq^{ue} nobis iter vsq^{ue} in Egyptū.
At tu qui te gloriaris ad latrones persequen-
dos venire, omnium gentium quas adisti latro
es. Lydiam cepisti, Syriam occupasti. Persidem
tenes, Bactrianos habes in potestate, Indos peti-
sti, iam etiā ad pecora nostra avaras & instabi-
les manus porrigis, quid tibi diuini opus est, qua
te esurire cogunt, primus omnium satietate pa-
rasti famem, ut quo plura haberes, acrius qua
non habes cuperes. Non succurrit tibi quādam
circum Bactra hareas? Dum illos subigis Sog-
diani

diani bellare cor-
ria nascitur. Na-
quisquā, tamen
nemo vult. Tran-
latē pateat, nung
thai. Paupertas nū
ercitus tuus, qui
Barfius cum proci
tuus castris. Eade
fugimus. Scyth
uerbijs audio elu
tu vacua magis
quimur. Proina
tene. Lubrica est
bre consiliū seque
dit melius, impo
illam reges. Nost
tunam qua ma
cum manus porri
dere non sinit. E
libus beneficia a
mo es, id quod es
eorū meminisse. p
bus bellum non i
ti. Nā & firmissi
videntur pares.
lum virium. Qu
credas, inter don
tia est etiam in
tur, iurando gra
deris. Colendo si
est, qui facta cor

diani bellare coeperunt, bellum tibi ex victoria nascitur. Nam ut maior fortiorq; sis quam quisquam, tamen alienigenam dominum pati nemo vult. Transi modo Tanaim, scies quam late pateat, nunquam tamen consequeris Scythas. Paupertas nostra velocior erit, quam exercitus tuus, qui praedam tot nationum vehit. Rursus cum procul abesse nos credes, videbis in tuis castris. Eadem velocitate & sequimur & fugimus. Scytharum solitudines Gracys etiam procerbijs audio eludi. Nos deserta & humano cultu vacua magis quam urbes & opulentos agros sequimur. Proinde fortunam tuam pressis manibus tene. Lubrica est nec inuita teneri potest. Salubre consilium sequens, quod praesens tempus ostendit melius, impone felicitati tuae frenos, facilius illam reges. Nostri sine pedibus dicunt esse fortunam quam manus & pennas tantum habet. cum manus porrigit, pennas quoque comprehendere non sinit. Denique si Deus es tribuere mortalibus beneficia debes non sua eripere, sin autem homo es, id quod es semper esse te cogita, stultum est eorum meminisse, propter quae tui obliuisceris. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris uti. Nam & firmissima est inter pares amicitia & videntur pares, qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris amicos tibi esse caue credas, inter dominum & servum nulla amicitia est etiam in pace, belli tamen iura seruantur, iurando gratiam Scythas sancire ne credideris. Colendo fidem iurant. Gracorum ista cautio est, qui facta consignant, & Deos invocant. Nos

reli-

religionem in ipsa fide nouimus. Qui nos reuerentur homines fallunt Deos. Nec tibi amico opus est, de cuius beneuolentia dubites, Caterum non & Asia & Europa custodes habes, Bactra nisi diuidat Tanais contigimus. Vltra Tanaim & vsque ad Thraciam collibus Thracia Macedoniam coniunctam esse fama est. Virique imperio tuo finitimos hostes an amicos velis esse considera.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI.

Deiſtis Scythiſ, quos omnes populi inuictos eſſe credebant, fama tanta victoriæ magna ex parte Aſiam domuit, & cætera multa pacauit, vna erat petra, quam Arimazes Sogdianus cum triginta millibus armatorum obtinebat, congeſtis ante alimentis. Hi cum loci difficultate freti, cū ſe Alexandro dedere nollent, accenſus Alexander miro ſtratagemate rupem expugnare ſtatuit ad trecentos iuuenes omnium pernicioſiſſimas, ita locutus eſt.

Vobiscum diuines & mei æquales urbium inuictarum ante munimenta ſuperavi, montium iuga perenni niue obruta emenſus ſum, anguſſias Cilicia intraui. Inde ſine laſſitudine vim frigoris ſum perpeſſus. Et mei documenta vobis dedi & veſtra habeo. Petra quam videtis vnum aditum habet, quem barbari obſident, cætera negligunt. Nulla vigilia ſunt niſi qua caſtra noſtra ſpectant. Inuenie-

is viam ſi ſoliter
tis ad cacumen
tuit, quo virtus
ceteri deſperauer
ſtate. Euadite in c
cãdidiſ velis ſign
moris hoſtem in no
erit ei, qui primus
ta decem. Vno min
venit, eademq
portio. Caterum
tem intueri me an

ORATIONI

Alexander tot
omnibus compoſ
eſſet, quod olim p
eſſe maturum, vt ſi
& ſe Iouis filium e
ret. Nec deſuit tali
gibus aduſatio Gr
enim Argius & C
uio quod feſto die
pro Deo haberet
orationem audire
qui ab Ariſtotele
nem miſſus erat, h

Si Rex ſermoni
vox reſponſura

via si solerter rimati fueritis aditus ferens
ad cacumen. Nihil tam altè natura consti-
tuit, quo virtus non posset eniti. Experiendo qua-
cateri desperauerint, *Asiam habemus in pote-
state. Enadite in cacumen, quod cum cœperitis
cãdidis velis signum mihi dabit, ego copijs ad-
moti hostem in nos à vobis conuertam, præmi-
um erit ei, qui primus occupauerit verticem talen-
ta decem. Vno minus accipiet, qui proximus ei
venit, eademq; ad decem homines seruabitur
portio. Caterum inbeo vos non tam liberalita-
tem intueri meam, quàm voluntatem.*

EX LIBRO VIII.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CHALISTHENIS.

Alexander tot nationibus subactis, rebusq;e
omnibus compositis, cum ad Indiam profecturus
esset, quod olim praua mente conceperat, tunc
esse maturum, vt sibi cælestes honores arrogaret,
& se Iouis filium esse persuasum omnibus cupe-
ret. Nec defuit talia concupiscenti pernitiola re-
gibus adulatio Græculorum quorundam Hages
enim Arguius & Cleo quidam Siculus, in conui-
uio quòd festo die Rex appaauerat, suadent vt
pro Deo haberetur, & Deus salutaretur, quorum
orationem auditam Chalisthenes philosophus,
qui ab Aristotele cum Alexandro in expeditione
nem missus erat, hac oratione grauitè refutauit.

SI Rex sermoni tuo affuisset, nullius profectò
vox responsuri tibi desideraretur. Ipse enim
pete-

peteret ne in peregrinos ritus degenerare se cog-
ret neu rebus felicissime gestis inuidiā tali adu-
latione contraheres. Sed quoniam abest, ego tibi
pro illo respondeo, nullum esse eundem & diu-
turnum & praeoquem fructum, caelestesq; ho-
nores non dare te Regi sed auferre. Interuallo e-
nim opus est, ut credatur Deus, semperq; hanc
gratiam magnis viris posteri reddunt. Ego au-
tem seram immortalitatem precor Regi, ut vi-
ta diuturna sit & aeterna maiestas. Hominem
consequitur aliquando nunquam comitatur
diuinitas. Herculem modo & patrem Liberum
consecrata immortalitatis exempla referebas.
Credisne illos vnius conuiuij decreto Deos fa-
ctos? Prius ab oculis mortalium amolita natura
est, quam in caelum fama perueheret. Scilicet e-
go & tu Cleo Deos facimus. A nobis diuinitatis
sua auctoritatem accepturus est Rex? Potentiam
tuam experiri libet. Fac aliquem Regem. Si De-
um potes facere, facilius est imperium dare quā
caelum. Dij propitij sine inuidia, qua Cleo dixit
audierint, eodemq; cursu quo fluxere res ire pa-
tiantur. Nostris moribus velint nos esse conten-
tos. Non pudet patria, nec desidero ad quem mo-
dum Rex mihi colendus sit discere. Quos equi-
dem victores esse confiteor si ab illis leges qui-
bus viuamus accipimus.

ARGVMENTVM.

ORATIONIS HERMOLAI, PVE-
ri Regij.

Mos erat principibus Macedonum, adultos li-
beros

beros Regibus trad-
erent ducem & el-
hac cohorte eam
Regis verberibus &
agere ferens. apud
alij quibusdam Re-
unt, sed prodiit, &
molauis ita locutus

Nos vero q-
occidendi ti-
ut ingenu-
in mancipia domi-
tuo, & dico quan-
Macedonum saui-
non e vilissimo sa-
& Parmenio, & L-
tus, quantum ad h-
acie, te chypeis suis
pro victoria vuln-
gratiam retulisti.
suo aspersit. Al-
functus est. Duce-
leum impositi, Pe-
staculo: Parme-
est, per quem Atta-
miserorum vteris
placia. Et quos pati-
si, subitō ab alijs i-
ter pueris nudibus
Calisthenis vox c-
pote est dicere. Cur-
iam confessi audi-
tem innocentis au-

generare se cog-
nitiōem tali adu-
erabe, ego ito
undem & diu-
, cœlestesq; ho-
e. Intervallu e-
semperq; ham
idunt. Ego au-
or Regi, ut vi-
stas. Hominem
am comitatur
atrem Libero
mpla referebat.
ecreto. Deos fa-
amolita natum
beret. Scilicet
nobis divinitati
Rex? Potentiam
m Regem. Si De-
merium dare qui-
, qua Cleo dixit
exere res ire pa-
nos esse conten-
ro ad quem mu-
re. Quos equi-
b illis leges qui-

ros Regibus tradere, qui veluti seminarium
sient ducum & clarissimorum praefectorum. Ex
nac cohorte eam Hermolaus puer nobilis iussu
Regis verberibus affectus est, quàm ignominiam
egre ferens, apud aequales deslere capit, unde cum
alijs quibusdam Regis occidendi consilium ine-
unt, sed proditi, & ad Regem victi perducti Her-
molaus ita locutus est in concilio frequenti.

NOs verò quoniam, quasi nescias quaris,
occidēdi te consilium iniuimus, quia nō
ut ingenuis imperare cœpisti, sed quasi
in mancipia dominaris. Vtor inquit beneficio
tuo, & dico qua nostris malis didici. Quota pars
Macedonum sentitia tua superest? Quotus quisq;
non è vilissimo sanguine Attalus & Philotas,
& Parmenio, & Lyncestes? Alexander, & Cly-
tus, quantum ad hostes pertinet, viuūt. Stant in
acie, te clypeis suis protegunt, & pro gloria tua,
pro victoria vulnera accipiunt, quibus egregiā
gratiam retulisti. Alias mensam tuam sanguine
suo aspersit. Alius ne simplici quidem morte de-
functus est. Duces exercituum tuorum inecu-
leum impositi, Persis quos vicerant fuere spe-
ctaculo: Parmenio iudicta causa trucidatus
est, per quem Attalum occideras. Inuicem enim
miserorum vteris manibus ad expetenda sup-
plicia. Et quos paulo ante ministros cadis habui-
sti, subitò ab alijs iubes trucidari. Quā liberali-
ter pueris rudibus ad dicēdū agere permittis? &
Calisthenis vox carceri inclusa est, quia solus
potest dicere. Cur enim non producitur? cum et-
iam confessi audiuntur. Nempe, quia liberā vo-
cem innocentis audire metuis. Ac ne vultū qui-
dero

V M.
OLAI, PVE.
num, aduitos li-
beros

dem pateris? Atqui nihil eum fecisse contentus. Sunt hic qui mecum rem pulcherrimam cogitauerunt. Nemo est qui conscium fuisse nobis Chalcisthenem dicat, quum morti olim destinatus sit a iustissimo & patientissimo Rege. Hac ergo sunt Macedonum pramia, quorum ut superuacuo & sordido abuteris sanguine, at tibi triginta millia mulorum captiuum aurum vehunt, quum milites nihil domum prater gratuias cicatrices relaturi sunt. Qua tamen omnia tolerare potuimus, antequam nos barbaris dederes, & nouo more victores sub iugum mitteres. Persarum te vestis & disciplina delectat. Patrios mores exesus es. Persarum, ergo non Macedonum Regem occidere volumus, & te transfugam belli iure persequimur. Tu Macedonas voluisti, genia tibi ponere, venerariq; te ut Deum. Tu Philippum patrem auersaris, & si quis Deorum ante Iouem. Miraris, si liberi homines superbiam tuam ferre non possumus? Quid speramus ex te, quibus aut insontibus moriendum est, aut quod tristius morte est, in seruitute viuendum? Tu quidem, si emendari potes, multum mihi debes. Ex me enim scire coepisti quod ingenui homines ferre non possunt. De cetero parce, quorum orbem se necitatem supplicij ne oneraueris. Nos iube duci, ut quod ex tua morte petieramus, consequamur ex nostra.

Hermolao tam p
multis conuitijs la
iecta diluit firmiffi

Q Vam falsa
stro suo dixi
Confessum

men ut vos non sol
imprudens, quum
re, usurum eum va
quem parentis loco
ri. Nuper, quum p
fisset, more patrio, &
na regibus usurpar
& oportere fieri, &
maritis uxores, ser
perperare concedi
ma, quam impia
ceteros, qui mihi
quam miris sim
superuacuum est. H
silia non probari,
minime hercule ad
riorum & Philota
Lyncesten vero Al
titi meo, & duobus
conuictum per bien
vos postularetis, v
ui lucret. Attalum

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI.

Hermolao tam proteruè Regem accusanti, & multis conuitijs laceffenti respondet Rex, & obiecta diluit firmissimis argumentis.

Quam falsa sint, quæ iste tradita à magistro suo dixit, patientia mea ostendet. Confessum enim ultimum facinus, tamen ut vos non solum ipse audiretis, expressi non imprudens, quum permisisssem huic latroni dicere, usurum eum rabie qua compulsus est, ut me, uem parentis loco colere deberet, vellet occidere. Nuper, quum procacius se in venatione gessisset, more patrio, & ab antiquissimis Macedonia regibus usurpato, eum castigare iussi. Hoc & oportere fieri, & ut à tutoribus pupilli, à paritis uxores, seruis quoque huius pueros atatiserberare concedimus. Hac est scuitia in ipsum mea, quam impia cade voluit ulcisci. Nam inter alios, qui mihi permittunt uti ingenio meo, tuam mitis sim non ignoratis. Commemorare ipernacuum est. Hermolao parricidarum supplicia non probari, quum eadem ipse meruerit, minime hercule admiror. Nam quum Parmeniorum & Philotam laudat, sua seruit causa. Lyncesten verò Alexandrum bis insidiatum canti meo, à duobus indicibus liberaui. Rursus conuictum per biennium tamen distuli, donec vos postularetis, ut tandem debito supplicio scelestus lueret. Attalum antequam Rex essem hostem

meo

meo capiti fuisse meministis. Clytus utinam nolo coegisset me sibi irasci. Cuius temerariam linguam probra dicentem mihi & vobis diutius tuli, quam ille eadem me dicentem tulisset, Regū ducumq; clementia non in ipsorum modo, sed etiam in illorum qui parent ingenij sua est. Obsequio mitigatur imperia, ubi verò reuerentia excessit animis, & summa imis confundimus, vix opus est ut vim repellamus. Sed quid ego miror istum crudelitatem mihi obiecisse? qui auaritiā exprobrare ausus sit? Nolo singulos vestrum excitare, ne inuisam liberalitatem meam faciam, si pudori vestro grauem fecero. Totum exercitum aspiciate qui paulo ante nihil præter arma habebat, nūc argenteis cubat lectus. Mensas auro onerant, greges feruorum ducunt? Spolia de hostibus sustinere non possunt. At enim Persæ quos vicimus in magno honore sunt apud me quidem. Moderationis mea certissimum indicium est, quod ne victis quidem superbè impero. Veni enim in Asiam, non ut funditus euertere gentes, nec ut in dimidiam partem terrarum solitudinem facerem, sed ut illos quoq; quos bello subegissem, victoria mea non pœniteret. Itaq; militant vobiscum, pro imperio vestro sanguinē fundunt, qui superbè habitū rebellassent. Non est diuturna possessio, in quā gladio inducimur. Beneficiorum gratia sempiterna est. Si hanere Asiam non transire volumus, cum his communicanda est nostra clementia, horum fides stabilis & æternum faciet imperium & sanè plus habemus quàm cupimus. Insatiabilis autem auaritia

est adhuc implerere velle, quod iam circum
 at. Verum tamen eorum in Macedonas tran-
 undo, in multis enim gentibus esse video, qua-
 m erubescamus imitari, nec aliter tantum im-
 rium aptè regi potest, quam ut quadam &
 adamus illis, & ab iisdem discamus. Illud pe-
 dignum risu fuit, quod Hermolaus postulat
 à me, ut auersarer Iouem, cuius oraculo ag-
 oscor. An etiam quid Dii respondeant in mea
 testate est? Obtulit nomen filij mihi, recipere
 sis rebus quas agimus, haud alienum fuit. V-
 nam Indi quoque Deum esse me credant. Fa-
 enim bella constant, & sæpè etiam quod fal-
 creditum est, veri vicem obtinuit. An me lux-
 ria indulgentem putatis arma vestra auro ar-
 entoq; adornasse? assuetis nihil vilius hac vide-
 materia, volui ostendere Macedonas inuictos
 teris, nec auro quidem vinci. Oculos ergo pri-
 eorum sordida omnia & humiliari nō spe-
 antium capiam, & docebo nos nō auri aut ar-
 anti cupidos, sed orbem terrarum subacturos
 enisse. Quam gloriam tu parricida intercipe-
 voluisti, & Macedonas Rege adempto deni-
 gentibus dedere, at nunc mones me ut ve-
 ris parentibus parcam? Non oportebat quidē
 os scire, quid de his statuissē, quo tristiores pe-
 retis, si qua vobis parentum memoria & cura
 f. Sed olim istum morem occidendi cum scelstis
 fontes propinquos parentesq; solui. Et profi-
 cor in eodem honore futuros omnes eos, in quo
 uerant. Nam tuum Calisthenem cui uni
 vir videris, quia latro es, scio cur prodia-

ci velis, velis, ut coram his probra, qua modo a me iecisti, modo audisti, illius quoq; ore referantur. Quem, si Macedo esset, tecum introduxisset, dignissimum te discipulo magistrum. Num Olintio non idem iuris est.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI,

Alexander tot gentibus denictis, propter insatiabilem gloria cupiditatem, partis contentus vivere non potuit. Cum ergo ad fluvium Hydaspem processisset, cognoscit à finitimis gentibus restare adhuc Gangaridas Parrhasiosque populos eorumque Regem Agramen. Quorum exploratis viribus & copiis, quamvis ipsi incredibilia viderentur, militibus autem suis non parum timerem incuterent, ut non immerito dubitare inciperet, an etiam sequituri essent, hac concione ipsi persuadere conatus est.

Non ignoro milites multa qua terrer vos possent ab incolis India per hos dies de industria esse iactata. Sed non est impromissa vobis mentientium vanitas. Sic Cilici fauces, sic Mesopotamia campos. Tigrim, Eufratem, quorum alterum vado transivimus, alterum ponte terribilem fecerant Persa. Numquam ad liquidum fama perducitur. Omnia illa tradente maiora sunt vero. Nostra quoque gloria cum sit ex solido plus tamen habet nominis quam operis: modo quis belluas offerentes manuum speciem, quis Hydaspem amnem, quis co-

lura auditu maiora predebat? Olim hos fabula debellantium greges, armentorum sum nec facile capiatur. Atqui eadem ubiq; numeravit. Sum est, hoc placis rpiis coactum. Sum torrentes aquarum, segnior cursu, rriculum est, ubi restat. Ita quantulum futurum dissciam. Sed omnia ista vos magnitudo sum terret? Quomodo habemus exercitum in nos incursum, curibus falcibus, niere est totidem simillia? cum vno armis fugam declinamus, quoque & incommotum millia ipsa se gere poterint, in nos. Equidem sic habere ipse, bus suis quam habemus equitum pedum? cum pauca

va, quamodo
noq; crederetur
um introduxi
gistrum. Num
VM
ANDRI,
is, propter in
tis contentus vi
quium Hydasp
is gentibus re
que populos eo
um exploratis vi
credibilia vide
parum timo
to dubitare inci
hac concione

ulta qua terre
India per hos die
ita. Sed nō est im
mitas. Sic Cilici
s. Tigrim, Eu
ado transiimus,
ant Persa. Num
ucitur. Omnia il
Nostra quoq; glo
en habet nomina
as offerentes mae
aminem, quis ca
tera

era auditu maiora quam verò sustinere posse
redebant? Olim hercule fugissemus ex Asia, si
nos fabula debellare potuissent. Creditis ne ele
phantorum greges maiores esse, quam usquam
armentorum sunt, cum & rarum sit animal,
nec facile capiatur, multoq; difficilius mitige
tur. At qui eadem vanitas copias peditum equi
tumq; numeravit. Nam flumen quò latius fu
tum est, hoc placidius stagnat, quippè angustis
ripis coercitum, & in angustiore alueum el
sum torrentes aquas inuehit. Contrà statio el
uei, segnior cursus est. Præterea in ripa omne pe
riculum est, ubi applicantes nauigia hostis ex
pectat. Ita quantumcunq; flumen interuenit, i
dem futurum discrimen est euadentium in ter
ram. Sed omnia ista vera esse fingamus. Vtrum
ne vos magnitudo belluarum an multitudo ho
stium terret? Quod pertinet ad Elephantos præ
sens habemus exemplum in suos vehementius,
quam in nos incurrerunt. Tam vasta corpora
securibus falcibusq; mutilata sunt. Quid autem
interest totidem sint, quot Porus habuit, an tria
millia? cum vno aut altero vulneratis, ceteros
in fugam declinari videmus. Deinde paucos
quoque & incommodè regunt. Congregata ve
rò tot millia ipsa se elidunt, ubi nec stare nec fu
gere potuerint, inhabiles vastorum corporum
moles. Equidem sic animalia ista contempsim,
cū haberem ipse non opposuerim, satis gnarus
plus suis quam hostibus periculi inferre. At
enim equitum peditumq; multitudo vos com
mouet? cum paucis enim pugnare soliti estis, &

nunc primum inconditam sustinebitis turbam?
 Testis a duersus multitudinem inuicti Macedo-
 num roboris Granicus amnis, & Cilicia inux-
 data cruore Persarum & Arbella, cuius cam-
 pi deuictorū a nobis ossibus strati sunt. Serdeho-
 stium legiones numerare coepistis, posteaquā
 solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per
 Hellespontum nauigaremus de paucitate nostra
 cogitandum fuit. Nunc nos Scythae sequuntur.
 Bactriana auxilia praesto sunt. Dacia, Sogdiani-
 quē inter nos militant. Nec tamen illi turba
 confido. Vestras manus intueor, vestram virtu-
 tem rerum quas gesturus sum, vadem praedamq;
 habeo. Quandiu vobiscum in acie stabo nec mei
 nec hostium exercitus meminero. Vos modo a-
 nimos mihi plenos alacritatis ac fiducis adhi-
 bere. Non in limine operum laborumq; nostro-
 rum, sed in exitu stamus. Peruenimus ad solis
 ortum & Oceanum, nisi obstat ignauia, inde
 victores perdomito sine terrarum reuertemur in
 patriam. Nolite (quod pigri agricola faciunt)
 maturos fructus per inertiam emittere ē mani-
 bus. Maiora sunt periculis premia, diuus eadem
 & imbellis est regio. Itaque non tam ad gloriam
 vos duco, quam ad praedam. Digni estis qui opes
 quas illud mare littoribus inuehit referatis in
 patriam. Digni qui nihil inexpertum, nihil me-
 tu omissum relinquatis. Per vos gloriamq; ve-
 stram qua humanum fastigium exceditis, perq;
 & mea in vos, & in me vestra merita, quibus
 inuicti contendimus, oro quasq; ne humana-
 rum rerum terminos aduentem alumnū, comi-

mili-

nitonemq; vesti-
 tis. Cetera vobi-
 rus sum. Et si vos
 praecepi, qui primū
 aciem elypeo meo
 bus meis palmam
 patrem, si inuidi
 precibus meis &
 rumpite. Vbi est
 index? Vbi est ille
 Non agnosco vos
 vobis. Surdas ian-
 animos & infrac-
 imprudens in vo-
 quidem vultu in
 Nemo responder,
 quor. Quid autem
 magnitudinem in
 rum certamen pa-
 qui potissimum
 rent, desertus, de-
 sed solus quoque
 fluminibus & bel-
 nomina horretis.
 bis sequantur. Se-
 hostes paulo ante
 stat quam precat-
 ces domos, ite de-
 desperata victor-
 uisiam,

bitis turbam
Macedo-
Cilicia inux-
a, cuius cam-
sunt. Serabo-
s, posteaquam
cistis. Cum per
tucitate nostra
ha sequuntur.
aca, Sogdiani
amen illi turba
vestram virtutem
adem pradam
ie stabo, nec me
Vos modo ac-
cfructus adhibi-
torumq, nostros
uenimus ad solis
et ignavia, inde
n reuertemur in
agricola faciem)
mittere e mani-
nia, diuos euadem
tam ad gloriam
ni estis qui opus
bit referatis in
turtum, nihil me-
os gloriamq, ve-
o exceditis, perq,
merita, quibus
q, ne humana-
aluminum, con-
fusi-

militemq, vestrum, ne dicam Regem desera-
tis. Cetera vobis imperaui, hoc vnum debitu-
rus sum. Et is vos rogo, qui nihil unquam vobis
praecepi, qui primus me periculis obtuli, qui saepe
aciens clypeo meo texti, ne infregeritis in mani-
bus meis palmam, qua Herculem, Liberumque
patrem, si inuidia absuerit equabo: Date hoc
precibus meis & tandem obstinatum silentium
rumpite. Vbi est ille clamor alacritatis vestrae
index? Vbi est ille meorum Macedonum vultus?
Non agnosco vos milites, nec agnosci videor à
vobis. Surdas iam dudum aures pulso. Aversos
animos & infractos excitare conor. Nescio quid
imprudens in vos deliqui, quod me ne intueri
quidem vultis in solitudine mihi videor esse.
Nemo respondet, nemo saltem negat, quos allo-
quor. Quid autem postulo? vestram gloriam &
magnitudinem indicamus. Vbi sunt illi, quo-
rum certamen paulo antè vidi contenditum,
qui potissimum vulnerati Regis corpus excipe-
rent, desertus, destitutus sum, hostibus deditus.
Sed solus quoque ire perseverabo. Obiicite me
fluminibus & belluis & illis gentibus, quarum
nomina horretis. Inuentam qui desertum à vo-
bis sequantur, Scythae Bactrianiq, erunt mecum,
hostes paulo antè, nunc milites nostri. Mori pra-
stat quam precario imperatorem esse. Ite redu-
ces domos, ite deserto Rege oñantes. Ego à vobis
desperatae victoris, aut honesta mortis locum in-
ueniam.

ARGVMENTVM
ORATIONIS COENI.

Post hanc Alexandri orationem, cum milites omnes obstinati silentio, prorsus obmutescerent, ut nulli vox exprimi à Rege posset. Expectabant autem, ut duces principesque suam sententiam ad Regem proferrent. Igitur omnibus cunctantibus, Coenus ita loqui cœpit.

D Si prohibeant à nobis impias mentes, & profecto prohibent. Idem animus est tuis qui fuit semper, ire iusseris, pugnare, periclitari, sanguine nostro commendare poterit tui nomen. Proinde si perseveras, inermes quoque & nudi & exangues, ut cunque tibi cordi est sequimur vel antecedimus. Sed si audire vis, non fictas tuorum militum voces, verum necessitate ultima expressas, prabe quas propitias aures, imperium atque auspiciū tuum constantissime secutis, & quocumque pergis secuturis. Vicisti Rex magnitudine rerum, non hostes modò, sed etiam milites. Quicquid mortalitas capere poterat implevimus. Emen sis maria terrasque melius nobis quàm incolis omnia nata sunt. Penè in ultimo mundi sine consistimus, in alium orbem paras ire, & Indiam quæris Indis quoque ignotam. Interferas serpentesque, degentes eruere ex latebris & cubiculis suis expectis, ut plura quàm sol videt victoria lustres. Digna prorsus cogitatio animo tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in incremento erit, nostra vis in fine iam est. Intuere

corpo-

corpora exangu
cicatricibus put
arma deficiū
domestica iuven
generavimus c
quis equum ha
servi ipsorum per
sit ex prada? On
sumus. Nec luxu
menta belli com
mum exercitum
ut multitudinē
vi, magnū tat
dacio intelligo.
dum certum est
est. Qua subact
quod rebus hum
iura. Cur circū
posita est hic q
nis errare, per
Hactecum qu
non vi intrem
sed vi vocem li
mum murmur

A R

ORAT

Cum ad Ox
quo plurimi ex
& mœnium fid
Alexander solu
basis obrutus. C

, cum milites
mutuiscerent,
Expectabant
sententiam
us cunctanti-

as mentes, &
an animus est
esset, pugna-
mendare po-
erferueras, in-
es, utcumque
imus. Sed si
ilitum voces,
is, prae qua so-
spicium tuum
ique pergis se-
ae rerum, non
quicquid mor-
is. Emensis
in incolis om-
di sine consi-
, & Indiam
erferas serpē-
, & cubiculis
videt victoria
animo tuo, sed
emper in incre-
est. Intuere
corpo-

corpora exanguia tot perfossa vulneribus, tot
cicatricibus putrida. Iam tela hebetia sunt, iam
arma deficiūt. Vestem Persicam induimus, quia
domestica subuehi non potest. In externum de-
generauimus cultum. Quoto cuique lorica est?
quis equum habet? Iube quari quā multos os-
serui ipsorum persecuti sunt? quod cuique super-
sit ex praeda? Omnium victores, omnium inopes
sumus. Nec luxuria laboramus, sed bello. Instru-
menta belli consumpsimus, hunc tu pulcherri-
mum exercitum nudum obijcies belluis? Quaru
ut multitudinem augeant de industria barba-
ri, magnum tamen esse numerum, etiam ex mē-
dacio intelligo. Quod si adhuc penetrare in In-
diam certum est, regio à meridie minus vastā
est. Qua subacta, licebit decurrere in illud mare
quod rebus humanis terminum voluit esse na-
tura. Cur circuitu petis gloriam, qua ad manū
posita est? hic quoque occurrit oceanus. Nisi ma-
uis errare, peruenimus quo tua fortuna ducit.
Hæc tecum quam sine te, cum his loqui malui,
non uti inirem circumstantis exercitus gratia,
sed ut vocem loquentium potius quam ut ge-
mitum murmurantium audires.

ARGVMENTVM ORATIONIS CRATERI.

Cum ad Oxydracarum oppidum peruenisset,
quod plurimi ex barbaris confugerant, & armorū
& mœnium fiducia. In cuius expugnatione cum
Alexander solus in urbem inuasisset, penè à Bar-
baris obrutus. Certè gravissimo vulnere afflictus,

vt semimortuus concideret. Ex quo periculo et suorum auxilio vix liberatus esset, postea amicis placuit, vt admoneretur Rex, quo sibi suisq; melius prospiceret. Sic ergo Craterus, cui hoc iniunctum erat, dixit.

CRedisne aduentu magis hostium, vt iam in vallo confisterent, quam cura salutis tua, vt nunc est tibi vilis, non esse sollicitos? Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos, impleat armis virisq; totum orbem, classibus maria consternat, iniustas belluas inducat, tu nos prestabis inuictos. Sed quis Deorum hoc Macedonia columnen ac sydus diuturnum fore polliceri potest? cum tam auide manifestis periculis offeras corpus, oblitus tot ciuium animas trahere te in casum. Quis enim tibi superstes aut optat esse aut potest? Eo peruenimus auspiciū atq; imperium secuti tuum, vnde nisi te reduce nulli ad penates suos iter est. Qui si adhuc de Persidis regno cum Dario dimicares, & si nemo vellet, tamen ne admirari quidem posset, tam prompta esse te ad omne discrimen audacia. Nam vbi paria sunt periculum ac premium, & secundis rebus amplior fructus est, & aduersis solatium maius. Tuo vero capite ignobilem vicum emi quis ferat, non tuorum modò militum, sed vlliū etiam gentis barbara ciuiū, qui tuam magnitudinem norit? Horret animus cogitatione rei, quam paulò antè vidimus. Eloqui timeo, inuicti corporis spolia inertissimas manus fuisse aucturas, nisi te interceptum misericors in nos fortuna seruasset.

Toti-

Totidem proditor
quor te non potui
milites ignominia
id quod ne admit
tere nos, quāto ali
que iusseris ibum
pugnās nobis depō
ua pericula qua
Cito gloria obsole
quicquam indigni
non possit ostendi

AR

ORATIO

Arrifit maxim
pietas quod tanta
taque cum ijs qui
cuius in hunc m
tim quid porro

Vobis qu
atq; am
solum m
meam vestra pr
belli nullum erga
iudicium omisiss
numquam mihi
quam esse cepit
rum non eade es
optant. Meam q
sta virtute me
turnum fructum
percipere cupiri

no periculo est
postea amicitia
sibi suisque me-
cui hoc iniun-

hostium, ut
quam cura
vilia, non est
gentium
virumque totum
at, iniustitias
innictos. Sed
umen ac syclus
um tam auid
us, oblitus tot
m. Quis enim
est? Eo perue-
secuti tuum,
es suos iter est.
um Dario di-
en ne admirari
se te ad omne
sunt pericu-
rebus amplior
atus. Tuo ve-
bis ferat, non
etiam gentis
uidissem non it
nam paulo an-
ti corporis spo-
tuturas, nisi te
trana seruasset.
Toti-

Totidem proditores, totidem desertores sumus,
quot te non potuimus persequi. Vniuersos lices
milites ignominia notes, nemo recusabit luere,
id quod ne admitteret prestare non potuit. Pa-
tere nos, quaso alio modo esse viles tibi. Quocun-
que iusseris ibimus, obscura bella & ignobiles
pugnās nobis deprecimur. Temetipsum ad ea ser-
ua pericula qua magnitudinem tuam capiunt.
Cito gloria obsolescit in sordidis hostibus. Nes-
quitquam indignius est quam consumi eam ubi
non possit ostendi.

ARGVMENTVM ORATIONIS ALEXANDRI.

Arrisit maximè Alexandro suorum erga se
pietas, quod tantam suæ salutis curam gererent. I-
taque cum ijs qui accesserant, familiarius collo-
cutus in hunc modum, partim egit gratias, par-
tim quid porro præstandum esset, decuit.

Vobis quidem o fidissimi piissimique ciuibus
atque amicorum grates ago habeoque, non
solum meo nomine, quod hodie salutem
meam vestra præponitis, sed quod à primordiis
belli nullum erga me beneuolentiæ pignus atque
indiciū omisistis. Aded ut confitendum sit,
nunquam mihi vitam meam fuisse tam carā,
quam esse cæpit, ut vobis diu frui possim. Cate-
rū non eadē est cogitatio eorū, qui pro me mori
optant. Meam quidem hanc beneuolentiam ve-
stra virtute meruisse me iudico. Vos enim diu-
turnum fructum ex me forsitan etiam perpetuū
percipere cupitis. Ego me metior non et alis spa-

cio, sed gloria. Licuit paternis opibus contento, intra Macedonia terminos per ocium corporis, expectare obscuram & ignobilem senectutem, quamquam ne pigri quidem sibi fata disponunt. Sed unicum bonum diuturnam vitam existimantes, sapè acerba mors occupat. Verùm ego qui non annos meos, sed victorias computo, si munera fortuna computo diu vixi, orsus à Macedonia imperium, Graciam teneo, Thraciam & Illyricos subegi, Triballis Medisq; impero, Asiam, quæ Hellesponto, qua rubro mari alluitur, possideo. Iamq; haud procul absum à fine mundi. Quem egressus aliam naturam, alium orbem aperire mihi statui. Ex Asia in Europa terminos momento unius hora transui. Victor utriusque regionis post nonum regni mei, post vicesimum atque octauum atatis annum videor ne vobis in excolenda gloria, cui me uni deuoti posse cessare? Ego verò non deero, & ubicunq; pugnabo, in theatro terrarum orbis esse me credam. Dabo nobilitatem ignobilibus locis, aperiam cunctis gentibus terras, quas natura longè submouerat. In his operibus extingui mihi si fors ita feret, pulchrum est. Ex stirpe sum genitus, ut multa prius, quam longam vitam debeam optare. Obsecro vos cogitate, nos peruenisse in terras, quibus ob scemina virtutem celeberrimum nomen est. Quas urbes Semiramis condidit? quas gentes redegit in potestatem? quanta opera molita est? Nondum sceminam equauimus gloria, & iam nos laudis satietas cœpit? Dij faueant, maiora adhuc restant, sed ita nostra erunt qua nō dum

dum attigimus, quo magna gloria testima fraude & securi. Bellum ibo. Philippus manus hostium manus non valuit. Alia reputaueritis plus emptos numerat rei agitata in animo oblata est, mirum meorum ex immortalitati cessit vita. Si hoc praeceperit fatum

Alexander cum non solum defatigaret seniores creuit, xiiij. millium retinenda in tum est, discedendum, alios tamen mensurum rati, plent, nec Reges audientes, tum consistant, quæ hac oratione cor

dum attigimus, sed nihil parum duxerimus, in quo magna gloria locus est. Vos modo me ab intestina fraude & domesticorum insidijs præstate securum. Belli martisq; discrimen impavidus subibo. Philippus in acie tutior, quàm in theatro fuit, hostium manus sæpè vitauit, suorum effugere non valuit. Aliorum quoque regum exitus, si reputaueritis plures à suis, quam ab hoste interemptos numerabitis. Caterum quoniam olim rei agitata in animo meo nunc promenda occasio oblata est, mihi maximus laborum atq; operum meorum erit fructus, si Olympias mater immortalitati consecratur, quandoocunque excesserit vita. Si licuerit ipse præstabo hoc. Si me præceperit fatum vos mandasse mementote.

EX LIBRO X.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI
ad milites.

Alexander cum exercitum suum longo bello non solum defarigatum, sed & confectum penè videret, seniores milites in patriam remittere decreuit, xiiij. millia peditum, & duo millia equitum retinenda in Asiam elegit. Quod ubi cognitum est, discerni commilitones suos, alios mitti domum, alios retineri perpetuo, ipsam in Asiam mansurum rati, seditiofissimis vocibus castra complent, nec Regem, nec præfectorum admonitiones audientes, tumultuoso clamore Regem circumstant, quorum vecordiam & violentiam hac oratione compescere conatur ipse Rex.

Quid hac repens consternatio; & tā pro-
cax atq; effusa licentia denūciat? Elo-
qui timeo palam certē rupistis imperiū,
& precario Rex sum, cui non alloquendi, nō nos-
cendi, monendiq; aut intinendi vos ius reliqui-
stis. Equidem cum alics dimittere in patriam,
altos mecum paulō post deportare statuerem, tā
illos acclamantes vīdeo, qui abituri sunt quā
hos, cum quibus pramissos subsequi statui. Quid
hoc est rei? Dispari in causa idem omnium cla-
mor est. Peruelim scire, utrum qui discedunt, an
qui retinentur de me querantur. Non hercule
potest fieri, ut adducar querendi simul omnibus
hanc causam esse, quam ostenditis, in qua maior
pars exercitus non est, utpote cum plures dimi-
serim quā retenturus sum. Subest nimirum
altius malum, quod omnes auertit à me, quan-
do enim Regem vniversus exercitus deseruit?
Ne serui quidem vno grege profugiunt dominos,
sed est quidem in illis pudor à ceteris destitutos
relinquendi. Verum ego tam furiosa consterna-
tionis oblitus remedia insanabilibus conor ad-
hibere. Omnem hercule spem quam ex vobis
conceperam damno: nec ut cum militibus meis
(iā enim esse desistis) sed ut cū ingratiſſimis (ut
oportet) agere decreui. Secundis rebus qua cir-
cumfluunt vos insanire cœpistis, obliti statui e-
ius quem beneficio exuistis meo. Digni her-
cule qui in eodem confenescatis, quoniam fa-
cilis est vobis aduersam quā secundam re-
gere fortunam. En tandem Illyricorū paulo ante
& Persarum tributarijs, Asia & tot gentium

Spolia

Spolia fastidio su-
dis amictula ex
gentium oculi fer-
sa desiderant, &
que gladiorum. E-
quingenta talent
supplex haud an-
meorum sporū su-
inuidia, imperium
posui. Asia ne per-
gestarum Dīs pa-
ratis Rege deserte-
turum viaticum
Nempe in Asiatic
ventre deuictaru
ter, reuerit velle
pauci pramia vic-
caterorum dum e-
ma quoq; pignori
riturus sum? pelle-
hoc solum ex tan-
penditur. Proinde
tes, facite hinc
terga tutabor. Ne
meos ingratiſſimi
tes liberiq; sine vo-
ibunt desertorib;
mehercule de fug-
petam poenas, hos
lando praferendo
quantum sine Re-
gis in me vno su-

io, & tā pro-
nūciat? Elo-
quū imperiū,
uendi, nō no-
sua relinqui-
in patrias,
tatuem, tā-
i sunt quā-
statui. Quid
omnium cla-
discedunt, an
Non herculē
smul omnibus
in qua maior
plures dimi-
hest nimirum
tā me, quan-
citius deseruit
runt dominos,
teris destitutos
osa consterna-
bus conor ad-
quam ex vobis
militibus meis
gratissimis (ut
ebus qua cir-
oblit status e-
. Digni her-
quoniam fa-
secundam re-
corū paulo ante
& tot gentium
spolia

spolia fastidio sunt. Modo sub Philippo semini-
dis amicula ex purpura sordent. Aurum & ar-
gentum oculi ferre non possunt, lignea enim va-
sa desiderant, & ex cratibus scuta rubiginem-
que gladiatorum. Hoc cultu nitentes vos accepi, &
quingenta talenta aris alieni, cum omnis regia
suppellex haud amplius quā 60. talentorū sit.
meorum oporū fundamēta, quibus tamen absit
inuidia, imperium maxima terrarum partis im-
posui. Asia ne pertasum est? qua vos gloria rerū
gestarum Dijs pares fecit? in Europam ire prope-
ratis Rege deserto, cum pluribus vestrum defu-
turum viaticum fuerit, nī as alienum luissem?
Nempe in Asiatica praeda, nec pudet profundo
ventre detinetarum gentium spolia circumferē-
tes, reuerti velle ad liberōs coniugesque, quibus
pauci prēmia victoria potestis ostendere. Nam
ceterorum dum etiam spei vestra obuiā istis ar-
ma quoque pignori sunt. Bonis vero militibus ca-
riturus sum? pellicum suarum cōcubinis, quibus
hoc solum ex tantis operibus superest quod im-
penditur. Proinde fugientibus me pateant limi-
tes, facessite hinc ocius. Ego cum Persis abeuntī
terga tutabor. Neminem teneo, libertate oculos
meos ingratis ciues. Lati vos excipient parē-
tes liberiq; sine vestro Rege redeuntēs? Obuiam
ibunt desertoribus transfugisq;? Triumphabo
mehercule de fuga vestra, & ubicunq; ero ex-
petam pēnas, hos cum quibus me relinquitis co-
lendo praferendoq; vobis. Iam autem scietis, &
quantum sine Rege valeat exercitus, & quid
opis in me vno sit.

ORATIONIS ALEXANDRI.

Cum vidisset tam peruicaciter sibi à Macedonibus negatum officium, non solum verbis castigauit alienatos à se, verum etiam obstinato animo irasci perseverauit, multos vltimo supplicio affecit, alios verò ad se adire prohibebat, admisis peregrinis militibus, quod illis & ignominia & maximo dolori fuit. Itaque exclusis suis, Asiaticorum concione aduocata, sic cum ijs egit.

Cum ex Europa trañcerem in Asiam, multas nobiles gentes, magnam vim hominum imperio meo me aditurum esse sperabam. Nec deceptus sum, quòd de his credidi fama, sed ad illa hoc quoque accessit, quod videretis fortes viros erga Reges suos pietatis inuicta. Luxu omnia fluere credideram, & nimia felicitate mergi in voluptates. At hercule munia militia hoc animorum corporumq; robore aequè impigrè toleratis, & cum fortes viri sitis, non fortitudinem magis quam fidem tollitis. Hac ergò non nunc primum profiteor, sed olim scio. Itaque & delectum è vobis iuniorum habui, & vos meorum militum corpori immiscui. Idem habitus, eadem arma sunt vobis. Obsequium verò & patientia imperij longè præstantior est quam ceteris. Ergò ipse Oxatris Persæ filiam mecum in matrimonio iunxi, non dedi gnatus ex captiua liberos tollere. Mox deinde cum stirpem generis mei latius propagare cuperem, uxorem Darij filiam duxi. Proximisq; amicorum auctor fui ex captiuis generandi liberos, ut hoc

sacro

sacro sedere omnem excluderem. Proinde vos milites credite idem regnum esse. Inuictor aut perperam estis & milites. O Nec Persis Macedonibus Perdem iuria esse debere sunt.

ORATIO

Cum Babylon totus exercitus eternatus esset. Per Alexandri, cui mortu erat conuocata et timos honores et do quam primum

EGO quid imperij vultum abditum ab quaquam nullum, par ab irati magnitudinem videri licet, tamen rebus humanis, peterent enim suum aliud ex eo super mortalitate sub primum iusta

sacro fœdere omne discrimen victi & victoris
excluderem. Proinde genitos vos mihi non asci-
tos milites credite. Asia & Europa unum atq;
idem regnum est. Macedonum vobis arma do.
Inueteraui peregrinam nouitatem & ciues mei
estis & milites. Omnia eundem ducunt colorem.
Nec Persis Macedonum morem adumbrare, nec
Macedonibus Persas imitari indecorum est. Eius-
dem iuris esse debent, qui sub eodem Rege victu-
ri sunt.

ARGVMENTVM
ORATIONIS PERDICAÆ.

Cum Babylone defunctus esset Alexander, &
totus exercitus erepto sibi duce suo maiore con-
sternatus esset. Perdica præcipuus amicorum A-
lexandri, cui moriens ipse anulum suum tradi-
derat conuocata concione, admonet vt Regi vl-
timos honores exoluant, deinde de alio eligen-
do quamprimum cogitent.

EGO quidem anulum, quo ille regni atq;
imperij vires obsignare erat solitus, tra-
ditum ab ipso mihi reddo vobis. Caterum
quanquam nulla clades huic, qua affecti su-
mus, par ab iratis Dijs excogitari potest, tamen
magnitudinem rerum quas egit intuentibus cre-
dere licet, tantum virum Deos accommodasse
rebus humanis, quarum sorte completa citò re-
peterent eum sua stirpis. Proinde quoniam nihil
aliud ex eo superest, quam quod semper ab im-
mortalitate subducitur, corpori nominiq; quam-
primum iusta soluamus, haud obliui in qua vr-

be, inter quos sumus, quali Rege ac præside spoliati. Tractandum est commilitones cogitandumque, ut victoriam partam inter hos, de quibus parta est obtinere possimus. Capite opus est. Hoc ne uno, an pluribus in vestra potestate est. Illud scire debetis, militarem sine duce turbam, corpus esse sine spiritu. Sextus mensis est, ex quo Roxane pragnans est. Optamus ut marem emittatur, eius Regnum Dijs approbantibus futurum, quandocumque adoleuerit. Interim à quibus regi velius desinate.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PTOLOMÆI AMICI Alexandri.

Cum post orationem Perdica multum vararent principum sententiæ, nonnulli ex Roxane, quam Alexander captivam in uxorem sibi iunxerat, nondum nato puero imperium reservandum volebant. Quidam ex Arsine natum Alexandro filium Regem decernebant, tum Ptolomæus vnus ex amicis Alexandri consilia hac ironice diluit, & ut magis Aristocratiæ quandam confutaret, hortatur.

Digna prorsus est soboles, quæ Macedonum imperet gæti Roxanis vel Arsine filius, cuius nomen quoque in Europa dicere pigebit. Maiore ex parte captivi. Cur Persas vice-
rimus, ut stirpi eorum serviamus? Quod insi illi Reges Darius & Xerxes, tot millium agminibus tantisque classibus nequicquam petiverunt. Mea sententia hæc est, ut sede Alexandri in regia posita, qui consilijs eius adhibebantur, coe-

ant.

ant, quoties in com
que quod maior
Duces, præfatiq;

ARC

ORATIO

Maxima erat inter
inter alias sententi
Perdica regi diade
am huc vni Alex
commisisset. Quo
cui omnibus, cum
& inter cupiditate
fuit Melegar: in se
oratione reprobat

NEc Dijs su
tantique re
ruat, homi

dico de nobiliorib
tantum, quibus in
Nec vero interest
genitus erit, an P
se sub tutela spe
taq; nemo ei Rex

est. Et in tant a on
modo sed etiam n
expectat & iam
quem vos dubita
medius filius Alex
sereliquisset id se
faciendum esse
piendos thesauro
regiarum utiq;

nt, quoties in commune consulto opus fuerit, eode quod maior pars eorum decreuerit, stetur: Duces, praefectiq; copiarum his pareant.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MELEAGRI.

Maxima erat inter duces de Regno disceptatio inter alias sententias visum est quibusdam, ut Perdicæ regiū diadema acciperet & imperiū. quoniam huic vni Alexander annulum proprium commisisset. Quod cū Aristonius protulisset, placuit omnibus, cunctante aliquantulum Perdicæ & inter cupiditatem pudoremque harente, profilit Meleager in sensus Perdicæ, & seditiosa hac oratione reprobatur consiliū hoc.

NEc Dijs siuerint, ut Alexandri fortuna, tantiq; regni fastigium in istos humeros ruat, homines certè non fereat. Nihil dico de nobilioribus quàm hic est, sed de viris tantum, quibus inuitis nihil perpeti necesse est. Nec verò interest Roxanis filium quandocunq; genitus erit, an Perdicam Regem habeatis cum iste sub tutela specie Regnum occupaturus sit. Itaq; nemo ei Rex placet, nisi qui nondum natus est. Et in tanta omnium festinatione, non iusta modò sed etiam necessaria exactos menses solus expectat. Et iam diuinat marem esse cōceptum, quem vos dubitatis paratum esse vel subdere. Si medius fidius Alexander hunc nobis regem pro se reliquisset id solum ex his quæ imperasset non faciendum esse censerem. Quin igitur ad diripiendos thesauros discurretis? harum enim opum regiarum utiq; populus est haeres.

EX

EX SEPTIMO COM-
MENTARIO RVM

CÆSARIS DE BELLO GALLICO

Oratio Critognati.

N I H I L de eorum sententia dicturus sum, qui turpissimam seruitutem dedicationis nomine appellant, neque hos habendos civium loco, neque ad concilium adhibendos censeo. Cum ijs mihi res sit, qui eruptionem probant, quorum in consilio, omnium vestrum consensu, pristina residere virtutis memoria videtur. Animi est ista mollities, non virtus, inopiam paulisper ferre non posse, qui se ultro morti offerant facilius reperiuntur, quam qui dolorem patienter ferant. Atque ego hanc sententiam probarem (nam apud me multum dignitas potest) si nullam præterquam vita nostra iacturam fieri viderem. Sed in consilio capiendo omnem Galliam respiciamus, quam ad nostrum auxilium concitavimus, quid hominum millibus octoginta uno loco interfectis, propinquis, consanguineisque nostris animi fore existimatis, si pendē in ipsis cadaveribus pralio decertare cogentur? Noli e hos vestro auxilio spoliare, qui vestra salutis causa, suum periculum neglexerint, nec sultitia, ac temeritate vestra, aut imbecillitate animi, omnem Galliam prosternere, ac perpetua seruituti addicere. An, quod ad diem non venerint, de eorum fide, constantiaque dubi-

tatis.

tatis? Quid ergo munitionibus aniputatis? Illorum sit, omni aditu propinquare eorum exterriti, diem Quid ergo? Mei maiores, nequaquam Teutonum fecerunt, neque se h exemplum si non causa institui, indicarem. Nam palata Gallia, mabris finibus nostris alias terras petierunt nobis reliquerunt aliud, aut quos fama norunt, horum in atque his aternam unquam a Quia si ea, quatinus ignoratis, res in provinciam mutatis, tua

tatis? Quid ergo Romanos in illis ulterioribus
munitionibus animine causa quotidie exerceri
putatis? si illorum nuntijs confirmari non pote-
stis, omni aditu praesepo, ijs utimini testibus ap-
propinquare eorum aduentum, cuius rei timore
exterriti, diem noctemq; in opere versantur.
Quid ergo? Mei consilij est facere, quod nostri
maiores, nequaquam pari bello Cymbrorum,
Teutonumq; fecerunt, qui in oppida compulsi, ac
simili inopia subacti, eorum corporibus qui atate
inutiles ad bellum videbantur, vitam toleraue-
runt, neque se hostibus tradiderunt: cuius rei
exemplum si non haberemus, tamen libertatis
causa institui, & posteris prodi, pulcherrimum
iudicarem. Nam quid illi simile bello fuit? depu-
lata Gallia, magnaq; illata calamitate, Cym-
bri finibus nostris aliquando excesserunt, atque
alias terras petierunt: intra, ieges, agros, liberta-
tem nobis reliquerunt. Romani verò quid po-
tunt aliud, aut quid volunt, nisi invidia addu-
cti, quos fama nobiles, potentesq; bello cognoue-
runt, horum in agris, ciuitatibusq; confidere,
atque his aternam iniungere seruitutem? Neq;
enim vnquam alia conditione bella gesserunt.
Quia si ea, qua in longinquis nationibus gerun-
tur ignoratis, respicite finitimam Galliam, qua
in prouinciam redacta, iure & legibus com-
mutatis securibus subiecta, perpe-
tua premitur seruitu-
te.

EX II. LIBRO BELLI CIVILIS

Oratio Curionis ad milites, qua dissuadet oppugnationem castrorum Varri.

Qua fiducia, & opere & natura loci munissima castra expugnari posse confidimus, aut verò quid proficimus, si accepto magno detrimento, ab oppugnatione castrorū discedimus, quasi non & felicitas rerum gestarum exercitus benevolentiam Imperatoribus, & res adversa odia concilient. Castrorum autem mutatio, quid habet, nisi turpem fugam, & desperationē omnium, & alienationem exercitus? Nam neq; prudentes suspicari oportet, sibi parum credi, neq; improbos scire, sese timeri, quod illis licentiam timor augeat, nostris studia diminuat. Quid si iam hac explorata habemus, qua de exercitus alienatione dicuntur, qua quidem ego aut animo falsa, aut ceriè minora opinione esse confido, quantò hac dissimulare, & occultare, quàm per nos confirmare prestat. An non uti corporis vulnera, ita exercitus incommoda sunt tegenda, ne spem aduersarijs augeamus? At etiā ut media nocte profiscamur addit, quo maiorem credo licentiam habeant, qui peccare conentur. Namque huiusmodi res, aut pudore, aut metu tenentur, quibus rebus nox maximè aduersaria est. Quare neque tantisum animi, ut sine spe castra oppugnanda censeam, neq; tanti timoris, ut ipse deficiam. Atq; omnia prius experienda arbitror, magnaq; ex

parte

parte iam me vna t
turum confido.

ORATIO EIV

tes, e.

Vos, vestrum
municipia
& Caesar ai
grauissimè iudicau
prælo pulsis, vestr
italia excessit, Cas
habuit, provincia
sine quibus urbē a
vestra fidei cōmissi
ut a nobis defiscat
tum, quàm vno ten
vornesario scelere
grauius de vobis se
datis, qui se vobis
urum potestatem
se existimant? An
Caesaris non audis
superatos duces, a
ita diebus LXX. q
sriorum venerit
resistere non potue
autem incerta v
licata iam belli
ri? Quum vest
hæcis, desertos en
cum, & prioris sa
vame verò L. Da

arte iam me unà vobiscum de re iudicium fa-
turum confido.

ORATIO EIVSDEM AD MIL-
ites, ex libro eodem.

Vos, vestrumq; factum, omnia deinceps
municipia sunt secuta, neq; sine causa
& Caesar amicissimè de vobis, & illi
grauissimè iudicauerunt. Pompeius enim nullo
oralio pulsus, vestri, facti praiudicio demotus, I-
talia excessit, Caesar me, quem sibi carissimum
habuit, prouinciamq; Siciliam, atq; Africam,
sine quibus urbè atq; Italiam tueri non potest,
vestra fidei cōmisit. Adsunt, qui vos hortentur,
ut à nobis desciscatis. Quid enim est illis opta-
tius, quàm uno tempore & nos circūuenire, &
vos nefario scelere obstringere? Aut quid irati
grauius de vobis sentire possunt, quàm ut eos pro-
datis, qui se vobis omnia debere iudicant? Et in
eorum potestatem veniatis, qui se per vos perij-
se existimant? An verò in Hispania res gestas
Casaris non audistis? duos pulsos exercitus? duos
superatos duces, duas receptas prouincias? Hac
acta diebus LX. quibus in conspectum aduer-
sariorum venerit Caesar? An qui incolumes
resistere non potuerunt, perditì resistent? Vos
autem incerta victoria Casarem secuti, diju-
dicata iam belli fortuna, victum sequami-
ni? Quum vestri officij pramia pricipere de-
beatis, desertos enim se, ac praditos à vobis di-
cunt, & prioris sacramenti mentionem faciunt.
Vosne verò L. Domitium, an vos L. Domitius
deser-

atura loci mu-
ri posse confi-
dimus, si accep-
tatione castrorū
as rerum gesta-
peratoribus, &
strorum autem
fugam, & de-
nem exercitū
ortet, sibi pa-
se timeri, quod
vris studia dimi-
a habemus, qua
ur, qua quidem
minora opinione
ulare, & oc-
are praestat. An
exercitus incom-
aduersarijs au-
proficiscamur
tiam habeant?
huiusmodi rei,
quibus rebū
are neque tam
opugnanda cō-
deficiam. Atq;
or, magnāq; ex
parte

deseruit? Nōne extremam pati fortunam paratos proiecit ille? Non sibi, clam vobis, salutem fuga petiuit? Non proditi per illum, Cæsar is beneficium estis conseruati? Sacramento quidem vobis tenere qui potuit, quum proiectis fascibus, & deposito imperio, priuatus & captus ipse, in alienam venisset potestatem? Relinquitur noua religio, vt eo neglecto sacramento, quo nunc tenemini, respiciatis illud, quod deditioe ducis & capitis diminutione sublatum est. At credo, Cæsarem probatis, iam me offenditis, qui de me in vos meritis pradicaturus non sum, quæ sum adhuc, & mea voluntate, & vestra expectatiue leuiores. Sed tamen sui laboris milites semper euentu belli, præmia petiuerunt; qui, qualis sit futurus neq; vos, quidem dubitatis. Diligentiam quidem nostram, aut quem ad finem adhuc res processit, fortunamq; cur præteream? An pœnitet vos, quod saluum atq; incolumem exercitum, nulla omnino naue desiderata traduxerim? Quod classem hostium primo impetu adueniens profligauerim? Quod bis per biduum euestri pralio superauerim? quod ex portu, sinuq; aduersariorum cc. naues onerarias adduxerim? Eoq; illos compulerim, vt neque pedestri itinere neque nauibus comœatu iuuari possint? Hæc vos fortuna, atque his ducibus repudiatis, Corfinensem ignominiam, an Italia fugam, an Hispaniarum deditioem, an Africi belli praiudicia sequimini. Equidem me Cæsaris militē dici volui, vos me Imperatoris nomine appellauistis, cuius si vos pœnitet, vestrum vobis beneficium remitto.

remitto, mihi meum
tumeliam honorem

ORATIO M.

Pompeium filium

B

T Vus pater is
nim aduertit
leratisq; ciu
interfectos, aut exil
eg, carere gloria
tus, priuatus atq; a
tus reliquis colle
deletam Italiam
ortatem vindicat.
Numidiam, Mauri
erius recepit. Quib
tatem, qua est per ge
conciliant, adolesce
us triumphauit. A
tris gestis, neq; ta
tate parta, neq;
laritate pradius, i
ra, & patris nobili
lati animi mag
tus, nonne eniter
clentelas, auxili
que opti

mitto, mihi meum restituite nomen, ne ad cō-
meliam honorem dedisse videamini.

RATIO M. CATONIS AD CN.

Pompeium filium, ex A. Hircij libro V.

Belli civilis.

Tuus pater istius aetatis quum esset, et a-
nimaduertisset Remp. ab audacibus, sce-
leratisq; ciuibus oppressam, bonosq; aut
interfectos, aut exilio multatos, patria, ciuita-
q; carere: gloria & animi magnitudine ela-
us, priuatus atq; adolescentulus, paterni exer-
itus reliquijs collectis, penè oppressam funditus
in deletam Italiam, urbemq; Romanam in li-
bertatem vindicat. Idemq; Siciliam, Africam,
Iumi diam, Mauritaniam, mirabili celeritate
remis recepit. Quibus ex rebus sibi eam digni-
tatem, qua est per gentes clarissima, notissimaq;
conciliauit, adolescentulusq; atq; eques Roma-
us triumphauit. Atq; ille non ita amplis rebus
atris gestis, neq; tam excellenti maiorum dig-
nitate parua, neq; tantis clientelis, nominisq;
claritate praeclatus, in Remp. est ingressus. Tu cō-
rā, & patris nobilitate, & dignitate, & per te
se satis animi magnitudine, diligentiaq; pra-
ritus, nonne eniteris & proficisceris ad paternas
clientelas, auxilium tibi, rei q; publicae, at-
que optimo cuiq; efflagi-
tatum.

ORA-

ORATIO LEGATORVM GETV-

lorum pro perfugis, Speculandi gratia à Scipione missorum, ad Cæsarem.

Sæpenumero, imperator, complures Getuli, qui sumus clientes C. Martij, & prope modum omnes ciues Romani, qui sunt in legione quarta. & sexta, ad te volumus, in tuasque præsidia confugere, sed custodijs equitum Numidarum, quo id sine periculo minus faceremus, impediēbamur. Nunc data facultate, pro speculatoribus missi à Scipione, ad te cupidissime venimus ut prospiceremus, num qua fossa, aut insidia elephantis ante castra, portasque vallicata essent, simulque consilia vestra contra easdem bestias, comparationemque pugna cognosceremus, atque ei renunciaremus.

ORATIO SCIPIONIS AD VETERANOS milites, à Varro & M. Octavio

captos.

Non vestra sponte vos, certò scio, sed illius scelerati vestri imperatoris impulsu, & imperio coactos ciues, & optimum quenque nefarie consecrari, quos, quoniam fortuna in nostram detulit potestatem, si id quod facere debetis, Remp. cum optimo quoque defenditis, certum est vobis vitæ & pecuniam donare. Quapropter quid sensatis proloquimini.

AD EÂ CE

dit in

Pro tuo sum
tias ago. Ne
pello, quod n
belli iure capio, pos
beneficio si non ei su
Egone contra Cæsa
pud quem ordinem
cuius dignitate, vi
amit depugnari,
Neg, ego istius fact
ut de negotio desist
nam copias contend
licet nunc cognosca
nam, quam putas e
cuius me, ego aut
quos nunc in tua te
decimam sumam,
iges, quid ex tuis c

ORATIO C

bunos
MAximè
tia, nimis
fecissent,
tientiæ, rationem
sibi neg, modum,
quod ceteri dissimil
cumentum more
quod in Italia mi
figasti, rapinasque

AD EA CENTVRIO RESPON-
dit in hanc sententiam.

PRo tuo summo beneficio Scipio tibi grā-
tias ago. Non enim Imperatorem te ap-
pello, quod mihi vitam incolumitatemq;
belli iure capto, polliceris, & forsan isto vterer
beneficio si non ei summum scelus adiungeretur.
Egone contrā Cæsarem imperatorem meum, a-
quod quem ordinem duxi, eiusq; exercitum, pro-
tus dignitate, victoriaq; amplius triginta sex
annis depugnaui, aduersus, armatusq; consistā?
Neq; ego istius facturus sum, & te magnopere,
ut de negotio desistas adhortor. Contrā cuius e-
nim copias contendas, si minus ante expertus es,
licet nunc cognoscas? Elige ex tuis cohortem v-
nam, quam putas esse firmissimam, & constitue
contrā me, ego autem ex meis commilitonibus,
quos nunc in tua tenes potestate, non amplius
decimam sumam, nunc ex virtute nostra intel-
liges, quid ex tuis copijs sperare debeas.

ORATIO CÆSARIS AD TRI-
bunos & Centuriones.

MAximè vellem, homines sua petulan-
tia, nimiaq; libertatis, aliquando finē
fecissent, mea q; lenitatis, modestie, pa-
tientiæq; rationem habuissent. Sed quoniam ipse
sibi neq; modum, neq; terminum constituunt,
quod ceteri dissimiliter se gerant, egomet ipse do-
cumentum more militari constituā, C. Auenie,
quod in Italia milites Romani contrā Remp. in-
stigasti, rapinasq; per municipia fecisti. quodque
mihi.

mibi, Reip. inutilis fuisti, & pro militibus tuam familiam, iumenta q̃, in naues imposuisti, tuaq̃ opera, militibusq̃, tempore necessario Resp. carent, ob eas res ignominia causa ab exercitu meo te remoueo, hodieq̃, ex Africa abesse, & quantum potes proficisci iubeo. Itemq̃, te A. Fonteii, quod Tribunus militum seditiosus, malusq̃, ciuis fuisti, te ab exercitu dimitto, T. Alliene. M. Tyro, C. Clusiane, quum ordines in meo exercitu beneficio, non virtute consecuti, ita vos gesseritis, ut neq̃, bello fortes, neq̃, pace boni aut utiles fueritis, & magis in seditione, concitandiq̃, militibus aduersariorum nostrorum, Imperatoris, quam pudoris, modestiaq̃, fueritis studiosiores, indignos vos esse arbitror, qui in meo exercitu ordines ducatis, missosq̃, facio, & quantum potestis, abesse iubeo ex Africa.

EX LIBRO VI.

ORATIO LEGATI TVLLII

ad Cæsarem.

Vtinam quidem Dij immortales fecissent, ut tuus potius miles, quam Cn. Pompei factus essem, & hanc virtutis constantiam, in tua victoria non in illius calamitate prestarem, cuius funesta laudes, quippe ad hanc fortunam reciderunt, ut ciues Romani indigentes praesidij, & propter patriæ luctuosam perniciem dedimur hostium numero: qui neque in illius prospera acie primam fortunam, neque in aduersa secundam obtinuimus victoriam,

quis

qui legionum tot in
nis, diurniq̃, operi
que missus expectan
peio, tua virtute suff
tia deposcimus, pet
bus praestitisti, simil
tes.

CN. POMPEI

quam

ET si, prout
aduersarios
tamen, si aq̃
celerius quam vest
sem. Sed exercitum
pam deducere, nostr
am ducunt. Nam
lent, inde sibi cōme
tates nostrarum pa
primo quoq̃, tempo
habeo ad vos mit
meatu priua
cand

FINIS

ui legionum tot impetus sustentantes, nocturnis, diurnisq; operibus gladiorum ictus, telorum missus expectantes, victi & deserti à Pompeio, tua virtute superati, salutem à tua clemētia deposcimus, petimusq; ut qualem te gentius præstitisti, similem in ciuium deditioe præstes.

CN. POMPEII EPISTOLA,
quam Saonem misit.

ET si, prout nostra felicitas ex sententia aduersarios adhuc propulso habemus, tamen, si a quo loco sui potestatem facerent, elerius quàm vestra opinio est, bellum confecissem. Sed exercitum tyronum non audent in cāum deducere, nostrisq; adhuc freti præsidij bellum ducunt. Nam singulas ciuitates circumsilent, inde sibi cōmeatus capiūt. Quare & ciuitates nostrarum partium conseruabo, & bellum primo quoq; tempore conficiam, cohortes animo habeo ad vos mittere. Profectò, nostro comēatu priuati, necessarìo ad dimicandum descendunt.

(. . .)

FINIS CÆSARIS.

Y

ORA-

ORATIONES

EX P. CORNELII

TACITI.

LIBRO ANNALIVM PRIMO
desumptæ.

ORATIO VIBULENI.

ARGVMENTVM

Ineunte Tiberij imperio, Pannonicus Romanorum exercitus gravissimos motus & seditiones concitavit. Tumultuose agitabat miles missionem ad id tempus quod multitudo definiret: suspensio verò liberaliora, & remissus in se ius centurionum. Pro se quisque tumultum augebat: se præter ceteros Vibulenus ex infima fece militum gregarius, seditiosus & falsas voces iactavit, quod in orationem hanc conclusit Tacitus. Hic ardentem iam imperatoris Blasii invidiam etiam inflammaret, falsum crimen commentus, in eum debacchatus est astante militum furiosa multitudo. Cædem fratris sui & fratrem ipsum emittit, in eum coniecit.

VOS quidem his innocentibus & miseris lucem & spiritum reddidistis: sed quis fratri meo vitæ, quis fratrem mihi reddidit? quem missum ad vos à Germanico exercitu de communibus commodis, nocte proxima iugulavit per gladiatores suos, quos in exitu militum habet, atque armat. Responde Blasii ubi cadaver abieceris. Ne hostes quidem sepulturam

horam invident. Quam
ulorem meum imp
abe, dum int erse
ritilitati legionum

ORATIO

ARG

Præerat Germanicus, qui in Germaniam
am inferior qui die
ritatus, graviores et
ad omnem audaciam
seditioni prætex
us ille quem dixim
ut multo imperio
us à centurionibus
um missi erant, non al
manico. Qui vox
æruens, quos in i
eravit eos in Treu
ibi ignominiz no
nat. Quamobrem
id faceret, vener
us est ad increpan
que hac oratione
indignitatem, exem
seditionem ha
oratione, demon
tribus dicit quoru

NON mihi
cariores si
iestas, im
tus defendet, co
gloria vestra

iram inuident. Quum osculis, quum lacrymis
dolorem meum impleuero, me quoque trucidari
vide, dum interfectos nullum ob scelus, sed quia
utilitati legionum consulebamur, is sepeliant.

ORATIO GERMANICI AD
milites.

ARGUMENTVM

Præerat Germanicus Cæsar duobus exerciti-
is, qui in Germania propter Rhenum erant. Eo-
rum inferior qui dicebatur, Panonicum illum i-
nitatus, grauiores etiam motus ciere cœpit: dein
domnem audaciam & furorem prorupit. Cau-
as seditioni prætexuit easdem quas & Pannoni-
us ille quem diximus. Sed eadem illa postula-
bat multo imperiosius multoque ferocius. Ma-
ius à centurionibus, tribunis, legatis qui à sena-
tu missi erant, non abstinuit: sed vix ab ipso Ger-
manico. Qui uxori tum grauidæ & filiolo suo
netuens, quos in ijs castris secum habebat, de-
rexit eos in Treuiros mittere. Legiones magnâ
ibi ignominie notam inuri, si id fieret, iudica-
unt. Quamobrem deprecatum ad Germanicum,
ne id faceret, venerunt. Hac ille arrepta occasione
usus est ad increpandam exercitus amentiam: i-
aque hac oratione grauius eos obiurgat. Facti
indignitatem, exemplis aliorum, & malefactorum
per seditionem hanc perpetratorum com-
memoratione, demonstrat. Indignos tantis impera-
toribus dicit quorum auspicijs militarunt.

NON mihi uxor, aut filius patre & Rep.
cariores sūt: sed illum quidem sua ma-
iestas, imperium Romanū ceteri exer-
citus defendēt, coniugem, & liberos meos, quos
pro gloria vestra libens ad exitium offerrem,

nunc procul à furentibus submoneo, ut quicquid
 istud sceleris imminet, meo tantum sanguine pa-
 tur: neue occisus Augusti pronepos, interfectus
 Tiberij nurus, nocentiores vos faciat: quia
 nim per hos dies inausum, intemeratum ve-
 bis? Quod nomen huic catui dabo? militem
 appellem? qui filium Imperatoris vestri vallo
 armis circumsedistis? an cives quibus tam pe-
 iecta Senatus auctoritas? hostium quoque ius.
 sacra legationis, fas gentium rupistis. Diu
 Iulius seditione exercitus verbo uno cõpescu-
 Quirites vocando, qui sacramentum eius at-
 trectabant. Diuus Augustus vultu & aspectu
 Actiacas legiones exterruit: nos ut nondum
 osdem, ita ex illis ortos si Hispania, Syriaue
 lites aspernaretur, tamen mirum & indignum
 erat. Primane & vicesima legiones, illa signa
 à Tiberio acceptis, tu tot praliorum socia, i
 premijs aucta, egregiam duci vestro gratia
 refertis? hunc ego nuntium patri lata omnia
 lijs è prouincijs audienti, feram: ipsius tyroni
 ipsius veteranos nõ missione, non pecunia sati-
 tos? hic tantum interfici centuriones, eijci Tri-
 bunos, includi legatos, infecta sanguine casta
 flumina, meque precariam animam inter infi-
 sos trahere. Cur enim primo concionis die feri-
 illud quod pectori meo insigere parabam, detri-
 xistis? O improvidi amici, melius & amanti
 ille, qui gladium offerebat. Cecidissem certe n-
 dum tot flagitiorum exercitui meo conscius.
 gissetis ducem qui meam quidem mortem im-
 nitam sineret, Vari tamen & trium legionum

ORATIO

Ger

ARGV

Chatti erant po-
 terebant Vbios. In-
 ni duo Arminius &
 sed Segestes in Rom-
 Arminius cruentu bel-
 lus legiones quibus
 quot post annis re-
 Caliae petiit in
 Arminius inuetera-
 Romanos expromp-
 uit. Obfessus Segest-
 orum auxilium
 non fugit. Sed filian-
 tat ex Arminio: &
 Romanos fuerat. Ita
 uffer, deprecator fi-
 liz sua Ca Iutis: sub
 erroris veniam
 uol-
 uam postulauit.

oneo, ut quicquam
 tum sanguine
 ronepos, interfus
 os faciat: quic
 temeratum ve
 dabo? milites
 ris vestri vallo
 quibus tam p
 tium quoque ius
 um rursus. D
 rbo uno, cōpesc
 amentum eius
 vultu & asp
 nos ut nondum
 bania, Syriam
 itum & indign
 legiones, illa
 aliorum socia
 uci vestro grat
 patri lata omnia
 ram: ipsius tyr
 non pecunia san
 turiones, ejci
 ta sanguine castr
 imam inter inf
 concionis die fer
 re parabam, det
 melius & amant
 Cecidisset cert
 ui meo conscius
 idem mortem imp
 & trium legionum
 vlti

leisceretur. Neque enim Dii sinant, ut Belgarū
 quanquam offerentium) decus istud & clari
 do sit, subuenisse Romano nomini, compressisse
 ermania populos. Tua diue Auguste cœlo re
 pta mens, tua pater Druse imago, tui memo
 a iisdem istis cum militibus, quos iam pudor
 in gloria intrat, eluant hanc maculam, irasque
 uiles in exitium hostibus vertant. Vos quoque
 uorum alia nunc ora, alia pectora contueor, si
 egatos Senatui, obsequium Imperatori, si mihi
 coniugem, ac filium redditis, discedite à conta
 tu, ac diuidite turbidos, id stabile ad pœniten
 tiam, id fidei vinculum erit.

ORATIO SEGESTIS AD

Germanicum.

ARGVMENTVM

Chatti erant populi trans Rhenum, vicinos
 abebant Vbios. In his populis erant potentissi
 ni duo Arminius & Segestes: ille gener hic focer.
 Sed Segestes in Romanorū fidē se contulerat: Ar
 minius cruentū bellū aduersus Rom. gesserat, &
 res legiones quibus præerat Varus, ceciderat. A
 liquot post annis redintegrato bello à Germani
 o Cæsare perstitit in Romanorum fide Segestes:
 Arminius inueteratas inimicitias eo bello in
 Romanos exprompsit, & se ducem Germanis præ
 uoit. Obsessus Segestes à suis popularibus, Roma
 norum auxilium implorauit, liberatus ad eos
 confugit. Sed filiam habebat secum, quæ gruida
 rat ex Arminio: & filium qui anticipi fide erga
 Romanos fuerat. Itaque ad Germanicum cum ve
 nisset, deprecator fuit non suæ tantum, sed filij &
 filix suæ salutis: sibi quæ auxilium calamitatis, fi
 lio erroris veniam, filix scelerrari mariti impuni
 tatem postulauit.

NON hic mihi primus erga populum Romanum fidei & constantia dies. Ex quo à Diuo Augusto ciuitate donatus sum, amicos inimicosque ex vestris utilitatibus diligenti legi, neque odio patria, (quippe proditores etiam ipsos quos anteposuit inuisi sunt) verum quod Romanis Germanisque idem conducere, & pacem quam bellum probabam. Ergo raptorem filia mea, violatorem fœderis vestri Arminium apud Varum qui tum exercitui præsedebat, reum feci, dilatus segnitia ducis, quia parum præsidij in legibus erat, ut me & Arminium confcios vinceret, flagitauit, testis illa nox: mihi utinam potius nouissima. Qua sequuta sum, desleri magis quam defendi possunt. Caterum & inieci catenas Armenio, & à factione eius iniectas perpeßus sum: atque ubi primum tui cupia, vetera nouis & quæta turbidis antehabere, neque ob præmium, sed ut me perfidia exoluam, simul genti Germanorum idoneus conciliator, si poenitentiam quam perniciem maluerit. Perinuenta & errore filij veniam precor, filiam necessitate huc adductam fateor: tuum erit consultare utrum praualeat quod ex Arminio cepit, an quod ex me genita est.

EX LIBRO II.

ORATIO M. HORTALI AD
Senatum ac Tiberium Casarem.

ARGVMENTVM.

M. Hortalus erat senator, & nepos Q. Hortensij.

si clarissimi oratorum familia. Sed quissimè premebatur suum obtinere potest summa paupertas. Acceperat enim ab iussus erat prolemet. Verum quum let, non satis se iussus senatus haberetur assidue, ipse Tibi fasque noua liber

P. C. hos quos videtis, non ceptis monebatur, rant ut posteros hunciam, non studi gentile domus nostrum accipere velbam si tenues res quam oneri forenduxci. En stirps & thatorium. Nec amisericordia refectasar, quos dederatenssi pronepotes, pia defende.

TIBERI

A R

Respondet ad
betius. Nihil

ij clarissimi oratoris, ex nobilissima Hortensio-
rum familia. Sed hic rei familiaris angustia gra-
uissime premebatur, vt vix per inopiam ordinem
suum obtinere posset. Eius erat antea penè ex
summa paupertate Augusti Caesaris liberalitate.
Acceperat enim ab eo satis grandem pecuniam, &
iussus erat prolem suscipere, ne ea stirps interie-
ret. Verùm quum copiosam sobolem procreas-
set, non satis se sustentare poterat. Itaque quum
senatus haberetur, iussu filijs pro foribus curiæ
assistere, ipse Tiberium Casarem rogauit, vt se
suosque noua liberalitate iuuare vellet.

PC. hos quorum numerum & pueritiam
videtis, non spontè sustuli, sed quia prin-
ceps monebat: simul maiores mei muerue-
rant vt posteros haberent. Nam ego qui non pe-
cuniam, non studia populi, neque eloquentiam,
gentile domus nostra bonum, varietate tempo-
rum accipere vel parare potuissem, satis habe-
bam si tenues res meæ nec mihi pudori nec ciui-
quam oneriforent. Iussus ab Imperatore uxore
dixi. En stirps & progenies tot consulum, tot di-
etatorum. Nec ad inuidiam ista, sed concilianda
misericordia refero. Adsequentur florente te,
Casar, quos dederis honores. Interim Q. Hor-
tensij pronepotes, diui Augusti alumnos ab ino-
pia defende.

TIBERII CÆSARIS RE-
sponsio.

ARGUMENTVM.

Respondet ad Hortali illius postulationem Ti-
berius. Nihil se in eius inopiam quam prædicet

erogare posse. Causas quamobrem repudiet rogantem, affert has. Intempestiuam esse postulationem beneficij in senatu: largitionibus nimij exhaustiri ararium: benignitate illa foueri hominum inertiam: multos à principum liberalitate petere suam paupertatis subsidium, qui si allaberent, non egeant.

SI quantum pauperum est, venire huc, & liberis suis petere pecunias cœperint, singuli nunquam exsatiabuntur, res publica deficiet. Nec sanè ideo à maioribus concessum est egredi aliquando relationem, & quod in commune conducatur, loco sententiæ proferre; ut priuata negotia & res familiares nostras hic augeamus cum inuidia senatus & principum, siue indulserint largitionem siue abnuerint. Non enim preces sunt istuc, sed flagitatio intempestiua quidem & improvisa, quum alijs de rebus conuenerint patres, consurgere, & numero atque ætate liberum suorum urgere modestiam senatus, eandem vim in me transmittere, ac velut perfringere ararium: quod si ambitione exhaustum, per scelera supplendum erit. Dedit tibi Hortale Diuus Augustus pecuniam, sed non cōpellatus, nec ea lege, ut semper daretur, languescet alioqui industria, intendetur secordia, si nullus ex se metus, aut spes, & securi omnes aliena subsidia, expectabunt, sibi ignaui, nobis graues.

ORATIO GERMANICI.

ARGVMENTVM.

Germanicus Cæsar peragrata Ægypto in morbum

bum incidit: quo
ptus, quo grauit
picio oblari à
sperata valetud
quentes aderant
ne impune tantu
Plancia eius ex
batur. Rationem
perit.

Sisato conce
adiuersus de
beris, patri
entur aperient: n
interceptus vltim
relinquo. Referat
bitatibus dilacer
uentus, miserrim
rim. Si quos sp
guis, etiam quos
bat, in lacrymal
bellorum superst
Erit vobis locus
candi leges. Non
nus est, prosequi
qua voluerit me
qui. Flebunt Ger
cabitis vos, si m
fouebatis. Osen
ptem, eandemq
liberos. Miseric
gentibus, s
denti

em repudiet ro-
am esse postula-
tionibus nimis
illa foueri homi-
um liberalitate
a, qui si allabo-

venire huc, &
nias coeperint,
untur, res pub-
aioribus conces-
sionem, & quod
tentia proferre,
iaries nostras hic
& principum,
abnuerint. Non
atio intēpestiva
is de rebus con-
sumero atque a-
nolestiam sena-
tutē, ac velut
obitione exhaui-
erit. Dedit tibi
iam, sed non cō-
aretur, languet
sorordia, si
ecuri omnes a-
ignani, nobis

NICI.

M.
Egypto in mor-
bum

bum incidit: quo leuatus, alio repente fuit corre-
ptus, quo grauitatē conflictatus est: & suberat sus-
picio oblati à Pifone praefide Syriae veneni. De-
esperata valetudine, sic apud amicos qui tum fre-
quentes aderant, moribundus loquutus est. Rogat
ne impune tantum scelus patiantur esse Pifoni &
Plancinae eius uxori, quae particeps sceleris crede-
batur. Rationem poenarum persequendarum a-
perit.

Si fato concederem, iustus mihi dolor etiam
aduersus deos esset, quod me parentibus, li-
beris, patria intra iuuentam prematuro
exitu raperent: nunc scelere Pifonis & Plancinae
interceptus ultimas preces pectoribus vestris
relinquo. Referatis patri ac fratri quibus acer-
bitatibus dilaceratus, quibus insidijs circum-
uentus, miserrimam vitam pessima morte finie-
rim. Si quos spes mea, si quos propinquus san-
guis, etiam quos inuidia erga viuentem moue-
bat, in lacrymabant quondam florentem & tot
bellorum superstitem, muliebri fraude cecidisse.
Erit vobis locus querendi apud senatum, inuo-
candi leges. Non hoc praeceptum amicorum mu-
nus est, prosequi defunctum ignauo questu, sed
qua voluerit meminisse, qua mandauerit exe-
qui. Flebunt Germanicum etiam ignoti. Vindi-
cabitis vos, si me potius quam fortunam meam
foueatis. Ostendite pop. Rom. Diui Augusti ne-
ptem, eandemque coniugem meam: numerate sex
liberos. Misericordia cum accusantibus erit: sin-
gentibusque scelestis mandata, aut non cre-
dent homines, aut non ignos-

cent.

X 5

TIBE-

ORATIONES EX III. CORNELII Taciti libro.

ORATIO CÆSARIS IN
senatu.

ARGUMENTVM

Piso ille quem diximus in suspicionem venisse porrecti Germanico veneni, reus illius criminis ab amicis Germanici factus est. Tiberius eius causâ disceptationem à se ad senatum reiecit. Dic constituta causâ dictionis præsto sunt accusatores. Ibi Tiberius, in quem multi aliquam eius cadis culpam conferebant, eos hortatur ut ad accusandum sincerum & vacuum ab omni cupiditate animum afferant. Daturum operam ut ne Piso, si certis criminibus teneatur, impunitatē tanti sceleris consequatur: tantum illi æquitatis vindicandæ studio ad causam agendam descendant.

SI legatus officij terminos, obsequium erga Imperatorem exiit, eiusdemq; morte & luctu meo latatus est, odero seponamq; à domo mea, & priuatas inimicitias noui principis vliscar, sin facinus in cuiuscunque mortaliū nece vindicandum detegitur, vos verò & liberos Germanici & nos parentes iustis solatijs adscite: simulq; illud reputate, turbide & seditiosè tractauerit exercitus Piso, quæ sita sint per ambitionem stultitia militum, armis repetita prouincia, an falsa hæc in maius vulgauerint accusatores, quorum ego nimis studijs iure succenseo, nam quo pertinuit, nudare corpus, & contriectandum vulgi oculis permittere, differrique etiam per externos, tanquam veneno in-

TERCE-

terceptus esset, si in
da sunt? Desseo
dessebo, seu neque
cuncta proferat,
uari, aut si qua fun
gui possit, vosque or
connexa est, obiect
cipiatis si quos pro
patronos dedist, qui
cura valet, inuata
laborem eandem
tor. Id solum Ger
mus, quod in cura
Senatum quam a
quiritur: cetera pa
Drusi lacrymas
stet, nec si qua in

ORATIO
C

ARG

Clitorius Prisc
tamen Germanic
quæsto Germanic
pertum est in Dr
scriptum fuisse ca
vellet edere si is e
tentia frequentes
tali esset. Vnus &
fuit quorum hic
dus, qui clementi
bona eius public
tas.

picionem venit
eius illius crim
est. Tiberius eius
atum reiecit. Die
fuit accusato
ti aliquam eius
ortatur ut ad ac
ob omni cupidit
operam ut ne p
impunitatē tant
li aequitatis vin
m descendant.

obsequium erga
emq; morte &
ro seponamq; a
ias noui princi
Cunq;e morta
ur, vos vero &
e in istis solatijs
urbide & sedi
quasita sint per
armis repetita
us vulgauerim
studijs iure iur
are corpus, &
mittere, differ
am veneno in
terce

terceptus esset, si incerta adhuc ista & scrutan
da sunt? Desleo equidem filium meum, semperq;
deslebo, sed neque reum prohibeo, quo minus
cuncta proferat, quibus innocentia eius suble
uari, aut si qua fuit iniquitas Germanici, coar
gui possit, vosque oro, ne quia dolori meo causa
connexa est, obiecta crimina pro approbatis ac
cipiat is, si quos propinquus sanguis, aut fides sua
patronos dedit, quantum quisque eloquentia &
cura valet, iuuat periclitantem. Ad eundem
laborem eandem constantiam accusatores hor
tor. Id solum Germanico super leges praestiteri
mus, quod in curia potius, quam in foro, apud
Senatum quam apud indices de morte eius ac
quiritur: cetera pari modestia tractentur, nemo
Drusi lacrymas, nemo mæstitiam meam spe
ctet, nec si qua in os aduersa finguntur.

ORATIO M. LEPIDI PRO
Clutorio Prisco.

ARGVMENTVM

Clutorius Priscus, eques Romanus, lugubre
carmen Germanico cecinerat, sed specioso tamē
quæsito Germanici demortui nomine. Nam com
pertum est in Drusum tum decumbentem con
scriptum fuisse carmen, quod maiore mercede
vellet edere si is excessisset. Dictæ sunt in eum sen
tentia frequentes in senatu, ut id ei fraudi capi
tali esset. Vnus & alter mitioris sententiæ autor
fuit: quorum hic est vnus oratio. Is erat M. Lepi
dus, qui clementius de eo statuendum censuit, ut
bona eius publicarentur, ipse exilio mulctare
tur.

SI P. C. unum id spectamus, quàm nefaria voce Clutorius Priscus mentem suam, & aures hominum polluerit, neque carcer, neque laqueus, ne seruiles quidem cruciatus in eum suffecerint. Sin flagitia & facinora sine modo sunt, supplicij ac remedij principis moderatio, maiorumq; & vestra exempla temperant, & vana à scelestis, dicta à maleficijs differunt, est locus sententia, per quam neque huic delictum impune sit, & nos clementia simul ac seueritatis non pœniteat. Sæpe audiui principem nostrum conquerentem, si quis sumpta morte misericordiam eius prauenisset. Vita Clutorij in integro est, qui neque seruatus in periculum Reip. neque interfectus in exemplum ibit: studia illi ut plena vecordia, ita inania & fluxa sunt, nec quicquam graue ac serium ex eo metuas, qui suorum ipse flagitiorum proactor, non virorum animis, sed muliercularum adrexit. Cedat tamen urbe, & bonis amissis, aqua & igni arceatur. Quod perinèdè censeo ac si lege maiestatis teneatur.

EX LIBRO IIII.

ORATIO TIBERII AD

senatum.

ARGVMENTVM

Drusum Seianus, homo ambitiosus, veneno necauit. illius mortui liberos patrui fidei primum commisit Tiberius: deinde hac oratione & enatui commendauit, rogauitq; per Augusti & Drusi memoriam, ut eos complecteretur.

P. C.

P. C. Hos orbis plorum, precum illi propria sanguinem fouere conformaret. Ereuerio, diuq; & patronepotes, clarissimipite, regite, uestratvobis Nero & Drustis ut bona malant.

CREMVT

A R G

Cremutius Corneli scripserat. In ijs mortum & Cassium perinaiia erat memorium, id est oppeditarium prodipostulatus est illeceptata est sedentcausam dicen danesperata, hanc tProbat tum recenstis exēplis, nemirRomana scribentsta, aliter dicta. Cquod laus illa fegressos.

V Erba mortuorum principum

P. C. Hos orbatos parente, tradidi patruo ipsorum, precatusq; sum (quanquam esset illi propria soboles) ne secus quam suum sanguinem foueret ac tolleret, sibiq; & posteris conformaret. Erepto Druso, preces ad vos conuerto, dijsq; & patria coram obtestor, Augusti pronepotes, clarissimis maioribus genitos, suscipite, regite, vestram meamq; vicem explete. Hi vobis Nero & Druse parentum loco. Ita nati estis ut bona malaq; vestra ad Remp. pertineant.

CREMVTII DEFENSIO IN senatu.

ARGVMENTVM

Cremutius Cordus annales Romanos conscripserat. In ijs magnis laudibus ornauerat Brutum & Cassium percussores Iulij Caesaris, quorum inuisa erat memoria Caesaribus, quibus ille imperium, id est oppressam à se ciuitatem, quasi hereditarium prodiderat. Itaque hoc solo nomine postulatus est ille maiestatis. Causa in senatu disceptata est sedente & cognoscente Tiberio. Is ad causam dicendam quum venisset, tamen salute desperata, hanc tamē pro se defensionem habuit. Probat tum recentibus, tum ex vetustate repetitis exēplis, nemini fraudi esse capitali in republ. Romana scribendi licentiam. Aliter coerceri facta, aliter dicta. Quicquid est culpa, id eo leuari, quod laus illa sit collata in homines iam è vita egressos.

Verba mea P. C. arguuntur: (adeo factorum innocens sum) sed neque hac in principem aut principis parentem, quos

lex maiestatis amplectitur. Brutum & Cassiū laudauisse dicor: quorum res gestas quum plurimi composuerint, nemo sine honore memorarit. Titus Linius eloquentia ac fidei praeclarus in primis, Cn. Pompeium tantis laudibus tulit, ut Pompeianum eum Augustus appellaret, neque id amicitia eorum offecit. Scipionem, Afranium, hunc ipsum Cassium, hunc Brutum, nusquam latrones & parricidas, qua nunc vocabula imponuntur, saepe ut insignis viros nominat. Asinij Pollionis scripta egregiam eorundem memoriam tradunt. Messala Corvinus imperatorem suum Cassium praedicabat. Et uterque opibusque atque honoribus peruigere. Marci Ciceronis libro quo Catonem calo aequat, quid aliud dictator Caesar quam rescripta oratione velut apud iudices respondit? Antonij epistola, Bruti conciones falsa quidem in Augustum probra, sed multa cum acerbitate, habent. Carmina Bibaculi & Catulli referta contumelijs Caesarum leguntur. Sed ipse diuus Iulius, ipse diuus Augustus, & tulere ista & reliquere, haud facile dixerim moderatione magis an sapientia. Nanque spreta exolescunt: si irascere, adgnita videntur. Non attingo Gracos, quorum non modo libertas, etiam libido impunita: aut si quis aduertit, dictis dicta ultus est. Sed maxime solutum & sine obrectatore fuit, prodere de ijs quos mors odio aut gratia exemisset. Num cum armatis Cassio & Bruto, ac Philippenses campos obtinentibus, belli ciuilis causa populum per conciones incendos? An illi quidem septuagesimum ante annum perem-

perempti, quomodo
quas nec videret
memoria apud
decus posteritas re
natio ingruit, qui
etiam mei memini

ORATIO

n

ARG

Oppressa libertate
orationem Caesarum
honoribus quam a
Hispania viterior
ius consecrare de
nem Romam misit
putabat: potentia
quam maximis ciui
forem constaret in
dianit: causamque
nata. Neque enim
tut homines, qui
eundem honorem
orationis hae est
vita imitando exp
gnitum: scire id il
tem se agnoscere:
lius consecrare q
senatus memoria

S Cio P. C. con
siderata, qui
istud peten
prioris silentij de

perempti, quomodo imaginibus suis noscuntur, quas nec victor quidem aboleuit, sic partem memorie apud scriptores retinent? Suum cuique decus posteritas rependit. Nec deerunt, si damnatio ingruit, qui non modò Cassi & Bruti, sed etiam mei meminere.

ORATIO TIBERII IN SENATU HABITA.

ARGVMENTVM.

Oppressa libertate, omnes provincie in assentionem Caesarum consenserant: & certatim eos honoribus quam amplissimis afficiebant. Itaque Hispania vltior delubrum Tiberio & matri eius consecrare decreuit, & de eo honore legationem Romam misit. Tiberius, etsi alienum non putabat à potentia sua constituenda, si honoribus quam maximis circumflueret, tamen ne sibi maiorem constaret inuidiam, hunc honorem repudiavit: causamque cur id faceret exposuit in senatu. Neque enim abs re id eum facere mirabantur homines, quippè quum non ita multò antè eundem honorem offerente Asia, acceperat. Eius orationis hæc est fere summa: Se, quem in omni vita imitando exprimeret, proposuisse sibi Augustum: scire id illum factitasse: mortalem sortem se agnoscere: immortalitati non posse melius consecrari quàm si honestè acta à se vita in senatus memoria hæreret.

SCio P. C. constantiam meam à plerisque desideratam, quod Asia civitatibus nuper idem istud petentibus non sum aduersatus, ergo et prioris silentij defensionem, & quid in futurum statu-

statuerim, simul aperiā. Quum Diuus Augustus sibi atq; urbi Romae templum apud Pergamum sibi non prohibuisset, qui omnia facta dictaq; eius vice legis obseruem, placitum iam exemplum præptius sequutus sum, quia cultui meo veneratio senatus adiungebatur. Cæterum, ut semel recepisse, veniam habuerit, ita per omnes provincias effigie numinum sacra, ambitiosum, superbum: et vaneſcet Augusti honor, si promiscuis adulationibus vulgatur. Ego me P. C. mortalem esse, & hominum officia fungi, satiq; habere si locum principem impleam, & vos testor, & meminisse posteros volo: qui satis superq; memoria mea tribuent, ut maioribus meis dignū, rerum vestrarum prouidum, constantem in periculis, offensionum pro utilitate publica non pauidum, credant. Hac mihi in animis vestris templa, hæ pulcherrima effigies & mansura. Nā quæ saxo struantur, si iudicium posterorum in odium vertit, pro sepulchris spernuntur. Proinde socios, ciues, & deos & deas ipsas precor, hos, ut mihi ad finem vsque vita, quietem & intelligentem humani diuinique iuris mentem dunt: illos, ut, quandocunque concessero, cum laude et bonis recordationibus facta, atque famam nominis mei prosequantur.

ORATIO TIBERII IN SENATU
habita.

ARGVMENTVM.

Ambibat nuptias Liuiæ quæ C. Cæsari, & post eam Druso collocata fuerat, Scianus, homo equestri loco ortus. Qui, quia magna erat apud Tiberium

berium gratia, perputauit: eumque hanc cum eo loquitur: quæ haud dubie erat honorum gratia esset. Illud quoque tam hæc conditio refellit quo erat vi-

Falleris enim eodem ordine Cæsari, mortem ut curam, credam, qui patrem maiorem videret? Vis tu sperare: sed illi magis perumpunt, excelsisse iam prauitatis patris mei perq; inuidiam tuam Augustus filiam meditatus est. Mearum curas distraheret, quem consilium C. Proculeius habuit, insigne negotijs permiscere, quoniam grippa mox mihi amicitia non oque Liuiæ des-

TIONES

in Diuus Augu-
um apud Perga-
omnia facta di-
actum iam ex-
quia cultui mi-
r. Caterum, no-
t, ita per omnia
a, ambitiosum,
honor, si promi-
go me P. C. mor-
ungi, satisq; ha-
m, & vos restor,
satis superq; mi-
bus meis digni,
stantem in pe-
ate publica non
n animis vestru
& mansura. Na
m posterorum in
runtur. Proin-
ip fas precor, but
uietem & intel-
mentem diuini-
ro, cum laudet
que famam no-

N SENATV

M.

C. Casari, & post
ciaus, homo e-
gna erat apud Ti-
berium

berium gratia, per eum confici posse negotium
putauit: eumque hac de re rogauit. Tiberius, qui
Casarum splendore indignum hoc matrimonium
iudicabat, ei dissuadet: atque in eam sententiam
hæc cum eo loquitur. Monet ut inuidiam fugiat,
quæ haud dubiè erat inde exoritura, si hic in tan-
tum honorum gradum homo obscurus prouectus
esset. Illud quoque verendum esse, ne Liuiæ pa-
rum hæc conditio cordi sit: exemplum Augusti
refellit quo erat usus Seianus.

Falleris enim Seiane, si te mansurum in
eodem ordine putas, & Liuiam qua C.
Casari, mox Druso nupta fuerit, ea men-
te acturam ut cum equite Romano senescat. E-
go ut sinam, credisne passuros qui fratrem eius,
qui patrem maioresq; nostros in summis impe-
rijs videre? Vis tu quidem istum intra locum si-
stere: sed illi magistratus & primores qui te in-
uito perrumpunt, omnibusq; de rebus consulunt,
excessisse iam pridem equestre fastigium, longeq;
antiſſe patris mei amicitias non occulti ferunt,
perq; inuidiam tui me quoq; incusant. At enim
Augustus filiam suam equiti Romano tradere
meditatus est. Mirum hercule si quum in omnes
curas distraheretur, immensumq; attolli prouideret,
quem coniunctione tali super alios extu-
lisset, C. Procleium & quosdam in sermonibus
habuit, insigni tranquillitate vita, nullis Reip.
negotijs permistos. Sed si dubitatione Augusti
mouemur, quanto validius est quod Mar. A-
grippa mox mihi conlocauit? Atque ego hæc pro
amicitia non occultauim. Caterum neque tuis
neque Liuiæ destinatis aduersabor. Ipse quid in-

tra

tra animum volutauerim, quibus adhuc necessitudinibus immiscere te mihi parem, mittam ad præsens referre, id tantum aperiā, nihil esse tam excelsum quod non virtutes ista tuusq; in me animus mereantur, datoq; tempore vel in senatu, vel in concione non reticebo.

EX LIBRO P. CORNELII

Taciti V.

ARGVMENTVM.

Ælius Seianus eques Rom. ex tenui conditione ad magnas opes peruenerat, maximè per Liuię nuptias: sed abusus erat potentia ad multorum perniciem, & aduersus imperatorem insidias. Itaque grauissima accusatione ad vitæ exitum vocatus est. Quo mortuo, multis fraudi fuit illius amicitia. vnde factum est vt pro se quisque illam abinuraret, inuidiamque à se depelleret. M. Terentius eques Rom. eam, laborantibus & tacentibus multis qui in eadem causa erant, ingenuè confessus est, factumque suum, non Seianum ipsum, defendit. Eius igitur hæc in senatu oratio fuit, qua docet caruisse crimine suam primam cum Seiano coniunctionem: quia nulla dum scelerata consilia eius aut comperta iam, aut in hominum suspitione erant.

Fortuna quidem mea fortasse minus expediat agnoscere crimen, quam abnuere, sed utcumque casura res est. fatebor, & fuisse me Seiano amicum, & vt essem expetisse, & postquam adeptus eram, latatum videram collegam patris regendis pratoris cohortibus,

mox

mox urbis & illius propinquitur, vt quisque amicitiam valeret, metu ac foras quam exemplo consilij expertes defendam. Non sed Claudia & nitate occupauerat Consulatus societatem colebamus. supra ceteros, & summum rerum sequi gloria rectoram habentur plurima iuuando non fuisse nemo nos, & si quid occultum, anceps, ne Seiani diem, se etiam Satrium mur, libertis quare pro magnifico stimula hac defestis terminis consilia cadis

tur. De an

te

mox orbis & militia munia simul obeuntem,
 illius propinqui & affines, honoribus augeban-
 tur, ut quisque Seiano intimus, ita ad Caesaris
 amicitiam validus, contra quibus insensus es-
 set, metu ac sordibus conflectabantur, nec quen-
 quam exemplo assumo, cunctos qui nouissimi
 consilij expertes fuimus, meo unius discrimine
 defendam. Non enim Seianum Vulsiniensem,
 sed Claudia & Iulia domus partem, quas affi-
 nitate occupauerat, tuum Caesar generum, tui
 Consulatus socium, tua officia in Rep. capeffen-
 tem colebamus. Non est nostrum aestimare quem
 supra ceteros, & quibus de causis extollas. Tibi
 summum rerum iudicium Diij dedere, nobis ob-
 sequij gloria relicta est. Spectamus porro qua
 coram habentur, cui ex te spes, honores, quis
 plurima iuuandi nocendive potentia, qua Seia-
 no fuisse nemo negauerit. abditos principis sen-
 sus, & si quid occultius parat, exquirere illicitum,
 anceps, nec ideo assequare. Ne P.C. ultimum
 Seiani diem, sed sexdecim annos cogitaueritis,
 etiam Satrium atque Pomponium veneraba-
 mur, libertis quoque ac ianitoribus eius notescere
 pro magnifico accipiebatur. Quid ergo? indi-
 stincta hac defensio & promiscua dabitur? imo
 iustus terminis diuidatur. Infidia in Rempubl.
 consilia cadis aduersum Imperatorem punian-
 tur. De amicitia & officijs, idem finis &
 te Caesar & nos absolue-
 rit.

EX

ORATIO TIBERII CÆSARIS
in senatu.

ARGVMENTVM.

Relatum est ad senatum de explendo senatorum numero. Ambibant eum honorem, simul & alios, primarij Gallia Comata viri: de quibus legummo studio reclamauit, & in contrariam sententiam variè disseruit. Cæsar Nero respondit hac oratione, qua conatus est probare non esse alienum aut ab incolumitate aut à dignitate Reipub. honores ciuitatis ad peregrinos deferri. Nittitur potissimum exemplis ab antiquitate ciuitatis repetitis, qui peregrini ad honores aspirassent, quos enumerat non paucos, tum fingit hos homines, tum populos vniuersos qui in ciuitatem ascripti essent: quos tamen habuisse ciues, & honores in eos contulisse populum Rom. non pœniteret. Antiquissimum quēque patrum fuisse à vicinis populis oriundum, quin fuisse vsque ex Hispania cooptatos. Exempla quoque Græcarum ciuitatum memorat. Ad extremum refellit, quod ad eius rei, si fieret, insolentia obijciebatur. Oratio est suasoria, à iure, consuetudine, utilitate.

Maiores mei, quorum antiquissimus
Clausus origine Sabina, simul in ciuitatem Romanam, & in familias patritiorum adscitus est, hortantur uti paribus consilijs Remp. capeſſam transferendo huc, quod vsquam egregium fuerit. Neque enim ignoro,

Iulios

Iulios Alba, Corni-
sculo, & ne veteri-
niag, & omni
mo ipsam ad Alp-
guli viritum, sed
strum coalescere
aduersus externa
in ciuitatem rece-
per orbem terra
ualidissimis, sessio-
pœniteret Balbos e-
viros è Gallia N-
posteri eorum, ne
concedant. Quia
Arbentibus suis
nisi quod victos
conditor nostri
luit, ut plerique
ciues habuerit.
bertinorum filij
plerique fallunt
titatum est.
scilicet Volsci &
bis aciem instrui
& Tusci obside
subimus. A
nullum breuius
confectum. Con-
tribus, artibus,
& opes suas im-
beant. Omnia
duntur, noua

Illos Alba, Coruncanos Camerio, Portios Tuscule, & ne vetera scrutemur, Etruria Lucaniaq; & omni Italia in senatum accitos. Postremo ipsam ad Alpes promotam, ut non modo singuli viritim, sed terra gentesque in nomen nostrum coalescerent. Tunc solida domi quies, & aduersus externa floruius, cum Transpadani in ciuitatem recepti, quum specie deductarum per orbem terra legionum, additis provincialiū validissimis, fesso imperio subuentum est. Num pœniet Balbos ex Hispania, nec minus insignes viros è Gallia Narbonensi transiisse? Manent posterius eorum, nec amore in hanc patriam nobis concedunt. Quid aliud exitio Lacedæmonis & Atheniensibus fuit (quanquam armis pollerēt) nisi quod victos pro alienigenis arcebant? At conditor nostri Romulus tantum sapientia valuit, ut plerosque populos eodem die hostes, dein ciues habuerit. Aduena in nos regnauerunt, Libertinorum filijs magistratus mandati, non (ut plerique falluntur) recens, sed priori populo scitatum est. At cum Senonibus pugnauius, scilicet Volsci & Equi nunquam aduersam nobis aciem instruxere? Capti à Gallis sumus, sed & Tuscis obsides dedimus, & Samnitum iugum subiimus. Attamen si cunctis bellis recensens, nullum breuiore spatio quam aduersus Gallos confectum. Continua inde ac fida pax. Iam moribus, artibus, affinitatibus nostris misti, aurum & opes suas inferant potius quam separati habeant. Omnia P.C. que nunc vetustissima creduntur, nona fuere. Plebei magistratus post patricios,

plendo senator
orem, simul &
de quibus le
ona pars patri
contrariam sen
vero respondit
are non esse a
dignitate Rei
desferri. Ni
quitate ciuita
iores aspiras
tum singulos
qui in ciuita
abuisse ciues,
um Rom. non
e patrum fuis
in fuisse vsque
quoque Græca
mum rebellis
ia obieciaba
etudine, vti-

antiquissimus
simul in ciui
familias pa
r vti paribus
do huc, quod
e enim ignoro.
Iulius

ericios, Latini post plebeios, ceterarum Italia gentium post Latinos. Inueterascet hoc quoque: & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit.

EX XII. LIBRO.

ORATIO CARTARACI REGIS
ad Claudium Casarem.

SI quanta nobilitas & fortuna mihi fuit, tanta rerum prosperarum moderatio fuisset, amicus potius in hanc urbem, quam captus venissem: neque dedignatus essem clavis maioribus ortus, pluribus gentibus imperitans, foedere pacem accipere. Præsens fors mea, ut mihi informis, sic tibi magnifica est, habui equos, viros, arma, opes, quid mirum si hac inuitus amisi? Nam si vos omnibus imperitare vultis, sequitur ut omnes seruitutem accipiant. Si statum deditus traderer, neque mea fortuna, neque tua gloria incaluisset, & supplicium mei obliuio sequeretur. At si incolumem seruaueris, æternum exemplar clementia ero.

EX XIII. LIBRO.

AGRIPPINÆ ORATIO.

NON miror Syllanam nunquam edito partu, matrum affectus ignotos habere. Neque enim perinde à parentibus liberari, quàm ab impudica adulteri mutantur. Nec si Iulius & Clausus a desis omnibus fortunis, nouissimam suscipienda accusationis operam annui rependunt, ideo aut mihi infamia parri-

parcidij aut Casarum Domitii inimicentia necum Nunce concubini nem Paridem, qui Batiarum suarum consilij adoptio & natio Consulatus, ris præpararentur. vobis tentatas, qui statam, denique se ruptos arguat. Verum poteram? Rempublicam inuicem mihi acculgentia caritatis minima obijciunt, quoniam non possim.

Pedanius Securus in fidijs domi oppercussore modo, quæ erat ad quadrulami oportebat comparatum, vtrum facinus extinguerentur. Misertus luit eos eripere tus acriter relictus Cassius, qui semorem maiorum

arpidij aut Casari conscientia subeunda est:
iam Domitia inimicitijs gratias agerem, si be-
neuolentia mecum in Neronem meum certaret.
Nunc per concubinum Atimerum, & histrio-
nem Paridem, quasi scena fabulas componit.
Baiaarum suarum piscinas excolebat, cum meis
consilijs adoptio & Proconsulare ius, & desig-
natio Consulatus, & cætera adipiscendo impe-
rio prepararentur. Aut existat qui cohortes in
urbe tentatas, qui prouinciarum fidem labefa-
ctatam, denique seruos vel libertos ad scelus cor-
ruptos arguat. Viuere ego Britannico potente
rerum poteram? ac si Plautus aut quis alius
Rempublicam iudicaturus obtinuerit, desunt,
scilicet mihi accusatores, qui non verba impa-
tientia caritatis aliquando incauta, sed ea cri-
mina obijciunt, quibus nisi à filio mater absolui
non possim.

EX XIII. LIBRO.

ORATIO C. CASSII.

ARGVMENTVM.

Pedanius Secundus, præfectus vrbis, serui sui
insidijs domi oppressus est. Re comperta non de
percussore modo, sed etiam de vniuersa familia,
quæ erat ad quadringentos seruos, supplicium
sumi oportebat. Sic enim more maiorum erat
comparatum, vt si quod eiusmodi vnus intesti-
num facinus extitisset, conserui omnes plecte-
rentur. Misera seruorum plebs Romana vo-
luit eos eripere supplicio: sed bona pars sena-
tus acriter restitit. Quo in numero fuit C.
Cassius, qui sententiam rogatus, grauissimè
morem maiorum defendit. Eius hæc est ora-
tio,

tio, qua & maiorum autoritate & ratione ipsa
nexus, supplicium in totam familiam decernit.
Præfatur à constantia sua in defendendo institu-
to maiorum. Docet feueritate suppliciorum in
seruos consulendum esse omnium dominorum
saluti. Esse illud hominum genus, & ab susci-
piendi audacia, & a perpetrati sceleris occurratio-
ne deterrendum, vix dominum ita paucorum te-
sto scelere posse interimi, quin id alijs innotescat.
postremo satis esse ostendit vt pauci inno-
centes pœnas luant, quàm vt eorum impunitate
sceleratorum alatur audacia. Suasio est à iure &
necessitate.

Sæpenumerò P. C. in hoc ordine interfui,
cum contra instituta & leges maiorum
noua senatus decreta postularentur, ne-
sum aduersatus, non quia dubitarem super om-
nibus negotijs melius atque rectius olim prou-
sum, & qua conuerterentur, in deterius muta-
ri, sed ne nimio amore antiqui moris studium
meum extollere viderer. Simul quicquid hoc in
nobis auctoritatis, crebris contradictionibus
destruendum, non existimabam, vt maneret in-
tegrum. Si quando Resp. consilijs eguisset, quoa
hodie euenit, Consulari viro domi sua interfe-
cto, per insidias seruiles, quas nemo prohibuit,
aut prodidit, quamuis nondum concussio Sena-
tus consulto, quod supplicium toti familia mini-
tabatur. Decernite hercule immunitatem. At
quem dignitas sua defendet, cum Præfectura
urbis non profuerit? Quem numerus seruorum
tuebitur, cum Pedanium Secundum quadrin-
genti non protexerint? cui familia opem ferret?

qua

quæ ne in metu qui-
An (vt quidam sin-
sua, solus est inter
cuius transleget, &
trahatur? Pronun-
re casum videri. L
in eo, quod sapientior
& si nunc primum
crediditne seruum in
sumpisse, vt non re-
per temeritatem pro-
occuluit, relem inter-
culias transiret, cui
inferret, cadens pati-
sceleris indicia prae-
sens singuli inter-
premo si perennam
tu agere. Suspecti-
ingenia seruorum e-
tua ipsam nasceren-
tatem acciperent
familij habemus,
sacra aut nulla si-
metu coercueris. &
Nam & ex fuso ex-
fuisse feritur, etiam
liquid ex iniquo
quod contra singu-
ditur.

ORATIO

uā ne in metu quidem pericula nostra auertit?
 In (ut quidam fingere non erubescūt) iniurias
 ias, ultus est intersector, quia de paterna pe-
 unia transegerat, aut aurum mancipium de-
 rahabatur? Pronunciemus ultro, dominum iu-
 ecasum videri. Libet argumenta conquirere
 ne eo, quod sapientioribus deliberatum est. Sed
 & si nunc primum statuendum haberemus,
 reditisne seruum interficiendi domini animum
 impisse, ut non vox minax excideret? nihil
 er temeritatem proloqueretur? Sanē consilium
 occuluit, telum inter ignaros parauit, cum ex-
 cubias transiret, cubiculi fores recluderet, lumē
 inferret, eadem patraret, omnibus nescijs multa
 celeris indicia praeueniunt serui, si prodant. Pos-
 sumus singuli inter plures, tuti inter anxios. Pos-
 tremo si pereundum sit, non inulti inter nocen-
 tes agere. Suspecta maioribus nostris fuerunt
 ingenia seruorum etiam cum in agris aut domi-
 bus ijsdem nascerentur, caritatemq; dominorum
 statim acciperent. Postquam vero nationes in
 familijs habemus, quibus diuersi ritus, externa
 sacra aut nulla sunt colluuiem istam non nisi
 metu coercueris. At quidam insontes peribunt.
 Nam & ex fuso exercitu quum decimus quisq;
 fuste feritur, etiam strenui fortiuuntur. Habet a-
 liquid ex iniquo omne magnum exemplum,
 quod contra singulos utilitate publica repen-
 ditur.

ORATIO SENECAE AD
 Neronem.

Z

ARGV.

ARGUMENTVM.

Caesar Nero fuerat educatus & institutus à Seneca, homine bonis artibus erudito: cumque ipsi eo nomine obseruabat. Sed ut sunt ineuntis aetatis aetatis auidæ cupiditates, nec vnquam desinunt principes pestiferi assentatores, habebat suorum libidinum ministros Nero: in his Tigillinum quendam, qui rei suæ augendæ gratia voluparium hominem vehementius etiam incendebat. Assentatores, quia videbant obstatæ suæ conatibus tum à Nerone perceptæ disciplinæ relictas, tum ipsius Senecæ seueritatem, hunc libenter ab imperatore summo uendum putant. Itaque eum criminantur apud Neronem. Opes eius immodicas ostendunt, auctoritatem carpunt, dotem animi (ut eloquentiam) in deteriorem partem trahunt: præsidia esse potentia interpretantur, grauem esse dicunt Neroni magistri seueritatem. Senecam nihil horum fugiebat: Neronem corripuit, & hæc oratione omnes coniectas calumnias diluit. Beneficia imperatoris & præmia accepta commemorat: ijs se usum ad uitæ mediocritatem, non ad fastum, ostendit. Deditisse operam ut Neronem suæ disciplinæ alumnum quam optimis præceptis imbueret. opes nullas, quasi si. Quia nulla sua culpa, sed inuidorum maleuolentia male audiat, rogat ut bona sua alicui tradatur administranda: sibi verò nihil nisi quod honestè degendam vitam requiratur, fruendum concedatur.

Quartusdecimus annus est, Caesar, quo spei tua admotus sum, octauus imperium obtines. Medio temporis intervallo tuum honorum atque opum in me cumulasti, ut nihil felicitati meæ desit nisi moderatio eius.

Vt magnū exen-
tua. Atanus tuus
cylenense secretum
velut peregrinum
ter, bellorum soci-
vibus in tactus, am-
bus meritis præmia
munificentia adhib-
sic dixerim) in cum
ritudo venit, quod
fuisse videor, gran-
gratiam immen-
disti, adeo ut pleru-
Egōne equestris & p-
tribus ciuitatis as-
longa decora præse-
tuit? Vbi est ani-
Tales hortos instrui
cedit, & tantis
senore exuberat?
muneribus tuis ob-
mensuram imple-
proceps tribuere
tum amicus à præ-
quidam augent, qui
talis. infra tuam
mibi incumbunt
Quo modo in mi-
talem orarem, i-
& leuissimis qu-
as meas ultra
tum peto. libe-

& institutus a Se-
ditur: cumque in-
tunt ineuntis an-
c. inquam de his
ores, habebat su-
o: in his Tigilli-
endz gratia volu-
ius etiam inces-
ebant obstata
ptz disciplina
ritatem, hunc
putant. Itaque
em. Opes eius in-
em carpunt, duc-
eteriore partem
iz interpretantur
gistris severitatem
t: Nerone in con-
coniectas calu-
toris & pramias
ad vitæ mediocri-
Deditis opera
lumniam quam op-
es nullas quæsi-
doxum malevolen-
a sua alicui eradi-
nihil nisi quod
niratur, fruendū

us est, Caesar, et
sum, octavianus
tedio temporis
in me cumulat
nisi moderatio em-
Plur

tal' magnis exemplis, nec mea fortuna, sed
na. Ataus tuus Augustus, M. Agrippa Mi-
ylenense secretum: C. Mecænati, urbe in ipsa,
velut peregrinum otium permisit. quorum al-
ter, bellorum socius, alter, Roma pluribus labo-
ribus iactatus, ampla quidem, sed pro ingenti-
us meritis premia acceperant. Ego quid aliud
munificentia adhibere potui quàm studia (ve-
sic dixerim) in umbra educata? è quibus cla-
ritudo venit, quod iuuenta tua rudimentis af-
fuisse videor, grande huius rei pretium. At tu
gratiam immensam, innumeram pecuniam de-
disti, aded ut plerumque intra me ipse voluam.
Egone equestri & provinciali loco ortus, pro-
ceribus ciuitatis annumeror? Inter nobiles &
longa decora præferentes, nouitas mea eni-
tuit? Vbi est animus ille modicis contentus?
Tales hortos instruit, & per hæc suburbana
incedit, & tantis agrorum spatijs, tam lato
sœnore exuberat? Von defensio occurrit, quod
muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque
mensuram impleuimus, & tu quantum
princeps tribuere amico posset, & ego quan-
tum amicus à principe accipere. Cetera in-
uidiam augent, qua quidem, ut omnia mor-
talia. infra tuam magnitudinem iacent, sed
mihi incumbunt: mihi subueniendum est.
Quo modo in militia aut via fessus admini-
culum oparem, ita in hoc itinere vitæ, senex
& leuissimis quoque curis impar, quum o-
pes meas vltra sustinere non possim, præsi-
dium peto. Iube eas per procuratores tuos ad-
mini-

ministrari, in tuam fortunam recipi. Nec me
paupertatem ipse detrudam, sed traditis quo-
rum fulgore perstringor, quod temporis horro-
rum aut villarum cure seponitur, in quibus
renuocabo. Superest tibi robur, & tot per ann-
nium fastigij regimen, possumus seniores amici
quietè respondere. Hoc quoque in tuam gloriam
cedet, eos ad summa vexisse qui & modica tole-
rant.

NERONIS AD SENECA M

responsio.

ARGVMENTVM.

Respondet praeceptoris defensionem Nero, si-
gula ab illo proposita capita persequens. Instit-
tionis gratam memoriam testatur. Illius causa
affert, & consequuta commoda praeicat: benefi-
centiam suam erga illum extenuat. Inuidiae cau-
sas quae captabantur, remouet. Parcius etiam de
natum illum à se quam pro meritis. Ut verò ip-
sorum aduersione interdicitur, neutrum
honestum esse ostendit: sibi multo etiam ignomi-
niosius; pro eo enim habitum iri ac si benefici-
collata reposeret.

Avus meus Augustus Agrippa & Ma-
cenati usurpare otium post labore
concessit, sed in ea ipsa aetate, cuius
auctoritas tueretur quicquid illud & quale
cunque tribuisset, attamen neutrum datis
se praemijs exiit. Bello & periculis meruerant
in his enim iuuenta Augusti versata est. Ne
mibi tela & manus tua defuissent, in arma
agenti. Sed quod praesens conditio poscebat
ratio

ratione, consilio, & i-
uentam meam for-
mura, dum uolui
à me habes horre-
obnoxia sunt, ac li-
haudquaquam ar-
runt. Pudet referri
stantur. Vnde etia
cipius caritate, ne
cellis. Verum & til-
tius rerum sufficien-
tia ingredimur, nisi
suli, aut me Clau-
Palafo longa parsi-
tema ueritate e-
qua in parte lubric-
clamat, renocis, ino-
pensum regis. Non
perueniam, nec quie-
mea auaritia, me-
morum versabitur
tua laudetur, n-
trans fuerit, unde
gloriam sibi recipi-

Funestus fuit
incipatus: qui p-
tatem retineri pos-
tus factus est ini-

ationes. recipi. Nec me sed traditis quod temporis horum, in quibus, & tot per annos, quos seniores ante te in tuam gloriam, & modica tibi ratione, consilio, praeceptis pueritiam, deiniuentam meam fouisti. Et tua quidem erga me munera, dum vita suppetet, aeterna erunt. Quae me habes horti, & faenus, & villa, casibus innoxia sunt, ac licet, multa videantur, plerique paudquaquam artibus tuis pares, plura tenuerunt. Pudet referre libertinos, qui ditiores spectantur. Vnde etiam rubori mihi est, quod praecipuus caritate, nondum omnes fortuna antecellis. Verum & tibi valida aetas, rebusque & fructui rerum sufficiens, & nos prima imperij spatia ingredimur, nisi forte aut te Vitellio ter Consuli, aut me Claudio proponis. Sed quantum velusto longa parsimonia quasiuit, tantum in te mea liberalitas explet non potest. Quin si qua in parte lubricum adolescentia nostra declinat, reuocas, inornatumque robur subsidio imdensius regis. Non tua moderatio, si reddideris pecuniam, nec quies si reliqueris Principem, sed mea auaritia, mea crudelitatis metus in ore omnium versabitur. Quod si maxime continentia tua laudetur, non tamen sapienti viro decorum fuerit, unde amico infamiam parat, inde gloriam sibi recipere.

EX LIBRO XV.

ORATIO PÆTI THRASEÆ.

ARGVMENTVM

Funestus fuit immensus supplicij Neronis principatus: quippe tyrannidem nisi per crudelitatem retineri posse diffidebat. Per ea tempora reus factus est iniuriarum Claudius Timarchus

Cretenſis. Cui inuidiam conſtavit apud popu-
 res praſtantia quædam dignitatis & paulo maio-
 potentia, apud ſenatum verò Romanum diſtur-
 quiddam ab eo confidentius (ſic enim ipſi inter-
 pretabantur) in auctoritatem Romanorum. Cor-
 ſtat dixiſſe eum, in ſua eſſe poteſtate vt nulli
 agerentur de more gratiæ Cretenſi proconſuli
 Eum Thraſea hic damnauit ſua ſententia exili-
 dixitque de eadem re deindè copioſius & ace-
 bius: cenſuitque vt auctoritas non ſenatus modò
 ſed etiam ſingulorum qui ad obtinendas prouin-
 cias mittuntur, ſeueritate conſtitueretur & re-
 neretur. peregrinorum licentiam eſſe coercendi
 vt ſuis imperij ſacroſanctum conſeruetur.

VSV probatum eſt P. C. leges egregias, ex-
 empla honeſta, apud bonos ex delictis u-
 liorum gigni. Sic oratorum licentia, Ca-
 aiam rogationem: candidatorum ambitus, Ir-
 lias leges: magistratuum auaritia, Calpurna
 ſcita, pepererunt. Nam culpa quàm poena tem-
 pore prior, emendari quàm peccare poſterius eſt.
 Ergo aduerſus nouam prouinciarum ſuperbiam
 dignum fide conſtantiaq; Romana capiamus
 conſilium, quo tutelæ ſociorum nihil derogetur,
 nobis opinio decedat, qualis quiſque habeatur
 alibi quàm in ciuium iudicio eſſe. Olim quideni
 non modò prator aut conſul, ſed priuati etiam
 mittebantur qui prouincias viſerent, & qui
 do cuiuſque obſequio videretur, referrent: tre-
 pidabantq; gentes de aſtimatione ſingulorum.
 At nunc colimus externos, & adulamur, &
 quomodo ad nutum alicuius grates, ita prom-
 ptius accuſatio decernitur. Decernaturque, e-

maneat

maneat prouincia
 modo offendendi:
 preſſa perinde
 crudelitas. Plura
 mur, quàm duntaxat
 tates odio ſunt, ſeu
 uerſus gratiam au-
 tum noſtrum
 nat, dum in modum
 conquirimus: qua
 conſtantius prouin-
 repetendum inſi-
 gratiarum aditione

EX P. CO

li

ORATIO

tiani ad

A R C

Nero, qua erat
 pimi cuique et
 dio ſublatis ſauis
 ſtatis decreuerat
 Habebat admini-
 feros homines, p-
 da: in his Capi-
 qui ſuo etiam n-
 ls commodum
 & ad augendam
 offerri ſatus,
 Neronis, in h
 multis inuidio

naneat provinciis, potentiam suam tali modo ostentandi: sed laus falsa & precibus excessu perinde cohibeantur quam malitia, quæ crudelitas. Plura sæpè peccantur dum demeremur, quam dum offendimus. Quædam imò virtutes odio sunt, seueritas obstinata, inuictus aduersus gratiam animus. Inde initia magistratuum nostrorum meliora ferre, & finis inclinatur, dum in modum candidatorum suffragia conquirimus: quæ si arceantur, aqualius atque constantius provincia regentur. Nam ut metu repetundarum infracta avaritia est, ita vetita gratiarum actione ambitio cohibetur.

EX P. CORNELII TACITI
libro XVI.

ORATIO CAPITONIS COSSV-
tiani ad Neronem Cæsarem.

ARGVMENTVM

Nero, quæ erat crudelitate imbutus, eadem optimi cuiusque anhelabat, & illustrissimis de medio sublati scire in duos singulari virtute spectatos decreuerat, Thraseam, Baram Soranum. Habebat administratos suarum cupiditatum pestiferos homines, paratos ad illius scelera exequenda: in his Capitonem quendam Cossutianum, qui suo etiam nomine infensus erat Thraseæ. Is commodum sibi ad vicioscendum inimicum, & ad augendam suam apud Neronem gratiam offerri ratus, sua sponte incensam animam offerri ratus, sua sponte incensam animam Neronis, in hominem innocentem incitauit, multis inuidiose commemoratis, quæ à Thra-

sea fortiter & seuerè fiebant in improbanda Neronis libidine & importunitate. Criminatur eū callidus tyranni assentator, quod per speciem libertatis defendenda, Casari esse inimicus, eiusque auctoritatem atque adeo maiestatem minueret.

VT quondam C. Casarem & M. Catonem, ita nunc te Nero & Thraseam auida discordiarum ciuitas loquitur. Et habet sectatores, vel potius satellites, qui nondum contumaciam sententiarum, sed habitum vultumque eius sectantur, rigidi & tristes, qui tibi lasciuiam exprobreant. Huic uni incolumitas tua sine arte, sine honore. Prosperas principis res spernit, etiamne luctibus & doloribus non satiatur? Eiusdem animi est, Poppaeam diuam non credere, cuius in acta diui Augusti & diui Iulij non iurare. Spernit religiones, abrogat leges. Diurna populi Romani, per prouincias, per exercitus, accuratius leguntur, ut noscatur quid Thrasea non fecerit. Aut transeamus ad illa instituta, si potiora sunt, aut noua cupientibus auferatur dux & autor. Ista secta Tubero-nes & Fauonios, veteri quoque reipub. ingrata nomina, genuit. Vt imperium euertant, libertatem praferunt: si peruerterint, ipsam aggrediuntur. Frustra Cassium amouisti, si gliscere & vigere Brutorum amulos passurus es. Denique nihil ipse de Thrasea scripseris, disceptatorem senatum nobis relinque.

GAL-

EX XVI

EX X

ORATIO

A R G

Sergius Galba paucitudo affecta iabat nullos. Ea re dictum sed etiam valde ab hoc hominum colloquio & hominibus placuit autem illi Frugi, adolescens a sibi adoptione affectu beneficium suum, comitis summam conditus, quia Pisoni iurationem & consilium neficij magnitudinem ab eo ipse postulet de se expectatione sustineat atque ex officio, quia sapientia adueniens eas multate praestet.

Si te priuatus legem moris est adoptum Pompeij & M. C. afficere, & tibi decorum nobilitatum hominumque sum praclarum inuit, ut principatum artabant, bello a

Sergius Galba caso Nerone imperium occupa-
uit: sed affecta iam erat aetate, & liberos habebat
nullos. Ea re despiciari erat non inuidis tantum
sed etiam vulgo. Itaque statuit vendicare se
ab hoc hominum contemptu, adoptato nobili a-
liquo & honesto adolescente in spem imperij.
Placuit autem illi Piso Licinianus cognomento
Frugi, adolescens ab omni laude perfectus. Hunc
sibi adoptione ascivit: exposuitque adolescenti
beneficium suum, & de eo iudicium. Cuius ser-
monis summam complectitur hac oratione Ta-
citus: qua Pisoni ius omne & causas adoptionis,
rationem & consilium suum exponit Galba. Be-
neficij magnitudinem ostendit: & quid vicissim
ab eo ipse postulet & expectet. Hortatur ut hanc
de se expectationem virtute & honestate omni
sustineat atque expleat. Illecebras desciscendi ab
officio, quæ sæpe offeruntur, ei aperit. Monet ut
se aduersus eas muniat, integrumque ab omni
labe præstet.

SI te priuatus lege Curiata apud Pontifices, ut
moris est adoptare, & mihi egregium erat tunc
Pompeij & M. Crasse sobolem in penates meos
asciscere, & tibi insigne Sulpitia ac Lutatia
decora, nobilitati tuae adiecisse. Nunc me Deo-
rum hominumque consensu ad imperium voca-
tum præclara in dolens tua, & amor patriæ impu-
lit, ut principatum de quo maiores nostri armis
certabant, bello adeptus, quiescenti offeram, ex-
mple

emplo Diui Augusti, qui sororis filium Marcellū
dem generum Agrippam, mox nepotes suos, po-
stremo Tiberium Neronem priuignum, in pro-
ximo sibi fastigio collocauit. Sed Augustus in
domo successorem quaesuit, ego in Rep. Non quia
propinquos aut socios belli non habeam, sed neq;
ipse imperium ambitione accepi, ut iudicii mei
documentū sit, non mea tantū necesse, uides,
quas tibi postposui, sed tua. Est tibi frater pari no-
bilitate, natus maior, dignus hac fortuna, nisi tu
potior esses. Ea atas tua, qua cupiditates adole-
scentia iam effugerit, ea uita, in qua nihil pra-
teritum excusandum habeas. Fortunam adhuc
tantum aduersam tulisti. Secunda res acriori-
bus stimulis animum explorant, quia miseria
tolerantur, felicitate corrumpimur. Fidem, li-
bertatem, amicitiam, praecipua humani animi
bona, tu quidem eadem animi constantia reti-
nebis. Sed alij licet per obsequium imminuet. Ir-
rumpet adulatio, blanditia pessimum veri affe-
ctus venenum, sua cuiq; utilitas. Etiam ego ac-
tu simplicissime inter nos hodie loquimur, ceteri
libentius cum fortuna nostra quam nobiscum.
Nam suadere Principi quod oporteat, multi la-
boris. Assentatio erga principem quencunque,
sine affectu peragitur. Si immensum imperij
corpus stare ac librari sine rectore posset, dignus
eram a quo Respub. inciperet. Nunc eò necessi-
tatis iam pridem ventum est, ut nec mea sene-
ctus conferre plus populo Romano possit, quam
bonum successorem, nec tua plus inuenta quam
harum principem. Sub Tiberio & Cato &

Claudio

Claudio unius fa-
loco libertatis &
ta Iuliorum Clau-
que adoptio immen-
principibus, fortu-
adoptandi indigim-
gere, consensu mor-
ro, quem longa C-
Vindex cum inerm-
na legione, sed sua
uicibus publicis a-
dammati principis
estimationibus ascit-
gessimus. Ne tan-
ones in hoc concu-
cunt. Ne ipse qui
audita adoptione
nunc mihi unum
que semper deside-
dendum est ne eti-
nere diutius neq;
tum est omne con-
mus quidem ac-
ruamq; rerum dele-
vis sub illo princip-
hic ut in ceteris
dominorum domi-
turus ex hono-
ntem pa-

Claudio vnus familia quasi hereditas fuimus. loco libertatis erit quod eligi coepimus. Et finita Iuliorum Claudiorumq; domo, optimū quēque adoptio inueniet. Nam generari & nasci à principibus, fortuitum, nec vltià aestimatur: adoptandi iudicium, integrum, & si velis eligere, consensu monstratur. Sit ante oculos Nero, quem longa Caesarum serie tumentem non Vindex cum inermi prouincia, aut ego cum vna legione, sed sua immanitas, sua luxuria ceruicibus publicis depulere. Neque erat adhuc damnati principis exemplum. Nos bello & ab aestimantibus asciti, cum inuidia, quamuis egregerimus. Ne tamen territus fueris si dua legiones in hoc concussi orbis motu nondum quiescant. Ne ipse quidem ad securas res accessi: & audita adoptione, desinam videri senex, quod nunc mihi vnum obijcitur. Nero à pessimo quoque semper desiderabitur: mihi ac tibi prouidendum est ne etiam à bonis desideretur. Monere diutius neque temporis huius, & impletum est omne consilium, si te bene elegi. Vtilissimus quidem ac breuissimus bonarum malarumq; rerum delectus, cogitare quid aut nolueris sub alio principe, aut volueris. Neque enim hic ut in ceteris gentibus qua regnantur, certarum dominorum domus, & ceteri serui: sed imperaturus ex hominibus qui nec totam seruitutem pati possunt, nec totum libertatem.

ORATIO PISONIS.

ARGVMENTVM

Quum in dies inualesceret Othonis factio, qui Galbæ aduersabatur, & occupare imperium cogitabat: Galbæ verò se gratia & potentia infringeret, vt iam aperte ab eo populus Romanus deficeret, & eius aduersario imperium traderet, & vt imperatorem crearet, in castra eum raperet, omniaque in ciuitate tumultuosa gererentur, Piso, quem in spem imperij Galba adoptauerat. Stationariam cohortem qua in palatio erat praesidij causa collocata, sibi conciliandam & confirmandam putauit, & de consilij sententia hac oratione eam est affatus. Hic militem demulcere & retinere conatur: idcirco imperatoris & suam dignitatem affect in medium. Cui opponit sordes & intemperantiam Othonis. Agi ipsorum quoque militum salutem, & plurimum eorum interesse quo principe vrantur: nec florere eos posse in tanta importunitate aduersariorum.

Sextus dies agitur commilitones, ex quo insignarus futuri, & siue optandum hoc nomen siue timendum erat, Caesar ascitus sum, quo domus nostra aut Reip. fatum vestra manu positum est: non quia meo nomine tristiorum casum paucam, vt qui aduersas expertus, tum maximè dicam ne secundas quidem minus discriminis habere. Patri & senatus & ipsius imperij vicem doleo, si nobis aut perire hodie necesse est, aut, quod aequè apud bonos miserum est, occidere. Solatium proximi motus habebamus, incruentam urbem & res sine discordia translatas. Prouisum adoptione videbatur, vt ne post

Gal-

Galbam quidem b
bo mihi nobilitatis
relatur virtutum

est. Virta quibus se
rium, etiam quum

Habitare & ineq
meretur imperium

speciem liberalitat
donare nesciet. Stup

feminaru caruor
pramnia putat, qu

ipsum sit, rubor ac
enim vagam imp

nis artibus exercen
humani, me Galba

rem dixit. Si Resp
nomina sunt, ve

Imperatorem pessi
aduersum duces su

stra fides fama q
Nero quoque vos

Minus xxx. trans
turonem aut trib

ret, imperium assi
plum? & quiesce

Transcendet hac
nos scelerum exit

Nec est plus quon
innocentibus dat

uo ob fidem qua
ti.

Galbam quidem bello locus esset. Nihil arrogatio mihi nobilitatis aut modestia. Neque enim elatu virtutum in comparatione Orthonis opus est. Vitia quibus solis gloriatur, evertere imperium, etiam quum amicum imperatoris ageret. Habitane & incessu, an ille muliebri ornata neretur imperium? Falluntur quibus luxuria peciem liberalitatis imponit. Perdere iste sciet, donare nesciet. Stupra nunc & comestationes & sceminarum coetus voluit animo. Hac principatus premia putat, quorum libido ac voluptas penes ipsum sit, rubor ac dedecus penes omnes. Nemo enim unquam imperium flagitio quasiuum bonis artibus exercuit. Galbam consensus generis humani, me Galba consentientibus vobis Caesarem dixit. Si Respublica & senatus, & populus una nomina sunt, vestra commilitones interest, ne Imperatorem pessimi faciant. Legionum seditio adversum duces suos audita est aliquando, vestra fides fama, illa ad hunc diem mansit, & Nero quoque vos destituit, non vos Neronem. Minus xxx. transfuga & desertores, quos Centurionem aut tribunum sibi eligentes nemo ferret, imperium assignabunt? Admittitis exemplum? & quiescendo commune crimen facitis? Transcendet hac licentia in provincias, & ad nos scelerum exitus, bellorum ad vos pertinebunt. Nec est plus quod pro cade Principis quam quod innocentibus datur, sed proinde a nobis donatio ob fidem quam ab alijs pro facinore accipitis.

Orthonis factio,
pere imperium
& potentia
ulus Romano
rium traderet,
ta eum reperet,
sa gererentur,
a adoptaverat,
latio erat pra
andam & con
sententia hac
tem demulcere
ratoris & suam
ai opponit for
Agi ipsorum
mum eorum
nec florere eos
cliariorum.

ones, ex quo i
andum hoc no
Caesar ascitus
fatum vestra
omine tristio
sas expertus,
quidem minus
atus & ipsius
erire hodie ne
os miserum est
us habebamus,
scordia trans
tur, ut ne post
Gal-

OTHONIS ORATIO AD
milites.

ARGVMENTVM

Mortuo Nerone Casare duæ erant Roma factiones de imperatore subrogando: Galbam alij, alij Othonem nominabant. Galba potius est imperio, stante adhuc in integro aduersario Othone, quem exercitus erat complexus, & ad eum imperium detulerat. Itaque res in summam contentionem est adducta. Sed quum aliquando falsus nuntius interfectum Othonem Romam attulisset, exceptusque esset summo plausu & gratulatione multitudinis & totius populi, qui Galbam tuebatur, cepit vehementius sibi timere Otho. Itaque ut sibi exercitum conciliaret, & fidem illius confirmaret, hanc habuit orationem. qua primum commemorat voluntatem & auctoritatem exercitus, qua fuerat ab eo creatus, & nominatus imperator. Deinde conqueritur iniurias, audaciam, crudelitatem, superbiam aduersarii. Inuehit in illius fautores. Commune est periculum. & in eadem eos esse naui ostendit. Postremo ad auctoritatem suam retinendam, & salutem vindicandam hortatur, & in hostes accit.

Quis ad vos processerim commilitones dicere non possum, quia nec priuatim me vocari sustineo, Princeps à vobis nominatus, nec Principem alio imperante. Vestrum quoque nomen in incerto erit, donec dubitabitur Imperatorem populi Rom. in castris, an hostem habeatis. Auditisne ut poena mea & supplicium vestrum simul postulentur? adeo manifestum est,

est, neque perire non posse. Et cuius l. promissis, ut qui nocentissimorum animum subit, quum & hanc solus oculus orbis decem precantes in fidem bem ingressus, quum attulit, nisi occisus in Hispania, Boni Capitonis in Germania. Ciceronem in via. di in castris. Quis sunt nisi cruci pradicat emenda scelera, hic remedia bus severitatem uaritia, supplicium disciplinam appellas sunt, & iara Polycleti & V. Minor avaritia Iunius, ut ipse in habuit, tanquam illa domus sufficatur, & quotiem in successor illo, quem tristis in licabat. Videtate etiam

erant Romae
lo: Galbam ali
a potitus est im
duerario Ortho
xus, & ad eum
in sumam con
aliquando sal
m Romam attu
plausu & gratu
opuli, qui Gal
sibi timere O
iliaret, & fidem
rationem, qui
em & autorita
teatus, & nomi
eritur iniurias,
iam aduersarij
ommune est pe
iostendit. Po
etinandam, &
& in hostes a-

mmilitones di
c priuatum me
a vobis nomi
ante. Vestrum
et dubitabitur
ris, an hostem
ea & suppliciu
d manifestum
ess.

est, neque perire nos, neque saluos esse, nisi vna
posse. Et cuius leuitatis est Galba, iam fortasse
promisit, ut qui nullo exposcente, tot millia in
nocentissimorum ciuium trucidauerit. Horror
animum subit, quoties recorder feralem introi
tum, & hanc solam Galba victoriam, cum in
oculis urbis decumari deditos iuberet, quos de
precantes in fidem acceperat. His auspicijs ur
bern ingressus, quam gloriam ad principatum
attulit, nisi occisi Obultronij Albini & Marcel
li in Hispania, Beruichilonis in Gallia, Fonte
Capitonis in Germania, Clodij Macri in Aphri
ca, Ciconij in via. Turpiliani in urbe. Nimphe
dij in castris. Quae usquam prouincia, quae ca
stra sunt nisi oruenta & maculata? aut (ut ipse
pradicat) emendata & correcta. Nam quae alij
scelera, hic remedia vocat, dum falsis nomi
bus seneritatem pro sanctitia, parsimoniam pro a
uaritia, supplicium & contumelias vestras di
sciplinam appellat. Septem à Neronis sine men
ses sunt, & iara plus rapuit Hycelus quā quod
Polycleti & Vatini & Egij & alij parauerunt.
Minore auaritia aut licentia grassatus esset T.
Iunius, ut ipse imperasset, nunc & subiectos nos
habuit, tanquam suos, & viles ut alienos. Vna
illa domus sufficit donatiuo, quod vobis nunquā
datur, & quotidie exprobratur. Ac ne qua sal
tem in successore Galba spes esset, accersit ab ex
ilio, quem tristitia & auaritia sui simillimum
inlicabat. Vidistis commilitones notabili tem
pestate etiam Deos infansam adoptionem ad
uersari-

uersantes. Idem Senatus, idem populi Romani animus est: vestra virtus expectatur, apud quos omne honestis consilijs robor, & sine quibus, quamuis egregia, inualida sunt. Non ad bellum vos, nec ad periculum voco: omnium militum arma nobiscum sunt. nec una cohors togata defendit nunc Galbam, sed detinet. Quum vos aspexerit, quum signum meum acceperit, hoc solum erit certamen, quis mihi plurimum impudet. Nullus cunctationi locus est in eo consilio quod non potest laudari nisi peractum.

ORATIO OTHONIS. AD
milites.

ARGUMENTVM.

Paucis diebus quam rerum potitus erat in Romano imperio Otho syluius paucorum militum errore, quos inanis suspicio insidiarum terruerat, atrocissima erat in vrbe conflata de nocte seditio. Quæ vis, vt re ipsa pro salute imperatoris suscepra erat, cuius vitæ illi metuebant, ita in senatû a quo vim timebant, latendi putabatur: velle maxime quod armati impetû fecerant in palatiû, vbi Otho cum clarissimis senatoribus epulabatur. Qui plurimum sua interesse iudicans, vt abesset ab omni iniuria omni que metu senatus, seditionem & in præsentia sedare, & postridiè seuerius coercere conatus est, quum nondum ille ardor penitus deferbuisset. Conuocatam igitur multitudinem increpat, sed lenius, quod intelligebat non ad suam perniciem, sed ad incolumitatem capta esse ab illis arma. Docet igitur, quanta sit culpa in illo militari motu leuissima de causa concitato. Esse enim id hominum qui om-

nium

alim eorum qua su
se reuocare. Iura mil
illis requiratur mod
locat, quæ hoc fi
Docet illius incolu
contineri. Paucos ad
pæcipue fuerat in e

Neq; vt aff
accenderen
mum ad r
que enim egregiè su
nu a vobis temper
ni, & erga me mo
proximi initium, n
in exercitus in diffi
statione quidem ad
ma pietas vestra
excitauit. Nam sepi
iudicium adhibe
tur. Imus ad bellum
andæ, omnia con
uari, ratio rerum
titur? Tam nescire
oportet. Ita se duc
plura habet, vt mu
que tantum tuber
quarere singulis li
imperium interci
sa rapiuntur arm
temulentus (neq;
proxima infamiss
tribuni sanguine

TIONES.

populi Romani
beatur, apud
et sine qui-
ant. Non ad
: omnium mi-
nia cohors ro-
etinet. Quum
eum acceperit,
mibi plurimum
us est in eo con-
peratum.

IS. AD

M.

titus erat in Ro-
coium militum
diarum terrue-
ata de nocte se-
te imperatoris
ebant, ita in se-
putabatur: vel-
rant in palatium,
ribus epulaba-
dicans, ut ab-
eto senatus, se-
& postridie se-
non dum ille
uocatum igitur
s, quod intelli-
ad incolumi-
et igitur. quā-
lentissima de-
num qui om-
nium

iam eorum qua sunt velint causas nosse, & ad
e reuocare. Iura militum ostendit, & quanta ab
illis requiratur modestia. Sanctitatem senatus
neulat, quæ hoc furore militari attentata est.
Docet illius incolumitate imperij stabilitatem
contineri. Paucos ad poenam deposcit, quorum
principue fuerat in eo motu audacia.

Neq; ut affectus vestros in amore meo
accenderem cōmilitones, neq; ut ani-
mum ad virtutem cohortarer, (utra-
que enim egregie supersunt) sed veni postulatus-
rus à vobis temperamentum vestre fortitudi-
nis, & erga me modum charitatis. Tumultus
proximi initium, nō cupidine & odio, qua mul-
tos exercitus in discordiam egere, ac ne detre-
tatione quidem aut formidine periculum mi-
nima pietas vestra acrius quàm consideratus
excitauit. Nam sæpe honestas rerum causas (nō
indiciū adhibeas) perniciosi exitus consequū-
tur. Imus ad bellum. Num omnes nuntios palam
audiri, omnia consilia cunctis presentibus tra-
ctari, ratio rerum ad occasionum velocitas pa-
titur? Tam nescire quadam milites quàm scire
oportet. Ita se ducum autoritas, sic rigor disci-
plina habet, ut multa per centuriones tribunos-
que tantum iuberi expediat. Si ubi iubeantur,
quærere singulis liceat, pereunte obsequio etiam
imperium intercidit. An & illic nocte intempe-
sta rapiuntur arma? Vnus alterve perditus ac
temulentus (neque enim plures consternatione
proxima insanisse crediderim) centurionis ac
tribuni sanguine manus imbuet? Imperatoris
sui

sui tentorium irrumperet? Vos quidem istud pro me. Sed in discursu ac tenebris, & rerum omnium confusione patefieri occasio etiam aduersus me potest. Si Vitellio & satellitibus eius eligendi facultas detur, quem nobis animum, quas mentes imprecentur? Quid aliud quam seditionem & discordiam optabunt? Ne miles centurioni, ne centurio tribuno obsequatur: hinc confusi pedites, equitesque, in exitum ruamus. Parendo potius commilitones, quam imperia dum sciscitando res militares continentur. Et fortissimus in ipso discrimine exercitus est, qui ante discrimen quietissimus. Vobis arma & animus sit, mihi consilium & virtutis vestra regimen relinquit. Paucorum culpa fuit, duorum poena erit: ceteri abolete memoriam foedissima noctis, ne illas aduersus senatum voces ullus unquam exercitus audiat. Caput imperij & decora omnium prouinciarum ad poenam vocare, non herele illi quos nunc maxime Vitellius in nos ciuit, Germani audeant. Vltine Italia alieni, & Romana verè iuuentus, ad sanguinem & cadem deposcerent ordinem cuius splendore & gloria sordes & obscuritatem Vitellianarum partium perstringimus? Rationes aliquas occupauit Vitellius: imaginem quandam exercitus habet: senatus nobiscum est. Sic fit ut hic crepusculum inde hostes reip. constiterint. Quid? vos pulcherrimam hanc urbem domibus & tectis & congestu lapidum stare creditis? Mutata ista & inania intercidere ac reparari promiscue possunt. Aeternitas rerum, & pax gentium,

eg.

& mea cum vestra firmatur. Hunc uterque urbis nostrae in ad principes continet maioribus acceptis. Nam ut ex vobis principes nascuntur

ORAT

ARQ

Certabant de i de retinendo, hic tum est Victoria nime in creuita. lio acciperat. frangatur animo hatur, sed bellum centes venite leg alacrioris, mod iam de morte co caulas cur nolite fert diuis. vnam fore diuturnum dem posse sperare tam foedis cadil re aduersario ve

H Vnc a vltro de vlt plus spei ostendebrior mors et tana. No tep

& mea cum vestra salus, incolumitate senatus firmatur. Hunc auspicio à parente & conditore urbis nostra institutum, & à regibus usque ad principes continuum & immortalem, sicut à maioribus accepimus, sic posteris iradamus. Nam ut ex vobis senatores, ita ex senatoribus principes nascuntur.

ORATIO OTHONIS,
ARGUMENTVM.

Certabant de imperio Otho & Vitellius, ille de retinendo, hic de occupando. Ad manus ventum est. Victoria penes Vitellium fuit, sed ea minimè incruenta. Magnam enim cladem ex prælio acceperat. Itaque rogant Othonem sui ne frangatur animo, nec in rebus aduersis contrahatur, sed bellum reparet. Non deesse vires, recentes venire legiones: animos verò nusquam alacriores, modò ne ipsi despondeat. Otho qui iam de morte consciscenda cogitasset, recusat: & causas cur nolit, uti ad hoc eorum obsequio, affert duas. vnam, quòd imperium desperet sibi fore diuturnum: alteram, quòd ne si retineri quidem posse speret, tamen velit ciuili sanguine & tam foedis caedibus partium habere, itaque cedere aduersario velle persequerat.

Hunc animum, hanc virtutem vestram ultra periculis obijcere, nimis grande vita mea pretium puto. Quanto plus spei ostenditis, si viuere placeret, tanto pulchrior mors erit. Experti inuicè sumus ego ac fortuna. Ne tempus computaueritis. Difficilius est reperi.

perare felicitati qua te non putes diu vsurum. Civile bellum a Vitellio coepit, & ut de principatu certaremus armis, initium ille fuit: ne plusquam semel certemus, penes me exemplum erit. Hinc Othonem posteritas aestimet. Fruetur Vitellius fratre, coniuge, liberis: mihi non ultione neq; solatijs opus est. Alij diutius imperium tenuerunt, nemo tam fortiter reliquerit. An ego tantum Romana pubis, tot egregios exercitus sterni rursus, & reipub. eripi patiar? Eat hic mecum animus, tanquam perituri pro me fueritis. Sed este superstites, nec diu moremur, ego incolumitatem vestram, vos constantiam mea. Plura de extremis loqui, pars ignavia est. Principium destinationis mea documentum habete, quod a nemine queror. Nam incursare deos vel homines, eius est qui vivere velit.

ARGVMENTVM

ORATIO MUTIANI.

Imperabat oppresso Othone Vitellius. Eius imperium indignè ferebant nobilissimi homines, & ad alium transferri cupiebant: maxime verò Mutianus, magni vir nominis, impulit Vespasianum ad deturbandum Vitellium, & inuadendum dominatum. Eius consilij summa hac oratione est conclusa. Autor est ei ne tantam labem patiatur imperio Rom. inuri, ut illud ab homine indignissimo & impurissimo teneatur. Tota oratio consistit in causis suscipiendis, & in adiumentis rei perficienda. Causis suscipiendi effert: turpitudinem qua contaminatum esset imperium ab homine sceleratissimo: nobilitatem generis, splendorem, virtutem in Vespasiano, illustres eius liberos.

beros, imperium
nolium esse, sed et
ares vero perfici
in eum, robur legio

O Mnes qui
scipiunt, a
choatur, r

promptum effectus,
mul ipse qui suadet
ne consilio periculum
affuerit, cui summi

Vespasiane ad im
reip. quam tibi m
maru possum est
neris, a consuetudi

rit, post Vitellium
gusti acerrimam
simam Tiberij sen

dem aus Claudij
imperio donum e
ba imaginibus.

perdendamq; rem
videretur, etiam
tuta seruitus esse

tempus quo posse
dum est ad imper
Corbulo? Splen

fateor. Sed & N
anteibat. Satis
quis timetur. E
ri, sibi ipse Vitel
dys, nulla milit

diu resurum
ut de princi
ille fuit: n
e exemplum
met. Fructu
bi non ultio
us imperium
uerit. An ego
ios exercitu
ar? Eat hic
pro me sue
noremur, ego
ntiam mea
ia est. Pra
tum habete
are deos vel

eros, imperium Vitellij non tantum ignomi-
iosum esse, sed etiam illis periculosum. Facul-
ates verò perficiendi affert, studium multorum
eum, robur legionum firmissimum.

OMnes qui magnarum rerum cōsilia sus-
cipiunt, estimare debent an quod in-
choatur, reip. utile, ipsis gloriosum aut
promptum effectum, aut certè non arduum sit. Si-
nul ipse qui suadet considerandus est, adijciat-
ne consilio periculum suum. & si fortuna cœptis
affuerit, cui summum decus acquiratur. Ego te
Vespasiane ad imperium voco, tam salutare
reip. quàm tibi magnificum. Iuxta deos in tua
manu positum est. Nec speciem adulantis expa-
ueris, à contumelia quàm à laude propius fue-
rit, post Vitellium eligi. Non aduersus diui Au-
gusti acerrimam mentem, nec contra Caij qui-
dem aut Claudij vel Neronis fundatam longo
imperio domum exurgimus. Cessisti etiam Gal-
bae imaginibus. Torpere ultra & poluendam
perdendamq; remp. relinquere, sopor & ignavia
videretur, etiamsi tibi quàm inhonestus, tam
tuta seruitus esset. Abijt iam & transuectum est
tempus quo posses videri concupisse. Confugien-
dum est ad imperium. An excidit trucidatus
Corbulo? Splendidior origine quàm nos sumus,
fateor. Sed & Nero nobilitate nataliū Vitelliū
anteibat. Satis clarus est apud timentem quis-
quis timetur. Et posse ab exercitu principem fie-
ri, sibi ipse Vitellius documento est, nullis stipen-
dijs, nulla militari fama, Galba odio prouectus.

Ne

ius. Eius im-
i homines,
maximè verò
it Vespasia-
in uadendum
ac oratione
abem patia-
homine in-
Tota oratio
adiumentis
fert: turpi-
imperium ab-
ris, splen-
res eius li-
beros.

Ne Orthonem quidem ducis arte aut exercitus
vis, sed praepondera ipsius desperatione victum, iam
desiderabilem & magnum principem fecit.
Quum interim spargit legiones, exarmat co-
hortes, nonne quotidie bello semina ministrat.
Si quid ardoris ac ferociae miles habuit, popinis
& comessionibus & principis imitatione de-
teritur. Tibi è Iudaea & Syria & Aegypto no-
uem legiones integra, nulla acie exhausta, non
discordia corrupta: sed firmatus usus miles &
belli domitor externi. Classium, alarum, co-
hortium robora, & fidissimi reges, & tua an-
te omnes experientia, Nobis nihil ultra arro-
gabo quam ne post Valentem & Cecinnam nu-
meremur. Ne tamen Mucianum socium spreue-
ris, quia amulum non experiris. Me Vitellio
antepono, te mihi. Tua domui triumphale no-
men, duo iuvenes, capax iam imperij alter, &
primis militia annis apud Germanicos quoque
exercitus clarus. Absurdum fuerit, non cede-
re imperio ei cuius filium adoptaturus essem si
ipse imperarem. Caterum inter nos non idem
prosperarum aduersarumque rerum ordo erit.
Nam si vincimus, honorem quem dederis ha-
bebo, discrimen ac periculum ex quo patimur.
Imò, ut melius est, tu hos exercitus rege, mihi
bellum & praeliorum incerta trade. Acriore
hodie disciplina victi quam victores agunt.
Hos ira, odium, vitiorum cupiditas ad virtuta-
tem accendit, illi per fustidium & contuma-
ciam hebescunt. Aperies & recludet contecta
tribricum partium & tumescencia vulnera
bel-

bellum ipsum. N
tia, parsimonias
Vitellij torpore, in
rem in bello caus
qui deliberrant, d

EX

ORATIO C

AR

Aquilius Reg
delitate praeuer
sorum & Orphit
quum is crimen
fuerat, derulisse
dia. Et quum in ali
rant, animi aduer
ctus ab vxore &
frater Vipsanus.
condo iam quod
Montenus exar
mentissimè est i
ram exoggerans
nem. vexatione
funestam vocer
tiam obiciens.
tyrannidis id
da senatum imp

HÆC
nitat
missi
siones, qui per
luerint. Te se
diuisa inter cr
capax animi

*bellum ipsum. Nec mihi maior in tua vigilan-
tia, parsimonia, sapientia, fiducia est, quam in
Vitellij torpore, inscitia, sauitia. Sed & melio-
rem in bello causam quam in pace habemus. nã
qui deliberant, desciuerunt.*

EX XX. LIBRO.

ORATIO CVRTII MONTANI.

ARGVMENTVM.

Aquilius Regulus Neroni se ministrũ in cru-
delitate prabuerat, & per eum fuerat euerſa Craſ-
ſorum & Orphiti, clarorum hominum, domus,
quum is crimen illorum, cuius tamen particeps
fuerat, detulisset. Inde magna erat ei cõſata inui-
dia. Et quũ in alios qui eiusdem crudelitatis fue-
rant, animaduersum eſſet, hic quoque reus eſt fa-
ctus ab vxore & liberis Craſſi. sed pro eo dicebat
frater Vipsanus & Meſſala: & inuidiam depre-
cando iam quodammodo reſtinxerat. Ibi Curtius
Montanus exarſit, & in reum hac oratione vehе-
mentiffimẽ eſt inuectus, præſtitam tyranno ope-
ram exaggerans, crudelitatem, rapinas, libidi-
nem, vexationem innocentum, truculentiam &
funestam vocem ad incitandam tyranni ſauiti-
am obijciens. Pestes eſſe reipublicæ & ſemina
tyrannidis id genus homines: ad quæ extirpan-
da ſenatum impellit.

HÆC certè Nero non coegit nec dig-
nitatem aut iſtã lucem ſauitia rede-
miſti. Sanè toleremus iſtorum deſer-
tiones, qui perdere alios quàm periclitari ipſi ma-
luerint. Te ſecurum reliquerat exulpater. &
diuiſa inter creditores bona: nondum honorum
capax aſas: nih. l. quod ex te concupiſceret, Nero
inhib

nihil quod timeret. Libidine sanguinis & hiatu pramiorum, ignotum adhuc ingenium & nullis defensionibus expertum, eade nobili imbuisti, quum ex funere rei publicæ raptis consularibus spolijs, septuagies sesterno signatus, & sacerdotio fulgens, innoxios pueros, illustres senes, conspicuas foeminas eadem ruina prosterneres: quum segnitiam Neronis incusares, quoda per singulas domos seq̃, & delatores fatigaret: posse uniuersum senatum una voce subuerti. Retinete Patres conscripti, & reseruate hominē tam expediti cōsili, ut omnis atas instructa sit, & quomodo senes nostri Marcellum Crispum, iuvenes Regulum imitentur. Inuenit etiam amulos infelix nequitia. Quid se floreat vigeat quē? Et quem adhuc quaestorium offendere non audemus, pratoriū & cōsultarem visurī sumus? An Neronem extremum dominorum putatis? Idem crediderant qui Tiberio, qui Caio supersites fuerunt, quum interim instabilior & senior exortus est. Non timemus Vespasianum: ea principis atas, ea moderatio. Sed diutius durant exempla quā morēs. Elanguimus P. C. nec iam ille senatus sumus, qui occiso Nerone, delatores & ministros, more maiorum puniendos flagitabat. Optimus est post malum principem dies primus.

ORATIO VOCALE AD VOCATAM CONCIONEM.

NVnquā apud vos verba feci, aut pro vobis sollicitior, aut pro me securior. Nā mihi

exi-

exitum parari liber
mali hostium, tu
Vestri me pudet mi
praelium & acies par
ram, & ius hostium
no vestris se manib
rat, imperiumq̃, &
stentat. Adde nos,
que deseruit, etiam
quartes Romana leg
nulo co pellerentur
res suas, seq̃, cum co
terulerunt, neque
fide fama q̃. Tole
vispānumq̃, apud Ve
promissis demouent
rus & egregia castr
tum & commentu
Reueria nuper etia
ne à Vespasiano, si
tari manulis, ab
cepistis. Tot bellor
apud Vetera fuso
indignum id quid
trahendi artes, do
xilia exercitusq̃, co
Sunt alij Legati,
les, ne hoc prodigi
tur, vobis satellit
taliā inuasuros
mani Galliq̃, duc
Horret animus

Treuro agentur excubia? Signum belli Bata-
uus dabit? & Germanorum cateruas supplebi-
tis? quis deinde sceleris exitus? cum Romana
legiones contrà direxerint, transfuga è trans-
fugis, & proditores è proditoribus inter recès &
vetus sacramentum inuisi Deis errabitis? Te
Iupiter opt. max. quem per octingentos viginti
annos tot triumphis coluimus, te Quirine Ro-
mana parens urbis, precor venerorq;, ut si vo-
bis non fuit cordi, me duce hac castra incorrup-
ta & intemerata seruari, at certe pollui fœ-
dariq; à Tutore & Classico ne sinatis. Militibus
Romanis aut innocentiam detis, aut maturam
& sine noxa poenitentiam.

ORATIO LEGATI TENCTERORVM.

A R G V M E N T V M.

Deleto Romanorum exercitu à Germanis, &
depulso eorum iugo, initum est consiliū à Ger-
manis de Agrippinensi colonia, quæ in Roma-
norum imperio permanebat. Excindi eam pla-
cebat nonnullis: mitius agendum alij censue-
runt, satisq; habuerunt eam ad societatem
Germanorum reuocare. Ea remissa est ab ijs le-
gatio, cuius princeps hanc orationem in illius co-
loniæ concilio habuit. Gratulatus est illis liber-
tatem: mandata exposuit Germanorum de mœ-
nibus diruendis, Romanorum reliquijs tollen-
dis, & eorum bonis publicandis, vestigalibus ab-
rogandis, quæ pensitabant Romanis, de com-
mercij secum communicandis, de institutis
Germania restituendis.

Redisse vos in corpus nomenq; Germania,
communibus deis, sed præcipuo deorum
Martis

Martis grates agimus
tandem liberi inter-
tum flumina ac ter-
ram clausuram Ro-
manis nostris arcerem
est curia ad arma na-
bi custode & pretio
victisq; nostra in a-
mus à vobis, muros
detrahat. Etiam
nas, virtutis obliui-
mibus vestris truci-
& domini miscetur
dum cedant, ne q
segregare causam su-
que ripam celere
Quomodo lucem di-
in omnes terras for-
instituta cultumq;
vestigalibus quib-
rectos quam armis
& servitutis oblit-
tis, aut alijs imper-

ORATIO A

A R G

Respondet legati
cipiti senectia int-
norū. Itaque eoru-
la concedunt, al-
nunt securitatem

num belli Bata-
 terum supplebi-
 i? cum Romana
 transfuga è trans-
 bus inter reces?
 is errabit? Te
 tngentes viginti
 i, te Quirine Ro-
 derotq, ut si vo-
 castra incorrup-
 at certe pollui so-
 sinatis. Militum
 tis, aut matrem

NCTERORVM.

T V M.

tu à Germanis, &
 est consiliū à Ger-
 a, quæ in Roma-
 Excindi eam pla-
 andum alij censue-
 um ad societatem
 missa est ab ijs le-
 nem in illius cor-
 us est illis liber-
 anorum de mor-
 reliquis tollen-
 s, vestigalibus ab-
 manis, de com-
 s, de institutis

menq, Germania,
 precipuo deorum
 Marti

Marti grates agimus. Vobisq, gratulamur quèd
 andem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc
 liem flumina ac terras & calum quodammodo
 psu clauseraut Romani, ut colloquia congres-
 susq, nostros arcerent, vel, quod contumeliosius
 est, viris ad arma natis, inermes ac propè nudi
 sub custode & pretio coiremus. Sed ut amicitia
 societasq, nostra in aeternum rata sint postula-
 mus à vobis, muros colonie, munimenta seruitij
 detrahatis. Etiam fera animalia si clausa te-
 neas, virtutis obliuiscuntur. Romanos omnes in
 sinibus vestris trucidetis. Haud facile libertas
 & domini miscetur. Bona intersectorum in me-
 dium cedant, ne quis oculere quicquam aut
 segregare causam super possit. Licet nobis vobis
 quæ ripam colere, ut olim maioribus nostris.
 Quomodo lucem diemq, omnibus hominibus, i-
 ta omnes terras fortibus viris natura aperuit.
 Instituta cultumq, patrium resumite, abruptis
 vestigalibus quibus Romani plus aduersus sub-
 iectos quàm armis valent. Sincerus & intger,
 & seruitutis oblitus populus, aut ex æquo age-
 tis, aut alijs imperitabit.

ORATIO AGRIPPINENSIVM.

ARGVMENTVM

Respōdet legatis Germanorū Agrippinēses, an-
 cipiti sentētia inter metū Germanorū & Roma-
 norū. Itaque eorum quæ illi edixerant, nonnul-
 la concedunt, alia excusant. In muris oppo-
 nunt securitatem: in Romanorum castris
 facien-

faciendis, coniunctionem & vetustatem, & in consanguinitatis. De vestigalibus, commercijs & institutis legatis, quæ proposuerant, assentionatur.

QUÆ prima libertatis facultas data est auidius quàm cautius sumpsimus, vobis ceterisq; Germanis consanguineis nostris iungeremur. Muros ciuitatis congregantibus se tum maximè Romanorum exercitibus, augere nobis quàm diruere tutius est. Si qui ex Italia aut prouincijs alienigenæ in finibus nostris fuerant, eos bellum absumpsit, vel in suas quisque sedes refugere. Deductis olim & nobiscum per connubium sociatis, quicq; mox prouenire, hac patria est. Nec vos adeo iniquos existimamus, ut interfici à nobis parentes, fratres, liberos nostros, velitis. Vestigal & onera commerciorum resolvimus. Sint transitus incustoditi, sed diuturni & inermes, donec noua & recentia iura in vetustatem & consuetudinem vertantur. Arbitrum habebimus Ciuilem & Velledam, apud quos pacta sancientur.

EX LIBRO XX.
ORATIO CERIALIS.
ARGUMENTVM

Bellum gerebat aduersus Germanos exercitus Romanus nomine & auspicijs Vespasiani Cafaris. Huius belli summa penes Petilum Cerialem erat. Desciuerant autem ab imperatore legiones aliquot ex Gallis conscriptæ, sequæ ad hostes cōtulerant, quorum erant duces Ciuilis Classicus & Tutor. Re bene à Ceriali gesta, quamuis debellatum

lum nondum erat, hostibus, in perfidiam reuertur plerique vigetis qui ab hostibus ruita deinde sunt legiti terror inuasera, sed grauius putauit opinitatem. Verum res ad fidem in Cafar colendam Belli cauli necessarias, summa & clementiam impemonefecit, vt patre salute sibi esse intenti & tutela Roman

NEq; ego vnus & populi Romanifirmaui. Serimū valens, bon sed vocibus seditione pauca disserere quovobis audisse quamfrā ceterorumq; Romanatoresq; Romanus vestris innocabat, exterrū fatigabāt, cijs pariter atque rant. Quod praelys que, quantis exer quo re euentu Ge satis clarum. Ne taliā tueremur regno Galliarum uili Baranisque

ATIONE
vetustatem, & in
bus, commercijs
uerant, affectione

facultas data est,
us sumptus, ut
nis consanguine
itatis congregan
rum exercitibus,
tius est. Si qui ex
na in finibus no
mpsit, vel in sua
tis olim & nobis
quid, mox proue
aded iniquos exi
narentes, fratres,
el & onera com
ansitus incusto
donec noua & re
consuetudinem
imus Civilem &
cientur.

XX.

ALIS.

VM

manos exercitus
Vespasiani Cala
tilum Cerialem
eratore legiones
que ad hostes co
Cinilis Classicis
quamuis debel
larum

tum nondum erat, sed male tamen agebatur cū
ostibus, in perfidos & desertores vt animadu-
eretur plerique virgebant. Lenius tamen Treui-
os qui ab hostibus fuerant, accepit Cerialis. Ac-
tita deinde sunt legiones illæ. Eas magnus sup-
plicij terror inuaserat, sed nihil in eas statuendū
sibi grauius putauit Cerialis, deditque facti im-
unitatem. Verū hac oratione cohortatus est
as ad fidem in Cæsarem constantius in posterū
colendam Belli causas repetijt: ostendit iustas,
necessarias, summa æquitate nixas. Æquitatem
& clementiam imperij inculcauit. Officij com-
monefecit, vt parerent imperio Romano quod
salutare sibi esse intelligerent: quippe in fide es-
sent & tutela Romanorum.

Neq; ego vnquam facundiam exercui,
& populi Romani virtutem armis af-
firmaui. Sed quia apud vos verba plu-
rimū valent, bonaq; ac mala non sua natura,
sed vocibus seditiosorum æstimantur, statui
paucā disserere quæ, profligato bello, vtilius sit
vobis audisse quā nobis dixisse. Terram ve-
strā cæterorumq; Gallorū ingressi sunt duces im-
peratoresq; Romani, nulla cupidine, sed maiori-
bus vestris inuocantibus quos discordia vsq; ad
exitū fatigabāt, & acciti auxilio Germani so-
cijs pariter atque hostibus seruitutem imposue-
rant. Quod prælijs aduersus Cymbros Teutonof-
que, quantis exercituum nostrorum laboribus,
quo ve euentu Germanica bella tractauerimus,
satis clarum. Nec ideo Rhenum insedimus vt I-
taliā tueremur, sed ne quis alius Ariouistus
regno Galliarum potiretur. An vos cariore Ci-
uili Batavisq; & Transrhenanis gētibus cre-
ditis

ditis quàm maioribus eorum patres auiq; vestri fuerunt? Eadem semper causa Germanis transcendendi in Gallias, libido atq; auaritia, & mutanda sedis amor, ut relictis paludibus & solitudinibus suis, fecundissimum hoc solum vosq; ipsos possiderent. Ceterum libertas & speciosa nomina prætexitur. Nec quisquam alienum seruitium & dominationem sibi concupit, ut non eadem ista vocabula usurparet. Regna bellaq; per Gallia semper fuere, donec in nostrum ius concederetur. Nos quanquam totiens lacerati, iure victoria id solum vobis addidimus quo pacem tueremur. Nam neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi queunt. Cetera in communi sita sunt. Ipsi plerunque legionibus nostris praesidentis. Ipsi has aliasque provincias regitis: nihil separatim clausumve. Et laudatorum principum usus ex aquo, quamuis procul agentibus. Sani proximis ingruunt. Quomodo sterilitatem aut nimios imbres & cetera natura mala, ita luxum vel auaritiam dominantium tolerate. Vicia erunt donec homines. Sed neq; hac continua, & meliorum interuentu pensentur: nisi forte Tutore & Classico regnantibus, moderatius imperium speratis, aut minoribus quàm nunc tributis parabuntur exercitus quibus Germani Britannique arceantur. Nam pulsus (quod aij prohibeant) Romanis, quid aliud quàm bella omnium inter se gentium existens? Ostringentorum annorum fortuna disciplinaq; compages

hac

hac conluit, quae
num non potest. Se
penes quos aurum
causa. Proinde pa
ritoresque eodem
lue. Moneant vos
ta, ne contumacia
quum cum securi

Ciuiilis per fug
aduersus Romano
num vario euentu
ribus acceptis cla
tritis Bataurorum
dux, flectendos si
undam, moneat
Tentauit, & rem
uos vt colloqui
esset ventum, li
uiliis, cuius tam
intercidit. Hic p
ex parte, repeti
suscepti, vt om
se suspiciones.

S lapud V
facto m
batur. C
ab illo capta,
vetus mihi o

patres autē, re-
causa Germani
do atq; auaritia,
relictis paludibus
ssimum hoc solum
libertas & sp-
ec quisquam aliu-
nem sibi concupi-
abula usurpari.
er suere, donec
os quamquam to-
solum vobis al-
. Nam nequa
que arma sine sit-
e tributis haberi
sita sunt. Ipsi pla-
sidaeia. Ipsi ha-
nihil separatim
m principum v-
agentibus. Sani
sterilitatem au-
ara mala, ita lu-
tium tolerate. Vi-
eg, hac continua,
tur: nisi foret
us, moderatius
ibus quam nunc
quibus Germa-
Nam pulsas quod
aliquid quam bel-
sistent? Ostingen-
olinaq; compages
hec

hac coaluit, quæ conuelli sine exitio conuellen-
rium non potest. Sed vobis maximum discriminē,
penes quos aurum & opes, præcipua bellorum
causa. Proinde pacem & urbem quam victi
victoresq; eodem iure obtinemus, amate, co-
lite. Moneant vos utriusq; fortuna documen-
ta, ne contumaciam cum pernicie quam obse-
quium cum securitate malitis.

EX XXI. LIBRO.
ORATIO CIVILIS SED
mutilata.
ARGUMENTVM

Ciuis per fuga à Romanis ducem se Batavis
aduersus Romanos præbuerat. Bellum diutur-
num vario euentu gesserat, tamen multo plu-
ribus acceptis cladibus quam illatis. Itaque at-
tritis Batavorum viribus, Cerialis Romanus
dux, flectendos sibi potius ad deditionem sube-
undam monendo quam diutius virgendo, duxit.
Tentauit, & rem cōfecit. Conuenit inter Bata-
uos ut colloquio dies diceretur. Ad quod quum
esset ventum, habuit hanc pro se orationem Ci-
uilis, cuius tamen bona pars iniuria temporum
intercidit. Hic purgandi sui causa aliqua saltem
ex parte, repetit altius causas belli à se primum
suscepti, ut omnes turpis prodicionis auertat à
se suspiciones.

STapud Vitellij legatum defenderet, neque
facto meo venia neque distis fides debe-
batur. Cuncta inter nos inimica, hostilia
ab illo cepta, à me aucta erat. Erga Vespasianū
vetus mihi obseruantia, & quū priuatus esset,
ami-

amici vocabamur. Hoc primo Antonio notum, cuius epistolis ad bellum accitus sum ne Germanica legiones & Gallica iuventus Alpes transcenderent. Quæ Antonius absens, Flaccus præsens monebat, arma in Germania poni, quæ Mutianus in Syria, Aponius in Mæsia, Fabianus in Pannonia.

EX VITA AGRICOLAE
A Corn. Tacito prodita.

ORATIO GALGACI.
ARGVMENTVM.

Intulit Bellum Britannis Iulius Agricola, nomine Romani imperatoris. Illi laceßiti ad restringendum belli incendiū magnis animis concurrerunt, ducem quæ habuerunt nomine Galgacum. Is contractis copijs, cum hoste confingendū censuit: sed prius animos multitudinis oratione esse firmandos. Itaque conuocatam suorum concionem hortatus est vt strenuè bellum compererent. Eius tota oratio in ea posita est vt eos & posse & debere hostem propulsare ostendat: defensionem & facilem esse & necessariam. Idcirco belli aequitatem & necessitatem docet. Inuehitur in hostium auiditatem. Sua nisi flagitiosè deferi ab ipsis non posse probat. A seruitute voluntaria subeunda deterret, idq; à Dominorum superbia & innata genti illi libertate. Comparatione & exemplis multo infirmorum quorundam, probat libertatem eos posse à seruitute & iugo hostium defendere. Romanorum vires extenuat & contemnit. Auita fortitudine proposita, eos dimittit,

Quo-

Voluit cauere
stram, in
est, hodiernu
frum, mutum liber
Num & universi ser
clara terra, ac ne m
ante nobis classe Ro
ma qua fortibus bot
tutissima sunt. Pri
Romanos varia for
suisidum in nostris
nobilitati totius B
tribus sit, nec ser
culos quoq; a com
tu habebamus. No
tremos, recessus
dem defendit. Nū
atq; omne ignotum
um ultra gens, ni
feriores Romani, q
obsequium & mo
bis postquam cun
ra, & mare serua
nari, si pauper, an
occidens satiauer
piam parti affectu
dare, rapere fals
bi solitudinem f
cuiq; ac propinc
voluit: hi per di
tur. Contiges
effugiant, nomi

oc primo Antonio notum
lum accitus sum ne G
Gallica iuuentus Alpe
Antonius absens, Flaccu
in Germania moni, qu
ponius in Mæsia, Fabi

AGRICOLAE
cito prodita.

GALGACI
MENTVM.

annis Julius Agricola, no
oris. Illi lacesit ad re
ndiū magnis animis con
buerunt nomine Galga
cum hoste confingendi
s multitudinis oratione
onuocatam suorum compe
tenuē bellum compescē
ea posita est ut eos & pos
pullare ostendat: defen
& necessariam. Idcirco
ilitatem docet. Inuehitur
sua nisi flagitiosē deferri
. A seruitute voluntaria
à Dominorum superbia
rtate. Comparatione de
rum quorundam, pro
à seruitute & iugo ho
orum vires extenuat &
dine propolita, eos di

Quo.

Noties causas belli, & necessitatem no
firam, intueor magnus mihi animus
est, hodiernum diem, consensumque ve
rum, initium libertatis totius Britannæ fore.
lam & uniuerſi seruitutis expertes, & nulla
lra terra, ac ne mare quidem securum, immi
ente nobis classe Romana. Ita pralium atq; ar
ra qua fortibus honesta, eadem etiam ignavis
uissima sunt. Priores pugna quibus aduersus
romanos varia fortuna certatum est, spem ac
ubsidium in nostris manibus habebant: quia
nobilissimi totius Britannia, eoq; in ipsis pene
ralibus siti, nec seruiantium littora aspicientes,
oculos quoq; à contactu dominationis inuiola
tos habebamus. Nos terrarum ac libertatis ex
tremos, recessus ipse ac sinus fama in hunc
diem defendit. Nūc terminus Britannia patet,
atq; omne ignotum pro magnifico est. Sed nulla
iam ultra gens, nihil nisi fluctus & saxa. Et in
feriores Romani, quorum superbiam frustra per
obsequium & modestiam effugeris, raptores or
bis postquam cuncta vastantibus defuere ter
ra, & mare scrutantur. Si locuples hostis est, a
uari, si pauper, ambitiosi, quos non oriens non
occidens satiauerit. Soli omnium oues atq; ino
piam pari affectu concupiscunt, auferre, truci
dare, rapere falsis nominibus imperium, atq; v
bi solitudinem faciunt, pacem appellant. Liberos
cuiq; ac propinquos suos natura charissimos esse
voluit: hi per delectus alibi seruituri auferunt
tur. Coniuges sororesq; etsi hostilem libidinem
effugiant, nomine amicorum atq; hospitum pol
licentur.

Ad 5

luuntur. Bona fortunaſque in tributum egerunt in annonam frumentum: corpora ipſa ac manus ac ſiluis ac paludibus emuniendis verbera inter ac contumelias conterunt. Nata ſeruituti mancipia ſemel veneunt, atq; vtrò à dominis aluntur. Britannia ſeruitutem ſuam quotidie emit, quotidie paſcit. Ac ſicut in familia recentiſſimus quiſque ſeruorum & conſeruis ludibrio eſt, ſic in hoc orbis terrarum veterere famulatu, noui nos & viles in excidium petimur. Neque enim arua nobis aut metalla, aut portus ſunt, quibus exercendis reſeruemur. Virtus porro ac ferocia ſubiectorum ingrata imperantibus. Et longinquitas ac ſecretum ipſum, quò tutius, eò ſuſpectius. Ita ſublata ſpe venia, tandem ſumite animum, tam quibus ſalvus quàm quibus gloria chariſſima eſt. Brigantes, ſcæmina duce, excurrere coloniam, expugnare caſtra, ac niſi felicitas in ſocordiam vertiſſet, exuere iugum potuere: nos integri & indomiti, & libertatem non in præſentia laturi, primo ſtatim congreſſu vnde oſtendamus quos ſibi Caledonia viros ſepoſuerit. An eandem Romanis in bello virtutem quam in pace laſciuiam adeſſe creditis? Noſtris illi diſceſſionibus ac diſcordijs clari, vitia hoſtiũ in gloriam exercitus ſui vertunt: quem contractum ex diuerſiſſimis gentibus vt ſecunda res tenent, ita aduerſa diſſoluēt: niſi ſe Gallos & Germanos, & (pudet dictu) Britannorum pleroſq; dominationi aliena ſanguinem commodantes, diutius tamen hoſtes quàm ſervos, fide & affectu teneri putatis. Metus &

ter-

terror eſt, infirma
remoueri qui tim
Omnia victoria in
Nulla Romanos con
tuſ fugam exprobr
patria, aut alia ej
trepidus ignorant
re & ſiluis ign
tes, clauſos quo
bis tradiderunt. N
auri fulgor atq; au
ruberat. In ipſa
ſtras manus. A
ſam: recordabunt
deſerent illos cate
Vſp̃ij reliquerunt
dinus, vacua caſt
parentes & inini
& diſcordantia.
buta & metalla
quas in æternum
hoc campo eſt. P
res veſtros & po

ORAT

A R

Vt ſuos coho
Galgicus, ſic lu
copiarum, me
ripere ſuis coho
te hoc tantum
commotum &
nunc idem red

n tributum ege-
re: corpora ipsa nu-
muniendis ver-
runt. Nata ser-
atq; Ulrò à do-
eruitutem suam
Ac sicut in sa-
uorum & con-
is terrarum ve-
iles in excidium
bis aut metalla,
dis referemur.
torum ingrata
ac secretum ip-
tra sublata spe
tam quibus sa-
na est. Brigam-
iam, expugnare
diam vertisset,
egri & indomi-
a laturi, primo
us quos sibi Ca-
andem Romanis
lasciuia adese-
us ac discordijs
ercitus sui ver-
rissimis genti-
duersa dissoluet:
uadet dictu) Bri-
aliene sangui-
men hostes quã
tis. Metus &
ter-

terror est, infirma vincula charitatis. Qua ubi
remoueris qui timere desierint, odisse incipient.
Omnia victoria incitamenta pro nobis sunt.
Nulla Romanos coniuges accendunt, nulli parē-
tes fugam exprobraturi sunt: aut nulla plerisq;
patria, aut alia est. Paucos numero circum-
trepidus ignorantia, calum ipsum ac ma-
re & siluas ignota omnia circumspēctan-
tes, clausos quodammodo ac viētos alij no-
bis tradiderunt. Ne terreat vanus aspectus, &
auri fulgor atq; argenti, quod neque tegit neque
vulnerat. In ipsa hostium acie inueniemus no-
stras manus. Agnoscent Britanni suam cau-
sam: recordabuntur Galli priorem libertatem:
deserent illos ceteri Germani, tanquam nuper
Vspij reliquerunt. Nec quicquam ultra formi-
dinis, vacua castella, senum colonia, inter malē
parentes & iniuste imperantes agra municipia
& discordantia. Hic dux, hic exencirus: bi tri-
buta & metalla & cetera seruientium poena,
quas in aeternum proferre, aut statim vltesci, in
hoc campo est. Proinde ituri in aciem, & maio-
res vestros & posteros cogitate.

ORATIO AGRICOLÆ.

ARGVMENTVM

Vt suos cohortatione ad pugnam incenderat
Galgacus, sic Iulius Agricola, dux Romanorum
copiarum, metum & cunctationem omnem e-
ripere suis cohortando conatur. De belli equita-
te hoc tantum dicit, fuisse aliquot antè annis
commotum & gestum ab iisdem illis milicibus;
nunc idem redintegratum geri. Iubet igitur

eos parem animorum præsentiam concipere quã superioribus prælijs aduersus eoldem hostes attulerint. Admonet pristina gloriã, quã sit illustranda virtute, non obruenda ignauiã. Reliqua est oratio in despiciendis hostibus, quorum infirmas vires ostendit: unde exacuendorum animorum facultatem sumit.

Octauus annus est, commilitones, ex quo virtute, & auspicijs imperij Romani, fide atq; opera vestra Britanniam vicistis, tot expeditionibus, tot prælijs seu fortitudine aduersus hostes, seu patientia ac labore pendẽ aduersus ipsam naturam opus fuit: neq; me militum, neq; vos ducis pœnituit. Ergo egressi, ego veterum legatorum, vos priorum exercituum terminos, finem Britannia non fama nec rumore, sed castris & armis tenemus inuenta Britannia & subacta. Equidem in agmine quum vos paludes montesve, & flumina fatigarent, fortissimi cuiusq; vocem audiebam, Quanto dabitur hostis? Quando acies? Veniant è latebris suis extrusi. Et vota virtusq; in aperto, omniaq; prona victoribus, atq; eadem victis aduersa. Nam vt superasse tantum itineris, siluas euasisse, transisse æstuariã, pulchrum ac decorum in frontem, ita fugientibus periculosissima quã hodie prosperrima sunt. Neq; enim nobis aut locorum eadem notitia aut commeatum eadem abundantia: sed manus & arma, & in his omnia. Quod ad me attinet, iam pridem mihi decretum est, neq; exercitus, neq; ducis terga tuta esse. Proinde & honesta mors turpi vita potior,

& incolumitas ac
gloriarum fuerit, in
ne cecidisse. Si noua
fuit, aliorum ex
taret: nunc vestra
lis interrogate. Li
legionem furto nob
fuit: y caterorum E
eog, tamdiu super
que penetrantibus
robore, pauida &
luntur: sic acerr
cecidit: reliqui
meruentium. Qu
resisterunt, sed de
tremo metu corpo
quibus pulchram
deretis. Transigi
te quinquaginta
bate reipublica
potuisse aut mori

Hanc sequente
prætermissam

ORATIO

E

A

Improvisi h
ditione astuan
Qua occasione

am concipere quā
eoldem hostes at-
pria, quā sit illu-
ignavia. Reliqua
ibus, quorum in-
acuendotum ani-

militiones, ex qu
perij Romani, si-
Britanniam vici-
lysi seu fortitudi-
a ac labore penē
fuit: neq; me mi-
Ergo egressi, ego
rum exercituum
ama nec rumo-
Inuenta Britā-
mine quum vos
fatigarent, for-
Quanto dabi-
unt ē latebris suis
perto, omniaq; uē
victis aduersa.
ris, siluas euasisse
a ac decorum in-
ssissima qua ho-
nobis aut loco-
ntuum eadem a-
a, & in his om-
idem mihi de-
lucis terga tuta
rpi vita potior,

& incolumitas ac decus eodē loco sita sunt. Nec
inglorium fuerit, in ipso terrarum ac natura fi-
ne cecidisse. Si noua gentes atq; ignota acies con-
stitisset, aliorum exercituum exemplis vos hor-
tarer: nunc uestra decora recensete, uestros ocu-
los interrogate. Ii sunt quos proximo anno vnā
legionem furto noctis aggressos, clamore debella-
stis: ij ceterorum Britannorum fugacissimi, id-
eoq; tam diu superstites. Quomodo siluas saltus-
que penetrantibus fortissimum quodq; animal
robore, pauida & inertia ipso agminis sono pel-
luntur: sic acerrimi Britannorum iam pridem
ceciderunt, reliquus est numerus ignauorum &
metuentium. Quos quod tandem inuenistis, non
restiterunt, sed deprehensi sunt nouissimi, & ex-
tremo metu corpora defixere in his vestigijs, in
quibus pulchram & spectabilem victoriam e-
deretis. Transigite cum expeditionibus, imponi-
te quinquaginta annis magnum diem. Appro-
bate reipublica nunquam exercitui imputari
potuisse aut moras belli aut causas rebellandi.

Hanc sequentem orationem inter superiores
prætermisam, addendam hic censuimus.

ORATIO CLEMENTIS CEN- turionis.

EX LIBRO I.

ARGVMENTVM

Improuiso lunæ defectu, sæuientis antea & se-
ditione astuantis exercitus animi sunt territi.
Qua occasione Drusus sibi utendum ad restin-
guen-

guendam seditionem ratus, summisit aliquot sanioris mentis milites, in his Clementem centurionem ad commonendos, iniecit de industria sermonibus, milites. Hic passim quum in cœtus aliquos incidisset, conciunculam hanc habebat, qua in furorem tumultuantium militum inuehebatur.

Quoniam, si filium imperatoris obsidebimus? quis certaminum finis? Percennione & Vibuleno sacramentum dicturi sumus? Percennius & Vibulenus stipendia militibus, agros emeritis largientur? Denique pro Neronebus & Drusis imperium populi Rom. capeissent? quin potius ut nouissimi in culpam, ita primi ad penitentiam sumus. Turba sunt qua in cōmune expostulantur, priuatam gratiam statim mereare, statim recipias.

EX IVLII CAPITOLINI

Albino.

ORATIO CLODII ALBINI.

ARGUMENTVM.

Clodius Albinus præerat Romanis legionibus in Britannia, imperante Romæ Commodo. De huius Commodi morte quum falsus nuntius ad exercitum venisset, essetque ab eo Albinus cæsar appellatus, sed aduersarios haberet potentes, hanc habuit concionem apud exercitum: qua rem integram & Reip. gubernacula senatui referuari ac permitti ostendit oportere: siue quia ita ipse sentiret, siue (quod est vero similis) quia sibi eam commendationem & suffragationem futuram sperabat ad imperium potiundum.

Si se

Senatus Imperium, non consisteret, non rones, neque ad nissent: in imperio Ceioniorum, Albinus quibus patres uel dierant multa de Romano imperio natus subegit, & pulsi senatus deatus: & subegisse Romano exercitu diffet. Britannia nondum tamen quanto melior usque ad Nero uoluit, qui sortidamare non dicta sunt qui imperium tunc ego cæsarem nuntuli, nolo: dixit Senatus imperium nos consules facit & patres uel

EX AELII

OR.

Romani A

missit aliquot sa-
lementem centu-
rariis de industria
quum in cœtus
am hanc habebat,
militum inue-

ris obsidebimus?
Per centurionem &
dicturi sumus?
endia militibus,
pro Neroni-
Rom. capebant?
am, ita primi
sunt quam in cō-
gratiam statim

COLINI

ALBINI

M.

manis legioni-
na Commodus.
in falsus nuntius
eo Albinus ex-
aberet potentes,
exercitum: qua rem
enatui referuari
ue quia ita ipse
us) quia sibi eam
ionem futuram
d.

Si se-

Si senatus P. C. suum illud vetus haberet
imperium, nec in vnius potestate res tanta
consisteret, non ad Vitellios, neque ad Ne-
rones, neque ad Domitianos publica fata ve-
nissent: in imperio consulari nostra illa gentes
Ceioniorum, Albinorum, Posthumiorum: de
quibus patres vestri (qui & ipsi ab auis suis au-
dierant) multa didicerunt. Et cerè Africam
Romano imperio senatus adiunxit: Galliam se-
natus subegit, & Hispanias: orientalibus po-
pulis senatus dedit leges. Parthos tentauit sena-
tus: & subegisset, nisi tam auarum principem
Romano exercitui fortuna Reipublicæ tunc de-
disset. Britannias Cæsar subegit, cerè senator,
nondum tamen dictator. Hic ipse Commodus
quanto melior fuisset si timuisset senatum? Et
vsque ad Neronem quidem senatus autoritas
valuit, qui sordidum & impurum principem
damnare non timuit, quum sententia in eum
dicta sunt qui vita necisq; potestatem atque
imperium tunc tenebat. Quare commilitones,
ego cæsareum nomen quod mihi Commodus de-
tulit, nolo: dij faxint ut ne alij quidem velint.
Senatus imperet, provincias diuidat: senatus
nos consules faciat. Et quid dico senatus? Vos i-
psi & patres vestri, eritis enim ipsi senatores.

EX AELII LAMPRIDIJ DIA-
dumeno.

ORATIO MACRINI.

ARGVMENTVM.

Romani Antoninorum nomen venerabantur
& in-

& inuiti in alterius verba ab hoc nomine alieni iurabant. Quum igitur Bassiani Antonini mors esset allata, qui hoc nomine erat populo charissimus, & penes quem antea summa rerum fuerat, summum dolorem ex ea cepit multitudo. Macrinus id temporis imperator, qui ex eo genere & nomine non esset, & tamen filio imperium tradere cuperet, concionem statim habuit: ad eam filium produxit: quem ut ei commendaret, Antoninum eum nuncupauit, cui iam tum imperium illis modò libentibus desponderet, quod sperare propagatione augusti illius nominis chariorem eum illis futurum. Addit de amplissimo donatio, quod se repraesentare, & idem in posterum prodere velle dicit.

Videtis commilitones, & me atatis pro-
uecti, & Diadumenum puerum: quem
diu principem, si dii faueant, habebitis.
Intelligo praterea desiderium ingens Antonini
nominis apud vos manere: quare quoniam mihi
per conditionem fragilitatis humanae non mul-
tum superesse videtur ad vitam, hunc puerum
Antoninum vobis autoribus nuncupo, diu vobis
Antoninum repraesentaturum. Habete igitur
commilitones, pro imperio aureos ternos, pro
Antonini nomine aureos quinos, & solitas pro-
motiones, sed geminatas: dii faciant ut hac sa-
pius fiant. Dabimus autem per cuncta quin-
quennia id quod hodie deputauimus.

ORATIO DIADUMENI.

ARGUMENTVM

Excipit patris orationem Diadumenus per ad-
optionem Antoninus dictus. Gratias agit mili-
tibus.

tibus & patribus & C
nec promissis patris
stendit.

Gratias ago
imperio don-
gnos & me
imperatores Roma
mitteretis tempub
rabit ne desit imper
desim nomini Ant
me Marci, me Ver
tius facere per diffici
imperi, causa nomi
tantumdem promi
dus Macrinus pa
caris.

EX AELII

ORATIO

A R C

Alexander Seu-
minis Heliohabi-
a senatu & populo
eum quum verbis
Romani concessis
nerando nomine
conuenisset, g
quae quidem lice
interpellata sit,
est, quum à prop
git collatorum

tibus & patribus & suo nomine: seque nec officio
nec promissis patris & largitioni defuturum o-
stendit.

Gratias ago vobis cōmilitones quòd me
imperio donastis & nomine, siquidē di-
gnos & me patrem meum duxistis quos
imperatores Romanos diceretis, & quibus com-
mitteretis rempub. Et pater meus quidem cu-
rabit ne desit imperio: ego autem elaborabo ne
desim nomini Antoninorum. Scio enim me Pij,
me Marci, me Veri suscepisse nomen, quibus sa-
tis facere perdifficile est. Interim tamen causa
imperij, causa nominis, id omne quod pater, &
tantumdem promitto, honoribus (ut veneran-
dus Macrinus pater presens promissit) dupli-
catis.

EX AELII LAMPRIDII A-
lex. Seuer.

ORATIO ALEXANDRI SE-
ueri.

ARGVMENTVM.

Alexander Seuerus in locum spurcissimi ho-
minis Heliogabali (cuius etiā effugerat insidias)
à senatu & populo Romano fuit subrogatus. In
eum quum verbis amplissimis summos honores
Romani congestissent, & Antonini praterca ve-
nerando nomine ornassent, & senatus frequens
conuenisset, gratias senatui egit hac oratione:
quæ quidem licet faustis acclamationibus sapius
interpellata sit, tamen oratio perpetuæ habenda
est, quum à proposito non discedat. Hic gratias a-
git collatorum honorum, quorum, ut grauissimi
illius

illius nominis accepti, indignum se confitetur. Nomen enim illud amplissimæ dignitatis in se minimè quadrare, nec à se sustineri posse. Tamen daturum operam ne ea spes eos fallat, Appellationem vero Magni, quam illi senatus obtrudebat, constanter repudiat.

Gratias vobis P. C. non nunc primum, sed & de Casareo nomine, & de Vita seruata, & augusti nomine addito, & de pontificatu maximo, & de tribunitia potestate, & proconsulari imperio: quæ omnia nouo exemplo vno die in me contulistis. Ne quæso P. C. ne me ad hanc certaminis necessitatem vocetis, ut ego cogar tanto nomini satisfacere, quàm etiam hoc ipsum nomen, licet peregrinum, tamè grauare videatur. Hac enim nomina insignia onerosa sunt. Quis enim Ciceronem diceret mutum? quis indoctum Varronem? quis impium Metellum? Et (ut hoc dii auertant) quis non æquitatem nomina ferat digerentem in clarissimam spem dignitatum? Antoninorum nomen (vel iam numen potius) quale fuerit meminit vestra clementia. si pietatem, quid Pio sanctius? si doctrinam, quid Marco prudentius? si innocentiam, quid Vero simplici: si fortitudinem, quid Bassiano fortius? Nam nunc Comodi meminisse nolo, qui hoc ipso deterior fuit quod cum illis moribus Antonini nomen obtinuit. Diadumenus autem nec tempus habuit, nec atatem, & arte patris hoc nomen incurrit. Nuper cerè P. C. meministis, quum ille omnium non solum bipedum, sed etiam quadrupedum

spur-

purissimus, Ant
rurpitudine atq
& Commodos un
fuerint cū per, pop
vox esset, hunc nō
pestem tantum vi
idcirco timeo istu
accipere, quod ver
nominis pudeat: si
milia nomen assu
credo. Si enim An
& Traiani, possu
ani: Video P. C.
addendum. Aug
& in eius omnes
iure hereditario
gusti dicti sunt.
& item Verum
modo autem ha
dumeno, affectu
Aurelio. Intell
hui, & id accep
agens & habent
in imperium de
deretur, & bon
tur. Facilius fu
acciperem: al
rem, vel cons
vero nomen co
gnum fecit qu
sa, Pompei

um se conficitur,
z dignitatis in se
neri posse. Tameo
fallat. Appellati-
matus obtrudebat,

nunc primum,
nine, & de vita
nomine addito, &
tribunitia pote-
que omnia nono-
tis. Ne queso P.
necessitatem vo-
satis facere, qui
eregrinum, tamē
nomina insignia
nem diceret mu-
m? quis impium
ant) quis non a-
entem in clarissi-
oninorum nomen
esuerit meminit
n, quid Pio san-
cop prudentius? si
ius: si fortitudi-
am nunc Com-
pso deterior fuit
ini nomen obti-
c tempus habuit,
nomen incurrit.
num ille omnium
m quadrupellum
spu-

purcissimus, Antonini nomen præferret, & in
turpitudine atque luxuria Neronēs, Vitellios,
& Commodos vinceret, qui gemitus omnium
fuerint eū per, populi & honestorū coronas una
vox esset, hunc nō ritē Antoninū dici, & per hāc
pestem tantum violari nomen. Neque ego P. C.
idcirco timeo istud venerabile omnibus nomen
accipere, quod verear ne in hac vita, aut quod
nominis pudeat: sed primum displicet aliena fa-
milie nomen assumere, deinde quod grauari me
credo. Si enim Antonini nomen accipio, possum
& Traiani, possum & Titi, possum & Vespasi-
ani: Video P. C. quid vos moueat ad hoc nobis
addendum. Augustus primus est autor imperij,
& in eius omnes velut quadam adoptione aut
iure hereditario succedimus. Antonini ipsi Au-
gusti dicti sunt. Antoninus idem Pius Marcum
& item Verum iure adoptionis vocauit: Com-
modo autem hereditarium fuit, susceptum Dia-
dumeno, affectatum in Bassiano, ridiculum in
Aurelio. Intelligo P. C. me obtinuisse quod vo-
lui, & id acceptum refero, plurimas gratias &
agens & habens, enisurus ut et hoc nomen quod
in imperium detulimus, tale sit ut ab alijs desi-
deretur, & bonis vestra pietatis iudicijs offerat-
ur. Facilius fuit P. C. ut Antoninorum nomen
acciperem: aliquid enim vel affinitati defer-
rem, vel consortio nominis imperialis. Magni
verò nomen cur accipitur? quid enim iam ma-
gnū feci? quum id Alexander post magna ge-
sta, Pompeius verò post magnos triumphos
acce-

acceperit. Quiescite igitur venerandi patres, & vos ipsi magnifici vnum me de vobis esse censeo potius quam Magni nomen ingerite.

ORATIO EIVSDEM ALEX.

ARGVMENTVM.

Alexander Seuerus expeditionem Persicam parans, quum Antiochiam venisset, & dissolutam militarem disciplinam inuenisset & nonnullorum militum flagitiosam mollitiem comperisset, vinculis eos coercere statuit. Id quum iniquo animo multitudo ferret, concionem habuit hac, qua grauitur increpauit eam licentiam, & seueram disciplinam sibi in militia placere ostendit. Inuictus est vehementer in frugalitatis & modestia deprauatione. Ibi exasperata concio admiratur atque alloquuta est. Ille austerius etiam & acrius quam antea obiurgauit, minasque obiurgationi addidit. Quibus quum non reprimeretur illorum ferocia, sed in grauesceret potius, exauctoratum exercitum dimisit.

Commilitones (si tamen ista vobis qua à vestris facta sunt displicent) disciplina maiorum remp. tenet: qua si dilabatur, & nomen Romanum & imperium amittemus. Neque enim sub nobis ista facienda sunt qua sub impura illa bestia nuper facta sunt. Milites Romani, vestri socij, mei contubernales & commilitones, amant, potant, lauant, Gracorum more etiam quidam se instrunt: hoc ego diutius feram? & non eos capitali dedam supplicio? Qui in concione estis, vocem in bello contra hostem, non contra imperatorem vestrum necessariam emit-

emittite: cerè cam
dixerunt contr
Persas emittite, non
preuincialibus ann
dia vobis attribui
trunculentam, camp
vos hodie omnes vi
tes dimittam: & in
enim digni estis qu
ius Romanum non
contra hostem erig
ista non terrent. S
nerit is, non nobis d
bis vinctis, Quir
ponite.

ORATIO

ARG

Alexander Seuerus
Persas in vires redi
expulsi: victorian
tatem demonstrat
supplicationem de
gentia decreuit.

Persas P.C.
pus non est
rum arma
primum elephan
cum sagittarijs
centis cepimus,
& octo perduxim
adducere interf

endi patres, &
vobis esse censete
ite.

ALEX.

n Persicam pa-
& dissolutam
& nonnullor-
em comperis-
quam in quo
m habuit hanc
iam, & seue-
cere ostendit.
tatis & mode-
stius etiam
stiusq; obiur-
potius, exau-

a vobis qua à
) disciplina
si dilabatur,
amitteremus.
sunt qua sub
Milites Ro-
s & commi-
corum more
diutius se-
pplicio? Qui
tra hostem,
necessariam
emis-

emittite: certè campi ductores vestri hanc vo-
docuerunt contra Sarmatas & Germanos ac
Persas emittere, non contra eum qui acceptam à
prouincialibus annonam, qui vestem, qui stipen-
dia vobis attribuit. Continete igitur vocem
truculentam, campo ac bellis necessariam, ne
vos hodie omnes uno ore atq; una voce Quiri-
tes dimittam: & incertum, an Quirites. Non
enim digni estis qui vel Romana plebis sitis, si
ius Romanum non agnoscitis. Deponite dextras
contra hostem erigendas, si fortes estis: me enim
ista non terrent. Si enim unum hominem occi-
deritis, non nobis deerit res, non P.C. qui de vo-
bis vindicet, Quirites discedite, atq; arma de-
ponite.

ORATIO EIVSDEM ALEX.
ARGVMENTVM.

Alexander Severus potitus victoria aduersus
Persas in urbē redijt, & in senatu res bello gestas
exposuit: victoriam gratulatus est, belli difficul-
tatem demonstravit, commoda victoriæ docuit,
supplicationem dijs ob eam victoriam sua sen-
tentia decreuit.

Persas P.C. vicimus. Longa eloquentia o-
pus non est, tantum scire debetis quæ illo-
rum arma fuerint, qui apparatus. Iam
primum elephanti septingenti, idemq; turriti,
cum sagittarijs & onere sagittarum. Ex his tre-
centis cepimus, ducenti interfecti: iacent, decem
& octo perduximus. Falcati currus mille: sed
adducere intersectorum animalium currus du-
centos

centos potuimus: sed id quia & fingi poterat, facere super sedimus. Centum & viginti millia equitum sudimus: cataphrattarios, quos illi cli-
banarios vocant, decem millia in bello intere-
minimus: eorum armis nostros armauimus. Mul-
tos Persarum cepimus eosdemq; vendidimus.
Terras interamnans, Mesopotania scilicet, ne-
glectas ab impura illa bellua recepinus. Artax-
erxem potentissimum regem tam re quam no-
mine, fuscum fugauimus, ita ut eum terra Per-
sarum fugientem viaeret: & quâ ducta fue-
rant quondam signa nostrorum, eâ rex ipse sig-
nis effugerit relictis. Hæc sunt P. C. gesta. Elo-
quentia opus non est: milites diuites redeunt, la-
borem in victoria nemo sentit. Vestrum est sup-
plicationem decernere, ne dijs videamur in-
grati.

EX IVLII CAPITOLINI

Maximinis duobus.

ORATIO MAXIMINI.

ARGVMENTVM.

Quum omnium arderent in Maximinum odia
ob eius immanitatem & truculentiam, defecis-
sentque ab eo Afri, qui imperatores duos Gordia-
nos crearent, & eorum factum Romanus senatus
confirmasset, & senatusconsulto hostem Maxi-
minum iudicasset, essetque id ad Maximinum in
castra perlatum, eo nuntio percussus & penè exa-
nimatus est: & diu excruciat, tandem conuo-
cato exercitu, concionem hanc habuit agresti ho-
mine dignam. Hic conqueritur iniurias senatus,
inquæ-

inquitur in perfidi
repetendum exerci-

Commiliton
rinus. Aff
fegerunt
diamus, senex debi
imperium. Sancti
Romulum & Cas
iudicauerunt, qu
vicerem: nec solu
nes qui mecum sum
mos, & sibi aduer
factum est (ut dic
centulum princip
est. Nec prius per
armatis ire quã
nomine nuncupar
stium, angustos v
vires habetis, ean
quorum omnium

EX IVLII C

ORATIO

A R C

Quum vexar
centes & crude
ratoris Maaxim
impetu oppressi
vim propulsare
lium inierunt.

frangi poterat, fa-
viginti millia
vrios, quos illi cli-
a in bello intere-
manimus. Mul-
vendidimus.
ania scilicet, ne-
cepimus. Artax-
am re quam no-
eum terra Per-
ducta fue-
ea rex ipse fig-
C. gesta. Elo-
ites redeunt, la-
estrum est sup-
videamur in-

OLINI

IS.

MINI.

M.

iminum odia
atiam, defecit
duos Gordia-
manus senatus
hostem Maxi-
Maximinum in-
sus & penè exa-
tandem conuo-
buit agresti ho-
minibus senatus,
inque

inuehitur in perfidiam omnium, & ad ius suum
repetendum exercitum conatur animare.

Commilitones, rem notam vobis profe-
rimus. Afri fidem frugerunt. quid dicam
frugerunt? nam quando tenuerunt? Gor-
dianus, senex debilis & morti vicinus, sumpsit
imperium. Sanctissimi autem P. C. illi, qui &
Romulum & Cæsarem occiderunt, me hostem
iudicauerunt, quum pro his pugnarem & ipsis
vincerem: nec solum me, sed etiam vos & om-
nes qui mecum sunt, quos & senatui acceptissi-
mos, & sibi aduersissimos esse credebant. Quare
factum est (ut diximus) ut Gordianum adoles-
centulum principem peterent, qui statim factus
est. Nec prius permissi sunt ad palatium stipati
armatis ire quam nepotem Gordiani cæsaris
nomine nuncuparent, & Gordianos patrem ac
filium, augustos vocarent. Ergo si viri estis, si
vires habetis, eamus contra senatum & Afros:
quorum omnium bona vos habebitis.

EX IVLII CAPITOLINI GOR-
dianistibus.

ORATIO MAVRICII AFRI.

ARGVMENTVM.

Quum vexarent Africam prouinciam impo-
tentes & crudeles quæstores crudelissimi impe-
ratoris Maaximini, Afri quendam eorum facto
impetu oppresserunt, & quemadmodum Maximini
vim propulsarent, seque penitus liberarent, cõsi-
lium interunt. In eorum concilio hic Mauricius
senten-

sententiam dixit, ita libertatem recuperari posse, si ad virum singularem Gordianum imperium detulissent. Causas affert, quia expediat id & facile sit.

Gratias habeo dīs immortalibus, ciues, quod occasionem dederunt, & quidem necessariam, prouidendi nobis contra hominem furiosissimum Maximinum. Nos enim qui procuratorem eius moribus & vita cōsimilem occidimus, nisi facto imperatore salui esse non possumus. Quocirca si placet quoniam non longè est nobilissimus vir proconsul cum filio consulari legato, quorum utriusque mortem peffis illa est minata, sublata de vexillis purpura, imperatores eos dicemus, adhibitisq; insignibus, Romano iure firmabimus.

ORATIO MAXIMINI.

ARGVMENTVM

Huius orationis argumentum est idem quod eius quæ est ab hac tertia. Est enim oratio Maximini imperium retinere conantis quod consensus Romanorum & prouinciarum aliquot eripere volebat.

Sacrati commilitones, imò etiam mei consacranei, & quorum mecum plerique verè militatis, dum nos in Germania Romanā defendimus maiestatem, dum nos Illyricum à barbaris vindicamus, Afri fidem Punicam praestiterunt. Nam duos nobis Gordianos (quorum alter senio ita affectus est ut non possit assurgere, aliter ita luxuria perditus ut debilitatem

habent pro senectute
nec hoc parum est
ille senatus agnouit
mortalitatis, hi co
runt, & omnes ve
provalerunt. Quin
perandum est ad v
sulares contra nos le
est nobis fortiter ag
cantibus.

EX IVLI

Maxi

ORATIO

A R G

Aduentabat ad
vindicta ardens, v
abdicationem im
de alijs tum de ill
nator, cuius nom
dixit, quæ conatu
cogitatione ad h
periculi traducer

MInora
rei se
in cu
tione templo
mis Titianis
agere, quum i
stem mecum
bus praedium

em recuperari pos-
dianum imperium
a expediat id & fa-

mortalibus, ciues,
runt, & quidem
endi nobis contra
riminum. Nos e-
ribus & vita cō-
imperatore salu
placet quoniam
proconsul cum si-
trig, mortem pe-
vexillis purpura,
bitisq; insignibus,

MINI.

V M

m est idem quod
m oratio Maxi-
tis quod consen-
m aliquot cripe-

etiam mei con-
cum pleriq; verè
mania Romanā
nos Illyricum à
m Punicam pre-
dianos (quorum
a possit assurge-
ut debilitatem
habent

VITIS CÆSARVM.

195

babeat pro senectute) imperatores fecerunt. Et
nec hoc parum est, sed factum Asforum nobilis
ille senatus agnouit, & pro quorum liberis ar-
ma portamus, hi contra nos xx. viros statue-
runt, & omnes velut contra hostes sententias
protulerunt. Quinimò agite ut viros decet. Pro-
perandum est ad urbem. Nam & xx viri con-
sulares contra nos lecti sunt, quibus resistendum
est nobis fortiter agentibus, vobis feliciter dimi-
cantibus.

EX IVLII CAPITOLINI
Maximo & Balbino.ORATIO SENATORIS CV-
iusdam.

ARGVMENTVM

Aduentabat ad urbem Maximinus fremens &
vindicta ardens, ulturus proscriptionem suam &
abdicationem imperij. Patres consultabant cum
de alijs tum de illius impetu refutando. Hic se-
nator, cuius nomen non est proditum, sententiā
dixit, qua conatus est mentes eorum ab omni alia
cogitatione ad hanc vnam de depulsione tanti
periculi traducere.

MInora nos sollicitant, & propè aniles
res feruentissimo tempore tractamus
in curia. Quid enim opus est de resti-
tutione templorum, de basilica ornatu, de ther-
mis Titianis, de exadificatione amphitheatri
agere, quum immineat Maximinus, quem ho-
stem mecum antè dixistis: Gordiani duo, in qui-
bus presidium fuerat, interempti sint. neque in

B b

pra-

ra senti vllum sit auxilium quo respirare possimus? Agite igitur P. C. principes dicite, (Quia moramini) ne dum singulatim pertimescitis, in timore potius quam in virtute opprimamini.

ORATIO VECTII SABINI.

ARGUMENTVM

Eiusdem argumenti cuius & superior. Nam quum quasi quoddam interregnum Romæ esset, & sententiz in senatu essent de imperio alicui tradendo, quumque periculi magnitudo tum vt diligenter, tum vt citò provideretur postularet, Vectius hic rogato vt sibi dicere liceret, ostendit & quid res postularet, & quid ipse sentiret. Matarato enim opus esse, & primo quoque tempore succurrendum esse reip. de autem ijs autorem esse vt duo creëtur principes, vnus qui vrbanam rem, alter qui bellicam administret.

SCio P. C. hanc rebus nouis inesse oportere constantiam, vt rapienda sint consilia non querenda: verbis quin etiam plurimis abstinendum sit atq; sententijs, vbi res perurgent. Cervices suas quisq; respiciat, uxorem ac liberos cogitet, auuas patriasq; fortunas: quibus omnibus imminet Maximinus, natura furiosus, truculentus, immanis: causa verò (vbi sibi videtur) satis iusta, truculentior. Ille quadrato agmine, castris vbiq; positis, ad urbem tendit: vos sedendo & consultando diem teritis. Longa oratione opus non est: faciendus est imperator, imò faciendi sunt principes: vnus qui res domesticas, alter qui bellicas curet: vnus qui in vrbe resideat, alter qui obuiam cum exercitu latronibus

nibus pergit. Ego pri
placet: sin minus, me
gitur atque Balbini
liantantus est vt n
re virtutis allegerit
est, vt & morum l
sarius, & vita sanc
tatem studijs sempe
sententiam P. C. n
quam vobis: sed n
aut alios aut hos pr

EX TREE

Valeria

ORA

ARG

Summo consensu
rem crearat. Eum h
ex senatus consulto
ratione est vltus, q
morem, & tantum
te iudicium senatu
fiatis omne expol

Felicem te
mò animis
humani si
tulit Romana r
turus de morib
nere in curia de
antiquum statu
pones, tu vecti

quo respicere possit.
 ipse dicite. (Quia
 in perimelecutis, in
 e opprimamini.

SABINI.

TVM

& Superior. Nam
 gnum Roma esset,
 de imperio alicui
 magnitudine tum ut
 leretur postulare,
 e liceret, ostendit
 ose sentiret. Matu-
 quoque tempore
 m ijs autorem esse
 qui vrbam rem,

nis inesse oportere
 a sint consilia non
 trum plurimis ab-
 obi res perurgent.
 uxorem ac liberos
 as: quibus omni-
 ra furiosus, tru-
 do (ut sibi vide-
 lle quadrato ag-
 rebem tendit: vos
 erit ite. Longa ora-
 si imperator, imò
 qui res domesti-
 us qui in urbe
 n exercitus latro-
 nibus

ibus pergat. Ego principes dico, vos firmate, si
 olacet: sin minus, meliores ostendite. Maximum
 igitur atque Balbinum: quorum vnus in re mi-
 litari tantus est ut nobilitatem generis splendo-
 re virtutis allegerit: alter ita clarus nobilitate
 est, ut & morum lenitate Reipublica sit neces-
 sarius, & vita sanctimonia, quam à prima æ-
 tate in studijs semper ac literis tenuit. Habetis
 sententiam P. C. mihi fortasse periculosiorem
 quam vobis: sed nec vobis satis tutam, si non
 aut alios aut hos principes feceritis.

EX TREBELLII POLL.
 Valeriano patre & filio.

ORATIO DECII.

ARGVMENTVM.

Summo consensu senatus Valerianum censo-
 rem crearat. Eum honorem quum ei renuntiaret
 ex senatus consulto consul Decius, hac ad eum o-
 ratione est vsus, quæ gratulatus est ei tantum ho-
 norem, & tantum de eius sinceritate & integritate
 iudicium senatus, atque ei ius censoriæ pote-
 statis omne exposuit.

Felicem te Valeriane senatus sententia, i-
 mō animis atque pectoribus. Totius orbis
 humani suscipe censuram quam tibi de-
 tulit Romana res: quam solus mereris iudica-
 turus de moribus natiis. Tu æstimabis qui ma-
 nere in curia debeant, tu equestrem ordinem in
 antiquum statum rediges, tu censibus modum
 pones, tu vectigalia firmabis, diuides statum,

respublicas recensebis: tibi legum scribendarum
 auctoritas dabitur, tibi de ordinibus militum iu-
 dicandum est: tu arma respicies, tu de nostro pa-
 latio, tu de iudiciis, tu de praefectis eminentis-
 simis iudicabis. Excepto denique praefecto urbis
 Roma, exceptis Coss. ordinarijs, & sacrorum
 rege ac maxima virgine Vestalium, (si tamen
 incorrupta permanebit) de omnibus sententias
 feres. Laborabunt autem etiam illi ut tibi pla-
 ceant de quibus non potes iudicare.

VALERIANI AD DECIVM

responsio.

Queso sanctissime imperator, ne ad hanc
 me necessitatem alliges, ut ego iudicem
 de populo, de militibus, de senatu, de om-
 ni penitus orbe, iudiciis & tribunis, ac duci-
 bus. Hac sunt propter qua augustum nomen te-
 netis: apud vos censura desedit, non potest hoc
 implere priuatus. Veniam igitur eius honoris
 peto, cui vita impar est confidentia, cui tempora
 sic repugnant ut censuram hominum natura
 non quærat.

EX TREBELLII POLL.

triginta annis.

ORATIO BALISTÆ.

ARGVMENTVM.

Eligendus erat imperator, qui in locum Va-
 leriani in vincula abducti & Gallieni extrahi suc-
 cederet. Et quoniam Macrianus prudentia, nobi-
 litate, opibus facile antestaret, quædet ei hac ora-
 tiuncula Balista ut imperium capebat.

Mac

Macrianus &
 ab impe-
 re non poss-
 ro. Sed quis tandem
 sit implere, nisi talis
 fortis, cõstans, in eg-
 maxime ad imperi-
 gium locum meriti
 quandiu voles, ut
 ne agas, ut te Rom-
 gaudent.

MACRIAN

ARC

Respondet Bали-
 perium suscipiat,
 imbecillitatem, m-
 firma & vigenti e-
 imperatoria stren-

Fateor Ba-
 frustra est
 illam pesti-
 uere: sed non hoc
 exemplum equi
 mihi frequentis
 me iam dudum
 uenes aliqui si-
 vel tres fortissim-
 Rom. rempubl-
 nus fato, Gal-
 Prudentia tu-

M Ea etas & professio & voluntas longe ab imperio absunt, & ego (quod negare non possum) bonum principem quero. Sed quis tandem est qui Valeriani locum possit implere, nisi talis qualis tu es ô Macriane, fortis, cōstans, integer, probatus in Rep. & (quod maximè ad imperium pertinet) diues? Arripe igitur locum meritis tuis debitum: me profectò quandoiu voles, uteris tu cum Rep. Tantùm bene agas, ut te Romanus orbis factum principem gaudeat.

MACRIANI AD BALISTAM
responsio.

ARGVMENTVM

Respondet Balista Macrianus. Quomīnus imperium suscipiat, ut is suadebat, excusat ætatem, imbecillitatem, mutatum vitæ genus. Suadet vt firma & vigenti ætate eligantur plures qui munia imperatoria strenuè exequi possint.

F Ateor Balista, imperium prudenti non frustra est. Volo enim Reip. subuenire, atq; illam pestem à legum gubernaculis dimouere: sed non hoc in me atatis est. Senex sum, ad exemplum equitare non possum. Lauandum est mihi frequentius, edendum delicatius: diuitia me iamdudum ab usu militia retraxerunt. Iuvenes aliqui sunt quarendi, nec vnus, sed duo vel tres fortissimi, qui ex diuersis partibus orbis Rom. rempublicam restituant, quam Valerianus fato, Gallienus vitæ suæ genere perdiderūt. Prudentia tua rempublicam tradimus. Da igitur

tur liberos tuos Macrianum & Quietum fortissimos iuvenes, olim tribunos à Valeriano factos: qui Gallieno imperante, quod boni sunt, salui esse non possunt. Do manus, de meo stipendium militi duplex daturus: tu tantum præfeci mihi studium, & annonam in necessarijs locis præbe. Iam ego faxim ut Gallienus sordidissimus sceminarum omnium, duces sui parentis intelligat.

ORATIONES EX AMM. MARCELLI no collectæ.

ORATIO CONSTANTII.

ARGVMENTVM.

Constantius imperator bellum pro Gallorum defensione Germanis, qui hic Alemanni vocantur, intulerat. Ii non tam cæsaris viribus quàm superstitione territi miserunt qui bellum deprecaretur, veniam iniuriarum posceret, pacē æquis conditionibus peteret. Inclinabatur animus cæsaris in pacem æquam, sed verberatur ne ea parū grata esset exercitui, qui iam magnam spem victoriæ conceperat, si flumen traiecisset. Idcirco exercitum conuocauit, orationemque hanc in eo habuit, & audientiam illam pugna concedendo, & aliqua ex parte assentiendo, multumque militibus tribuendo, sedauit: pacisque vtilitatem, anticipites martis casus belli que crudeles exitus proposuit.

Nemo, quaso, miretur, si post exudatos labores itinerum longos, congestosque afflictum cōmeatus, fiducia vestri ductante, barba-

barbaricos pagos appetendū consilio ad
penet. consilio ad
lucō & animo quis
uenit verum quid
ingentibus firmus
circumspicit & de
ciorum, dum aquas
tis, nihil non ad
populorum cognos
sua negotiorum a
ter secunda numi
brene igitur conse
omnes vos simul
fidissimi, accipit
stima explicabo:
plex. Arduos v
ma per plagarum
diffundit, exellens
um reges & po
quos videtis, sui
præteritorum po
dator & cani
stra voluntas
ta contemplans
elementur, deus
asciscamus, qu
invenit mit
sos sepe provin
non ille hostis
pondere arm
multitudinis
citur volunt

Quietum for-
 a Valeriano fa-
 quod boni sunt, sal-
 us, de meo stipen-
 tu tantum prae-
 in necessarijs lo-
 allienus sordidif-
 duces sui parenti

ES EX
 CELLI.

2.

ANTII.

V M.

in pro Gallorum
 Allemanni vocan-
 aris viribus quam
 qui bellum depre-
 sceret, pacē quis
 batur animus ca-
 veratur ne ea parū
 magnam spem vi-
 cecisset. Idcirco
 que hanc in eo
 concedendo,
 ultumque mili-
 e utilitatem, an-
 deles exitus pro-

post exudatos la-
 ongestosq; affa-
 vestri ductante,
 barba-

barbaricos pagos aduentans, velut mutato re-
 pente consilio ad placidiora diuertere. Pro suo enim
 loco & animo quisque vestrum reputans, id in-
 uenit verum quod miles ubique (licet membris
 vigentibus firmus) se solum vitamq; propriam
 circumspicit & defendit, imperator verò, offi-
 ciorum, dum aequis omnibus aliena custodit salu-
 tis, nihil non ad sui spectare tutelam rationes
 populorum cognoscit, & remedia cuncta quae sta-
 tus negotiorum admittit, arripere debet alacri-
 ter secunda numinis voluntate delata. Vt in
 breue igitur conferam, & ostendā quae ex causa
 omnes vos simul adesse volui, commilitones mei
 fidissimi, accipite aequis auribus quae succin-
 ctius explicabo: veritatis enim sermo est sim-
 plex. Arduos vestra gloria gradus, quos fa-
 ma per plagarum quoque accolae extremarum
 diffundit, excellenter accrescens, Alemanno-
 rum reges & populi formidantes, per oratores
 quos videtis, summissis cervicibus concessionem
 prae ritorum poscunt & pacem: quam ut cun-
 ctator & cautus utiliumq; monitor, si ve-
 stra voluntas adest, tribui debere censeo, mul-
 ta contemplans. Primò ut martis ambigua de-
 clinentur, dein ut auxiliares pro aduersarijs
 asciscamus, quod pollicentur: tum autem, ut
 incruenti mitigemus ferociae flatum pernicio-
 sos saepe prouincijs: postremo id reputantes quod
 non ille hostis vincitur solus qui cadit in acie,
 pondere armorum oppressus & virium, sed
 multò tutius etiam tuba tacente, sub iugo mit-
 titur voluntarius, qui sentit expertus, nec for-

titudinem in rebelles, nec lenitatem in supplices animos deesse. In summa, tanquam arbitros vos quid suadetis opperior, ut princeps tranquillius temperanter adhibere modum allapsa felicitate decernens. Non enim inertia sed modestia humanitatiq; (mibi credite) hoc quod rectè consilium est, assignabitur.

ORATIO EIVSDEM.

ARGVMENTVM.

Infesti erant Gallis perpetuis incurſionibus & vexationibus finitimi barbari, & in dies ingraueſcebat id malum. Ea res ſolicitem habebat Conſtantium cupidiorem pacis quàm belli hominem. Qui quòd maius ſibi onus imponi videret quàm quòd ſuſtinere ſe poſſe conſideret, eam iniſſe in ſubleuandi rationem, vt Iulianum fratrem patruelem aſciſceret in ſocietatem imperij. Ea cooptatio vt rata haberetur, aduocauit præſtos militares, & in eorum conuentu hæc concionatus eſt. Docet quæ ſibi cauſa ſit illius allegendi, & eam illis probare conatur. Neque enim à ſe ſolo res commodè geri poſſe, nec ad eam ſocietatem adiungi quenquam hoc digniorem. Quocirca Iulianum ipſum multis ornat laudibus: ad quem, accepta concionis comprobatione, orationem conuertit, eum cooptat, inſignia imperij imponit, laudat, hortatur, imperium & rem Romanam illi commendat, imperatoris officia in militia & in acie exponit.

Quia igitur veſtrum quoque fauorem adeſſe fremitus indicat latus, adoleſcens vigoris tranquillius, cuius temperati mores imitandi ſunt potiùs quàm prædicandi, ad hono-

honorem properat
modicum bonis
videor expoſuiſſe
natu Dei caleſtis
cepſiſt primarius
amantiſſime mihi
mea confiteor, qui
potestate nobilita
potestate videor
borum periculorum
miſerij ſuſcipe G
tes lenaturus ad
ſit neceſſe, ſexo g
ſhos, audendi m
pugnantes accen
batoſq; ſubſidijs
ſpæ, veriſſimum
ignauis. Proin
vir fortis ductu
mus nobis viciſ
militabimus ſi
modo velit quo
tateq; vècturi
ſens, & ego ti
Ad ſumma mi
velut aſſignat
ra peruiſiſſi de

Iulianus q
uerat imperi

statem in supplicii
quam arbitros un
nceps tranquillu
allapsa felicitat
sed modestia hu
c quod recte con-

DEM.

T V M.

nis incurfionibus
ri, & in dies in
solicitem habebat
quàm belli ho
nus imponi vide
e consideret, eam
ut Iulianum fra
ciatatem imperij.
aduocauit præfe
uentu hæc concie
fit illius allegen
Neque enim a se
ec ad eam societa
norem. Quocir
at laudibus: ad
batione, oratio
gnia imperij im
& rem Roma
ris officia in rei-

noque fauorem
atus, adolescens
temperati mo
pradicandi, ad
hono-

A M M. MARCELLINO.

603

honorem properatum exurgat: cuius præclaram
indolem bonis artibus institutam hoc ipso plenè
videor exposuisse quòd elegi. Ego eum præsen
tatu Dei celestis amictu principali velabo. Re
cepisti primæus originis tuæ splendidum florem,
amantissime mihi omnium frater: aucta gloria
mea confiteor, qui iustus in deferenda superiori
potestate nobilitati mihi propinqua, quàm ipsa
potestate videor esse sublimis. Adesto igitur la
borum periculorumq; particeps, & tutelam mi
nisterij suscipe Galliarum, omni beneficètia par
tes leuaturus adflictas, & si hostibus congregi
sit necesse, fixo gradu consiste inter signiferos i
psos, audendi in tempore consideratus hortator,
pugnantes accendens præuendo cautissimè, tur
batosq; subsidijs fulciens, modestè increpans de
sides, verissimus testis adfuturus industriis &
ignauis. Proin urgente rei magnitudine, perge
vir fortis ducturus viros itidem fortes. Aderi
mus nobis vicissim amoris robusta constantia,
militabimus simul, unà orbem pacatum (Deus
modo velit quod oramus) pari moderatione pie
tateq; recturi. Mecum ubique videberis præ
sens, & ego tibi quodcunque acturo non deero.
Ad summa mihi propera socijs omnium votis,
velut assignatam tibi ab ipsa Rep. stationem cu
ra peruigili defensurus.

ORATIO IULIANI.

A R G V M E N T V M.

Iulianus quicum Constantinus communica
uerat imperium, quum copias aduersus Germa
nos

B b s

nos duceret, iamque in conspectu esset hostis, & plurimum referret ad rem bene gerendam, ut miles integer in aciem descenderet, praesertim in ea locorum asperitate & calis intemperie, neque eius rei facultas superioribus aliquot diebus esset ijs data, convocato exercitu suadet hoc loco, et castris communitis, ad requiescendum & ad curanda corpora spatium omnes sumant. Principium positum est in auertenda suspicione ignavia: reliqua oratio habet expositionem consilij.

Vrget ratio salutis tuenda communis (ut parcissime dicam) non iacentis animi casarem vos hortari & orare commilitones mei, ut adulta robustaque virtute confisi, cautiorem viam potius eligamus ad toleranda vel ad depellenda quae sperantur, quam praeproperam & ancipitem. Ut enim in periculis virtutem impigram esse convenit & audacem, ita quum res postulat, regibilem & consultam. Quid igitur censeo, si arbitrium affuerit vestrum, iustaque sustinet indignatio paucis absoluiam. Iam dies in meridiem vergit: lassitudine nos itineris fatigatos scrupulosi tramites excipient & obscuri, nox senescente laeta nullis sideribus adiuvanda, terra protinus aestu flagrantes, nullis aquarum subsidij fulti: quas si dederit quisquam commode posse transire, ruentibus hostium ex aminibus post otium cibi, refectio nem & potus, quid nos agimus, quo vigore, inedia, siti, laboreque membris marcentibus occurramus? Ergo quoniam negotijs difficillimis saepe dispositio tempestiva prospexit, & statum

mutan-

antantium rerum
tem accepto aliquo
runt, hic quaso val
vigilijs quiescamus
putit pro tempore
phaturus aquilas
lucis moueamus ex

ORATIO

ARG

Partis de feroci
nis, Constantius Ca
quoniam milio pa
cuit, dum coacta ad
stoties gratulari
hanc ibi concione
dat: hostes, vel sub
saltem perhibet,
rent. Postremo qu
victotij percipian
commodum ad eo

Hortatur
starum or
gratior, a
re qua diuinitus
pralia, & in ipso
Romanae rei fidis
pulchrum tamque
tione mandanda
factis, ductor pri
sultabat Illyric
nostram inanis

u esset hostis, &
gerendam, ut
eret, praesertim
temperie, ne
s aliquot diebus
u suadet hoc lo-
quiescendum &
nes sumant. Prin-
a suspitione ig-
sitionem confi-

nutantium rerum recto consilio in bonam par-
tem accepto aliquoties diuina remedia repara-
runt, hic quaso vallo fossaq; circumdati, diuissis
vigilijs quiescamus: somnoq; & victu congruis
potiti pro tempore (pace Dei sit dictum) trium-
phaturas aquilas & vexilla victricia, primo
lucis moueamus exordio.

ORATIO CONSTANTII.

ARGVMENTVM.

Partis de ferocissimis hostium aliquot victo-
rijs, Constantius Caesar statuit domum reuer-
ti: & quoniam missio paulo post esset facienda, pla-
cuit, dum coacta adhuc erant copia, illis eas vi-
ctorias gratulari. Itaque conuocatis omnibus,
hanc ibi concionem habuit. In hac militem lau-
dat: hostes, vel subactos vel fractos vel repressos
saltem perhibet, & quas de ijs victorias repor-
tent. Postremo quas vtilitates & quantas de ijs
victorijs percipiant, ostendit: quadruplex enim
commodum ad eos redire probat.

Hortatur recordatio rerum gloriosè ge-
starum omni incunditate viris fortibus
gratior, admodum verecundè replica-
re qua diuinitus delata sorte vincendi, & ante
praelia, & in ipso correximus feruore pugnarum,
Romana rei fidissimi defensores. Quid enim tam
pulchrum tamq; posteritatis memoria iusta ra-
tione mandandum, quam ut miles strenuè
factis, ductor prudenter consultis exultet? Per-
sultabat Illyricum furor hostilis, absentiam
nostram inanitate tumentis despicens, dum

Italos tueremur & Gallos: varijsq; discursibus
 vastabat extima limitum: nunc cauatis robo-
 ribus, aliquoties peragrans pedibus flumina, non
 congressibus nec armis fretus aut viribus, sed
 latrocinij assuetus occultis, astu & ludificandi
 varietate iam inde ab instituta gente, nostris
 quoq; maioribus formidatus: qua longius dispa-
 rat, qua ferri poterant tulimus, leuiore iactu-
 ras efficacia ducum vetari posse sperantes. Vbi
 verò per licentiam scandens in maius ad fune-
 stas provinciarum clades erepsit & crebras, com-
 munitis aditibus Rheticijs, tutelaq; peruigili
 Galliarum securitate fundata, terrore nullo re-
 licto post terga venimus in Panoniam, ut pla-
 cuit numini sempiterno, labentia firmaturi:
 cunctisq; paratis (ut nostis) vere adulto egressi
 arripimus negotiorum maximas moles: primū
 ne fruendo textis compagibus ponti telorum of-
 ficeret multitudo: quo opera leui perfecto, visis
 terris hostilibus & calcatis, obstinatis ad mor-
 tem animis conatos resistere Sarmatas absque
 nostrorum dispendio strauimus, pariq; petulan-
 tia ruentes in agmina nobilium legionum Qua-
 dos Sarmatis adiumenta ferentes attriuimus.
 Qui post erummosa dispendia inter discursus &
 repugnandi minaces anhelitus, quid nostra va-
 leat virtus experti, manus ad dimicandum ap-
 tatas armorum abiecto munimine pone terga
 vinxerunt restareq; solā salutem contemplātes
 in precibus, affusi sunt vestigijs angusti clemētis,
 cuius pralia sapē cōpererant exitus habuisse feli-
 ces. His sequestratis, Limigūtes quoq; fortitudi-
 ne sie-

ne sperauimus hoc
 periculi declinatio-
 nū palusfrit. Hisq;
 tu tempus aderat
 loca migrare comp
 perneciem nostrorū
 terius: & peperim
 fecimus liberis, di
 dum, plus estiman
 baris regem: hoc
 quid iidem quoq;
 tū est & accep
 mum, quod vnu
 suimus & resp
 toribus noxijs, de
 cient ex hostibus
 oportet esse conte
 dextria: nobis a
 sunt magni hesi
 pia, nostri labor
 enim boni princ
 gruit prosperis.
 cabuli spoliū
 cognomentum,
 tes mihi (ne si
 stis.

Reuocabat
 nus, cui Iulian
 nebant & iam
 chi. Id iniquo

arijsq; discursib;
inc cunatis ro-
bus flumina, no-
ant viribus, sed
tu & ludificandi
ata gente, nostris
ua longius dispa-
s, leniores iactu-
se sperantes. ubi
maius ad fune-
it & crebras, cum
ut elag; perigli
terrore nullo re-
moniam, ut pla-
ntia firmatur:
ere adulto egressi
nas moles: primū
ponti telorum of-
ui perfecto, visis
stinatis ad mor-
armatas absque
parijs petulan-
legionum Qua-
res attrinimus.
ter discursus &
quid nostra va-
imicandum ap-
mine pone terga
m contemplaret
augusti clementis,
us habuisse feli-
quosq; fortitudi-
ne su-

ne superauimus pari: interfectisq; pluribus, alios
periculi declinatio adegit suffugia petere latebra-
rū palustriū. Hisq; secundo finitis enētū, lenita-
tis tempus aderat tempestina. Limigantes ad
loca migrare compulimus longē discreta, ne in
perniciem nostrorum se commouere possent ul-
terius: & pepercimus plurimis, & Zixaim pra-
fecimus liberis, dicatum nobis futurum & fi-
dum, plus aestimantes creare quā afferre bar-
baris regem: hoc decore augente solennitatem,
quod iisdem quoq; rector tributus, antehac ele-
ctus est & acceptus. Quadruplex igitur pra-
mium, quod vnus procinctus absoluit, nos qua-
siuimus & resp. primō ultione parta de grassa-
toribus noxijs, deinde quot vobis abundē suffi-
cient ex hostibus captiuis. His enim virtutem
oportet esse contentam, qua sudore quaesuit &
dextris: nobis amplas facultates opum, quae
sunt magni thesauri, integra omnium patrimo-
nia, nostri labores & fortitudo seruauerint. Hoc
enim boni principis menti, hoc successibus con-
gruit prosperis. Postremō ego quoq; hostilis vo-
cabuli spoliū pra me fero, secundi Sarmatici
cognomentum, quod vos vnū idemq; sentien-
tes mihi (ne sit arrogans dicere) meritō tribui-
stis.

ORATIO IULIANI.

ARGVMENTVM

Reuocabatur à Constantio exercitus Gallica-
nus, cui Iulianus praerat, quod in oriente immi-
nebant & iam vexabant Romanū imperium Par-
thi. Id iniquo animo tulit miles, quod iam tot

confectis stipendijs in laboriosissimam militiā amandaretur, & plerique ē sedibus patrijs abstracti, in longinquas terras traherentur, Augēbat eum dolorem, quod à Iuliano quem ferebant oculis omnes, acerbè diuellerentur, Iulianus hac concione eos placare est conatus, cum ijs de causis, tum verò etiam quod honorifica imperij insignia repudiasset. Hic præclara facinora Germanicæ illius expeditionis effert laudibus, & quantum illorum virtuti acceptum ferat Romanum imperium, pauca per eandem assentationem loquutus, ostendit ita se rem militarem velle constituere vt præmia & honores virtuti, non alij dignitati decernantur & tribuantur. Hoc ille iure suo facere poterat, vt pote particeps imperij.

Res ardua poscit & flagitat, propugnatores mei rei q̃ publicæ fortes & fidi, qui mecum pro statu prouinciarum vitam sapius obieistis, quoniam cæsarem vestrum firmo iudicio ad potestatum omnium culmen sustulistis, perstringere pauca summam, vt remedia permutata rei iussa colligantur & cauta. Vixidum adolescens specie tenus purpuratus (vt nostis) vestra tutela nutu celesti commissus, nunquā à proposito rectè viuendi deiectus sum: vobiscum in omni labore perspicuus, quum dispersa gentium confidentia, post ciuitatum excidia, peremptaq̃, innumera hominum millia, pauca quæ semiintegra sunt relicta, cladis immensas persultaret, & retexere superfluum puto quorties hyeme cruda rigentiq̃ cælo, quo tempore terra ac maria opere martio vacant, andomitos antea cum iactura virium suarum

repulimus Alemanni
est æquum nec tacer
toratum illuxisset i
quodammodo Gall
ter confertissima re
re vsuq̃, diuturnit
torrentes hostes ab
sua ferro prostratos
mersos, paucis reli
quias honestissim
luctu. Post quæ, opt
ritatem taciturnam
meritis in genti bo
re fastigio maiest
teq̃, siquid aduer
autem verum inte
victorum fortium
nones ambitio præ
uertenda consili
nilis quisquam i
dam præter meriti
niat gradum, no
pro quolibet pete

Cæperat in
sienum ab eo a
pius, sed cum
nicare consili

repulimus Alemannos. Id sanè nec pratermitti est æquum nec taceri, quòd quum prope Argentoratum illuxisset ille beatissimus dies, vehens quodammodo Gallis perpetuam libertatem, inter confertissima tela me discurrente, vos vigore vsusq; diuturnitate fundati, velut incitates torrentes hostes abruptius inundantes, superastis ferro prostratos, vel fluminis profundo submersos, paucis relictis nostrorum, quorum exequias honestauimus celebri potius laude quàm luctu. Post quæ, opinor, tanta & talia nec posteritatem tacituram de vestris in rempublicam meritis in gentibus cunctis, si plenè, quem altior fastigio maiestatis ornastis, virtute grauitateq; si quid aduersum ingruerit, defendatis. Vt autem rerum integer ordo seruetur, pramiaq; virorum fortium maneant incorrupta, nec honores ambitio praripiat clandestina, id sub reuertenda consilij vestri facie statuo, vt neq; ciuilis quisquam index nec militia rector, alio quodam præter merita suffragante ad potterem veniat gradum, non sine detrimento pudoris eo qui pro quolibet petere tentauerit discessuro.

ORATIO IULIANI.

ARGVMENTVM

Cœperat inuidere Iuliano Constantius, & alienum ab eo animum habere, nec cum eo amplius, sed cum barbaris principibus sua communicare consilia. Suboluit Iuliano clandestinum ali-

aliquid agitari: inuestigauit, deprehendit barbarum quem sciebat a se esse auerso animo; & malum aliquid parare, & cum Constantio facere, vincendum curauit. Deinde optimum factum iudicauit occupare & munire prouincias, à quibus propè aberat. Sed nesciebat quàm firmos haberet animos militum. Explorandos simul sibi eos & confirmandos putauit. Eare hanc apud eos conuersionem habuit, qua repetita præclarè gestorum memoria, & honorum quibus ab ijs esset cumulatus: monet esse maturandum, ut prouincias firmis prædijs teneant, ne colligendarum viarum spatium hostibus largiantur. Quæ opus sunt, curæ sibi ea fore: in præsentia postulare ut militiæ sacramentum redintegretur.

Iamdudum tacita deliberatione vos animo, magni commilitones, rerum gestarum excitata amplitudine, hoc opperiri consilium, ut euentus qui sperantur, perpendi possint & præcaueri. Plus enim audire quàm loqui militi decet, actibus coalitum gloriosis: nec alium spectata æquitatis sentire rectorem quàm eum qui & laudari digne potuerit & probari. Vt igitur quæ præposui abiectis absolui, aduertite oro beneuolè, quæ sermone breui percurram. Arbitrio Dei cælestis, vobis inter ipsa inuentæ rudimenta permixtus, irruptiones Alemannorum assiduas & Francorum, populandiq; iugem licentiam fregi, & vigore communi Romanis agminibus quoties libet Rhenum peruium feci, contra rumorum fremitus gentiumq; validarum violentas excursus stando immobilis, virtutis vestrae nimirum firmamento confisus. Et hac laborum quos ex hausimus, Gallia spectatrices post

post funera militum & graves post commendabit. A stri iudicij, verumq; gustum elatus sumus, si fortuna calamitosa maior, id præmisi aquitas armorum domi moderatus re in crebritate bellorum copias considerat ut sapientiamus mo sequimini viam quam integritas ratatq; respondeat prædijs regiones indentes, Daciarum penitus exinde quibus instruendis: iuramento quasoram & fidem, opulicam nequid agproduci turo, si quiscientiam meam ea qua in commtentabo. Illud sapientum gliscientis quicquam vestros illis strarum indēnitatis proutum per uulg

post funera multa iacturasq; recreata diuturnas & graues posteritati per atatum examina commendabunt. At nunc quum auctoritate vestri iudicij, rerumq; necessitate compulsus, ad augustum elatus sum culmen. Deo vobisq; fautoribus, si fortuna cœptis adfuerit, alius affabo maiora, id præ me ferens, quod exercitui cuius aqutitas armorumq; claruit magnitudo, & domi moderatus visus sum & tranquillus, & in crebritate bellorum contra cōspiratas gentiū copias consideratus & cautus. Vt igitur aduersa præueniamus neptium societate iunctissima, sequimini viam consiliumq; salutare, ut puto, quum integritas rerum intentioni nostre voluntatiq; respondeat: & dum maioribus vacante præsidij regiones Illyrica, imprædedito cursu tendentes, Daciarum interim fines extimos occissemus, exinde quid agi oporteat bonis successibus instruendi: utq; est mos fidentium ducum, iuramento quaso concordiam spondete mansuram & fidem, operam nauaturo sedulam & solitam nequid agatur inconsultum & segne, & producturo, si quis exegerit, incorruptam conscientiam meam, quod nihil voluntate præter ea quæ in commune conducunt, aggrediar aut tentabo. Illud sane obtestor & rogo, obseruate ne impetu gliscentis ardoris in priuatorum damna quisquam vestram exiliat, id cogitans quod ita nos illustrarunt hostium innumera strages, ut indénitas provinciarum & salus, exemplis virtutum peruersa.

CON-

ORATIO CONSTANTII.

ARGVMENTVM.

Ex illa Iuliani cautione & apparatu quem superiore concione habuimus, grauissima bella inter duos consortes imperij. Constantium & Iulianum, exarserunt. Nam quū se eo apparatu peti sensisset Constantius: ac post aperto Marte se oppugnari vidisset, contraxit exercitum. Verū id temporis incipere malo premebatur. Vigebat enim ab occidente Iulianus, ab oriente rex Persarum. Hic tamen non ita multe post quā copias eduxerat, pedem retulit, & magno metu Constantium liberauit, is hoc expeditior, parabat se ut occurreret Iuliano. Quem ut validioribus viribus adoriretur, suorum sibi animos confirmandos censuit. Id hac concione effecit. Nam repetita commemoratione nefarii hominis, cui quum res maximas credidisset, is tamen se scelerate gessisset, ad Iulianum venit, quem perfidia etiam illo sceleratorem ostendit. Queritur illius ingratum animum, fœdam proditorem, nefarios conatus: aduersus eum animos suorum conatur incendere: eisque optati exitus spem ostendit, quod perfidos homines calamitosi exitus maneant.

Sollicitus semper nequid re leui vel verbo committam inculpata parum congruens honestati, ut quē cautus nauigandi magister clauos pro fluctuum motu erigens vel inclinans, compellor nunc apud vos amantissimi viri confiteri meos errores, quin potius (si dicere liceat verum) humanitatem quam credidi negotijs communibus profuturam. Proinde ut facilius sciri possit quæ sit huius concilij conuocandi materia, accipite quæso aquis auribus & se-

cundis. Gallum per
dendis rebus per
bat, quem obruer
saris sublimat: um
Qui quum à iustis
nefaria defecisset
Atque utinam h
barum acerrima
vna, sed securi d
nunc aliud accid
stius, quod per
adiumenta cele
dum circumfren
ras oppugnatis, t
nium confideri
nis gessit semerm
in societatem se
feritate speq; po
ciam promptis in
aquitate calcata
mani: quam tur
las effecturam a
tricem, & ipse e
re facile credo.
binibus excitis
belli antequam
remedijs oppre
numinis summa
gio damnantu
paratum ad
dum, qui ne
pluribus, ad

apparatu quem su-
uissima bella io-
nstantium & lu-
co apparatu pe-
aperto Marte se
ercitum. Verum
ebatur. Vigebat
oriente rex Per-
e post quam co-
& magno metu
peditor, para-
em ut validiori-
ibi animos con-
uentione effecit,
e nefarii homi-
iffet, is tamen
enit, quem
ostendit. Que-
edam proditio-
us eum animos
ne optati exitus
omines calamita-

leni vel verbo
um congruens
uigandi ma-
rigens vel in-
e amantissimi
otius (si dici-
m credidine
proinde ut fa-
cilij conuocan-
uribus & se-

cundis. Gallum patruelem tempore quo confun-
dendis rebus pertinaciter Magnentius inhare-
bat, quem obruere vestra virtutes, potestate ca-
saris sublimatum ad orientis presidium misi.
Qui quum à iustitiâ per multa visu relatuque
nefaria defecisset, arbitrio punitus est legum.
Atque utinam hoc contenta esset inuidia, tur-
barum acerrima concitatrix: & angebat nos
vna, sed secuta doloris præteriti recordatio. At
nunc aliud accidit, ausim dicere præteritis mœ-
stus, quod per fortitudinem nobis ingenitam
adiumenta cœlestia coercebunt. Iulianus, quem
dum circumfremescentes Illyricum nationes exte-
ras oppugnatis, tuendis præsecimus Gallijs, Le-
uium confidentia præliorum, qua cum Germa-
nis gessit semermibus, ut vecors elatus, ascitis
in societatem superbam auxiliariis paulis,
feritate speq; postrema ad perniciosam auda-
ciam promptis in noxam publicam conspirauit.
equitate calcata, parente nutriceque orbis Ro-
mani: quam tumentes spiritus tanquam fauil-
las effecturam deinde, ut scelestè latorum ul-
tricem, & ipse expertus, & docente antiquita-
te facile credo. Quid igitur superest nisi ut tur-
binibus excitis occurramus, subcrescientis rabiæ
belli antequam pubescat validius celeritatis
remedijs oppressuri? Nec enim dubium fauore
numinis summi præsentis, cuius perenni suffra-
gio damnantur ingrati, ferrum impiè præ-
paratum ad eorum interitum esse verten-
dum, qui non lacessiti, sed aucti beneficijs
pluribus, ad insontium pericula sur rexerunt.

*Vt enim mea mens auguratur, iustitiaque
rectis consilijs affutura promittit, Spondeo
quod si ventum fuerit cominus, ita pauore
torpescant, vt nec oculorum vestrorum vibrata
lucis ardorem, nec barritus sonum perferant
primum.*

ORATIO VALENTINIANI.

ARGUMENTVM

Valentinianus fuerat quidem omniam sufragilis in exercitu nominatus imperator. Sed quia erat paulo obscuriore loco ortus, & principio magnificentiam & splendorem quēdam captabat, adhasit hominum fastidijs vt iam illius poeniteret, & quum ad res gerendas accederet, vellentque à concione auspicari, primum mutmur concionis, deinde liberior reclamatio oriretur, vt propē ad conuiuium res veniret. Erat autem ille concionis reclamantis sensus vt alium creari placeret. Valentinianus minimē hoc metu perculsus quum se confirmasset, & audientiam grauitate sibi fecisset, hanc habuit concionem, qua & illos motus sedaret, & auctoritatem ad reliquū tempus colligeret. Hic beneuolentiam conciliat commemoratione beneficij & iudicij eorum quo nominatus fuerat imperator. Post, cur collegam nondum sibi asciscat, rationem affert. Sibi id curare fore, & totius imperij administrationem, prater ea que res præclare cessuras pollicetur. Postremo vt suis commodis seruiant admonet.

Exulto prouinciarum fortissimi defensores, & pra me fero, semperq, laturus sum, nec speranti nec adpetenti moderamina orbis Rom. mihi, vt potissimo omnium, vestras detulisse virtutes Quod erat igitur in manu positum

stium vestra, nona
utiliter & glorios
rum verticem eo
hanc usq, atatis
greg, vixisse expe
catus auribus acc
bis quod conducen
hiberi oportere i
collegam contem
nec ambigo nec
mutationes var
homo formidans
viribus totis, pe
ualecunt. Quo
tia vestra cum
quod mearum e
Dabit enim, vi
intrix honorum
possum, dilige
Vt enim sapien
rio, ubi pericul
verum etiam
nibus, alienum
rit quisquam p
non quum ad
tiorum spe pol
retinentes &
es, animorum
rum, ob n

situm vestra, nondum electo imperij formatore.
 utiliter & gloriosè complectis, adscito in hono-
 rum verticem eo què ab ineunte adolescētia ad
 hanc vsq; ætatis maturitatem splendide inte-
 greq; vixisse experiundo cognostis. Proinde pa-
 cati auribus accipite queso simplicioribus ver-
 bis quod conducere arbitror in commune. Ad-
 hiberi oportere in omnes casus socia potestate
 collegam contemplatione poscente multiplici,
 nec ambigo nec repugno, curarum acervos &
 mutationes varias accidentium ipse quoq; ut
 homo formidans. Sed studendum est concordia
 viribus totis, per quam res quoq; minima con-
 ualescunt. Quod impetrabitur, facile, si patien-
 tia vestra cum æquitate consentiens, id mihi
 quod mearum est partium concesserit libens.
 Dabit enim (ut spero) fortuna consiliorum ad-
 iutrix honorum, quantum efficere & consequi
 possum, diligenter scrutanti temperamentum.
 Ut enim sapientes definiunt, non modò in impe-
 rio, ubi pericula maxima sunt & creberrima,
 verum etiam in priuatis quotidianisq; ratio-
 nibus, alienum ad amicitiam quum iudicaue-
 rit quisquam prudens, adiungere sibi debet.
 non quum adiunxerit, iudicare. Hac cum la-
 tiorum spe polliceor: vos firmitatem rectorum
 retinentes & fidem, dum hyberna patitur qui-
 es, animorum reparate vigorem atq; membro-
 rum, ob nuncupationem angustam debi-
 ta protinus accep-

turi.

PRO-

ORATIO PROCOPII.

ARGVMENTVM

Habuit hanc orationem Procopius in procinctu & in ipso penè conflictu. Nam is quum deſciſcendi à Valentiniano & Valente caſaribus, eſſet autor, & magnam vim hominum in factionem ſuam pertraxiſſet, iuraſſentque illi in eius verba, & conductis copijs congreſſurus eſſet cum caſariano Valentis exercitu, comprehendit quēdam ſibi notum, & cum hac oratione cohortatus eſt, cumque eo commilitones eius, vt Valentinianum deſererent, qui malis artibus in locum Conſtantij inuaſiſſet.

ENcana Romanorum exercituum fides, & regionibus firmis iuramenta conſtricta. Placet fortiffimi viri pro ignotis tot ſuorum conſurrexiſſe mucrones: utq; Pannonius degener, labefactans cuncta & proterens imperio quod ne votis quidem concipere auſus eſt unquam potiatur, ingemiſcere nos veſtris noſtriſq; vulneribus, quin potius ſequimini culminis ſummi proſapiam, non vt rapiat aliena, ſed in integrum maiſtatis auita reſtituatur, arma iuſtiſſima commouentem,

ORATIO VALENTINIANI.

ARGVMENTVM

Etate iam affecta Valentinianus, & graui morbo afflictus, laborabat vt Gratianus filius in ipſius locum ſuccederet. Competitores erant non pauci. Ita ambibant vt inclinata res ad certos putaretur, vt vereretur imperator ne res à filio abiret. Quocirca paulum ex morbo grauiffima

mae creatus, in conſeſſu ſci hanc orationem exercitui committentur. Rogat, quod quam beneuolentiam proſequantur. Pollitetur ab eo videntiam, integritatem, & cunctas tamen ſed ita vt natales & firmioris aetatis

A Vt cum ergo hunc loci bitum, qui multis & claris, auspiciis vobis, peſtibus, proſpera auxilij ſtabit pite igitur quaſo pmi de ſiderium no qua fieri caritatis tranſire volumus verum & probum & proſutura. Gr quem diu verſat nime diligitis p quillitatis publi mere commiliti minis veſtraque tis amorem i cultu ab incur nec tolerantia nec capacem tis ſed familia

EX AMM. MARCELLINO. 617

monere creatus, in concione quam indixerat, pro-
cessit. Ici hanc orationem habuit, in qua filium
exercitui commendat: nam in castris hægere-
bantur. Rogat, quod commodo eorum fiat, ut
quam benevolentiam sibi tribuerint, eadem fi-
lium prosequantur, eique imperium tradant.
Pollicetur ab eo vitam inculpatam, fidem, pru-
dentiam, integritatem in omni administratio-
ne. Excusat tamen in præsentia annos iuueniles:
sed ita ut natales & indolem illius commendet,
& firmioris ætatis magnam expectationē afferat.

A Vtum erga me vestri fauoris indicium,
hunc loci principalis circumferrēs ha-
bitum, quo potior alijs iudicatus sum
multis & claris, consiliorum socijs votorumque
auspicijs vobis, pietatis officijs adgrediar tem-
pestiuus, prospera deo spondente: cuius sempiter-
nis auxilijs stabit Romana res inconcussa. Acci-
pite igitur quas placidis mentibus viri fortissi-
mi desiderium nostrum, id reputantes quod hæc
qua fieri caritatis sancunt iura, non tantum
transire volumus per conscientiam vestram,
verum & probata firmari, ut congrua nobis
& profutura. Gratianum hunc meum adultum,
quem diu versatum inter liberos vestros com-
mune diligitis pignus, undique munienda tran-
quillitatis publicæ causa, in augustum su-
mere commilitium paro, si propitia celestis nu-
minis vestraque maiestas voluntas paren-
tis amorem iuuerit præuentem, non rigido
cultu ab incunabulis ipsis ut nos educatum.
nec tolerantia rerum coalitum asperarum,
nec capacem adhuc martij pulueris ut vide-
tis: sed familia sua laudibus maiorumque factis
pre-

præstantibus concinentem, paucioribus inuidia metu, ut dicitur, protinus surrepturum. Ut enim mihi videri solet, mores eius & appetitus licet nondum maturos sæpè pensanti inextente adolescentia, quoniam humanitate & studijs disciplinarum solertium expolitus librabit suffragijs puris merita rectè secusve factorum, faciet ut sciant se boni intelligi, in pulchra facinora procurabit signis militaribus & aquilis adhaesus, solem niuesq; & pruinas & sitim perferet & vigilas, castris si necessitas adegerit, aliquotiens propugnabit, salutem pro periculis socijs obiectabit: &, quod pietatis summum primumq; munus est, remp. ut domum paternam diligere poterit & auitam.

ORATIO EIVSDEM VALENT.

ARGVMENTVM

Compos voti Valentinianns, quoniam filio imperium ab exercitu impetrasset, repræsentati tendum ratus, in eadem illa celebritate imperatorijs insignibus filium ornauit, & hanc orationem adiecit: qua hortatur eum à commemoratione amplissimi beneficij quod ab exercitu accipiebat, ad virtutes imperatorias summo studio persequendas & colendas. Ab eo deinde orationem ad exercitum conuertit, eiq; denuò filium commendat.

EN habes mi Gratiane amictus, ut sperauimus omnes, augustos, meo commilitonumq; nostrorum arbitrio delatos omnibus faustis. Accingere igitur pro rerum vrgentium pondere ut patris & patruus collega, &

assese impavidus
pedum gelu perui
matis tuus proxim
que considerate pro
hil alienum putar
perimet latus. Hac
ciat, cetera monere
coruissis rerum max
& obtestor ut ad ex
vestra commissum

EX H
NI PRIM

riarum d

ORATIONES,

tinum trans

no

ARG

ORATIONIS

Imperator hab

M. Imperator ge
deret salutem suam
retur, ne non filius
que et apula dedere
plina ad luxum, tur
tur, amicos propin
uocati iussit. Qui p
to in eoru conspectu
e grabato subleuā

ducioribus inuidia
 cepturum. Ut e-
 ius & appetitum
 nstanti inueniente a-
 tate & studiis di-
 us librabat suffra-
 ctorum, faciat
 pulchra facinora
 & aquilis adba-
 & sitim perferet
 adegerit, aliquo-
 periculorum so-
 tis summum pri-
 mum paternam

VALENT.
 VM

quoniam filio
 et, representi v-
 ebrietate impa-
 & hanc oratio-
 à commemora-
 ab exercitu ac-
 ias summo stu-
 eo deinde ora-
 ique denuo fi-

nictus, ut spera-
 meo commilito-
 io delatos omi-
 pro rerum vr-
 trui collega, &
 assue-

assuesce impavidus penetrare cum agminibus
 peditum gelu peruios Histrum & Rhenum, ar-
 matis tuis proximus stare, sanguinem spiritum-
 que considerate pro his impendere quos regis, ni-
 hil alienum putare quod ad Romani imperij
 pertinet latus. Hac pro tempore praecepsisse suffi-
 ciat. cetera monere non desinam. Nunc reliqui
 vos estis rerum maximi defensores, quos rogo,
 & obtestor ut ad crescentem imperatorem fidei
 vestra commissum seruetis affectione fundata.

EX HERODIA- NI PRIMO HISTO- riarum decerptæ libro.

ORATIONES, E GRAECO IN LA-
 tinum translate, Angelo Politia-
 no interprete.

ARGVMENTVM

ORATIONIS, QVAM MARCVS
 Imperator habuit ad amicos, atq; pro-
 pinquos.

M. Imperator graui morbo laborans, cum vi-
 deret salutem suam deploratam, & anxius vere-
 retur, ne non filius commodus ebrietati sese, at-
 que crapula dederet, & à recta honestaque disci-
 plina ad luxum, turpesque voluptates prolabere-
 tur, amicos propinquosque quotquot aderant, cō-
 uocari iussit. Qui postquā conuenerant, constitu-
 to in eorū cōspectu adolescēte filio, paulumque se-
 è grabato subleuās, huiusmodi habuit orationē.

C6

Dole-

DOLERE vos atq; angere, cum ita me affectum contemplamini, minimè mirandum. Quippe humanum est humanis casibus ingemiscere, multoq; magis misericordiam pronocant, qua oculis usurpamus. Caterum peculiaris vobiscum nostra ratio est. Nam de mei erga vos animi conscientia mutuatam spero à vobis quasi meo iure benevolentiam. Nunc autem illud incidit, quum & mihi sit iudicium faciendum, frustra ne vobis honorem tandiu habuerim, studiumq; omne meum lubens detulerim, & vobis referenda gratia ostendendum, non esse eorum qua acceperitis immemor. Videtis filium, quem ipsimet eductastis, primas nunc adolescentie metas ingredientē, quasiq; in salo atq; in fluctu vitæ gubernatoribus indigentem, ne rerum imperitiis de recto quasi cursu ablati, malis artibus impingat. Este igitur vos illi pro me vno multi patētes, excolendo scilicet, atq; optima suggerendo. Neq; enim aut pecunia vis tyrannidis luxuriā expleri, aut stipantia satellitum agmina tueri principem possunt, nisi illi ipsi quos regas, animū imperanti, benevolentiamq; accōmodent. Quippe si demum diu tutoq; imperant, qui non metū ex crudelitate, sed amorem ex bonitate civium suorum animis instillant. Neq; enim quos servire necessitas coegit, sed quos obtemperare sua quemq; voluntas adiegit, si sunt in agendo patiēdoq; à suspitione omni, assentationeq; vacui, nunquamq; imperia detractant, nisi volenter contumeliosq; sint habiti. Est autem difficile in

mā-

maxima licentia non imponere cupiditate auctores illi fueritis identidem admonere vobis reliquisq; reddetis, & memoriam quam scilicet immertis efficere.

ORATIO COM

Communeremorem quam me persuasum habeo. re ipso meo superiori. Nam ille ita nos diligebat, lubentius vocitabat. Quippe illa vero virtute dum infantem dabat in manus, Quapropter minis sitis benevolentis non me maiores nitem squalis corpellaverim, si unum aliquem virtutum suarum instituendos. Nunc principem, de ante me sacra

maxima licentia moderari sibi, quasiq; frenos imponere cupiditatibus. Quod si bene viuendi autores illi fueritis, & qua nunc coram auditis, identidem admonueritis, una opera & ipsum vobis reliquisque omnibus optimum principem redderis, & memoriam nostram demerebimini, quam scilicet immortalem hac una ratione poteritis efficere.

ORATIO COMMODI AD MILITES.

Communem mihi esse vobiscum huius mcerorem calamitatis, neq; vos aliter quam me ipsum affectos esse planissime persuasum habeo. Neq; enim ego superstitute parate ipso meo superiorem me vobis unquam gessi. Nam ille ita nos uniuersos, ut unum aliquem diligebat, lubentiusq; me comilitonem quam filium vocitabat. Quippe hanc natura appellationem, illa vero virtutis communicatione existimabat. Quin infantem sapere me in vlnis gestans, vobis dabat in manus, quasiq; vestra madabat fidei. Quapropter minime dubito, quin mihi omnem sitis benevolentiam exhibituri, quum pro alumno me maiores natu habere debeant, ipsos autem aequales condiscipulos armorum iure appellauerim, siquidem ita nos uniuersos, ut unum aliquem pater diligebat, omniq; virtutum studio, ac bonis artibus curabat instituendos. Nunc me post illum vobis fortuna principem, dedit, non quidem asciticium, quales ante me fuerunt, neq; velut acquisito imperio

gloriantem. Quippe vnus ego vobis natus educatusq; in aula, priuatusq; in altum cunabulis, statim me vt ex alio prodieram imperatoria purpura suscepit, simulq; sol hominem me vidit & principem. Hac cum animis vestris reputantes, iure principem colite, non datum vobis, sed natum. Nam pater quidem iam in cœlum enectus consors est, concessorq; Deorum. Nobis autem orbis terrarum gubernacula rerumq; humanarum cura incumbit. Qua quos successus, quantasq; habitura sint vires, in vestra manu est. Si enim belli reliquis fortiter deleueritis, & imperij Romani terminos ad Oceanum vsq; promoueritis, cum ipsi vobis ingentem gloriam cōparabitis, tam communis parentis memoria debet gratiam referetis. Atq; eum quidem exauare qua dicimus, & intueri præsentem qua gerimus, credite. Nos autem felicissimos qui benefactorum nostrorum testem eiusmodi simus habituri. Qua igitur ad hanc diem fortissime prosperrimeq; gessistis, illius scilicet sapientiæ gubernationiq; tribuuntur. Qua autem mecum, hoc est, cum iuvene imperatore vestro præclare feceritis, ea sunt vobis ipsis, quasi peculiarem, cum fidei, tum virtutis claritudinem paritura. Quocirca & atati mea rebus strenuè gerendis, auctoritatem conciliabitis, & barbara gens initio noui principatus repressa, neq; in præsens cōtemptu atatis nostra se effereat audacius, & suis nunc educta periculis: metu deinceps perpetuo coercetur.

POM-

Teneri te s
rio minime
nos quog;

solicitat. Sed et r
res partes agunt, m
hic expedienda sup
vel in posterum dis
illic est, ubi Imper
linguere inchoatur
rum videtur, etian
diciam barbaris i
di cupiditate decess
perculos arbitri ab
pulchrum deuictis
ad Oceanum vsq;
triumphanti, &
gentu reges sacra
tibus prioribus sa
atq; illustres ena
verere, ne qua
& optimus quisq;
ercitus vniuersu
perium. Quin ex
nia nobiscum est
moria, aterni
libet fia

POMPEIANI ORATIO AD
Commodum.

obis natus edu-
tum cunabulis,
imperatoria
minime me vidit
vestris reputan-
tum vobis, sed
in cælum eue-
um. Nobis au-
la rerumq; hy-
quos successus,
vestra manu
deleueritis. Et
anum usq; pro-
m gloriam cõ-
is memoria de-
m quidem ex-
tra sentem qua
ssimos qui be-
scemodisimus
diam fortissime
autem mecum,
vestro præclare
peculiarem,
em paritura,
nue gerendâ,
bara gens mi-
in præsens cõ-
acius, Et suis
ceps perpetuo

Teneri te ô fili & domine, patria deside-
rio minime mirandum. Quippe eadem
nos quoq; rarum domesticarum cupido
solicitat. Sed ei tamē resistimus: quoniam prio-
res partes agunt, magisq; incumbunt nobis, qua
hic expedienda supersunt. Nam illis quidem
vel in posterum diutius perfrueris, Roma autem
illic est, ubi Imperator est. Caterum bellum re-
linquere inchoatum præterquam quod indeco-
rum videtur, etiam periculosum est. Quippe au-
daciam barbaris inycimus, neq; enim remean-
di cupiditate decessisse nos, sed aufugisse metus
perculsos arbitrabuntur. Tibi autem quā fueris
pulchrum denictis hostibus, atq; insperj finibus
ad Oceanum usque propagatis redire in urbem
triumphanti, victosq; captiuos præterea
gentis reges satrapasq; barbaros. His enim ar-
tibus prioribus sæculis Romani homines magni
atq; illustres enaserunt. Nihil est autem quod
verere, ne quā illic res tua periclitentur. Nam
& optimus quisq; senator tecum hic est, & ex-
ercitus uniuersus tuum coram propugnat in-
perium. Quin ararium quoq; principalis pecu-
nia nobiscum est omne. Ad hæc patris tui me-
moria, æternum tibi apud potestates quas-
libet fidem atq; beneuolentiam
roborauit.

EX HERODIANI SECVN-
do libro.ORATIO LÆTI AD MILI-
tes.

Commodus imperator vester apoplexia morbo interijt. Cause mortis nemo alius, sed est ipsemet sibi. Nam cum frustra nos optima atq; salubria subijceremus, gerens ille se quemadmodum omnes nostis cibo potuq; nimio suffocatus est. Atq; is quidem suo sibi fato extinctus perijt. Quippe non una eadēq; eundē is hominibus mortis causa, sed alia alijs eundēq; tamen ad eundem tendentes vita finē, verum pro illo adāucimus vobis ipsi, ac Romanus populus, virum atate grauem, vita moderatum militaris discipline peritissimum, cuius bellicam virtutem, vos quidem veterani saepe numero experti, ceteri tot annos vrbis præfecti non honore solum, sed etiam administratione dignissimum iudicastis. Igitur fortuna non principē solū vobis dat, sed parentē quoq; optimū, cuius principatus nō vobis modo, qui eū presentes intuemini, sed ijs etiā iucundissimus futurus est, qui ripas fluuiorum, ac Romani terminos imperij defensant: videlicet res eius præclarē gestas memoria retinentibus. Neq; vero iam barbari nobis pretio conciliabimus, sed eorum memores, quæ hoc duce perpeffi sunt, metu potius subiguntur.

ORAT.

Consensus huiusmodi mihi p-
litate dese-
suspitione vacet,
si demq; praeferat,
alacriorē redderet
pienda, sperantem
qui tantam in vo-
teret. Me autem co-
egregia, sicut hono-
metu quodam cur-
duum in primis est
paria referre. Na-
ne, si magnam gra-
debuerit, non tam
ditur, quam in
commendatur. Si
in te quadam co-
ample demerear
quam ipse inops
videre. Certe
aratum sit pro
vobis accepto h-
num exhibeant
gium dignitati
lam minime d-
ritia odimus;
Et ut tenax e-
offendit, nunc
ipsæcidium

uester apoplexia
mortis nemo a-
Nam cum fru-
byceremus, ge-
es nostis cibo po-
quidem suo si-
non una eadeq;
, sed alia alijs
dentes vita finē,
is ipsi, ac Roma-
nū, vita mode-
stissimum, cuius
ceteramī sape-
s urbi praefectū
administratione
rtuna non prin-
uog, optimū, cu-
ui eū praesentes
nus futurus est,
ermimos impe-
praelare gestas
o iam barbari
eorum me-
essunt,

EX SECVNDO LIBRO.
ORATIO PERTINACIS IN
senatu.

625

Consensus hic uester, studiumq; eximium
vni mihi plurimum in tanta ista nobi-
litate deferendi, cum omni adulationis
suspensione vacet, argumentumq; benevolentia
fidemq; praferat, alium fortassis audaciorē atq;
alacriorē redderet, ad ea quae traderetur susci-
pienda, sperantem facile se gubernatione usurū,
qui tantam in vobis benevolentiam animadu-
teret. Me autem contra magna ista scilicet atq;
egregia, sicut honoris sensu obstupesciunt, ita
metu quodam curaq; sollicitans. Siquidem ar-
duum in primis est, magnis acceptis beneficijs
paria referre. Nam in beneficiorum vicissitudi-
ne, si magnam gratiam referat, qui parvam
debuerit, non tam facilius remunerandi expen-
ditur, quā in ipso argumentum grati animi
commendatur. Sed cum prior quispiam eximia
in te quaedam contulerit, tum si illum parum
ample demerearis, non tam deesse quod reponas:
quam ipse inops sensuum, ac planē ingratissimus
videare. Cerno igitur iam animo quam mihi
arduum sit propositum certamen, ne tanto à
vobis accepto honore, parum me fortasse dig-
num exhibeam. Quippe non in sella ipsa fasti-
gium dignitatis, sed in operibus situm, quae il-
lam minimē dedecorent. Nam quantum prae-
ritā odimus, tantum de futuris bene speramus.
Et ut tenax est iniuriarū memoria (quod enim
offendit, nunquam obliteratur) sic beneficia in
ipso excidunt usu. Siquidē non ita delectat liber

tas quam seruitus offendit. Neque habenda quisquam gratiam putat, quod rebus suis pro arbitrio utatur. Quippe id sibi debere iure autumat. Qui vero suis exitur bonis, nunquam sanè iniuriarum obliuiscitur. Neque quisquam lucro apponit, quod utilitatem in commune pariat. Quae enim publicè prosunt, parum cuique cura sunt, sin qua propria cuiusque sunt, minus ex sententia ceciderint, tum nemo satis secum benigne agi putat. Ad hac quicumque enormibus tyrannorum, atque immensis largitionibus insueuerit, si se frugalius paulo, aut continentius ex pecunia inopia agere instituas, non tam id moderatae cuiusdam dispensationi, prudentique attribuunt, quam auaritiam continuò tibi et sordes exprobrant. Neque autem cogitant neminem posse magna cuius dilargiri, qui se à vi atque à rapina abstineat. Qui autem recte, ac pro cuiusque dignitate dispensat, non modo nihil cuiquam iniuste eripit, sed et ceteros frangi esse docet, et parcere parto. Hac igitur cum animis vestris reputantes, adnitimini vos quoque mecum patres, communemque hanc imperij administrationem existimate. Quippe in Repub. optimatum, non autem sub tyrannide victuri, cum ipsi optimam habere spem, tum reliquis etiam debetis polliceri.

ORATIO PERTINACIS AD tumultuantes.

ME quidem o milites, si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sane grauem, homini videlicet huius
etatis.

etatis et gloria
 certe est aliquis ne
 pia cura custodienda
 ruculis adhibitos, et
 que ciuili tantum
 guine pollueret dexte
 praesens flagitiosum
 ruculosum. Neque eni
 ei. Si enim Commo
 fectio nouum fuit m
 Sin dolo necatum p
 men. Quippe quem
 spicione procul abe
 vos primi cognita
 obortum suspicion
 Caterum ne illo q
 bis deseri patiemur
 nitate vestra: ne
 concupieritis.

ORATIO N

Quam ac
 maioribus
 sit, for sit
 iusti. Neque ego m
 ba facturus, si v
 spe, aut spem se
 sed me vocant
 fatigant: ut et
 Neque patiar ta
 letum à maior
 turpiter. Ut au

habenda quif-
 suis pro arbi-
 trii iure autu-
 nunquam san-
 quisquam lucro
 immune pariat.
 cum cuiq; cura
 minus ex sen-
 secum benigne
 vmbibus tyrannus
 insueuerit.
 minus ex pecu-
 id moderata
 q; attribuunt,
 sordes expro-
 nem posse ma-
 atq; a rapinis
 cuiusq; dig-
 niqum inimi-
 occet, & par-
 vestris repu-
 um patres, cō-
 nationem exi-
 um, non au-
 ipsi optimam
 betis pollice-
 IS AD
 ditis, neq; i-
 neq; mihi sa-
 delictet huius
 atate

atatis & gloria. Siquidem humana vita finis
 certa est aliquis necessarius, vos autem princi-
 pio cura custodiatur, & propulsandis aliunde pe-
 riculis adhibitos, eadem ipsos facere primos, ne-
 que civili tantum, sed imperatorio quoq; sa-
 guine polluere dextras, id vero videte, ne vel in-
 prasens flagitiosum sit vobis, vel in posterū pe-
 riculosum. Neq; enim ego vlla vos iniuria affe-
 ci. Si enim Commodus doleris interitū, nihil pro-
 fecto nouum fuit mori, qui homo natus fuerat.
 Sin dolo ne catum putatis, non meum sane id cri-
 men. Quippe quem ipse scitis ab omni etiam su-
 spicione procul abesse. Quae enim tunc acta sunt
 vos primi cognita habuistis, ut etiam si quid
 obortum suspicionis est, id utiq; alios attigerit.
 Caterum ne illo quidem extincto quicquā vo-
 bis defieri patiemur: quod modeste atq; ex dig-
 nitate vestra: non autem per vim & rapinas
 concupiscitis.

ORATIO NIGRI AD MILITES.

Quam acre ingenium, quantaq; in rebus
 maioribus aggrediendis nostra cantio
 sit, forsitan ipsi quoq; iam pridem cogno-
 uistis. Neq; ego nunc apud vos processissem ver-
 ba factururus, si vel priuato consilio, vel incerta
 spe, aut spem superante cupiditate adducerer:
 sed me vocant Romani, & assidue clamantes
 fatigant: ut eis manum porrigam salutarem.
 Neq; patiar tam excellens, tamq; gloriosum re-
 lictum à maioribus imperium iacere abiectum
 turpiter. Ut autem citra occasionem aliquam

res aggredi tantas, audax sanè, temerariumque sit: ita si implorantibus, ac rogantibus opem deneges, timiditatis & prodicionis crimine labores. Quapropter eo consilio ad vos huc prodij, ut scitarer, quid facto opus esse duceretis, vobisque vterer quasi totius negotij huius consultoribus. Quod si ex sententia successerit, communis mihi inde vobiscum erit utilitas. Neque scilicet tenues spes, aut lenes sunt, qua nos sollicitant: sed ipse Romanus populus, cui rerum omnium potestatem superi tribuerunt, ipsum Romanum imperium fluctuans adhuc, neque apud quenquam certa sedere residens. Sed neque parum tuta inimicus consilia, his implorantium animis, nullo ad prohibendum resistendumque parato. Nam qui illino veniunt, ne ipsos quidem milites, vnde imperium emptitauerit, satis ei fidos fore affirmant, quoniam promissa non soluerit. Qua sit igitur vestra mens ostendite.

ORATIO SEVERI AD SVOS IN
campum vocatos.

Quatum vel fidei, vel religionis erga Deos: per quos iurati estis, quantumque honoris Imperatoribus exhibeatis, quos adeo veneramini, facile ostenditis milites, cum adtopere indignamini, cohortes urbanas, pompa magis quam virtutis administras, adeo scelus facinus perpetrasse. Ac mihi quidem in votis est nunc primus, iura spe auspiciati (nam profecto scitis, quam semper audiens dicto principibus fuerim) perducere ad exitum, atque explicare, qua

vobis

vobis cordi sunt: ne
natum pati. Quod
ma, semper auaritia
vobis videbatur.
modum reciderit, et
numero impedit, a
principis nobilitat
moria obdura. Quat
quam misericordiam
tam ipsi, qua gere
impunita habemus, ca
toribus, atque min
lum senem, cuius
nostris mentione
imperium. Quen
lerare illi potuerit
lem virum e me
terra marisq; im
auktionatus, &
tis inusatus est, &
parum fidos hab
sensuri illum fu
vniuersi, neque
sunt vobis. A
cuerit. Nam &
borum oes perfer
& coereat gel
fissos latices n
cojunctis. Or
rica, sic ut
vribus. Eten
tudine, qua i

de temerariis quibus
 tantis operibus de-
 nis crimine labo-
 vos huc prodij, ut
 uceretis, vobis qua
 ius consultoribus,
 et communis mihi
 leges, scilicet tenues
 illicitant: sed ipso
 omnium potestatem
 Romanum impe-
 dunt quoniam cer-
 tuta inimus co-
 s, nullo ad probi-
 tes, unde impe-
 fore affirmant,
 t. Qua sit igitur

D SVOS IN
 os.

ligionis erga De-
 quantumque bo-
 hibeat, quos a-
 milites, cum a-
 urbanas, pompa
 as, adeo facilius
 videm in vobis est
 ti: nam profecto sci
 principibus fue-
 explicare, qua
 vobis

EX SECVNDO LIBRO.

625

vobis cordi sunt: neque Romanum imperium ab-
 iectum pati. Quod quidem apud maiores sum-
 ma semper auctoritate gestum, venerandum om-
 nibus videbatur. Postea vero quam ad Commo-
 modum recidit, et si ob illius adolescentiam saepe-
 numero impedit, attamen omne vitium, cum ipsius
 principis nobilitate, et sanctissimi parentis me-
 moria obumbrabatur. Neque tam errata illius odit,
 quam misericordiam emerebantur. Quippe non
 tam ipsi, quam gerebantur, quam assentatoribus
 imputabamus, ceterisque malis an artibus consul-
 toribus, atque ministris, donec ad sanctissimi il-
 lum senem, cuius adhuc virtutis et probitatis
 nostris mentibus memoria resisteret, delatum fuit
 imperium. Quem tamen, tantum abest, ut to-
 lerare illi potuerint, ut ea de etiam nefaria ta-
 lem virum e medio sustulerint. Post hunc autem
 terra marisque imperium, nescio quis, turpissimum
 auctionatus, et populo quemadmodum audi-
 tis inuisus est, et milites ipsos, quibus imposuit,
 parum fidos habet. Qui tamen si etiam de-
 fensuri illum forent, attamen neque numero
 universi, neque virtute singuli conferendi
 sunt vobis. Ad hac bellica vos negotia exer-
 cuerunt. Nam et cum barbaris pede conferre, et la-
 bores omnes perferre et algores aestusque despiciere,
 et coacta gelu calare flumina, et portare ef-
 fossos latices non haustos, et venatu inuigilare
 consuevistis. Omnia denique ad virtutem adepti via
 tica, sic ut nemini facile sit vestris obistere
 viribus. Etenim labore miles probatur, non molli-
 tudine, qua illi exaturati, atque enerviti, ne vocem
 qui-

quidem vestram, nedum pugnam poterunt sustinere. Quia sicut Syria res formidabiles videtur, is vel ex eo cogitet, quā imbecilla sit, quāquam tenui spe nitantur, quod neq; adhuc progredi quoquam neq; de vrbe petenda deliberare ausi, sedesq; illas boni consulentes, delitias in diē quasitas, lucrū esse ambigua potestatis arbitratur. Est autem ad ioca & cauilla in primis factum Syrorum genus. Tum qui Antiochiam colunt, ij studere Nigro potissimum creduntur. Nam gentes reliqua, & ciuitates, quum adhuc neminem imperio dignum aspiciant, quique sit Remp. fortiter, moderateq; gesturus, ei scilicet obedire se tandem simulant. Quod si ab Illyrico exercitu ducem creatum cognouerint, simulq; nostrum nomen in audierint, non obscurum sanē apud ipsos, neq; ignoratum, Quippē illic etiā cū imperio presuimus: neq; me profectō desidia, aut torporis arguerint, neq; vestrum exceptare impetum, aut bellicam virtutem volent experiri: praesertim quum & corporum proceritatibus, & armorum exercitatiēibus: & conferenda manu longē vobis impares habeantur. Quare occupemus quam primum Romā, larem ipsum imperij, reliqua dein facile expedituri, quum Deorum oraculis, tum armorum corporumq; vestrorum viribus confidentes.

ORATIO SEVERI SEVERA AD
milites dolo captos.

Sperari vos à nobis, vel sapientia vel viribus, veletiam numero re ipsa videris. Capti estis quā facillimē, ac nullo feruē negotio tenemini.

Quid

Quid futurum de
scilicet victima h
rio, si sceleri vest
nunquam sanē i
sonem, imperator
endūm; vobis, ip
rium perpetua elo
firi, aut virtute a
ebant: hoc vos tur
priuatorum in firi
didistis. Ac ne eu
imperium produx
fensare ausi, homi
hac igitur crimini
vobis debentur me
cium studeant pete
pati sit, sanē vider
nebo, neque vestri
niam ius, suq; n
cipem violato iur
& imperatorio sa
custodiāq; anim
nostra largietur
meū ita prapio.
exutos militari
autem, sic imper
edico item iur
nas datur
hac in
be

am poterunt su-
ruidabiles vidē-
abecilla sunt, quā-
neq; adhuc pro-
tenda deliberare
es, delitias in die
festatis arbitra-
la in primis fa-
qui Antiochiam
um creduntur.
s, quum adhuc
iant, quique sit
urus, et scilicet
od si ab Illyrico
erint, simulque
obscurum sanē
ppe illic etiā cū
tō desidia, aut
exceptare im-
lent experiri:
rococritatibus,
& conferenda
ntur. Quare
larem ipsum
turi, quum
corporumque

ERA AD

vel viribus,
s. Capti estia
io tenemini.
Quid

Quid futurum de vobis sit, in ea manu est. Iam
scilicet victima hic statis obnoxia nostro impe-
rio, si sceleri vestro debitum quaratis supplicii.
nunquam sanē inuenietis, sanctissimum illum
senem, imperatoremq; optimum seruandum, tu-
endumq; vobis, ipsi occidistis. Romanum impe-
rium perpetua clarum gloria, quod maiores no-
stri, aut virtutis aut nobilitatis nomine suscipi-
ebant: hoc vos turpiter, fœdeq; velut aliquid ex
priuatorum instrumento, quasi sectatores ven-
didistis. Ac ne eum quidem ipsum quem sic ad
imperium produxeratis, seruare saltem, aut de-
fensare ausi, homines timidissimi, prodidistis. Ob
hac igitur crimina, ac facinora vestra, mille
vobis debentur mortes: si quis par noxa suppli-
cium studeat petere. Proindē quid vos aequum
pati sit, sanē videris. Ego tamen sanguine absti-
nebo, neque vestras imitabor manus. Sed quo-
niam ius, fasq; negat stipari à vobis tam prin-
cipem violato iurcturando, ac manibus civili
& imperatorio sanguine pollutis, proditaq; fide,
custodiaq; , animas quidem & corpora vobis
nostra largietur humanitas. Porrò militibus
meis ita precipio. Recingant vos, ac vestimentis
excutos militaribus nudosq; dimittant. Vobis
autem, sic impero, discedatis quàm longissimē:
edico item iuroq; , ac denuncio capite pœ-
nas daturum, si quis vestrum post-
hac intra centesimum ab vr-
be lapidem conspici-
tur.

ORATIO SEVERI AD EXERCITUM.

NEquē leuitatis me quisquam ob antea-
cta infimulet, neque infidum, aut ingra-
tum putet aduersus eum, quem pro a-
mico habuerim. Omnia nos quidem praestitimus
etiam in partem principatus, & quidem stabi-
lissimi recepto. Quod ne geminis quidem fratri-
bus facile quisquam indulserit, quod enim vos
mibi uni detulistis, id ego cum illo communica-
ui. Tantis autem beneficijs nostris pessimam vi-
delicet gratiam retulit Albinus, contempta vir-
tute nostra, suaq; immemor fidei, ardensq; inex-
hausta cupiditate, id vniuersum periculosē pra-
ripiendi, cuius particeps esse citra bellum, ac di-
micationem vllam potuisset. Neq; Deos reuere-
tur, per quos toties iuratus, neque vestris parci-
laboribus, quos tanta cum gloria virtutēq; pro
nobis pertulistis. Quippē successum vestrorum,
nec ipse fructu carebat, imō autem si fidem ser-
uasset, maior illi portio contigisset. Vt autem si
ipse auctor malorum sis, iniustus videre, ita si
non ulciscare acceptas iniurias, ignauus. Nam
quum bellum aduersus Nigrum gessimus, non
ita sanē speciosas inimicitiarum causas habeba-
mus, sed posuim eum in medio, atque adhuc in
disceptatione versantem pari vterq; ambitu ad
se trahēbat. Verum Albinus despecto credere, ac
iure iurando quum sit nostro munere adeptus,
qua tantum legitimis liberis tribuuntur, hostis
esse.

esse manu nobis
pridem beneficio
bonestauimus: ut
bellem ipsius animi
enim sustinere ille
que insularis, vi-
propē modum soli
te vestra, tam mu-
que vobis oriētem
nunc quoque tate
pē hic totus pendē
figatur paucos s-
nedum sub forti
xuriam illius ign-
corum potius gra-
bus congruen: en-
illum, qua solem-
tute, Dys freti
ratis, simul me-
trophaeorum, qu-

ORATIO

TErram
nisi q
tem v
minant fluctu
diuidetur? Q
duar inter vi
Me primam
que apud se p
nos cum mar

quam ob antea-
fidum, aut ingra-
tum, quem pro a-
idem praestitimus
quidem stabili-
s quidem fratri
quod enim vos
illo communica-
ris pessimam vir-
te, contempta vir-
i, ardensq; inex-
periculose pra-
ra bellum, ac di-
eq; Deos reuera-
ne vestris parci-
ia virtutisq; pro-
um vestrorum,
em si fidem ser-
t. Vt autem si
uideare, ita si
ignauus. Nam
n gessimus, non
causas habeba-
atque adhuc in-
terq; ambitu ad
becto fœdere, ac
unere adeptus,
buntur, hostes
esse

esse mauius nobis quam familiaris. Vt igitur
pridem beneficio affectum, honore gloriaq; co-
honestauimus: ira nunc perfidiosum atque im-
bellem ipsius animum coarguamus armis. Neq;
enim sustinere ille exercitus poterit exiguus, at-
que insularis, vires nostras. Nam quum vos
propè modum soli alacritate quadam & virtute
vestra, tam multis praelijs peruiceritis, totum-
que vobis oriẽtem subegeritis, quis dubitet quin
nunc quoque tatarum accessione virum (quip-
pè hic totus penè Romanus exercitus) facile pro-
fligaturi paucos sitis, ne sub viro quidem sobrio
nedum sub forti duce milites? Quis enim lu-
xuriam illius ignorat, vitamq; hominis subul-
corum potius gregibus quam militum legioni-
bus congruentem? Proinde eamus audacter in
illum, qua solemus alacritate animi, atque vir-
tute, Dijs freti autoribus ab eodem impie peie-
ratis, simul memores excitatorum sapè à nobis
trophæorum, qua soli et ab ipso despecta sunt.

EX IIII. LIBRO.

ORATIO IULIÆ AD FILIOS.

TErram quidem & mare ô filij iam inue-
nistis quo pacto diuidatis, & continen-
tem vtramque, ut dicitis, Pontici discri-
minant fluctus, matrem verò quonam modo
diuidetis? Quonam modo infœlix ego distri-
buar inter vtrumque vestrum, aut disseabor?
Me primam igitur occidite, dimidiamq; vter-
que apud se partem sepeliat, ut ego quoque inter
vos cum mari terraq; ipsa diuidar.

ORA-

HERODIANI ORAT.
ORATIO ANTONINI IN
Sepatum habita.

Non me quidem fugit, omnem domesti-
corum eadem statim atque auribus in-
ciderit, odiosam videri, nomenq; ipsum
ut primum audiatur, asferre gravem calum-
niam. Quippè infelices misericordia, potentes
invidia sequitur, ac victus accepisse, victor at-
tulisse iniuriam videtur. Ceterum si quis verò
magis iudicio, quàm studio erga defunctum a-
liquo, rem ipsam expendat, causamq; eius, &
consilium exquirat, facile scilicet inueniet, re-
ctum esse & necessarium vindicare magis quàm
accipere iniuriam. Quippè ad occisi calamita-
tem etiam infamia timiditatis accedit, victor,
praterquam quod incolumis est, etiam gloriam
retulit fortitudinis. Ad cetera quidem, quae sepe
in me, cum veneficijs, tum omni genere insidia-
rum intendit, facile vobis est exquirere tormē-
tis. Quippè idcirco adesse omnes illius ministros
imperari, ut verum deprehendatis. Sunt au-
tem nonnulli quoque ex his iam torti, quorum
exaudire confessionem possitis. Postremò autem
quum ego apud matrem forem venit ille in me,
quosdam secum adducens gladijs accinctos. Sed
ego re praecognita, vultus hostem sum. Neque e-
nim iam, aut fratris mentem gerebat, aut fra-
terna moliebatur. Vlcisci autem illum, qui prior
insidiatur ut instum est, ita usu quoque iam re-
ceptum. Quippè ne ipse quidem urbis huius cō-
ditor Romulus germanum pertulit, suis tantum
operi-

EX II

per illi illudentem
nis, ac Titum Domitium
Philosophia simul
generi sui contume-
veniens comparat
vltus hostem. Qu
imponebant. Vos a
alterum vobis prin-
te vestras in diuer-
spectantes imperat
te. Imperium autem
solum possidet, ita et
adindicat.

EX
ORATIO

Dolere vos
velut ve-
teritu mi-
tates, casusq; hum-
prudentium. Ca-
aterrum praecordi-
tem propagabitur
gestarum, prater
communicatorum
secum deferens se-
stulat tempus ho-
stiaq; omnibus p-
periculo. Videtur
tius orientis mul-
belli causae pra-

ORAT.
NINI IN
ta.

omnem domesti-
atque auribus in-
ri, nomenq; ipsum
grauem calum-
cordia, patentes
episse, victor at-
erum si quis verò
ga defunctum a-
ausamq; eius, &
cet inueniet, re-
icare magis quã
occisi calamita-
accedit, victor,
etiam gloriam
uidem, qua sepe
i genere in fidi-
quirere tormẽ-
illius ministros
tis. Sunt au-
torti, quorum
ostremo autem
venit ille in me,
accinctus. Sed
um. Neque e-
ebat, aut fra-
illum, qui prior
aque iam re-
urbis huius cõ-
it, suis tantum
operi-

ope, ~~plus~~ illudentem, taceo Germanicum Nero-
nis, ac Titum Domitiani fratres. Marcus ipse
Philosophia simulator, ac mansuetudinis, Lucij
generi sui contumeliam non pertulit. Ego verò
venenis comparatis in me, gladioq; impendente
ultus hostem. Quippè hoc illi sua opera nomen
imponebant. Vos autem Dijs gratias agite, quòd
alterum vobis principem seruauerint, neq; men-
tes vestras in diuersa partiti, sed unum tantum
spectantes imperatorem, vitam securi traduci-
re. Imperium autem Iupiter, sicut ipse inter Deos
solus possidet, ita etiam uni tantum mortalium
adiudicat.

EX V. LIBRO.

ORATIO MACRINI AD
exercitum.

Dolere vos omnes principis huiusmodi,
vel ut verius loquar, commilitonis in-
teritu minimè mirandum. Sed calami-
tates, casusq; humanos modicè ferre, id verò est
prudens. Caterum, illius memoria vestris
aturnum prae cordijs insidebit, atq; ad posterita-
tem propagabitur, rerum fortiter, ac magnificè
gestarum, praterèa amoris beneuolentiaq; &
communicatorum vobiscum laborum laudem
secum deferens sempiternam. Nunc autem po-
stulat tempus honore habito illius memoria, u-
stisq; omnibus persolutis, occurrere imminenti
periculo. Videtis Barbarum instantem cum to-
tius orientis multitudine, ac iustas (ut videtur)
belli causas praferentem: siquidem nos illum
prio-

priores laceffuimus, violato fœdere, atq; de in
altiffima pace bellum excitauimus. Nunc omne
Romanum imperium in virtutem vestram re-
cumbit, & fidem. Neque enim de finibus impe-
rij aut de fluminibus dimicatio nobis aduersus
magnum Regem, sed de omnibus fortunis est,
quum scilicet liberos consanguineos suos vltum
veniat, quos iniuste à nobis, contraq; fœdera oc-
cisos arbitratur. Igitur arma capiamus, atque
(ut mos Romano est) ordines in pralio seruemus,
quippe in acie Barbarorum incomposita multi-
tudo, ac tumultuaria, ipsa se fortasse impediet.
Vester autem ordo, atque consensus pugnandi-
peritia, sicuti vobis salutem, ita hostibus perni-
ciem attulerit. Quapropter sic velim bene spe-
rantes dimicetis, ut Romanos decet, utq; ha-
Etenus consuestis. Ita enim & Barbaros ipsos su-
deritis, & gloriam insignem adepti, fidem Ro-
manis, ceterisq; omnibus feceritis: non dolo, aut
fraude vlla, sed virtute, & armis superiorem
victoriam à vobis partam.

EX VI. LIBRO.

ORATIO ALEXANDRI AD
urbanos milites.

CVperem commilitones eiusmodi habe-
re orationem apud vos, qua & aicenti
mibi, ut consueuerat, ornamentum, &
vos audientibus latitiam conciliaret. Nam cum
multos annos pacem agitauerimus, si quid noui
nunc audieritis, fortasse quasi præter spem acci-
derit, expauescetis. Decet autem viros fortes
atque

atque moderatos op
requacunque inci
piate agimus dulci
risa sunt. Atq;
minutus videtur
confidentior ex con
stem bonam mutu
postquam Ariat
fecit, atque ad Per
nostra arma lace
mana, etiam incur
nuncios aggregit
cipio studium pers
recordiam omitt
ret. At ille barbar
se continere suis se
quam provocat. N
lum detrectemus
adeffis, admone
rum, que plurim
atque Antonino
sis. Quibus aut
in primis, ac glori
omnes, scire vos
reuerenter cele
sulat fortissim
cedentibus, det
repugnantibus
illis collata acci
curfibus fugac
tant, qua scilic
cōposita, ordim
ac profigate]

cedere, aſſile in
mus. Nunc omni
em veſtram re-
a de finibus impe-
o nobis aduerſus
bus fortunæ eſt,
ineos ſuos ultum
etraq; ſœdera oc-
capiamus, atque
prælio ſeruemus,
compoſita multi-
ortatſe impedit.
mſus pugnandi q;
a hoſtibus permi-
c velim bene ſpe-
decet, utq; ha-
Barbaros ipſos ſu-
depti, fidem Ro-
mæ non dolo, aut
armis ſuperiorem

O.

DRI AD

inſcemodi habe-
qua & licenti
namentum, &
liaret. Nam cum
mus, ſi quid noui
rater ſpem acci-
tem viros fortes
atque

atque moderatos optima quidem optare, ſed ſer-
re quacunque incidunt. Vt enim qua cum volu-
ptate agimus dulcia, ita qua cum virtute, glo-
rioſa ſunt. Atq; ut is qui prior laceſſit, ipſe ſibi
iniurius videtur, ita qui propulſat iniuriam,
confidentior ex conſcientia ſit, atq; ex iuſtitia
ſpem bonam mutuatur. Artaxares vir Perſæ
poſteaquam Artabanum dominum ſuum inter-
fecit, atque ad Perſas imperium tranſtulit, etiã
noſtra arma laceſſere deſpecta maiestate Ro-
mana, etiam incurſare, ac vaſtare noſtras pro-
vincias aggreditur. Huic ego per literas à prin-
cipio ſtudui perſuadere, ut inexplebilem illam
recordiam omitteret, neve aliena concupiſce-
ret. At ille barbaræ inſolentia præuectus, neque
ſe continere ſuis ſedibus iam vult, & nos ad pu-
gnam prouocat. Ne cunctemur igitur, neve præ-
lium detrectemus, ſed quicumque ſeniores hic
adeſtis, admonete quãprimùm illum trophæo-
rum, qua plurima aduerſus Barbaros Senero,
atque Antonino parente meo ducibus excita-
ſtis. Quibus autem atas integra eſt, ut intelligant
in primis, ac gloriam concupiſcite ut intelligant
omnes, ſcire vos non ſolùm pacem manſuetæ, ac
reuerenter colere, verùm etiam quum res po-
ſtulat fortiffimè præliari. Quippè Barbari, ut
cedentibus, detrectantibusq; acriter inſtant, ita
repugnantibus minimè reſiſtunt. Neque enim
illis collata acies ſpem victoria pollicetur, ſed ex-
cuſſibus fugaq; utentes, lucrari ſe demùm pu-
tant, qua ſcilicet rapuerunt. At nos, qui omnia
cõpoſita, ordinataq; habemus, tum illos vincere
ac proſtigare ſemper didicimus.

EX

ORATIO IUVENIS AD
Gordianum.

E Duobus periculis, quorum alterum præ-
sens manifestumq; alterum futurum for-
sit an, dubijq; euentus, eligendum tibi ho-
die alterutrum est, ut aut nos, teq; unà serues,
et spem meliorem, qua omnes freti sumus, am-
plectaris, aut iam iam nostris manibus intereas.
Quod si potiora malueris, multa ad spem bonā
viatica sunt. Quippè inuisum omnibus Maxi-
minum, pestemq; illam crudelissimā tyrannidis
tolles, vitamq; antehac præclare tibi actam il-
lustri gloria cumulabis, maximosq; à senatu P.
Q. R. honores, ac sempiternam laudem nancif-
ceris. Sin verò abnueris, ac nobiscum conspirare
pernegaueris, iamiam te hic obtruncabimus,
atq; ipsi quoq; (si oportuerit) occiso tibi immo-
riemur. Maius nanque facinus ausi sumus, quā
ut salui esse citra desperationem possimus. Iacet
enim tyrannidis minister, huiusq; poenas crudeli-
tatis, nostris nunc nuper manibus interemptus.
Quapropter si consenseris nobiscum, atq; in par-
tem periculorum accesseris, quum ipse honorem
imperij consequeris, tum quod nos facinus per-
petrauimus, laude quam supplicio dignum re-
putabitur.

ORATIO MAXIMINI AD MILI-
tes in campum conuocatos.

S Cio me vobis incredibilia, nouaq; dicturū,
sed (ut ego existimo) non tam admiratio-

ne

neq; rem risu digni
tut non Germani
mata, qui de pace
sa item, qui olim
tur, nunc suas intru-
lunt, quum gloria
me gestarum pericu-
lunt, quum gloria
immoerunt, quum
sumus. Verum (ne-
rim) Carthaginensium
licissimo. Et extre-
bium suasu an coa-
luant principatus
cum apud eos Proci-
thifaciant. Quibus
ter lanxus exiguus
telorum, proq; bellici-
tum, diuinaq; proci-
pentur. Neq; vero
in urbe nunciant
lum, si audemq; oc-
instabileq; sit. Ron-
prompta clamor
scilicet vobis est. S-
conspexerint, trua-
cileantes, ac suum
publicam neglect-
etiam qua acta in-
est profectō quod
nentiam duriorer-
gruentiam, vitia
teferri, quipp

RAT.
RO.
NIS AD

um alterum pra-
rum futurum for-
gendum tibi bo-
reg, una seruet,
freti sumus, am-
manibus interea.
ita ad spem bonā
omnibus Maxi-
ssima tyrannidis
are tibi actam il-
mosq; a senatu P.
laudem nancif-
iscum conspirare
obtruncabimus,
occiso tibi immo-
ausi sumus, qua
possimus. lacer
pœnas crudeli-
ous interemptus.
um, atq; in par-
um ipse honorem
nos facimus per-
icio dignum re-

AD MILL-
atos.
nouaq; dicturū,
am administratio-
ne

ne ~~etiam~~ risu digna. Arma vobis vestraq; vir-
tuti non Germani inferunt sapē deuicti, nō Sar-
mata, qui de pace nobis quotidie supplicant. Per
sa item, qui olim Mesopotamiam peruagaban-
tur, nunc suas intra sedes quiescere boni consu-
lunt, quum gloria in armis vestra, tum rerum a
me gestarum periculo edocti, qua iam tum illis
innotuerunt, quum tuendi ripas exercitui pra-
fuimus. Verum (ne quid magis ridiculum dixe-
rim) Carthaginienses insaniunt, atq; senē infœ-
licissimo, & extremo iam atatis delirante, du-
bium suasit an coactū, quasi aliqua in pompa
ludunt principatum. Quo enim freti exercitu,
cum apud eos Proconsulis ministerio lictores sa-
tisfaciant. Quibus porro vsuri armis, ubi pra-
ter lanceas exiguas ad feras excipiendas nihil sit
telorū, proq; bellicis exercitationibus chori tan-
tum, dictaq; procacia, & numeri quidam usur-
pentur. Neq; vero vos peterrefecerint, qua facta
in urbe nunciantur, nempe Vitelianus per do-
lum si audemq; occisus est. Quam autem leue
instabileq; sit Romani populi ingenium, quam
prompta clamorum tenus audacia, notissimū
scilicet vobis est. Si duos modo, tresve armatos
confexerint, trudentes alter alterum, & pro-
culcantes, ac suum quisq; periculum fugitantes,
publicam neglectui habent. Quod si quis vobis
etiam qua acta in senatu sunt, renunciauit, non
est profectō quod miremini nostram illis conti-
nentiam duriorē videri, atq; ob id morū con-
gruentiam, vitamq; illius luxuriosam nobis an-
teferri, quippe apud illos fortissima quaq; gra-

gravissima pro asperimis, dissoluta atque debacchantia pro mitibus voluptuarijsq; habentur. Quocirca nostrum quidem imperium quoniam industrium, atq; moderatum reformidat, Gordiani delectantur nomine, cuius infamia vita minimè vos praterit. Igitur aduersus hos atque huiusmodi homines bellum vobis est milites, si ramentum id bellum appellandum. Nam ut mihi quidem atq; aded ceteris omnibus videtur, non prius Italiam attigerimus, quam illorum maxima pars ramos supplices, liberosque suos preferentes, nostris se pedibus aduoluent, aut formidine degeneri fugam facient, ut mihi liberum sit bona illorum vobis contribuere, quibus in perpetuum perfruiamini.

EX VIII. LIBRO.

ORATIO MAXIMI AD
milites.

Quam fuerit ex usu vobis poenitentia, & reconciliata cum Romanis gratia, re ipsa didicistis, pacem videlicet pro bello agitantes, seruato etiam militari iureiurando, quod est vnum Romani principatus mysterium sanctissimum. Quare debetis etiam deinceps huiusmodi commodis frui: fidem populo seruantes, senatuq; Rom. & nobis imperatoribus, quos à nobilitate, & rebus gestis, longaq; serie generis quasi per gradus quosdam pronectos pari iudicio S. P. Q. R. elegerunt. Neq; enim vnius tantum hominis peculiaris possessio principatus est: sed communis antiquitus totius Rom. P. siquidem in illa

in illa urbe sita est
dispositio tantum
patris vni vobis
dinem quem dece
debitum principib
exhibebitis, quom
omnibus affluent
ne ciuitates vniue
permanebunt. V
vestri sententia do
nis regionibus cons
bare gentes pacem
cum hic erit labor.
res, facilius urban
externa, praesto s
cunque usus voca
mini rerum superio
fure, aut in nobis:
aut in Ro populo n
acceptas iniuri
oblitio, sit fa
fidesq; be
ra

resoluta atque de-
 spiciarisq; habere-
 rem imperium quo-
 ratum reformidat-
 ne, cuius infamia
 igitur aduersus hos
 bellum vobis est
 pellandum. Nam
 eteris omnibus vi-
 gerimus, quam il-
 licipites, liberosq; in-
 edibus aduoluent,
 non facient, ut mihi
 contribuere, qui-

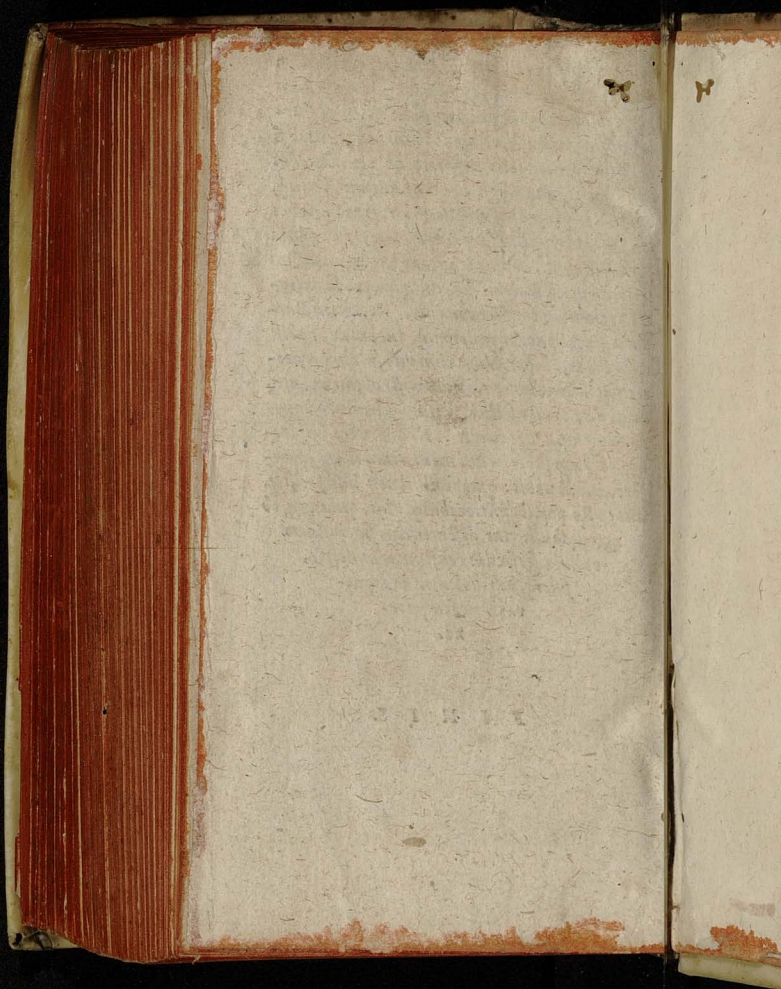
72 B.

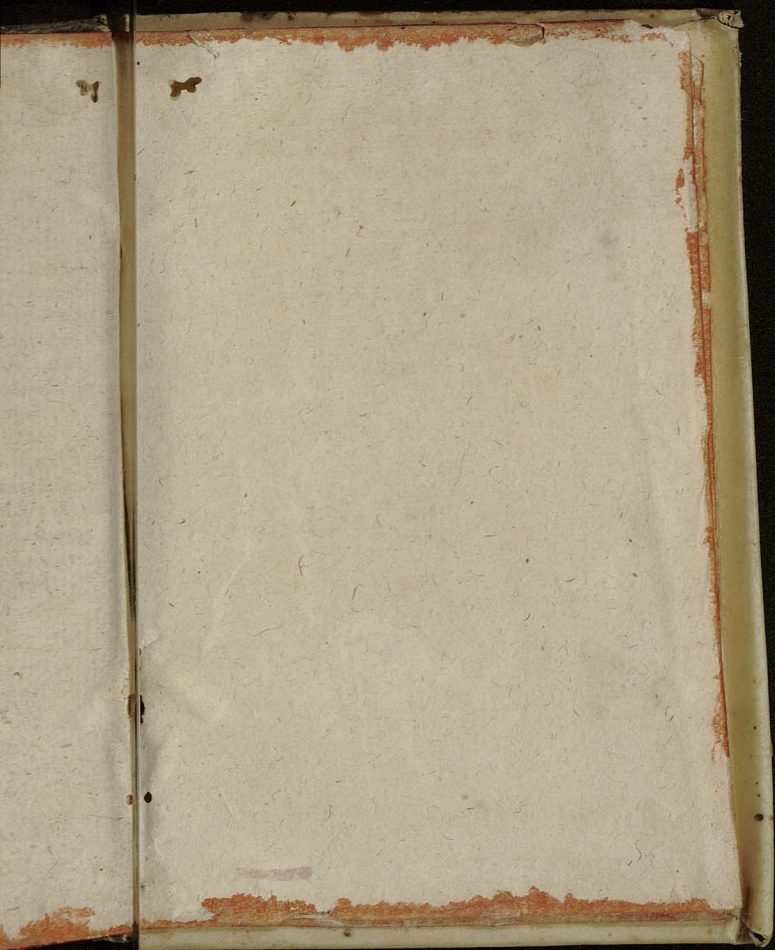
F I N I S.

BRO.
MI AD

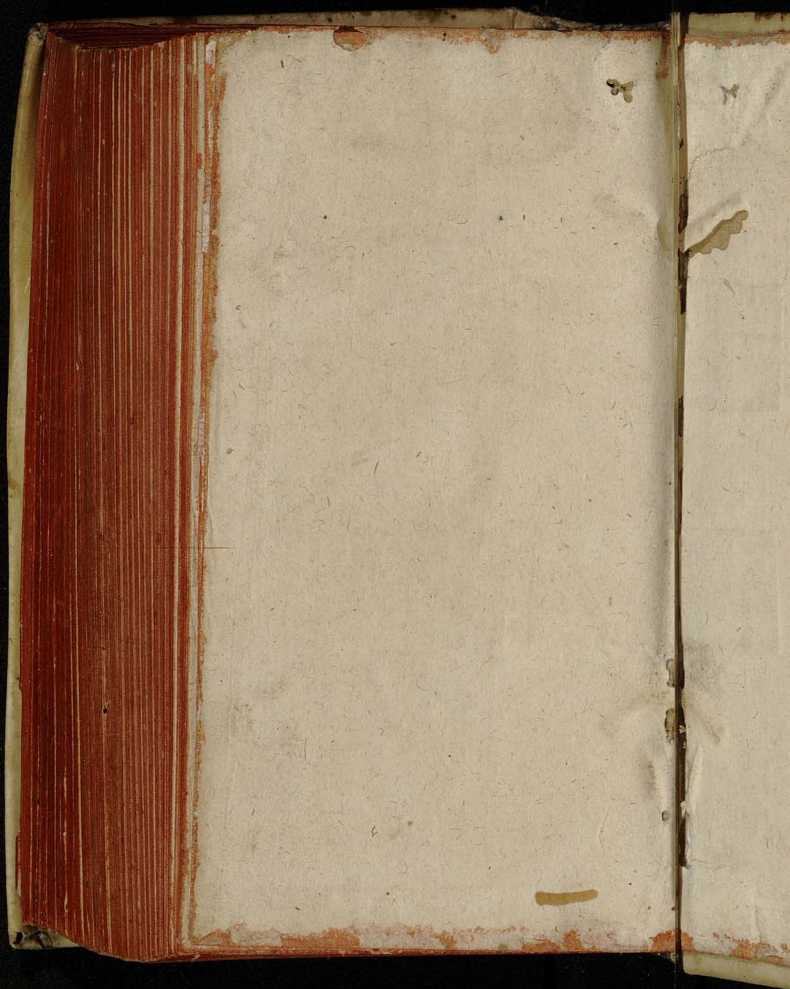
bia penitentia. &
 anis gratia, re-
 delicti pro bello a-
 tari inueiurando,
 patius mysterium
 is etiam deinceps
 dem populo serua-
 peratoribus, quos
 gaq; serie generis
 mettos parti iudicio
 im unius tantum
 incipit est: sed
 Rom. P. siquidem
 in: Illa

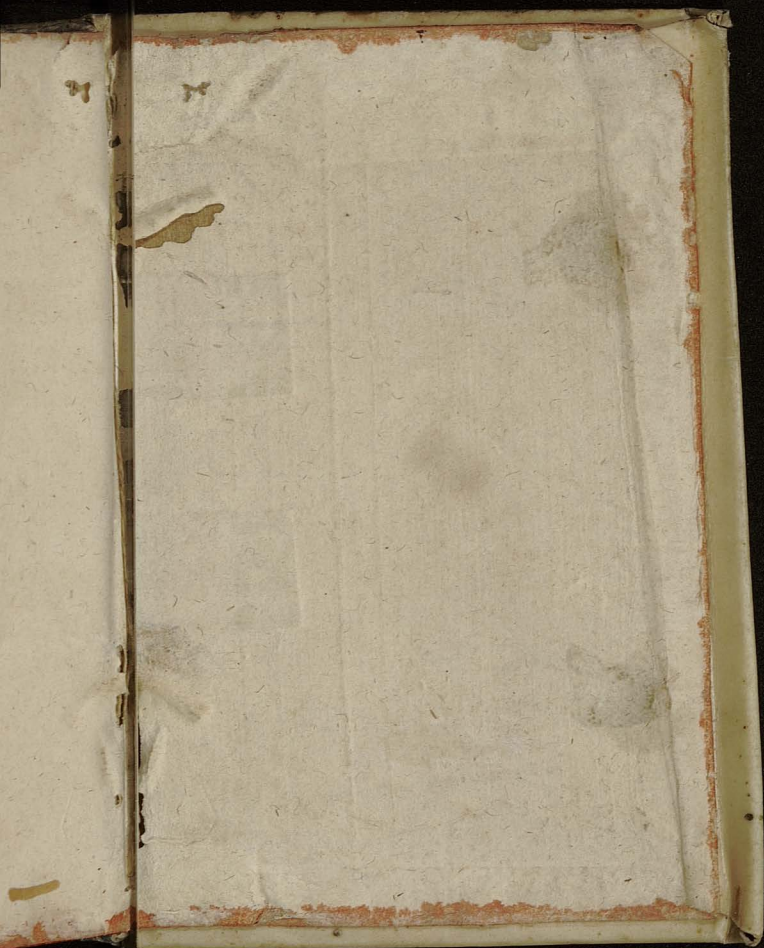

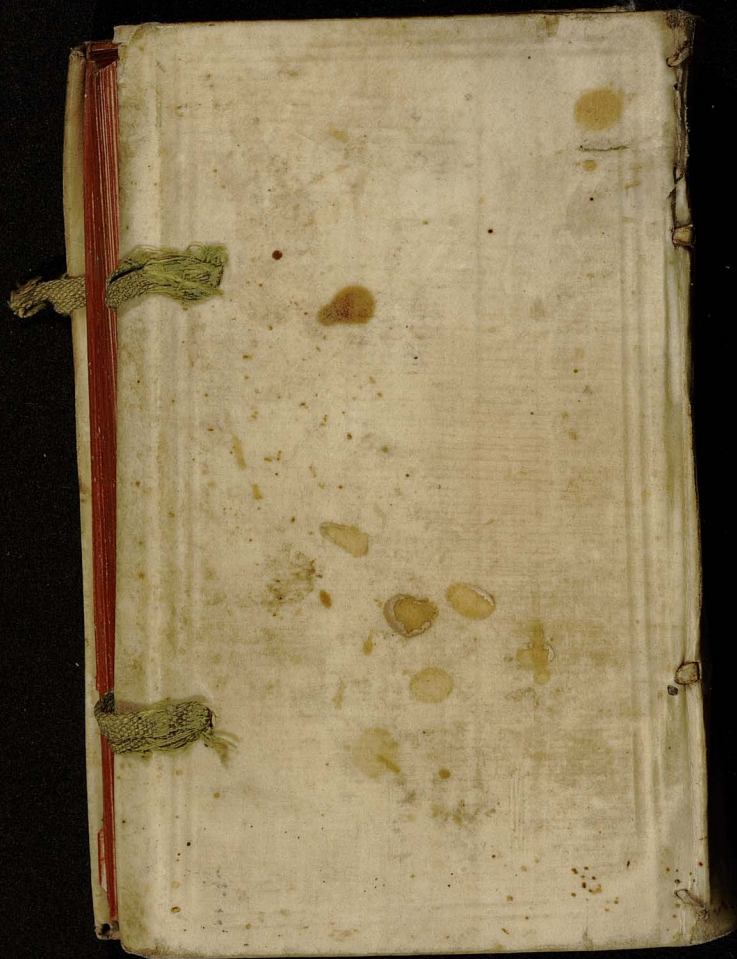

Orationes
Selectae ex
Historiis